

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

FUGLEÅRET 2018

© 2019 Dansk Ornitologisk Forening

Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne rapport eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Udgivet af: Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V

Forsidefoto: Ellekrage, Sårup, 28. oktober 2018. Foto: Eva F. Henriksen

Bagsidefoto: Gærdesmutte, Karrebæksminde, 8. januar 2018. Foto: Steen E. Jensen

Citering

Generelt: Lange, Peter (red.) 2019: Fugleåret 2018. Dansk Ornitologisk Forening.

Afsnit, eks. punkttælling: Moshøj, Charlotte M. et. al 2019: Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2018 (Punkttællingsprogrammet 2018).

Fugleåret 2018 s. 11-27. Dansk Ornitologisk Forening.

FUGLEÅRET 2018

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

Ansv. redaktør: Peter Lange

ÅRGANG 13

FUGLEÅRET 2018, Årgang 13

ISSN 1903-3109

Ansvarshavende redaktør: Peter Lange (peterlange@dofoj.dk)
Redaktion: Ann-Britt Andersen og Anne-Grete Ditlevsen
Fotoredaktion: Peter Lange, Nina Rosendahl Larsen og Jens Gregersen

Afsnit

Historien om en gråsejler: Carl Christian Tofte
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark – Punkttællinger: Nina Y. Ali, Charlotte M. Moshøj, Thomas Vikstrøm, Michael Fink, Daniel P. Eskildsen og Katrine Stener Jørgensen
Årsrapporten (red.): Peter Lange, Hans Christophersen og Jørgen Staarup Christensen
Nye arter for landet: Jørgen Kabel, Knud Pedersen, Sebastian Klein, Troels Eske Ortvad, Katherine Rachel Scotchburn Snell, Klaus K. Nielsen, Morten Bentzon Hansen og Kent Olsen
SU-rapporten: Kent Olsen, Ole Zoltan Göller, Morten Bentzon Hansen, Sakari Kauppinen, Andreas Bruun Kristensen, Rasmus Due Nielsen, Henrik Haaning Nielsen og Knud Pedersen
Fuglestationer: Jørgen Bech, Preben Berg, Thomas Bregnballe, Jørgen Staarup Christensen, Bent Jakobsen, Morten Jenrich Hansen, Bo Kayser, Jonas Dencker Kjærgaard, Hans Lind, Rasmus Due Nielsen, Kent Olsen, Knud Pedersen, Jacob Sterup, Ole Thorup, Jens Gregersen, Kim Fischer, Søren Brinch og Peter Lange (red.)
Projekt Ørn: Leif Novrup, Daniel P. Eskildsen, Kim Skelmosen, Ole Friis Larsen og Anders Tøttrup
Projekt Hedehøg: Lars Maltha Rasmussen, Iben Hove Sørensen, Aage Matthiesen, Jesper Leegaard, Kurt Bredal Christensen, Svend Anker Schwebs og Timme Nyegaard
DOFbasen: Timme Nyegaard
DOFbasens Kvalitetsudvalg for Ynglefugle – DKY: Sten Asbirk, Luise Ekberg, Klaus Dichmann og Jesper Leegaard
Fugleværnsfondens reservater: Erik Mandrup, Søren Ring og Hanne Havemose
Fugleforskning og ringmærkning: Henning Ettrup, Mikkel Lausten, Jesper J. Madsen, Kjeld T. Pedersen, Tom S. Romdal, Jens S. Hansen, Kasper Thorup og Jens Gregersen
Statens fugleovervågning, skarv: Thomas Bregnballe og Jacob Sterup

Illustrationer

Fotografer: Aage Matthiesen, Agner Svendstrup, Alex Sand Frich, Andreas Bruun Kristensen, Asbjørn Jensen, Axel Mortensen, Bent Jakobsen, Bjarne Nielsen, Bjørn Frikke, Bo Lassen Christiansen, Bo Tureby, Carsten Gørges Laursen, Claus Kesby, Dennis Olsen, Dorte Sørensen, Erik Biering, Erik Christophersen, Erik Thomsen, Esben Eriksen, Eva Foss Henriksen, Finn Carlsen, Flemming Wollbrink, Frits Rost, Gert Juul Jeppesen, Hanne Havemose, Hans Lind, Hans Rytter, Hans Skov, Helge Sørensen, Henrik Haaning Nielsen, Jacob Colemann, Jacob Sterup, Jan Nielsen, Jan Skriver, Jennifer Leung, Jens Wiberg, John Frikke, John Larsen, John Mortensen, John Rieland, Johnny Madsen, Jørgen Kabel, Jørgen Maltha Rasmussen, Jørn Haaning, Karin Gustausen, Kim Fischer, Kis Boel Guldmann, Klaus Berggren, Klaus Bjerre, Klaus Dichmann, Klaus K. Nielsen, Knud Pedersen, Lars Andersen, Lars Grøn, Lars Maltha Rasmussen, Lars Paaby, Lene Ørskov, Martin Rheinheimer, Mogens Daugård, Morten Brendstrup-Hansen, Morten Jenrich Hansen, Ole Bo Olsen, Ole Friis Larsen, Per Berthing, Per Ekberg Pedersen, Per Hansen, Poul Holm Pedersen, Preben Berg, Rasmus Due Nielsen, Sebastian Klein, Steen Erik Jensen, Sune Riis Sørensen, Svend Anker Schwebs, Søren Brinch, Thora Frello, Tim Hesselballe Hansen, Tonny Ravn Kristiansen, Torben Andersen, Troels Eske Ortvad, Ulf M. Berthelsen

Tegninger – akvareller: Carl Christian Tofte og Jens Gregersen

Layout og trykning: Vivian Buch – Step Print Power
Oplag: 1100 stk.

MIX
Papir fra
ansvarlige kilder
FSC® C011323

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	5
Historien om en sejler	6-9
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2018	11-16
Punkttælling 2018	17-27
Fugle i Danmark 2018– Årsrapport fra Rapportgruppen	29-124
Nye arter i Danmark 2018	
Gulbrynet værling	126-128
Hvidskægget sanger	129-130
Cap verde petrel	131-134
Snefinke	135-136
Stillehavslom	137-139
Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2018	141-167
Ellekrage	168-169
Danske Fuglestationer 2018	
Indledning	170
Ynglefuglene på Tipperne	171-176
Gedser Fuglestation	177-180
Blåvand Fuglestation	181-184
Skagen Fuglestation	185-196
Keldsnor Fuglestation	197-199
Rørvig Fuglestation	200-204
Hyllekrog/Saksfjed	205-209
Gjerrild Fuglestation	210-212
Fanø Fuglestation	213-216
Vorsø Fuglestation	217-219
Projekt Ørn 2018	220-227
Årsrapport fra Projekt Hede­høg 2018	228-234
Årsberetning for DOFbasen 2018	237-240
DOFbasens Kvalitetsudvalg for Ynglefugle - DKY	242-243
Fugleværnsfondens reservater – status 2018	244-253
Dansk Ringmærkning 2018	255-261
Dansk Ringmærkerforening 2018	263-265
Brushøns	266-267
Skarvens ynglekolonier i 2018	268-271
Rovfugletrækket 2018	272-273
Artsindex	274-275

Hvæsevåge, Skagen, 27. maj 2018. Foto: Carsten Gørges Laursen

FORORD

Fugleåret 2018

2018 var på flere måder et usædvanligt fugleår. Foråret kom tidligt og blev hurtigt til en lang, varm og tør sommer, der groft sagt fortsatte helt frem til midten af oktober! Så lang en tørkeperiode afspejledes i ynglesuccesen hos en lang række arter; nogle arter drog fordel af det tørre og varme vejr, som medførte nedsat ungedødelighed, heriblandt var hvid stork og nogle rovfugle. Andre arter led under at vådområderne tørrede ud tidligt, og fødegrundlaget derved forsvandt; eksempelvis nogle arter af ænder og vadefugle, som tydeligvis havde en dårlig ynglesæson.

Det gode vejr afspejledes også på anden vis; godt vejr får flere ud og se på fugle, og den ornitologiske aktivitet ser ud til at have været rekordhøj i 2018. Listen over arter der optrådte i rekordhøje antal i 2018 var tilsvarende lang, og det blev til hele fem nye arter for landet.

At få en publikation som Fugleåret på gaden er en lang og til tider krævende proces. Mange frivillige, samt ansatte i Fuglenes Hus, skal involveres, og der er mange elementer der skal spille sammen og lykkedes, for at vi kan få Fugleåret på gaden til tiden, hvilket for redaktionen vil sige inden jul.

En særlig betydning for et vellykket Fugleåret, er de mange data der findes i DOFbasen, som danner grundlaget for især Årsrapporten og beretningen fra Sjældenhedsudvalget. Det kan ikke siges og skrives ofte nok: Brug DOFbasen, hvis du ønsker at dine registreringer bevares og indgår i datagrundlaget for fremtidige publikationer og oversigter!

Jeg vil benytte lejligheden til at takke alle for den store indsats. Tak til alle der har bidraget med data, tekst, fotos eller tegninger.

*Stjær, november 2019
Peter Lange*

Historien om en gråsejler

Af Carl Christian Tofte

Noget af det aller sjoveste man kan opleve som fuglekigger, er nok at opdage en sjælden fugl. Men det er et tveægget sværd. For at kunne indgå i de officielle, ornitologiske annaler skal fuglen beskrives - i Danmark til DOF's sjældenhedsudvalg, SU, i Sverige til det svenske modstykke RK, eller, hvis det er en sjældenhed af mere lokal karakter, til Rrk.

Man kan selvfølgelig have held i held, som sidst jeg opdagede en sjældenhed i Danmark (det var en halsbåndstrolch i Farum Sø, 25.12.2015). Da var det første som skete, at den blev gennemfotograferet af adskillige twitchere. Så kan man, pyha, slappe af, for når folk skal have deres årsart godkendt, ryger nogle af billederne jo alligevel stensikkert til SU, ikke sandt? At dette ikke er noget man skal stole blindt på, fik jeg lov at lære i forbindelse med at jeg i november 2018 opdagede en gråsejler.

For lige at sætte scenen, så var den 7. november 2018 en lun og klar solskinsdag, og jeg sad på Bisblår i Skåne og afsøgte himmelen over Havgårdssjön, i håb om at se en kejsærørn, som havde holdt til der gennem længere tid. Jeg citerer fra RK-rapporten:

"Under eftersök av kejsarörn upptäckte jag från Bisbjär en seglare flygande över Havgårdssjön. 800 m avstånd, Bra medljus, aktiv, rak flykt 1 minut. Sedan började den jaga och tappades framför grandunge 1500 m håll. Jag ringde skådare positionerad nära infarten till Havgårdsvägen 167-125 och sa att jag just

hade sett en blek tornseglare. Han ringde efter en stund och berättade, att fågeln nu sågs från Havgårdsvägen. Jag åkte dit, och iagttog den ca 1,5 timme, >300 m. Kvar när jag åkte 13:15"

Fuglen blev set af rigtig mange, og der blev fotograferet på livet løs. Heldigvis syntes jeg alligevel, at den fortjente en beskrivelse. Sådan en SU/RK-rapport er jo en slags litteratur, som oftest forbliver mellem forfatteren og et bedømmelsesudvalg, men hvor forfatteren gør sig al mulig umage. Der er næsten tale om en form for syntese mellem ornitologi, politirapport og juridisk forsvarsskrift, skrevet i en begejstring - for den enormt gode historie, man selv synes det er - som man samtidig forsøger, at tøjle. Evt. interesserede læsere kan finde et par af mine arbejder i denne genre på nettet.

Fuglen var lyst gråbrun, havde mørk vingeforkant og lyse bagvinger. Efter et par sekunder var jeg ikke i tvivl om dens identitet. Men der var to ting jeg ikke så: øjenmaske og "skællet" underside. Afstanden var for stor til, at jeg kunne se fjerspidser, og ærlig talt var jeg ikke særlig optaget af den øjenmaske; fuglen lå langt udenfor

Gråsejler på himmel.

den variation i farve og struktur jeg kender fra mursejler. Billeder tog jeg heller ikke. Omgivet af 500 mm telinser, som affyrede den ene maskingeværsalve efter den anden, virkede det overflødigt, at jeg skulle forsøge mig med min bedagede 180 mm zoom. Desværre viste det sig, at netop øjenmaske og skællet underside er Rk's yndlingskendetegn, et uomgængeligt krav for godkendelse af gråsejler. Det viste sig også, at Rk ikke havde set andre fotos af fuglen, end den håndfuld "prik på himmel" som lå tilgængelige på "Artportalen". I marts måned modtog jeg så den besked, at fundet ikke kunne publiceres, hvilket er en diplomatisk omformulering af: "Forkastet".

Af dette har jeg lært en del, og jeg har praktiseret det siden: Stol aldrig på, at de tusinder af fotos der bliver taget af dine medobservatører kommer længere end vedkommendes harddisk. Siden har jeg, om overhovedet muligt, sørget for, at fotodokumentere mine fund af alt fra sort glente til hvidhalset fluesnapper, og jeg

tror det har sparet mig for en del skrivebordsarbejde. Fotografering kan snildt spolere de øjeblikke, hvor man ser fuglen bedst, men det er heller ikke sjovt, at få et godt fund forkastet.

Som jeg sagde til Sune Jepsen en gang: "Oplevelsen kan de ikke tage fra dig". Det syntes han ikke var sjovt.

Her kunne historien være sluttet, men netop i dag, 25. august 2019, hvor min dosmerseddel siger, at jeg skal se at blive færdig med den tekst til Fugleåret, har jeg modtaget en email fra Rk. Fundet er nu godkendt, på baggrund af min beskrivelse og en sent modtaget serie fotos fra en medobservatør - og i Artportalen står den nu som godkendt fra Havgårdssjön. Nu mangler de blot, at ændre ikonet i min indrapportering i "Artportalen" af "Blek tornseglare, 1, Bisbjär" fra "underkänd" til "godkänd", så det ikke ser ud som om fuglen blev fundet fra Havgårdsvägen af en svensker.

Det er ikke dem der bliver ringet op, som ædler. Det her er min fugl!

långsmått, falkaktiga
vingelång.

vanligt på alla ställen
Många gånger
mellan 100
med 2-3 st 254
Gråsejler 1 st
1000 st 1000
1000

helt
mörkt

ramlösa
end mörkt

mellan
barn

osida

undersida

1 st 1000
1000 st 1000
1000 st 1000

1000. 1000 st 1000
1000 st 1000

ca 1000. 1000 st
1000 st 1000

1095 - 1130

gråsejler 1 - 1098 - 1099

1000 st 1000

1000 st 1000

1000 st 1000

1000 st 1000

1000 st 1000

Bengt Larsson har kort

070382078.

Bisbjärn 07.11.2018

Vandrikse, Vestmager, 10. juli 2018. Foto: John Larsen

Blishøne, Vestmager, 30. maj 2018. Foto: John Larsen

Blåmeje, Nivå Bugt, 9. april 2018. Foto: Helge Sørensen

Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2018

Af Nina Y. Ali, Charlotte M. Moshøj, Thomas Vikstrøm, Michael Fink, Kathrine Stener Jørgensen og Daniel Palm Eskildsen

Indledning

Nærværende rapport beskriver bestandsudviklingen for de almindelige danske ynglefugle og vinterfugle i form af indeks baseret på punkttællingsdata fra de sidste 43 år (1975/76-2017/18 for vinterfugle og 1976-2018 for ynglefugle). Rapporten beskriver bestandsudviklingen for 129 arter af ynglefugle og 98 arter af vinterfugle i Danmark og tillige fire arter af pattedyr i begge sæsoner.

Punkttællingsprogrammets primære formål er at opnå viden om den langsigtede bestandsudvikling for de almindelige danske fuglearter, og med sin start i vinteren 1975/76 er det blandt de ældste fugleovervågningsprojekter i Europa. Se eventuelt mere på www.dof.dk/punkt.

Punkttællingsprogrammet er den eneste langtidsundersøgelse af sin art i Danmark, og for langt hovedparten af de almindelige fuglearter tilvejebringer programmet den eneste viden, vi har om deres bestandsudvikling. Resultaterne indgår yderligere i et europæisk samarbejde

om at overvåge fuglelivet, hvorved de giver indsigt i fuglearternes bestandsudvikling og levestedernes tilstand på europæisk plan. Punkttællingerne indgår i DOF's fugleovervågningsstrategi, der søger at sikre en systematisk og bredt dækkende dataindsamling med fokus på tre grundelementer: arter, lokaliteter og levesteder. Herved udgør Punkttællingsprogrammet et vigtigt redskab i Danmarks naturovervågning og naturbeskyttelse.

Hvert år udarbejdes en rapport, der præsenterer de grundlæggende data fra punkttællingerne, herunder indeks på alle arter og oversigter over deltagere og ruter. Rapportens formål er at samle og præsentere undersøgelsens væsentligste resultater til de mange involverede fugletællere og andre ornitologer og højnelysten til forsat at deltage i denne og lignende undersøgelser. Forhåbentlig vil diverse myndigheder og forskere, der arbejder med den danske natur, også finde rapporten interessant og anvendelig.

Figur 1. Antallet af punktællingsruter i henholdsvis vinter-sæsonerne 1975/76-2017/18 (blå søjler) og ynglesæsonerne 1976-2018 (røde søjler).

Som årets tema har vi i år, hvor vi færdiggør vores arbejde med Atlas III, valgt at sætte fokus på sammenhænge og forskelle mellem arternes udbredelse (Atlas III) og bestandsudvikling (punktællingsdata) og de to projekters forskellige anvendelighed, samt hvorledes disse data sammen giver os en bedre indsigt i hvad der ligger bag mønstre i bestandsændringer og udbredelse.

Rapporten præsenterer desuden opdaterede, overordnede, naturtypespecifikke indikatorer, der er udarbejdet på baggrund af bestandsindeks og kan anvendes til at beskrive den generelle tilstand for fuglelivet i en given naturtype.

Fugleovervågningen udføres af frivillige deltagere blandt DOF's medlemmer, der således sikrer gennemførelse af overvågningen af Danmarks fugle for relativt

Tabel 1. Antallet af optalte punktællingsruter fordelt på DOF's lokalafdelinger i ynglesæsonen 2018 og i vintersæsonen 2017/18. Tallene i parenteserne viser ændringer i forhold til sæsonen inden.

Lokalafdeling	Yngle 2018	Forskel	Vinter 2017/18	Forskel
DOF-Bornholm	12	-1	10	-2
DOF-Fyn	33	5	30	1
DOF-København	42	5	33	0
DOF-Nordjylland	30	5	14	-1
DOF-Nordsjælland	30	11	25	1
DOF-Nordvestjylland	22	3	16	1
DOF-Storstrøm	20	0	18	-4
DOF-Sydvestjylland	11	1	9	-3
DOF-Sydstjylland	41	1	35	0
DOF-Sønderjylland	21	10	12	1
DOF-Vestjylland	39	12	26	1
DOF-Vestsjælland	44	0	31	1
DOF-Østjylland	41	2	34	-3
Total	386	54	293	-7

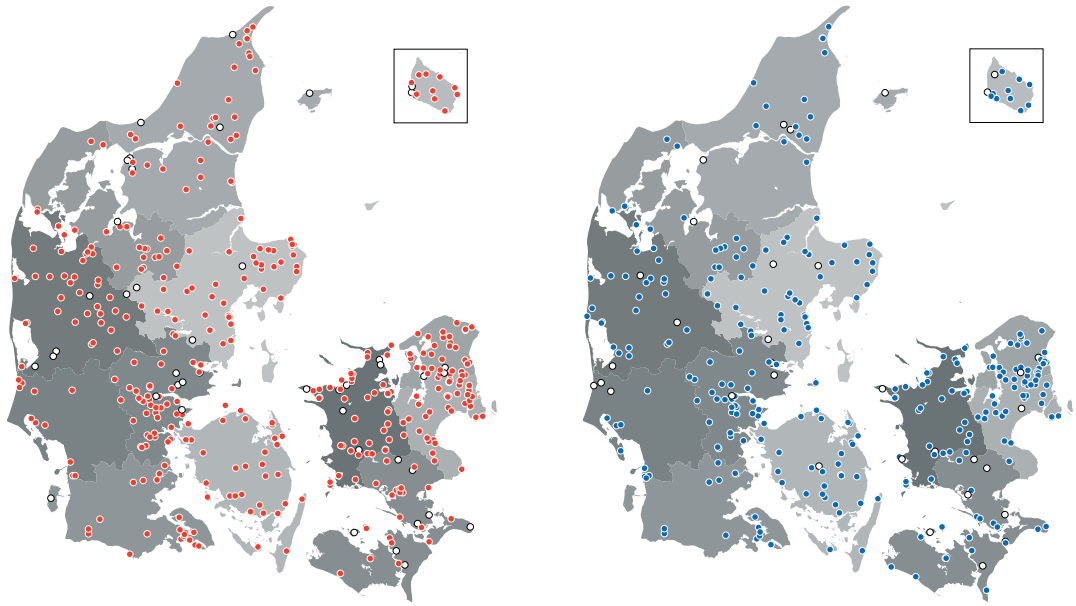
begrænsede midler. En stor tak skal derfor lyde til alle deltagere gennem årene. Fugleovervågningen kan kun gennemføres takket være den store frivillige indsats fra disse mange deltagere.

Overvågning af de almindelige danske fugle indgår i en samarbejdsaftale mellem DOF og Miljøministeriet (foreløbig gældende til og med 2020).

Teksten om Punktællingsprogrammet i Fugleåret 2018 udgøres af de væsentligste passager fra årsrapporten: *Moshøj, C.M., D.P. Eskildsen, K.S. Jørgensen,*

Gravænder, Bøjden Nor, 13. maj 2018. Foto: Erik Thomsen

Figur 2. Ynglefugleruter optalt i 2018 (a) og vinterfugleruter optalt i 2017/18 (b) angivet med farvede prikker, mens ruter senest optalt i ynglesæsonen 2017 og vintersæsonen 2016/17 er angivet med hvide prikker. Kortene viser tillige grænserne for DOF's lokalafdelinger.

M.F. Jørgensen & T. Vikstrøm (2019): *Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2018. Årsrapport for Punktællingsprogrammet, Dansk Ornitologisk Forening.* Rapporten, der kan konsulteres for flere detaljer, findes på www.dof.dk/punkt sammen med alt andet relevant fra Punktællingsprogrammet.

Metoder

Dataindsamling

Punktællingsmetoden anvendes i både vinter- og ynglesæsonen. Hver deltager fordeler 10-20 punkter på en selvvalgt rute i landskabet og markerer dem på et kort, så de kan genfindes de følgende år. På hvert punkt registreres alle sete og hørte fugle inden for en periode på fem minutter uanset registreringsafstanden. Optællingen foretages i godt vejr mellem 20. december og 20. januar (vinterfugletællinger) og mellem 1. maj og 15. juni (ynglefugletællinger) og helst i de tidlige morgentimer, hvor fuglene er mest aktive og lettest at opdage.

På hvert punkt beskriver optælleren naturtypeforholdene i fjerdedele vha. en firecifret talkode; et punkt placeret i en ensartet naturtype vil således blive beskrevet med fire ens cifre, mens et punkt beliggende mellem forskellige naturtyper vil blive beskrevet med 2-4 forskellige cifre. Dette muliggør analyser af registreringerne af fuglene i specifikke naturtyper. De ni definerede koder er 1) nåleskov, 2) løvskov, 3) agerland, 4) mose/kær, 5) hede, 6) klit/strand, 7) bymæssig bebyggelse, 8) sø og 9) eng.

Deltagerne rapporterer antallet af fugle, de har registreret på rutens punkter, og beskriver tillige vejrforholdene under tællingen. Dette sker ved anvendelse af DOFbasens punktællingsmodul (www.dofbasen.dk) eller ved indsendelse af et skema.

Ruter og deltagere

I vinterfugletællingen 2017/18 har 254 personer optalt fugle på 293 ruter, hvilket er syv ruter færre end året før. I ynglesæsonen 2018 har 306 personer optalt fugle på 386 ruter, hvilket er 54 ruter mere end året før (figur 1, tabel 1). Alt i alt har 360 personer deltaget i en af de nævnte sæsoner, og af disse har 20w0 optalt i begge sæsoner.

Vi oplever fortsat et mindre fald af optalte ruter hvad angår vinterfugleruter. Til gengæld ser vi i år det højeste antal af ynglefugleruter hidtil. DOF's projekt Atlas III 2014-17 har medført at nogle frivillige har skiftet fokus i perioden og derved påvirket antallet af vinterfugleruter. Stigningen i antallet af ynglefugleruter kan skyldes, at DOF har gjort en indsats for at hverve nye punktællere i perioden mellem vinteren 2017/18 og yngleperioden 2018. Dette er gjort ved møder i lokalafdelinger og ved at kontakte frivillige, der under atlasprojektet har udført TimeTælleTure. Set over hele tidsperioden har antallet af ruter i begge sæsoner, efter en gradvis stigning i undersøgelsens første 10-15 år, været på et nogenlunde stabilt niveau i de sidste ca. 30 år (figur 1). Den geografiske fordeling af ruterne er ligeledes forbedret i løbet af projektets levetid, både hvad angår ynglefugletællinger og vinterfugletællinger. Med enkelte undtagelser er der relativt god dækning i alle landsdele (tabel 1, figur 2a og 2b).

Arternes bestandsudvikling

Et af de vigtigste formål med overvågningen af de almindelige fugle er kendskabet til de enkelte arters bestandsudvikling. Vurderingen af de enkelte arters bestandsudvikling kan anvendes som en form for barometer, der viser, om arterne er gået frem eller tilbage.

Derfor udarbejdes der hvert år bestandsindeks for alle de almindelige fuglearter. For hver art vises også en tendens, der beskriver udviklingen for hele perioden, der nu er 43 år. For visse af arterne er tidsperioden dog kortere, som følge af at antallet af registrerede fugle ikke har været tilstrækkeligt stort til at beregne troværdige indeksi i de første år. Udviklingen for de enkelte arter er vist som tendenser (appendiks 1). Selve indekserne (med usikkerheder) er ikke vist, men kan findes på www.dof.dk/punktindeks.

Følgende kategorier er her anvendt til at beskrive tendenserne:

Kraftig fremgang (▲▲)	Øges signifikant med >5 % per år. Nedre grænse af konfidensinterval >1,05
Moderat fremgang (▲)	Øges signifikant med <5 % per år. 1,00 < nedre grænse af konfidensinterval <1,05.
Stabil (●)	Ingen signifikant fremgang eller tilbagegang. Konfidensinterval omslutter 1,00; nedre grænse >0,95 og øvre grænse <1,05
Moderat nedgang (▼)	Aftager signifikant med <5 % per år. 0,95 < øvre grænse af konfidensinterval <1,00.
Kraftig nedgang (▼▼)	Aftager signifikant med >5 % per år. Øvre grænse af konfidensinterval <0,95
Usikker (?)	Ingen signifikant fremgang eller tilbagegang. Konfidensinterval omslutter 1,00; nedre grænse <0,95 eller øverste grænse >1,05

Indeks

Bestandsindeksene i rapporten er såkaldte TRIM-indeks (TRends and Indices for Monitoring data), der anvendes til lange tidsseriestudier (Pannekoek & van Strien 2004). TRIM kan tage højde for to almindelige problemer i overvågningsdata, nemlig at fuglene ikke er ensartet fordelt i landskabet, og at data ikke er uafhængige af data fra det foregående år, men at der tværtimod ofte er stor korrelation mellem en bestandsstørrelse i to på hinanden følgende år (Pannekoek & van Strien 2004 – en manual, som også kan konsulteres for andre oplysninger). Indeks for de enkelte arter er beregnet fra det år, hvor de er registreret på mindst 30 aktive ruter. Dog er startåret udskudt yderligere, hvis de første år har en meget større variation end i de resterende år. Indeks sættes til 100 det første år, hvor dette krav opfyldes, og fremtidige ændringer beregnes i forhold til basisåret. Efter hver ny sæson genberegnes alle værdier fra første til sidste år i perioden, da en ændring i gamle data vil kunne give mindre ændringer i de gamle indekseværdier.

Indekset er en relativ størrelse, hvilket vil sige, at et indeks på 200 betyder en fordobling af bestanden i forhold til basisåret og et indeks på 50 en halve-

ring, uanset bestandens absolutte størrelse. For en nogenlunde stabil bestand kan indeksi variere omkring et niveau, enten højere eller lavere end 100, afhængigt af om udgangsåret tilfældigvis var godt eller dårligt for arten. For hvert indeks beregner TRIM en usikkerhed i form af en standardfejl og et 95 %-konfidensinterval, der angiver intervallet, inden for hvilket den sande parameter værdi med 95 % sikkerhed vil ligge. Desuden beregner TRIM for hver art tendensen i form af den gennemsnitlige, relative bestandsændring per år med angivelse af signifikansniveau. Denne beregning viser den gennemsnitlige udvikling set over hele perioden, hvilket er anvendeligt til sammenligning af arter eller forskellige bestande af samme art. Det er dog sjældent, at en fuglearter har en lineær bestandsudvikling over mere end tre årtier. Ofte vil det ses, at arten har skiftende tendenser over tid. Tendenserne er beregnet for hele perioden på 43 år og er samlet i en oversigt over udviklingen for alle fuglearter i henholdsvis ynglesæsonen og vintersæsonen (appendiks 1). Indeks for hver art i ynglesæsonen såvel som vintersæsonen kan findes på www.dof.dk/fakta-om-fugle/punkttaellingsprojektet/indeks-og-tendenser.

Indikatorer

DOF's punkttaellingsdata anvendes til at udarbejde indikatorer til Miljøministeriet på baggrund af bestandsindeks. Disse anvendes i forbindelse med projektet 'Streamlining European Biodiversity Indicators' (www.biodiversity.europa.eu/topics/sebi-indicators) og er en europæisk pendant til den globale målsætning om at udvikle indikatorer, der viser om man opfylder Biodiversitetskonventionens mål om ikke at miste flere arter, økosystemer eller genetiske ressourcer. Indikatorerne kan ses på www.miljestyrelsen.dk.

Biodiversitetskonventionens mål om at standse tabet af biodiversitet blev desværre ikke nået i 2010. Målet er derfor rykket til 2020, hvilket er nærmere beskrevet i rapporten 'Danmarks natur frem mod 2020 – om at stoppe tabet af biologisk mangfoldighed' (Det Grønne Kontaktudvalg 2012). På Biodiversitetskonventionens COP 10 i Japan i oktober 2010 enedes det internationale samfund om at forlænge fristen for at stoppe tabet af biodiversitet til 2020. Danmark er som de øvrige EU-lande forpligtet til at udarbejde en national strategi og handlingsplan for den biologiske mangfoldighed. Den globale strategiplan indeholder 20 biodiversitetsmål, der skal danne rammerne for dette arbejde. For at kunne udarbejde strategi og handlingsplan er det nødvendigt at inddrage opdateret viden om naturens tilstand i Danmark.

DOF fortsætter som hidtil med at indsamle data, så der fortsat vil være et kvalificeret grundlag for at kunne vurdere udviklingen hos de danske ynglefugle. Punkttaellingerne bidrager således med et vigtigt element til den samlede vurdering af om 2020-målsætningen nås.

Formål med indikatorer

Indikatorerne kan anvendes til at beskrive den generelle tilstand for fuglelivet i en given naturtype. DOF bidrager hvert år med bestandsindeks for cirka

Nattergal, Hellebæk Kohave, 18. maj 2018. Foto: Axel Mortensen

100 ynglefugle til det fælles-europæiske projekt 'Pan-European Common Bird Monitoring Scheme' (PECBMS), hvis formål er at udarbejde indikatorer for karakteristiske fuglearter i henholdsvis landbrugsland og skov og for øvrige almindelige arter på europæisk niveau (PECBMS 2018). Disse indikatorer indgår i EU's såkaldte strukturelle indikator "Population Trends of Farmland Birds", som er et af EU's få direkte mål for den biologiske mangfoldighed.

På europæisk plan er i alt 163 almindeligt forekommende ynglefugle blevet kategoriseret inden for tre overordnede kategorier: Almindelige landbrugslandsfugle (common farmland birds), almindelige skovfugle (common woodland birds) samt øvrige almindelige fugle (all other common birds). Sidstnævnte kategori rummer de arter, der enten har deres primære forekomst i en anden naturtype end de to nævnte, eller som er udbredt i flere forskellige naturtyper.

På baggrund af indeks for alle ynglefugle er der udarbejdet en indikator inden for hver kategori, baseret på henholdsvis 39, 33 og 91 arter. DOF har i samråd med Miljøministeriet og DCE (Nationalt Center for Energi og Miljø) valgt at lade de enkelte arters kategorisering følge beslutningerne taget i PECBMS.

PECBMS har defineret artssammensætningen i disse naturtypekategorier af fugle inden for forskellige europæiske regioner, der tilnærmelsesvis svarer til de anerkendte biogeografiske regioner. Danmark hører til den atlantiske region med samme sammensætning af fuglearter som de øvrige vesteuropæiske lande.

I denne rapport anvendes de samme naturtypekategorier af fugle derfor til at udarbejde tilsvarende naturtypeindikatorer for Danmark. Artsantallet er selvfølgelig mindre, da en lang række fuglearter enten slet ikke findes i Danmark eller er for fåtallige til at udarbejde indeks for, og således indgår henholdsvis 22, 24 og 41 arter i de tre tilsvarende danske indikatorer.

Eftersom DOF udarbejder indeks for en del fuglearter, som ikke indgår ved udarbejdelsen af indikatorer på europæisk plan, præsenteres yderligere en indikator i rapporten. Denne indikator er baseret på kategorien "Alle almindelige danske ynglefugle" (i alt 126 arter) og rummer samtlige ynglefugle i punktællingsdatamaterialet. Kategorien inkluderer en række fuglearter, der ikke indgår i PECBMS' kategorier. Dette drejer sig primært om fugle, der yngler i kystnære egne og/eller i vådområder i indlandet. Indikatorerne opdateres årligt, så den løbende udvikling kan følges.

Tabel 2. Tendenserne for indikatorerne i perioden 1976-2018 i de overordnede danske naturtyper analyseret med lineær regression. Signifikansniveauer: ***: $p < 0.01$, *: $p < 0.05$ og NS: ikke signifikant.

Habitat	Hældning	R ²	P	Signifikans
Landbrugsland	-0.49 ± 0.092	00.04	<0.001	***
Skov	-0.01 ± 0.3	0	6,714	NS
Øvrige	-0.93 ± 0.09	00.07	<0.001	***
Alle	-1.33 ± 0.15	0,045	<0.001	***

Beregning af indikatorer

Inden for hver af naturtypekategorierne 'landbrugsland', 'skov' og 'øvrige almindelige arter' er det gennemsnitlige indeks beregnet for at skabe en indikator for fuglelivet i disse naturtyper. Dette er beregnet som et såkaldt geometrisk gennemsnit, hvilket betyder, at en fordobling af et indeks for en art har samme betydning for den endelige indikatorværdi, som en halvering af en anden arts indeks har. Ved beregning af disse indikatorer er indeks for hver art genberegnet, således at indeks er sat til 100 i år 2010. Dette har ingen betydning for tendensen for de enkelte arter, men derimod for indikatorerne. Hvis ikke indeks genberegnes, vil de arter

der mangler indeks i periodens første år, påvirke det gennemsnitlige indeks/indikatoren, så den trækkes mod udgangspunktet på 100, alene af den grund at arten er tilføjet indikatoren på et senere tidspunkt.

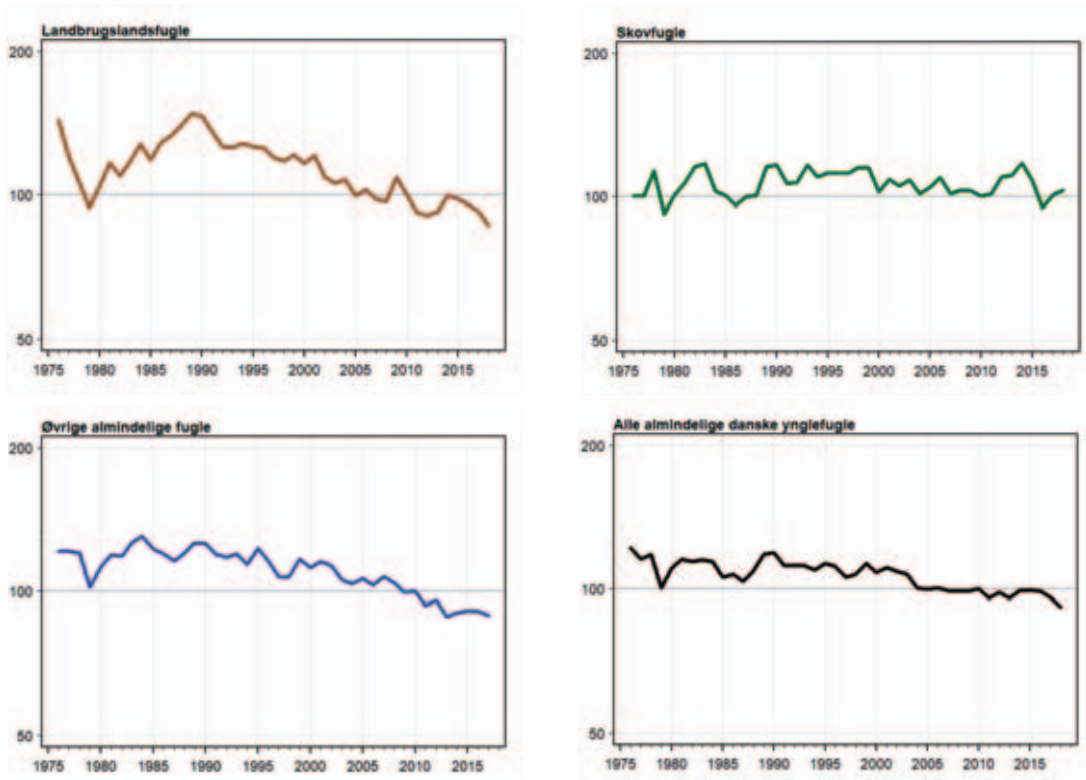
Tendenser for indikatorerne

Indeks er udarbejdet for perioden 1976-2018 (www.dof.dk/fakta-om-fugle/punktaellingsprojektet/indeks-og-tendenser). Udviklingen for de fire indikatorer i perioden 1976-2018 er beregnet med lineær regression og viser, at der er en tilbagegang for almindelige landbrugslandsfugle, øvrige almindelige fuglearter, samt for alle almindelige danske ynglefugle, hvorimod der ikke ses nogen tendens for skovfuglene (tabel 2, figur 3).

De præsenterede indikatorer bliver opdateret hvert år, så udviklingen i de forskellige naturtyper kan følges. Indikatorerne vil desuden blive udviklet og tilpasset, hvis det viser sig at være hensigtsmæssigt.

Landbrugslandsfuglenes dramatiske nedgang ses også på europæisk plan, hvor det gennemsnitlige indeks for 'farmland birds' er faldet med 57 % i perioden 1980-2016.

Nedgangen var størst i den første halvdel af perioden, og indekset synes nu at være på et nogenlunde stabilt om end lavt niveau (www.pecbms.info/trends-and-indicators/indicators/indicators/E_C_Fa/).

Figur 3. Udviklingen for indikatorerne for fuglearter i samme naturtype/kategori for henholdsvis 'landbrugslandsfugle' (23 arter), 'skovfugle' (24 arter), 'øvrige almindelige arter' (42 arter) samt 'alle almindelige danske ynglefugle' (129 arter). Bemærk, at y-aksen er logaritmisk.

Stær, Vr. Sømark, 4. april 2018. Foto: Erik Biering

Årets tema: Forskelle og sammenhænge mellem atlas- og punkt-tællingsdata, udbredelse og bestandsindeks

Charlotte M. Moshøj

Introduktion

Ændringer i udbredelsen af en art kan være forårsaget af en lang række biotiske (levende) og abiotiske faktorer, eksempelvis habitatforandringer, klima, jagt, konkurrence mellem arter og prædation. Derfor er atlasundersøgelser med 20 års mellemrum, som den

DOF nu for tredje gang har foretaget med 20 års mellemrum, et vigtigt redskab til at afsløre for hvilke arter og hvor i landet, udbredelsesændringerne har fundet sted. Hvert atlas udgør således også en "baseline", som kan sammenlignes med både tidligere og fremtidige atlasser, hvor det er muligt at identificere både de arter,

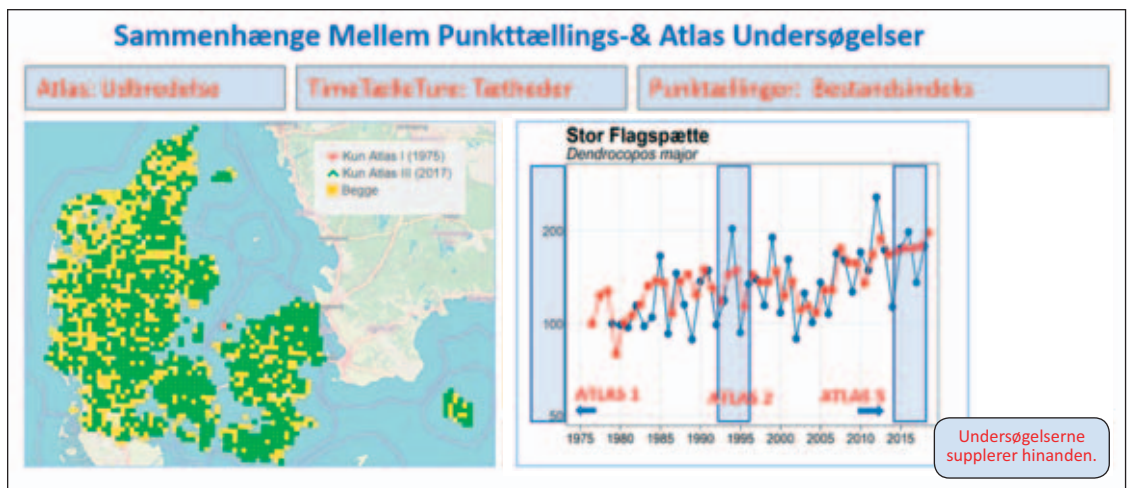

Landsvale, Vestamager, 20. maj 2018. Foto: Finn Carlsen

der har undergået store frem- eller tilbagegange i udbredelse, og de geografiske og habitatmæssige områder, hvor arter enten forsvinder, fastholder eller øger deres udbredelse. Dette er meget brugbar viden især i forvaltningsøjemed. På trods af dette er de storstilede atlasprojekter der finder sted, ikke kun i Danmark, men på verdensplan og også for mange andre arter end fugle, fortsat begrænsede i deres muligheder for mere nøjagtigt at følge udviklingen i perioderne mellem undersøgelserne.

I de 20 års "huller", der er imellem undersøgelserne, vil svingninger i bestandene, som kan påvirke både udbredelse og tætheder, ikke være synlige, medmindre man

har andre undersøgelser, der sideløbende og med en kontinuerlig, ubrudt tidslinje kan give os et fingerpeg om, hvad der sker på artsplan. Her spiller Punkttællingsprogrammet en vigtig rolle i at udfylde "hullerne" i perioderne mellem atlasundersøgelserne og kaste lys over, hvad der finder sted i den mellemliggende periode. Derfor udgør Punkttællingsprogrammets data en helt unik tidslinje over bestandstendenserne for de inkluderede arter. Det er derfor også interessant i denne kontekst at se på sammenhængen mellem arternes procentvise ændring i udbredelse (atlas) og deres procentvise ændring i bestandsindeks over den samme periode (figur 4 og tabel 2).

Figuren viser sammenhængen mellem Punkttællings- og Atlasundersøgelsen. Den røde og blå kurve viser hhv. yngle- og vinterindeks for stor flagspætte.

Tabel 2. Artsvis punktællingsindeks og udbredelsesændring.

Artsnavn	Indeksudvikling	Udbredelses- udvikling
Broget fluesnapper	-69,96	-42,35
Sjagger	-69,44	-50,66
Grønspætte	-63,45	18,81
Blishøne	-63,40	-9,06
Stor præstekrave	-63,20	-9,54
Grønsisken	-62,92	-37,77
Agerhøne	-61,77	-19,39
Bjergvipstjert	-59,62	-18,99
Toppet skallesluger	-59,44	-29,65
Toppet lappedykker	-57,37	-13,10
Gul Vipstjert	-56,06	12,23
Mudderklire	-54,89	150,00
Topmejse	-54,30	0,28
Tornirisk	-53,28	-0,34
Stær	-49,41	-1,19
Gravand	-48,86	-12,17
Sanglærke	-48,07	0,85
Bynkefugl	-47,70	-18,53
Løvsanger	-46,95	0,17
Sortmejse	-44,23	1,15
Gulspurv	-43,74	0,69
Duehøg	-43,69	-18,13
Vibe	-42,59	-1,22
Sortspætte	-42,44	1,89
Fiskeørn	-41,46	-40,00
Hættemåge	-41,19	-29,71
Græshoppesanger	-40,43	15,99
Rørhøne (grønbenet)	-37,78	-6,54
Spurvehøg	-37,51	-13,31
Hvepsevåge	-36,21	15,12
Misteldrossel	-35,81	-5,67
Havterne	-35,16	-22,07
Dobbeltbekkasin	-33,28	-22,61
Troldand	-33,16	-14,57
Tyrkerdue	-32,51	-0,74
Nattergal	-32,06	-4,64
Jernspurv	-31,94	0,70
Rørsanger	-31,77	-2,62
Svaleklire	-31,69	21,43
Engpiber	-31,62	2,71
Fjordterne	-31,19	26,74
Lille lappedykker	-31,01	8,88
Fasan	-30,73	-2,98
Gråand	-29,69	-1,89
Strandskade	-29,01	8,29
Skovsanger	-28,87	5,45
Taffeland	-28,44	-26,62
Halemejse	-28,03	23,82
Tårnfalk	-27,93	-3,90
Gulbug	-27,77	1,94
Digesvale	-27,76	-6,25
Skovskade	-26,93	-5,34
Mursejler	-26,23	2,10
Grønirisk	-24,47	1,57
Træløber	-23,88	19,38
Fuglekonge	-23,08	-3,87
Gråspurv	-22,43	-1,05
Rødben	-22,38	-8,92

Artsnavn	Indeksudvikling	Udbredelses- udvikling
Bogfinke	-22,10	0,68
Havesanger	-21,91	0,35
Dompap	-21,45	16,22
Gøg	-19,87	0,18
Grå fluesnapper	-18,28	4,18
Musvit	-16,52	1,03
Rørspurv	-15,95	0,89
Blåmejse	-15,28	2,47
Bysvale	-13,44	0,89
Gråkrage	-11,38	0,17
Musvåge	-10,75	3,91
Skarv	-10,38	147,73
Bomlærke	-10,20	0,90
Solsort	-8,68	0,68
Fiskehejre	-7,43	16,58
Husrødstjert	-4,97	32,98
Lille Korsnæb	-2,80	-18,60
Husskade	-1,49	0,19
Gråstrubet lappedykker	-1,48	13,59
Rødrygget tornskade	-0,69	12,43
Gærdesanger	-0,18	2,42
Skeand	-0,05	-21,18
Kærsanger	0,33	14,60
Natugle	2,28	7,96
Kernebider	2,81	15,96
Svartbag	2,94	18,28
Sivsanger	3,41	4,14
Rødhals	4,97	1,41
Skovpiber	5,02	-3,11
Sumpmejse	5,96	7,59
Råge	6,24	34,47
Knopsvane	8,65	7,22
Landsvale	11,58	0,86
Gærdesmutte	12,11	1,03
Ringdue	12,13	0,51
Isfugl	12,50	90,18
Stenpikker	13,16	-49,74
Sølvmåge	13,49	33,13
Tornsanger	14,82	2,06
Allike	16,96	0,77
Stillits	20,85	7,78
Skovspurv	22,46	0,71
Stor flagspætte	27,16	4,95
Hvid vipstjert	37,76	0,68
Hvinand	38,72	107,69
Storspove	40,60	-3,61
Sangdrossel	45,90	1,75
Stormmåge	52,59	19,12
Spætmejse	68,38	28,31
Rørhøg	74,38	51,48
Gransanger	75,84	3,69
Munk	80,67	2,82
Huldue	156,73	109,83
Rødstjert	207,36	15,99
Ravn	315,42	95,63
Sildemåge	335,57	69,05
Krikand	354,37	-59,18
Grågås	718,75	79,45

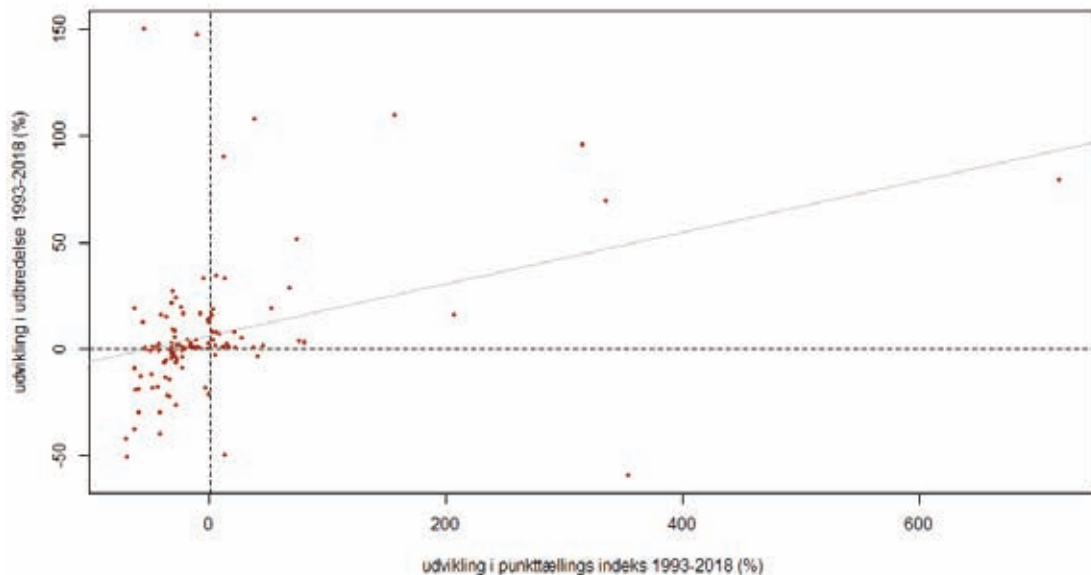

Fig. 5 Figuren viser artsvis sammenhæng mellem ændring i punkttællingsindeks og ændring i gns.lig udbredelse i de to seneste atlasundersøgelser (Atlas II 1993-1996 og Atlas III 2014-2017)

Metode: Den procentvise ændring i udbredelsen er beregnet som den procentvise ændring i andelen af alle kvadrater (sammenlagt til 10*10 km²), hvor en art er registreret sandsynligt eller sikkert ynglende fra Atlas II til Atlas III. Resultater med positivt fortegn viser en øget udbredelse, mens resultater med negativt fortegn angiver en mindsket udbredelse. Den procentvise ændring

i bestandsindekset er beregnet som den procentvise ændring i den gennemsnitlige ynglebestandsindekssværdi over de fire yngletidspunkttællinger i hhv. Atlas II (1993-1996) og Atlas III (2014-2017).

Resultater: For de fleste arter var der en vis forventelig, positiv sammenhæng mellem ændringer i udbredelse og bestandsindeks, men som det ses af figur 5, var der visse arter, for hvilke dette ikke var tilfældet. Hele 47 arter (fig. 5 & tabel 2) udviste modsatrettede ændringer i udbredelse og indeks. Den procentvise forskel i udbredelse og bestandsindeks lå for alle arter imellem 1,3 (husskade) og 295 (krikand). For nogle af de arter, hvor stigningen i bestandsindeks var meget stor, kunne der være tale om trækgæster (dette gælder f.eks. mudderklire) og andre ikke-ynglende fugle (f.eks. krikand) talt på kystnære ruter. For andre (f.eks. grågås) var der tale om reelle fremgange.

Andre studier (Bart & Klosiewski 1989, Gaston et al. 2000) har ligeledes fundet, at der var en generel sammenhæng mellem antallet af områder, hvor en art var udbredt, og dens bestandsindeks samt til dels også dens tæthed. Dog var øgningen/mindskningen i udbredelse ofte mindre end den tilsvarende stigning/fald i bestandsindekset, hvilket kunne indikere, at det at overvåge bestandstendenser med tilstedeværelsesdata er mindre nøjagtigt end kvantitative tællinger. Dette gjaldt især for de mest almindelige arter. Derfor må man være indstillet på, at en stabil udbredelse for en art gennem atlasundersøgelser godt kan skjule en tilbagegang for arten. Under en atlasundersøgelse vil det oftest være muligt at finde de almindelige arter på trods af, at deres tæthed er lav, og at der muligvis kun er få individer til stede i området.

Oftest vil man i korrelationen mellem arternes arealudbredelse og bestandsindeks (fig. 5) kunne finde en tærskelværdi, hvor forandringer i udbredelsen er

Sortmejs, Ho, 29. marts 2018. Foto: Kis Boel Guldmann

små på tværs af et bredt spektrum af ændringer i bestandsindeks. Herefter kan der være tale om drastiske nedgange i udbredelse, når det kritiske punkt er nået (Donald & Fuller 1998). Dette punkt syntes at ligge omkring -50 - $+50$ % ændringer i punkttællingsindekset (bestandsindeks) (fig. 5).

Derudover havde størstedelen af de arter, der udviste en positiv ændring i udbredelse på 30 % eller derunder, en ændring i deres bestandsindeks, der lå tæt på eller var mindre end 0, dvs. at de på trods af udbredelsesfremgang udviste en nedadgående tendens. Derfor er det væsentligt, at man skeler til bestandsindeks såvel som til atlasdata, ift. monitoring og overvågning.

I nedenstående afsnit har vi valgt at gå i dybden med nogle arter, der viser hhv. positiv og negativ korrelation, jf. fig. 5, og forsøge at begrunde nogle af de bagvedliggende faktorer.

Skarv

Ser man på skarvens procentvise ændring i indeks (-10 , 38 %) og udbredelsesudviklingen (147 , 73 %) (tabel 2, fig. 6) fra Atlas II (gns. af årene 1993-1996) til III (gns. af årene 2014-2017), var der en negativ udvikling i bestandsindekset, mens udbredelsen var markant forøget. Det kan forekomme bemærkelsesværdigt, at ændringen i indekset var negativt, når både langtid- og korttidstrenden var positiv (fig. 6, appendiks 1), men her er det et spørgsmål om startår og det faktum, at vi i den beregningsmetode, hvormed vi beregnede den procentvise ændring, kun tog højde for forskellen på indekset i de to atlasperioder og ikke medtog de svingninger, der skete undervejs, hvilket trenden gjorde. Således blev resultatet også mere sammenligneligt med den procentvise ændring i udbredelse.

Skarven er nu en udbredt ynglefugl i Danmark. Den er udbredt over hele landet med en tydelig tilknytning til kysterne og de større søer. Siden Atlas II har skarven også bredt sig til byerne og er blevet ynglefugl blandt andet i det indre København.

Arten er fredet efter artsfredningsbekendtgørelsen, men reguleres i et vist omfang i antal og udbredelse via oliering af æg, fjernelse af reder samt regulering af voksne individer i bestemte områder. På det grundlag nedlægges der 2-4000 skarver i Danmark om året (Miljø- og Fødevarerministeriet 2016). Udbredelsesmæssigt er flere store kolonier gået tilbage; andelen af den samlede ynglebestand, som ynglede i kolonier med flere end 2000 reder faldt fra 50-70 % i 1984-2002 til 16 % i 2008. Samtidig er antallet af kolonier med 1000-2000 reder steget. Skarverne er således blevet mere jævnt fordelt mellem kolonierne. Denne ændrede fordeling skyldes formentlig først og fremmest, at udbuddet af føde er faldet omkring de største kolonier. Samtidig med dette gør skarverne forsøg på at danne nye kolonier tættere på fødesøgningsområder, som ikke har været fuldt udnyttet hidtil. Reguleringen kan også have en effekt på kolonierne, idet forstyrrelser i yngletiden, herunder forvaltningsmæssige indgreb, der fører til lav ynglesucces, kan indvirke på, om skarver undlader at yngle, om de udvander, og om der i kolonien produceres få eller mange unger. Skarver, der ikke har

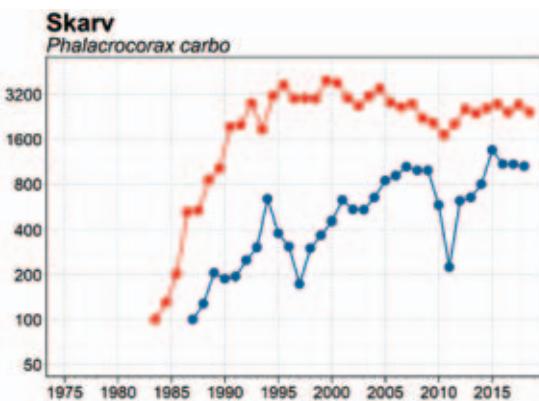
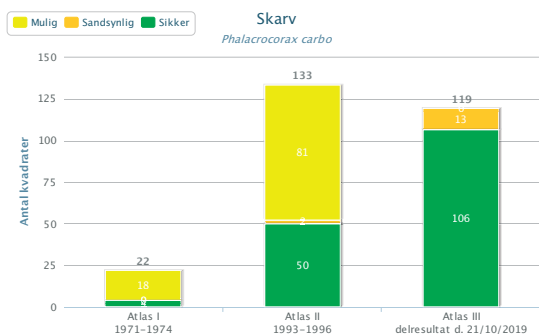
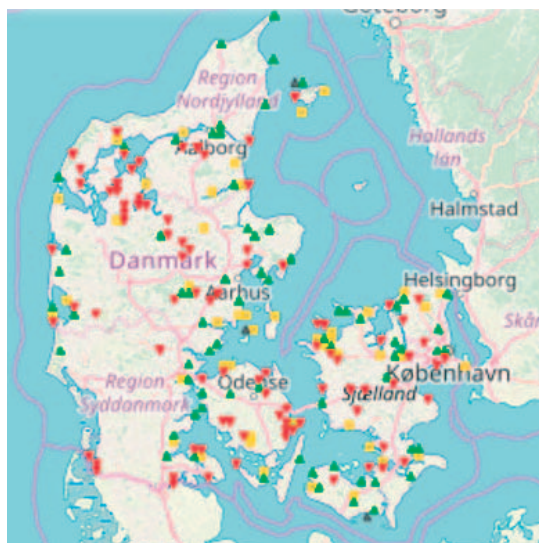

Fig. 6. Figuren viser ændringer i udbredelse og bestandsindeks for skarv (*Phalacrocorax carbo*).

succes med at opfostre unger, er mere tilbøjelige til at udvandre end skarver, der yngler med succes. Således kan regulering (Bregnballe & Gregersen 1995) samt det forhold, at de største kolonier i 1990'erne nåede maksimal bæreevne ift. de tilgængelige føderessourcer (Grell 1998), forklare den negative ændring i bestandsindeks imellem de to atlasser såvel som den samtidige, positive udbredelsesudvikling.

Isfugl

Isfuglen udviste fremgang både i den procentvise ændring i bestandsindekset (12,5 %) og i udbredelsen (90,18 %) (tabel 2, fig. 7) i den undersøgte periode 1993-2018. Der var dog stor forskel på størrelsesordenen af fremgangen, som var langt tydeligere, når vi ser på udbredelsen.

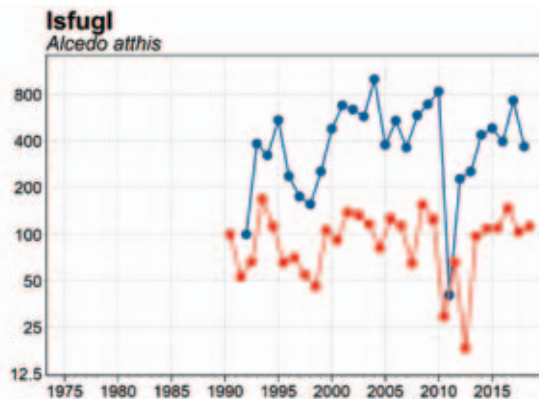
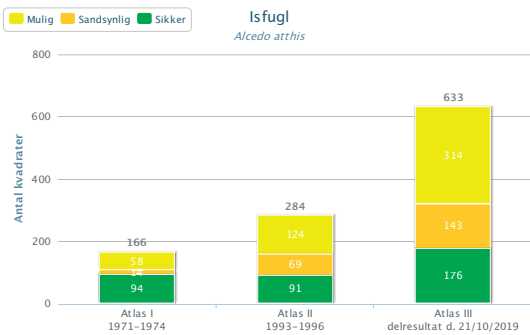
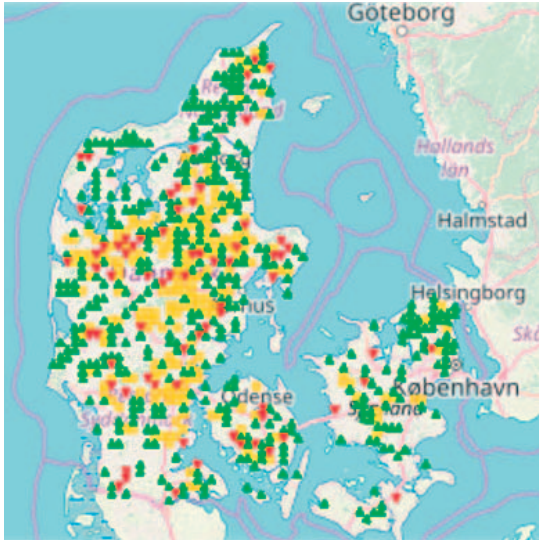

Fig. 7. Figuren viser ændringer i udbredelse og bestandsindeks for isflugl (*Alcedo atthis*).

I Danmark yngler isfluglen ved søer og vandløb omkranset af krat eller skov. Reden placeres i enden af en ca. 1 meter lang tunnel, som udgraves f.eks. i skrænter i nærheden af dens fiskepladser. De danske isfugle er standfugle, og landet er desuden overvintringsområde for en del svenske isfugle. Efter isvintre rammes bestanden som regel af kraftig tilbagegang. Således svinger bestanden en del, idet Danmark ligger på artens udbredelsesgrænse mod nord. Derfor var bestanden også slået tilbage i Danmark efter isvintrene i 2009-2010 og 2010-2011. Dette kan delvis være en forklaring på den registrerede forskel, idet det først er i 2017, vi ser bestandsindekset tilbage på niveauet fra før isvintrene. Dog må den store forskel i den målbare ændring imellem de to undersøgelser (punktællingerne og atlas) også i høj grad forklares ud fra forskelle i metodik og dækning i de to undersøgelser. For selv om artens udbredelsesmæssigt synes at være i fremgang både i Jylland, på Fyn og på Sjælland, er dens ret skjulte levested ikke nødvendigvis 1) let at opdage ved en punktælling, hvor man ikke på samme måde som i atlasundersøgelserne har mulighed for nøje granskning af åbredder og skjulte huller, idet man jo skal holde sig til ruten, 2) en velrepræsenteret naturtype på punktællingsruterne i det hele taget. En mere systematisk dækning og repræsentativitet af ruteplaceringerne i forhold til isfluglens levested kunne til dels ophæve nogle af disse metodiske skævheder, der kan give en underrepræsentation af arten i punktællingsdata.

Dobbeltbekkasin, Vestamager, 3. august 2018. Foto: Finn Carlsen

Gråstrubet lappedykker, Stege, 4. juni 2018. Foto: Bo Tureby

Tornirisk

Tornirisen er et eksempel på en ud af flere agerlands- og åbentlandsfugle, der udviste en stor negativ, procentvis ændring i tendensen (-53,28 %), men ikke i udbredelsen (-0,34 %) (tabel 2, fig. 8). For tornirisen var både indeks- og udbredelsesændringen mellem de to atlasperioder negativ, men forskellen i

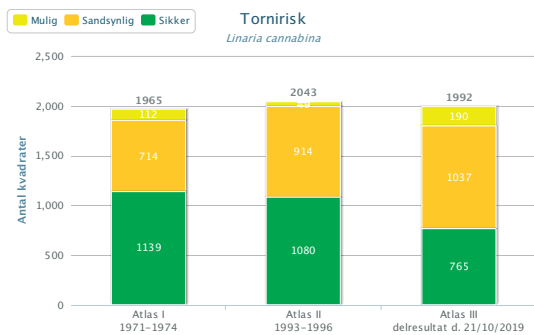
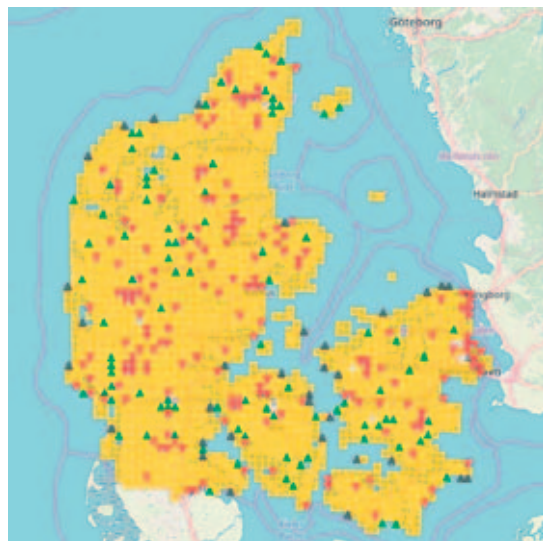

Fig. 8. Figuren viser ændringer i udbredelse og bestandsindeks for tornirisk (*Linaria cannabina*).

størrelsesordenen af den negative udvikling var stor. Arten er givetvis stadig så talrig i Danmark, at nedgangen erkendes med punkttællinger, men ikke ses i artens udbredelse. I Danmark såvel som resten af Vesteuropa er arten i tilbagegang grundet intensivring af landbruget (BirdLife International 2019), fjernelse af læhegn og forbedrede høstmetoder, der ikke efterlader ukrudtsfrø (Del Hoyo *et al.* 2016). Tornirisen er fortsat en almindelig art i det meste af landet, men er forsvundet fra kvadrater i det indre Jylland og i Nordsjælland langs Øresund. Arten er knyttet til det åbne land, hvor den lever af ukrudtsfrø og yngler i levende hegn krat og buske. Flere andre arter af agerlandsfugle, f.eks. viben og sanglærken, udviste det samme mønster af generel spredt indskrænkning i udbredelse, uden at en overordnet, stor tilbagegang kunne kvantificeres. Lignende blev registreret i Storbritannien, hvor bestanden af sanglærken, var mindsket med over 60 % mellem midt-1970'erne til midt-1990'erne (Chamberlain *et al.* 2000), uden at udbredelsen var ændret ifølge den britiske atlasundersøgelse (Balmer *et al.* 2013).

Mens punkttællingsdata kan indikere, om en bestand er i frem- eller tilbagegang, kan udbredelsesændringerne fra atlasdata være med til at indikere de bagvedliggende årsager til tilbagegangen. En indskrænkning af udbredelsen kan opdeles i to overordnede, geografiske mønstre (Donald & Fuller 1998), afhængigt af de underliggende årsager. Hvis tilbagegangen skyldes fremherskende miljømæssige forhold i hele udbredelsesområdet såsom klimaforandringer eller ændringer i arealanvendelse, vil man forvente, at det især er i udbredelsesområdets periferi, arten forsvinder, hvorved udbredelsesområdet indskrænkes. Hvis årsagen til tilbagegangen derimod er lokale forandringer såsom habitatforringelser, vil man forvente mere spredte områder, hvor arten forsvinder eller forekommer mere sjældent. For de førnævnte agerlandsfugle er den sidstnævnte forklaring givetvis tilfældet. Ligeledes fandt et britisk studie (Donald & Greenwood 2001) to overordnede udbredelses- og bestandsindeks-ændringsmønstre hos 25 britiske fuglearter, der udviste mindsket udbredelse, og påviste, at hvor agerlandsfugle typisk udviste mindsket udbredelse, men fortsat lokalt havde uændrede tætheder i de kvadrater, hvor de var tilstede, udviste langdistancetrækkere ikke nogen målbar nedgang i udbredelse, men derimod en nedgang i bestandsindeks i hele udbredelsesområdet.

Således kan atlas- og punkttællingsdata hver især bidrage med viden, der sammenlagt kan give et mere helstøbt billede af, hvorfor den pågældende art udviser en given udvikling. Nu, hvor den tredje store atlasundersøgelse er afsluttet, vil fokus kunne rettes mod at få et endnu mere fintmasket net af punkttællingsruter, der repræsentativt afspejler habitaternes fordeling i landet generelt, således at bestandsindeksene på bedste vis kan afspejle regionale, geografiske forskelle, vise enkelte arters "hotspots" og artsfattige områder og danne sammenligningsgrundlag for tæthedsestimater og bestandsestimater fra atlas.

Digesvaler, Dovns Klint, 2. maj 2018. Foto: Erik Thomsen

Referencer

- Bart, Jonathan & P. Klosiewski, Steven. (1989). Use of Presence-Absence to Measure Changes in Avian Density. *The Journal of Wildlife Management*. 53. 847. 10.2307/3809224.
- Balmer, D, Gillings, S., Caffrey, B., Swann, B., Downie, I. & Fuller, R. 2013. *Bird Atlas 2007–11: the breeding and wintering birds of Britain and Ireland*. BTO Books, Thetford. 2013. ISBN 978-1-908581- 28-0.
- BirdLife International (2019) IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 05/03/2019
- Bregnballe, T.; Gregersen, J. (1995). Recent Development of the Breeding Population of Continental Great Cormorants (*Phalacrocorax carbo sinensis*) in Denmark. / *Cormorant Research Group Bulletin*. 1995. s. 8-11.
- Chamberlain, D.E., Fuller, R.J., Bunce, R.G.H., Duckworth J.C. & Shrubbs, M. (2000) Changes in abundance of farm-land birds in relation to the timing of agricultural intensification in England and Wales. *Journal of Applied Ecology*, 37,771 – 788
- Del Hoyo, J., Collar, N.J., Christie, D.A., Elliott, A., Fishpool, L.D.C., Boesman, P. and Kirwan, G.M. 2016. *HBW and BirdLife International Illustrated Checklist of the Birds of the World*. Volume 2: Passerines. Lynx Edicions and BirdLife International, Barcelona, Spain and Cambridge, UK.
- Donald, P. F. & R.J. Fuller (1998) *Ornithological atlas data: a review of uses and limitations*, *Bird Study*, 45:2, 129-145, DOI: 10.1080/00063659809461086
- Donald, P. F. and Greenwood, J. J. (2001), Spatial patterns of range contraction in British breeding birds. *Ibis*, 143: 593-601. doi:10.1111/j.1474-919X.2001.tb04887.x
- Gaston, K. J., Blackburn, T. M., Greenwood, J. J., Gregory, R. D., Quinn, R. M. and Lawton, J. H. (2000), Abundance–occupancy relationships. *Journal of Applied Ecology*, 37: 39-59. doi:10.1046/j.1365-2664.2000.00485.x
- Grell, M.B. *Fuglenes Danmark: de danske fugles udbredelse, tæthed, bestandsforhold og udviklingstendenser 1971-1996 baseret på resultaterne af Dansk Ornitologisk Forenings landsdækkende kortlægning i 1993-96*
- Miljø- og Fødevarerministeriet, Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning: *Forvaltningsplan for den danske ynglebestand af skarv (Phalacrocorax carbo sinensis) og trækfugler 2016*, J.nr. NST-360-00014
- <https://www.jaegerforbundet.dk/vildt-og-natur/artsleksikon/ovrigt-fugle/storkefugle-og-arefodede/skarv/>

Appendiks 1: Oversigt over tendenser for ynglefugle og vinterfugle. For hver art er vist en langtidstendens dækkende alle de år, hvor der er udarbejdet indeks for arten, og det gennemsnitlige antal observerede individer pr. år. For hver art er angivet den gennemsnitlige procentuelle ændring per år, om tendensen er signifikant (**: $p < 0,01$, *: $p < 0,05$), samt om artens bestandsudvikling er positiv, negativ, stabil eller usikker

Art Species	Yngle Breeding							Winter Winter					
	Startår	1976-2018			2009-2018			1975/76 - 2017/18			2008/09-2017/18		
		ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	Startår	ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	
Lille lappedykker (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	1984	35	-1.32	●	-1.89	?	1986/1987	69	3.49	** ▲	0.73	?	
Toppet lappedykker (<i>Podiceps cristatus</i>)	1982	450	-2.54	** ▼	-2.82	** ▼	1986/1987	93	5.84	** ▲	13.1	* ▲▲	
Gråstrubet lappedykker (<i>Podiceps grisegena</i>)	1986	98	-0.05	●	-6.7	** ▼							
Skarv (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	1983	1632	5.35	** ▲	4.02	** ▲	1986/1987	823	6.22	* ▲▲	10.55	** ▲▲	
Rørdrum (<i>Botaurus stellaris</i>)	2007	25	2.81	?	3.71	?							
Fiskehejre (<i>Ardea cinerea</i>)	1976	454	2.46	** ▲	3.56	** ▲	1975/1976	355	1.16	** ▲	6.23	** ▲	
Knopsvane (<i>Cygnus olor</i>)	1976	1143	-0.1	●	2.48	** ▲	1979/1980	2825	0.85	* ▲	0.56	●	
Sangsvane (<i>Cygnus cygnus</i>)							1978/1979	2029	7.45	** ▲▲	3.98	** ▲	
Tajgasædgås/tundrasædgås (<i>Anser fabalis/A. serrirostris</i>)							1989/1990	330	-11.55	** ▼▼	-15.61	?	
Kortnæbbet gås (<i>Anser brachyrhynchus</i>)							2005/2006	5511	17.65	** ▲	10.53	?	
Blisgås (<i>Anser albifrons</i>)							2004/2005	275	18.51	** ▲▲	41.7	** ▲▲	
Grågås (<i>Anser anser</i>)	1982	1632	7.71	** ▲▲	3.73	** ▲	1985/1986	2543	21.64	** ▲▲	4.91	** ▲	
Canadagås (<i>Branta canadensis</i>)							1987/1988	900	8.85	** ▲▲	-3.74	?	
Bramgås (<i>Branta leucopsis</i>)	2005	3796	49.73	* ▲▲	49.67	?	1998/1999	1873	24	?	30.34	** ▲▲	
Gravand (<i>Tadorna tadorna</i>)	1976	839	-2.61	** ▼	-3.21	** ▼	1987/1988	251	-2.95	** ▼	12.92	* ▲	
Pibeand (<i>Mareca penelope</i>)							1996/1997	912	7.91	* ▲▲	11.15	** ▲	
Knarand (<i>Mareca strepera</i>)	2008	34	1.85	?	0.01	?							
Krikand (<i>Anas crecca</i>)	1987	51	4.7	* ▲	0.69	?	1987/1988	178	10.09	** ▲▲	10.43	** ▲	
Gråand (<i>Anas platyrhynchos</i>)	1976	2056	0.8	** ▲	-1.4	* ▼	1976/1977	6517	2.65	** ▲	-1.59	* ▼	
Skeand (<i>Spatula clypeata</i>)	1988	47	-2.83	** ▼	-6.2	?							
Taffeland (<i>Aythya ferina</i>)	1989	72	-1.24	●	2.77	?	1986/1987	265	-2.46	* ▼	-9.5	* ▼	
Troldand (<i>Aythya fuligula</i>)	1985	386	-0.17	●	-6.93	** ▼	1982/1983	1772	1.5	* ▲	1.41	?	
Ederfugl (<i>Somateria mollissima</i>)	1996	1396	-1.72	** ▼	-2.57	?	1996/1997	1321	-0.43	●	-2.71	?	
Hvinand (<i>Bucephala clangula</i>)	1990	71	2.39	●	-4.05	?	1982/1983	1470	1.69	** ▲	1.22	●	
Lille skallesluger (<i>Mergellus albellus</i>)							1996/1997	97	4.16	* ▲	-6.78	?	
Toppet skallesluger (<i>Mergus serrator</i>)	1987	140	-2.72	** ▼	-5.04	** ▼	1986/1987	268	-0.25	●	7.26	* ▲	
Stor skallesluger (<i>Mergus merganser</i>)							1976/1977	716	1.49	* ▲	-4.17	* ▼	
Hvæpsevåge (<i>Pernis apivorus</i>)	1981	18	-1.3	●	-9.79	** ▼							
Rød glente (<i>Milvus milvus</i>)	2002	17	9.5	* ▲▲	13.57	** ▲▲	2005/2006	11	18.93	* ▲▲	22.69	* ▲▲	
Havørn (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	2006	13	13.21	* ▲▲	14.27	* ▲▲	2000/2001	21	12.66	** ▲▲	12.96	** ▲▲	
Rørhøg (<i>Circus aeruginosus</i>)	1983	74	3.78	** ▲	3.99	** ▲							
Blå kærhøg (<i>Circus cyaneus</i>)							1985/1986	31	-2.19	** ▼	0.71	?	
Duehøg (<i>Accipiter gentilis</i>)	1985	12	-3.51	** ▼	-8.51	?	1977/1978	15	0.18	●	-2.5	?	
Spurvehøg (<i>Accipiter nisus</i>)	1976	36	-0.95	●	-2.34	?	1975/1976	82	-1.62	** ▼	-2.18	?	
Musvåge (<i>Buteo buteo</i>)	1976	358	1.08	** ▲	-3.32	** ▼	1975/1976	607	1.37	** ▲	-2.26	** ▼	
Fjeldvåge (<i>Buteo lagopus</i>)							1977/1978	49	-3.86	** ▼	-5.08	* ▼	
Fiskeørn (<i>Pandion haliaetus</i>)	1988	6	-1.04	●	1.22	?							
Tårnfalk (<i>Falco tinnunculus</i>)	1976	105	-0.17	●	-0.71	●	1975/1976	138	-1.2	** ▼	-2.21	* ▼	
Vandrefalk (<i>Falco peregrinus</i>)							2005/2006	8	5.71	* ▲	16.31	* ▲▲	
Agerhøne (<i>Perdix perdix</i>)	1976	90	-2.62	** ▼	-4.83	* ▼	1981/1982	176	-4.53	** ▼	-11.25	* ▼▼	
Vagtel (<i>Coturnix coturnix</i>)	1998	12	5.94	** ▲	-1.95	?							
Fasan (<i>Phasianus colchicus</i>)	1976	1793	-1.07	** ▼	-3.33	** ▼	1975/1976	424	1.11	** ▲	-1.52	●	
Vandrikse (<i>Rallus aquaticus</i>)	1996	19	0.34	●	6.59	* ▲	1996/1997	8	0.34	●	8.66	?	
Rørhøne (Grønbenet) (<i>Gallinula chloropus</i>)	1978	117	-2.05	** ▼	-4.15	** ▼	1986/1987	62	1.92	** ▲	-10.94	* ▼▼	
Blishøne (<i>Fulica atra</i>)	1976	1203	-1.32	** ▼	-4.52	** ▼	1982/1983	2629	1.04	* ▲	-2.89	?	
Trane (<i>Grus grus</i>)	2006	38	20.41	** ▲▲	18.04	** ▲▲							
Strandskade (<i>Haematopus ostralegus</i>)	1982	581	-1.57	** ▼	-1.98	●							

Art Species	Yngle Breeding							Winter Winter					
	Startår	1976-2018			2009-2018		1975/76 - 2017/18			2008/09-2017/18			
		ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	Startår	ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	
Stor præstekrave (<i>Charadrius hiaticula</i>)	1987	53	-4.53	** ▼	0.51	?							
Hjejle (<i>Pluvialis apricaria</i>)							1996/1997	187	-6.49	?	17.52	?	
Vibe (<i>Vanellus vanellus</i>)	1976	1465	-2.28	** ▼	-2.81	** ▼	1988/1989	293	6.44	?			
Dobbeltbekkasin (<i>Gallinago gallinago</i>)	1983	73	-3.04	** ▼	2.59	?	1984/1985	18	1.87	●	-5.04	?	
Skovsneppe (<i>Scolopax rusticola</i>)							1985/1986	7	2.88	*	▲	0.41	
Storspove (<i>Numenius arquata</i>)	1987	74	0.11	●	-1.99	?	2000/2001	209	1.85	?	2.54	?	
Rødben (<i>Tringa totanus</i>)	1983	276	-1.97	** ▼	-3.74	** ▼							
Svaleklire (<i>Tringa ochropus</i>)	1988	10	-1.15	●	-5.34	?							
Mudderklire (<i>Actitis hypoleucos</i>)	1987	19	-4.2	** ▼	3.32	?							
Hættemåge (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	1976	5206	-3.14	** ▼	-0.21	●	1975/1976	5629	-3.13	** ▼	-1.49	●	
Stormmåge (<i>Larus canus</i>)	1976	1581	0.08	●	-5.05	** ▼	1975/1976	5670	2.31	** ▲	8.01	* ▲▲	
Sildemåge (<i>Larus fuscus</i>)	1987	120	7.52	** ▲▲	4.91	* ▲							
Sølvmåge (<i>Larus argentatus</i>)	1976	3217	1.32	** ▲	-2.52	** ▼	1975/1976	5240	-0.58	*	▼	-1.73	
Svartbag (<i>Larus marinus</i>)	1985	145	1.78	** ▲	-8.23	** ▼	1977/1978	287	-1.76	** ▼	-8.25	** ▼	
Fjorderne (<i>Sterna hirundo</i>)	1985	66	-0.9	●	-1.73	?							
Havterne (<i>Sterna paradisaea</i>)	1987	106	-1.04	●	-11.09	* ▼▼							
Huldue (<i>Columba oenas</i>)	1985	81	4.62	** ▲	4.05	** ▲	1993/1994	22	-1.97	?			
Ringdue (<i>Columba palumbus</i>)	1976	5316	1.34	** ▲	-1.25	** ▼	1975/1976	8132	2.96	** ▲	-4.14	** ▼	
Tyrkerdue (<i>Streptopelia decaocto</i>)	1979	383	-0.52	* ▼	-6.55	** ▼	1977/1978	204	-2.2	** ▼	-4.57	** ▼	
Gøg (<i>Cuculus canorus</i>)	1976	1374	-0.93	** ▼	-3.12	** ▼							
Natugle (<i>Strix aluco</i>)	1987	15	0.52	●	0.1	?							
Mursejler (<i>Apus apus</i>)	1978	1643	-0.69	* ▼	-6.5	** ▼							
Isfugl (<i>Alcedo atthis</i>)	1990	9	0.32	●	11.77	* ▲	1991/1992	10	1.64	●	6.26	?	
Grønspætte (<i>Picus viridis</i>)	1985	27	-4.01	** ▼	-2.71	?	1984/1985	15	-2.26	** ▼	6.04	?	
Sortspætte (<i>Dryocopus martius</i>)	1982	28	-1.9	** ▼	-6.53	?	1982/1983	19	-1.55	●	-1.4	?	
Stor flagspætte (<i>Dendrocopos major</i>)	1976	484	1.09	** ▲	2.15	** ▲	1978/1979	419	1.22	** ▲	0.54	●	
Sanglærke (<i>Alauda arvensis</i>)	1976	4746	-2.09	** ▼	-2.31	** ▼	1982/1983	103	-3.66	** ▼	-5.64	?	
Digesvale (<i>Riparia riparia</i>)	1976	1158	-3.65	** ▼	-2.34	●							
Landsvale (<i>Hirundo rustica</i>)	1976	3762	-0.26	●	-1.69	** ▼							
Bysvale (<i>Delichon urbicum</i>)	1976	1681	0.31	●	-3.11	** ▼							
Skovpiber (<i>Anthus trivialis</i>)	1976	580	-0.93	** ▼	-1.7	** ▼							
Engpiber (<i>Anthus pratensis</i>)	1981	233	-2.22	** ▼	-0.07	●	1984/1985	89	-1.27	●	26.75	** ▲▲	
Gul vipstjert (<i>Motacilla flava</i>)	1984	74	-4.9	** ▼	-0.17	●							
Bjergvipstjert (<i>Motacilla cinerea</i>)	1990	14	-3.89	** ▼	-5.51	?							
Hvid vipstjert (<i>Motacilla alba</i>)	1976	514	2.08	** ▲	-2.08	** ▼							
Silkehale (<i>Bombycilla garrulus</i>)							1988/1989	326	0.04	●	-7.07	?	
Vandstær (<i>Cinclus cinclus</i>)							1985/1986	17	-2.62	** ▼	4.21	?	
Gærdesmutte (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	1976	1688	1.06	** ▲	9.52	** ▲▲	1975/1976	421	1.75	** ▲	4.39	** ▲	
Jernspurv (<i>Prunella modularis</i>)	1976	324	-2.4	** ▼	0.14	●	1975/1976	21	-1.1	●	0.56	?	
Rødhals (<i>Erithacus rubecula</i>)	1976	823	0.25	●	3.49	** ▲	1975/1976	182	0.48	●	2.85	** ▲	
Nattergal (<i>Luscinia luscinia</i>)	1976	634	-1.92	** ▼	-4.81	** ▼							
Husrødstjert (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	1991	25	-0.6	●	1.05	?							
Rødstjert (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	1976	212	2.5	** ▲	5.9	** ▲							
Bynkefugl (<i>Saxicola rubetra</i>)	1981	110	-4.17	** ▼	1.24	●							
Stenpikker (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	1987	26	-2.21	* ▼	-13.14	** ▼							
Solsort (<i>Turdus merula</i>)	1976	6235	0.51	** ▲	0.28	●	1975/1976	2973	0.13	●	0.31	●	
Sjagger (<i>Turdus pilaris</i>)	1982	159	-3.79	** ▼	1.31	?	1975/1976	6142	-1.15	** ▼	2.59	* ▲	
Sangdrossel (<i>Turdus philomelos</i>)	1976	1068	0.23	●	2.95	** ▲							
Vindrossel (<i>Turdus iliacus</i>)							1978/1979	267	4.22	** ▲	-11.9	* ▼▼	
Misteldrossel (<i>Turdus viscivorus</i>)	1981	99	-1.36	** ▼	1.14	●	1983/1984	28	-5.4	** ▼	-7.97	?	
Græshoppesanger (<i>Locustella naevia</i>)	1984	38	-1.91	** ▼	-6.93	** ▼							
Sivsanger (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	1985	88	-0.18	●	-1.33	●							

Art Species	Yngle Breeding							Winter Winter					
	Startår	1976-2018			2009-2018			1975/76 - 2017/18			2008/09-2017/18		
		ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	Startår	ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	
Kærsanger (<i>Acrocephalus palustris</i>)	1976	268	0.06	●	-1.28	●							
Rørsanger (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	1976	426	-1.26	** ▼	-1.2	●							
Gulbug (<i>Hippolais icterina</i>)	1976	279	-3.22	** ▼	-4.14	** ▼							
Gærdesanger (<i>Sylvia curruca</i>)	1976	334	-1.43	** ▼	1.66	* ▲							
Tornsanger (<i>Sylvia communis</i>)	1976	1987	0.28	* ▲	-1.18	** ▼							
Havesanger (<i>Sylvia borin</i>)	1976	1081	-1.32	** ▼	0.31	●							
Munk (<i>Sylvia atricapilla</i>)	1976	1729	2.61	** ▲	0.18	●							
Skovsanger (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	1976	154	-2.35	** ▼	0.51	●							
Gransanger (<i>Phylloscopus collybita</i>)	1976	1289	4.42	** ▲	-0.9	** ▼							
Løvsanger (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	1976	2342	-3.05	** ▼	-5.03	** ▼							
Fuglekonge (<i>Regulus regulus</i>)	1976	389	-1.69	** ▼	0.7	●	1975/1976	1253	-2.19	** ▼	-2.84	** ▼	
Grå fluesnapper (<i>Muscicapa striata</i>)	1976	66	-0.39	●	0.9	●							
Broget fluesnapper (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	1977	59	-3.89	** ▼	-10.88	** ▼							
Halemejsje (<i>Aegithalos caudatus</i>)	1981	74	-1.73	** ▼	-0.94	?	1975/1976	295	-1.93	** ▼	2.99	?	
Sumpmejsje (<i>Poecile palustris</i>)	1976	115	-0.39	●	-0.05	●	1975/1976	336	-0.29	●	2.96	** ▲	
Topmejsje (<i>Lophophanes cristatus</i>)	1981	62	-2.65	** ▼	-6.94	** ▼	1976/1977	152	-1.51	** ▼	-0.1	●	
Sortmejsje (<i>Periparus ater</i>)	1976	369	-1.55	** ▼	-1.69	●	1975/1976	351	-0.06	●	2.18	●	
Blåmejsje (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	1976	734	0.58	** ▲	-1.66	** ▼	1975/1976	1575	0.18	●	0.34	●	
Musvit (<i>Parus major</i>)	1976	2527	-0.81	** ▼	-1.76	** ▼	1975/1976	3856	-0.66	** ▼	-0.17	●	
Spætmejsje (<i>Sitta europaea</i>)	1976	153	2.36	** ▲	3.13	** ▲	1975/1976	453	2.24	** ▲	3.88	** ▲	
Træløber (<i>Certhia familiaris</i>)	1976	75	0.13	●	-5.86	** ▼	1976/1977	86	-0.21	●	0.02	●	
Korttået træløber (<i>Certhia brachydactyla</i>)	2004	22	6.33	** ▲	11.87	* ▲▲							
Rødrygget tornskade (<i>Lanius collurio</i>)	1976	50	-2.02	** ▼	0.52	●							
Stor tornskade (<i>Lanius excubitor</i>)							1984/1985	13	1.26	●	2.51	?	
Skovskade (<i>Garrulus glandarius</i>)	1976	291	-0.47	* ▼	-3.71	** ▼	1975/1976	613	-0.16	●	-4.92	** ▼	
Husskade (<i>Pica pica</i>)	1976	1075	0.15	●	-2.38	** ▼	1975/1976	1713	-0.52	** ▼	-4.83	** ▼	
Allike (<i>Coloeus monedula</i>)	1979	1782	0.54	* ▲	2.56	** ▲	1975/1976	5560	1.68	** ▲	-0.13	●	
Råge (<i>Corvus frugilegus</i>)	1977	4973	0.98	** ▲	2.75	** ▲	1975/1976	6252	-0.43	●	0.8	●	
Sortkrage (<i>Corvus corone</i>)	2005	77	-1.14	●	-2.41	?	2005/2006	118	-7.03	** ▼	-7.97	** ▼	
Gråkrage (<i>Corvus cornix</i>)	1976	3731	-0.06	●	-0.31	●	1975/1976	7146	-1.46	** ▼	-2.23	** ▼	
Ravn (<i>Corvus corax</i>)	1984	135	7.61	** ▲▲	5.79	** ▲	1982/1983	177	10.43	** ▲▲	7.17	* ▲▲	
Stær (<i>Sturnus vulgaris</i>)	1976	6528	-2.67	** ▼	-3.85	** ▼	1982/1983	831	1.75	* ▲	17.12	* ▲▲	
Gråspurv (<i>Passer domesticus</i>)	1976	1912	-1.52	** ▼	-2.3	** ▼	1975/1976	1619	-3.35	** ▼	-3.23	** ▼	
Skovspurv (<i>Passer montanus</i>)	1976	1303	1.73	** ▲	-2.34	** ▼	1975/1976	1527	0.11	●	-4.81	** ▼	
Bogfinke (<i>Fringilla coelebs</i>)	1976	5562	-0.11	●	-3.02	** ▼	1975/1976	3024	-1.1	** ▼	1.14	●	
Kvækerfinke (<i>Fringilla montifringilla</i>)							1975/1976	2089	-0.89	●	1.91	?	
Grønirisk (<i>Chloris chloris</i>)	1976	1079	0.72	** ▲	-8.19	** ▼▼	1975/1976	1636	-1.28	** ▼	-9.42	** ▼▼	
Stillits (<i>Carduelis carduelis</i>)	1976	156	5.03	** ▲	-0.77	●	1975/1976	322	1.57	* ▲	8.91	* ▲▲	
Grønsisken (<i>Spinus spinus</i>)	1982	45	-2.96	** ▼	-7.97	?	1975/1976	2563	-0.6	●	-1.62	●	
Tornirisk (<i>Linaria cannabina</i>)	1976	712	-2.42	** ▼	-2.36	** ▼							
Bjergirisk (<i>Linaria flavirostris</i>)							1987/1988	356	-4.71	** ▼	4.1	?	
Nordlig gråsiken/lille gråsiken (<i>Acanthis flammea/A. cabaret</i>)	1984	105	-4.6	** ▼	-12.17	* ▼▼	1975/1976	642	-3.05	** ▼	-3.74	?	
Nordlig gråsiken (<i>Acanthis flammea</i>)							2004/2005	153	0.39	?	23.05	* ▲	
Lille gråsiken (<i>Acanthis cabaret</i>)	2008	47	27.98	** ▲▲	23.1	** ▲▲							
Lille korsnæb (<i>Loxia curvirostra</i>)	1983	174	-2.79	** ▼	-8.31	** ▼	1975/1976	618	0.89	●	-4.19	* ▼	
Dompap (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	1976	110	0.59	●	3.14	* ▲	1975/1976	560	-0.54	* ▼	1.82	* ▲	
Kernebider (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	1981	66	-0.34	●	-0.1	●	1976/1977	48	0.8	●	0.93	?	
Gulspurv (<i>Emberiza citrinella</i>)	1976	2430	-2.31	** ▼	-4.61	** ▼	1975/1976	2401	-2.91	** ▼	-5.31	** ▼	
Rørspurv (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	1976	385	-0.91	** ▼	-2.7	** ▼	1987/1988	16	0.68	●	-12.01	* ▼	
Bomlærke (<i>Emberiza calandra</i>)	1981	318	-1.02	** ▼	-4.39	** ▼	1975/1976	323	2.05	●	-8.58	** ▼	

Vibe, Vestmager, 8. juni 2018. Foto: Finn Carlsen

Havørn, Gødstrup Sø, 6. september 2018. Foto: Bo Tureby

Fugle i Danmark 2018

Årsrapport over observationer – meddelelse nr. 45 fra Rapportgruppen
Redigeret af Peter Lange, Hans Christophersen og Jørgen Staarup Christensen

Med bidrag af Esben Sloth Andersen, Knud-Erik Andersen, Niels Peter Andreasen, Sten Asbirk, Ulf M. Berthelsen, Lasse Braae, Thorkil Brandt, Thomas Bregnballe, Ursula Burmann, Peter S. Christensen, René Christensen, Per Ekberg, Henning Ettrup, Jens Gregersen, Tina Høeg Hansen, Inger F. Jensen, Ole Jensen, Tommy Kaae, Bent Birk Kristensen, Arne Bo Larsen, Nina Rosendahl Larsen, Jesper Leegaard, Leif Novrup, Henrik Nyrup, Ole C. Olesen, Søren Peter Pinnerup, Palle A. F. Rasmussen, Per Rasmussen, Kim Skelmosen, Hans Skov, Jan Skriver, Jacob Sterup, Erik Stokholm, Morten Swayne Storgaard, Henrik Møller Thomsen, Ole Thorup og Egon Østergaard.

Indledning

Hermed præsenteres den 41. årsrapport fra Dansk Ornitologisk Forenings Rapportgruppe. Teksten præsenterer en samlet oversigt over forekomsten af en række udvalgte fuglearter og racer i Danmark. Årsrapporten omhandler de fåtallige arter, som hverken dækkes af punkttællingerne (de almindelige arter) eller

Sjældenhedsudvalget (de meget sjældne arter og racer). I alt omtales ca. 160 arter og racer, hvilket er smule over niveauet i den senest udkomne Årsrapport i Fugleåret 2017. Data som danner grundlaget for Årsrapporten stammer altovervejende fra DOFbasen (www.dofbasen.dk). For 2018 findes der således 1.604.761 (2017:1,54 mill.) poster i DOFbasen, indtastet af i alt 2615 (2017: 2449) observatører. Hertil kommer 4470 poster med ynglepar. Observationerne fordeler sig på 14.404 lokaliteter.

Fugleåret 2018

I 2018 blev der ifølge DOFbasen registreret i alt 367* (372* i 2017) fuglearter i Danmark. Heraf var 54 (62 i 2017) arter på SU's liste, og det endelige antal arter i landet i 2018 afventer derfor SU's godkendelse. 16 af arterne var med sikkerhed undsluppet fra fangenskab eller efterkommere efter fugle, der er udsatte eller undslupne, fx, svanegås, moskusand, rødhøne og påfugl.

* arter der forekommer i flere racer er kun talt med en gang.

2017 blev rekordår for sangsvane (ynglepar), lille skallesluger, nordisk lappedykker, islom, sølvhejre, skestork, storkjove, dværgmåge, sorthovedet måge, kaspisk måge, rovtørne, havørn (ynglepar), fiskeørn, sortspætte, skægmejsje og sydlig blåhals, mens yderligere 11 arter; rødhalsset gås, kongeederfugl, islandsk stor kobbersneppe, sortgrå ryle, tejst (ynglepar), lille skrigeørn, bjerglærke, hvidbrynet løvsanger, rosenstær og hvidsiskan forekom i antal langt over middel og tæt på rekord.

Tre arter, kirkeugle, rødstrubet piber og markpiber, havde deciderede bundår, med den laveste årstotal nogensinde registreret, mens der var en række arter, som forekom meget fåtalligt og langt under gennemsnittet; tajgasædgås, turteldue, thorshane, fyrremejsje, pungmejsje, gulirisk og lapværling.

Artsliste

Rapportgruppens artsliste omfatter fortsat omkring 190 arter/racer (ekskl. arter der kun omtales i træktabeller). Principielt burde alle de arter, der ikke omfattes af punkt-tællingerne eller er SU-arter, medtages i Årsrapporten, men forhold som pladshensyn samt mangel på skribenter, der vil bearbejde det store datamateriale fra DOFbasen, gør, at kun en del af arterne er omtalt i denne publikation.

For en omtale af status for de almindelige fuglearter, henvises til beretningen fra Punkt-tællingsprojektet. For en række arter/racer er det kun yngleføremønstre eller sommerføremønstre, der behandles i Årsrapporten. Dette er markeret efter artsnavnet ved de pågældende arter. Arternes latinske navne er opdateret ud fra artslisten på DOFbasen.

Usædvanlige føremønstre og svært bestemmelige arter/racer er underlagt kvalitetskontrol af data i DOFbasen, som varetages af DOFbasens Kvalitets Udvalg (DKU). Med hensyn til svært bestemmelige arter/racer, fænologi og usædvanlige antal har Årsrapportens redaktører ligeledes foretaget en kritisk gennemgang i forbindelse med udarbejdelsen af manuskripter, da DKU ikke har nået at behandle alle føremønstre. Dog er udeladelse af observationer som hovedregel sket i overensstemmelse med DKU.

Især for sjældnere arter/racer, typisk arter med under 100 fugle årligt i Danmark, er alle fund kritisk vurderet, og alle opfordres til ved fund af disse arter/racer at tilføje kommentarer i DOFbasens kommentarfelt. Fund, der er under behandling af DKU ved redaktionens deadline ult. oktober, medtages som hovedregel ikke i Årsrapporten. Vi skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at for stortlommerne, kongeederfugl, steppehøg, aftenfalk, kjover (ekskl. almindelig kjove), hvidvinget måge, kaspisk måge, middelhavssølvmåge, gråmåge og hvidvinget terne medtages som hovedregel kun observationer med køns-, alders- og/eller dragtangivelse, da disse med rimelighed må kunne forventes noteret, før en sikker bestemmelse har kunnet finde sted.

Systematik

Fra og med 2015 har Fugleårets redaktion valgt at skifte systematik, og følge den artsrækkefølge, der præsenteres af DOFs navnegruppe og som DOFs hovedbestyrelse har

Kort med oversigt over regionsinddelingen der er anvendt i denne rapport.

anbefalet DOFs publikationer at benytte. Der henvises til en omtale af den nye systematik i Fugleåret 2015, samt til DOFs hjemmeside, for yderligere oplysninger.

Materiale

Rapportgruppen har udarbejdet Årsrapporter siden 1970. Fra og med 1978 er rapporterne udarbejdet efter stort set samme retningslinjer og hovedsageligt baseret på samme kilder som nærværende rapport. Grundlaget for rapporten er data i DOFbasen suppleret med informationer fra DOFs lokalrapporter samt fuglestationsvirksomheden og de rutinemæssige trækobservationer ved en række træksteder.

Der er ved redaktionens slutning i oktober 2019 kun udgivet to lokalrapporter for 2018: Nordjyllands Fugle 2018 og Rørvig Fuglestation 2018.

Det skal her præciseres, at det ikke er muligt for Årsrapportens medarbejdere at gennemgå de mange hjemmesider på internettet, hvor der offentliggøres aktuelle observationer. Det er overladt til Årsrapportens skribenter selv at afgøre, om de vil eftersøge observationer af deres arter på andre hjemmesider end www.dofbasen.dk.

Fuglestationsvirksomhed og rutinemæssige trækobservationer på en række lokaliteter har bidraget med et stort materiale via DOFbasen. Der henvises til afsnittet om årets fuglestationsvirksomhed i Fugleåret 2018.

Tak

Tak til Tim Andersen, Preben Berg, Mathias Bjerregård, Lasse Braae, Bent Jacobsen, Knud Pedersen, Jørgen Staarup Christensen, Steen Søgaard, Michael Thelander og Michael Trasborg for hjælp med sammenstilling af data for udvalgte lokaliteter og arter. Tak til Hans Christophersen og Jørgen Staarup Christensen for hjælp med korrekturlæsning. Jørgen Staarup Christensen

Sabinemåge, Odden Havn, 9. oktober 2018. Foto: Bo Tureby

takkes endvidere for det store arbejde med at opdatere tabellerne med statistik for udvalgte arter. Tak til Timme Nyegaard for hjælp med prikkort.

Den største tak skal lyde til de mange, der har indsendt deres oplysninger via www.dofbasen.dk, til medarbejderne i de lokale rapportgrupper samt til observatørerne på fuglestationerne. Uden dem var denne rapport ikke blevet til.

Forkortelser anvendt i Årsrapporten

ad.	adult, voksendragt.
imm.	immatur, dragt mellem juv. og ad.
juv.	juvenil, den første fulde fjerdragt.
pull.	pullus, dunungedragt.
2K	aldersangivelse i kalenderår (fuglen "fylder år" ved årsskiftet).
3K+	Fuglen er mindst i sit 3. kalenderår.
pri.	Primo, de første 10 dage i måneden.
med.	Medio, den 11.-20. dag i måneden.
ult.	Ultimo, fra den 21. og måneden ud.
NNØ	Trækretning, verdenshjørne (også S, Ø, SV osv.).
SU	Dansk Ornitologisk Forenings Sjældenhedsudvalg.
DKU	DOFbasens KvalitetsUdvalg.
sdr.	sommerdragt.
odr.	overgangsdragt.
vdr.	vinterdragt.
h	fuglen er hørt.
R	rastende
RI	ringmærket (fuglen er fanget til ringmærkning).
fou.	fouragerende.
sy.	syngende.
T	trækkende.
TF	trækforsøg.

Læsevejledning til baggrundsstatistikker

- Hyppighed er angivet som gennemsnitlig antal fugle pr. 10-års interval. En parentes omkring et tal betyder, at der mangler data fra et eller flere år. Det vil være anført i kommentarfeltet, hvilke år som mangler i statistikken.
- < 1 betyder, at der er mindre end en fugl pr. år i et 10 års interval (samlet 0-9 fugle). > 1 betyder, at der er mellem 10-14 fugle i et 10 års interval, mens 15-20 er rundet op til et gennemsnit på 2 fugle. Det samme gælder ynglepar.
- For år, hvor årstotalen er angivet i interval, f.eks. 70-74 fugle, er max. antal anvendt.
- Hvis det samlede antal overstiger 100.000 fugle opsummeres artstotalen ikke.
- For arter der er taget af SU's liste, medtages kun godkendte fund fra de år hvor arten var SU-art
- For enkelte arter findes en komplet artstotal, ellers er artstotalen som hovedregel opgjort fra 1970. Tallene skal læses med et vist forbehold. Dels har Årsrapporten først fra og med 1978 haft det i dag kendte format, dels er den ornitologiske aktivitet steget markant i løbet af de seneste 30 år, og ikke mindst er indrapportering og indsamling af data løbende blevet forbedret og systematiseret, ikke mindst med etableringen af DOFbasen.
- NA: Total ikke opgjort eller data ikke tilgængelige

Artsgennemgang

Pibesvane *Cygnus columbianus*

Årssummen af rastende fugle udgjorde 8599, heraf 4864 i første halvår og 3735 i andet halvår. Den gennemsnitlige årstotal har i årene 2008-17 udgjort 7359 med en halvårlig fordeling på hhv. 3820 og 3539. Årets nøgletal ligger således lidt højere end gennemsnittet for de seneste 10 år.

Største forekomster i første halvår var 23/2 367 Kvie Sø (SVJ) og 11/3 800 Kongens Mose (SJ), mens de største i andet halvår blev 28/10 340 Harboøre Tange (VJ), 1/12 710 Bremsbøl Sø ved Tønder (SJ) samt 6/12 600 Karlsgårde Sø (SVJ).

Årets sum af trækkende fugle blev 2822 med en halvårlig fordeling på hhv. 2314 og 508. De flotte tal i første

halvår hænger sammen med, at hovedtrækket faldt halvsent og var koncentreret på nogle få store trækdage.

De største træktal i første halvår var 26/3 200 Tontoft Nakke på Als (SJ), 26/3 156 Feddet (ST), 2/4 108 Hammeren (B), 2/4 191 Hyllekrog (ST) og ligeledes 2/4 215 Kongelunden (KBH). Efterårets største trækiagttagelse blev 18/11 54 Gedser Odde (ST).

Årets ungfugleprocenter var lave, især i første halvår, hvor ungfugle blot udgjorde 5 % af 3910 aldersbestemmelser. I andet halvår udgjorde ungfugle 7 % af 2451 aldersbestemmelser. I perioden 2007-17 har ungfugle i gennemsnit udgjort 9 % af forårsfuglene og 8 % af efterårsfuglene.

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af pibesvane 2018.

Rast	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	750	300	1350	115	74	1900	25	94	114	103	22	17	4864
2. halvår	250	700	1200	27	160	1300	45	26	2	21	1	3	3735
Årssum													8599

Træk	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	25	33	3	115	99	361	54	96	525	230	657	116	2314
2. halvår	32	6	30	46	7	8	27	8	99	49	192	4	508
Årssum													2822

Pibesvaner, Søtorup Sø, 7. april 2018. Foto: Bo Tureby

Sangsvane *Cygnus cygnus* (yngle- og sommerfund)

2018 blev et nyt rekordår for arten med hele ni ynglepar og i alt 39 pulli. Alle yngleparrene blev fundet i Himmerland, se dog bemærkninger nedenfor, heraf blev der fundet hele fire nye ynglepar. Forekomsterne gennemgås lokalitetsvis herunder.

Moser ved Hedegaarde (NJ) Efter at mindst en af de gamle fugle og alle juvenile blev præderet i 2017, indfandt der sig i 2018 igen to fugle, som ynglede og fik seks unger. Der er siden 2002 klækket 67 unger og heraf er 55 blevet flyvefærdige.

Veggerby/Lyngsø (NJ) Det andet danske ynglepar etablerede sig i 2007 i Veggerby. Det formodes, at det oprindelige par havde ynglet siden da, dog flyttede parret i 2016 fra Veggerby i starten af ynglesæsonen til en nærliggende sø ved Lyngsø, hvor de har ynglet siden

da. I 2018 fik parret seks unger. I 2018 etablerede et nyt par sig samtidig på den gamle lokalitet i Veggerby, hvor de byggede en ny rede. Det nye par fik i 2018 tre unger. Der er siden 2002 klækket 54 unger i området og heraf er 47 blevet flyvefærdige.

Bølling sø (ØJ/VJ) Der blev igen i 2018 set gamle fugle ved søen, men for andet år i træk uden ynglesuccés.

Lille Vildmose (NJ) Igen i 2018 fik parret seks pulli. I 2018 lykkes det en unge at blive flyvefærdig, hvilket er første gang en unge fra Lille Vildmose når flyvefærdig alder.

Lovns sø (NJ) I 2018 lykkedes det endeligt at lokalisere reden ved Lovns sø, hvor arten tidligere er fundet med store unger i 2014 og 2015. Der findes to juvenile.

Siem udflyttere (NJ) Parret blev fundet i 2017 i forbindelse med en henvendelse til Fuglenes Hus, der fik

Sangsvane, Lille Vildmose, 17. august 2018. Foto: Dorte Sørensen

tilsendt billede af et par med seks unger. Dermed er der på to år klækket 13 unger på lokaliteten.

Sø ved Hjeds (NJ) Nyetableret ynglepar i 2018 med tre juvenile i en lille bitte mose ganske tæt på offentlig vej.

Torsted sø (NJ) Der dukkede i løbet af sommeren 2018 et par op med fire store unger i den nyetablerede Torsted sø. Fuglene blev ikke klækket i søen, men må stamme fra en nærliggende ukendt ynglelokalitet.

Borup mose (NJ) Et par findes i sensommeren med to juvenile i Borup mose nær Rold Skov. Det er uvist om de blev klækket i mosen.

Gamle lokaliteter uden yngel i 2018 (alle NJ) Under den første Atlaslejr i Himmerland i 2014 blev der fundet

et par med seks juvenile i moser ved Hvarre. I 2018, hvor sangsvanerne i øvrigt havde et godt år, var der ingen yngel i søen og heller ikke på den nærliggende lokalitet Lundsgård, hvor arten også tidligere har ynglet. Heller ikke parret fra Vendsyssel blev genfundet i 2018.

Oversommrende fugle Ud over de nævnte ynglefugle er der fundet oversommrende fugle i de fleste landsdele. Regionalfordelingen af disse i perioden juni – august fremgår nedenfor. Ynglefugle er ikke medtaget og gengangere udrenset af tallene. Der ses kun større antal i Lille Vildmose med op til 16 fugle 22/7 samt ved Bredballe 22 fugle 9/6. Det er første gang, at der er registreret et trecifret antal oversommrende sangsvaner.

(Henrik Møller Thomsen)

Regional fordeling af sangsvane juni – august 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	48	5	4	9	35	4	3	3	0	0	4	3	118

Lysbuget knortegås *Branta bernicia hrotao*

Danmark huser i en stor del af året det meste af den øst-atlantiske bestand af lysbuget knortegås, og vi har derfor et stort forvaltningsansvar for arten. Arten ses næsten udelukkende omkring Limfjorden og Jyllands østkyst ned til Mariager fjord, mens observationer fra resten af Jylland, Fyn og øst for Storebælt er få og sporadiske. Arten er ikke behandlet i årsrapporten siden 2011, så der er også set på 2017 og lavet nogle sammenligninger.

I første halvår 2018 var der 447 observationer fra 121 lokaliteter, i andet halvår 328 observationer fra 97 lokaliteter. De tilsvarende tal for 2017 var: Første halvår 340 observationer på 132 lokaliteter og andet halvår 413 observationer på 128 lokaliteter.

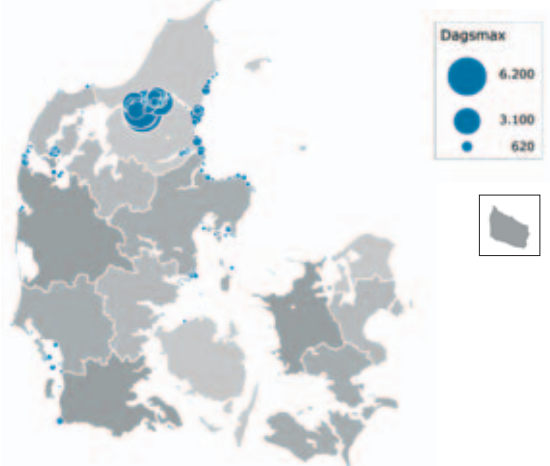
Forårets sidste fugle blev set ultimo maj og de sidste større rasteantal var 20/5 820 Gjøøl Bredning (NJ), 22/5 400 Nibe Bredning (NJ) og 24/5 1200 Nibe Bredning. Der var sommeriagttagelser af en enkelt fugl på Agger Tange (NJ). Efterårets første fugle ankom ultimo august og første træobservationer var 26/8 2 Fanø Vesterstrand (SVJ), 29/8 69 Nordmandshage (NJ), 30/8 27 Skagen (NJ) og 1/9 130 Egholm ved Aalborg (NJ).

Arten raster næsten udelukkende i den østlige del af Limfjorden og ved Mariager Fjord. Alle observationer over 400 ex. er gjort i dette område. Derudover er der et par observationer på 3-400 fugle i den vestlige del af Limfjorden. Første halvårs største rastetal blev 5/2 6200 Nibe havn (NJ), 3/3 3000 Egholm Hage (NJ), 20/3 4800 Nibe Bredning og 16/4 2290 Gjøøl Bredning (NJ). For andet halvår var de største tal 21/11 2570 Gjøøl Bredning, 18/11 1530 Hagedyb (Limfjorden) (NJ), 18/10 1200 Limfjorden nord og vest for Egholm (NJ) og 14/10 1130 Egholm ved Aalborg.

(Ole C. Olesen)

Lysbuget knortegås, Saltvandssøen, 2. april 2018. Foto: Jørn Haaning

Lokaliteter med lysbuget knortegås 2018, kortet viser lokalitetsmax. med rastende/fouragerende fugle.

Regional fordeling af lysbuget knortegås 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	56257	2511	174	3804	27	291	223	2	0	0	0	0	63289*
2. halvår	29145	197	2295	3724	1	32	14	0	1	16	0	0	35425*

* der er tale om fugledage for de fleste regioner

Sortbuget knortegås *Branta bernicia nigricans*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Fire største år		Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2006	2004, 2007 og 2013	
2018	0	0	< 1	< 1	8	8	7	15	11	151

Kommentar: Artstotalen skal tages med forbehold, da denne indeholder et stort antal tilbagevendende fugle på faste lokaliteter.

Fem fugle, to i Sønderjylland, en på Fyn, en i Nordsjælland og en på Møn blev det totale resultat for 2018. Det vurderes, at det drejer sig om forskellige fugle og

fundene var 1/1 1 Lindø ved Jersore (F), 27/4 1 Juvre Forland, Rømø (SJ), 2/6 1 Saltvandssøen (SJ), 30/9 1 Lynæs Fort (NSJ) og 5/11 1 Stege (ST).

(Ole C. Olesen)

Bramgås *Branta leucopsis* (yngleforekomst)

Naturstyrelsen lavede optælling på Saltholm (KBH) i 2018. Der blev talt i otte transekter på tværs af øen og ud fra disse er der beregnet en totalbestand på 4345 ynglepar på Saltholm. På Peberholm (KBH) blev der udført totaloptælling af bestanden og det gav 222 par.

I den øvrige del af landet er bramgåsen en uregelmæssig ynglefugl. Det ser dog ud til, at der nu er en koloni ved Hundsemyre (B), hvor der 7/6 blev talt 16 par

med 40 unger. Desuden et enkelt par med unger ved Uge (SJ) og enkelte par ved Kongelunden og Kalvebod Enge (KBH), Hov Røn (ØJ) og Nissum Fjord (VJ).

Også i 2018 var der over 300 observationer af rastende fugle i juni og juli, og da disse var fordelt i alle rapportområder, må arten nok forventes at dukke op som ynglefugl andre steder.

(Erik Stokholm)

Rødhalsset gås *Branta ruficollis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2015	2018	2001	
2018	8	< 1	> 1	3	10	15	15	27	22	18	291

Efter et par jævne år var 2018 det næstbedste år nogensinde med mindst 22 fugle. 17 fugle sås i første halvår og 5 i andet halvår.

Rødhalsset gås ses ofte sammen med bramgås, og det er derfor ikke overraskende, at de fleste fugle sås i områder med mange bramgæs, som for eksempel i region ST, her sås 11 af de 22 fugle. De fleste fund var af en fugl, undtagen disse to observationer, 30/1 – 14/3 2 set flere steder på det østlige Lolland med en enkelt afstikker til det nordvestlige Falster og 4/5 2 Ø Appenæs, Næstved (ST).

Sidste fugl i første halvår var 27/5 1 trækkende Christiansø (B), mens andet halvårs første fugle var 27/10 1 SVFeddet (SJ) og 1 V Torsø Strand, Lundehejle Havn (SJ).
(René Christensen)

Rødhalsset gås blandt bramgæs, Pousker, Bornholm, 1. november 2018. Foto: Sune Riis Sørensen

Regional fordeling af rødhalsset gås 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	2	1	0	0	0	1	0	1	4	0	7	1	17
2. halvår	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	5

Canadagås, Dueodde, 1. september 2018. Foto: Steen E. Jensen

Canadagås *Branta canadensis* (yngleforekomst)

Årets sikre ynglefund fordeler sig med 22/5 et par med seks unger ved Udkæret (B), 23/5 to par med henholdsvis tre og seks unger ved Bauehøj (B), 6/6 to par med ti unger ved Løvenborg Enge (VSJ) og 21/6 et par med to unger ved Dynt (SJ). Herudover er der på DOFbasen enkelte angivelser af fugle med yngleadfærd, hvor der ikke foreligger nærmere oplysninger.

I Atlas 3 er der i et aktuelt delresultat registreret sikre ynglefund i 18 kvadrater fordelt i de samme områder, som observationerne i DOFbasen angiver, på Bornholm, i Vestsjælland ved Løvenborg og i Sønderjylland ved Dynt. Desuden er der registreret et enkelt par med unger på Djursland og ynglefugle med unger på Midtjylland.

(Erik Stokholm)

Snegås *Chen caerulescens*

Der var 188 observationer af 315 fugle, efter bortsortering af gengangere på enkeltdage. En yderligere finsortering ender med en årssum på mindst 31 fugle, i 2017 sås 39 fugle. Kun ST og B havde ikke besøg af

snegås i 2018. I Nordvestjylland (NJ) holdt fire fugle til. De blev set på adskillige lokaliteter året igennem. Årets største observation var dog 23/9 6 Astrup Forland (SJ). De øvrige observationer var af 1-2 fugle.

(René Christensen)

Regional fordeling af snegås 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	5	2	3	5	3	8	1	1	1	2	0	0	31

Indisk gås *Anser indicus*

Renset for gengangere på enkelt dage var der 77 observationer af mindst 113 fugle. Januar er eneste måned uden observationer. En finjustering barberer antallet ned til mindst 26 fugle, en nedgang i forhold til 42 fugle i 2017. Alle, på nær fem fugle, blev set vest for Lillebælt.

Også i 2018 sås flest i NJ med mindst 16 fugle, hvilket var på niveau med 14 fugle i 2017. SJ, som normalt huser mange gæs, kan kun mønstre én fugl. Største observation er 29/4 3 Helligsø (NJ), resten af observationerne er af 1-2 fugle. Der var ingen ynglefund.

(René Christensen)

Regional fordeling af indisk gås 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	16	3	1	3	0	1	2	3	0	0	0	0	26

Tajgasædgås, Lille Vildmose, 20. oktober 2018. Foto: Dorte Sørensen

Tajgasædgås *Anser fabalis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1981	1985	1987	
8109	NA	(25.476)	(35.210)	(32.090)	(13.985)	13.147	13.709	51.931	48.871	45.328	-

Kommentar: Tajgasædgåsen er kun inkluderet i Rapportgruppens Årsrapporter fra 1974, 1978-1987, samt 1991 og igen fra 2005. Ovenstående oversigt skal derfor kun anvendes med store forebehold. Samtidig er det usikkert, hvordan gengangere (rastende flokke) er behandlet fra år til år. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Årsummen udgjorde 8109, heraf 5065 i første halvår og 3044 i andet halvår. I perioden 2008-17 har årssummen i gennemsnit udgjort 14.000 med en halvårlig fordeling på hhv. 9407 og 4593. Årets nøgletal ligger således i begge halvår langt under middel – kun i NJ er tallene på niveau med normalen. Det er givetvis de milde vintre i begge halvår, der har bevirket, at mange af de fugle, der ellers normalt optræder i det sydøstlige Danmark, har overvintret i Skåne.

De største forekomster i første halvår var 13/1 596 Bjerge ved Tissø (VSJ), 28/1 500 Rosvang ved Thisted (NJ), 20/2 446 Flintinge på Østlolland (ST), 2/3 1464 Lille Vildmose (NJ) og endelig 7/3 1350 Nørreådalen og Tjele (NJ). De største i andet halvår blev 27/11 956 Rosvang og Kåstrup ved Thisted (NJ) samt 1/12 1310 Lille Vildmose.

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af tajgasædgås 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	2420	0	0	32	11	6	45	800	335	12	1400	4	5065
2. halvår	2330	27	0	18	0	0	0	200	29	19	400	21	3044
Årssum													8109

Tundrasædgås *Anser serrirostris*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2007	2006	2009	
10.978	2	< 1	6	65	8238	8415	8960	18.384	17.637	13.860	-

Kommentar: Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Årsummen udgjorde 10.978, heraf 3375 i første halvår og 7603 i andet halvår. Årets nøgletal ligger noget over normalen for de seneste 10 år, hvor den gennemsnitlige årssum har udgjort 8218 med en halvårlig fordeling på hhv. 4697 og 3521.

Som altid domineres billedet meget kraftigt af iagttagelser fra ST. Største meldinger i første halvår var således 22/1 1850 på to lokaliteter ved Nakskov (ST). De

største i andet halvår var også fra Vestlolland, nemlig 12/12 1800 Solbjerggård og ligeledes 12/12 4150 Græshave (begge ST).

Største tal udenfor ST var i første halvår 12/1 70 Kragelund Mose ved Padborg samt 10/2 75 Lyngen Strandeng på Nordals (begge SJ). Største i andet halvår blev 16/11 60 Kruså Møllesø samt 13/12 210 Krathuse ved Padborg (begge SJ).

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af tundrasædgås 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	42	34	12	32	1	152	6	72	3	3	3000	18	3375
2. halvår	20	15	16	1	1	260	6	14	40	7	7000	223	7603
Årsum													10978

Grønlandsk blisgås *Anser albifrons flavirostris*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2002	2012	1995	
0	2	2	3	7	5	5	4	22	21	16	197

Ingen fund!

(René Christensen)

Dværgegås *Anser erythropus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2010	2017	2016	
42	41	< 1	3	10	16	29	27	67	50	41	548

Samlet forekomst var 42 fugle; 37 første halvår og 5 fra andet halvår. Der var flere vinterfund end sædvanligt med første fund var 16-21/1 4 Vejrum Nørremark / Viskum (NJ), dernæst 18/2 6 Borre Enge, Møn (ST) i selskab med Blisgås; disse var alle ringmærket og udsat i Lapland juni 2017. Øvrige var 22/2 1 Kalløgrå (ST) 27/2-9/5 på flere lokaliteter omkring Skælskær (Kobæk Skov, Tanderup og Borreby Mose, Egerup Strand) (VSJ). Den

faste rasteplads på forårstrækket ved Roden Fed (ST) bød på op til 23 fugle fra 24/3 – 12/4. Desuden 15/4 2 Ø Nordstrand, Skagen (NJ).

Fra andet halvår en formentlig oversomrende fugl 16-31/8 1 Fladet/Kalløgrå (ST). Øvrige fund var 16/11 2 S Hønen, Sønderho (SVJ), 25/11 1 Filsø (SVJ) og 16/12 1 SV Hårbølle Hestehave, Møn (ST).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af dværgegås 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	6	0	3	0	0	0	0	1	0	0	26	0	36

Kongeederfugl *Somateria spectabilis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2003	1996	2018		
2018	19	NA	> 1	4	11	12	8	7	20	19	19	352

Med fund af hele 19 fugle blev det et rekord-agtigt godt år for denne art, kun overgået af 2003 med 20 fugle men tangering af antal fra 1996. Hermed fortsætter tendensen fra 2017, hvor der blev registreret 15 fugle, og det efter en årrække hvor den årlige forekomst ikke har været over 10 fugle. Årets observationer fordelte sig med 13 fugle fra første halvår, hvilket er ny forårsrekord, hvor arten desuden for første gang blev registreret i Vestjylland. Andet halvår gav seks fund.

Medmindre andet er nævnt er der tale om adulte hanner. Årets første var den populære og langtidsstationære fugl 1/1-17/3 1 Hirtshals Fyr (NJ) – fundet 28/12-2017. Næste var 30/1 1 Korshage (VSJ), efterfulgt af 10-15/3 1 Kongsøre Næbbe, Isefjord (VSJ) og 18/3 1 Kragesand (SJ). Herefter fulgte to trækobservationer fra Hyllekrog (ST), hvor arten er næsten årlig, med 24/3 1 og 27/3 1. Næste blev 2/4 1 Gilbjerg Hoved (NSJ),

efterfulgt af det første fund fra Vestjylland med 5/5 1 Harboøre Tange (VJ). Dagen efter blev den første af årets tre fugle ved Skagen observeret med 6/5 1 Grenen (NJ). 20/5 1 3K han Bløden Hale, Læsø (NJ) efterfulgt af 22/5 1 Nordstrand, Skagen (NJ). Forårets sidste kom begge fra samme dato med 30/5 1 V Gilbjerg Hoved (NSJ) samt 1 SØ Sydvestpynten, Kongelunden (KBH).

Første fra andet halvår var 5/10 1 han 2K R/SØ Feddet (ST), hvorefter hele tre fugle blev observeret på samme dato 28/10 1 S Stevns (KBH), 1 Ø Gjerrild Nordstrand (ØJ) samt 1 SV Gedser (ST). Næste gjaldt observationer af den formentlig samme fugl 13/11 1 R Spodsbjerg (NSJ) og tre dage senere 16/11 1 SØ Korshage (VSJ). Årets sidste blev en fugl fra Skagen-området, først observeret 17/11 1 Grenen (NJ), igen observeret her 23/11, afsluttende med 2-3/12 Skagen Havn (NJ).

(Peter Staarup Christensen)

Kongeederfugl, Hirtshals, 25. februar 2018. Foto: Tonny Ravn Kristiansen

Lille skallesluger *Mergus albellus*

Der blev for tredje år i træk sat ny Danmarksrekord for denne art, og det endda to gange indenfor få dage fra samme lokalitet. Ikke overraskende blev rekorden noteret i Storstrømsregionen, hvor der først 14/2 optaltes 3300 Guldborgsund Syd (ST), overgået 17/2 med 3442 samme sted, et imponerende antal. Seneste rekord fra 2017 lød på 3100, optalt 17/1 Orehæld (ST).

Forårsfuglene forlader typisk landet marts/april, men som altid blev enkelte fugle observeret i maj, og forårets sidste sene fugl var 17/5 1 hun Ulvedybet (NJ).

En række sommerfund blev gjort, 14/6 1 hun-farvet Kattinge Vig (KBH), 9/7-8/8 1-2 hun-farvede Firtalsstrand og Mellemstykket (F) samt 15/9 1 Grenå Havn (ØJ) – sidste evt. en meget tidlig efterårsankomst.

Tiltræk sker primært fra medio oktober, og efterårets første fugl (efter ovennævnte) blev derfor helt typisk observeret 15/10 1 hun-farvet Birkesø, Lille Vildmose (NJ).

Den største forekomst i andet halvår blev igen optalt i Storstrømsregionen og var 28/12 140 Maribo Søndersø (ST).

(Peter Staarup Christensen)

Stor skallesluger *Mergus merganser* (yngleforekomst)

Der er indsamlet oplysninger om 143-147 par. Det er lidt flere end i 2017 med 134-141 par. Bestanden er steget fra mindst 110 par i 2015. Bestandsstigningen i 2018 skyldes en rimelig stor tilvækst af par i ST. De øvrige områder melder om tilbagegang, som dog kan

skyldes manglende dækning. Det ser således ud til, at en målrettet opsætning af kasser virker i ST.

Ingen af ynglefundene er fundet via DOFbasen, men udelukkende indsamlet via Stor skallesluger gruppen/Jan Blichert.

(René Christensen)

Regional fordeling af ynglepar af stor skallesluger 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	0	0	0	0	0	22	0	0	3	0	86-90	32	143-147

Nilgås *Alopochen aegyptiaca*

Der var observationer af mindst 1978 fugle. I 2017 var der observationer af 2909 fugle, så endnu et år med fald i antallet af fugle.

Er det et udtryk for at bekæmpelse af denne invasive art virker, eller har den tørre sommer 2018 haft en betydning, eller bliver arten blot ikke registreret i DOFbasen?

Antallet af ynglepar faldt også til 6-7 par i 2018, mod 9-12 par i 2017. Bornholm har som den eneste region ikke haft besøg af denne art i 2018. Langt de fleste fugle blev set i Sønderjylland, over 50 %. De højeste noteringer er beskudne i forhold til de forrige år, hvor det ikke var usædvanligt med flokke på mere end 100 fugle. De højeste noteringer var 9/9 91 Klatrup Grusgrav (SJ) og 20/1 80 Hønkys Nørremark (SJ).

(René Christensen)

Regional fordeling af nilgås 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal	168	111	401	41	41	1082	61	29	6	21	17	0	1978
Ynglepar	0	0	2	0	0-1	3	1	0	0	0	0	0	6-7

Rustand *Tardorna ferruginea*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Årstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1994	2012	1995/2013	
20	19	(5)	14	(28)	24	23	23	2013	41	35	(881)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972, 1975-76, samt 1991. Årstotal fra invasionen i 1994 er kun opsummeret til ca. 100 fugle.

Med fund af i alt 20 fugle blev årets antal præcis dobbelt så højt som året før, hvor der kun blev observeret 10 fugle. Dermed en pæn stigning efter et par år med faldende tendens, og et antal der svarer nogenlunde med gennemsnitsforekomsten de seneste 10 år.

Arten blev primært registreret i Sønderjylland og Vadehavsregionen, men årets første fugle var fra Hovedstadsregionen med 5/2 3 Kongelunden (KBH). Reste-

rende fund fra første halvår var alle fra Sønderjylland med 11/4 1 Lundsgårde (SJ), 13/5-6/6 2 Margrethekog/Saltvandssøen (SJ), 15/5 1 Tontoft Nakke (SJ) samt 25/6 2 Sofiedal (SJ).

Efterårets første blev 8/9 1 Saltvandssøen (SJ), efterfulgt af årets største observation 14-18/9 4 Gl. Hviding Engsø (SVJ) – en flok der ses stort set årligt i Vadehavsregionen. Herefter observeredes en flok på Fyn 19/9 3

Helnæs Bugt (F) mens årets sidste blev 21/9 2 Skideneng/ Nørby Enge (SVJ) og 5/10 1 Ballum Sluse (SJ).

Et enkelt fund af hybrid med gravand (*Tadorna tadorna*), var 13/7 1 Margrethe Kog (SJ). Derimod udeblev den hybridfugl fra Nordmandshage (NJ), der ellers har været set siden 2012. Rustænder, der registreres i Danmark vurderes primært til at være efterkommere af undslupne burfugle,

som har etableret fritlevende bestande syd for grænsen i bl.a. Tyskland, Østrig og Schweiz. Rustænder fra oprindelige bestande i SØ-Europa foretager dog med års mellemrum store fældningstræk, hvor arten optræder invasionsagtigt i NV-Europa. Seneste kendte invasion var 1994, hvor der blev registreret over 100 fugle alene i Danmark.

(Peter Staurup Christensen)

Rødhovedet and *Netta rufina*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2017	2015	2018	
2018	NA	(8)	12	12	28	66	66	135	75	72	(1162)
-	NA	(2)	< 1	< 1	(6)	(11)	NA	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972 og 1974-76. For ynglefugle mangler oplysninger fra 1971-1972 og 1974-76. Tre største år gælder kun forekomst efter 1970.

Fraregnet observationer fra kernelokaliteter ved Maribo-søerne blev årets forekomst på 18-19 fugle, hvilket var udtryk for et mindre fald i forhold til sidste års forekomst på 22-24 fugle. Arten blev primært registreret øst for Storebælt, men der forelå også fem fund fra Jylland, men ingen fugle på Fyn i 2018.

Som vanligt blev der observeret 2-3 hanner i hovedstadsområdet året igennem på fire lokaliteter i perioderne 1/3-25/3, 4/4-13/5, 17/5-26/5, 31/5-3/6 samt 15/6-17/9 Utterslev Mose (KBH), 16/5, 27-30/5, 5/6 samt 11/10 Gentofte Sø (KBH) og formentlig samme fugl havde 26/3-2/4 samt 7/10 afstikkere til Damhus-søen (KBH). Herudover 7/4-2/5 1 han Klydesøreservatet (og nabolokaliteter på Vestamager) (KBH). Øvrige observationer fra området blev 26-27/11 1 hun Klydesøreservatet samt 15/12 1 hun-farvet SØ Lund, Stevns (KBH).

De øvrige observationer uden for kerneområdet nævnes her kronologisk: 9-10/1 2 (par) Guldborgsund (ST), 13/1 1 han Haderslev Dam (SJ), 8/2 1 han Guldborgsund, 14/2 1

han Saksøbjerg Fjord (ST), 4/3 1 han Grønsund (ST), 9-11/4 1 hun Salthammer/Nexø Sydstrand (B), 11-15/4 1 hun Ræhr Grusgrav (NJ), 6-10/5 1 han Nakskov Indrefjord (ST), 29/5 1 hun Lønnerup Fjord (NJ), 8-14/6 1 han Bundsø, Nordals (SJ), 9/6 1 han Fladet Vildtreservat (ST), 13-15/6 1 han Kalløgrå (ST) samt 3/10 1 han V Gjerild Nordstrand (ØJ).

Arten blev igennem hele året registreret på kerne-lokaliteterne ved Maribosøerne (ST), hvor max. i første halvår var 25/3 19 Hejrede Sø. Som vanligt opbygges fra august pæne flokke i området, og max. antal fra andet halvår blev samlet 17/8 52 i Hejrede Sø og Røgbølle Sø, overgået med 20/10 med 53 i Røgbølle Sø og Maribo Søndersø, men stadig et stykke under sidste års Danmarksrekord fra 22/9 med 111 fugle i området.

Der forelå kun en enkelt sikker indberetning af et ynglefund 15/6 1 hun med 1 pull. Hejrede Sø. I den afsluttende DATSY-rapport 1998-2012 (Nyegaard *et al.* DOFT 108/1 2014) blev ynglebestanden estimeret til 7-11 ynglepar.

(Peter Staurup Christensen)

Regional fordeling af rødhovedet and 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	2	0	0	1	0	2	0	1	3-4	0	61	1	71-72

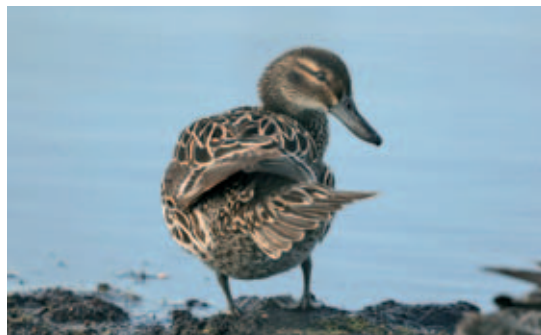
Atlingand *Anas querquedula* (yngleforekomst)

For denne art kunne der registreres et mindre fald i antal af indberettede ynglepar med 19-50 sikre/sandsynlige ynglepar fra 26 lokaliteter mod 21-55 sikre/sandsynlige ynglepar fra 40 lokaliteter i 2017. Herudover blev arten registreret på ca. 35 mulige ynglelokaliteter i yngletiden fra medio maj til ultimo juli uden nærmere angivelse af yngleadfærd. Bedste ynglelokalitet var Tipperne (VJ) med seks par og Bygholmengen, Vejlerne, også med 6 par.

Årets største optælling af rastende fugle blev 19/4 20 Birkesø, Lille Vildmose (NJ).

Årets første fugle var 15/3 2 Sandbjerg Sø (SJ), og årets sidste observation gjaldt en sen fugl 26/10 1 hun-farvet Vallensbæk/Ishøj Strandenge (KBH).

(Peter Staurup Christensen)

Atlingand, Lille Vildmose, 5. maj 2018. Foto: Johnny Madsen

Regional fordeling af ynglepar af atlingand 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	10-14	6-7	0-2	0-1	0	1-5	0-5	1-3	0-4	0	1-9	0	19-50

Knarand *Anas strepera* (yngleforekomst)

Der blev indberettet 81-104 sikre/sandsynlige ynglepar, hvilket var et fald i forhold til 2017, hvor der forelå indberetning om 111-178 sikre/sandsynlige ynglepar. Antallet af ynglelokaliteter faldt fra 94 året før til 59 i 2018. Arten blev herudover desuden registreret på ca. 85 mulige ynglelokaliteter i perioden medio maj til ultimo juli, dog uden angivelse af yngleadfærd.

Flest ynglepar blev optalt på Bygholmengen, Vejlerne (NJ) 15 par og Tipperne (VJ) med 11 par efterfulgt af Hornbæk Enge ved Gudenåen (ØJ) med 9 par.

Største antal af rastende blev i lighed med 2017 gjort i februar i Maribo Sønder sø (ST) 21/2 med imponerende 910 fugle. Årets næsthøjeste antal kom fra andet halvår – og som året før igen fra Fyn – denne gang 8/9 600 Brændegårdsøen (F).

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af ynglepar af knarand 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	18-21	12-12	4-4	10-10	0	2-3	8-18	4-6	1-2	3-8	19-20	0	81-104

Pibeand *Anas penelope* (yngleforekomst)

Der forelå ej heller i 2018 indberetninger om sikre ynglefund. Dermed er arten senest registreret ynglende i 2016 med et ynglefund i Filsø (SVJ).

Vurderingen fra DATSY, (Nyegaard et al. DOFT 108/1 2014), hvor arten indgik i perioden 1998-2003, var, at

sydgrænsen for yngle-udbredelsen må forventes at rykke yderligere mod nord i lyset af kommende klimaforandringer.

(Peter Staarup Christensen)

Knarand, Borreby Mose, 13. april 2018. Foto: Finn Carlsen

Spidsand *Anas acuta* (yngleforekomst)

Med indberetning af 5-9 sikre/sandsynlige ynglepar i 2018 fra tre lokaliteter kom årets antal ynglepar i den grad ned på jorden igen, efter at der i 2017 blev registreret det højeste antal ynglepar, siden arten blev medtaget i Årsrapporten fra 2007, med 10-18 sikre/sandsynlige ynglepar fra 12 lokaliteter.

Årets ynglepar fordeler sig med fire par Bygholm-engen, Vejlerne (NJ), et par Tipperne (VJ) samt indberetning af fire sandsynlige ynglepar fra Nyord (ST). Arten blev herudover observeret på ca. 15 måske egnede ynglelokaliteter i yngletiden, dog uden nærmere angivelse af yngleadfærd.

Igen i år var der et fald i de største trækforekomster, der som vanligt blev optalt om efteråret. Gedser Odde (ST) var som altid bedste lokalitet med 1503 i perioden 13/8-19/12, efterfulgt af Sydvestpynten, Kongelunden (KBH) med 954 i perioden 23/8-30/10 samt Dovns Klint (F) med 752 i perioden 26/8-17/11.

Største antal af rastende fugle fra første halvår blev som vanligt optalt i Vadehavsregionen med 29/3 3420 Rømødæmningen (SJ). Største optælling i andet halvår blev for fjerde år i træk registreret primo oktober ved Klægbanken (VJ) med 6/10 3800.

(Peter Staarup Christensen)

Amerikansk krikand *Anas carolinensis*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Fire største år	Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18			
2018	0	0	< 1	2	7	4	4	1999, 2001, 2002, 2004	128
2	0	0	< 1	2	7	4	4	Alle år max. 9 fugle	128

Kommentar: Første fund er fra 1981.

Med en årstotal på sølle to fugle lå årets forekomst noget under det årlige gennemsnitsantal for de seneste 10 år med fire fund. Ikke siden 2008 har der været registreret et tilsvarende lavt antal. De første fugle plejer

at dukke op i april, men tilmed blev begge årets fund noget usædvanligt gjort tidligt på året og inden for få dage. Første var 12/1 1 han Harboøre Tange (VJ) og herefter 14/1 1 han Sneum Forland (SVJ).

(Peter Staarup Christensen)

Vagtel *Coturnix coturnix*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2011	2012	2014	
2018	NA	(8)	37	85	563	806	789	1916	1124	989	(14.154)
354	NA	(8)	37	85	563	806	789	1916	1124	989	(14.154)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76.

I 2018 blev der observeret 354 fugle spredt udover hele Danmark med Nordjylland som topscorer med 96 fugle, efterfulgt af Sønderjylland med 87 fugle. Generelt lidt færre fugle end de seneste år, hvilket bl.a. kan skyldes lavere antal nattællinger end de sidste par år. Første

fugl blev hørt 16/4 Tryggevejle Ådal (KBH). Den største koncentration indrapporert fra en enkelt lokalitet var 17/7 24 Sørå Strandenge (NJ).

Årets sidste vagtel blev hørt 8/9 Sulkendrup (F).

(Inger F. Jensen)

Regional fordeling af vagtel 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	96	16	35	40	3	87	14	25	9	11	15	3	354

Nordisk lappedykker *Podiceps auritus*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2018	2014	2013	
2018	NA	(64)	79	134	234	477	459	619	568	529	(9208)
619	NA	(64)	79	134	234	477	459	619	568	529	(9208)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Der blev i 2018 foretaget 655 indrapporteringer af 272 observatører, hvilket er et lille fald (5%) i forhold til 2017. Efter forsøg på rensning for de mest åbenlyse gengangere blev totalen på mindst 619 fugle på 135 lokaliteter, hvilket er knap 20 % flere fugle end i 2017, men på samme antal lokaliteter. 28% af alle indberetninger kommer fra tre lokaliteter, 75 Lumsås Nordstrand (VSJ), 63 Klintholm Havn og by (ST) - hvor en benskadedt fugl holdt til fra 2/1-24/4 og igen fra 20/10-31/12 - samt 44 Havet ud for Ålebæk Strand (ST). 43% af fuglene er set i første halvår. I første halvår blev der set enkelte større flokke (> 10), nemlig fra 6/2 37 Havet ud for Ålebæk Strand, 17/2 13 Østersøen syd for Als (S) og 13 Havet ud for Ulvshale Sommerhusområde (ST) samt 25/3 13 Kegnæs Drej (SJ). Der er rapporteret om flere trækobservationer fra første halvår, hvor de bedste dage var 7/5 7 Fanø Vesterstrand (SVJ), 14/4 4 Havet ud for Ålebæk Strand, 31/3 4 Havet ud for Ålebæk Strand samt 9/4 2 Hyllekrog (ST).

Der blev heller ikke i 2018 rapporteret om ynglepar af nordisk lappedykker.

Der blev kun set to oversommende nordisk lappedykker i 2018, 12/7 2 Guldborgsund (ST). Ellers blev de første fugle i andet halvår som sædvanlig set fra midt i august: 15/8 2 ad. og 22/8 1 1K Asserbo Strand (Melby Strand) (NSJ), 12/9-19/9 1 ad. Korshage (VSJ), 18/9 1 1K Grenen, Skagen (NJ). Andet halvårs største forekomst af rastende/fouragerende fugle var 3/11 115 Havet ud for Ålebæk Strand, hvilket er den hidtil næststørste notering fra Møn, hvor max. er 30/10 2012 119 fra samme lokalitet. Det næsthøjeste tal var 4/11 14 Havet ud for Nordfelt (ST). Yderligere skal nævnes 11/11 11 Tengslemark Lyng (VSJ) samt 21/10 og 12/11 8 Nors Sø (NJ). Der blev taget hul på efterårstrækket med 27/9 1 Dueodde (B), 30/9 7 Gedser Odde (ST). Blandt de 44 trækkende fugle i andet halvår er der otte rapporteringer om mere end to fugle ad gangen. De to er allerede nævnt, derudover er der 3/10 3 Klintebjerg ved Klint (VSJ), 30/10 3 Gedser Odde (ST), 21/10 2 Blåvands Huk (SVJ) samt 2 23/10 Rågeleje Strand (NSJ) og 25/10 og 9/12 Gedser Odde samt 25/11 2 Spodsbjerg (NSJ). De resterende 18 indrapporteringer drejer sig om enlige fugle.

(Søren Peter Pinnerup)

Regional fordeling af nordisk lappedykker 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	7	0	13	9	7	56	8	35	5	3	107	17	267
2. halvår	25	0	18	20	0	16	3	70	3	16	167	14	352

Nordisk lappedykker, Gedser lystbådehavn, 6. november 2018, Foto: Asbjørn Jensen

Sorthalset lappedykker *Podiceps nigricollis*

Der blev i 2018 foretaget 864 indrapporteringer (32 % færre end i 2017) af mindst 1192 fugle fra 115 lokaliteter, hvilket antalsmæssigt er godt 4 % mindre end i 2017 på knap 12 % færre lokaliteter. Det står skidt til med at få indrapporteret ynglepar, således blev der i 2018 kun rapporteret om godt 50 ynglepar (YP) fra fem lokaliteter, hvoraf den genskabte Birkesø, Lille Vildmose (NJ) alene tegner sig for 40-50 par. Derudover er der kun foretaget bearbejdning af antal ynglepar på yderligere to lokaliteter med i alt 0-1 ynglepar. Ud over disse tal blev der indrapporteret 113-131 ynglepar angivet som ynglefugle (YF). Ser man på det maksimale antal fugle set i yngletiden (der her er sat til perioden 15/5-15/7), blev der yderligere indrapporteret mindst 171 fugle – svarende til max 86 par - som ikke er indeholdt i ovennævnte. En forsigtig vurdering giver således en samlet ynglebestand på 219-266 par, hvilket er på niveau med 2017. Der blev fra 16 lokaliteter indrapporteret om unger, hvilket er én lokalitet færre end i 2017. Der er kun rapporteret om mere end fem unger fra tre lokaliteter: 18/6 103 Birkesø, Lille Vildmose, 27/6 18 Sønder mose, Viborg (NJ) og 8/6 5 Søndervese (VJ).

De første fugle blev set allerede i januar, 2/1 2 og 26/1 1 Bundsø, Nordals (SJ), men ellers skal vi hen i slutningen af marts før de for alvor begynder at dukke op: 22/3 1 Østersøen syd for Als (SJ), 26/3 1 Gyldensteen (F) og 27/3 1 Kongens Kær (SØJ). Det største antal set før yngletiden (15/5-15/7) var 29/4 41 Firtalsstrand & Mellemstykket (F), 14/5 36 Birkesø, Lille Vildmose og 3/5 32 Ølundgårds og Lammesø Inddæmning (F). Efter yngletiden (15/5-15/7) blev der set større sommerflokke flere steder, hvor de største tal var 17/7 123 Borre (Horsens Fjord) (SØJ) efterfulgt af 29/7 88 Vitsø (F). Ud over de nævnte, er der kun rapporteret om augustflokke på mere end 20 fugle fra to andre lokaliteter, 17/8 38 Alrø (ØJ) samt 31/8 22 Amstrup Red (ØJ).

I 2018 blev der indrapporteret seks egentlige trækobservationer, 4/8 1 Kikhavn (NSJ): 10/8 1 Børstrup Hage (NSJ), 9/9 1 Blåvands Huk (ret usædvanlig på denne lokalitet), 15/9 1 Havet ud for Lunden og Føllesbjerg (F),

23/9 1 Gedser Odde (ST) samt 27/9 2 Dovns Klint (F).

Efter 30/9 er der kun syv indrapporteringer af sorthalset lappedykker og slet ikke nogen fra december. Årets sidste fugle blev en større flok 26/10 52 Amstrup Red, hvor de lå ret samlet blandt ederfugl, pipeand, toppet skallesluger og toppet lappedykker; derudover 16/10 6 Horsens Fjord ved Borre (SØJ) og 12/10 1 Sneum Digesø (SVJ).

(Søren Peter Pinnerup)

Lokaliteter med ynglende sorthalset lappedykker 2018.

	Region	Min. YP	Max. YP	Max. YF	Unger
Firtalsstrand & Mellemstykket	F	12	12	24*	x
Føns Vang	F			6	
Grusgrave v/Birkum	F			6	
Gulstav Mose	F	1*	1*		x
Gyldensteen: Engsøen	F	3*	3*	32	x
Keldsnor	F			3	
Sundet - Faaborg	F	0	1	4	
Søen, Valdemarsslot	F	1	4	3	
Vitsø	F	1*	1*	24	x
Ølundgårds og Lammesø Inddæmning	F			20	
Birkesø, Lille Vildmose	NJ	47*	47*	94*	x
Biskær	NJ	2	2	4*	
Jordbro Engsø	NJ	15	20	43	
Juelstrup Sø	NJ	0	4	8	
Lille Vildmose	NJ			6	
Sønder mose, Viborg	NJ	9*	13*	43*	x
Selsø Sø området	NSJ			1	
Sjælsø	NSJ			2	
Sjælsø vest	NSJ			2	
Bundsø	SJ	3*	3*	10	x
Slivso, Hoptrup	SJ			2	
Sneum Digesø	SVJ	0*	1*	2	
Broksø Enge	ST			8	
Søndervese	VJ	2	2	4	x
Egå Engsø	ØJ	3*	3*	8*	x
Brabrand Sø	ØJ			6	
Brabrand Sø, østenden	ØJ	3	3	7	
Mørke Kær	ØJ			1	
Sølyst Naturcenter i Brabrand	ØJ	1*	1*	2	x
Total		113	131	375	

Tabellen er udarbejdet efter de samme principper som i Fugleåret 2007-2017. Dvs. at en lokalitet medtages, når der er gentagne indrapporteringer (mere end to) i yngletiden (her er sat til 15/5 – 15/7), eller der er indrapporteret ynglefugle og/eller unger. Min. YP og max. YP angiver antal ynglepar indrapporteret i DOFbasen. Unger angiver, om der foreligger observationer af pull eller juv./1K-fugle i tiden 15/5 – 15/7. Max. YF angiver det maksimale antal fugle på lokaliteten i yngletiden. * angiver at fuglene er indrapporteret i DOFbasen med adfærds-koden YF. Kursiv angiver, at tallet stammer fra en bearbejdning.

Sorthalset lappedykker, Fyn, 12. april 2018. Foto: Erik Biering

Turteldue *Streptopelia turtur*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1983	1993	1982	
2018	NA	(70)	133	102	53	53	53	297	219	180	(3700)

Artens nedtur forsætter desværre. Med en total på kun 20 fugle i 2018, skal vi tilbage til "SU-tiden" for 50 år siden for at finde et år med færre fugle. Forekomsten i yngleområdet (SJ) var på niveau med sidste år, så det er de tilfældige obs, der er faldet i antal. Der er sket en halvering af disse i forhold til sidste år (fra 24 til 12). NJ og SVJ stod for hovedparten. Kun fire fugle uden for dette område. I flere landsdele må arten efterhånden anses for at være en raritet. F.eks blev der i VSJ set 10 fugle i perioden 2001 – 2018. I arten storhedstid i 1980'erne blev der set op til 12 fugle på et enkelt år i VSJ.

Årets mest stabile lokalitet var Høstrup, Tønder (SJ) med observationer i perioden 8/4 - 11/9. Trækkende/trækforsøgende fugle (i alt seks) set i perioden 13/5 – 4/6 4 ved Skagen (NJ), 13/5 1 Gilbjerg Hoved (NSJ) og 13/6 1 Nordmandshage (NJ).

1/6 1 Gerå By (NJ) var eneste syngende fugl uden for SJ. Efterårsfugle: 31/7 1 S Hønen, Sønderho (SVJ), 4/8 1

Gedser Odde (ST), 29/9 – 18/10 1 (6/10 dog 2) Mandø (SVJ) og 17/10 1 Korsør (VSJ). De to sidste meget sene fugle er video-dokumenteret.

(Lasse Braae)

Turteldue, Mandø, 13. oktober 2018. Foto: Bjørn Frikke

Regional fordeling af turteldue 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	5	0	3	0	0	8	0	1	0	2	1	0	20

Natراص *Caprimulgus europaeus* (yngleforekomst)

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2014	2017	2018	
414	NA	(59)	(138)	191	197	388	380	503	445	414	(8905)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-76, 1988-89 og 2004. Forekomst gælder typisk syngende fugle (>95%) og kun få rastenede/trækfugle.

Endnu et år med tilbagegang i antal syngende og territoriehævdende hanner, men stadig et pænt resultat sammenlignet med årene forud for AtlasIII projektet. Antallet af lokaliteter øgedes dog en smule i forhold til 2017

Ikke overraskende tegnede NJ sig for langt de fleste, faktisk over halvdelen, og uden for Jylland var der som sædvanligt kun få.

Lokaliteterne med flest (≥ 14) var: 27/6 14 Nørlund Plantage (VJ), 28/6 39 Læsø Klitplantage (NJ), 28/6 14 Vester Torup Klitplantage (NJ) og 24/7 15 Ålbæk Klitplantage (NJ).

Der blev rapporteret følgende sikre ynglefund: 4-5 par Tversted Plantage (NJ), 1-3 par Stensbæk Plantage (SJ), 2 par Gedhus Plantage (VJ) og 1 par Ho Plantage (SVJ).

Det totale antal for NJ er i "Nordjyllands Fugle 2018" angivet til værende 505. Afgivelsen til nedenstående tabel skyldes at tallet i nævnte rapport er baseret på en simpel frasortering af gengangere fra samme dato, medens nedenstående tabel er baseret på lokale måneds maksima.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af natراص 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	223	50	36	29	13	23	1	3	6	14	3	13	414
Syngende og territoriehævdende hanner	203	45	26	22	9	17	1	0	0	10	0	7	340

Tallene er udregnet som sum af lok.max. med tillæg for evt. trækkende eller ringmærkede fugle.

Engsnarre *Crex crex*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2004	2003	2007	
2018	NA	(16)	21	44	231	151	146	508	312	301	(4406)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1974-76.

I 2018 blev der observeret 82 fugle fra 51 lokaliteter. Første levende fugl blev hørt 8/5 Gårdbo Sø (NJ), hvilket er samme tidspunkt som de tidligere år. Samme dag blev en engsnarre fundet død Bangsbo, Læsø (NJ). I resten af maj måned blev der observeret omkring 30 forskellige engsnarre i Danmark med Nordjylland og

Vestsjælland som de dominerende områder. De største forekomster var 22/5 og 29/5 7 Åmosen (VSJ), 29/6 og 1/7 5 Ribe Mose (SVJ) samt 27/6 5 Bolle Mose (NJ).

Sidste to fugle blev hørt henholdsvis 5/9 Mjang Dam, Midtals (SJ) og 27/9 Torup Made, Midtals (SJ).

(Inger F. Jensen)

Regional fordeling af engsnarre 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	30	0	5	1	0	2	1	24	3	9	6	0	82

Plettet rørvagtel *Porzana porzana*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1983	2002	2003	
2018	NA	(27)	104	65	86	70	65	240	201	170	(3397)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975.

Det var et godt år for arten med 78 fugle på 50 forskellige lokaliteter.

Første fugl blev hørt 15/4 Magisterkogen (SJ). Mest usædvanlige observation var 11/5 1 Stilling (ØJ) bag bilvask ved Cirkel K. Største enkelt observation var 6/5 10 Selbjerg Vejle (NJ), de øvrige lokaliteter havde en enkelt eller to

observationer. Bestanden i Vejlerne blev opgjort til i alt 44 syngende, fordelt med 41 i de østlige Vejler og 3 i de vestlige Vejler. Det er næsten en fordobling i forhold til 2017.

Den sidste var en skadet fugl ved Hejlsminde Nor (SØJ) 28/10.

(Inger F. Jensen)

Regional fordeling af plettet rørvagtel 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	41	2	1	1	4	10	6	2	5	2	3	1	78

Engsnarre, Strødam Engsø, 4. juni 2018. Foto: Helge Sørensen.

Islom, Grenen, 18. maj 2018. Foto: Knud Pedersen

Trane *Grus grus*

Der er ikke foretaget en bearbejdning af det store materiale om trane i DOFbasen. Formentlig fortsætter artens sin fremgang som ynglefugl, og bestanden må tælle over 500 par.

Det store forårstræk passerede de østlige egne af landet i dagene 25/3-7/4 med det største ryk 2/4, hvor en række østdanske træksteder havde over 2000 trækende, flest 3534 Hyllekrog, hvilket var ny rekord her. Ved Hornborgasjön (Västergötland) toppede antallet

af overnattende traner 8/4 (24.500), hvilket er en uge senere end i 2017.

I efteråret må det store træk være gået uden om Danmark, idet kun en enkelt dag (24/9) havde større trækcifre, med flest 1550 SV Stevns (KBH) + 750 SV Utterslev Mose (KBH).

Tranerne forled tilsyneladende landet tidligere end de har gjort de senere år, f.eks. var der ikke et eneste fund i NJ i december.

(Peter Lange)

Islom *Gavia immer*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2015	2015	2014	
124	50	3	13	34	55	83	82	124	101	100	1826

Årets forekomst omfattede mindst 124 fugle, hvilket er ny rekord. Fordelingen var 79 fugle i første halvår og 45 fugle i andet halvår. Helt typisk var der flest fund i april-maj (67) og oktober-november (27). Årets forekomst omfattede også usædvanligt mange vinterfund (januar 2, februar 6, marts 3 og december 14), heriblandt et fund fra de sydlige indre farvande: 3/2 1 2K+ i vdr. kysten ud for Fanefjord Skov (ST). Derudover var der fund fra juni (1), august (1) og september (3).

I forbindelse med forårstrækket blev der registreret ny sæsonrekord ved Skagen (NJ) med i alt 52 NV og 4 SØ (46 ad. i sdr. og 10 2K) i perioden 23/4-2/6. De største dage var 17/5 9 NV (8 ad. i sdr. og 1 2K) og 18/5 5 NV (3 ad. i sdr. NV og 2 2K). Fra forårstrækket skal i øvrigt kun bemærkes i alt 4 NV ved Korshage (VSJ): 2/5

1 ad. i sdr., 9/5 1 2K+, 12/5 1 ad. i sdr. og 20/5 1 ad. i sdr., hvor alle er registreret som udtrækkende fra Isefjorden. Desuden ved Helsingør Lystbådehavn (NSJ) 4/4 1 3K+ i odr. NV og 26/4 1 3K+ i odr. NV.

I andet halvår var Skagen (NJ) igen dominerende med et fund i august (2K), to fund i september (2K og 3K+ i sdr.) samt i alt 14 fugle i perioden oktober-december ret spredt fordelt på 12 obsdage. Derudover skal fra andet halvår kun bemærkes i alt 16 fugle mellem Bulbjerg (NJ) og Blåvands Huk (SVJ) samt i alt ca. 11 fugle ved nordkysten af Sjælland (NSJ/VSJ), og eneste fund herudover var 18/11 1 ad. i odr. SV Gedser Odde (ST). Suverænt største forekomst i andet halvår var 5/12 3 ad. i vdr. V og 1 1K R Bulbjerg (NJ).

(Palle A. F. Rasmussen)

Regional fordeling af islom 2018

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	88	4	10	3	0	0	0	9	0	8	2	0	124

Hvidnæbbet lom, Nordstrand, Skagen, 29. april 2018. Foto: Knud Pedersen

Hvidnæbbet lom *Gavia adamsii*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2009	2006	1991	
24	21	4	10	17	21	27	26	55	37	35	741

Årsummen er opgjort til 24 fugle fordelt med 10 i første halvår (marts 1, april 6 og maj 3) og 14 i andet halvår (september 2, oktober 6, november 5 og december 1). Dermed en årssum tæt på gennemsnittet for de seneste 10 år på ca. 25 fugle.

Som alle tidligere år sås størstedelen ved Skagen (NJ): 26/4-11/5 i alt 5 ad. i sdr. Ø samt 24/9 1 2K R og 28/10-30/11 i alt 8 Ø (7 ad./3K+ i sdr./odr. og 1 1K+ i

vdr.). De øvrige observationer var 30/3 1 2K R Ålebæk Strand (ST), 27/4 1 2K N Blåvands Huk (SVJ), 30/4 1 2K NØ Hirtshals Fyr (NJ), 6/5 1 ad. i sdr. N Storedal, Stevns (KBH), 28/9 1 ad. i sdr. NV Anholt (ØJ), 13/10 1 ad. i sdr. S Blåvands Huk (SVJ), 18/10 1 ad. i sdr. SV Kikhavn (NSJ), 22/10 1 1K+ i vdr. S Harboør Tange (VJ), 27/10 1 ad. i sdr. NØ Hirtshals Fyr (NJ) samt 1/12 og 3/12 1 1K+ i vdr. R Harboør Tange (VJ).

(Palle A. F. Rasmussen)

Regional fordeling af hvidnæbbet lom 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	16	2	2	1	0	0	0	0	1	1	1	0	24

Lille stormsvale *Hydrobates pelagicus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1990	1988	1985	
4	NA	(10)	13	11	5	5	4	50	36	32	(388)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Artens forekomst følger normen fra de sidste par år og er dermed en af de mest fåtallige arter i Årsrapporten.

Denne gang fire fugle (tre i både 2016 og 2017), heraf igen en fra de indre farvande, 11/9 1 S Børsmose Strand (SVJ), 28/9 1 V og 24/10 1 V begge Roshage (NJ) og endelig vel årets obs: 8/12 1 rast Samsø Bælt (ØJ/VSJ)

via DOF Vestsjællands Facebook side, hvor en skarp observatør undrede sig over, hvad det var for en underlig fugl, der gemte sig på Samsø-færgen (Kalundborg-Ballen). De vedføjede billeder viste en fin lille stormsvale (Godkendt af SU).

(Lasse Braae)

Stor stormsvale *Oceanodroma leucorhoa*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2004	1997	1988	
2018	NA	(16)	99	115	143	90	92	902	624	313	(4469)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

For stor stormsvale er 2018 blevet imødeset med en særlig spænding, idet vi i 2011 konstaterede, at arten topper hvert syvende år. Tro det eller ej – teorien klarede at holde vand, idet årets 175 fugle overgik de 140 fugle i 2015 med rimelig margin, men 2018 nåede slet ikke højderne fra de forrige kulminationer (624 i 1997 og 902 i 2004). Mønsteret går i alt fald tilbage til 1990, og dele af rapportgruppens arkiv peger på, at også 1983 burde kunne have været registreret som et topår (formodentlig dårlig dækning – topdage på hverdage). Der er tilsyneladende ikke andre havfugle, der udviser samme mønster, så spørgsmålet er, om det er rent vejrtilbetinget.

De første fugle dukkede op 15/9 Bækbygård Strand og Harbøre Tange (VJ). Årets topnoteringer blev 23/9

9 Børstrup Hage (NSJ), 24/9 17 Korshage (VSJ) og 28/9 12 Roshage (NJ), og de viser, at det især var ved Sjællands nordkyst, at de mæskede sig med stormsvale. I alt blev det til 133 fugle i september og 39 i oktober.

Årets efternølere blev udgjort af 13/11 1 Gjerrild Nordstrand (ØJ) samt 2/12 1 og 14/12 1 begge Skagen (NJ).

Der er antagelig nogle skjulte gengangere fra lokalitet til lokalitet i materialet, men de er ikke så nemme at finde som for skråperne, dels bliver en betydelig større del af stormsvaleerne overset, dels er deres trækshastighed antagelig mere variable og uforudsigelig, idet de påvirkes mere af vinden.

Af årets syv ubestemte stormsvale (2 NJ, 2 VJ og 3 NSJ) blev de to fra NJ mistænkt for at være den lille art. (Lasse Braae)

Regional fordeling af stor stormsvale 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	48	17	9	1	2	0	0	36	1	61	0	0	175

Mallebuk *Fulmarus glacialis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1997	2007	1991	
30.501	NA	(4305)	15.885	(24.013)	(28.255)	19.712	20.666	71.532	65.213	40.846	-

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1975-76 og 1999-2003. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Stor stormsvale, Korshage, 28. september 2018. Foto: Klaus Berggren

Hvorvidt det var den faste observatør på toppen af Danmark, der svigtede mallebukkerne eller omvendt, må stå hen i det ussive. Resultatet var alt fald, at Skagen (NJ) mistede sin status som artens ubetingede tyngdepunkt. Det var også bemærkelsesværdigt, at der blev set flere mallebukker i VSJ end i NSJ – det skete sidst i 2009.

De eneste dage med over 100 fugle i første halvår var 6/4 137, 30/4 183 og 17/5 312 alle Skagen.

De bedste dage i august var 20/8 260 og 21/8 275 begge Grenen (NJ). 10/8 96 Harboøre Tange (VJ) bør også bemærkes.

I september gik det løs for alvor med følgende top-dage i de enkelte regioner:

NJ: 13/9 1216 Grenen, 24/9 13.075 og 28/9 2408 begge Roshage samt 28/9 2395 Grenen og 1500 Lild Strand.

VJ: 29/9 15 Harboøre Tange – bemærk flere fugle her både i august og oktober.

SVJ: 22/9 12 Vejers Strand.

NSJ: 24/9 59 Børstrup Hage.

VSJ: 28/9 78 Korshage.

Oktober kunne ikke helt følge trop, men bød dog på 3/10 1425 Roshage, 93 Børstrup Hage og 75 Korshage samt 22/10 208 Harboøre Tange.

24/9 1 rast Rømhøddæmningen fik prisen som årets mest usædvanlige lokalitet.

(Lasse Braae)

Regional fordeling af mallebuk 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	29476	373	58	9	3	1	2	297	0	282	0	0	30501

Sodfarvet skråpe *Puffinus griceus*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18					
103	17	(75)	170	168	184	147	154	446	403	384	(7020)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Selv om denne art også fik et løft i forhold til sidste år, må årets 103 fugle betegnes som noget skuffende i et ellers ganske fornemt havfugleår. Det var kun ganske få regioner, der nåede op på det gennemsnitlige niveau. Dette til trods for at sæsonen blev meget lang med første fugl 29/7 Blåvand (SVJ) og de sidste 9/12 Thorsminde Havn (VJ) og 30/12 Grenen (NJ). Der var kun følgende observationer med end tre fugle: 24/9 8 Rågeleje, 28/9 6 Roshage og 3/10 4 Korshage (VSJ).

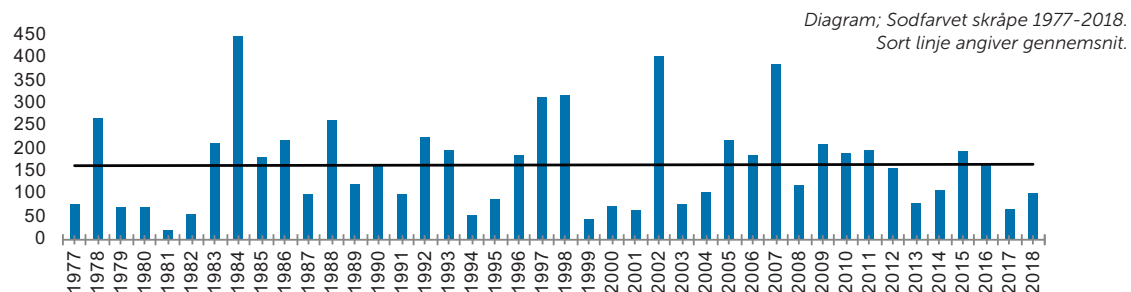
Ved vurderingen af materialet er der forsøgt at tage højde for gengangere fra lokalitet til lokalitet. Især i NSJ er der mange observationsposter (11), hvor der er god mulighed at spotte den samme fugl på flere på hinanden følgende steder (se almindelig skråpe).

Havfugle entusiastene har siddet og spejdet ud over det stormoprørte hav siden engang i 1970'erne. Der

foreligger årstotaler i Rapportgruppens arkiver tilbage til 1977 – så det er nærliggende at spørge, hvordan udviklingen har været. Diagram over årstotalerne giver dette billede:

Det bedste år var helt tilbage i 1984 med 446 fugle og bundskraberen var 1981 med kun 21. Det årlige gennemsnit siden 1977 ligger på 164 fugle. Set over hele perioden har forekomsten af sodfarvet skråpe været ret stabil. Forbedringer især indenfor optikken har altså ikke givet afkast for denne art. Reelt kan der måske ligefrem være tale om en tilbagegang, idet det er ulig lettere at finde og bestemme en fugl i nutidens teleskoper i forhold til det gamle Kowa "tågerør" fra 70'erne med mere begrænset synsfelt.

(Lasse Braae)

Regional fordeling af sodfarvet skråpe 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	31	5	9	2	0	0	2	15	2	37	0	0	103

Almindelig skråpe *Puffinus puffinus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2015	1989	1998	
2018	30	6	40	48	55	59	62	255	99	94	2011

De 53 fugle i 2018 er næsten på niveau med sidste år (57), men der var færre fugle i de nordlige landsdele (NJ og VJ) og flere fugle i de sydlige dele (SVJ og Sjællands Kattegat kyst).

Den årstidsmæssige fordeling var også tydeligt anderledes. Årets indledtes med 23/5 1 Skagen (NJ) og allerede næste obs gav årets højeste total: 19/6 7 (i én flok!) Bækbygård Strand (VJ). Resten af juni gav fire fugle. De næste otte kom primo juli, og det blev kun til tre fugle i august. September var den bedste måned med 25 fugle, og året afsluttedes med fem oktoberfugle (alle NSJ) heraf et par sene: 23/10 1 Rågeleje og Tisvildeleje samt 25/10 1 Tisvilde.

Der er flere eksempler på, at den (formodentlig) samme fugl er set på flere forskellige lokaliteter, f.eks 22/9 1 Henne Strand (SVJ) og Vejers Strand (SVJ). De 12,8 km blev fløjet på 26 min, hvilket giver en hastighed på 29,5 km/t. 23/9 blev en fugl "plukket" ikke mindre end syv steder langs Nordsjællands kyst! Det er dog kun ved Korshage, at man har anført sammenhængen i bemærkningen til observationen. Fuglen gik meget tæt på kysten alle steder undtagen sidstnævnte sted.

Målt over hele stækningen Børstrup Hage – Kikhavn blev hastigheden 13,1 km/t. Der er naturligvis en række

usikkerheder ved disse beregninger, f.eks er den eksakte obspost ikke helt præcist kendt ved alle lokaliteter.

De traditionelle skråper sp. skal også nævnes. Mindst 16 blev det til (NJ 2, VJ 1, SVJ 3, NSJ 9 og ØJ 1) med månedsfordeling: februar 1, juni 1, august 3, september 7 og oktober 4. Den formodede artstilhørighed var lige så bredspektret: (almindelig 2, sodfarvet 3, kuhls 3, skråpe/mallemuk (en sådan "art" findes ikke i DOFbasen) 2 og 6 helt uden forudninger burde måske også høre hjemme i en denne gruppe.

(Lasse Braae)

Sted	Kl	Tid (min)	Afstand (km)	Hastighed (km/t)
Børstrup Hage	07:27			
Tinkerup Strand	07:35	8	3	22,5
Rågeleje	08:05	30	6,8	13,6
Tisvildeleje	08:43	38	8	12,6
Hyllingebjerg	09:25	52	8,6	9,9
Kikhavn	09:54	29	5,7	11,2
Korshage	10:17	23	5,8	15,1

Regional fordeling af almindelig skråpe 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	26	8	4	0	0	0	0	3	0-4	13	0	0	53*

Fodnote regionalfordeling: 1 fugl er set i både VSJ og NSJ så årstotalen bliver 52 fugle.

Sort stork *Ciconia nigra*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1995	2000	1996	
2018	NA	(16)	29	38	34	26	27	61	58	48	(1280)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972, 1975-76.

Med 19 individer blev 2018 klart bedre mht. sort stork på strejf i Danmark end bundskraberåret 2016, hvor der kun blev set 12 sorte storke. I det gode år 2014 var tallet helt oppe på 43 individer, og i 2017 var tallet 22. Der var observationer i de fleste lokalafdelinger bortset fra Bornholm. Observationerne blev gjort fra 7/4 til 3/9. Det første fund var en sort stork ved Hellebæk Avlsgård (NSJ) 7/4, og de sidste blev set trækkende ved Mandehoved på Stevns 2/9 og ved Dovns klint på Langeland 3/9.

Største antal på en gang var de fem ungfugle, der blev set ved den dansk/tyske grænse ved Rickelsbüllers Koog 22/8. Ved Vorsø i Horsens Fjord var der en anden gruppe af ungfugle på tre 16-17/7. Formentlig var det

disse ungfugle, der siden blev set ved både Albæk ved Varde og Værnengene 26/7. Dagen efter blev to af disse ungfugle set ved Glombak i Vejlerne. 1/8 var de tre unge sorte storke samlet igen ved Skjern Å nær Lønborg. Af de 19 forskellige sort stork som blev set i 2018 var de otte ungfugle. Formentlig stammede fuglene fra to kuld hørende til bestanden i Holsten.

I Slesvig-Holsten var der mindst otte par sort stork i 2018. Syv af parrene lagde æg, men kun fem par fik i alt 15 unger på vingerne. Tre af parrene yngler på opsatte storkereder. Det ottende par mistede deres rede til et par stor hornugle. Det anslås at yderligere 1-3 par sort stork kan have ynglet i Slesvig-Holsten i 2018, så

bestanden ligger på omkring 10 par. I Kreis Rendsburg-Eckernförde yngler de to nordligste par. Bestanden i Schleswig-Holstein, Niedersachsen og Mecklen-

burg-Vorpommern befinder sig i disse år på et lavpunkt (AG Schwarzstorchschutz Schleswig-Holstein).

(Hans Skov)

Regional fordeling af sort stork 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	5	5	3	6	4	9	2	1	1	2	5	0	43 / 19*

* Tallet 43 korrigeres for sorte storke, der er set i flere regioner til 19. Altså er der set 19 forskellige sort stork i Danmark i 2018. Det skal ses på baggrund af de i alt 179 storkeobservationer, der er registreret i DOFbasen i 2018.

Hvid stork *Ciconia ciconia*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2014	2011	2013	
2018	NA	(216)	(261)	(153)	208	408	383	518	500	463	(9806)
2	NA	42	17	6	1	2	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. For antal fugle mangler årstotal fra 1970-77, 1988-89, samt 1997-98. Tre største yngleår fra 1970 er: 1970: 60 par; 1971: 54 Par; 1972: 51 par.

Storkesæsonen i 2018 var i gang fra 1. januar. I Gundsøllille overvintrede yngleparret på reden, og i Veksø på samme egn holdt en enlig stork fra det skånske storkeprojekt til på en rede. Den overlevende unge fra 2017 overvintrede også i Gundsøllille. Alle fire storke blev fodret hen over vinteren

Den første stork, som kom ind med trækket syd fra, var den, der blev set i Bedsted i Sønderjylland 25/2. I Slesvig-Holsten dukkede de første storke med vinterkvarter på Den Pyrenæiske Halvø ligeledes op i februar. Det tager disse storke 1-2 uger at nå tilbage til yngleområderne i Nordtyskland. En gennemgang af antallet

Hvid stork, de næsten flyveklare unger på reden i Smedager, 21. juli 2018. Foto: Hans Skov

Hunstorken lander på reden for at fodre de tre unger. Smedager, 21. juli 2018. Foto: Hans Skov

af storke registreret i DOFbasen sandsynliggør at ca. 441 storke gæstede Danmark i 2018. I 2017 var tallet ca. 550. At tallet er lavere i 2018 end i 2017 skyldes hovedsagelig, at forårstrækket blev standset i flere uger i april pga. massivt snefald på Balkan. Mange strejfstorke nåede af den grund slet ikke så langt mod nord som Danmark.

Den tidligste flok var de fire storke, der både blev set ved Feddet, Præstø og senere ved Store Tårnby på Stevns (KBH) 17/4. De største forsommerflokke var syv storke ved Mølby (SJ) 7/5 og seks ved Espe (F) 6/5. 22/7 blev der set 15 skånske storke ved Gundsøllille. 21/8 blev 28 skånske storke set trække ind over Stevns. Allerede næste dag blev 24 af disse storke set ved Rødby Havn (ST). Den 2/9 trak 56 skånske storke ind ved Stevns Fyr. Det var årets største flok. Senere samme dag blev 38 af disse storke set ved Kalby Ris og Skytteskoven ved Næstved (ST). De sidste trækkende storke blev set trække over Møn 8/10, Sorø 11/10 og Rønne 13/10. I alle tre tilfælde enlige storke. Storke set 15/10 i Værløse, Ishøj/Høje Taastrup 16/10 og Græsted og Stevns 28/10 antages at være skånske storke, der ikke har været på et rigtigt træk. Den lange varme og tørre sommer var noget storkene i Gundsøllille og Smedager kunne lide. Der var ikke det sædvanlige spild af unger der døde af afkøling, derfor kom der hele otte unger på vingerne.

I 2018 var der 68 fritflyvende storkepar i Skåne. De fik 104 unger på vingerne. Desuden blev 88 unger fra storkestationerne udsat. Dvs. 192 ungestorke havde muligheden for at trække syd på, hvilket de fleste gjorde. I Slesvig-Holsten var der 346 par med 560 unger. I 2017 var tallet 354 par med 468 unger.

Ynglende storke

Årets resultat blev topar storke og otte flyvefærdige unger. Heraf er det ene par ikke af vild proveniens, idet begge storke stammer fra det skånske storkeprojekt.

Smedager i Sønderjylland havde atter et storkepar. Hunnen ankom 9/4. Som de foregående år var hunstorken ikke ringmærket. Hannen ankom 12/4. Hannen er udruget i Hitzhusen i Holsten i 2010. Begge storke er af vild proveniens. Storkeparret fik lagt seks æg. Et webkamera gjorde det muligt for hele Danmarks befolkning via TV2 Syd at følge med i livet i storkereden. I løbet af 12 timer 20/5 klækkede tre æg. 27/5 klækkede den fjerde unge. Ungen døde allerede 3/6. De tre ældre unger levnede ikke føde til den mindste unge, så den sultede ihjel. De tre unger blev ringmærket 1/7. Den første unge fløj af reden 20/7 og 22/7 fløj alle unger. Storkeparret og ungfuglene trak syd på 21/8.

Gundsøllille på Sjælland. Storkeparret påbegyndte æglægningen omkring 1. april. Parret lagde seks æg og udrugede fem unger. Ungerne blev ringmærket 1/6. De to ældste unger fløj af reden 8/7 og de andre fulgte efter i dagene derefter. Ungerne fløj noget omkring og 30/7 var to i Nr. Herlev. Næste dags aften var de tilbage i Gundsøllille. Efter 19/8 manglede en af ungerne. Det vides ikke, om den var trukket med nogle andre storke eller er kommet galt afsted. Ungerne trak bort 4/9 sammen med to storke, der havde været i området længe. Den ene var den ældre søskende fra 2017, som overvintrede. Storkeparret i Gundsøllille overvintrede som vanligt. En skånsk stork, som nu i flere år har overvintret på en rede i Veksø, dukkede op i september og overvintrede.

Fleere storkeunger, udruget i Gundsøllille gennem en årrække, blev aflæst i udlandet. En håndfuld yngler i

Hunstorken vogter over de fem unger. Gundsøllille, 1. juni 2018. Foto: Hans Skov

Schleswig-Holstein og Niedersaschen. En af ungerne fra 2018 blev 5/12 fundet eldræbt i Alfés nær Lérída i den spanske provins Catalonien. Fundet af ungstorken tyder på, at dette års storkeunger fra Gundsøllille valgte Spanien som vinterkvarter.

Ud over de to bofaste storkepar var der tilløb til nye bosættelser i Nordenskov og Ribe (SVJ). På storkereden på den høje skorsten ved Nordenskov gamle mejeri

byggede en enlig stork på reden nogle dage fra 7/4, men forsvandt så, da ingen mage dukkede op.

Storkereden på Ribe Rådhus, der sidst var beboet i 2005, havde i perioder fra 4/4 til 3/5 besøg af en enlig stork, der byggede på reden og overnattede en del gange. Men denne stork forsvandt også, da ingen mage dukkede op.

(Hans Skov)

Regional fordeling af hvid stork 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	33	27	26	41	14	60	36	20	164	19	114	7	889 / 490 / 441*

* Tallet 490 er det korrigerede tal for storke, der er set i flere regioner. Dette tal reduceres igen med 10 % af hensyn til mulige gengangere, der ikke er blevet fanget i tidligere korrektioner. Det sandsynlige antal forskellige storke, der har besøgt Danmark i 2018, bliver da ca. 441. Det skal ses på baggrund af de i alt 889 storkeobservationer, der er registreret i DOFbasen i 2018.

Rørdrum *Botaurus stellaris*

Antallet af vinterfund var stort set på niveau med 2017 (101), dog med en stigning i antallet af sete fugle i København, Nordsjælland, Fyn og Sydvestjylland.

Når vi ser på antallet af lokaliteter med paukende fugle ligger det på niveau med 2016 (121) og 2017 (138), hvori- mod antallet af paukende fugle er faldet i forhold til de to foregående år, hvor det var 355 i 2016 og 291 i 2017.

Den første paukende blev hørt 31/1 i Tømmerby Fjord (NJ). Det er fortsat sådan, at det er Vejlerne (NJ) og Lille Vildmose (NJ), der som de eneste områder har et tocifret antal paukende fugle med den enkelte undtagelse,

at der 4/5 er en observation fra Porsemosen (KBH) med 11. 6/5 blev der hørt 11 i Selbjerg Vejle (NJ) og 16 7/5 i Lille Vildmose. En samlet opgørelse af antallet af yngle-fugle i Vejlerne giver i 2018 59 par i de østlige Vejler del og 29 par i de vestlige Vejler.

Fra den øvrige del af landet kan nævnes 26/3 5 Nørreballe Nor (F), 20/3 4 Strødam Engsø (NSJ), 15/5 ca. 6 Sølsted Mose (SJ) og 23/5 3 Lakolk Sø (SJ).

Paukesæsonen sluttede sidst i juli, dog med et enkelt forsinket 'pauk' den 6/10 ved Tryggelev Nor (F).

(Erik Stokholm)

Regional fordeling af rørdrum 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Sete fugle vinter*	22	12	6	10	4	7	14	7	22	18	6	2	108
Antal lokaliteter med pauk	29	22	16	7	1	11	13	12	16	4	13	4	148
Paukende fugle	83	37	24	9	1	20	23	17	27	5	15	4	265

*sete fugle uden for ynglesæsonen, typisk månederne januar-februar, samt september-december

**Vejlerne er her regnet som to lokaliteter og hele Lille Vildmoseområdet som en lokalitet.

Rørdrum, Gulstav Mose, 22. maj 2018. Foto: Helge Sørensen

Sølvhejre *Ardea alba*

Sølvhejre, Rømødæmningen, 9. februar 2018. Foto: Kis Boel Guldmann

Det er vanskeligt at få et reelt dækkende billede af sølvhejrens forekomst. Arten er registreret stort set alle

I 2018 fordeler lokalitetsmax i de respektive regioner sig således:

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B
Lokalitet	Bygholm Vejle	Hestholm Syd	Skalling nord	Årslev Engsø	Galtkær	Rømødæmning	Føns Vang	Flodholm	Klydesø reservat	Holløse Bredning	Røgbølle sø	Bastemose
antal	32	22	26	20	5	38	15	12	15	19	30	25
dato	15/10	20/10	21/10	23/10	17/10	18/10	2/11	28/12	20/9	16/10	21/10	31/8

Regional fordeling af sølvhejre 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	507	349	663	71	43	1022	235	178	168	169	345	101	3851

Silkehejre *Egretta garzetta*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2016	2002	2009	
11	5	2	2	7	27	30	31	86	42	39	651

Sølvhejre, Skallingen, 17. oktober 2018. Foto: Kis Boel Guldmann.

dage og over hele landet med en klar overvægt i Sønderjylland og Sydvestjylland og flest i årets sidste kvartal. I alt 6771 observationer i DOFbasen giver sammenlagt 22.972 fugle. Rigtig mange er dog gengangere, så det er vanskeligt at give et reelt billede. Et realistisk bud er 3851 fugle fordelt på 686 i 1. kvartal, 396 i 2. kvartal, 1003 i 3. kvartal og 1766 i 4. kvartal.

Den største forekomst er registreret 22/8 48 Han Vejle (NJ), 18/10 38 Rømødæmningen (SJ) og 19/3 36 Nørresø (SJ).

Ynglefugle blev registreret med ni par i den fiskehejrekoloni ved Skårup Odde i Vejlerne, hvor arten første gang ynglede i 2016 (NJ). Rederne er placeret i grantræer, og kolonien er optalt med drone i forbindelse med overvågning af ynglefugle i området.

(Bent Birk Kristensen)

DOFbasens i alt 227 poster drejer sig formentlig om højst 7-12 fugle. Specielt fuglene i Vadehavsområdet, der især blev set ved Forlandet ved Rejsby, Gl. Hviding Engsø og Rømhøddæmningen (SVJ SJ) ser ud til at bevæge sig meget rundt. Her er der set op til to fugle fra 10/1 – 3/6. Der var 50 observationer fra Vadehavsområdet, og ingen af dem har datosammenfald. Derfor antages det, at det blot drejer sig om to fugle. Disse to fugle var gengangere fra 2017, hvor to fugle også sås i området i løbet af december. En anden vinterfugl, som også var en genganger fra 2017, var en fugl set i januar-februar i og omkring Lille Vildmose (NJ). Fuglene 5/5 Fanø (SVJ), 11-23/5 Rømhø (SJ), 14/5 Saltvandssøen (SJ) og 3/6 Nørresø (SJ) var formentlig ovennævnte fugle på udflygt, da der ingen fund var fra Gl. Hviding Engsø/Forland og Rømhøddæmningen m.fl. efter 2/5.

De øvrige lokaliteter med fund var 29-30/5 Saksfjed (ST), 30/5-3/6 Store Vrøj (VSJ), 3/6 Nyord (ST), 9/6-14/8 Siø (F), 9/6-14/7 1 Borreby Mose (VSJ), 18/6 Gyldensteen Engsø(F), 6/7 1 SV Sydvestpynten, Amager (KBH), 6-7/7 1 Køge Nordstrand/Ølseagle Revle (KBH), 15/7 1 Lundeheje Havn (ST), 17-29/8 Saksfjed (også indrapporteret fra Hyllekrog enkelte dage), 24-28/7 Salme Nor (F), 8-9/8 Botofte Skovmose (F). I alle tilfælde var der tale om en fugl, og der bemærkes påfaldende få datosammenfald blandt observationerne, hvilket tyder på at der i høj grad var de samme få fugle, der flyttede sig rundt i Østdanmark.

Året afsluttedes med yderligere et vinterfund, 30/12 1 Rejsby Forland (SJ). Vadehavet ser ud til at kunne tiltrække vinter-silkehejrer.

(René Christensen/Peter Lange)

Skestork *Platalea leucorodia*

I 2018 ynglede der skestork på syv jyske lokaliteter. Året før ynglede der skestork på 12 lokaliteter. Det samlede antal ynglepar blev opgjort til 383 par (opgjort som antal aktive reder). Da det korrigerede antal par for 2017 var 356 par, var stigningen i 2018 på blot 27 par. I modsætning til de seks foregående år fandtes den største koloni ikke længere på Høje Sande i Ringkøbing Fjord (VJ) men på Trolldholmene (129 par) i Limfjorden (NJ). På Høje Sande (VJ) var antallet faldet til 114 par. På Langli i Vadehavet (SVJ) var der 41 reder, hvilket var lidt færre end året før. I Limfjorden (NJ) var der ud over forekomsten på Trolldholmene ynglende skestork på fire øer: Venø (43 par), Melsig i Vejlerne (44 par), Rotholmene ved Hvalpsund (6 par) og Hornsgård Holm (6 par). I flere af kolonierne havde Skestorkene god ynglesucces i 2018. For første gang i 22 år undlod arten helt at yngle på Vår Holm i Nibe Bredning (NJ).

De første skestorker, der blev registreret, sås 17/2 2 trækkende over Gl. Vesløs (NJ). Otte dage senere 25/2 sås der fire fugle trækkende ved Hjerting Strand (SVJ). I dagene 8-9/3 sås grupper af 2-5 fugle ved Koldby (SJ), Ribe Østerå (SVJ), Filsø (SVJ) og Høje Sande (VJ). Fra 11/3 og frem steg antallet i Ringkøbing Fjord, fx 28 på Værnengene (VJ) og 40 ved Skaven Strand (VJ) 14/3. I Limfjorden blev større antal først registreret sidst i marts.

I sensommeren og begyndelsen af efteråret blev bl.a. følgende større antal registreret. 264 i Birkesø i Lille Vildmose (NJ) 22/7 var den hidtil største registrerede

Skestork, Skjern Enge, 19. juli 2018. Foto: Carsten Gørges Laursen

flok i Danmark. I Vejlerne (NJ) var maksimumtallene 163 i Lund Fjord 1/8, 250 i Arup Vejle 19/8 og 255 Hovsør Røn 24/8. Fra Vadehavet skal fremhæves 127 Ho Bugt (SVJ) 22/7, 166 Sneum Digesø (SVJ) 28/8 og 134 Kongeåslusen (SVJ) 2/9. Af øvrige store tal kan nævnes 185 Præstholt, Skjern Enge (VJ) 4/8 og 106 Draget Thyholm (VJ) 11/9. Blandt de sidste større antal var 53 ved Draget Thyholm 20/9 og 29 i Vest Stadil Fjord (VJ) 21/9. Desuden var der en række større september-forekomster i Vadehavet. Efter 23/9 sås kun éncifrede antal, og årets sidste registreringer var én fugl ved Arup Vejle (NJ) 22/10 og to trækkende ved Dyreborg By (F) 29/10.

(Thomas Bregnballe / Jan Skriver / Jacob Sterup)

Sort ibis *Plegadis falcinellus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1994	2002	2016	
1	19	< 1	> 1	1	1	2	2	9	8	7	73

Der foreligger et fund. Gennemsnittet for de sidste ti år er på to fugle/år, i 2017 sås to fugle.

Årets fund var en trækkende fugl, 7/10 1 SV Gedser Odde (ST).

(René Christensen)

Topskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2009	2017	2016	
2018	43	< 1	>1	2	10	10	15	58	33	30	288

Topskarven blev taget af SU-listen for fund fra den jyske vestkyst incl. Skagen, fra 1/1 2017.

Arten behandles for første gang her i Årsrapporten. Til og med 2016 foreligger der i alt 143 godkendte fund af i alt 236 fugle, hertil var der tre godkendte fund af tre fugle fra de indre farvande fra 2017. Nordjyllands

Fugle opgør forekomsten i 2017 til min. 30 fugle, alle fra Skagen, og i 2018 min. 18 fugle, hvoraf min. 13 var fra Skagen. Fra 2017 var der to fugle langs den jyske vestkyst, men i herværende år var der ingen fund uden for Nordjylland.

(Peter Lange)

Stylteløber *Himantopus himantopus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2012	2013	1995	
2018	16	< 1	>1	2	2	7	7	10	9	7	142

Kun en enkelt observation, 12/6 1 Agger Tange (NJ).

(Tommy Kaae/Hans Christophersen)

Hjejele *Pluvialis apricaria* (yngleforekomst)

Der er ingen ynglelagttagelser indtastet i DOFbasen.

Aarhus Universitet/DCE har revideret de tekniske anvisninger for optællinger af ynglende hjejele i 2017. Derfor er der sket revidering af de årlige opgørelser. I 2018 er der således optalt et sikkert/sandsynligt ynglepar

på Tipperne (VJ). De tilsvarende tal for perioden 2011-2017 er således nu i NOVANA-overvågningen 1, 2, 1, 0, 0, 0 og 0 par.

Yngleparret på Tipperne drejede sig om to urolige fugle 24/5 og 30/5, og adfærden tyder på et sandsynligt par.

(Egon Østergaard)

Pomeransfugl *Charadrius morinellus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2015	2012	2014	
2018	NA	74	146	230	292	880	817	1779	1053	900	15.330

Kommentar: Tabel total revideret

De første fugle på forårstrækket blev set sædvanligt set ultimo april, således 22/4 15 Skjern Enge (VJ).

I alt blev det til 346 fugle april-maj, hvilket er langt under det årlige gennemsnit på 969 i 2010-2017. I perioden 2000-2009 var det årlige gennemsnit langt lavere på 292. Der er således store udsving fra år til år, og det må antages, at det primært er vejret, der spiller en rolle.

Der blev registreret rastende fugle på 22 lokaliteter, og trækkende fugle blev set ved Gjerrild Nordstrand (ØJ) 17/5 2 ad.

På grund af det lave antal rastende fugle blev det i år kun til fem traditionelle lokaliteter med over 20

rastende fugle: Skjern Enge 7/5 76, Vrist Enge (VJ) 18/5 66, Farup Enge/Farup (SVJ) 2/5 45, Stadilø (VJ) 7/5 35 og Pallisbjerg Enge (VJ) 5/5 26. I alt 72 % af de rastende fugle blev fundet på disse fem lokaliteter.

Den første fugl på efterårstræk blev set meget tidligt, idet 1 ad. hun rastede 20/7 på Samsø ved Barnekold (ØJ) (fotodokumenteret). I alt blev der på 16 lokaliteter iagttaget 38 fugle, og det er forholdsvis mange. Der blev set to større flokke, hvilket er lidt usædvanligt, således en flok på ni indtrækkende ved Grenen (NJ) 22/8 og en rastende flok på otte på Ballum Enge (SJ) 9/9.

Årets sidste fund var 7/10 1 1K Stignæs Vejle (VSJ).

(Egon Østergaard)

Regional fordeling af pomeransfugl 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	37	215	52	2	0	39	1	0	0	0	0	0	346
2. halvår	10	1	9	1	0	11	0	2	3	1	0	0	38

Lille præstekrave *Charadrius dubius*

Den stabile bestand på 200-300 ynglepar over de seneste år fastholdes med en stigning i antallet af sikre ynglepar fra 134 i 2017 til 162 i 2018 mod et fald i antallet af mulige ynglepar fra 114 i 2017 til 57 i 2018. Antallet af mulige ynglepar er alene fremkommet ved optælling af territoriehævdende fugle.

Første fugl blev set så tidligt som 18/3 ved Egå Engsø (ØJ), dernæst 27/3 Sortemoen (F) og fra 30/3

fund fra flere lokaliteter. 15/4 blev der observeret en større flok på 20 fugle ved Vallensbæk og Ishøj Strandenge (KBH), 2/7 27 ved Kølsen-Skals Engsø (NVJ), men årets største antal var 15/7 42 ved Nørresø (SJ), som bestod af 37 ad. og 5 1K.

Årets sidste fund var alle lidt sene fra oktober, 3/10 1 Omø (VSJ), 4/10 1 Nordmandshage (NJ) og 7/10 1 Vest Stadil Fjord (VJ).

(Erik Stokholm)

Regional fordeling af lille præstekrave 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Sikre ynglepar	26	8	7	12	10	15	17	10	12	17	23	5	162
Mulige ynglepar	9	1	1	3	2	3	10	3	13	2	8	2	57

Hvidbrystet præstekrave *Charadrius alexandrinus*

Den registrerede ynglebestand af hvidbrystet præstekrave på Fanø (SVJ) og Rømø (SJ) faldt betydeligt i 2018 i forhold til 2017, mest markant på Rømø. Der blev sammenlagt registreret 17 par i 2018 fordelt med 14 par på Fanø og 3 på Rømø. 6/6 blev der dog set 44 fugle på Rømø, blandt andet et ungekuld og fire på rede, så mon ikke de har været der?.

I 2017 var det 94 par fordelt med 16 på Fanø og 78 på Rømø.

Forårets første var 2/4 på Søren Jessens Sand, hvor der 19/6 blev optalt det største antal ynglefugle med

fem par. Sidste observation var 29/9 på Sønderho Strand.

De største koncentrationer var sidst i juli med 23/7 64 Sønderstrand, Rømø og 24/7 50 Søren Jessens Sand.

Uden for Vadehavet var der få spredte observationer af enkeltfugle, således 8/4 1 hun Agger Tange (NJ), 18/4 1 hun Grenen (NJ), 10/5 1 hun Jerup Strand (NJ), 19/5 1 Korevlerne (VSJ), 19/5 1 hun Ulvedybet (NJ) og 31/5-1/6 1 han Gåsehage (ØJ). Alle er fotodokumenteret og/eller beskrevet på DOFbasen.

(Erik Stokholm)

Pomeransfugl, Ribemarsken, 29. april 2018. Foto: Bjørn Frikke

Storspove *Numenius arquata* (yngleforekomst)

Storspoven har desværre ofte været manglende her i Årsrapporten. Årsagen er dels fraværet af en skribent, der vil bearbejde materialet, men også at arten er vanskelig at registrere på ynglepladserne, der ofte er store uoverskuelige marskenge, klitheder eller hedemoser, områder der ikke besøges så meget af ornitologer.

Storspoven er desværre ikke omfattet af de ynglefugletællinger, som staten får udført i f.eks. Vadehavsområdet, hvorfor data på DOFbasen pt. er vores eneste kilde til viden om artens forekomst.

I 2018 foreligger der mere eller mindre systematiske tællinger og ynglefugleregistreringer fra ca. 37 områder. Den regionale fordeling af disse yngleangivelser fremgår af tabellen.

Der var ingen lokaliteter med mere end 3-4 ynglepar, dog bemærkes Fanø (SVJ), hvor der blev registreret over 30 ynglefugle fordelt på ca. 12 lokaliteter.

(Peter Lange)

Regional fordeling af ynglende storspove 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Lokaliteter	24	4	12	0	1	3	0	1	1	0	1	0	47
antal ynglepar	54	5	24	0	2	4	0	1	1	0	2	0	93

* angivelser af YF (ynglefugle) er omregnet til antal ved at dividere antal YF med to, medmindre andet er angivet af observatøren

Islandsk stor kobbersnepe *Limosa limosa islandica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2013	2018	2002	
2018	0	0	0	< 1	68	123	117	317	174	152	1702

Kommentar: Første fund er fra 1995.

Et flot år med den næsthøjeste forekomst hidtil med min. 174 fugle. Det skal bemærkes, at årstotalen er opgjort meget konservativt, hvor kun de største forekomster i sammenhængende perioder for de større lokaliteter (eks. Lille Vildmose tæller som én lokalitet) er medtaget. Arten raster ofte gennem længere tid i et område, men et potentielt gennemtræk og udskiftning af fugle i rastende flokke tages ikke med i denne betragtning.

Fundene fordelte sig med 19 i første halvår og 155 i andet halvår og som vanligt flest i Nordjylland og langs

Islandsk stor kobbersnepe, Skjern Enge, 8. september 2018.
Foto: Tonny Ravn Kristiansen

den jyske vestkyst og Vadehavet, men der var også en fin forekomst på Sjælland og i Østjylland.

Den eneste observation af en overvintrende fugl først på året var 1-19/1 1 2K ved Ølsemagle (KBH). Ankomst af trækfugle skete til sædvanlig tid medio/ultimo april med 21/4 3 sdr. Lakolk sydsøer, Rømø (SJ) og 28/4 3 T Bjerger Leje, Fanø (SVJ).

Fra medio juni sås 17/6 1 Birkesø, Lille Vildmose (NJ) og 18/6 1 Ulvedybet og ultimo juni yderligere 21-23/6 1-2 Kammerlusen (SVJ), 25/6 1 Klydesøen, Kalvebod Fælled (S), 25/6 2 Saltvandssøen (SJ), 27/6 1 Ballum Sluse (SJ) og 30/6 5 Ulvedybet (NJ). Disse tidlige fugle var i sommerdragt og formentlig alle på returtræk. Der var kun få fund i juli og første større tiltræk skete til normal tid (primo august) med de første 1K fugle 9-11/8 1-3 Hirtshals Østerstrand (NJ), herefter 12/8 2 ad. odr. Lund Fjord (NJ) og 13/8 3 1K Birkesø, Lille Vildmose.

Forekomsten kulminerede som tidligere år ultimo august – ultimo september med gennemtrækket af ungfugle; 20/8 11 1K Eskeplet, Mariager Fjord (NJ), 25/8 12 1K Vesterenge (VJ), 29/8 33 1K Tofte sø, Lille Vildmose og 23/9 8 T Årø Kalv (SJ). Der var især mange observationer fra i Lille Vildmose i hele efterårsperioden, hvor flokken opholdte sig i Tofte Sø og Birkesø, dog de sidste to måneder kun i Birkesø de sidste herfra var 6/11 4 1K.

I oktober blev der igen konstateret et lille tiltræk, med 7/10 7 Ølsemagle Revle (KBH), 9/10 7 Viskum (NJ) og 21/10 11 Klydesøen, Kalvebod Fælled (S).

Årets sidste fund var 8-15/11 1 1K Egå Engsø (ØJ), 10/11 1 Egholm (NJ) og 1 Klydesøen, Kalvebod Fælled, 25/11 1 1K Nørreballe Nor (F) og 16/12 2 1K Tipperne (VJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	6	0	5	0	0	6	0	0	2	0	0	0	19
2. halvår	65	27	8	12	1	14	7	2	19	0	0	0	155
Samlet	71	27	13	12	1	20	7	2	21	0	0	0	174

Stor kobbersnepe *Limosa limosa limosa* (yngleforekomst)

Der er ikke foretaget en egentlig bearbejdning af artens yngleforekomst i 2018, men bedømt ud fra nogle af de tilgængelige data ser det ikke lyst ud for arten. I Vejlerne (NJ) blev bestanden i 2018 opgjort til 72 par. Ved territoriekortlægningen i maj fandtes 71 territorier på Bygholmengen samt et par i Vesløs Vejle. Der er tale om den mest fåtallige bestand siden 1978 (Nielsen & Clausen 2019). På en anden vigtig lokalitet for arten, Tipperne (VJ) blev der optalt 31 par, hvilket var på

niveau med 2017, men under halvdelen af gennemsnittet for perioden 2005-2014 (Thorup & Bregnballe her i Fugleåret 2018). I DOFbasen er der meldt om ynglepar fra yderligere otte lokaliteter, hvoraf 4-5 par Nyord (ST) og 4-5 par Borreby Mose (VSJ). Herudover er der rapporteret ynglefugle eller fugle med yngleadfærd fra yderligere 10-12 lokaliteter. To-cifrede antal var der fra Agger Tange (NJ) 12 YF og Værnengene (VJ) 15 YF.

(Peter Lange)

Stenvender *Arenaria interpres*

Registreringerne er jævnt fordelt over hele året og hele landet med de første allerede 1/1 med 12 Hanstholm Havn (NJ) og 1/1 Roshage 5 (NJ) samt 1/1 22 Fanø Vesterstrand (SVJ).

I alt er der 15.778 registreringer i DOFbasen, men rensat for gengangere vurderes forekomsten på årsbasis til 3887.

I 2018 blev der registreret tre ynglepar 27/6 ved Stokken, Læsø (NJ), hvilket er noget mindre end de 15, der blev optalt i 2016 og en markant tilbagegang i forhold til tidligere. I 2009 blev der optalt 35 par og i årene 1990-2009 var der mellem 35-51 ynglende par. Der foreligger ingen registreringer for 2017.

(Bent Birk Kristensen)

Lokalitetsmax. i de respektive regioner fordeler sig således:

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B
Lokalitet	Strandby	Venø	Fanø Vstrand	Gåse hage	Svane grund	Rømø dæmning	Hou	Mus holm	Farum	Gille leje	Hylle krog	Salt hammer
antal	48	40	218	28	20	125	12	25	50	5	9	5
dato	18/2	4/4	14/11	27/1	6/5	12/5	¼	5/5	18/4	5/8	28/5	17/5

Stenvender, Rørvig, 22. september 2018. Foto: Klaus Bjerre

Brushane *Calidris pugnax* (yngleforekomst)

Ynglebestanden i Vejlerne (NJ) blev i 2018 opgjort til fem yngleurologiske brushøner, alle på Bygholmengen (Nielsen & Clausen 2019). På Tipperne, som vel nu er den vigtigste yngleplads sammen med Vejlerne, blev der registreret 19 ynglehunner. For begge lokaliteter er der tale om en lille fremgang i forhold til 2017, der var et bundår begge steder. Herudover er der på DOFbasen angivet fire ynglefugle med parringsadfærd på Agger Tange (NJ) samt 1–2 par Kalvebod Fælled (KBH), 3 par Nyord Enge (ST) samt 1–6 par Bremsbøl Sø (SJ), for de to sidstnævnte lokaliteter er der ikke anført hvorledes tallet er fremkommet. Brushønsene kan ses spille i træktiden på en lang række lokaliteter, også hvor den ikke yngler, hvorfor angivelser af dansende hanner ikke medregnes som ynglefugle. F.eks. er der angivelser af op til 58 dansende

på Værnengene (VJ) og op til 22 ved Nissum Fjord (VJ), men arten formodes ikke at yngle på disse lokaliteter.

Højest usædvanligt blev der først på året registreret et større antal overvintrende brushøns på Tipperhalvøen, således op til 38 i januar og 60 i februar. Normalt sker tiltræk syd fra begyndelsen af marts. Forårets største antal rastende var 26/4 305 Bygholm Vejle (NJ), 17/5 270 Birkesø (NJ) samt 2/5 210 Tipperhalvøen.

Fra nedtrækket var de største tal 25/7 392 Bremsbøl Sø, 17/7 249 Klydesøreservatet (KBH) samt 3/8 210 Saltvandssøen (SJ).

Fuglene forsvandt sydpå som de skulle i løbet af september og oktober, og efter medio november var der kun ganske få fund af få fugle.

(Peter Lange)

Kærløber *Limicola falcinellus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Arstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2011	2015	2014	
344	NA	(32)	61	45	168	419	408	580	516	469	(6690)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970, 1972-73 og 1975-76.

Med 344 fugle var der som i 2017 tale om en svag forekomst. Det skyldtes som de foregående år et svagt efterår, mens forekomsten i første halvår var af mere normalt omfang.

Ca. 2/3 af fuglene blev set i første halvår, og den regionale fordeling var 33% i Sønderjylland, 26% i København-området og blot 17% i Nordjylland, som ellers havde den største %-del i 2017.

Årets første fugl blev som tidligere år set ved Højer Vade (SJ) 12/5, med fire fugle ved Vidåen (SJ) samme dag. Forårets klart mest dominerende lokalitet var Højer Vade med op til 33 fugle set 21/5. Klydesøen, Amager (KBH) markerede sig også med 14 fugle 20/5, mens største fra Nordjylland blev 23/5 8 Gerå (NJ). Ingen andre lokaliteter havde forekomster på mere end tre fugle/dag.

Overgangen fra forår til efterår var som vanligt for kærløber ret glidende, med fugle set flere steder i perioden ultimo juni og primo juli.

Mest markante lokalitet i andet halvår var Klydesøen på Amager, hvor der løbende blev iagttaget kærløber i perioden 1/7 til 8/9 med mange dage med 4-7 fugle og 15/7 og 19/7 9 ex. Eneste anden lokalitet med mere end tre fugle var 5/7 4 Saltvandssøen (SJ) og 15/8 4 Nordmandshage (NJ). Årets sidste kærløber blev 9-10/9 1 Hovvig (VSJ) og 16/9 1 Køge Sydstrand (KBH).

(Hans Christophersen)

Kærløber, Nexø Sydstrand, 24. august 2018. Foto: Steen E. Jensen

Regional fordeling af kærløber 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	46	2	1	4	0	105	1	0	60	1	3	0	223
2. halvår	11	2	9	2	0	9	5	25	30	0	24	4	121
Samlet	57	4	10	6	0	114	6	25	90	1	27	4	344

Skemaet viser antal fugledage (antal fugle/dag/lokalitet) og ikke nødvendigvis det reelle antal fugle, som givet er væsentligt lavere.

Krumnæbbet ryle *Calidris ferruginea*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1998	2016	1991	
6735	NA	(3700)	(2278)	(4010)	(6274)	6522	6675	13.520	10.952	9741	-

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1974, 1976-77, 1988, 1993-94, 1999-2003 og 2005-06. Artstotalen overstiger 100.000 fugle og opsummeres derfor ikke.

Årets total blev på 6735, hvilket var lige omkring de sidste 10-års gennemsnit og altså lidt bedre end 2017.

Forårstrækket blev indledt til normal tid med 2/5 2 Sønderstrand Rømhø (SJ) og kulminerede 23/5 69 Højer Vade (SJ), den store flok blev optalt hele to gange, men så var forårets største observation også på plads. Observationer af ikke ynglende individer, overvejende 2K og 2K+ fugle blev observeret i juni måned, sidste gang 23/6 2 Klydesøen, Kalvebod Fælled (KBH).

Fra første dag i andet halvår blev arten observeret og

de oversomrende fugle har muligvis mudret billedet af efterårstrækket. Første adulte fugl fra andet halvår blev således 5/7 1 ad. Margrethe Kog Syd (SJ), mens returtrækket kulminerede 29/7 369 Tipperne (VJ), hvilket også blev årets største observation. Ungfugletrækket indledtes 5/8 1 1K Hou Sydstrand (NJ) og størstedelen af observationerne var ligeledes enlige fugle. Den største ungfugleflok blev 24/8 14 Klydesøen, Kalvebod Fælled, som også indikerede en slags kulmination. Årets sidste blev 13/10 1 1K Ballum Forland (SJ).

(Tommy Kaae)

Regional fordeling af krumnæbbet ryle 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	953	988	502	590	29	737	339	381	1612	119	346	139	6735

Temmincksryle *Calidris temminckii*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2011	2012	2009	
2268	NA	(345)	(655)	(874)	(2572)	2885	2938	4134	3896	3421	(49.173)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1977, 1988-89, 1990, 1999-2002 og 2005-07.

Krumnæbbet ryle, Keldsnor, 16. juli 2018. Foto: Erik Thomsen

Temmincksryle, Vestamager, 10. juli 2018. Foto: John Larsen

Regional fordeling af temmincksryle 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	520	113	148	327	72	98	105	186	442	80	128	49	2268

Årstotalen på 2268 blev næsten en kopi af årstotalen fra 2017 og igen under de seneste 10-års gennemsnit. Ankomsten 22/4 1 Grønningen (SJ) var bare en af mange aprilobservationer, hvilket efterhånden er blevet mere og mere almindeligt. Forårstrækket kulminerede med 13/5 51 Årslev Engsø (ØJ) og første halvårs sidste blev 7/6 2 Klydesøreservatet, Kalvebod Fælled (KBH). Returtrækket indledtes 1/7 1 Villahøj Sø, Kalvebod Fælled (KBH), mens det kulminerede 15/7 10 Klydesøreservatet. Første ungfugl blev 11/8 1 1K Vesterenge (VJ) og der blev kun set enkelte ungfugle. Årets sidste blev 2/10 1 Bøtø Nor ved Nørresø (ST), fuglen havde været på plads siden ultimo september.

(Tommy Kaae)

Almindelig ryle (Engryle) *Calidris alpina shintzii*

Ynglebestanden af racen "Engryle" er optalt på alle kendte lokaliteter i 2018, og for første gang er bestanden på færre end 100 par, idet den er opgjort til 98 par. De foregående fem år har bestanden svinget mellem 107 og 145 par, dog med en ret konstant nedadgående tendens. Alle par er registreret på gammelkendte lokaliteter med Vejlerne (NJ) som klart den vigtigste, idet der her faktisk ses en fremgang fra 44 par i 2017 til 50 par i år – altså mere end halvdelen af den danske bestand.

Bestanden på Tipperne (VJ), der har været ret konstant i en årrække, er for første gang på færre end 20 par.

(Hans Christophersen)

Tabel ynglende engryle (antal ynglehunner/Par) 2018. Hovedparten af tallene i skemaet er fra Naturstyrelsens tællinger.

Lokalitet	2018
Læsø, total (NJ)	9
Vestlige Vejler (NJ)	2
Bygholm Vejle (NJ)	48
Agger Tange (NJ)	5
Tipperne (VJ)	18
Værnengene (VJ)	9
Rømqø – samlet (SJ)	7
Total	98 par

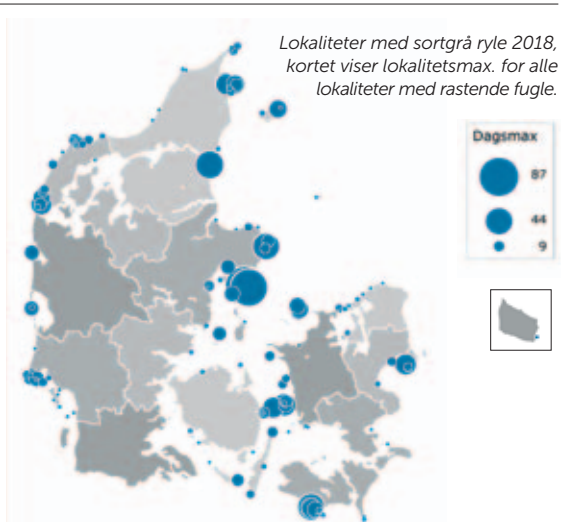

Sotgrå ryle, Halskov Rev, 21. januar 2018. Foto: Steen E. Jensen

Sortgrå ryle *Calidris maritima*

Årstotalen fra 2017 blev overgået og 2018 blev med en total på 4703 således blandt de tre største år. Første halvår blev rundet af med en sommerobservation 3/6 3 Gåsehage (ØJ). På lokaliteten blev der ultimo maj og frem til denne dato set mellem 1 og 8 fugle. Første halvårs største blev 27/1 87 Gåsehage, der var en af årsagerne til den høje total for Østjylland. Første fugl fra andet halvår blev 18/7 1 Sevedø Fed (VSJ), hvilket bidrog til at arten blev repræsenteret alle årets måneder. Andet halvårs største blev 1/11 46 Egense (NJ).

(Tommy Kaae)

Regional fordeling af sortgrå ryle 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	457	157	122	1384	20	0	104	547	185	4	343	1	3324
2. halvår	413	186	50	218	2	0	40	282	10	19	158	1	1379

Dværgryle *Calidris minuta*

Vi kom rent antalsmæssigt tilbage til nullerne med en årstotal på 2109 og altså under de seneste 10-års gennemsnit. Første observation var 1/5 1 Hønen, Sønderho (SVJ) og forårstrækket kulminerede med 21/5 26 Højer Vade (SJ). Returtrækket blev observeret første gang 5/7

1 Bygholm Vejle (NJ) og toppede 20/7 32 Tipperne (VJ). Første ungfugle blev spottet 21/7 5 Kammerlusen (SVJ) og flest blev det til 28/8 9 Sønderho (SVJ). Året rundedes af med 13/10 1 1K Ballum Forland (SJ).

(Tommy Kaae)

Dværgryle og stor præstekrave, Bro Odde, 31. august 2018. Foto: Steen E. Jensen

Regional fordeling af dværgryle 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	336	184	450	48	2	306	69	150	419	23	78	44	2109

Stribet ryle *Calidris melanotos*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2012	2013	2009	
2018	3	< 1	< 1	2	6	7	8	14	11	10	157

Da årets total blev på fem fugle, bliver alle nævnt. Der var ingen fund fra første halvår, så årets indledtes med en langtidsstationær fugl 22/7 – 4/8 1 ad. Vest Stadil Fjord (VJ), den næste blev set i to omgange først

5/8 1 SV Kikhavn (NSJ) og herefter 5/8 1 R Korshage (NSJ). Årets tre sidste observationer blev alle gjort i det nordjyske med 13/8-14/8 1 Lille Vildmose (NJ), 18/8 1 Østerkær Enge (NJ) og 17/10 1 Birkesø (NJ).

(Tommy Kaae)

Tredækker *Gallinago media*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2017	2016	2018	
2018	NA	(11)	(19)	12	14	32	31	62	61	34	(797)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972,1975-1976 og 1988.

Efter to år med over 60 fugle er vi i 2018 tilbage på et mere normalt niveau med 34 fugle, hvilket stadig er væsentligt flere end seneste 10 års gennemsnit. Antallet af fugle er meget afhængigt af aktiv eftersøgning på egnede lokaliteter især fra medio august til primo september. Sædvanligvis blev flertallet af fuglene registreret i Jylland, især Nordjylland.

Første fugl blev en lidt tidlig 29/4 1 Sønderho, Fanø (SVJ) og øvrig ankomst skete til mere normal tid med en spillende fugl 2-11/5 Tryggevælde Ådal (KBH), som i øvrigt blev forårets eneste spillende fugl. Der var relativt mange observationer i foråret med 7/5 1 Keldsand, Fanø (SVJ), 11/5 1 Kongelundsstranden (KBH), 11/5 1

Råbjerg Mile (NJ), 21/5 + 24/5 1 Værnengene (VJ), 22/5 1 Uggerby Å (NJ), 24/5 1 Bygholm Vejle (NJ) og 25/5 1 Tipperne (VJ). Flertallet af fuglene blev trådt op.

Den første i efteråret var til normal 10/8 1 Grenå Enge (ØJ), herefter 15/8 2 Volsted Kær (NJ) og forekomsten kulminerede ultimo august. Især var der mange på tramp ved Volsted Kær, hvor max. antal blev registreret 19/8 5 og 30/8 8. Der var også fund af mere end én fugl 22/8 2 Tebbestrup Kær (ØJ), 26/8 3 Mastrup Bæk (NJ) og 28/8 2 + 30/8 2 Hasseris Enge (NJ). Der var kun få fugle efter primo september og fra oktober et par sene fugle med 5/10 1 Anholt (ØJ) og 20/10 1 Korshage (VSJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af tredækker 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	3	2	2	0	0	0	0	0	3	0	0	0	10
2. halvår	18	0	0	5	0	0	0	1	0	0	0	0	24
Samlet	21	2	2	5	0	0	0	1	3	0	0	0	34

Enkeltbekkasin *Lymnocyptes minimus*

Igen et relativt beskedent år med 367 fugle, heraf 156 i første halvår og 211 andet halvår. Både i første og andet halvår er det ofte de samme lokaliteter år efter år, hvor arten registreres. Årstotalen var igen meget afhængig af, hvorvidt arten aktivt blev eftersøgt.

Største antal først på året var 6/1 5 Kalø Slotshalvø, 20/1 6 Flyndersø, Korshage (VSJ) og 25/1 5 Nivå Bugt (NSJ). Fra forårstrækket sædvanligvis lidt flere fugle i april, hvor største forekomster blev 5/4 4 Flyndersø,

Korshage (VSJ) og 21/4 5 Kasted-Geding Mose (ØJ), og forårets sidste fugle blev set primo maj med seneste 7/5 1 Bygholm Vejle (NJ).

Fra efteråret igen i år en tidlig fugl primo august med 8/8 1 Ørnehøj, Gulstav (F). Efterårets næste fugl var også lidt tidlig 25/8 1 Nyord Enge (ST), hvorefter ankomst primo september fulgte flere steder i landet; flest 5/9 5 Vorup Enge (ØJ). Arten optrådte sædvanligvis i hele landet, men det forekommer, at arten er blevet

eftersøgt mindre intensivt på de traditionelle efterårslokaliteter. Største koncentrationer i oktober blev 16/10 7 Nors Sø (NJ), 18/10 7 + 23/10 14 Hønen, Fanø (SVJ) og 18/10 5 Kalø Slotshalvø.

Arten blev året ud truffet i næsten alle landsdele; oftest enkeltindivider og største forekomster var 3/11 5 Hønen, Fanø (SVJ) og 15/12 5 Hirtshals Østerstrand (NJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Enkeltbekkasin, Christiansø, 21. oktober 2018.

Foto/ Eva F. Henriksen

Regional fordeling af enkeltbekkasin 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	27	10	20	25	7	4	9	18	20	12	3	1	156
2. halvår	40	2	37	20	5	10	14	27	32	12	9	3	211
Samlet	67	12	57	45	12	14	23	45	52	24	12	4	367

Svaleklire *Tringa ochropus* (yngleforekomst)

Det blev på trods af en ekstrem tørke henover sommeren et fint år for svaleklire i artens kernelokaliteter i Nordsjælland. I Grib Skov blev 25 sikre og 1 muligt ynglepar registreret (21-23 par i 2017) og i Store Dyrehave, Hillerød (NSJ) blev tre sikre og et muligt par registreret (samme antal som 2017). Mange moser og fugtige områder i skovene tørrede helt ud. Op til tre par

(hanner med unger) sås samtidig i flere moser, hvor der stadigvæk var vand tilbage. Det bekræfter, at det er godt for svalekliren, at der kommer flere fugtige områder i skoven, så fuglene kan skifte mellem biotoper, når der opstår forstyrrelser eller vandmangel. Svalekliren skal ikke have de store vandflader og åbne områder, men bare nogle skovsluttede fugtige områder.

Svaleklire, Vestamager, 3. juli 2018. Foto: Helge Sørensen

Der blev desuden observeret ynglefugle ved Gammel Grønholtvang (NSJ), mens der i år mangler oplysninger fra øvrige nordsjællandske lokaliteter som Teglstруп Hegn, Frederiksdal, Rude Skov (NSJ), Store Hulsø (KBH), Store Hareskov (KBH) og Kirkette Hegn (NSJ), omend at fugle er set på flertallet af lokaliteterne i yngletiden. Der var ingen meldinger om ynglepar fra de øvrige landsdele udover kortvarigt territoriehævdende fugle på forårstræk.

(Jørgen Staarup Christensen/Per Ekberg)

Figuren viser antal ynglepar af svaleklire i Gribskov 2004-2018.

Tinksmed *Tringa glareola* (yngleforekomst)

Naturstyrelsen har ikke optalt tinksmed i Thy i 2018, hvorfor der ikke kan gives et reelt billede af ynglebestanden. Bestanden optælles i 2019. I 2017 blev bestanden i Thy opgjort til 116 par.

Der er rapporteret følgende syngende/territoriehævdende fugle fra de traditionelle yngleområder: Heden mellem Bordrup og Ål Plantager (SVJ) 2 18/5, Hanst-

holmreservatet (NJ) 1 20/5, Oksby-Bordrup Klitplantager (SVJ) 2 ad. og 1 pull. 23/5, Borris Hede (VJ) 2 samme sted 3/6 og Vangså Hede (NJ) 21-22/6 6.

Herudover er der syngende fugle fra yngletiden på potentielle lokaliteter: Tofte Skov (NJ) 5/5 2, Uldum Kær (SØJ) 6/5, Hulsig Hede (NJ) 31/5 og Kølsen/Skals Engsø (NJ) 15/6.

(Egon Østergaard)

Svaleklire på yngleplads, Gribskov, 4. juni 2018. Foto: Per Ekberg

Damklire *Tringa stagnatilis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2013	1994	2001	
2018	0	< 1	< 1	3	6	6	5	12	10	10	155

Kommentar: Første fund er fra 1970.

Med otte fugle var der tale om den hidtil næststørste årstotal, kun overgået af 2013 med 10-12 ex. Fra første halvår følgende fem fugle, 26-29/4 2 Lakolk, Rømhø (SJ), 4-7/5 1 Skals Ådal (NJ), 11/5 1 Busemarke Mose (ST) og 10-13/6 1 Kelstrup Enge (VSJ). Desuden fra andet halvår

9-23/7 1 Klydesøen, Vestamager (KBH), 13/7 1 Margrethekog (SJ) og 21/8 1 Sydvestpynten, Amager (KBH). Damklire yngler med fåtallige bestande i Finland, Polen, Hviderusland og De baltiske lande med hovedbestanden videre østover.

(Hans Christophersen)

Odinshane *Phalaropus lobatus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2013	1994	2001	
2018	NA	(51)	75	90	75	77	81	175	139	120	(3337)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970, 1972-73 og 1975-76.

En årssum på ca. 57 fugle er på niveau med 2017. Den skal sammenlignes med et gennemsnit på ca. 75 fugle for de foregående ti år. Forekomsten var moderat i begge halvår. Regionalt set er de fleste fugle rapporteret fra SJ fulgt af NJ.

DOFbasen rummer en del iagttagelser, som antageligt drejede sig om de samme fugle, der opholdt sig på samme lokaliteter i flere dage. Gengangere i denne forbindelse er søgt fjernet i sumskemaet.

Første halvår bød ni fund af 12 fugle, som alle nævnes: 23-24/5 1 Lakolk (SJ), 26-28/5 1 Ulvedybet (NJ), 26/5 4 Klydesøen, Amager (KBH), 27-28/5 1 Birkesø, Lille Vildmose (NJ), 29/5-3/6 1 Østerild Fjord (NJ), 1/6 1 Hyllekrog (ST), 2/6 1 Jerup Strand (NJ), 11/6 1 Kelstrup Enge (VSJ) og 15/6 1 Borreby Mose (VSJ).

Andet halvårs første blev set 4/7 1 Kelstrup Enge (VSJ), fulgt af 7/7 1 Ølseangle Revle/Køge Nordstrand (KBH) og 8/7 1 Følle Bund (ØJ). De mest markante

Odinshane, Sønderho, 30. september 2018. Foto: Bjørn Frikke

forekomster i denne periode kom fra grænselandet ved Rickelsbüller Kog (SJ), hvor der i en lang periode fra 3/8 til 18/9 blev set op til ni fugle dagligt. Disse observationer er i skemaet indregnet som ni fugle, men kan reelt rumme væsentligt flere, hvis der har været udskiftninger i perioden. Øvrige større forekomster i andet halvår

var 23/8 3 Ølseagle Revle og 31/8 1, 3/9 1 og 30/9 til 10/10 op til 3 Sneum Digesø (SVJ).

Årets sidste blev 9/10 1 Grønningen (SVJ) foruden føromtalt fra Sneum. Der er ingen fund fra områderne SØJ, NSJ og B.

(Hans Christophersen)

Regional fordeling af odinshane 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	4	0	0	0	0	1	0	2	4	0	1	0	11
2. halvår	5	2	6	3	0	12	2	4	6	0	5	0	45
Samlet	9	2	6	3	0	13	2	6	10	0	6	0	57

Thorshane *Phalaropus fulicarius*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2011	2010	2014	
11	NA	(4)	7	(14)	18	38	37	80	58	58	(748)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-1976. Der er lidt usikkerhed om årstotal i 1990.

Med blot 10-11 fugle blev det et år på et meget lavt niveau. I perioden 2009-2015 blev der årligt set mellem 24 og 80 fugle, mens der siden blot er set 10-16 fugle årligt. Alle blev set i andet halvår og nævnes her (én fugl hvis ikke andet er nævnt): 26/9 Ørhage (NJ), 27-28/9 2 Hvide

Sande Havn (VJ), 28/9 Ørhage og Roshage (NJ) – kan være samme. Herefter 8/10 Nørre Lyngvig (VJ), 25/10 Kikhavn (NSJ), 31/10 Nivå Bugt (NSJ), 25/11 Fjellerup Strand (ØJ), 4/12 Liseleje (NSJ) og 30/12 Grenen (NJ).

(Hans Christophersen)

Lunde *Fratercula arctica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2016	2002	1990	
22	NA	(22)	41	65	52	35	38	114	101	100	(2033)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1974-76

Der blev observeret 22 fugle i år 2018, og årstotalen er således under niveau for 2017. Den hidtil gennemsnitlige årlige forekomst per 10 års periode (nuværende periode, 2010-2018) falder også som følge heraf til 35 fugle. Som det ses af ovenstående tabel, blev der cirka observeret dobbelt så mange lunder per år i 1990'erne sammenlignet med 2010'erne.

Der blev observeret flest i Nordsjælland med en årstotal på seks fugle, herefter følger Nordjylland med fem

fugle. Der blev kun set et enkelt individ i første halvår, 30/1 1 V Rågeleje (NSJ). Der var 21 fugle i andet halvår, som også bød på et sommerfund af en 1K fugl, 30/7 1 R Henne Strand (SVJ). Fuglen blev fundet døende, og trods pleje hos en tysk familie døde fuglen. Efterårets første fund var i øvrigt 23/9 1 Ø ud for Kasmose Skov (F). Hovedparten af årstotalen blev observeret i oktober måned, hvor 15 fugle blev set. Årets sidste observation var 4/11 1 SØ Grenen (NJ).

(Morten Swayne Storgaard)

Regional fordeling af lunde 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
2. halvår	5	2	3	0	2	0	3	1	0	5	0	0	21

Tejst *Cephus grylle* (yngleforekomst)

Landets samlede ynglebestand for 2018 blev vurderet til 1918-1972 par, hvilket tangerer den højeste bestand, der nogensinde er optalt i landet. I 2011 blev landets tejestebestand optalt til 1530-2090 par.

Bag dette tal ligger en stor variation i optællingerne på Hirsholmene (NJ), hvor bestanden vurderedes at være mellem 900 og 1400 par. Det er primært usikkerheden ved optællingen af Hirsholmenes store

bestand, der ligger bag udsvingene i landsbestanden.

Bestanden på Hirsholmene blev i 2018 optalt til ca. 1215 par, hvilket er mere end i 2017, hvor der optaltes ca. 970-1040 par, men samme niveau som i 2016 med en bestand på ca. 1245 par. Tejsterne på Deget (NJ) blev optalt og bestanden vurderet til ca. 60 par som i tidligere år.

Bestanden på Nordre Rønner (NJ) var nogenlunde stabil med ca. 32 par, og bestanden i Østerbyhavn på Læsø (NJ) fortsatte sin fremgang fra 8 par i 2015 til 16-18 par i 2016 og 27 par i 2017. Nu yngler der 34 par tejster i havnemolerne i Østerbyhavn.

Hesselø's (NSJ) tejstebestand blev optalt i 2010, hvor antallet af ynglepar blev vurderet til 117. Siden er der sket en markant stigning i bestanden, idet den i 2016 og 2017 blev vurderet til 150-200 par. I 2018 blev bestanden opretholdt på ca. 175 par.

Tejstebestanden på selve Samsø (ØJ) fastholdt fremgangen ved Vandstedet på Nordsamsø fra 2-4 par i 2015 til 7 par i 2016 og 5-10 par i 2017 og 2018. Desuden blev der fundet et ynglepar af tejster ved Kolby Kås, hvor de for første gang yngede i 2017 med 2 par. På øerne ud for Stavnsfjord (ØJ) yngede en lille stabil bestand på 7-9 par på Kyholm, mens arten ikke længere yngede på Lindholm og måske er blevet uregelmæssig ynglefugl dér. På Vejrø gik tejstebestanden tilbage fra ca. 62 par i 2017 til ca. 44 par i 2018, men uden at der

har været konstateret mere erosion og nedstyrtninger af klinerne, hvor tejsterne udgraver deres redehuller. Måske spiller det ind med en vis optællingsusikkerhed, når der kun sker optælling ved et enkelt besøg. Nyt på Samsø var det, at nogle få par tejster forsøgte at yngle i molerne i den nye Ballen færgehavn.

På Endelave (SØJ) er den lille bestand fordoblet fra 3 par i 2015 til 7 par i 2016, og dette niveau er fastholdt med 6 ynglepar i 2017. I 2018 blev der dog igen kun optalt 3 par. På den nye ynglelokalitet fra sidste år ved Elsegårde Strand på Djursland (ØJ) yngede 2 par tejster i 2018.

Tejsterne i landets sydligste koloni på Sprøge (F) blev fordoblet fra 50-55 par i 2015 til 102 par i 2016. Dette niveau er fastholdt med 105 ynglepar i 2017. Og i 2018 er bestanden yderligere øget, idet der er optalt 149 ynglepar, primært i stensætningerne rundt om næsten hele øen.

Nyt er det, at tejesten er begyndt at yngle på Sjællands Odde (SJ) inde på de militære arealer med 5 par.

Jeg har indsamlet data om alle lokaliteter med fast bestand af ynglende tejster fra DOFbasen og direkte fra lokale optællere. Kun Hjelm (ØJ) er det ikke lykkedes at få data fra, men de 7-10 ynglepar fra sidste år er indregnet i årstotalen for 2018. De bearbejdede yngletal fra hver lokalitet har jeg indtastet i DOFbasen.

(Sten Asbirk)

Alk *Alca torda* (yngleforekomst)

Bestanden på landets vigtigste ynglelokalitet, øen Græsholmen ved Christiansø, optælles ikke. Bestanden blev sidst optalt i 2011, hvor den blev opgjort til ca. 1200 par. Siden 2011 har det ikke været muligt at

opgøre bestanden på Græsholmen, men Christiansø feltstation vurderer, at bestanden ikke er gået tilbage, siden antallet sidst blev opgjort. I 2018 yngede der desuden seks par på selve Christiansø.

Tejst, Hirsholmene, 3. juni 2018. Foto: Knud Pedersen

Alk, Lillebælt, 21. februar 2018. Foto: Kis Boel Guldmann

På Bornholm stiger antallet af ynglepar fortsat stabilt. Artens yngleområder på Bornholm har omfattet Slotslyngen, kystklipperne ved Jons Kapel og ikke mindst Hammeren. Det vides ikke, hvor mange alke der yngede ved Hammeren i 2018, men der blev i foråret talt op til 350 fugle samtidig på vandet ud for Kongestolen. Hertil kommer et lignende antal for de to øvrige

lokaliteter til sammen. Et forsigtigt skøn er, at der i 2018 yngede omkring 250 par alke på selve Bornholm. Det svarer til en fremgang på omkring 20% årligt. Fremgangen synes at stagnere en smule, og sandsynligvis er årsagen, at der begynder at være færre ledige velegnede ynglepladser. Arten foretrækker i modsætning til lomvierne at lægge ægget i et beskyttet hul i klipperne.

(Carsten Andersen / Peter Lyngs)

Søkonger Alle alle

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1996	2005	1995	
2018	NA	(12)	898	(4074)	1890	448	422	13.909	10.625	9257	(65.447)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1975-76, og 1993.

I år 2018 blev der set 100 fugle, heraf en død. 2018 ligger sig således i kølvandet på 2017, hvor der også blev set 100 fugle. Som det ses af den regionale fordeling, er

Nordjylland det område, hvor hovedparten af observationerne er registreret. De 100 fugle sænker den hidtil gennemsnitlige årlige forekomst per 10-års periode

Alk, Christiansø, 29. april 2018. Foto: Sune Riis Sørensen

(igangværende periode, 2010-2018), der nu er 448. Som ovenstående tabel viser, er der er et fald i artens årstotaler fra 1990'erne og 00'erne til i dag.

Det blev set seks fugle i første halvår, heriblandt et fund i maj, 4/5 1 i sdr. NV Grenen (NJ). Der blev observeret 94 fugle i andet halvår. Det bemærkes, at der blev set to fugle i juli, 7/7 1 i sdr. S Lyngvig (VJ) og 25/7 1 død Flade Sø (NJ). Efterårssæsonens første fugl var 19/10 1

N ved Blåvands Huk (SVJ). Fra 24/10 frem til 12/11 var der stort set daglige observationer. I november måned blev der registreret det højeste antal fugle på 44, hvoraf 43 blev observeret i NJ.

Årets største enkeltobservation var 28/10 9 Grenen. Det kan også nævnes, at den bedste lokalitet for søkonge-observationer var med afstand Grenen, når der både ses på antal indtastninger og fugle.

(Morten Swayne Storgaard)

Regional fordeling af søkonge 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	3	0	6
2. halvår	79	4	4	1	0	0	0	2	0	4	0	0	94

Lomvie *Uria aalge* (yngleforekomst)

Bestanden på Græsholmen ved Christiansø har ikke været optalt siden begyndelsen af 1990'erne, men i 2018 blev der ved hjælp af en drone, der fløj i transekter, taget en film som dækkede hele øen. Filmen blev delt op i enkeltbilleder, og de blev derefter sat sammen til ét stort billede af Græsholmen. På billedet kunne afgrænsningen af de enkelte subkolonier sammenlignes med omridset af kolonierne i 1992. Ud fra dette har Christiansø feltstation estimeret, at bestanden i 2018 talte mellem 4400 og 5000 par, med 4900 par som bedste estimat.

For Nordvestbornholm lyder et forsigtigt estimat, at der yngede omkring 50 par på Hammeren i 2018, men dette skøn er usikkert, da man på de hylder hvor lomvierne står ikke kan se deres æg. Bestanden her er i kraftig fremgang og vokser med omkring en tredjedel for hvert år og vil næppe komme til at mangle ynglehylder de første mange år. Ud over fuglene på ynglehylderne sås op til 270 lomvier i flokke nær kystklipperne på strækningen Jons Kapel til Hammeren.

(Peter Lyngs / Thomas Bregnballe / Carsten Andersen)

Lille kjoje *Stercorarius longicaudus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1988	1992	2007	
39	NA	3	98	93	82	113	112	719	367	307	3776

Lille kjoje, Vammen, 29. september 2018. Foto: Tonny Ravn Kristiansen

Med en årstotal på 39 fugle var forekomsten i 2018 væsentlig over 2017 (20 fugle).

I første halvår var der kun en enkelt observation 14/5 1 Kongelundsstranden (SJ).

De første i andet halvår blev 10/8 1 Ørhage (NJ), 3/9 1 Gedser Odde (ST) og 3/9 1 Sønderho Strand (SVJ). Det var især ultimo september, at der blev observeret lille kjove.

Det var næsten udelukkende observationer af 1-2 fugle, og eneste observation med mere end to fugle var 28/9 3 Blokhus Strand (NJ).

Indlandsobservationer er ikke almindelige, men i perioden fra 29/9 til 6/10 blev der observeret 1 1K ved Vammen (NJ).

(Henrik Nyrup)

Regional fordeling af lille kjove 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	12	4	5	0	4	2	0	9	0	0	3	0	39

Almindelig kjove *Stercorarius parasiticus*

Behandling af almindelig kjove blev genoptaget her i Årsrapporten i 2014 efter en pause siden 2000. Med en årstotal på 2363 var der tale om den næsthøjeste forekomst i de fem år, almindelig kjove har været behandlet siden 2014. Gennemsnittet for 2014 til 2017 er 1960.

Der var ikke observationer i januar og februar. Første observation blev 29/3 1 Gjerrild Nordstrand (ØJ) og 30/3 2 Hyllekrog (ST). Forårstrækket var især begrænset til de kendte træklokaliteter med Skagen (NJ) med 154 fugle (1/4-21/6) og Hyllekrog med 76 fugle (30/3-7/6).

Første halvår var domineret af observationer af 1-5 fugle, og der var kun en enkelt observation af mere end 10 fugle, 10/5 11 Skagen.

I andet halvår blev arten især set i perioden ultimo september - primo oktober langs den jyske vestkyst, men også langs Kattegatkysterne var der en del observationer. De bedste lokaliteter blev Skagen, Blåvands Huk (SVJ) og Gedser Odde (ST).

De største dage blev 21/8 44 Feddet (ST), 3/9 69 Gedser Odde, 20/9 24 Nordmandshage (NJ), 21/9 21 Skagen og 23/9 27 Rågeleje Strand (NSJ).

Første 1K blev 19/8 1 Skagen (NJ) og 29/8 1 Uggerby Strand (NJ).

Årets sidste blev 31/10 1 Helsingør Lystbådehavn (NJS) og 6/11 1 Gedser Odde.

(Henrik Nyrup)

Regional fordeling af almindelig kjove 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	619	114	379	128	65	9	61	140	41	344	455	7	2362

Almindelig kjove, Rørvig, 24. september 2018. Foto: Klaus Bjerre

Mellemkjøve *Stercorarius pomarinus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2014	1985	1989		
2018	78	NA	(52)	403	(193)	85	279	257	1686	1361	648	(9486)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1975-1976 og 1993.

En årstotal på 78 fugle var noget højere end i 2017 (45). De 78 fugle var dog maksimum, da der kan være mulige gengangere i materialet, eksempelvis fra Nord-sjælland, hvor der flere gange blev observeret fugle på tætliggende lokaliteter på samme dag.

Forekomsten af mellemkjøve varierer meget fra år til år, hvor blandt andet forholdene på ynglepladserne har en væsentlig betydning.

Der var ingen vinterfund. De første blev 1/5 1 og 7/5 1 begge Hyllekrog (ST). I resten af første halvår var der følgende fund, 10/5 1 Hyllekrog, 13/5 1 Skagen (NJ), 17/5

3 Fanø Vester Strand (SVJ) og 18/5 1 Blåvands Huk (SVJ).

Efterårets første fugl blev 10/8 1 Asserbo Strand (NSJ) efterfulgt af 14/9 1 Nørre Lyngvig (VJ), 15/9 1 Kikhavn (NSJ) og 15/9 1 Harboøre Tange (VJ). Alle observationer i efteråret var af en eller to fugle, bortset fra 28/9 3 Roshage (NJ). Observationerne kulminerede i perioden 22-28/9.

Årets sidste observation blev 10/11 1 Gedser Odde (ST), 18/11 1 Gedser Odde og 4/12 1 Harboøre Tange (NJ), der også blev eneste observation i december.

(Henrik Nyrup)

Regional fordeling af mellemkjøve 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	16	5	6	2	1	0	2	9	0	29	8	0	78

Storkjøve *Stercorarius skua*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2018	2017	2003		
2018	7158	NA	(80)	285	301	822	1800	1681	7158	3135	2077	(30.852)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-1976.

En total på 7158 var markant højere end 3135 i 2017, der ellers var den højeste total inden for de sidste 10 år. Lige som i 2017 var det i sær Nordjylland, der bidrog til den høje årstotal, med 4060 fugle. Der var her tale om det højeste antal nogensinde. Den tidligere rekord var 2285 i 2017.

Den høje total skyldtes ligesom for de andre kjøver en række storme i slutningen af september og i begyndelsen af oktober, hvor de mange fugle blev presset ind i de danske farvande.

Lokaliteten med flest fugle blev Skagen (NJ). Der blev samlet observeret 1924 her.

Fra januar og februar var der seks observationer, der alle var af en enkelt fugl. Fundene fordelte sig med tre i Sydvestjylland, et i Vestjylland og to fra Nordjylland.

Fra foråret var den første 2/4 1 Grenå Havn (ØJ), men de bedste dage blev 22/4 5, 29/5 5 og 30/4 5 - alle fra

Skagen. Fra sommerperioden var der fra Skagen enkelte større forekomster med 20/8 81 som største.

Som bemærket, så var der en række storme i slutningen af september, og begyndelsen af oktober, der gav en række store observationer.

I Nordjylland blev de største dagstotaler 23/9 526 Skagen, 28/9 385 Roshage (NJ), 28/9 788 Roshage og 3/10 252 Roshage. De 526 fra Skagen var ny DK-rekord, indtil den blev overgået ved Roshage fem dage senere.

Uden for Nordjylland blev det 3/10, hvor de største observationer blev gjort - med flest 192 Børstrup Hage (NSJ), som den største af en række observationer i dette område.

I december var der enkelte observationer, der alle var af 1-2 fugle.

(Henrik Nyrup)

Regional fordeling af storkjøve 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	4060	125	154	166	123	2	207	373	21	1911	16	0	7158

Ride *Rissa tridactyla* (yngleforekomst)

På Bulbjerg (NJ) blev der i 2018 talt op til 155 aktive ynglefugle frem til 7/7. Grundet erosion af skrænten var det fortsat meget svært at få et ordentligt overblik over kolonien, så antallet af ynglepar på Bulbjerg kunne ikke opgøres. I Hirtshals (NJ) gik ynglebestanden tilbage. På østmolen gik alle reder tabt under en storm. Da redehylden over porten på Duusgaard-bygningen var blevet fjernet, og da der på de øvrige fremspring var blevet opsat 'mågepigge', havde riderne færre muligheder for at finde egnede redesteder på havnen i Hirtshals end i foregående år. Den tidligere 'Niels Jensen-bygning' var blevet solgt og renoveret forud for ynglesæsonen, og på den overdækkede flydedok 'Katedralen' var der ingen reder i 2018, sandsynligvis fordi indflyvningsmu-

lighederne var blevet fjernet. I august blev en enkelt rede registreret bagerst i Duusgaard-bygningen ovenpå en ventilator. Så for Hirtshals blev konklusionen: et par, og de fik en flyvedygtig unge. I Hanstholm havn (NJ) var der i alt ca. 70 adulte rider (anslået til 45 par) i juli. Heraf var 51 af individerne på den høje Sydmoles to hylde. Der blev registreret otte reder på yderste hylde og 14 reder på inderste hylde, men det var vanskeligt at afgøre, om rederne var i brug. Der blev observeret seks næsten flyvefærdige unger i Hanstholm. Hanstholm-kolonien's muligheder for at ekspandere yderligere er begrænsede på grund af pladsmangel.

(Thomas Bregnballe/Kurt Prentow/
Jørgen Michael Bech)

Sabinemåge *Xema sabini*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1997	1988	2004	
2018	47	5	42	76	46	24	29	440	189	145	1941

Med i alt 27-30 fugle blev det et år over gennemsnittet for det seneste tiår, men stadig langt fra de store år.

Fundene lå i perioden 22/9-13/10 hvor de fleste blev set i månedsskiftet september-oktober i forbindelse med et kraftigt blæsevejr fra vest. 12-14 af fuglene

var fra lokaliteterne Lild, Hanstholm og Ørhage (NJ) i dagene 22-28/9. Max var 23/9 1 ad. + 2 1K Lild Strand. Uden for dette område er der blot to fund fra Vestkysten, 22/9 1 1K Harboøre Tange (VSJ) og 25/9 1 Fanø (SVJ). Desuden usædvanligt mange fugle fra de indre

Ride, Bulbjerg, 11. maj 2018. Foto: Erik Biering

farvande, ikke mindst fra Nordsjælland, hvor der i perioden 23/9 til 4/10 blev set en række af fugle på lokaliteter mellem Gilleleje (NSJ) og Klintebjerg (VSJ) foruden en stadionær 1K fugl ved Odden Færgehavn (VSJ) 4-13/10, der tiltrak mange besøgende. Det er vanskeligt at vurdere det reelle antal fra dette område, da mange af observationerne givet gælder de samme fugle, set på

flere lokaliteter. Udover fuglen ved Odden er sabinemåge set på otte datoer med flest ved Rågeleje (NSJ) med 24/9 1 ad. + 2 1K og 28/9 2 ad. Øvrige observationer fra indre farvande var fra Nordmandshage (NJ), der havde 2 1K 4/10 og Gjerrild Nordstrand med 1K fugle 24/9, 8/10 og 11/10.

(Peter Lange)

Regional fordeling af sabinemåge 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	14-16	1	1	1	0	0	0	4	0	6-7	0	0	27-30*

Dværgmåge *Hydrocoloeus minutus*

Der var ingen tegn på, at arten havde ynglet i Danmark i 2018. Der blev set fugle i Vejlerne (NJ), også omkring den tidligere yngleplads, men der var ingen tegn på at de yngede i området.

Der blev set dværgmåger i landet i alle årets måneder, med kulmination forår omkring månedsskiftet april-maj og i efteråret kulmination i oktober. Både forår og efterår var der klar dominans langs Østersøkysterne. Her bør bemærkes Hyllekrog (ST), hvor der blev sat Danmarksrekord med 1/5 4235 Ø! Observatorerne beretter "det var en noget barsk omgang at få dem talt om eftermiddagen i en meget hård SV vind (14-16 m/s) da der kun er ringe læforhold på lokaliteten i vindretningen SSV/SV.

Mange flokke fløjtede afstand på stormfuglemaner og gav alle andre fuglearter totalt baghjul. Fantastisk dag (!!!)". Samlet blev der i perioden 4/3-2/6 talt i alt 7387 østtrækkende fra Hyllekrog.

I efteråret var bedste lokalitet Gedser (ST), som i perioden 7/8-29/11 havde omkring 3230 hovedsageligt sydvesttrækkende med bedste dag 27/10 386 SV.

Dueodde havde 14/9-1/11 i alt ca. 1275 hovedsageligt vesttrækkende med flest 7/10 714 V, hvilket skulle være den næsthøjeste dagstotal fra Bornholm nogensinde!

Af enkeltstående store dage fra andre lokaliteter skal nævnes 8/10 426 SV Sydvestpynten (KBH) og samme dag 288 V Vejsnæs Nakke, Ærø (F), som skulle være ny Ærø-rekord.

(Peter Lange)

Sabinemåge, Hanstholm, 26. september 2018. Foto: Poul Holm Pedersen

Sorthovedet måge *Ichthyæetus melanocephalus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2018	2016	2011	
2018	NA	5	10	31	75	168	155	266	191	167	2800
15	NA	< 1	0	0	8	19	18	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1991. Første ynglefund er fra 1970. Max-antal ynglefund er fra 2012: 14-24 par.

Sorthovedet måge, Blåvandshuk, 26. juli 2018. Foto: Bo L. Christiansen

2018 blev et nyt rekordår for sorthovedet måge med i alt 266 individer. Tallet må betragtes som et minimumstal, idet der fra Hanstholm-området i efteråret blot er anvendt de højeste tal for hver aldersgruppe, da det er

umuligt at vurdere omfanget af gengangere.

Arten blev registreret i alle årets måneder og i alle regioner. I januar/februar sås fem fugle, heraf 6/1 2 ved Nytorp, Hanstholm (NJ). En ungfugl i Aarhus Havn (ØJ) 21/1-6/3 var ringmærket i Polen. I marts dukkede de første fugle op på ynglepladserne. Forekomsten i marts-juni var domineret af ynglefuglene og spredte observationer af trækkende eller omstrefjende par eller enkeltindivider, og langt størsteparten sås i landets sydlige dele. Største observationer var 18/4 6 Sneum Digesø (SVJ) og 22/4 9 Sprogø (VSJ). Ved Hyllekrog (ST) sås 15/4-29/4 i alt 7 østtrækkende.

I andet halvår sås langt de fleste fugle langs den jyske vestkyst. Et rekordstort antal samledes ved Hanstholm i efterårsmånederne. De første fugle her sås 2/8, og 30/8 var antallet steget til 30. 11/9 taltes 68 fugle fordelt på tre steder i området, og 22/9 var tallet steget til 88 fugle, der stod på markerne øst for Hanstholm. Forekomsten var domineret af ungfugle, og blandt 85 fugle set 23/9 var aldersfordelingen 15 ad., 5 2K og 65 1K. Frem til midt i oktober sås fortsat op til omkring 50 fugle i området, hvorefter antallet hurtigt faldt. I no-

Sorthovedet måge juv., Hanstholm Havn, 26. august 2018. Foto: Tonny Ravn Kristiansen

vember sås højst fire fugle sammen. Efterårets største forekomster i øvrigt var 3/8 3 1K Søren Jessens Sand (SVJ), 6/8 3 1K Blåvandshuk (SVJ), 10/8 5 1K Hirtshals Havn (NJ) og 22/9 3 1K V Lild Strand (NJ). Kun to fugle sås i december med 17-30/12 1 2K Hanstholm Havn som den sidste.

Årets ynglebestand kunne opgøres til 12-15 par fordelt på ti lokaliteter. På Sprogø ynglede fire par, mens der i Sneum Digesø, der i mange år har været landets vigtigste ynglelokalitet for arten, kun blev fundet to par. Det magre resultat kan måske skyldes dårlige oversigtsforhold pga. manglende slåning af yngleøerne

i den foregående vinter. Øvrige ynglefund: Utterslev Mose (KBH) 1 par, Holmesø (KBH) 1 par, Gurre Sø (NSJ) 0-1 par, Birkum Grusgrave (F) 1 par, Siø (F) 1 par, Filsø Mellemsø (SVJ) 1 par og Filsø Sønderlø (SVJ) 0-2 par. Meget få unger blev set, og kun ved Birkum Grusgrave konstateredes ynglesucces, idet to flyvefærdige ungfugle sås 2/7. To farvemærkede fugle blev aflæst på ynglepladserne. En ynglefugl aflæst i Sneum Digesø 14/4 var mærket som unge samme sted i 2007. En fugl set på Sprogø 22/4 var mærket som unge på Fiskeholm i Helnæsbugten (F) i 2006.

(Jacob Sterup)

Regional fordeling af sorthovedet måge 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	10	0	16	4	4	4	17	15	13	2	10	0	95
2. halvår	121	11	24	1	2	2	2	1	5	0	1	1	171
YP	0	0	3-5	0	0	0	3	4	2	0-1	0	0	12-15

Baltisk sildemåge *Larus fuscus fuscus*

Den eneste melding om yngel er et par ved Stubbeløkken Granitbrud (B).

Første fund var 31/3 1 ad Hyllekrog (ST), og sidste fugl var ret sen 28/11 1 1K Klintholm Havn (ST). Fundene var koncentreret til Bornholm samt Østersøkysterne fra Amager (KBH) over Møn og Falster til Lolland. Herudover var der kun et fund fra hhv. Nordsjælland og Romsø (F) samt to fund fra Fanø (SVJ).

(Peter Lange)

Baltisk sildemåge, Fanø, 10. april 2018.
Foto Kim Fischer

Middelhavssølvmåge *Larus michahellis*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2007	2006	2003	
2018	0	0	0	(17)	75	54	58	155	129	87	(1204)
84	0	0	0	(17)	75	54	58	155	129	87	(1204)

Kommentar: Første gang artens forekomst opsummeres er i 1999, hvor SU anerkender arten som regelmæssig gæst i danske farvande.

Med i alt omkring 84 fugle blev 2018 et år noget over middeltal for denne måge. Kysterne langs Stevns-halvøen (KBH) samt Fanø (SVJ) dominerer materialet med over 75% af alle fugle. Et helt subjektivt og uvidenskabeligt bud på, hvorfor det er sådan, er, at der her findes ornitologer, der synes det er sjovt at rende rundt

for at lede efter måger.

Der er fund fra alle årets måneder, men forholdsvis få fra første halvår.

Hovedparten af fuglene blev set enkeltvis, 29/6 5 Søren Jessens Sand (SVJ) blev årets største antal.

(Peter Lange)

Regional fordeling af middelhavssølvmåge 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	2	0	18	0	0	0	0	1	5	0	2	1	29
2. halvår	5	0	25*	0	0	0	2	0	18	2	3	0	55

* ca. antal, muligheds for gengangere

Kaspisk måge *Larus cachinnans*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2017	2015	2006	
2018	3	0	0	(42)	196	501	473	1827	445	425	(4741)
1827											

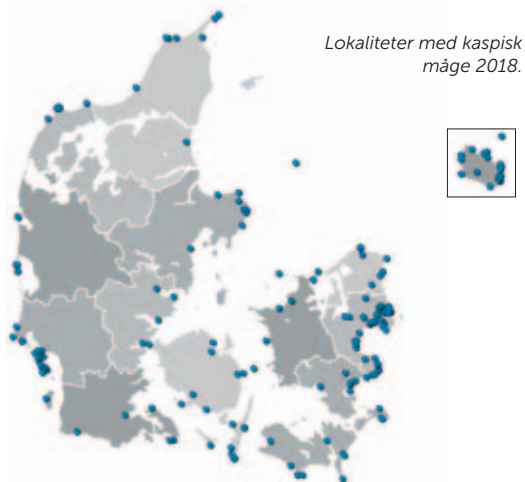
Kommentar: Første gang artens forekomst opsummeres er i 1999, hvor SU anerkender racen som regelmæssig gæst i danske farvande.

Fra Fanø er der stort set daglige fund året igennem, og det store materiale herfra er ikke bearbejdet udover frasortering af dubletter. Det samme gælder i nogen grad KBH. Den rekordstore årssum skyldes formentlig dette, men også de øvrige regioner har flere fugle end tidligere, hvorfor der formodentlig er tale om en reel fremgang også.

Første 1K fugl var 22/7 Damhussøen (KBH).

De største ansamlinger var; 10/1 11 2K + 1 3K + 4 ad Rødvig Havn (KBH) samt 13/2 2 2K + 3 3K + 2 4K + 16 ad og 16/2 12 2K + 22 3K og 16/6 22 2K + 12 3K, alle Fanø Vesterstrand (SVJ).

(Peter Lange)

Regional fordeling af kaspisk måge 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	5	0	479	4	0	4	78	6	226	5	20	36	863
2. halvår	42	5	364	6	5	3	52	6	334	16	84	47	964

Hvidvinget måge *Larus glaucooides*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2012	1983	1993, 1997	
2018	NA	2	9	16	11	19	18	59	27	24	541
13											

Med kun 13-14 fugle var forekomsten under middel. Traditionen tro var hovedparten fra de klassiske lokaliteter i Nordjylland, Hanstholm, Hirtshals og Skagen, som

hver havde tre fugle. Forårets sidste var dog fra Fanø, 23/5 1 3K Søren Jessens Sand (SVJ).

Der var ingen fund fra de indre farvande.

(Peter Lange)

Regional fordeling af hvidvinget måge 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	7-8	1	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	11-12
2. halvår	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2

Gråmåge *Larus hyperboreus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1976	1983	1979	
2018	NA	(103)	129	71	38	41	41	287	189	170	(3508)
52											

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1974-75 og 1991.

Med en årstotal på mellem 44 og 52 fugle, med meget få fugle fra de indre farvande, og hovedparten fra første halvår, blev det en forekomst meget lig 2017, men langt fra noget stort år for arten. Nordjylland, og især Hanstholm, Hirtshals og Skagen dominerer materialet.

De tre lokaliteter havde sammenlagt ca. 30 af årets fugle. Hanstholm havde flere dage med fire fugle. Langt hovedparten var 1K eller 2K fugle, og kun tre af årets fugle er angivet som adulte.

(Peter Lange)

Regional fordeling af gråmåge 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	25	2-3	2-6	2-4	0	0	0	0	0	0	0	0	31-38
2. halvår	8	0	2-3	1	0	0	0	0	1	0	1	0	13-14

Dværgterne *Sternula albifrons* (yngleforekomst)

Det er uhyre vanskeligt at holde præcis styr på den danske ynglebestand af dværgterne, fordi arten typisk yngler i forholdsvis små kolonier på udsatte sandstrande og lave revler og flytter meget rundt. Arten udviser derfor ofte store regionale udsving fra år til år. Sammenholdt med det meget store antal potentielle ynglelokaliteter i Danmark betyder dette, at en betydelig del af ynglebestanden let kan unddrage sig registrering, med mindre der gøres en målrettet, landsdækkende indsats. I 2018 blev der ikke foretaget en landsdækkende optælling, men i kraft af registreringer foretaget i forbindelse med "Projekt Dværgterne i Danmark" (AUs og ZMs ringmærkningsprojekt om arten), den årlige optælling af

kolonirugende kystfugle i Vadehavet og registreringer i DOFbasen blev der alligevel opnået en rimelig dækning af artens yngleforekomst. Dog mangler der oplysninger fra en række kendte, traditionelle ynglelokaliteter.

I 2018 blev der registreret i alt 396-457 ynglepar i Danmark, hvilket er lavere end i 2017, men over gennemsnittet af registreringerne i perioden 2009-2017 (mellem 256-297 par i 2013 og 469-524 par i 2017). Antallet af registrerede ynglepar afhænger dog naturligt nok af fra hvilke og hvor mange ynglelokaliteter, det lykkes at tilvejebringe data. I 2012 blev arten f.eks. registreret ynglende på 79 lokaliteter, i 2013 kun på 40, i 2017 på 63 og i 2018 på 57 lokaliteter. Når der tages

Gråmåge, Hanstholm, 20. januar 2018. Foto: Martin Rheinheimer

forbehold for manglende registreringer på en række traditionelle ynglelokaliteter, vurderes det lavere antal i forhold til 2017 ikke at være udtryk for en reel tilbagegang. Samlet set er det derfor fortsat vores vurdering, at den danske ynglebestand af dværgerterne er på over 500 ynglepar, og at bestanden på landsplan – trods regionale udsving – er stabil eller måske i svag fremgang.

Vadehavet var fortsat artens vigtigste yngleområde med 46 registrerede par på Fanø med omliggende sande (SVJ), 10 par på Koresand ved Mandø (SVJ), 68 par på Rømø (SJ) og 16-20 par på fastlandskysten (primært SVJ). De i alt 150-154 registrerede ynglepar lå på niveau med 2017 (148 par) og dermed fortsat langt under resultatet for perioden 1996-1999, hvor der i gennemsnit blev registreret 234 par årligt. Den siden 2016 konstaterede "udvandring" af ynglefugle fra de traditionelle kolonier langs den jyske vestkyst (VJ) til Vadehavet fortsatte, idet yderligere tre fugle herfra blev aflæst ynglende ved Blåvandshuk (SVJ) og på Fanø (SVJ). Desuden er en tilvandring af unger fra tyske kolonier sandsynligvis med til at holde bestanden i den danske del af Vadehavet oppe.

På baggrund af de overvældende positive erfaringer fra 2017 (se Fugleåret 2017) var der også i 2018 etableret en stor rævesikker indhegning med strømførende flethejn på strandengen (Grønningen) på Fanø nordkyst, men dværgerterne valgte desværre at holde fast i det ubeskyttede Søren Jessens Sand, hvor de hele ynglesæsonen igennem var udsat for en meget voldsom prædation fra ræv. Desuden blev mange reder bortskyllet ved højvande den 14. og 15. juni. Ynglefuglene lagde om igen og igen, men blev hele ynglesæsonen igennem så voldsomt præderet af ræv, at kun en enkelt unge opnåede at blive flyvefærdig på Søren Jessens Sand. Også på Rømø gik mange reder tabt pga. ræv.

Dværgerterneunger i yngleindhegning ved Blåvand, 30. juli 2018. Foto: Eva F. Henriksen

Årets helt store skuffelse var Sækkesand nord for Møn (ST), hvor der kun blev registreret 16 reder mod et rekordhøjt antal på 90-120 par med god ynglesucces i 2017. Alene denne lokale nedgang kan forklare det lavere antal registrerede ynglepar på landsplan i 2018 i forhold til året før. Det er uvist, hvor disse mange ynglefugle var blevet af. Vadehavet tegnede sig som sædvanligt for en række store kolonier: Juvre Sand/Rømø (SJ) 34 par, Sønderstrand/Rømø (SJ) 27 par, Søren Jessens Sand/Fanø (SVJ) 25 par samt ca. 10 par på hver af følgende lokaliteter: Skallingen (SVJ), Vestkeldsand/Fanø (SVJ), Koresand/Mandø (SVJ) og Vesterstrand/Rømø (SJ). Derudover var de største registrerede lokaliteter Sevedø Fed (VSJ) 35 par, Rødsand (ST) 26-27 par, Bækbygård Strand (VJ) 21-28 par, Lejodden (VSJ) 20-25 par, Nordmandshage/Skindsækken (NJ) 15-21 par, Saltholm (KBH) 15-21 par og Storeholm (FY) 9-13 par. Ingen andre dækkede lokaliteter kunne fremvise en

Dværgerternehannen giver sin mage en fisk under parringen, Lejodde, 9. maj 2018. Foto: Ulf M. Berthelsen

Yngleforekomst på 10 par eller derover. Dværgterner har aldrig ynglet på Bornholm, og arten blev heller ikke i 2018 registreret ynglende i SØJ og NSJ.

Ynglebestanden i VJ er fortsat meget hårdt presset som følge af både prædation fra ræv, omfattende strandrensning (indebærer ofte at rugezonen på strandene køres op flere gange i løbet af hver sæson), bade-/turistaktiviteter inklusiv færdsel med løse hunde og øvrige menneskelige aktiviteter, herunder omfattende anlægsarbejder i Thyborøn Sydhavn. Disse negative påvirkninger vurderes at være forklaringen på den dokumenterede udvandring af ynglefugle herfra til Vadehavsområdet. Også i den øvrige del af landet måtte arten som sædvanligt slås med prædation fra især ræv og store måger, menneskelige aktiviteter i koloniområderne og kreaturers nedtramning af æg og unger på strandengslokaliteterne. Efter mange år med en meget lille ynglebestand på Fyn ser bestanden her nu omsider ud til at være i fremgang igen.

Ved Tissø, Danmarks eneste permanente og traditionelt også ubetinget største indlandsforekomst, har en eksplosiv vækst i hættmågebestanden nu presset dværgterner helt væk fra de kunstigt etablerede yngleoer ved søens sydbred (se Fugleåret 2013-2016). I 2018 forsøgte tre par sig inde på strandengen, hvor de fik mindst en unge på vingerne. Til gengæld fortsatte arten sin konsolidering ved en anden sjællandsk indlandslokalitet, Tystrup Sø, som i 2018 kunne fremvise fire par, der tilsammen fik otte flyvefærdige unger.

Grundet vejrmæssige faktorer (oversvømmelse, kulde, nedbør og kraftig blæst med sandflugt), prædation fra især ræv og menneskelige forstyrrelser varierer dværgternens ynglesucces uhyre meget fra år til år. 2016 var et usædvanligt godt år for arten med en ungeproduktion, der generelt lå væsentligt over det normale, medens resultatet i både 2017 og 2018 må betegnes som middelmådigt. Dværgterner kan dog blive forholdsvis gamle (op til max. 25 år), og takket være en høj overlevelse blandt de voksne fugle er bestanden ikke afhængig af at få tilført et stort antal nye ynglefugle hvert år.

Projekt Dværgterne i Danmark indledte i 2017 farveringmærkning (grønne farveringe med en 3-cifret kode, alle startende med Y eller Z) af både voksne ynglefugle og større unger. Ved afslutningen af ynglesæson 2018 var der i alt farveringmærket 209 voksne ynglefugle (svarende til ca. 20 % af landsbestanden) og et mindre antal unger. Farveringmærkningen har øget antallet af aflæsninger/genmeldinger markant og leverer uhyre vigtig information om bl.a. overlevelse hos de voksne ynglefugle, individers respons på beskyttelsesmæssige foranstaltninger, flytning mellem kolonier og spredningen af unger, og denne viden kan bidrage til at sikre en effektiv forvaltning af arten.

Yderdatoerne for observationer i DOFbasen var 10/4 1 ad. Hyllekrog/Lolland (ST) til 4/10 1 i vinterdragt trækkende mod syd ud for Marielyst Strand/Falster (ST). Årets ankomst var således normal, medens sidste observation lå lidt senere end normalt.

(Ulf M. Berthelsen / Thomas Bregnballe)

Regional fordeling af dværgterne ynglepar 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Ynglepar	41-56	35-46	71-74	03/05/19	0	79-80	21-28	76-86	16-23	0	54-59	0	396-457

Dværgterne, Blåvandshuk, 6. maj 2018. Foto: Kis Boel Guldmann

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1970	1983	1984	
2018	NA	(113)	44	35	7	9	9	ca. 400	76	60	(1391)
0	+ 500	NA	(9-11)	(11)	2	1	1	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1971-77. Den danske ynglebe-stand angives i 1970 til 200 par.

Året bød optimistisk set på 10 fugle, når gengangere på dagsbasis fjernes på den enkelte lokalitet. Baseret herpå var der følgende fund: 19/4 og 21/4 1 Filsø (SVJ), 4/5 2 Filsø, 5/5 1 Fanø (SVJ), 7/5 og 10/5 1 Filsø, 15/5 1 Bøtø Nor (ST), 16/5 1 Filsø, 2/6 1 Bøtø Nor og 1/8 1 Fanø. Anlægges et mere pessimistisk syn med udgangs-

punkt i, at det var den eller de samme fugle, der blev set henholdsvis i Sydvestjylland og på Falster, er antallet så lavt som tre individer. Igen i år var der ikke oplysninger om ynglefugle eller forsøg på ynglen. Fundet 15/5 ved Bøtø Nor er godkendt af SU, og fundet 2/6 Bøtø Nor er fotodokumenteret på DOFbasen.

(Knud-Erik Andersen)

Rovterne *Hydroprogne caspia*

Antallet af rovtørner er svært at opgøre, da de mange fugle omkring København flyver en del rundt på forskellige lokaliteter i hovedstadsområdet. Ligeledes bliver stort set alle observerede fugle meldt mange gange flere dage i træk.

Der var i DOFbasen 1757 registreringer af i alt 4336 rovtørner i 2018. Efter frasortering af oplagte gengangere som samme antal fugle set på samme lokalitet samme dag, blev antallet 617 fugle, hvilket sandsynligvis også er et voldsomt overestimat. I denne sortering er

Rovterne, Nielstrup Sø, 22. august 2018. Foto: Bo Tureby

Hvidvinget terne, Skjern Enge, 20. juli 2018. Foto: Carsten Gørges Laursen

Hvidvinget terne, Nørreballe Nor, 27. maj 2018. Foto: Jan Nielsen

der på lokaliteterne med flest observationer, især i KBH, yderligere sorteret ved, at det kun er det maksimale antal fugle på lokaliteten i en sammenhængende periode, der er inkluderet.

Selv med den hårde sortering var det samlede antal mange gange større end tidligere år, hvor 2011 var rekordåret med 196 fugle. Rovterne blev observeret i alle regioner i 2018 modsat tidligere år, hvor den har manglet i DOF Sydøstjylland som eneste region.

Der blev registreret ynglepar fem steder med Saltholm (KBH) som toplokalitet med estimeret 15-17 ynglepar 25/7, hvilket er ny rekord. De andre ynglepar

var to par på lokaliteten Rødsand Øst og Fugleholm (ST), et muligt par på Sækkesand (ST) og et par på Små Ægholme (ST) samt et par på Suderø (ST).

Årets første fugle var 8/4 2 Dragør Sydstrand (KBH) og samme dag 1 Kongelundsområdet (KBH) samt 9/4 1 Ølsemagle Revle (KBH). Sidste fugle blev 5/10 1 Magisterkogen (SJ) og 6/10 1 Dovns Klint (F).

De største forekomster var 17/7 38 Saltholm, 27/7 28 Klydesøreservatet, Kalvebod Fælled (KBH) og 29/7 27 samme sted. Uden for hovedstadsområdet var største forekomster 15/8 14 Gyrstinge Sø (VSJ), 28/8 12 Vesterenge (VJ) og 29/8 10 Tipperne (VJ).

(Nina Rosendahl Larsen)

Regional fordeling af rovterne 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	7	64	22	5	1	14	74	42	282	19	83	4	617

Hvidvinget terne *Chlidonias leucopterus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2014	1997	2005	
34	NA	2	2	196	52	450	430	3776	1926	286	6732

Der blev set minimum 34 fugle, når oplagte gengangere sorteres fra. Det er over en tredjedel flere end året før, men under totalen fra 2016. Fundene var fordelt ud over det meste af landet, og de første fund var 9/5 1 Sneum Digesø (SVJ), 15/5 3 Nørreballe Nor (F) og 1 Firtalsstrand (F). Flest blev set 20/5 med 4 Ø Hyllekrog

(ST). Årets sidste observationer var 31/8 1 Rudbøl (SJ), 12/9 2 Feddet (ST) og 19/9 1 Nørresø (SJ). Ud over de allerede nævnte fund havde følgende lokaliteter to fugle: Sneum Digesø, Han Vejle (NJ), Lammesø (F) samt Engsøen ved Gyldensteen (F). Fuglene ankom og forlod landet inden for hvad, der må siges at være normalt.

(Knud-Erik Andersen)

Regional fordeling af hvidvinget terne 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	4	3	3	0	0	3	10	0	1	0	10	0	34

Sortterne *Chlidonias niger*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Arstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2016	2013	2011	
2018	NA	NA	(1048)	731	(4060)	4266	4253	5967	4908	4532	(63.577)

Kommentar: Sortterne først medtaget i Årsrapporten fra 1980, men mangler fra 1998 og 2000-2007. Årstotaler skal tages med stort forbehold. Fra 1980-89 opgøres kun yngleflugtøptællinger i 1983 og 1988-89.

Der var 715 observationer af 4880 fugle. Materialet er rensset for gengangere på enkelt dage.

Første fugl sås 20/4 1 Magisterkog, mens den sidste var 15-16/10 1 Ulvedybte, begge datoer var indenfor det normale.

Forårstrækket gik ikke ubemærket hen over Fyn, Lolland og Falster. Fra Fyn er der følgende store observationer, 10/5 25 Arreskov Sø, 25/5 65 Tryggelev Nor/Salme Nor, 24/5 66, 25/6 33 og 26/5 26 Nørreballe Nor. Fundet fra 25/5 var i øvrigt årets største rasteforekomst. På Lolland-Falster blev trækket specielt registreret ved Hyllekrog med 2/5 – 7/6 1215 T, bedste dage var 23/5 183, 24/5 156 og 26/5 430. Der var ny sæsonrekord med 1215 fugle, den gamle var fra 2016 med 561 fugle. Der var også ny dagsrekord med 430 fugle.

Der er ikke lavet grundige optællinger af den danske

yngebestand, bortset fra Vejlerne (NJ), hvor der meldes om 24 ynglepar fra Kogleaks, men ingen unger kom på vingerne. De største observationer fra de tre danske ynglelokaliteter var som følger, 1/6 38 Vejlerne (NJ), 10/7 15 Vest Stadil Fjord (VJ) og 14/5 34 Hasberg Sø (SJ). Der er ingen oplysninger om ynglesucces fra de to sidstnævnte områder. Der foreligger kun et enkelt fund fra den tidligere ynglelokalitet Husby Sø (VJ), og ingen oplysninger om ynglefugle herfra.

Efterårstrækket var betydeligt mindre end forårstrækket og startede som vanligt i slutningen af juli.

Bedste lokalitet var 7/8 – 99 217 Gedser (ST), bedste dag var 30/8 124. Blåvand (SVJ) havde 28/7 – 23/9 27, bedste dag var 11/8 6. Herudover skal nævnes 30/8 98 Feddet (ST). Der var ingen rasteforekomster af betydning.
(René Christensen)

Regional fordeling af sortterne 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	792	326	116	25	6	1164	342	151	95	61	1799	3	4880

Splitterne *Thalasseus sandvicensis* (yngeforekomst)

I 2018 optaltes den danske ynglebestand af splitterne til 3829 par. Antallet af registrerede ynglepar i 2018 var dermed nogenlunde som i de foregående seks år. I en tidligere årrække, nemlig i de fleste af årene 2006-2011, oversteg bestanden i Danmark 5000 par, men dengang var der en stor koloni på Langli. Størstedelen af fuglene fra Langli formodes at være flyttet fra den danske til den tyske del af Vadehavet (hvilket er underbygget af aflæsninger af ringmærkede fugle), så faldet skyldes ikke nødvendigvis en tilbagegang i splitternebestanden samlet set. Det skal bemærkes, at bestanden i det sydlige Kattegat og Storebælt har været vedvarende høj med 1000-1800 par siden 2010.

Arten optrådte som sikker ynglefugl på ti forskellige lokaliteter, som alle tidligere har haft arten ynglende. Som vanligt var Hirsholmene (NJ) størst med 1599 par, hvilket var en tilbagegang på over 350 par i forhold til gennemsnittet for de foregående seks år. På Sprogø (VSJ) var der 1045 par, hvilket var en fremgang i forhold til året før men lig antallet to år tidligere. Hjarnø (SØJ) gik frem til 710 par og Holmesø (KBH) gik frem til 258 par. Estimatet for antal ynglepar i Holmesø er her baseret på en optælling af de individer i koloni-området, der var synlige på det foto, der blev taget fra en drone tidligt om morgenen den 16/5. Det er sandsynligt, at der blandt de synlige individer inde i selve kolonien var partnere tilstede ud over de rugende fugle. Så det

er tænkeligt, at vi ved denne antagelse overestimerer antallet af ynglepar. Dog har hollandske undersøgelser vist, at det typisk kun er 3-8% af splitterne, der er tilstede inde i kolonien tidligt om morgenen, som er partnerne til en fugl, der ligger på æg. De øvrige kolonier havde alle under 100 ynglepar: Harboøre Tange (NJ) (ca. 50 par), Agger Tange (NJ) (22 par), Ørum Sø (NJ) (75 par), Siø (F) (60 par), Bøjden Nor (F) (6 par) og Rødsand (ST) (4 par). Kolonierne på Harboøre Tange og Agger Tange blev anlagt sent.

På Langli (SVJ) blev der 12/6 registreret 220 splitterner i en nyetableret hættmågekoloni. Der blev ikke set rugende fugle, men flere fugle sås ankomme med småfisk til terner, der stod inde i hættmågekolonien. Ved besøg senere på måneden var fuglene forsvundet igen. I nærværende nationale opgørelse har vi ikke inddraget denne observation som en sikker yngleforekomst af arten, idet der ikke findes en registrering af, at der blev lagt æg. På Fjandø (VJ) var der også splitterner, som så ud til at ville gøre yngleforsøg. Der blev talt op til 200 fugle primo maj, men fuglene forlod øen igen, tilsyneladende før der blev lagt æg. Derfor har vi heller ikke talt denne tilstedeværelse af splitterner med som en yngleforekomst for 2018. Arten har dog tidligere ynglet på Fjandø, senest i årene 2013-2017.

(Thomas Bregnballe / Jens Gregersen / Jacob Sterup)

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2018	2016	2013	
2018	NA	(894)	(1585)	(1902)	(2881)	4266	4196	5403	4702	4566	92.819

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1975, 1988-89, 1991, 2001-03.

Der var indrapporteret 5424 observationer af 8180 fiskeørne. Når de åbenlyse gengangere blev trukket fra, nåede vi en årstotal for året 2018 på 5403 fiskeørne.

Et rekordår med det højeste antal nogensinde. Det næstbedste var i 2016 med 4702 fugle.

Forårstrækket blev på 2542 fugle mod sidste års 1702 fugle, mens efterårstrækket var fint med 2861 fugle. Der blev set flest fugle om foråret i Nordjylland og Nordsjælland, mens efterårstrækket var størst i Københavns, Nordsjællands og Storstrøms området.

Den første fiskeørn blev set 20/3 1 Helsingør (NSJ) efterfulgt af 22/3 1 Stubbergård Sø (VJ) og 24/3 1 Strødamområdet og Strødam Engsø (NSJ). Herefter daglige observationer helt frem til den 24/10.

De bedste trækdage på Sjælland om foråret var 16/4 29 Korshage (VSJ) og 16/4 24 Nørrevang, Rørvig (VSJ), 7/4 20 Gilbjerg Hoved (NSJ) og 17/4 20 Hellebæk Avlsgård (NSJ).

Ved Skagen dukkede den første op 29/3. De første større dage i april var 11/4 8 og 12/4 7. Som sidste år faldt hovedtrækket i maj med mange dage med to-cifrede antal til og med 30/5. Max blev 29/5 16 og 30/5 12. I alt noteredes 499 ved Skagen, hvilket var det højeste antal nogensinde. Gennemsnittet for de foregående ti år var 300, og hidtil højeste antal var 434 i 2008.

Træktotaler for de enkelte træksteder vil fremgå af rovfugletabellen.

Der blev i år registreret seks reder af fiskeørn. To i Gribskov og Klosterheden samt én i Midtjylland og Estvadgård Plantage. Der kom otte unger på vingerne som sidste år, men alle i Jylland. Læs mere i beretningen fra projekt Ørn her i Fugleåret.

Igen i år er der set oversomrende fiskeørne, hvis adfærd kunne tyde på ynglefund, men der er ikke blevet fundet nye reder. Bl.a. gælder det Madum sø i Nordjylland og Valsøllille sø og Gyrstinge Sø og på Sjælland.

Efterårstrækket begyndte først rigtigt i begyndelsen af august. 5/8 1 Rosenvold (SØJ), 6/8 1 Feldballe (SØJ) og 6/8 2 Stevns (KBH). Fra 15/8 kom der rigtigt gang i trækket med 4 Skansebakken (NSJ) og 6 Stevns Klint (KBH). Det gode træk fortsatte til midt i september.

De bedste trækdage var 2/9 38 og 21/8 29 Stevns Klint (KBH), 2/9 32 Mandehoved (KBH) samt 2/9 33 Hillerød By og 23 Skansebakken (NSJ).

De sidste blev set 29/10 1 Nørhalne (NJ) og 13/11 1 Hejrede Sø (ST), hvilket var sent.

Den sidste ved Hejrede Sø var en 1K fiskeørn, som havde holdt til ved søen siden 24/10.

(Leif Novrup)

Splitterne, Brøndby Strand, 27. juni 2018. Foto: Helge Sørensen

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	668	91	47	192	73	80	98	259	236	615	155	28	2542
2. halvår	195	118	62	280	149	131	309	173	660	380	380	24	2861
Samlet	863	209	109	472	222	211	407	432	896	995	535	52	5403

Lille skrigeørn *Clanga pomarina*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2017	1992	2018	
12	9	2	3	5	4	8	7	16	13	12	207

Der sås 12-14 fugle, og dermed var 2018 det tredje bedste år nogensinde, kun overgået af 2017 med 15 fugle og 1992 med 13 fugle. Grunden til at tallet er sat til 12-14 fugle er en række observationer i ØJ. Som det ses af nedenstående ville en angivelse af alder, have været en stor hjælp, til at anslå antallet af fugle.

Alle fund nævnes regionsvis:

NJ: 20/4 1 ad. Skagen.

VJ: 27/5 1 usp. Nørre Snede.

ØJ: 20/4 – 13/5 1 usp. set flere gange Brattingborg Skov, 1/5 1 ad. Årslev Engsø, 3/5 1 usp. Udbyhøj, 14/5 1 usp. Skablund. 15/5 1 usp. Gjerrild Nord-

strand, 22/5 1 ad. Hammelev-Robstrup. Der er ingen datosammenfald med den fugl, der er set ved Brattingborg Skov og de øvrige fund.

F: 13/5 2 2K+ Fakkebjerg, 1/8 1 ad. Gulstav.

KBH: 21/8 1 imm. indtrækkende kl. 13.53 ved Dragør, og efterfølgende sås samme fugl kl. 14.05 på Vestmager.

ST: 11-12/5 1 ad. Sydøstmøn, 15/6 1 imm. Sundby, Lolland, 22/8 1 2K+ og 28/8 1 usp. Saksfjed Inddæmning.

B: 19/9 – 13/10 1 set primært ved Dueodde, men også ved tre andre lokaliteter til Hammeren i nord. Alle iagttagelser regnes for samme fugl.

(René Christensen)

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1995	2012	2011	
52	NA	(16)	30	28	33	50	49	62	62	61	(1506)
5	0	0	0	0	2	3	3	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1972.

2018 blev det første år med fem danske par kongeørne. De befinder sig fortsat alle i Nordjylland og fik i alt fire unger på vingerne. Læs mere om dette i afsnittet under Projekt Ørn.

I Nordjylland blev der i første halvår udover de ti fugle i yngleparrene blot set 30/3 1 4K Kærberg Skov, 29/4 1 imm. Råbjerg Mose. Det vil sige, at der ikke ses kongeørn i Skagen, hvilket blot er sket en gang før inden for den seneste tiårs periode.

I første halvår blev der i øvrigt i Jylland set 7/1 1 3K+ Borris Hede (VJ), 18/3 1 2K Overgård (ØJ) og 21/5 1 5K+ Gjerrild (ØJ). Fra Sjælland 22/1 1 ad. Fløng (KBH) fouden en lang række observationer i perioden 9/1 til 29/4 primært fra Sølager Strandenge og Grønnesse Skov men også andre lokaliteter i Kikhavn området (NSJ) samt Hellebæk, Holløse Bredning, Gilbjerg Hoved og Gribskov området fra 18/3 til 20/4 (NSJ). Det kan ud fra iagttagelserne dreje sig om samme fugl i området i hele perioden. Dog kan det heller ikke udelukkes, at der har været to fugle i spil. En 2K fugl set i Hovvig/Rørvig området (VSJ) 30/3 til 4/4 kan også være samme fugl.

Fra andre regioner skal fra første halvår nævnes 14/1 1 imm. Bøgebjerg nord for Fåborg (F), 16/2 1 yngre fugl Bøgesø (ST) og fra Bornholm 15-18/3 1 2K Svartingedal og måske samme udtrækkende 14/4 Hammeren.

Fra andet halvår blev der udover ynglefuglene og deres unger set en adult kongeørn ved Års 8/8. Desværre findes hannen fra yngleparret i Hals Nørreskov død 30/11. Fra det øvrige Jylland blot 11/11 1 1K Hønning Plantage (SJ). Fra Langeland skal nævnes 20/10 1 juv/imm. Hjortholm (F) samt fra Sjælland og Lolland/Falster en lang række iagttagelser af 1K fugle, som drejede sig om min. to fugle. Dog kan flere være involveret i forekomsten, som gennemgås her: Fra KBH 9/10 1 juv/imm. Bregnerød, 19/10 2 1K indtrækkende Højerup og Stevns Fyr og 28-30/12 1 1K Lejre/Kirke Hvalsø området. Fra NSJ skal nævnes en usp. 28/10 Hellebæk. Fra VSJ blev der i perioden set 1 1K Store Åmose, Basnæs mv og endelig skal fra ST nævnes 10-19/10 1 1K Saksfjed, Hyllekrog og Gedser, som nok er samme fugl og endelig fra Sydsjælland 20/10 1 1K Studemose samt 13/11 til 10/12 1 1K Holmegård, Næsbyholm og Tybjerg området.

Samlet set er der hele 85 indtastninger af kongeørn fra Sjælland og Lolland/Falster i andet halvår, men som

sagt kan det blot dreje sig om to forskellige fugle.
(Hans Christophersen)

Regional fordeling af kongeørn 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	13	1	0	2	0	0	0	1	1	1	1	2	22
2. halvår	18	0	0	0	0	1	1	2	4	1	3	0	30
Samlet	31	1	0	2	0	1	1	3	5	2	4	2	52

Blå kærhøg *Circus cyaneus* (yngle- og sommerfund)

Der blev ikke meldt om ynglefund eller yngleforsøg i løbet af året. Blå kærhøg kan udvise yngleadfærd i forbindelse med forårstrækket, som kan give anledning til mistanke om yngleforsøg. Oftest er fuglene dog væk igen dagen efter. Enkelte fugle blev set i juni og juli, men uden tegn på yngleadfærd. Måske det er fugle, som er i dårlig kondition og springer årets yngel over, eller 2K fugle, som er for unge til at yngle.

Blå kærhøg er almindelig som overvintrende i hele landet. Fordelingen af indtastningerne i DOFbasen er

snarere et udtryk for, hvor folk ser på fugle, end en reel forskellighed i forekomsten af arten. Blå kærhøg går til natterast sammen med artsfæller, som man kender det fra fx rød glente. Blå kærhøg overnatter i høj vegetation i moser og på heder. Adfærden er et nærmere studie værd, men den eneste overnatningsplads, som er fulgt i 2018, og hvor der var et større antal fugle, er Kongens Mose (SJ), hvor der maksimalt taltes 23 fugle.

(Jesper Leegaard)

Steppehøg *Circus macrourus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2016	2017	2015	
175	16	< 1	3	4	24	162	150	356	204	203	1785

Efter flere år med næsten konstant fremgang kunne der igen i 2018 noteres et lille fald i forekomsten med i alt 175 fugle mod 204 året før. Men der var dog tale om det femte største år for arten, som siden 2011, hvor årsantal for første gang passerede 100 fugle med i alt

183 observationer, nu registreres med gennemsnitligt ca. 180 observationer årligt, dog med 2014 som en klar undtagelse med kun 79 fugle.

Årets forekomst var igen størst i første halvår med 98 fugle, mens der blev observeret 77 fugle i andet halvår,

og til forskel fra tidligere år domineredes forekomsten i foråret af adulte/3K-fugle, en naturlig konsekvens i lyset af de meget få 1K-fugle efteråret 2017.

Skagen (NJ) var som altid bedste træklokalitet i foråret med i alt 38 fugle i perioden 8/4-22/5, fordelt på 14 i april og 24 i maj. Bedste dage blev 10/5 med syv samt 17/4 med fire trækkende. Næstbedste forårslokaliteter blev Rørvig-området (VSJ) med syv – ny rekord herfra, samt Hellebæk (NSJ) med seks.

Årets første fugle var som vanligt adulte med 26/3 1 ad. han Hyllekrog (ST), 4/4 1 ad. han Grenå Enge (ØJ) samt 6/4 1 3K han Kikhavn (NSJ). De sidste fugle på forårstrækket var 19/5 1 ad. han Husby (F) samt fra 22/5 1 ad. han Vedersø Klit (VJ) og 22/5 1 2K han Skagen. Aldersfordelingen i første halvår var 63 adult/3K, 31 2K/2K+ og hertil fire uspecificerede.

Efterårstrækket blev domineret af mange 1K-fugle, hvoraf den første blev set 21/8 ved Højerup, Stevns (KBH) efterfulgt af tre fugle fra 25/8: 1 ad. han Hirbosøerne (ST), 1 1K Tissø (VSJ) samt 1 hun-farvet Grønholt (NSJ).

Den bedste efterårslokalitet blev atter Stevns (KBH) med i alt 20 indtrækkende i perioden 21/8-1/10, hvilket var hidtil næstbedste år for arten på Stevns, kun overgået af 2011 af 26 fugle. Der blev herudover sat en ny dagsrekord på Stevns 2/9 med seks indtrækkende – alle 1K-fugle.

Regional fordeling af steppehøg 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	49	3	6	4	1	5	1	8	4	10	6	1	98
2. halvår	3	1	4	2	1	4	4	9	26	6	15	1	77

Hedehøg *Circus pygargus*

I 2018 ynglede der 24-27 par, som fik 48 unger på vingerne. Læs mere herom i beretningen fra "Projekt hedehøg" her i Fugleåret. Årets første fugl ankom 18/4 Ballum enge (SJ), hvilket er et helt normalt ankomststidspunkt. 28/4 observeredes en hedehøg ved Ølene (B), også dette fund falder inden for normal ankomsttid for østdanske fund. Man må formode, at de østdanske fund

Regional fordeling af hedehøg 2018

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	22	5	Y	2	1	Y	2	3	4	2	8	4	53*

Y=yngleområde antal ikke opgjort. *= total excl. fund i yngleområderne

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Havørnen fortsatte sin fremgang, og ynglebestanden nærmer sig med 81 par det trecifrede antal, læs mere herom i beretningen fra Projekt Ørn.

I DOFbasen var der fra 2018 ikke mindre end 19.947 poster med havørn, og arten er som sidste år en af de hyppigst indtastede arter. De største antal er alle fra tællinger af havørne, der flyver ud fra overnatningsstedet over Margrethekog eller Højer sluse ved Vadehavet (SJ), flest 19/12 23, fuglene taltes under udflyvning fra

Aldersfordeling af steppehøg 2018:

	1. halvår	2. halvår	Samlet
Adulte/3K/3K+	63	12	75
2K/2K+	31	3	34
1K	-	56	56
Usp.	4	6	10
I alt	98	77	175

Den næstbedste efterårslokalitet blev Gedser (ST) med fem fugle i perioden 11/9-7/10. Årets sidste blev 11/10 1 ad. hun Gjerrild Nordstrand (ØJ) samt 13/10 1 1K Torsø Strand (ST).

Aldersfordeling i andet halvår var 56 1K, 3 2K, 12 3K/ ad. samt seks uspecificerede. Som nævnt, var det især positivt med den store stigning i antal af 1K-fugle, hvor der i 2017 blot blev observeret 12 fugle. Til sammenligning registreredes der hele 109 1K-fugle i 2016.

Årstotalen fra andet halvår på 77 fugle var den tredje højeste efterårstotal mod 167 fugle i 2016 samt 146 i 2015.

Månedsfordelingen blev marts 1, april 62, maj 35, august 6, september 62, oktober 9.

(Peter Staarup Christensen)

kan tilskrives den svenske ynglebestand (ca. 25 par). Disse fugle trækker via Grækenland til og fra vinterkvarteret. Svenske ynglefugle følger de østeuropæiske hedehøge, og er derved adskilt fra de sønderjyske ynglefugle, som alle følger den sydvestlige trækrute. Årets seneste observation var 24/9 i Magrethe kog (SJ). Antallet af fugle, der bliver set uden for yngleområdet, er faldende.

(Jesper Leegaard)

natterast i plantager, og til fouragering på vaderne. Fra Sydhavsøerne, hvor der ofte ses større ansamlinger ved f.eks. Maribosøerne (ST), var årets største tal 17/7 og 22/7, hvor der begge dage tælles 14 rastende havørne, flest ungfugle men også en ad og en 5K. Ved Hellebæk (NSJ) blev der 18/3 set i alt 16 havørne, hvoraf mindst seks trak mod Sverige.

Se også rovflugletræktetabellen for tal fra trækstederne.
(Peter Lange)

Rød Glente *Milvus milvus*

Året begyndte med den fælleseuropæiske glentetælling den første weekend i januar. Her blev der set ikke færre end 371 fugle. Flest ved Skandinavisk Dyrepark på Djursland (ØJ) med hele 105 glenter.

Stigningen i vinterbestanden ser ud til at følge udviklingen i ynglebestanden, men det er nok heller ikke så underligt, når vi vurderer, at det primært er danske fugle, der overvintrer her i landet.

Det samlede antal for den fælleseuropæiske tælling 2018 er endnu ikke opgjort, men tallet for 2016 var på ca. 50.500 glenter. Det er dog ikke alle lande der deltager, og dækningen i de enkelte lande er meget varierende.

Da rød glente primært yngler i det vestlige Europa, er tallet samtidig et estimat for verdensbestanden.

I Danmark har vi nu det luksusproblem med den stigende bestand, at vi får stadig sværere ved at finde yngleparrene. I 2017 fik vi hjælp af Atlas-projektet, men AtlasIII sluttede i begyndelsen af i 2018, og der ses et klart fald i antallet af indberettede ynglepar. Vi er dog ganske sikre på, at det ikke skyldes et reelt fald i bestanden, men snarere et udtryk for folks manglende aktivitet. Det er tydeligt, at kun de steder i landet med dedikerede rovfuglefolk/grupper bliver glenteparrene eftersøgt, fundet og indberettet i et fornuftigt antal i forhold til det reelle antal. Det ville være glædeligt, hvis flere folk ville deltage i eftersøgningen efter glenteparrene, men vi må nok også erkende, at fuglefolk generelt ikke har den store interesse i at færdes i skovene og lede efter rovfugle.

Regional fordeling af rød glente 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
vinter	3	0	28	113	35	0	46	40	0	0	81	25	371
ynglepar	33	0	3	9	21	5	14	2	0	11	3	4	105

Første række viser antal talt ved vintertællingen første weekend i januar, 2. række angiver antal ynglepar jf. glentegruppens registreringer.

Rød glente, Vr. Sømark, 2. April 2018. Foto: Erik Biering

Den samlede danske ynglebestand vurderes stadig til omkring 200 par. Grundlaget for vurderingen bygger på folks indtastninger i DOFbasen, konkrete optællinger i visse områder, som Vendsyssel med 32 par, samt personlige henvendelser fra fuglefolk rundt omkring i landet.

(Per Rasmussen)

Havørn, Rands Fjord, 25. februar 2018. Foto: Kis Boel Guldmann

Sort glente *Milvus migrans*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2017	2018	2013	
2018	NA	33	59	69	123	357	340	480	480	451	6056

Der er i DOFbasen 1075 registreringer af i alt 1592 fugle fra 2018. Efter en grundig frasortering af oplagte gengangere, ender vi på 480 fugle, hvilket er præcist samme antal som rekordåret sidste år.

Der var muligvis stadig nogle gengangere blandt disse fugle. Som eksempel kan nævnes observationerne på Bornholm i september og oktober. I perioden 10/9 til 18/10 var der 16 observationsdage med hver en enkelt fugl på lokaliteter i nærheden af hinanden. Flere af observationerne var af en rastende eller fouragerende fugl, og i nogle kommentarer er nævnt "gengangeren". Derfor er der en sandsynlighed for, at det var samme fugl i hele perioden, og derfor var totalen for Bornholm måske kun på 6 fugle i 2018. I Skagens området (NJ) blev der set sort glente stort set dagligt mellem 12/4 og 4/6. Mange af disse blev registreret som trækforsøgende, så her kan også være en del gengangere, hvis de blev til dagen efter.

Regional fordeling af sort glente 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	129	5	9	36	3	20	65	15	68	32	85	21	480

Slørugle *Tyto alba*

De 99 poster i DOFbasen er lidt færre end i 2017, men fra de samme områder af landet som i 2017, hovedsageligt Vest- og Sydjylland, samt enkelte fund fra Fyn,

Langeland og Bornholm. Der er ikke modtaget oplysninger fra Uglegruppen, og arten behandles derfor ikke yderligere i år.

(Peter Lange)

Kirkeugle *Athene noctua*

Bestanden er helt nede på 13 par i Jylland. Af disse var kun to-tre par ynglende så tæt på hinanden, at det er realistisk, at deres afkom kan finde en mage.

I 2017 var der kun kendskab til fem par med unger, hvor der i 2016 var der otte succesfulde par. (kilde: nyhed på dof.dk d.14/8 2018).

(Peter Lange)

Perleugle *Aegolius funereus*

Perleuglens status som ynglefugl i Danmark frem til og med 2017 fremgår af Østergaard *et al* (2019). Fra 2007-2017 har det årlige antal sikre ynglefund svinget mellem et kuld (2007 og 2008) og otte kuld (2012). I perioden 2015-2017 har tallene ligget på henholdsvis 6, 7 og 5 kuld, og hertil kommer tilsvarende 6, 5 og 3 syngende hanner.

I 2018 er der i alt fundet fire sikre kuld. I Gludsted Plantage (VJ) blev der fundet to redekasser med min. tre og fem unger. I Klosterheden (VJ) blev det til et kuld med min. to unger i samme redekasse som i 2017. I Rø

Plantage (B) blev der i en redekasse fundet et kuld med fire unger, der alle lige som hunnen blev ringmærket.

Herudover blev enkelte fugle hørt synge på flg. lokaliteter: Stråsø Plantage (VJ) 2/1, Pedersker Plantage (B) 27/4-29/4, Ølene (B) 22/4, Østermarie Plantage (B) 23/4 og Jonstrup Vang (B) 17/12.

Fra tidligere ynglelokaliteter (Kompedal Plantage, Gedhus Plantage, Sdr. Feldborg Plantage og Blåbjerg Klitplantage) var der ingen fund.

(Egon Østergaard)

Mosehornugle *Asio flammeus*

Forekomsten i første halvår blev noget større end i andet halvår, hvilken kunne tolkes som dårlig ynglesucces i fjeldene nordpå. Der var ingen tegn på at arten yngede i Danmark i 2018, men dog enkelte sommerfund også på egnede, tidligere ynglelokaliteter. Forårstrækket ebbede ud i begyndelsen af juni, hvor de sidste fugle blev set både i Skagen (NJ) samt på Anholt (ØJ), Nordsjælland og Christiansø.

Lokaliteterne med flest fra første halvår var 19/3 10 Hjerpsted Skydebane (SJ), 16/3 8 Sønder Lem Vig/Geddal Enge (VJ/NJ) og 4/4 6 Korshage (VSJ).

Efterårstræk registreres fra 26/8 1 TF Gedser Odde (ST) og 6/9 Bro Odde (B). Fra andet halvår var der ikke helt så store antal, lokaliteterne med flest var 9/10 7 Hjerpsted Skydebane og 27/9 4 Gedser odde (ST).

(Peter Lange)

Regional fordeling af mosehornugle 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	124	51	50	30	7	59	25	24	46	22	23	9	470
2. halvår	23	6	34	12	4	25	9	9	19	5	18	13	177

Mosehornugle, Helnæs Made, 6. februar 2018. Foto: Ole Bo Olesen

Stor hornugle, Hønning Plantage, 12. juni 2018. Foto: John Frikke

Stor hornugle, Haderslev, 8. juni 2018. Foto: Torben Andersen

Stor hornugle *Bubo bubo*

Arten blev i 2018 set på lidt færre lokaliteter end i 2017. Den regionale fordeling var som sædvanlig, hvilket vil sige kun med fund i de jyske regioner. På langt hovedparten af lokaliteterne blev der registreret yngleadfærd, enten i form af tudende ugler, eller der var fund af rede

og unger. NJ melder om tilbagegang i bestanden, idet en række tidligere besatte ynglelokaliteter tilsyneladende er forladt. Artens forekomst og bestandsudvikling i Nordjylland er behandlet af Nielsen (2019).

(Peter Lange)

Regional fordeling af stor hornugle 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	12	14	2	13	7	9	0	0	0	0	0	0	59

Tabellen viser antal lokaliteter.

Stor hornugle, Vrøgem Plantage, 27. juni 2018. Foto: Karin Gustausen

Hærfugl *Upupa epops*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1997	1996	2003	
2018	NA	(16)	23	27	20	22	21	43	41	41	(1011)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76.

Der blev indrapporteret 31-34 hærfugle i 2018, hvilket var i samme størrelsesorden som året før samt noget over gennemsnittet for det seneste årti.

Årets første observation af hærfugl fandt sted 15/2 1 Nustrup (SJ). Derefter blev der ikke observeret flere hærfugle før forårsrykket i april og maj: 8/4 1 Kærby ved Kalundborg (VSJ) til og med 13/5 1 Gammel Skørping (NJ). Efter nogle måneders pause blev der atter observeret hærfugl 1/9 1 Sønder Ydby (NVJ). Årets sidste hærfugle blev observeret 3/12 ved Hjørring (NJ) og Storrिंग (ØJ).

Der blev observeret flest hærfugle i Nordjylland (9) og Storstrøm (4-5). Derimod blev der slet ikke observeret hærfugl i Sydøstjylland i 2018.

Observationerne af hærfugl på Bornholm: 13/4 1 Listed og 14/4 1 Svanekevang var sandsynligvis af den samme fugl, som havde strejft rundt i området. Muligvis var det den samme hærfugl, som blev observeret på Christiansø 15/4 og 20/4 (jf. www.chnf.dk). På Fyn var observationerne 16/10 Magleby (Langeland) og 27/10 Vesteregn sandsynligvis af en enkelt hærfugl,

som havde strejft omkring i det pågældende tidsrum. I Nordjylland: 23/9-4/10 blev en hærfugl observeret i Bjørnshøje og Sallingsund. Ligeledes var der en langtidsstationær hærfugl ved Hjørring i perioden 28/10-3/12. I Nordsjælland: 24/4 1 Hundested By og 8/5 1 Melby By var sandsynligvis af en enkelt fugl, der havde strejft omkring. Tilsvarende med 20/10-31/10 hvor en hærfugl blev set på de tre tilstødende lokaliteter Asserbo Strand (Melby Strand), Asserbo Plantage og Melby Overdrev. På Vestsjælland: 8/4 1 Kærby ved Kalundborg og 28/4 1 Eskebjerg Vesterlyng var formentlig den samme hærfugl, som havde strejft omkring mellem de to lokaliteter. I Storstrøm var observationerne 14/4 1 Egebjerg, Falster og 15/4 1 Lupinmarkerne, Marielyst formentlig af den samme fugl. Ligeledes var observationerne fra Møn i perioden 15/4-2/5 sandsynligvis af én og samme fugl. I Østjylland var observationerne 18/11 og 3/12 1 Storrिंग og 28/11 Stjær formentlig også af en enkelt fugl, som havde strejft rundt.

(Tina Høeg Hansen)

Regional fordeling af hærfugl 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	9	1-2	1	3	0	1	3	1	3	3	4-5	2-3	31-34

Hærfugl, Bjørnshøje, 5. oktober 2018. Foto: Kís Boel Guldmann

Vendehals, Asserbo Plantage, 6. maj 2018. Foto: Finn Carlsen

Vendehals *Jynx torquilla*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1981	1980	2017	
397	NA	(193)	(370)	(143)	169	362	342	533	517	517	(10.753)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-73, 1975-76, 1988 og 1991. Ynglefugleoplysninger er meget mangelfulde og derfor undladt. Max-antal ynglepar er fra 1974: 25-30 par, 1988: 23-29 par og 2003: 7-25 par.

Der blev indberettet 397 vendehalse mod 517 i 2017, 407 i 2016 og 366 i 2015.

Altså et middeld godt år. Årsummen var noget lavere end sidste år, og der var et endnu større fald i antallet af lokaliteter med observationer. Måske skyldes dette en afmatning i observationsaktivitet efter Atlasprojektets afslutning snarere end en reel tilbagegang.

I Nordjylland fandtes en del ynglepar gennem den arbejdskrævende metode til at finde ynglende vendehals, der blev beskrevet af Andersen (2018). Dette førte frem til ynglepar i to redekasser og to spættehuller i Tranum Klitplantage, samt to par i spættehuller i Fosdal Plantage. I Svinkløv Plantage var der et par i en redekasse og ved Lodbjerg Fyr fandtes seks unger i en nyopsat redekasse 25/6.

De første blev observeret til normal tid, nemlig 12/4 1 Stensnæs (NJ), 15/4 1 Magisterkogen (SØJ) og 16/4 1 Lyngvig Fyr (VJ). Det fortsatte med næsten daglige observationer frem til 2/9. Langt hovedparten blev som sædvanligt set i forårsperioden.

Vendehalsen var én af de 18 arter, som skulle kortlægges særligt grundigt i forbindelse med Atlas III-

projektet, og det viser 158 sikre og sandsynlige par mod 100 i Atlas II og 145 par i Atlas I.

Næsten alle de sikre par er fundet i Jylland med Nord-, Midt- og Vestjylland som kerneområderne. Derudover nogle få par i Nordsjælland. Nogle i gamle spætte huller – andre i redekasser. Det samme billede tegner sig for året 2018.

På Borris Hede (VJ) blev det til fire kuld i redekasser (mod ni kuld året før). Der blev ringmærket 36 unger og 1 ad. På Ovstrup Hede blev der ringmærket to kuld.

Efterårstrækket indledtes den primo august med følgende fugle (alle ringmærkede), 6/8 1 Blåvands Huk, 9/8 1 Gulstav, 12/8 1 Agger Tange 13/8 1 Gedser Odde.

De sidste blev set 15/9 1 Solhøj Fælled (KBH) og 23/9 1 Vestskoven vest for Motorring 4 (KBH).

Der blev ringmærket en på forårstrækket ved Blåvand, mens der på efterårstrækket blev ringmærket ni, fordelt med 1 Agger Tange, 1 Blåvands Huk, 5 Gedser Odde, 1 Sønderho og 1 Gulstav Mose.

(Leif Novrup)

Regional fordeling af vendehals 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	98	50	71	25	10	17	13	21	23	26	18	25	397

Grønspætte *Picus viridis*

Den på dagsbasis rensede årssum nåede rekordresultatet på 2005 fugle. Det var 261 flere end sidste år og 849 flere end gennemsnittet for perioden 2009-17. Den høje årssum skyldtes delvist en forøget afrapportering i forbindelse med Atlas III (2014-17), men 2018 var selv i sammenligning hermed et særdeles godt år.

Desværre rummer DOFbasen meget få oplysninger om ynglepar, men ændringer i antallet af lokaliteter med yngleadfærd i perioden 1/2 10/8 kan i et vist omfang indikere udviklingen i bestandsstørrelsen. Dette lokalitetsantal var 259 i 2018 og 263 i 2017.

Arten introduceredes i Årsrapporten for 2009 på baggrund af en vigende forekomst i flere kerneområder, bl.a. dele af NJ og ØJ, samt en mulig fremgang på Fyn. Mens vi venter på de endelige resultater af Atlasundersøgelsen 2014-17, kan udviklingen i de sidste 10 år skitseres ved en sammenligning af regionalfordelingen af DOFbase-lokaliteter med yngleadfærd for 2009 og 2018 (se tabellen). Den mest markante ændring er, at Fyn er vokset fra 4 til 29 % af lokaliteterne. Der har også været en mindre vækst i SVJ (fra 4 til 5 %), mens SVJ lå uændret på 13 %. Store relative tilbagegange forekom i ØJ (fra 24 til 13 %), VJ (fra 12 til 6 %) og SJ (fra 12 til 9 %). Derimod var der kun et mindre fald i NJ (fra 29 til 25 %).

Der kan være flere årsager til den ændrede regionale fordeling af lokaliteter med yngleadfærd. På Fyn kan der ud over en almindelig "erobring" være tale om fremkomsten af velegnede ynglehabitater. I andre regioner kan de egnede habitater være i kraftig tilbagegang.

Regional fordeling af Grønspætte 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	422	209	124	329	235	236	450	0	0	0	0	0	2005
Lokaliteter med yngleadfærd	64	15	14	33	33	25	75	0	0	0	0	0	259

Sortspætte *Dryocopus martius*

Den let rensede årssum på 1705 fugle var 143 større end forrige år og 434 større end gennemsnittet for perioden 2009-17. Den rekordhøje årssum skyldes ikke en stigning i antallet af DOFbase-lokaliteter med registreret yngleadfærd i perioden 11/3 til 1/8. Dette lokalitetsantal faldt tværtimod fra 110 i 2017 til 90 i 2018.

Den nærmere analyse af ynglepopulationen og dens udvikling vil fremgå af den endelige afrapportering af Atlas III (2014-17). Udviklingen i de sidste 10 år kan imidlertid hurtigt skitseres ved en sammenligning af regionalfordelingen af lokaliteter med yngleadfærd. Sammenligningsåret 2009 er valgt, fordi det også er brugt i grønspætteafsnittet, og fordi det er året efter, at sortspætte sidst blev set på Bornholm. Tabellen viser, at de største ændringer fra 2009 til 2018 er, at VSJ faldt fra 11 til 1 % af lokaliteterne, og at SØJ voksede fra 5 til 12 %. De øvrige ændringer er mindre bemærkelsesværdige.

Det bemærkes i øvrigt, at nogle sortspætter strejfede vidt omkring: 17/2 1 Faldsled (F), 22/3 og 16/10 1 Klosterheden (VJ), 29/4 1 Kirkeklit, Skagen (NJ), 23/6 1

Disse habitater rummer bevoksninger med egnede redetræer samt områder med mange myrer, der formentlig udgør 85 % af føden. Det afgørende synes ikke så meget at være vinterføden af røde skovmyrer som de små myrearter, der i sommerperioden er fødegrundlaget for både voksne og unger. Større koncentrationer af små myrer findes på solrige arealer, der ikke berøres af jordbehandling og insektgifte. Den ændrede fordeling af sådanne arealer kan måske bidrage til at forklare artens ændrede fordelingsmønster med hensyn til både store regioner og de mere detaljerede områder?

(Esbén Sloth Andersen)

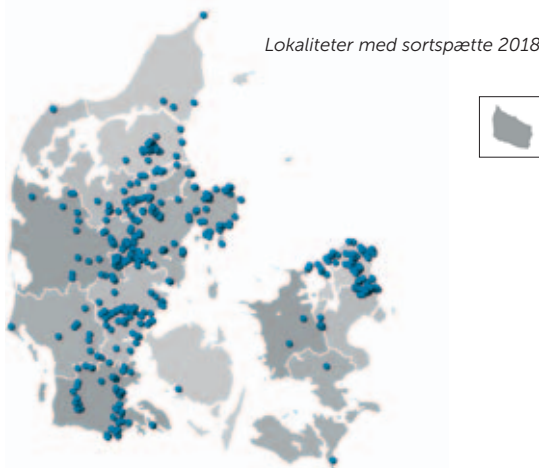
Procentfordeling af lokaliteter med yngleadfærd af grønspætte.

Region	2009
NJ	29
VJ	14
SVJ	4
ØJ	24
SØJ	13
SJ	12
F	4
Resten af Danmark	0
I alt %	100
Antal lokaliteter	136

Sortspætte, Gribskov, 2. juni 2018. Foto: Per Ekberg

Lokaliteter med sortspætte 2018

Procentfordeling af lokaliteter med yngleadfærd af sortspætte.

Region	2009
NJ	13
VJ	5
SVJ	1
ØJ	24
SØJ	5
SJ	9
F	0
VSJ	11
KBH	9
NSJ	22
ST	1
B	0
I alt %	100
Antal lokaliteter	67

Overdrevsskov, Vedsø Vang (VSJ), 19/7 1 Bøtø Plantage (ST), 17/10 1 Kallesmærsk Hede (VJ) og 22/10 1 Sårup (NJ). Denne spredningsadfærd øger chancen for, at velegnede ynglebiotoper besættes.

(Esbén Sloth Andersen)

Regional fordeling af Sortspætte 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	181	55	20	333	154	256	9	7	124	560	6	0	1705
Lokaliteter med yngleadfærd	15	6	0	22	11	9	1	1	7	17	1	0	90

Lille flagspætte *Dendrocopus minor*

Årsummen på 424 rapporterede fugle er dagsvis renset for gengangere. Der er ikke fjernet observationer fra overlappende lokaliteter, hvorfor summen på de 424

måske nok er lidt høj. Der er en mindre tilbagegang i lokaliteter fra 143 til 140, og i antal lokaliteter med yngleadfærd fra 58 til 51 jf. indtastninger i DOFbasen.

Sortspætte, Jægersborg Dyrehave, 24. januar 2018. Foto: Helge Sørensen

Lille flagspætte, Vaserne, 30. marts 2018. Foto: John Larsen

Nordsjælland er stadig kerneområde med Gribskov, som bedste lokalitet med 8-10 ynglepar (6 sikre, 2 sandsynlige og 2 mulige), mod 10 – 11 ynglepar i 2017. Tallene for Gribskov er et minimum, idet registrering primært har fundet sted i forbindelse med registrering af andre ynglefugle. Kun i 2010 er lille flagspætte meget målrettet eftersøgt i Gribskov, og her blev resultatet 17 ynglepar. Det viser med al tydelighed, at lille flagspætte er og bliver en meget svær art at registrere som ynglefugl og kræver afsætning af meget tid til opgaven.

Regional fordeling af lille flagspætte 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	3	0	4	9	43	21	3	18	51	231	10	31	424
Lokaliteter	3	0	3	9	7	5	2	9	20	54	6	22	140
Lokaliteter med yngleadfærd	0	0	0	2	4	3	0	4	6	23	4	5	51

I Vaserne, som ligger på grænsen mellem KBH og NSJ, blev der set op til fire fugle (5/4-2018), og årets resultat opgøres til 2 – 4 ynglepar.

Også i det øvrige KBH samt på Bornholm var der en del ynglepar, henholdsvis seks og fem.

Som det ses i tabellen, er der én region uden iagttagelser, samt fire regioner uden yngleadfærd.

I Atlas III var lille flagspætte en af de 18 udvalgte arter som skulle bestandsoptælles. Det giver et reelt billede af bestanden i Danmark. Det blev til sammenlagt 83 sikre og sandsynlige og 45 mulige ynglepar fra 2014-2017.

(Per Ekberg / Esben Sloth Andersen)

Biæder *Merops apiaster*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2015	2017	2000	
2018	NA	(4)	19	29	42	70	69	216	89	83	(1552)
5	NA	<1	<1	>1	3	4	4	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76. Flest par er registreret 2015: 8 par, 1998: 3-7 par og 2000 og 2003: 4-6 par.

Isfugl, Nivå, 15. februar 2018. Foto: Helge Sørensen

I 2018 blev der observeret 47 biædere, hvilket er et stykke under gennemsnittet for det seneste årti.

Igen i 2018 blev der observeret yngleadfærd i Sønderjylland. I 2018 var der fem ynglepar i samme ynglekoloni som de foregående 7-8 år. Heraf fik de tre af parrene unger på vingerne (meddelt af Jesper Tofft).

Årets første observationer af biæder fandt sted 1/5 1 Krogen (NJ) og 1 Tårnby Bydel (KBH), mens årets sidste observation af biæder fandt sted 4/9 1 Hønen, Sønderho (SVJ). Den 8/6 og 20/7 blev der observeret ni biædere ved en hemmeligholdt lokalitet i Sønderjylland, hvilket var den højeste dagstotal i 2018.

(Tina Høeg Hansen)

Regional fordeling af biæder 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	10	1	1	1	0	17	3	0	1	0	10	3	47

Isfugl *Alcedo atthis*

Indtastningerne i DOFbasen kunne opgøres til 32 sikre og 56 mulige ynglepar af isfugl i 2018, hvilket umiddelbart lignede et fald i antallet af sikre ynglepar i forhold til 2017. En kold vinter forårsagede formentlig et fald i den danske isfuglebestand. Sommeren 2018 var usædvanlig varm og tør, hvilket forårsagede lav vandstand i

mange vandløb og søer og dermed måske også ringere ynglebetingelser for isfugl.

I 2017 blev der indrapporteret flest ynglepar fra Vestjylland (7 sikre og 11 mulige) og Østjylland (6 sikre og 14 mulige).

(Tina Høeg Hansen)

Regional fordeling af isfugl 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Sikre ynglepar	3	7	3	6	5	1	2	0	1	3	1	0	32
Mulige ynglepar	4	11	3	14	2	5	4	2	7	3	1	0	56

Aftenfalk *Falco vespertinus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1992	1988	1975	
2018	NA	(116)	160	163	77	113	106	599	385	338	(5939)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73.

Med en årstotal på 184-190 fugle blev 2018 et år et pænt stykke over middel. Det var forårets forekomst, der trak op, Ved Skagen (NJ) var der tale om den bedste forårsforekomst siden 1992.

Forårets forekomst indledtes med maner 8/5 med mindst to hanner og en hun, der trak ud ved Skagen, og samme dag en han ved både Gilbjerg (NSJ), Rørvig (VSJ) og Kongens Mose (SJ). 9/5 havde Skagen mindst 10 trækkende, og yderligere syv lokaliteter spredt over det meste af landet havde observationer. 10/5 toppede invasionen med hele 21 aftenfalke ved Skagen og mindst 11 fugle spredt i resten af landet. 11/5 ses fem

i flok fange insekter over Hejrede Sø (ST), og 11-14/5 rastede mindst fire ved Bøtø Nor (ST).

Resten af maj og frem til 7/6 var der fortsat næsten daglige observationer spredt over det meste af landet. Forårets invasion blev afsluttet med to sene juni-fund, 15/6 1 ad. han Tofte Mose (NJ) og 29/6 1 hun Birkesø (NJ).

Andet halvårs første fugl var en 1K hun, der 8/8 blev skudt (af hensyn til trafikikkerheden) ved Aalborg Lufthavn (NJ) – fuglen bar ring og viste sig at være mærket som redeunge 4/7 i Ungarn. Efterårets fugle blev alle set enkeltvis, og de sidste fund var 22/9 1 Gedser Odde (ST) samt en lidt sen fugl 16-17/10 Sydlangeland (F).

(Peter Lange)

Regional fordeling af aftenfalk 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	83	3	1	15-17	2	6	3-4	6	3	12	19	7-9	160-165
2. halvår	3	2	1	1	1	1	4-5	1	3	2	4	1	24-25

Vandrefalk *Falco peregrinus* (yngleforekomst)

I 2018 var der 24 lokaliteter landet over, hvor vandrefalke blev observeret i yngleperioden. I nogle tilfælde blev han- og hunfalk observeret regelmæssigt, i andre tilfælde drejer det sig antagelig om falke, der forsvinder til nordlige ynglepladser eller falke, som endnu ikke kan finde redested eller hævde territorium. Det må ses som positivt, at der tilsyneladende er et overskud af unge vandrefalke, som venter på den rette mage og den rette lokalitet. 14 par blev registreret med æg eller unger.

Danmarks bestand af vandrefalk har i disse år tilsyneladende fundet et niveau på omkring 20-25 lokaliteter med potentielle ynglepar, siden et par i 2002 på ny slog

sig ned for at yngle i den danske natur efter knap 30 års fravær. Heraf er der de seneste år 12-15 succesfulde ynglepar årligt.

For første gang i nyere tid ynglede der vandrefalke nord for Limfjorden, hvor et par har slået sig ned på Nordjyllandsværket, hvor to unger kom på vingerne.

Også på Vejle havn ynglede et par med succes som ny lokalitet i Jylland.

I Jylland har vandrefalkene tilsyneladende en forkærlighed for kraftvarmeværker, for ud over på Nordjyllandsværket er der ynglepar på Skærbækværket ved

Kolding og ved Aabenraa på Enstedværket, der nu er lukket, og som snart skal rives ned. Også Fynsværket, Kyndbyværket ved Roskilde Fjord og Stignæsværket på Sydvestjælland huser falkepar.

Herudover er der flere par på naturlige ynglebiotoper på Møn og Stevns Klint, samt på Bornholm.

Der er på DOFbasen 6155 poster med vandrefalk, og

den er rapporteret fra hele landet, dog med hovedvægt fra kystnære egne.

Skagen (NJ) havde som bedste lokalitet i alt 201 trækkende, en tangering af rekordantal fra forårstrækket. Bedste dag var 17/4 med 14 trækkende. Stevns (ST) blev bedste lokalitet i efteråret, med i alt 52 trækkende. Se rovfugletræktabellen.

(Niels Peter Andreasen)

Regional fordeling af ynglende vandrefalk 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	1	0	0	0	2	1	1	2	3-4	1	4-5	3	18-20

Pirol *Oriolus oriolus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1982	1983	1992	
2018	NA	(65)	131	100	71	97	95	179	171	150	(4088)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-77. Ynglefugleoplysninger er meget uregelmæssige og derfor undladt.

Der blev observeret 89-94 piroler i 2018, hvilket var lidt under gennemsnittet for det seneste årti. Der blev ligesom i 2017 observeret flest piroler i Skagen (NJ): 23.

Ifølge indtastninger til DOFbasen blev det til 1-5 ynglepar af pirol, hvilket var på samme niveau som sidste år. Yngleparrene blev meldt ind fra lokaliteter i Storstrøm (et sikkert), Fyn (to sandsynlige), Sydøstjylland (et muligt)

og Østjylland (et muligt).

Årets første observation af pirol fandt sted 5/5 1 Grenen (NJ). Derefter blev der løbende observeret pirol til og med medio juni. Årets sidste observation fandt sted 4/9 1 Søerne ved Klemmenstrupgård (Hastrup Søerne) (KBH).

(Tina Hæg Hansen)

Regional fordeling af pirol 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	27	1	3	6-8	2	3	12-14	3	3	9	13-14	7	89-94

Vandrefalk, Stevns, 24. juni 2018. Foto: John Larsen

Stor tornskade *Lanius excubitor*

Antal observationer i 2018 var på linje med året før, nemlig 1953 observationer af 2098 fugle mod 1937 observationer af 2050 fugle i 2017. Fordelt på halvår var der en stor forskel på 2017 og 2018. 845 og 1108 observationer i henholdsvis første og andet halvår i 2018 mod 1239 og 698 i 2017. I 2018 blev der indtastet fugle fra 646 lokaliteter mod 611 i 2017. Forskellen på halvår i 2018 mod 2017 afspejler sig også, når man tager summen af maks.antal for de enkelte lokaliteter og dermed fjerner de fleste gengangere. I 2018 gav det 338 fugle på 318 lokaliteter i første halvår og 474 fugle på 427 lokaliteter i andet halvår, mens de tilsvarende tal for 2017 var 461 fugle på 431 lokaliteter og 327 fugle på 287 lokaliteter.

Største vinterforekomster i første halvår var 12/1 3 Gribskov Midt (NSJ). Forårets sidste fugle blev set 17/5 og 20/5, og ingen lokaliteter havde i foråret mere end to fugle pr. dag.

To observationer i juli måned blev årets eneste sommerobservationer.

Efterårets første fugl var 16/9 1 Gierslev Råmose (SJ) og største træobservationer blev 4/10 4 Sydvestpynten, Kongelundsstranden (KBH), 12/10 3 Gedser Odde (ST) og 13/10 3 Downs Klint (F). Største rasteantal for efteråret blev 11/10 4 Melby Overdrev (NSJ), 25/9 3 Røsnæs spidsen (VSJ), 1/10 3 Bøtø Nor ved Nørresø (ST) og 22/10 3 Kongens Mose (SJ).

Regionalfordeling af stor tornskade 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	68	40	19	43	21	21	8	26	14	44	29	5	338
2. halvår	66	46	49	33	19	28	35	42	38	52	48	18	474

Stor tornskade, Filsø, 11. oktober 2018. Foto. Karin Gustausen

Der er ingen tilgængelige observationer om yngleforekomst i 2018 i DOFbasen.

Regionalfordelingen er opgjort som summen af maks.antal på de enkelte lokaliteter.

(Ole C. Olesen)

Nøddekrige *Nucifraga caryocatactes*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1985	1995	1977	
90	NA	(289)	(542)	554	165	53	62	3676	1493	1297	(14.281)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76 og 1988. Der mangler opsummering fra invasion i 1988. Ynglefugleoplysninger er uregelmæssig, men max-antal er 1989: 2-5 par.

Det blev en pæn årstotal ovenpå de senere års lave antal, og vi skal tilbage til 2013 for at finde et tilsvarende antal nøddekriger. Nogle lokaliteter havde stationære fugle, således 16/9 – 29/9 op til 4 ved Dueodde (B), 29/9 – 28/10 op til 4 Asserbo og Melby Overdrev (NSJ) og 15/8 – 12/10 op til 3 Tisvildeleje og Tisvildehegn (NSJ), disse kan dog meget vel være de samme fugle som er set ved Asserbo/Melby Overdrev. Desuden blev der gennem hele året observeret nøddekriger ved Store Hjøllund Plantage og Vrads Sande (ØJ) med maks. 6/9 3 fugle. Fuglene på

de to lokaliteter kan også meget vel være de samme, og der er her tale om et muligt ynglepar.

Første halvårs eneste observation udenfor ovennævnte områder var 22/6 1 Snabegård Plantage (ØJ).

Andet halvårs første var 26/8 3 Rørvig (VSJ), 27/8 1 Skansebakken (VSJ) og 28/8 1 Feddet (ST).

Årets største observation var 13/9 6 Vestamager (KBH).

11 fugle blev bestemt til tyknæbbet race (*caryocatactes*), og kun én til tyndnæbbet (*macrorhynchus*) 1/12 1 Tisvildeleje (NSJ).

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af nøddekrige 2018.

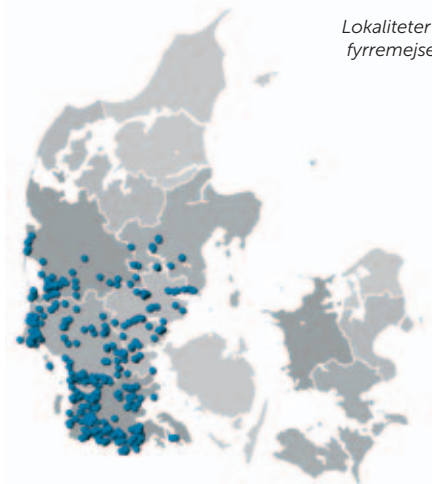
	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	6	1	1	7	2	0	1	8	12	17	27	8	90

Fyrremejse *Poecile montanus*

Atter et år med nedgang i antal observationer og dermed det laveste antal siden 2010. Til gengæld holder antallet af lokaliteter med arten sig nogenlunde stabilt. Fordelingen i landet holder sig også nogenlunde stabilt, i Jylland med nordgrænse i en linje fra Horsens til Skjern med nogle ganske få fund nord for denne linje.

Der er sædvanligvis tale om fund af nogle få fugle på hver lokalitet, og kun fem lokaliteter kan fremvise observationer af fem eller flere: 8/4 6 Søgård Mose, Åbenrå (SJ), 14/6 5 Fole (SJ), 19/8 5 Værnengene (VJ), 17/10 7 Fanø Klitplantage (SVJ) og 18/12 5 Kværs Gran-skov (SJ). Der blev kun noteret få ynglepar, med 9-20 par fordelt på 14 lokaliteter, alle i SJ eller SVJ, bortset fra to mulige i SØJ og et muligt i ØJ.

(Ole F. Jensen)

Lokaliteter med fund af fyrremejse 2014-2018.

Regional fordeling af fyrremejse 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	0	30	85	4	33	101	0	0	0	0	0	0	253*
Lokaliteter	0	15	35	2	18	41	0	0	0	0	0	0	111

*ved summering er benyttet halvårsmax. pr. lokalitet

Pungmejse, Christiansø 15. april 2018. Foto: Eva F. Henriksen

Pungmejsje *Remiz pendulinus*

Det ser desværre ud til, at arten er ved at forsvinde fra landet igen efter indvandringen i 1960'erne, idet det blev til endnu et år med tilbagegang. Med bare 52 observerede fugle skal vi helt tilbage til 1980'erne for at finde tilsvarende lave antal. Til gengæld steg antal lokaliteter en smule i forhold til 2017, og var med 35 lokaliteter næsten på niveau med 2016. De første i foråret var 10/3 1 Borreby Mose (VSJ), 1/4 1 Tønder (SJ) og 14-15/4 1 Christiansø (B).

Følgende lokaliteter husede ynglepar: 1-2 par Sølsted Mose (SJ), 1 par Han Vejle (NJ), 1 par Holløse Bredning (NSJ), 1 par Rærup Slambassin (NJ), 0-1 par Porsemosen (KBH), 0-1 par Filsø (SVJ) og 0-1 par Skænken Sø. Med i alt 4-8 par giver det samme resultat som i 2016.

De sidste observationer i efteråret var 13/10 1 Mandø (SVJ), 14/10 1 Grenen (NJ) og 9/11 1 Gedser Odde (ST).

(Ole F. Jensen)

Pungmejsje, Filsø, 2. juni 2018. Foto: Karin Gustausen

Regional fordeling af pungmejsje 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	17	4	9	2	0	4	2	3	3	4	2	2	52

Bjerglærke *Eremophila alpestris*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1997	2018	1995	
2018	NA	(1289)	(866)	(5545)	(2574)	3900	3787	6956	5567	5500	(81.341)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-72, 1974-76, 1988-93 og 1999-2007.

Et kanongodt år for arten kun overgået i 1997 og således langt over de seneste 10 års gennemsnit. Det skal dog bemærkes, at der mangler totaltal for en del år netop i 1990'erne, hvor der blev observeret mange bjerglærker!

Det var især sidste halvdel af året, der bød på et stort antal fugle, og igen var det Sønderjylland, der tegnede sig for de fleste.

Første halvårs sidste var 29/4 3 Rindby Strand (SVJ), 30/4 17 Revlbuske (NJ) og 2/5 1 Husum Enge (SJ).

Det blev ikke til sommerfund, og de første i efteråret var 18/9 1 Skagen (NJ), 22/9 4 Grenen (NJ) og 23/9 2

Roshage (NJ). Året største observation var 31/10 203 Ballum Forland (SJ), hvor der få dage forinden var set næsten tilsvarende antal.

Det totale antal for NJ er i "Nordjyllands Fugle 2018" angivet til værende 2335. Afvigelsen til nedenstående tabel skyldes at tallet i nævnte rapport er baseret på en simpel frasortering af gangangere fra samme dato, medens nedenstående tabel er baseret på, at der også er frasorteret, hvad antages at være fugle, der er stationære over flere dage.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af bjerglærke 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	1135	1078	1074	49	2	2090	18	57	28	15	1	20	5567

Hedelærke *Lullula arborea*

Året bød på 3782 hedelærker, hvilket var en let stigning i forholdt til 2017 (3421). 3108 af alle fugle blev indberettet som trækkende, det var ca. 82 %. Hedelærken blev observeret i alle landsdele. I januar blev der observeret én fugl, i februar syv fugle og i december ingen. Dermed var antallet af vinterfund en del lavere end i 2017 (28). Ifølge DOFbasen var der 14-16 ynglepar på fem lokaliteter, flest i Gribskov med ni par (NSJ). Fra Mil-

jøstyrelsen meldtes der i Nordjylland 26 sikre ynglepar fra fire lokaliteter, flest 17 par i Rold Skov (NJ). Med 229 syngende fugle udgjorde antallet i 2018 kun 67 % af antallet i 2017 (344). Første halvår bød på i alt 850 trækkende hedelærker, andet halvår på 2258 trækkende. De største trækobservationer på en dag var 25/3 40 Køge Sønakke (KBH) og 1/10 91 Kongelundsområdet (KBH).

(Ursula Burmann)

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Fugle	355	57	453	217	38	38	417	325	1024	370	478	10	3782
Ynglepar	26	5-6	0	0-1	0	0	0	0	0	9	0	0	40-42
Syngende Fugle	74	29	11	43	16	14	1	4	0	31	4	2	229
Lokaliteter med syngende/ ynglende fugle	47	22	10	34	10	11	1	4	0	8	2	2	151

Toplærke *Galerida cristata*

Der blev observeret maksimum fire fugle i Hirtshals (NJ) (både 30/6 og 1/11), men ingen unger i år! Der blev ikke

observeret toplærke andre steder i Danmark i 2018.

(Peter Lange)

Skægmejse *Panurus biarmicus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2018	2017	1991	
2018	NA	(43)	95	(4409)	8002	8026	7977	14.943	14.604	10.000	-

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76, 1992-95. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Antallet af indrapporterede fugle bærer tydeligt præg af, at det efterhånden er mange år siden, vi har haft en rigtigt hård vinter. For selv om vinteren strakte sig langt ind i foråret, har det tilsyneladende ikke været nok til at decimere bestanden. Årets total på 14.942 var således mere end dobbelt så stor som gennemsnittet for de seneste 10 års gennemsnit på 7200 fugle.

Med de næsten 4400 indrapporteringer fordelt over hele landet, bortset fra de centrale dele af henholdsvis

Midtjylland, Sønderjylland, Vendsyssel og Fyn, blev årets antal på niveau med sidste års rekordhøje antal (14.604). Men fraserteret de åbenlyse gengangere endte årets total alligevel med ny rekord. Det er dog, på grund af de mange indrapporteringer fra samme lokaliteter, vanskeligt at give et sikkert tal for den samlede danske bestand.

De største tal var 7/10 70 samt 18/10 72 fordelt på flere flokke, alle trækforsøgende ved Sønderho (SVJ). Desuden skal nævnes 3/8 i alt 74 rnk. (med 31 netmeter) Indfjorden

Toplærke, en kold februar dag Hirtshals Rådhus, 28. februar 2018. Foto: Sune Riis Sørensen

(VJ) samt 18/10 70 R Bygholms nordlige rørskov (NJ).

Der blev indrapporteret ynglefund fra 44-47 lokaliteter, flest med 16 par Hovvig (VSJ), men arten må formodes at yngle udbredt, da den dels blev hørt syngende på mange af lokaliteterne, hvorfra den er blevet indrapporteret, dels er den vanskelig at registrere som sikkert ynglende.

Der forelå oplysninger om 975 trækkende fugle eller af fugle, der forsøgte at trække, hvoraf de 950 var fra efteråret. Flest blev talt på det sydlige Fanø (SJ) med 302 4-31/10 samt på Grenen (NJ) med 213 i perioden 4-25/10. De største trækdage på landsplan blev noteret 16/10 med 121 og 14/10 78.

(Henning Ettrup)

Regional fordeling af skægmejse 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	2628	798	1577	1975	572	690	682	1171	2604	1169	1046	31	14943

Savisanger *Locustella luscinioides*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1989	2009	1988	
2018	26	(7)	26	26	22	22	24	50	41	40	(1098)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1973 og 1975-76.

Med 28 fugle var antallet i 2018 steget til det dobbelte i forhold til 2017 (13-15) og svarede til gennemsnittet fra de sidste ti år (27). Der blev indberettet 5-6 ynglepar på tre lokaliteter, flest fire par Magisterkogen (SJ). Desuden høretes der syngende fugle i længere perioder i yngletiden på yderlige fem lokaliteter: 31/3 og 27/5-31/5 1 Hovvig,

Odsherred (VSJ), 22/4 og 30/6-7/7 1 Halkær Sø og Ådal (NJ), 27/4-14/5 1 Gulstav Mose (F), 2/5-10/6 max. 2 Tryggevælde Ådal (KBH) samt 12/5-17/7 1 Bøtø Nor ved Nørresø (ST). De første observationer var meget tidlige, 31/3 1 Hovvig, Odsherred og 8/4 1 Magisterkogen. De sidste observationer var 19/7 og 13/8 1 Rudbøl Sø (SJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af savisanger 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	5	0	0	1	2	6	2	2	5	0	3	2	28

Skægmejse, Filsø, 2. april 2018. Foto: Karin Gustausen

Flodsanger *Locustella fluviatilis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1995	2013	1992	
2018	8	2	7	15	11	15	15	34	33	25	516

Året bød på ni fugle, hvilket var et fald i forhold til 2017 (11-12). Der var ingen indberetninger af ynglepar i DOFbasen. Fra tre lokaliteter meldtes der om syngende fugle i længere perioder i yngletiden: 14/5-3/6 1 Sundet

– Faaborg (F), 5/6-12/6 1 Bøgesø Mose (ST) og 9/6-17/6 1 Højbjerg Skove (VSJ). Den første observation var 14/5 1 Sundet – Faaborg (F). Den sidste observation var 5/7 1 Stenholts Indelukke, Gribskov (NSJ).

(Ursula Burmann)

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1979	2013	1984	
2018	NA	(19)	17	13	15	22	21	35	28	24	(765)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972-73 og 1975-76.

Med 22 fugle svarede antallet til det fra 2017 (20-23). Ifølge DOFbasen var der 0-2 ynglepar Majbølle Nor (ST). På yderlige seks lokaliteter hørtes der syngende fugle i længere perioder i yngletiden: 4/5-4/7 1 Egå Engsø (ØJ), 9/5-18/6 1 Villahøj Sø, Kalvebod Fælled (KBH), 19/5-1/6 1 Brændegård Sø (F), 23/5-3/6 2 Skenkelsø Sø (NSJ), 25/5-10/6 1 Hejresøen, Kalvebod

Fælled (KBH) og 27/5-1/7 1 Gyrstinge Sø (VSJ). Fuglen fra Villahøj Sø og fuglen fra Hejresøen kan være den samme. Den første observation var 4/5 1 Egå Engsø. Der var stor tidsmæssig forskel mellem de sidste to observationer: 5/7 1 Majbølle Nor (ST) og 25/8 1 Ishøj Strandenge (KBH).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af drosselrørsanger 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	1	0	0	2	0	0	1	2	7	4	5	0	22

Drosselrørsanger, Vestamager, 5. juni 2018. Foto: Finn Carlsen

Rødrygget Svale *Cecropis daurica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2003	2007	2013	
2018	3	< 1	> 1	3	8	7	8	17	16	15	192

Med kun tre fugle blev det et år i den lave ende. Kun 2015 har i det seneste årti været tilsvarende lavt. Alle nævnes: 10/5 1 Skagen (NJ), 10/7 1 Bulbjerg (NJ) og 20/10 1

Gedser Odde (ST). Der var dog også et par mulige observationer ultimo april fra Grenen og Korshage (VSJ).
(Ole F. Jensen)

Hvidbrynet løvsanger *Phylloscopus inornatus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2016	2015	2018	
2018	17	2	18	12	32	105	97	206	163	130	1634

Med 130 fugle var antallet steget i forhold til 2017 (111) og lå en del over de seneste ti års gennemsnit (91). Der observeres hvidbrynet løvsanger i alle dele af landet. Med 56 fugle stod Sydvestjylland for de fleste observationer, efterfulgt af Nordjylland med 30 fugle. Der var ingen observationer i første halvår. De

første observationer var 12/9 1 Skagen (NJ) og 15/9 1 Hønen, Sønderho (SVJ). I alt gik 28 fugle i ringmærker-net mod 17 i 2017, flest 10 Agger Tange (NJ) og 7 Blåvands Huk (SVJ). Den sidste fugl sås ret sent 13/11 1 RI Vr. Vedsted (SVJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af hvidbrynet løvsanger 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	30	5	56	9	1	2	6	2	9	5	2	3	130

Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1996	2000	1999	
2018	1	< 1	6	16	10	9	8	84	30	20	406

2018 bød med 11 fugle på samme niveau som i 2017 med 10 fugle. Hovedparten af alle fund blev gjort i november. Alle nævnes. 6/10 1 Stevns Fyr (KBH), 14-15/10 1 Tipmose & Heden ved Lysbjerg (SVJ), 17/10 1 Nakkehoved (NSJ), 2/11 1 Hovedgård (SØJ), både 5/11 og 6/11 1 RI Blåvands Huk (SVJ), 9/11 1 Vorsø (SØJ),

10/11 1 Charlottenlund Slotspark (KBH), 15/11-17/11 1 Hulsig (NJ), 19/11 1 Byfogedskoven, Skagen (NJ) og en sen fugl, som blev observeret på to lokaliteter, 26/11 1 Asserbo Plantage (NSJ) samt 27/11 og 28/11 1 Tisvide Hegn (NSJ).

(Ursula Burmann)

Sibirisk gransanger *Phylloscopus collybita tristis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1987	1984	1988	
2018	0	< 1	3	< 1	1	3	3	9	6	5	72

Kommentar: Første fund er fra 1975.

Kun fugle, der er bestemt i hånden (ringmærket), medtages i Årsrapporten. Der var fem observationer tastet ind i DOFbasen, men kun en fugl blev ringmærket,

15/10 1 Grenen (NJ). Observatøren bemærker, at foto og DNA er taget.

(Ursula Burmann)

Lundsanger *Phylloscopus trochiloides*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1992	1988	2014	
2018	5	7	13	28	14	28	26	57	53	45	876

Kommentar: Første ynglefund er fra 1985 og fortsat uregelmæssig. Max-antal ynglepar er 1997: 4 par, 2002: 3 par og 2004: 1-2 par.

Med 37 fugle blev der observeret væsentlig flere lundsangere end i 2017 (23). Dette skyldtes især Christiansø Feltstation, der havde 16 fund i perioden 17/5-1/6 med maksimum tre fugle den 21/5. Der var indberetninger af 1-3 ynglepar fra to forskellige lokaliteter på Bornholm. På Christiansø hørtes max. to syngende lundsangere i perioden 21/5-31/5. Udover sangen var

der ingen tegn på yngleaktivitet. De første observationer var 16/5 1 Ellekrattet, Skagen (NJ) og 17/5 1 Gedser Odde (ST). Den sidste sommerobservation var 26/7 1 Baggeå (B). En af de sjældne efterårsobservationer var 15/10 1 Sønderho (SVJ). Vi skal helt tilbage til 2008 for at finde oktoberfund af lundsanger.

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af lundsanger 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	5	0	2	2	0	0	0	0	1	1	2	8	37

Høgesanger *Sylvia nisoria*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1985	1970	1992	
2018	NA	(29)	38	28	18	18	17	58	56	50	(1212)

Kommentar: Årstotaler mangler fra 1972 og 1975-76. Sidste ynglefund er fra 2003.

Med 21 fund blev antallet mere end fordoblet i forhold til 2017 (9). 14 fugle (67 %) blev ringmærket, og 15 blev bestemt som 1K-fugle. Den eneste dag med mere end én fugl var 15/9 3 1K Grenen, Skagen (NJ). Der var en observation om foråret, 27/5 1 2K RI Christiansø (B). De

første observationer i andet halvår var 31/7 1 1K RI Gulstav (F) og 19/8 1 1K RI Gedser Odde (ST). Årets sidste fugle blev set 16/10 1 1K Tipmose & Heden ved Lysbjerg (SVJ) og ret sent 5/11 1 1K RI Agger Tange (NJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af høgesanger 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	6	0	8	0	1	0	1	1	1	0	2	1	21

Rødtoppet fuglekonge *Regulus ignacapilla*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2017	2018	2015	
2018	NA	(42)	36	60	(111)	350	326	742	661	502	(5514)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne og derfor undladt.

Med 661 fugle i år nåede antallet ikke op til rekordåret 2017 (742). 92 fugle blev ringmærket (14 %). Gedser Odde (ST) havde med 62 ringmærkede fugle den største andel og det rekordstore antal af 18 fugle på en dag. Som sidste år observeredes der rødtoppet fuglekonge i alle dele af landet, med den største andel af fund på øerne (74 %). Antallet af vinterfund var med 45 fugle væsentligt større end i de foregående to år,

2017 (27) og 2016 (19). Den første observation i foråret af en ikke overvintrende fugl var 12/3 1 Tømmerby Fjord (NJ). Ifølge DOFbasen registreredes der 17-19 ynglepar i Gribskov (NSJ) og 0-3 par i Store Hareskov (KBH). Desuden indberettedes 247 syngende fugle på yderlige 180 lokaliteter, flest 15/4 11 Hyldtofte Østersøbad (ST). Herunder var der en del fugle, der kun hørtes syngende på én dag eller ganske få dage.

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af rødtoppet fuglekonge 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	40	7	40	23	7	58	82	39	60	60	191	54	661

Parktræløber *Certhia brachydactyla*

Årets sum og antal lokaliteter for arten er stort set uændret i forhold til seneste opgørelse, som er fra 2016. Det skal bemærkes, at totaltallene i nedenstående regionalfordelingstabel afviger kraftigt fra 2016, da der for 2018 også er opgjort observationer fra ØJ, SØJ, SJ og F. Totaltallene kan således ikke umiddelbart bruges til sammenligning med foregående år. Fraregnes de fire lokalområder er tallene for observationerne 517 og antal lokaliteter 237. Afvigelsen fra tallet i "Nordjyllands Fugle" skyldes forskellige opgørelsesmetoder. Tabellen afslører desuden, at artens hovedudbredelsesområde

er det østlige Jylland, Fyn og østlige Sjælland, hvorimod Lolland, Falster og Møn kun har ret få observationer, og Bornholm mangler helt. VSJ har også kun få observationer, og arten er tilsyneladende i tilbagegang i dette område af ukendte årsager. NJ og NSJ er de eneste områder, der har haft fremgang af betydning.

Antal ynglepar registreret i DOFbasen udgør 24-39 par, med langt hovedparten i Nordøstsjælland: 14-20 par NSJ og 7-13 par KBH. De fleste lokaliteter havde kun 1-2 par, men to skiller sig ud: 9-12 par Gribskov (NSJ) og 2-5 par Vaserne (NSJ).

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af parktræløber 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	51	10	24	106	93	160	171	16	265	118	33	0	1047*
Lokaliteter	20	7	9	62	51	73	102	13	100	65	23	0	525

*ved summering er benyttet halvårsmax. pr. lokalitet.

Rødtoppet fuglekonge, Nexø Stenbrud, 7. april 2018. Foto: Sune Riis Sørensen

Rosenstær *Pastor roseus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2002	2018	2008	
2018	28	< 1	2	2	9	7	6	31	23	12	215

Det blev et helt usædvanligt år for rosenstær med op til i alt 23 fugle. Der kan dog være enkelte gengangere især fra Skagen området (NJ), hvor arten blev observeret flere gange med få dages mellemrum. Årets resultat blev det næsthøjeste nogensinde, kun overgået i 2002 med 31 rosenstære.

Alle fund nævnes: 17/5 1 ad. Torup/Klim Strand (NJ), 22/5 1 ad. N Harboøre Tange (VJ), 26/5 2 ad. TF Grenen (NJ), 27/5 3 Harboøre Tange, 27/5 1 ad. T Gilbjerg Hoved

(NSJ), 27/5 1 ad. Grenen, 27-29/5 1 ad. R Dovns Klint og Gulstav Østerskov (F), 29/5 1 R Anholt (ØJ), 29/5 1 R Samsø (ØJ), 29/5 1 ad. NØ Gjerrild Nordstrand (ØJ), 29/5 1 ad. R Gniben (VSJ), 30-31/5 1 2K hun Christiansø (B), 31/5 1 ad. NØ Tranum Klitplantage (NJ), 1-3/6 1 ad. Grenen, 3/6 1 ad. R Bøtø Nor (ST), 6/5 1 ad. Ebeltoft Færgehavn (ØJ), 7/6 1 ad. Grenen, 21/6 1 ad. Hou (F), 1/7 1 ad. Anholt.

Fra efteråret 21/8 1 1K SV Stevns (KBH) samt en sen fugl 1/11 1 1K Grenen.

(Ole F. Jensen/Peter Lange)

Vandstær *Cinclus cinclus* (yngleforekomst)

I 2018 blev det til fire sikre ynglepar af vandstær, og tre af parrene var på nye lokaliteter i forhold til de foregående år. Modsat 2017 blev der ikke fundet ynglepar i Østjylland eller på Bornholm.

Den sandsynlige ynglesæson for vandstær i 2018 vurderes at være fra 25/4 til 1/10 pga. det kolde vejr i marts og første halvdel af april. Observationer uden for den nævnte sæson er vurderet at være fugle fra den store bestand af overvintrende trægæster fra Norge og Sverige og er dermed ikke medtaget her. De mange observationer af syngende fugle er også udeladt, da de alle er uden for den sandsynlige ynglesæson. Arten er territoriehævdende året rundt og observeres derfor tit syngende i vinterkvarteret.

Landets eneste stabile ynglende vandstæreprar var igen på plads i Grejsdalen (SØJ), og 9/5 blev en voksen set flyve til redestedet med føde. Ungerne kunne tydeligt høres, men lokaliteten blev ikke besøgt senere, så der er ikke oplysninger om antal af unger. Et andet sted i Vejleområdet (SØJ) blev en nybygget rede fundet samme dag. 18/5 sås en voksen ved reden og 25/5 blev der observeret tre unger i reden og en fodrende voksen. På en helt ny ynglelokalitet i Vejen Kommune (SVJ) blev der 16/5 set én voksen og to unger. Senere blev tre unger fotograferet på stedet. I Frederikshavn Kommune (NJ) blev der 14/5 og de følgende dage indtastet en voksen fugl, der fløj til et redested med mad. Ungerne blev hørt, men

Rosenstær, Harboøre, 27. maj 2018. Foto: Alex Sand Frich

der er ikke efterfølgende observationer af antal. 18/7 blev en ungfugl set i Vegen Ådal nær Holstebro, så måske har der været et uopdaget femte par i Holstebroområdet. Det er dog kendt, at svenske ungfugle kan finde på at trække langt væk fra ynglestederne, og af og til kan de træffes i Danmark hen på sommeren.

Sidste vinterfugle i første halvår uden for ynglelokaliteterne var 19/4 1 Bangsbo Å (NJ) og en meget sen og endda syngende fugl 24/4 1 Vidåen, Tønder By (SJ). Der blev ikke rapporteret yderligere fugle ved Vidåen, og lokaliteten vurderes ikke som værende egnet til ynglende vandstær. Første vinterfugle i andet halvår var 6/10 1 dødt (ramt af bil) Strids Mølle (VSJ) og 18/10 1 Tange Sø (NJ).

Største forekomst af vinterfugle i første halvår var 3/3 8 Rådvad til Strandmøllen (KBH). I andet halvår var største forekomst 10/11 4 Guldbæk Ådal (NJ) og samme dag 4 Grejsdalen (SØJ).

Der blev noteret overvintrende vandstære på omkring 350 lokaliteter i 2018, hvilket er et lille fald fra de ca. 400 lokaliteter i 2017.

(Nina Rosendahl Larsen)

Vandstær, to nyudfløjne unger, Syddjylland, 17. maj 2018.
Foto: Mogens Daugård

Sydlig nattergal *Luscinia megarhynchos*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Fire største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2006	2004	2016/2017	
2018	7	1	2	2	7	7	6	11	10	9	183
5											

Der blev indrapporteret fem fugle fra fem lokaliteter i perioden 2/5-27/5, mod ni fugle i 2017. Alle nævnes her (syngende fugle hvor ikke andet er nævnt), 2/5 1

Ri Gedser Odde (ST), 14/5 1 Yderby Lyng (VSJ), 20/5 1 Gjerrild Nordstrand (ØJ), 21/5 1 Bøjstrup-Margrethelund (ØJ) og 27/5 1 Bogens (ØJ).

(Arne Bo Larsen)

Nordlig blåhals *Luscinia svecica svecica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1980	1997	1995	
2018	NA	(73)	166	(136)	81	39	39	300	265	244	(4504)
15											

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76 og 1991.

Normalt henregner vi her i Årsrapporten ikke race-bestemte blåhalse uden for de kendte yngleområder for sydlig blåhals som nordlige blåhalse. I takt med at den sydlige race efterhånden har udvidet sit yngleområde til det meste af landet, er dette forbundet med en del usikkerhed, og det er derfor stort set kun fund af blåhalse uden raceangivelse fra Bornholm og Christiansø, som medtages som nordlige i denne opgørelse.

Der blev registreret 15 fugle i perioden 8/5-29/5 mod 141 fugle i 2017 og ni fugle i 2016.

Det store antal i 2017 skyldes et stort småfuglefald på Christiansø i artens træktid i maj, kombineret med at der var observatører på øen på det rette tidspunkt.

Fra efteråret foreligger der ingen fund.

(Arne Bo Larsen)

Sydlig blåhals *Luscinia svecica cyanecula*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2018	2017	2015	
2018	NA	0	< 1	3	(89)	399	376	615	482	469	(4613)
615											

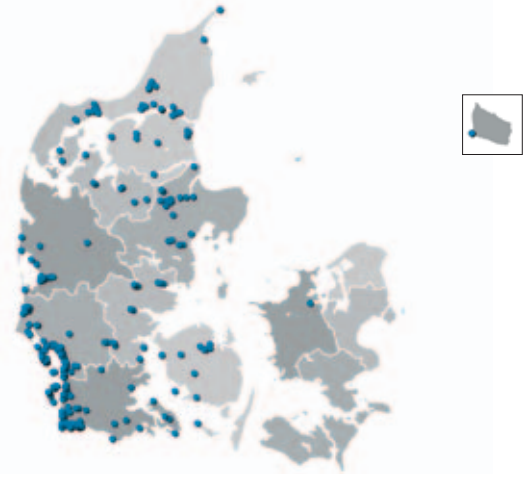
Kommentar: Tabel omfatter territoriehævdende fugle. Tidligere ynglefugl i 1800-tallet, første ynglefund efter 1970 er fra 1992. Der mangler årstotal fra 2003. Årsto-taler er nedjusteret fra 2013-18.

Ikke race-bestemte blåhalse inden for de kendte yngleområder for sydlig blåhals er behandlet som sydlige blåhals. Racen fortsætter sin fremmarch som dansk ynglefugl, og kan nu træffes i de fleste større kystnære eng- og rørskovsområder i Jylland.

Sum af lokalitetsmax. giver 615 fugle i perioden 24/3-25/10 mod 482 fugle i 2017. Heraf var der 256 lokaliteter med 566 territoriehævdende/syngende fugle (sum af lokalitets max.). Flest var der 8/4 18 Ballum Enge (SJ). Det første fund var 24/3 1 Sneum Digesø (SVJ). Det sidste fund var 7/10 1 1K Sneum Digesø samt en meget sen fugl 25/10 1 1K RI Agger Tange (NJ). 1K fugle kan ikke racebestemmes, og har måske været nordlig? Selvom den er meget sen, er den sene- ste dato med fund af racen fra DK fortsat 28/10 (fund i både 2000 og 2012).

(Arne Bo Larsen)

Lokaliteter med sydlig blåhals 2018. Kun fund indtastet som sydlig blåhals i DOFbasen er medtaget på kortet.

Regional fordeling af sydlig blåhals 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	98	39	169	42	24	217	15	4	5	0	1	1	615

Der er anvendt lokalitetsmax. ved opgørelsen.

Lille fluesnapper *Ficedula parva*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1981	2013	1989	
2018	NA	(93)	261	144	120	189	180	572	357	349	(7504)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-77.

Sydlig blåhals, Skals Engesø, 14. maj 2018. Foto: Tonny Ravn Kristiansen

Med 136 fugle lå antallet tydeligt under det fra 2017 (233). Ifølge Christiansø Feltstations hjemmeside stod Ertholmene (B) for 68 fund, hvilket var mindre end halvdelen af antallet fra 2017 (150). Der var ingen indberetninger af ynglepar i DOFbasen. 36 fugle på 35 lokaliteter blev registreret som syngende, men der var

kun en fugl, der opholdt sig i længere tid på lokaliteten, 4/5-25/5 1 Korshage (VSJ). Ti fugle blev ringmærket mod 29 i 2017. Den første observation var 29/4 1 Christiansø (B). De sidste observationer var 14/10 1 1K Appenæs (ST), 14/10 1 Stevns Fyr (KBH) og 18/10 1 1K RI Blåvands Huk (SVJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af lille fluesnapper 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	10	0	5	3	0	1	3	4	9	9	15	77	136

Broget fluesnapper *Ficedula hypoleuca*

På baggrund af en ynglebestand, der er i klar tilbagegang, behandles broget fluesnapper som ynglefugl i Fugleåret. DOFs punkttællinger viser en nedgang for broget fluesnapper på ca. 90% i perioden 1986 til 2016.

I AtlasIII (2014-17) er arten forsvundet fra mere end 70% af de kvadrater, den blev registreret i under det forrige Atlas-projekt. Ser man på sikre ynglefund var der 243 fund i det forrige projekt til nu 72 par.

Ser man på rapporteringerne af ynglefund i 2018, var der indrapporteret 59-68 par. I 2017 blev der rapporteret 64 par. Af årets ynglepar stammer mere end halvdelen fra Nordsjælland, hvor alene Grib Skov (NSJ) husede 39-41 par. Fra øvrige regioner skal nævnes fem par ved

Stubbe Sø (ØJ) og fem par fra Bornholm, heraf fire par Almindingen. Ellers blev der blot rapporteret 0-4 par fra resterende regioner. Der er ikke rapporteret sikre par fra SJ, VJ, ST og VSJ.

Fugle indtastet i DOFbasen som YF, men uden bemærkninger, og som blot er hørt syngende en enkelt eller et par gange er ikke medregnede.

Årets første blev 12/4 Hammeren (B) og 14/4 Bispebjerg Kirkegaard (KBH), mens de seneste blev 13/10 Christiansø (B) og 16/10 Mandø (SJ). Største tal fra foråret var 27/5 45 Gilbjerg Hoved (NSJ) og fra efteråret 5/9 20 Blåvands Huk (SVJ).

(Hans Christophersen)

Regional fordeling af broget fluesnapper 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	10	0	5	3	0	1	3	4	9	9	15	77	136

Lille fluesnapper, Nejede Vesterskov, 1. juni 2018. Foto: Helge Sørensen

Hvidhalset fluesnapper *Ficedula albicollis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1996	1991	1999	
2018	NA	3	4	9	5	6	5	21	13	12	273

I år var der kun tre fund af hvidhalset fluesnapper. Alle observationer var af adulte hanner. Alle nævnes, 10-

11/5 1 Christiansø (B), 16/5 1 Christiansø og 27/5 1 Ribe Østerå (SVJ).

(Ursula Burmann)

Sortstrubet bynkefugl *Saxicola torquata* (yngleforekomst)

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2014	2016	2017	
93	NA	0-2	NA	(9)	25	78	76	112	101	96	-

Kommentar: Tabel omhandler antal ynglepar. Rapportgruppens materiale er mangelfuldt fra de tidlige år

Der blev indberettet 81-93 ynglepar, heri er diverse observationer med YF-kode og bemærkninger om ungeførende omregnet til antal par. I 2008-2015 er totalerne her i Fugleåret opgjort til 40-69 ynglepar

årligt, med undtagelsen i 2014, hvor der pga. Atlas III blev indberettet 106-112 ynglepar. I 2016-2018 stabiliserede indberetningerne sig til 81-101 ynglepar. Dvs. at niveauet de seneste tre år har været stabilt.

(Arne Bo Larsen)

Regional fordeling af sortstrubet bynkefugl 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	V SJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	16	9-12	23-27	1	0	15-18	1	3	3	4	6-8	0	81-93

Vindrossel *Turdus iliacus*

En række fund fra starten af juni fra Nordjylland og Christiansø må henregnes til forsinkede trækfugle. Det eneste egentlige sommerfund var derfor 20/6 1 Grenen, Skagen (NJ).

Den første observation i efteråret var 18/9 2 Sjælsø (NSJ).

(Arne Bo Larsen)

Ringrossel *Turdus torquatus* (sommerfund)

Forårstrækket blev afsluttet med to nordjyske fund fra starten af juni; 2/6 1 Skagen (NJ) og 2/6 1 Thise (NJ). Af egentlige sommerfund var der kun to, 25/6 1 Råbjerg Mose (NJ) og 6/8 1 Almindingen (B).

Den første observation i efteråret var 5/9 1 Hanstholm Fyrhave (NJ).

(Arne Bo Larsen)

Sortstrubet bynkefugl, Tryggelev Nor, 21. maj 2018. Foto: Jan Nielsen

Rødstrubet piber *Anthus cervinus*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1991	1992	1994	
2018	NA	(79)	137	184	65	84	81	355	307	260	(4926)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73 og 1975-76.

Der var fem fugle fra første halvår og 25 i andet halvår, og 2018 blev dermed det dårligste år nogensinde med kun 30 fugle. I 2017 registreredes 71 fugle og gennemsnittet de sidste 10 år er på 82 fugle/år. Alle fund var af én fugl.

Forårsfundene blev gjort mellem 9/5 1 Skagen (NJ) og 28/5 1 Korshage (VSJ), mens efterårsfundene sås fra 31/8 1 Højerup, Stevns (KBH) til 17/10 1 Fanø Vesterstrand (SVJ).

(René Christensen)

Regional fordeling af rødstrubet piber 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	3	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	5
2. halvår	2	0	3	1	0	1	1	3	5	1	7	1	25

Bjergpiber *Anthus spinoletta*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2018	2015	2014	
1720	0	0	< 1	52	378	868	718	1720	1573	1151	12.113

Kommentar: Første fund er fra 1989.

Det kan være svært at give et entydigt bud på antal af bjergpiber, da der er mange registreringer af de samme individer.

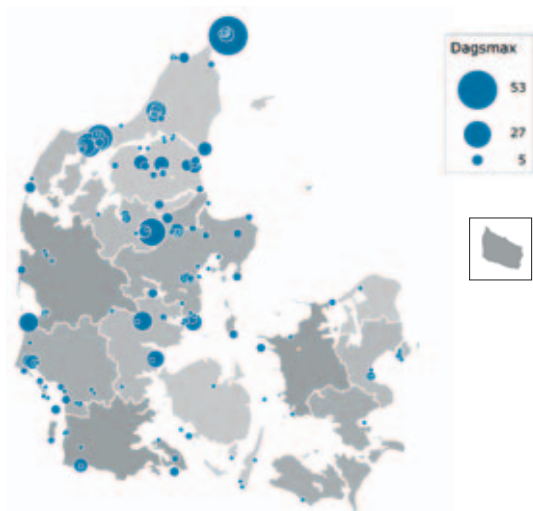
Der er i DOFbasen 639 registreringer af i alt 1903 fugle. Hvis vi nøjes med største tal pr. lokalitet pr. dag ender vi på 1720 fugle. Der er stadig en del gengangere blandt disse fugle. Som eksempel kan nævnes observationerne på Skansehage (VSJ). I perioden 4/1 til 14/3 er der 40 observationsdage med hver en enkelt fugl på lokaliteten og i perioden 6/11 til 27/12 er der 19 observationsdage med igen kun en enkelt fugl. Det er meget sandsynligt, at det er samme fugl alle dage i hvert halvår.

Selv med frasorteringerne af fugle på samme lokalitet samme dato er antallet på 1720 fugle en ny rekord. Eneste område uden bjergpiber i 2018 var Bornholm.

Sidste fugl i første halvår var 18/4 1 Helnæs Made (F). Første fugl i andet halvår var meget tidligt 20/9 1 Køge Sydstrand (KBH). De næste fugle i andet halvår var 10/10 4 Grenen, Skagen (NJ) og 12/10 1 Mændø (SVJ).

Største forekomst i første halvår var 4/3 22 Vesløs Vejle (NJ), og i andet halvår var det 3/11 53 trækkende og 4/11 35 trækforsøgende, begge ved Grenen, Skagen. Herudover var der følgende større flokke (over 20 stk.): 14/12 29 Nørreådal, Øby-Løvsdal (NJ) og 8/11 26 Bygholms Nordlige Rørskov (NJ).

Lokaliteter med bjergpiber 2018, kortet viser lokalitetsmax.

(Nina Rosendahl Larsen)

Regional fordeling af bjergpiber 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	1241	43	47	175	66	67	10	45	20	1	5	0	1720

Skærpiber *Anthus petrosus* (ynglefund)

På de nordjyske ynglepladser ved Hirsholmene er der foretaget optællinger af ynglepar og registreret 4 ynglefugle på Deget (NJ), 4 par på Hirsholm (NJ) og 10 par på Græsholm (NJ). Der er indberettet observationer fra følgende lokaliteter som tyder på yngleaktivitet; Hov/Spøtrup Havn (ØJ), Æbleø Holm (F), Urehoved, Ærø (F) og Nexø Sydstrand (B).

Hvis der sorteres for oplagte (dagsmaksimum/lokalitet) gengangere, er der indberettet over 9000 fugle, heraf var de 4500 fra Sydvestjylland. Antallet fordeler sig med 4971 i første halvår og 4191 i andet halvår.

Der var 11 observationer af mere end 100 rastende fugle, alle fra Fanø (SVJ) og alle fra første halvår. Den største var 10/1 180 Fuglsand. Størst udenfor Fanø var 14/3 43 Villerup Kær (NJ).

(René Christensen)

Regional fordeling af skærpiber 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	608	105	3007	313	35	78	220	227	149	89	118	22	4971
2. halvår	506	216	1692	462	51	43	248	378	230	249	92	24	4191

Storpiber *Anthus richardi*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1994	2013	2003	
41	12	> 1	12	28	28	32	32	65	56	51	993

Mindst 41 fugle sås i 2018. Fire fugle i første halvår og 37 i andet halvår, dermed var 2018 et af de bedre år men dog et stykke fra rekordåret 1994, hvor der sås 65 fugle.

Fuglene fra første halvår var som følger, 2/1-7/2 1 Nørrevang, Rørvig (VSJ), denne fugl var en genganger fra 2017, hvor den sås fra 3-21/12. 13/4 1 Trylleskoven (KBH), 22/4 1 Hirtshals Østerstrand (NJ) og 5/5 1 Store-dal, Stevns (KBH).

Observationerne fra andet halvår rækker fra 12/9 1 Gerå (NJ) til 17/11 1 Skansehage (NJ).

De fleste fund er af 1-2 fugle, dog kunne der ved Hanstholm Fyrhave (NJ) ses op til fire fugle i perioden 3-25/10.

Fanø ser også ud til at være en magnet for Storpiber. Fra 16/9 – 11/11 sås 10 fugle, heraf syv på direkte træk. (René Christensen)

Regional fordeling af storpiber 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	1	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	4
2. halvår	13	1	14	1	1	2	0	3	0	0	2	0	37

Markpiber *Anthus campestris*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1985	1983	1981	
6	NA	(39)	76	(36)	18	7	8	115	110	90	(1538)

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972-76 mangler. Tre største år for yngleforekomst er 1982: 26-33 par, 1989: 29-31 par, 1998-99: 18-24 par.

Med blot 5-6 fugle har denne art nået et nyt lavpunkt. Der er dog håb om, at der gemmer sig et enkelt ynglepar på Anholt (ØJ), da der var to fund herfra, hvor der tidligere var en pæn ynglebestand, 21/6 og 14-15/7 sås en fugl på Anholt.

Resten af fuglene sås på typiske træksteder og alle nævnes, 19/5 1 Blåvand (SVJ), 8/6 1 Bulbjerg (NJ), 22/8 1 Flyndersø/Korshage (VSJ) og 22/8 1 Saksfjed Inddæmning (ST).

(René Christensen)

Gulhovedet gul vipstjert *Motacilla flava flavissima*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2012	2011	2013	
2018	NA	(2)	8	6	6	13	12	24	20	14	(353)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1974-1979.

Årets 12 fugle må betegnes som et normalt år. Første fugl blev 24/4 1 Vest Stadil Fjord (VJ). Maj gav syv fugle bl.a. 15/5 1 han rast Korshage (VSJ). Sommeren bød

på 6/8 1 Felsted Kog (VJ), som en del af et ynglepar og 28/7 1 Keldsnor (F). Den eneste efterårsobs var 5/9 2 han Skallingen (SVJ).

(Lasse Braae)

Regional fordeling af gulhovedet gul vipstjert 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	1	3	5	0	0	1	1	1	0	0	0	0	12

Sortrygget hvid vipstjert *Motacilla alba yarellii*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2015	2014	2012	
93	NA	(2)	15	31	70	107	101	191	150	111	(2119)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1973-1979.

Danmark blev i 2018 besøgt af 93 fugle. Denne årstotal overgår sidste år, men er under seneste 10-års gennemsnit. Hovedparten af observationerne fordeler sig primært i Sydvest-, Nord-, Vest- og Sønderjylland. De fleste fugle bliver årligt observeret vest for Lillebælt, men der blev i år observeret 11 fugle øst for Lillebælt. Der blev dog ikke observeret fugle på Bornholm og i Vestsjælland. Året bød ligeledes på to sandsynlige ynglepar (begge blandingspar *M. alba* x *M.a. yarellii*) heriblandt et par observeret med 1K fugle. 90 af de 93 registrerede fugle blev set i første halvår.

Årets første sås i februar, 20/2 1 Gammeltoft, Fanø (SVJ). Herefter blev de næste fugle set i marts, 15/3 2 Rindby Strand (SVJ) samt 15/3 1 Tipperne (VJ). Årets største observation var 18/3 4 Rindby Strand. Første halvår blev afsluttet med observationerne 11/6 1 Skagen Havn (NJ), 11/6 1 Hirtshals (NJ), 12/6 1 Skagen (NJ) samt 24/6 1 YF Grenå Havn (ØJ).

Andet halvår bød kun på tre fugle, 28/7 1 Bratten (NJ), 31/8 1 Fjandø (VJ) samt en sen fugl 26/10 1 Sønderho (SVJ).

(Morten Swayne Storgaard)

Regional fordeling af sortrygget hvid vipstjert 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	21	11	28	5	4	10	1	0	4	4	2	0	90
2. halvår	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3

Kvækerfinke *Fringilla montifringilla* (Ynglefund og sommerfund)

Endnu et år i rækken af de mange uden ynglefund. Forårets sidste var 8/6 1 Skagen (NJ) og efterårets første var 2/9 3 Anholt (ØJ) og 2/9 7 Hanstholm Fyrhaver (NJ).
(Ole F. Jensen)

Kvækerfinke, Skagen, 5. april 2018. Foto: Knud Pedersen

Karmindompap *Erythrina erythrina*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1996	1992	1987	
2018	NA	(45)	(256)	(729)	(237)	306	295	1200	1000	976	(11.860)

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-77, 1988-90, 1993, 1995, 1998 og 2001-02. Oplysninger om ynglepar er meget uregelmæssige. Første ynglefund var i 1972. Max. antal ynglepar er fra 1998: 86-109 par, 2001: 80 par og 1991: ca. 62 par.

En mindre fremgang blev det til, men der er dog stadig lidt op til gennemsnittet for de seneste 10 år. Antal lokaliteter med arten gik også frem til 129 mod 113 i 2017 og 122 i 2016.

Der var hele 160 syngende hanner på 108 lokaliteter mod 133 på 94 lokaliteter i 2017. Flest syngende var der 30/5 5 Christiansø (B) og 16/6 4 Elsegårde Strand (ØJ).

Årets første observationer var 9/5 1 Christiansø, 10/5 1 Grenen (NJ) og 11/5 1 Jydelejet (ST).

Yngel: Der blev registreret ni ynglende på fem lokaliteter:

4 par Elsegårde Strand, 2 par Røsnæs (VSJ), 1 par Sivet (ST), 1 par Thorsminde (VJ) og 1 par Hassensør (ØJ).

Årets sidste blev 5/9 1 Blåvands Huk (SVJ), 6/9 og 25/9 1 RI Agger Tange (NJ) og 27/9 1 Anholt (ØJ).

Antallet for NJ er i "Nordjyllands Fugle 2018" angivet til værende 164. Afvigelsen til nedenstående tabel skyldes at tallet i nævnte rapport er baseret på en simpel frasortering af gengangere fra samme dato, medens nedenstående tabel er baseret på lokale måneds maksima.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af karmindompap 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	96	4	13	18	0	0	1	23	4	14	42	61	276

Tallene er udregnet som sum af lok.måneds max. med tillæg for evt. trækkende eller ringmærkede fugle.

Karmindompap, Hanstholm fyrhave, 2. juni 2018. Foto: Tonny Ravn Kristiansen

Hvidsken *Carduelis hornemanni*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2017	2018	1995	
2018	NA	(14)	55	(61)	49	110	99	411	280	221	(2561)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1978-79 og 1990. Der var tilsyneladende invasion i 1990, men der mangler opsummering.

Sidste års storinvasion med 411 fugle satte sig tydelige spor i 2018 med observationer i alle regioner undtagen B. Månedstotalerne i første halvår blev: Januar 136, februar 48, marts 37 og april 5. Især først på året var stedfaste fugle populære og resulterede i 157 registreringer i DOFbasen. Mange af fuglene blev set i større flokke af gråsisken, og det var ikke altid lige let at få styr på det præcise antal fugle. Mindst tre fugle forekom i kortere eller længere perioder på følgende lokaliteter: Lille Vildmose (NJ) 2/1 5, Det Grå Fyr, Skagen (NJ) 4/1 – 8/1 op til 4, Aalborg friluftsbad (NJ) 4/1 – 5/1 op til 4, Horserød Hegn (NSJ) 4/1 4, Dragstrup, Aalborg (NJ) 13/1 3, Fredericia Havn (SØJ) 13/1 3, Hirtshals Havn (NJ) 14/1 3, Melby Overdrev (NSJ) 14/1 – 20/1 op til 4, Pedersborg Sø (VSJ) 16/1 3, Ølsemagle Revle (KBH)/Køge Havn/Køge Sydstrand (kan være de samme fugle?) 17/1 – 20/1 op til 5, Nakke By (VSJ) 5/2 3, Støvring (NJ) 17/2 5, Auderød Skov (NSJ) 3/3 4 og Nordhavnstippen (KBH) 8/3 3.

Der var følgende fugle i april: 1/4 1 Skagen, 5/4 1 Sjælsø (NSJ) og 1 Utterslev Mose (KBH) samt 8/4 1 Skagen og 1 Lille Vildmose.

Oktober lignede 2017 med kun to observationer: 19/10 1 Sømosen, Ballerup (KBH) og 20/10 1 Christiansø (B). November og december nåede dog ikke sidste års højder med henholdsvis 35 og 17 fugle. Selv om det ikke var de store mængder, var der en relativt god

Hvidsken, Hullehavn, Bornholm, 3. november 2018. Foto: Sune Riis Sørensen

geografisk spredning med observationer i alle regioner undtagen VJ, SØJ, SJ og F.

Observationer med mindst tre fugle: 4/11 5 RI (245 gråsisken RI samme dag) Hanstholm (NJ), 8/11 4 Det Grå Fyr, Skagen, 23/12 3 RI Jennes Sø, Skagen og 25/12 3 Dragstrup Enge (ØJ).

(Lasse Braae)

Regional fordeling af hvidsken 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	98	5	14	19	5	1	17	13	46	44	14	4	280

Stor korsnæb *Loxia pytyopsittacus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2013	1983	2017	
5576	NA	(40)	1668	(1222)	991	2795	2712	8181	7893	6543	(62.935)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-73, 1975-76 og 1991.

Endnu et år med en pæn invasion, om end ikke på højde med 2017, og selvom forårets fugle utvivlsomt stammer fra invasionen i 2017, bød også efteråret på mange observationer og gav totalt set endda lidt flere fugle end foråret. Igen var det i oktober måned, at fuglene dukkede op, men størrelserne af observationerne kunne slet ikke måle sig med 2017. De største tal fra foråret blev: 12/3 47 Skagen (NJ) og 2/1 42 Melby Overdrev (NSJ).

Forårets sidste observationer var: 22/4 4 Hammer Mølle (SØJ), 29/4 1 Skiveren (NJ) og flere i løbet af maj måned i Skagen området med sidste 29/5 1 Skagen

Klitplantage (NJ). Nogle få oversomrende var der også, 4/7 1 Kleven (B) og 21/8 1 Grenen (NJ).

Efterårets første blev 28/9-3/10 op til 15 Skagen, 3/10 1 Anholt (ØJ) og 4/10 6 Kongelundsområdet (KBH). De største tal fra andet halvår blev 10/10 35 og 14/10 39, begge noteret som trækforsøg Grenen, 13/10 33 Skagen Kliplantage (NJ), 12/12 35 Ålbæk Klitplantage (NJ) og 31/12 32 Ovstrup Hede (VJ).

Der blev ikke rapporteret tegn på yngel i 2018.

(Ole F. Jensen)

Stor korsnæb, han, Skagen, 6. januar 2018. Foto: Knud Pedersen

Stor korsnæb, hun, Skagen, 6. januar 2018. Foto: Knud Pedersen

Regional fordeling af stor korsnæb 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	1106	84	42	362	34	14	10	180	90	482	227	70	2701
2. halvår	810	456	104	155	16	15	47	354	149	437	268	64	2875
Sum	1916	540	146	517	50	29	57	534	239	919	495	134	5576

Månedsfordeling af stor Korsnæb 2018.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	TOTAL
2018	1086	742	690	178	9	0	1	1	10	1642	682	527	5568

Hvidvinget korsnæb, Gribskov, 9. april 2018. Foto: Per Ekberg

Hvidvinget Korsnæb *Loxia leucoptera*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2014	2011	2013	
2018	NA	(18)	36	134	132	1082	976	3384	2054	1323	(12.918)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1975-76.

Målt på antal observerede fugle, kun fraserteret gengangere på dagsbasis, var der en pæn fremgang, men ses der på de månedlige maksima viser tallene en mindre tilbagegang, hvilket nok må anses for at være det mest korrekte, da hovedparten af de observerede fugle formodentlig var en rest fra invasionen i 2017. Det var også de samme områder, der stod for hovedparten af observationerne, nemlig NJ og NSJ.

Antallet af observationer faldt da også ganske markant i løbet af de tidlige forårsmåneder, og de sidste

blev 13/5 12 Gribskov (NSJ), 15/5 1 og 21/5 2 Grenen (NJ). I andet halvår var der kun ganske få observationer, alle nævnes, 25/8 1 Lynæs Fort (NSJ) og 29/8 2 Nordskoven, Jægerspris (NSJ). Eneste yngleaktivitet der blev rapporteret var to sandsynlige par i Gribskov.

Antallet for NJ er i "Nordjyllands Fugle 2018" angivet til værende 454. Afgivelsen til nedenstående tabel skyldes at tallet i nævnte rapport er baseret på en fraserteret af tilsyneladende gengangere, medens nedenstående tabel er baseret på lokale måneds maksima.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af hvidvinget korsnæb 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	213	1	0	2	23	0	0	1	2	132	3	0	377

Månedsmax er udregnet som sum af lok.måneds max. med tillæg for trækkende fugle.

Månedfordeling af hvidvinget korsnæb 2018 (månedmax).

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	TOTAL
2018	184	114	47	14	15	0	0	3	0	0	0	0	377

Gulirisk *Serinus serinus*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2017	2009	1996	
2018	NA	(40)	46	79	85	112	117	168	159	131	(3369)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-77, 1988, 1990-91 og 1993-94. Oplysninger om ynglepar er ujævne og lidt usikre fra år til år og derfor ikke opgjort.

2018 blev med kun 67 fugle et rigtigt bundår. Vi skal tilbage til 2001 for at finde et ringere år, her sås der 48 fugle, 2017 var med 168 fugle et rekordår. Der var ingen sikre ynglefund, det tætteste vi kommer er 7/4 – 2/6 hvor en han og hun blev set flere gange ved Saksfjed Inddæmning (ST).

Rundt om i landet sås syngende fugle i sommerperioden, som regel i 1-2 dage. De fleste fund er af 1-2 fugle.

De største fund var 5/4 3 Rønne (B) og 1-2/5 3 Christiansø (B). Første fugl var 20/3 1 Gedser Odde (ST), lidt tidligt, men ikke usædvanligt, næste fugl dukkede op 10 dage senere. Årets sidste var 4/11 1 Kongelunden (KBH), hvilket var inden for normalen. Næstsidste fugle sås 17/10 ved hhv. Blåvand (SVJ) og Hyldtofte (ST).

(René Christensen)

Regional fordeling af gulirisk 2018.

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2018	10	1	5	2	1	1	1	2	12	4	19	9	67

Lapværpling *Calcarius lapponicus*

Den nedadgående tendens for lapværplingen fortsætter. Det falder godt i tråd med, at den er en af de arter, der må forventes at blive mere fåtallig fremover som følge af klimaændringerne. DOFbasens 180 poster (281 i 2017) vurderes til 197 fugle (234 i 2017), heraf 43

trækkende (72 i 2016). Det står efterhånden ret sløjt til i alle regioner undtagen NJ og SVJ.

Trods nedgangen blev der dog registreret et par større rasttal: 14/1 45 Sneum Enge (SVJ) og 19/1 16 Jerup Strand og Enge (NJ) i første halvår og 9/10 20

Stenstrup (NJ) fra andet halvår. Største rasttal udenfor disse to regioner blev 7/10 3 Stignæs Vejle (VSJ).

Træktallene var ligeledes meget lave. Forårstrækket blev antagelig det mest fåtallige nogensinde med blot tre enkeltfugle i perioden 21/3 – 18/4. Efterårstræk blev

registreret i perioden 1/9 – 24/12 og bestod ligeledes næsten udelukkende af enkeltfugle. De eneste dage med flere fugle var 2/11 3 Nordmandshage (NJ) og 17/11 2 Holløse Bredning (NSJ).

(Lasse Braae)

Regional fordeling af lapværpling 2018.

2018	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Træk 1. halvår	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	3
Rast 1. halvår	26	1	47	2	0	5	1	2	0	0	0	0	84
Træk 2. halvår	4	0	15	3	0	0	1	3	4	4	3	3	40
Rast 2. halvår	35	2	13	0	0	7	2	6	2	1	2	0	70
I alt	66	3	76	5	0	12	4	11	6	6	5	3	197

Hortulan *Emberiza hortulana*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Arstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		1986	1978	1983	
2018	NA	(228)	(357)	(281)	(38)	27	28	572	552	449	(7733)
15	NA	(228)	(357)	(281)	(38)	27	28	572	552	449	(7733)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73, 1975-76, 1988 og 1999-2003.

Med 15 fugle var forekomsten på samme lave niveau som de foregående to år. Fundene er fordelt med 12 i første og tre i andet halvår. Alle nævnes her. Årets første blev set trækkende 28/4 ved Gilbjerg Hoved (NSJ) fulgt af to rastende ved Rodskov/Eskerod nord for Århus (ØJ). Herefter fulgte 7/5 1 Melby Overdrev (NSJ), 10/5 1 Filsø (SVJ) og 1 Tontoft Nakke på Als (SJ). 12/5 blev der set hele fire fugle fordelt med to på Christiansø (B) samt en ved Skagen (NJ) og Køge Sønakke (KBH). Den følgende dag endnu en ved Skagen og forårets sidste blev set 20/5 på Mandø (SVJ).

Efterårets tre fugle var 15/8 1 Sømosen ved Ballerup (KBH), 19/8 1 Fanø Strand (SVJ) og årets sidste 1/9 ved Sønderho på Fanø. I Sverige fortsætter arten sin tilbagegang, og der er igangsat et såkaldt "åtgårdsprogram" – et regionalt støtteprogram, hvor landmænd kan få kompensation for at lade arealer ligge brak, som er potentielle ynglelokaliteter for Hortulan. Programmet har dog endnu ikke haft en positiv effekt (Fågelrapport i Fågelåret 2017/SOF). At arten er i krise i Sverige ses også af, at den for første gang nogensinde ikke blev set ved Falsterbo i 2017, mens der i 2018 blev set én fugl (www.falsterbofagelstation.dk).

(Hans Christophersen)

Dværgværpling *Schoeniclus pusilla*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Arstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-18		2017	2016	1988	
2018	1	>1	2	3	2	5	5	14	10	8	117
5	1	>1	2	3	2	5	5	14	10	8	117

Efter sidste års rekord på 14 fugle blev 2018 et mere normalt med fem fugle: 1/6 1 Skagen (NJ), 4/10 1 RI og samme set igen 7/10 Skagen, 5/10 1 Ballum (SJ) samt 14/10, 17/10, 1/11 og 5/11 1 Sønderho, Fanø (SVJ), her bedømt til to fugle.

Alt i alt en ret normal fordeling både tidsmæssigt og geografisk bortset fra, at arten ikke tidligere er registreret i juni. Tre af årets fugle er fotodokumenterede.

(Lasse Braae)

Kildehenvisninger:

- Andersen, Esben Sloth 2018. Vende-halsen kan findes: Erfaringer fra Rold Skov. Nordjyllands Fugle 2017 s. 26-29.
- Holm, T.E., Clausen, P., Nielsen, R.D., Bregnballe, T., Petersen, I.K., Mikkelsen, P., Bladt, J., Kotzerka, J. & Søgaard, B. 2016. Fugle 2015. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 142 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 210 <http://dce2.au.dk/pub/SR210.pdf>
- Nielsen, H.H. & Clausen, P. 2019. Ynglende og rastende fugle i Vejlerne 2018. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 48 s. - Teknisk rapport nr. 154 <http://dce2.au.dk/pub/TR154.pdf>
- Nielsen, Jan Tøttrup 2019. Stor hornugle i det nordlige Jylland. Nordjyllands Fugle 2018 s. 20-23.
- Nyegaard, Timme et. Al 2014. Afsluttende DATSY-rapport 1998-2012. DOFT 108/1.
- Østergaard E., O. Olesen, K. Dichmann, D. Nysted & H. Tøttrup 2019. Perleuglens status som ynglefugl i Danmark. – DOFT 113: 15-22.

Lille kobbersnepe, Blåvand, 29. juli 2018. Foto: Eva F. Henriksen

Strandskade, Fanø, 27. februar 2018. Foto: Steen E. Jensen

Gulbrynet værbling, Skagen, 1. maj 2018. Foto: Lars Paaby

Gulbrynet værbling (*Emberiza chrysophrys*) – ny art for Danmark

Af Jørgen Kabel & Knud Pedersen

Finderberetning

Lørdag morgen 28. april 2018 fouragerede en lille brunlig fugl med et "øjnefaldende gult øjenbryn" i indkørslen hos Lene Thomsen, Fyrvej 7 i Skagen.

Lene fodrer flittigt i indkørslen og holder øje med, hvad der kommer på besøg af fugle. Hun kunne dog ikke lige genkende, hvilken art der var derude i ind-

kørslen denne morgen og tog derfor nogle fotos ud igennem køkkenvinduet med sin mobiltelefon.

Lidt senere kom Lenes datter Mette Thomsen på besøg. Mette kigger også på fugle, som så mange andre i Skagen og hun valgte heldigvis at sende billederne videre til Jørgen Kabel for at få hjælp til at identificere fuglen.

Jørgen modtog billederne, mens han var på mor-

genobs på Nordstrand og blev vistnok både ligbleg og fik kaffen galt i halsen, da han så dem på sin mobil. Han kunne straks se, at det var noget meget spændende det her, uden dog helt at kunne sætte navn på arten. Den første tanke var, at det måske kunne være hvidstrubet spurv, som han kendte lidt til i forvejen fra USA, og som også er gul hen over øjet. Men med god hjælp fra Knud Pedersen og Jan Speiermann, som også var på Nordstrand, blev fuglen hurtigt identificeret til intet mindre end **gulbrynet værling** (*Emberiza chrysophrys*) fra Asien. Der var altså tale om en meget stor sjældenhed og en helt ny art for landet!

Herefter gik alarmen naturligvis, og twitchere fra nær og fjern dukkede op for at se fuglen. Det lykkedes da også for rigtig mange at se værlingen denne lørdag, idet den to gange returnerede til indkørslen hos Lene Thomsen, inden den sidst på eftermiddagen forsvandt i nordlig retning.

Søndag den 29. april blev den ikke set trods ihærdige forsøg på at genfinde fuglen, og konklusionen blev vel, at fuglen nok i nattens klare vejr var trukket videre.

Overraskende var det derfor, at den om eftermiddagen mandag den 30. april blev genfundet lidt længere mod nord i nogle baghaver på Jens Vævers Vej og Skarpævej, hvor den efterfølgende holdt til frem til om aftenen tirsdag den 1. maj. Her lykkedes det heldigvis for rigtig mange twitchere at se fuglen i løbet af de to dage.

Jørgen Kabel bor selv i kvarteret, hvor fuglen opholdt sig til sidst og han lagde have til mange af de besøgende, der kom for at se fuglen. Det var rigtig hyggeligt og naturligvis en meget stor fornøjelse at kunne fremvise en ny art for landet i sin egen baghave.

Specielt tirsdag formiddag viste fuglen sig fra sin bedste side, da den i perioder sad frit fremme i træerne og sang, lige indtil den endelig, i det begyndende regnvejr, valgte at søge ned på Jørgens foderbræt for at mæske sig i diverse fuglefrø, i selskab med bl.a. bogfinker og gulspurve - og det til stor begejstring for de få tilbageværende fuglekiggere, der nu havde søgt ly for regnen i havens pavillon. Her stod de nemlig perfekt placeret med ganske få meters afstand til foderbrættet og havde naturligvis kameraerne klar til at tage nogle superfine billeder af fuglen.

Det er vist de færreste fuglekiggere forundt at få så fornemt besøg i sin egen have, og det blev alt i alt nogle fantastiske dage, som vil blive husket tilbage på med stor glæde.

Så "*tak for besøget*" - både til gulbrynet værling, men bestemt også til de mange fuglekiggere fra nær og fjern der kom forbi og bidrog til festen!

Forekomst

Gulbrynet værling er en sibirisk værling med en begrænset yngleudbredelse i den centrale del af Sibiriens tajga. Artens yngleudbredelse er ikke veldefineret, men afgrænses mod vest af floden Yenisey og mod øst af Vilyuy floden og Yakutsk. Sydgrænsen ligger ved Bajkalsøen. Arten er trækfugl som overvintrer i centrale og sydøstlige Kina (Slack 2009). Efterårstrækket finder sted i september-november. Forårstrækket går gennem det nordøstlige Kina og kulminerer i slutningen af april og maj (Cramp S. *et al.* 1994).

Arten er en meget sjælden gæst i Vestpalæarktis med blot elleve fund før det danske fund i 2018. Det første Vestpalæarktiske fund var en 1K han fanget i Nordfrankrig i efteråret 1827. Først 139 år senere optræder arten for anden gang, da en han blev fanget i Belgien 20. oktober 1966.

Fra Storbritannien er der fire efterårsfund og ét forårsfund. Holland har ét fund af en ringmærket 1K han fra 19. oktober 1982 og Sverige ligeledes ét fund af en langtidsstationær han på en foderplads ved Säbysjön i Upland fra 3. januar til 27. februar 2009 (Slack 2009). Et fund fra Tyskland af en tillidsfuld han i en have i Mecklenburg 18. april 2004 blev vurderet til at være en sandsynlig undsluppen fangenskabsfugl og er placeret i kategori E på den tyske fugleliste (Slack 2009). Fra Polen er der et fund af en ringmærket fugl i oktober 2014 (Polakowski & Niemc 2015). I Tabel 1 ses en oversigt over samtlige godkendte fund af gulbrynet værling i Vestpalæarktis.

Kategorisering af det danske fund

Godkendelsen af det veldokumenterede fund fra Skagen til art og køn var en formsag for Sjældenhedsudvalget. Til gengæld var der behov for en grundig

Tabel 1. Godkendte fund af gulbrynet værling (*Emberiza chrysophrys*) i Vestpalæarktis (efter Slack 2009; Polakowski & Niemc 2015).

År	Dato	Alder/køn	Lokalitet	Land	Bemærkninger
1827	efterår	1K han	Lille, Nord	Frankrig	fanget
1966	20/10	1K han	Tongerren, Limburg	Belgien	fanget
1975	19/10	immature/hun	Holkham Meals, Norfolk	Storbritannien	
1980	12-23/10	han	Fair Isle, Shetland	Storbritannien	ringmærket
1982	19/10	1K han	Schiermonnikoog, Friesland	Holland	ringmærket
1992	22-23/9		North Ronaldsay, Orkney	Storbritannien	uden alder og køn
1994	19-22/10	han	St. Agnes, Scilly	Storbritannien	
1998	4-5/5		Hoy, Orkney	Storbritannien	uden alder og køn
2004	18/4	han	Banzkow, Mecklenburg	Tyskland	Kategori E
2009	3/1-27/2	han	Säbysjön, Upland	Sverige	
2014	5/10	1K hun	Dabkowice, Pommern	Polen	ringmærket
2018	28/4 + 30/4-1/5	han	Skagen	Danmark	

vurdering af fundet i forhold til kategoriseringen. Import af sjældne værling-arter fra Asien til burhold i Europa forekommer og muliggør undslupne burfugle i naturen. Det har ikke været muligt aktuelt at opspore gulbrynet værling i opdrætsstatistikkerne og på køb/salg markederne (VDW 2019), hvilket må betyde, at arten ikke er hyppig i europæiske burhold. Der er ingen godkendte fund af gulbrynet værling i Europa som med sikkerhed drejer sig om undslupne burfugle.

Som det fremgår er otte ud af de tolv fund fra Vestpalæarktis fra efteråret (Tabel 1). Fænologisk passer fundene fint med artens efterårstræk i Asien og de må betegnes som fejlnavigerende fugle, der er endt i Vesteuropa. Hertil ét fund fra januar-februar og tre fund fra april/maj. Det er nærliggende at antage, at vinterfundet i Sverige og forårsfuglene kan være ankommet fra øst om efteråret og har overvintret i Vesteuropa. Forårsfundene fra Orkney og Skagen falder tidsmæssigt i tråd med artens trækperiode om foråret i Asien.

Baggrunden for kategoriseringen af det tyske fund i kategori E var, at fuglen blev set fouragerende på en græsplæne i en have og kunne fotograferes på blot fem meters afstand (Peter Barthel pr. mail). At arten kan være ret tillidsfuld over for mennesker er dog beskrevet både ved fundet fra Orkney 22-23. september 1992 (Donnelly *et al.* 1993) og den langtidsstationære vinterfugl i Uppland (Bernard 2010). Optræden ved foderpladser, som det var tilfældet for både den svenske fugl i Uppland og den danske fugl i Skagen, er heller ikke usædvanligt for sjældne værlinger og andre sjældne frøædende fuglearter. Fra Danmark kendes således eksempler på godkendte fund i kategori A af bl.a. hvidkindet værling, hætteværling og dværgværling fra foderpladser. Mange trækfugle som f.eks. bogfinke, kvækerfinke, grønsisken og gråsisken tiltrækkes af udlagt foder, når de raster under forårstrækket i Skagen. Fugle på foderpladser bliver ofte overvåget intensivt

af fugleinteresserede og derved opdages usædvanlige arter lettere her end i den mere vilde natur.

Sjældenhedsudvalgets vurdering er, at den gulbrynet værling fra Skagen ikke viste umiddelbare tegn på en fortid som burfugl i form af unaturlig slidt fjerdragt eller ringe om benene. Dens adfærd og opsøgning af foderpladser i et villakvarter i Skagen kan heller ikke betegnes som unaturlig. Tidspunktet for fundet harmonerer fint med det britiske forårsfund fra Orkney og artens træktid i Østasien. Fundet af gulbrynet værling er derfor godkendt som ny art for Danmark i kategori A.

Tak

For kommentarer til denne artikel takkes Morten Bentzon Hansen, Sakari Kauppinen, Andreas Bruun Kristensen og Kent Olsen. For udlån af foto takkes Lars Paaby.

Referencer

- Bernard, O. 2010: Nya arter för landet, Gulbrynad sparv. - Vår Fågelvärld 50: 150-151.
- Cramp, S. *et al.* 1994: The Birds of the Western Palearctic Vol. IX: 238-240.
- Donnelly, P. J. *et al.* 1993: British Birds 86: 411-414.
- Barthel, P. pr. mail: Deutsche Avifaunistische Kommission.
- Polakowski, M. & Niemc, A. 2015: Yellow-browed Bunting at Dąbkowice, Poland, in October 2014 - Dutch Birding 37: 180-184.
- Slack, R. 2009: Rare Birds Where and When, Vol. 1: 425-426.
- VDW 2019: Verband Deutscher Waldvogelpfleger und Vogelschützer e.V.: <http://www.waldvogelverband.de/>

Hvidskægget sanger (*Sylvia cantillans cantillans*), hun, Christiansø, 2. juni 2018. Foto: Sebastian Klein

Første fund af hvidskægget sanger af racen *ssp. cantillans* i Danmark

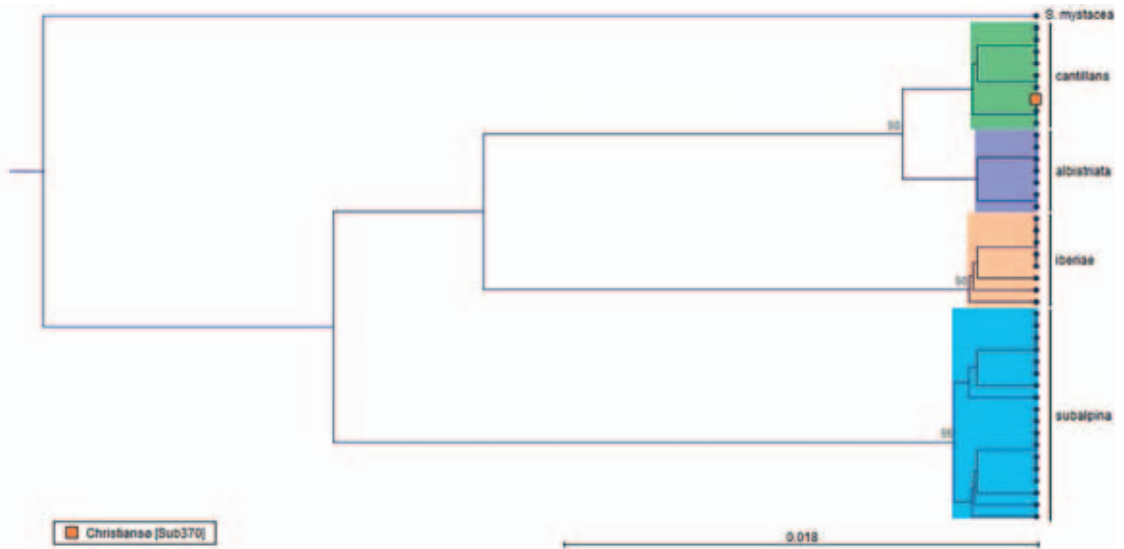
Af Sebastian Klein

Om morgenen den 2. juni gik jeg på plateauet på Christiansø. På et tidspunkt opdagede jeg en småfugl, der fløj forbi mig ganske lavt og landede 30 meter væk i det centrale krat, hvor en gruppe ringmærkningsnet var placeret. Da jeg ikke umiddelbart kunne bestemme fuglen i flugten, gik jeg tættere på i et forsøg på at skræmme fuglen i et net. Da jeg nærmede mig, så jeg at fuglen allerede hang i nettet. Jeg gik hen til den og så en lille sylviasanger med lyse ben, som sad solidt fast i et af netfagene. Fuglen lignede umiskendeligt en hvidskægget sanger hun. Da fuglen sad fint fast i nettet, besluttede jeg mig for at tage et par dokumentationsfotos af den, mens den hang i nettet, for derefter at sætte mig på god afstand og afvente ringmærker Anton

Liebermans ankomst. Jeg har selv været ringmærker og kender irritationen ved at folk kontakter en med beskeden om at "der sidder et hit i et net". Det gider man i reglen ikke høre – man skal jo nok selv finde den!

Efter ti minutters tid dukkede Anton op ved nettene og begyndte at pille fugle ud. Da han nåede til den hvidskæggede sanger, gik jeg hen mod ham og sagde "Nå, Anton. Hvad har du fanget?". Han var tydeligvis klar over, at fuglen han havde i hænderne var "noget" og svarede "Det skal jeg lige tjekke". Jeg fortalte, at jeg mente han havde fanget en hvidskægget sanger.

Vi tilkaldte herefter de øvrige birdere på øen, som bl.a. talte Thomas Varto Nielsen, Vicky Knudsen, Stine Aastrup, Peter Lyngs, Mads Bunch. Alle kom og så og

Figur 1. Et fylogenetisk træ af DNA-sekvenser viser Christiansø-fuglens slægtskab med referenceindivider for racer af hvidskægget sanger (*Sylvia cantillans cantillans*, *Sylvia cantillans albistriata*, *Sylvia cantillans iberiae*) og Makisanger (*Sylvia subalpina*). Den fylogenetiske analyse placerer Christiansø-fuglen sammen med gruppen af de øvrige individer af hvidskægget sanger af racen *ssp. cantillans* klart adskilt fra de andre arter.

krydsede den pæne fugl. Fuglens næstyderste halefjer havde store dele af hvidt på spidsen af fjeren, hvilket er typisk for individer af de østlige racer (*ssp. cantillans* og *ssp. albistriata*). To af fuglens halefjer blev sendt til dna-analyse hos professor i genetik J. Martin Collinson fra University of Aberdeen i Skotland. J. Martin Collinson og hans stab kunne her ud fra mitokondrie-DNA bestemme fuglen til et klassisk individ af racen *ssp. cantillans*. Ud fra en DNA-sekvens udfærdigedes et phylogenetisk træ, der viser hvordan fuglen grupperer sig i forhold til de andre racer af hvidskægget sanger og som bekræfter bestemmelsen til *ssp. cantillans* (Fig. 1).

Der er i de senere år blevet arbejdet med en systematisk udredning af racerne af hvidskægget sanger. *Ssp. cantillans* har tidligere været kendt som vestlig hvidskægget sanger og med en udbredelse i Frankrig, Portugal og Spanien. Den race har imidlertid fået nyt navn og hedder nu *ssp. iberiae*. I dag er *ssp. cantillans* således den race, som har sin yngleudbredelse i det mellemste og sydlige Italien. Ifølge IOC World Bird List (Gill & Donsker 2019) findes i alt fire racer af hvidskægget sanger:

- *Sylvia cantillans cantillans* yngler i det mellemste og sydlige Italien samt Sicilien.
- *Sylvia cantillans albistriata* yngler fra det nordøstlige Italien ned over Balkan til det vestlige Tyrkiet.
- *Sylvia cantillans iberiae* yngler på den Iberiske halvø, det sydlige Frankrig og det nordvestligste Italien.
- *Sylvia cantillans inornata* yngler i det nordvestlige Afrika.

Makisanger (*Sylvia subalpina*), som yngler på øer i det vestlige Middelhav samt det nordvestlige Italien, har tidligere været regnet som en race af hvidskægget sanger (*Sylvia cantillans moltonii*), men anerkendes nu som en selvstændig art (Gill & Donsker 2019).

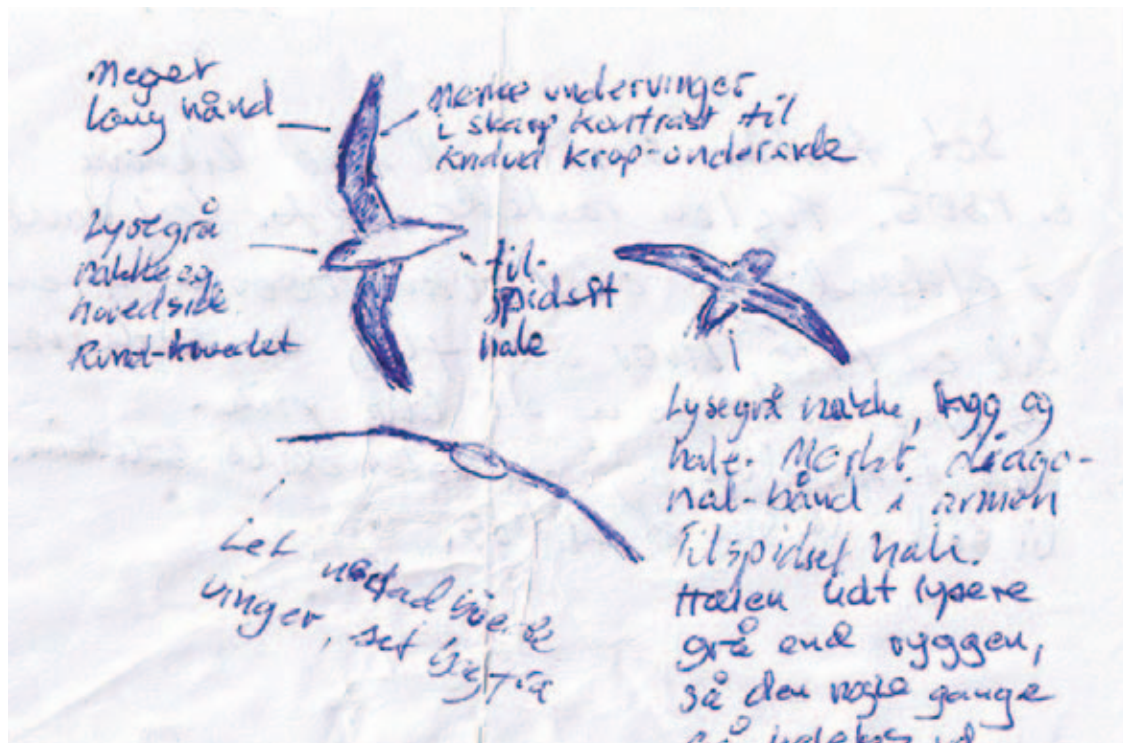
Hvidskægget sanger af racen *ssp. cantillans* er sjældent forekommende i Nordeuropa. Udover fundet fra Christiansø er der blot tre andre skandinaviske fund. Disse fund er:

- En hun på Utklippan i Blekinge i Sverige 28/5 1967 (Waern, Matts. 2017)
- En hun på Eggegrund i Gästrikland i Sverige 1/6 2014 (Waern, Matts 2017)
- En hun fanget og ringmærket på Store Færder i Oslo-fjorden i Norge 23-25/5 2015 (Olsen, 2016)

Idet racen - med vores nuværende viden - næppe kan bestemmes i felten, er den måske mere regelmæssigt forekommende, end de få fund viser. Ligesom for det danske fund blev der af fuglene fra Norge og Sverige foretaget dna-analyser for at fastslå fuglenes racetilørsforhold.

Referencer:

- Gill, F & D Donsker (Eds). 2019. IOC World Bird List (v9.2). doi : 10.14344/IOC.ML.9.2. <http://www.worldbirdnames.org>.
- Olsen, Tor A. 2016. Fugleåret 2015. "Sjældne fugler i Norge 2015".
- Waern, Mats. 2017. Vår Fågelvärld. "RK's omgranskning av rödsångare klar".

Troels' feltnoter.

Madeirapetrel (*Pterodroma madeira*) / Kap Verde-petrel (*P. feae*) / Desertas-petrel (*P. deserta*) rastende ud for Kikhavn – første godkendte forekomst i Danmark

Af Troels Eske Ortvad & Katherine Rachel Scotchburn Snell

Onsdag 3. oktober 2018 var Katherine og jeg taget med tog til Kikhavn ved Hundested for, at kigge efter havfugle. Der var godt gang i trækket i morgentimerne, i en nordvestlig kuling, men ved middagstid ebbede det næsten helt ud. Vi blev dog ved med at kigge og ca. kl. 12.57 fik jeg øje på en havfugl i horisonten mod nord-nordøst, som fløj på stormfuglemanér i et hæsblæsende tempo. Til alt held havde den kurs direkte mod os, og da den var ca. 1,5 km ude, ændrede den kurs til sydvest, hvorved oversiden blev eksponeret i medlys, helt uden varmeklimer. Fuglen fremviste grå ryg og nakke, en lysegrå, kileformet hale samt lange, vinklede vinger med mørkt diagonalbånd i armen, hvorved den øjeblikkeligt kunne bestemmes til *gadfly petrel*, som meldingen lød til Katherine fra Scotland. Jeg fik også hurtigt set undersiden og kunne konstatere, den

havde gråsorte undervinger, helt hvid krop uden brystbånd samt grålig hætte, hvorved fuglen med sikkerhed kunne bestemmes til Madeirapetrel / Kap Verde-petrel / Desertas-petrel.

Petrelen fortsatte kun et lille stykke mod sydvest, inden den vendte om og fløj tilbage mod nordøst. Katherine kunne ikke finde fuglen indledningsvis, så jeg bad hende optage en video, hvor jeg beskrev den, inden jeg overlod hende mit teleskop. Hun kunne straks bekræfte bestemmelsen, da hun har god erfaring med Kap Verde-petrel og andre petrel-arter fra både Nord- og Sydatlantien.

De følgende ca. 40 minutter rastede petrelen ud for Kikhavn, ca. 1,5-2 km fra kysten, dog med to korte afstikkere mod sydvest. Hen imod slutningen af observationsperioden bevægede den sig langsomt udad,

inden den kl. ca. 13.55 trak mod nord-nordøst. Der var blot gået ca. ét minut, efter jeg havde tabt den af syne, da de første twitchere gjorde deres entré. Inden længe kom meldingen fra Børstrup Hage ved Gilleleje, hvor Jan Hjort Christensen med flere havde set en øst-trækkende Madeira-petrel / Kap Verde-petrel / Desertas-petrel kl. 14.19, som givetvis var identisk med Kikhavnfuglen (dette fund er under behandling i Sjællandsudvalget i skrivende stund).

Kort efter obsen tegnede Katherine og jeg skitser af fuglen og noterede, hvad vi havde set, inden vi konsulterede fotos og litteratur. Desværre var min mobiltelefon løbet tør for strøm, da vi optog video, og Katherines mobil var uegnet til digiscoping, så det lykkedes os desværre ikke, at fotodokumentere fuglen.

Beskrivelse

Der var grundlæggende tale om en *mindre stormfugl* med en bemærkelsesværdig dynamisk og adræt flugt. Fuglen sås en kort overgang tæt ved en mallemluk, som forekom markant større og tungere (ca. 25-30% overordnet). Flugten foregik på stive, men samtidig fleksible vinger, helt uden brug af vingslag. Den slog op i vinden i en blød bue og dykkede stejlt ned igen, når den var ca. 2-4 meter over bølgetoppene, hvorved flugten fik et savtakket forløb. Den fløj kun korte stræk i bølgedalene og var derfor forholdsvis let at følge selvom den foretog skarpe retningsskift.

Petrelen havde lange, smalle vinger, som oftest var påfaldende vinklede eller buede, idet knoen var presset frem i niveau med hovedet, og hånden var rettet skråt bagud. Hovedpartiet fremstod markant og afrundet, og kroppen var fyldig, men samtidig strømlinet med tyngdepunkt ved brystet, og smalnede gradvis ind til en kileformet hale. Armen blev holdt vandret, mens dens lange hånd var let-hængende, så den fik en kuplet vingestilling.

Nakken, ryggen og det inderste af forvingen udgjorde et sammenhængende, gråt område. Oversiden af vingerne var grålige med et mørkt bånd diagonalt i armen fra knoen til vingebasis, som var forbundet til et mørkt bånd på overgumpen; tegningen opfattedes som et bredvinklet "V", når fuglen var solbeskinnet. Vingerne fremstod mere mørke og ensfarvede, når der var en sky for solen. Overhalen var lysegrå i en markant lysere tone end ryggen. Oversiden af hovedet var lidt mørkere end nakken. De mørke tegninger i hovedet og på halsen dannede en hætte, i skarp kontrast til undersiden, som var helt hvid fra strube til underhaledekfjer. Undervingerne var ensfarvet, gråsorte. Eftersom overhalen var meget lys, kunne den gå i ét med himlen og lyse bølger, så den mørke overgump illuderede en kort hale. Når undervingerne sås mod en mørk bølge, kunne de ligeledes gå i ét med baggrunden, så de "faldt af". Vi kunne ikke se næb eller hvidt inderst på undervingerne, hvilket vi tilskriver afstanden.

Taksonomi

Macaronesien-ørerne bebos af tre populationer af *Pterodroma*-petreller (kendt som *feae*-komplekset) på hhv. Madeira, Bugio (ca. 40 km syd for Madeira) samt på fire øer i Kap Verde øerne. Petrellerne blev traditionelt

regnet for underarter af fløjlspetrel *P. mollis*, som er udbredt på den sydlige halvkugle, men de anerkendes i dag som selvstændige, monotypiske arter af *International Ornithologists Union* (Gill & Donsker 2019): Madeira-petrel *P. madeira*; Kap Verde-petrel *P. feae*; og Desertas-petrel *P. deserta*. Genetiske studier har vist, at de udgør en naturlig gruppe, hvis nærmeste, nulevende slægtninge er de to øvrige *Pterodroma*-petreller i Nordatlanten: Bermuda-petrel *P. cahow* og Cariber-petrel *P. hasitata* (Nunn & Stanley 1998, Zino *et al.* 2008). Arterne har i øvrigt vist sig at være meget nært beslægtede; en udviklingslinje bestående af *feae* og *deserta* er spaltet fra *madeira* for ca. 153.000 år siden, mens *feae* og *deserta* blot har ca. 32.000 år på bagen, hvilket er meget ungt i evolutionær forstand (Gangloff *et al.* 2013).

Artsbestemmelse

Vi kunne øjeblikkeligt udelukke mallemluk, altantisk skråpe / scopolis skråpe, kjover og måger på basis af fuglens størrelse, form, flugt og distinkte dragt karakterer, som beskrevet.

Petrellerne i *feae*-komplekset kan primært forveksles med fløjlspetrel og Bermuda-petrel, som begge er truffet i europæisk farvand. Kikhavnpetrelen adskilte sig fra fløjlspetrel ved bl.a. dens hvide bryst, uden brystbånd, samt kontrasterende-lys, kileformet overhale. I forhold til Bermuda-petrel var dens lyse overhale og mørke undervinger diagnostisk.

De tre arter i *feae*-komplekset er nærmest identiske, og Kap Verde-petrel og Desertas-petrel kan ikke adskilles på basis af udseende. I farvandet omkring Madeira kan visse Desertas-petreller og Madeira-petreller dog artsbestemmes på basis af især størrelsen samt næbbets proportioner, eftersom de største og mest tyknæbbede Desertas-petreller ligger uden for variationen hos Madeira-petrel, ligesom de mindste og mest tyndnæbbede Madeira-petreller ligger uden for variationen hos Desertas-petrel. Hos Madeira-petrel har 12% endvidere mere hvidt i undervingen end både Kap Verde-petrel og Desertas-petrel. Artsbestemmelse i felten er dog kun tilrådelig på basis af meget gode observationsbetingelser og fotos fra forskellige vinkler (Shirihai *et al.* 2010). På grund af afstanden til fuglen, kunne vi ikke se næbbet eller vurdere fuglens størrelse meget nøje, så vi kunne desværre ikke komme artsbestemmelsen nærmere end til en af de tre petreller i *feae*-komplekset. Arterne kan ikke alders- og kønsbestemmes i felten.

Udbredelse og forekomst i Nordeuropa

De tre arter er blandt de mest fåtallige havfugle i verden med bestande på ca. 200 individer Madeira-petrel, 160-180 par Desertas-petrel og min. 500-1.000 par Kap Verde-petrel (BirdLife International 2019).

Trækbevægelserne hos adulte ynglefugle er blevet belyst vha. geologgere, hvilket afslørede at Madeira-petrel og Desertas-petrel foretog lange fourageringstogter mod nord i yngletiden, især til området omkring Azorerne, og også oprådte i farvandet vest for De Britiske Øer. Begge arter tilbragte typisk vinteren i tropisk og subtropisk farvand. Kap Verde-petrellerne var derimod stationære i det stabile miljø ud for Vestafrika året rundt,

Tabel 1. Fund af petreller i feae-komplekset i Nordeuropa (Barton et al. 2018, CDNA 2019, Holt et al. 2018, Hugo Touzé i brev, Sørensen 2019).

	<i>feae / deserta</i>	<i>madeira / feae / deserta</i>	<i>mollis / madeira / feae / deserta</i>
Irland (-2017)		119 fund	
Storbritannien (-2017)	6 fund	67 fund	
Frankrig (-2018)	2 fund	2 fund	
Holland (-2018)			1 fund: 24/10 1992
Sverige (-2018)		4 fund (2001-2017)	
Færøerne (-2018)		1 fund: 10/9 2009	

og strejfede ikke nord for Azorerne (Zino et al. 2011, Ramos et al. 2016, Ramos et al. 2017). De første petreller i *feae*-komplekset sås ved nordeuropæiske kyster i 1973 (Irland), 1983 (England) og 1989 (både Irland og England). Forekomsten ved De Britiske Øer steg hurtigt i antal og viste en markant koncentration i august, med sporadisk optræden uden for månederne juli-september (Steele 2006).

Med det aktuelle fund er der nu fem godkendte petreller i *feae*-komplekset i Skandinavien siden 2001; alle fra Kattegat (Artportalen 2019):

- 28. okt. 2001: Hovs hallar, Skåne, 1 ex. trk. vest.
- 27. sept. 2004 Mellbystrand, Halland, 1 ex.
- 27. nov. 2011: Kråkudden, Hönö, Bohuslän, 1 ex. trk. syd.
- 25. jun. 2017: Kråkudden, Hönö, Bohuslän, 1 ex. trk. syd; 26. jun. 2017: Kullaberg, Skåne, 1 ex. trk. Sydvest (samme).
- 3. okt. 2018: Kikhavn, 1 ex. trk./rst.

Den relativt store, tidsmæssige spredning og sene middeldato (ca. 28. september) i Kattegat sammenlignet med De Britiske Øer, kan hænge sammen med, at farvandet ligger længere væk fra arternes kerneudbredelse, så forekomsten i højere grad er bestemt af frekvensen af dybe, østgående lavtryk. Det kan muligvis også spille ind, at arterne har større trækdirft hen på efteråret.

En håndfuld nordeuropæiske fund af individer observeret og fotograferet på tæt hold fra skib er godkendt som Kap Verde-petrel / Desertas-petrel, mens der ikke er nogen godkendte fund af Madeirapetrel i Nordeuropa (se tabel 1). De foreløbige geologger-data tyder på, at Desertas-petrel og Madeirapetrel er de oplagte kandidater som strejfgæster i Nordatlanten og dermed også i dansk farvand (Raül Ramos i brev). Forekomstbilledet kunne dog se anderledes ud for immatur-fugle, som endnu ikke er undersøgt.

Genbehandling af tidligere forkastede fund

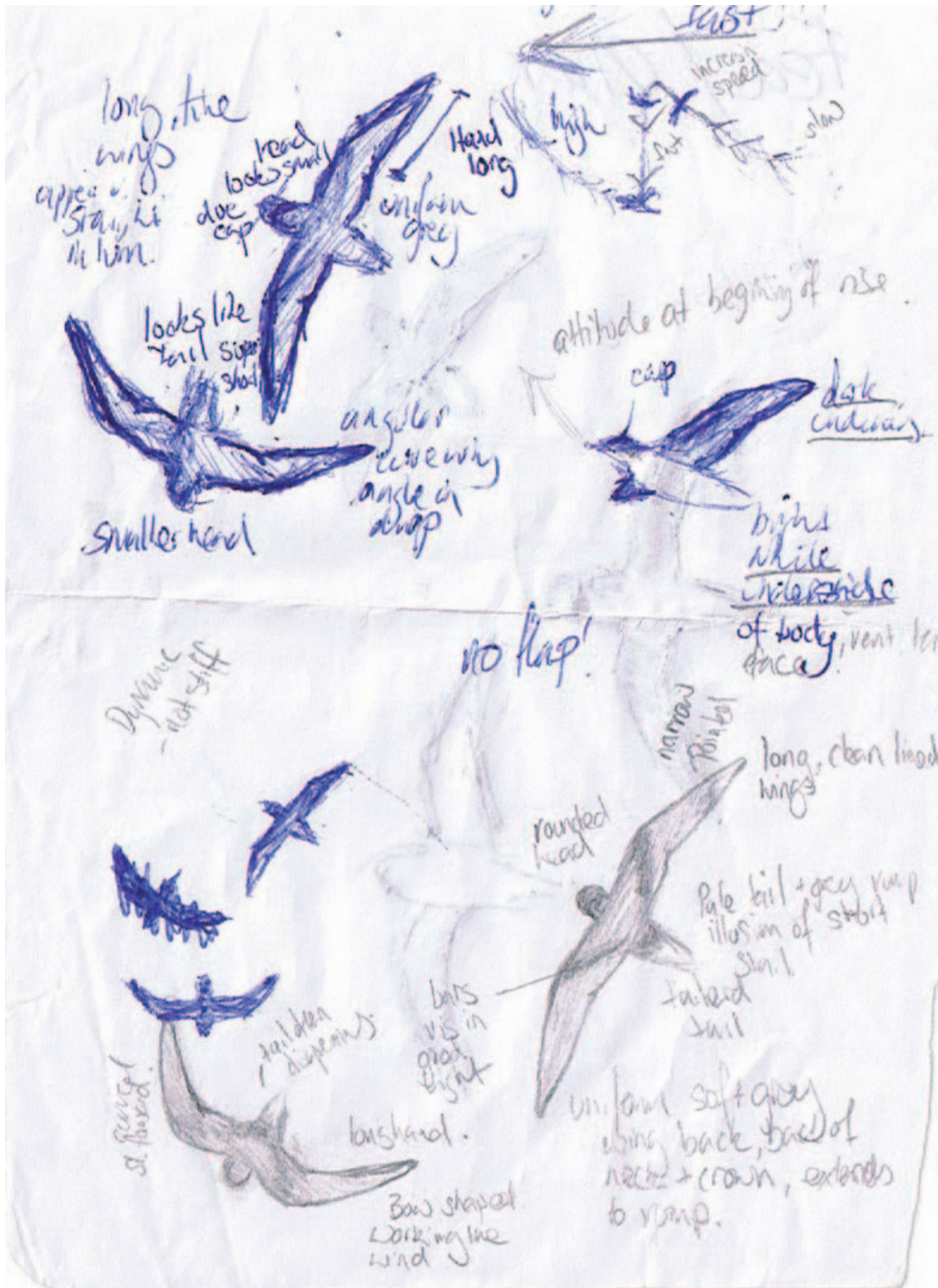
Sjældenhedsudvalget har indledt en genbehandling af de tre hidtil forkastede fund af petreller i *feae*-komplekset (12. oktober 2002; 12. oktober 2003; 4. oktober 2008) på baggrund af ny viden om forekomsten i Nordøstatlanten og arternes feltkendetegn (Kent Olsen, Sjældenhedsudvalget, i brev).

Referencer

- Artportalen 2019: <https://www.artportalen.se/>
- CDNA 2019:

<https://www.dutchavifauna.nl/record/11932>

- Barton, C. et al. 2018: Irish Rare Bird Report 2017: C. Barton (on behalf of the Irish Rare Birds Committee). - Irish Birds 11: 57-84.
http://www.irbc.ie/reports/irbr/2017_IRBR.pdf
- BirdLife International 2019: IUCN Red List for birds. <http://www.birdlife.org>
- Gangloff, B., F. Zino, H. Shirihai, J. González-Solis, A. Couloux, E. Pasquet & V. Bretagnolle 2013: The evolution of north-east Atlantic gadfly petrels using statistical phylogeography - Mol. Ecol. 22: 495-507. doi: 10.1111/mec.12119.
- Gill, F. & D. Donsker (Eds) 2019: IOC World Bird List (v9.2). doi:10.14344/IOC.ML.9.2.
- Holt, C. & the Rarities Committee 2018: Report on rare birds in Great Britain in 2017. - British Birds 111: 557-627.
- Hugo Touzé, i brev, september 2019, på vegne af Comité d'Homologation National CHN - Frankrigs Sjældenhedsudvalget.
- Kent Olsen, i brev august 2019, på vegne af Sjældenhedsudvalget.
- Nunn, G.B. & S.E. Stanley 1998: Body size effects and rates of cytochrome b evolution in tube-nosed seabirds. - Mol. Biol. Ecol. 15: 1360-1371.
- Ramos, R., I. Ramirez, V.H. Paiva, T. Militão, M. Biscoito, D. Menezes, R.A. Phillips, F. Zino & J. González-Solis 2016: Global spatial ecology of three closely-related gadfly petrels. - Scientific Reports 6, 23447. doi:10.1038/srep23447.
- Ramos, R., N. Carlike & J. Madeiros et al. 2017: It is the time for oceanic seabirds: Tracking year-round distribution of gadfly petrels across the Atlantic Ocean. - Diversity Distrib. 23: 794-805. doi.org/10.1111/ddi.12569.
- Raül Ramos, i brev september 2019.
- Shirihai, H., V. Bretagnolle & F. Zino 2010: Identification of Fea's, Desertas and Zino's Petrels at sea. - Birding World 23: 239-275.
- Steele, J. 2006: From the Rarities Committee's files: Do we know what British 'soft-plumaged petrels' are? - British Birds 99: 404-419.
- Sørensen, S. 2019: Liste over Færøernes fugle - særligt med henblik på de sjældnere arter. https://www.dof.dk/images/udvalg/su/dokumenter/su_listen/Liste_over_Faeroernes_fugle_2019.pdf
- Zino, F., R. Phillips & M. Biscoito 2011: Zino's Petrel movements at sea - a preliminary analysis of data-logger results. - Birding World 24: 216-219.

Katherines tegninger. Øverste halvdel er feltnoter; nederste halvdel er tegninger fra 4. oktober 2018, som illustrerer "V-tegningen" på oversiden, som vi oplevede den, når fuglen var solbeskinnet, hvilket ikke fremgik tydeligt af felttegningerne.

Figur 1. Snefinke (*Montifringilla nivalis*), 21. april 2018, Veddelen, Ulvshale, Møn. Foto: Klaus K. Nielsen.

Snefinke (*Montifringilla nivalis*) ved Ulvshale på Møn – første forekomst i Skandinavien

Af Klaus K. Nielsen, Kent Olsen & Morten Bentzon Hansen

Den 21. april 2018 ved halvnitiden om morgenen var Klaus K. Nielsen (KKN) på vej ud til Nyord. Idet han passerede det sidste sommerhus på Ulvshalevej inden det åbne område ved Veddelen, fløj en håndfuld fugle op fra rabatten. Ud over gråspurve (*Passer domesticus*) og bogfinker (*Fringilla coelebs*) nåede KKN i forbifarten at konstatere, at en af fuglene havde meget hvidt i vingerne. Det foregik kun i et glimt, så han blev i tvivl om, hvorvidt det bare havde været synsbedrag eller måske en snespurv (*Plectrophenax nivalis*), selvom det ville være et usæd-

vanligt sted og tidspunkt for en sådan. KKN var derfor lige ved at afskrive det som synsbedrag, men besluttede alligevel for en sikkerheds skyld at vende om og tjekke fuglen. Efter at have rullet de 50 meter tilbage, så han en enlig fugl gå i græsset i vejkanthen ud for sommerhuset. KKN stoppede og iagttog den med håndkikkert igennem forruden. Fuglen, der nu gik med ryggen til, havde meget hvidt i vingen og var bestemt ikke en snespurv eller en fejlfarvet bogfinke for den sags skyld. Den var for stor, langstrakt, langhalet og stod for oprejst. Dertil havde den

ensfarvet gråt hoved i kontrast til brun ryg. Selvom det virkede helt surrealistisk, kunne KKN ikke rigtig få det til at passe på andet end en snefinke (*Montifringilla nivalis*). Heldigvis lå kameraet klar på sædet ved siden af ham, så KKN tog hurtigt nogle billeder igennem forruden, hvorefter han kørte langsomt forbi fuglen, vendte om og rullede tilbage med åben siderude. Her stoppede han ca. 20 meter før fuglen og fik taget en serie billeder (Fig.1).

Fuglen fouragerede i græsset, men virkede urolig og kiggede jævnlgt op. Efter ca. et minut lettede den helt uprovokeret og fløj ind mod det bagvedliggende sommerhusområde. I flugten sås et stort hvidt felt på hele den inderste del af vingen og meget hvidt i halen. KKN var ikke i tvivl om, at det var en snefinke. Det så ud som om, den kunne være gået ned lige bag sommerhuset, så KKN ventede lidt i bilen for at se, om den kom tilbage, imens han kiggede billederne på kameraet igennem. Alle karakterer passede med fuglebogen, så med adrenalinen heftigt pumpende meldte KKN nu fundet ud på BirdAlarm med et foto vedhæftet. Straks herefter begyndte han at eftersøge snefinken samtidig med, at det væltede ind med SMS-beskeder og opringninger. Da snefinken fløj op, så det umiddelbart ikke ud til, at den trak væk, men trods mange mennesker og massiv eftersøgning hele dagen, og igen dagen efter, blev den ikke genfundet. KKN priste sig lykkelig for, at han havde kameraet liggende på forsædet, så han akkurat kunne nå at dokumentere fundet i løbet af de uunikke tre minutter hele oplevelsen med fuglen varede.

Udseende

Fuglen virkede bogfinkestor, var langstrakt og med lang hale. På den lukkede vinge var det lange hvide vingefelt tydeligt og stod i kontrast til sorte svingfjer. Ryggen var ensfarvet brun, men lyse bræmmer på ryg og skulderfjer gav den et lidt skællet indtryk. Halen var hvid med sorte centrale halefjer.

Hovedet var ensfarvet gråt og med kun en svagt antydning mørk hagesmæk, adskilt fra det grå hoved af en smal lys skægstribe. Undersiden var lys gråhvid. Næbbet var sort og øjets iris mørk brun.

Det sorte næb viste, at fuglen var i sommerdragt, da arten får gult næb om vinteren. Flere karakterer indikerer, at der kunne være tale om en han: Rent gråt hoved (hunner ofte med brunlige anstrøg), sorte/sortbrune svingfjer (lysere og brunere hos hunner), sorte centrale halefjer (mørkt brun-grå hos hunner), manglende sorte spidser på de yderste halefjer og helt sort næb (brunligt/gulligt undernæb hos hunner). Men da kønsbestemmelse af snefinke er vanskeligt, og ofte ikke muligt, har Sjældenhedsudvalget valgt at godkende fundet uden at kønsbestemme fuglen.

Udbredelse og øvrige fund i Nordeuropa

Snefinke regnes som polytypisk med de syv racer: ssp. *nivalis* (snefinke), ssp. *leucura* (tyrkisk snefinke), ssp. *alpicola* (persisk snefinke), ssp. *gaddi*, ssp. *tianshanica*, ssp. *groumgrzimaili* og ssp. *kwenlunensis* (Gill & Donsker 2019). Nominatformen af snefinke (*M. n. nivalis*) yngler i Europa og regnes som den race, der forekommer som sjældent gæst i Nordeuropa (Cramp et al. 1994).

Snefinken er en standfugl med nærmeste bestand i Alperne og Pyrenæerne, hvor den yngler i højtliggende bjergområder. Den lever i over 2.000 meters højde, og kun om vinteren kan den søge ned i lavereliggende bjergområder, dog sjældent under 1.000 meters højde (Cramp et al. 1994). I Tyskland har snefinke en stabil bestand i den sydligste tyske delstat Bayern med ca. 200-400 par (1995–1999) (BirdLife International 2004).

I Nordtyskland er snefinke observeret tre gange (1901, 2005 og 2016) på Helgoland (Tarsiger 2019), og to uger før det danske fund, 7/4, blev der observeret en snefinke på Brocken i Harzen (Christopher König pr. mail, Ornitho.de 2019a). Dertil blev der elleve dage før det danske fund, 10/4, igen observeret snefinke i det nordlige Tyskland. Denne gang sydvest for Rostock svarende til en afstand på 114 km i fugleflugt direkte syd for Ulvshale (Christopher König pr. mail, Ornitho.de 2019b).

Snefinken på Ulvshale kom efter en længere periode med varme sydlige vinde og for årstiden udsædvanligt høje temperaturer i Danmark. Den 20. april og 21. april blæste der på Møn en frisk vind fra syd, og den 20. april nåede temperaturen op på hele 23 grader. Så umiddelbart virkede det ikke utænkeligt, at fuglen fra Rostock kunne være fløjet videre på den varme søndervind og dermed havnet på Ulvshale. Fotos viser imidlertid, at det drejer sig om to forskellige individer (se billeder fra den 10/4 her: Ornitho.de 2019b). Så det danske fund og de to nordtyske fund kan, artens sjældenhed taget i betragtning, betegnes som et mindre influx; formentlig forårsaget af de udsædvanlige vejrforhold, der berørte hele Nordeuropa.

Det er sjældent, at snefinke strejfer langt væk fra yngleområderne i Europa, men særligt de seneste år er der observeret flere individer nord for Alperne. Det skyldes ikke alene tilfældigheder, men er også resultatet af en målrettet eftersøgning af snefinke og alpejernspurv (*Prunella collaris*) på isolerede bjergområder i april i Tyskland, hvilket har ført flere nye tyske fund af begge arter med sig. Måske det kan blive et næsten årligt fænomen (Christopher König pr. mail)?

Tak

For kommentarer til denne artikel takkes Andreas Bruun Kristensen og Sakari Kauppinen.

Referencer

- BirdLife International 2000: European Bird Populations: Estimates and Trends. – BirdLife Conservation Series No. 10. BirdLife International, Cambridge.
- Christopher König pr. mail: Deutsche Avifaunistische Kommission (DAK).
- Gill, F. & D. Donsker (eds.) 2019: IOC World Bird List (v 9.2): <http://www.worldbirdnames.org>
- Cramp, S., C.M. Perrins & D.J. Brooks (red.) 1994: Handbook of the Birds of Europe, the Middle East, and North Africa: The Birds of the Western Palearctic. Vol. VIII. Crows to Finches. – Oxford University Press, Oxford.
- Ornitho.de 2019a: https://www.ornitho.de/index.php?m_id=54&id=31658060
- Ornitho.de 2019b: https://www.ornitho.de/index.php?m_id=54&id=31727254
- Tarsiger 2019: www.tarsiger.com

Stillehavslom, Grenen, Skagen, 14. august 2018. Foto: Troels Eske Ortvad

Stillehavslom (*Gavia pacifica*) i Skagen – ny art for Danmark

Af Troels Eske Ortvad og Katherine Rachel Scotchburn Snell

Katherine og jeg var taget med tog til Skagen for, at installere en antenne for Skagen fuglestation, som skulle lytte efter radiomærkede småfugle fra Norge. Vi skulle naturligvis også kigge lidt på fugle, og om eftermiddagen 13. august 2018 havde vi slået os ned på en klit ved Grenen, med udsyn over Kattegat. Mens Kathrine fik sig en meget velfortjent skraber, scannede jeg ud over et glitrende Kattegat og fik snart øje på en sortstrubet lom-lignende fugl ca. 500 meter oppe ad kysten. Fuglen pudkede sig og fremviste en lige overgang mellem lyst og mørkt på flanken, tilsyneladende uden hvid lærplet som på sortstrubet lom. Den lod også til, at have hagerem-tegning, hvilket er karakteristisk for stillehavslom, men pga. afstand, flimmer og bølger var det vanskeligt, at se noget med sikkerhed. Da den havde pudset sig et minuts tid, begyndte den at fouragere, og efter andet dyk var den pist væk.

Da Katherine vågnede, fornemmede hun straks, at noget var galt, og jeg fortalte om den potentielle nye art for landet, som var sporløst forsvundet, - hvor skørt det end lød. Vi scannede begge forgæves til højre og venstre, men bedst som alt håb syntes ude, lå den igen præcist, hvor jeg først havde set den. For at komme tættere på

skyndte vi os over på den nordligste klitrække, hvorfra vi kunne konstatere, at den stadig manglede lærplet, og at den faktisk havde en ganske markant hagerem-tegning. Øret var desuden overvejende mørkt, og panden var flad, hvilket ligeledes passede vældig godt på stillehavslom. Min eneste bekymring angik næbbet, der synede lidt kraftigere end forventet, og i øvrigt kunne vi ikke afgøre størrelsen nøje, da den var alene.

Vi havde indtil da kun set den i korte sekvenser, når den kom op for at få luft, så vi var endnu ikke helt sikre i vores sag. Men vi var meget enige om, at fuglen skulle meldes ud hurtigst muligt. Min telefon var imidlertid løbet tør for strøm, og Kathrine havde ikke nogen telefon med, men et par venlige turister lod os heldigvis låne deres. Jeg lagde en besked på Simon Sigaard Christiansens telefonsvarer og inden længe ankom Peter Denyer og Simon, som var enige i, at den så "god" ud. Lommen var meget passende begyndt, at raste, og jo mere Kathrine og jeg studerede den, jo mere overbeviste blev vi om, at vi havde at gøre med en stillehavslom. De følgende timer ankom der twitchere fra nær og fjern, og mens kameraerne knipsede gik snakken om kendetegnene. Vi var ikke de eneste, som studede lidt over

Stillehavslom, Grenen, Skagen, 14. august 2018.
Foto: Troels Eske Ortvad

Stillehavslom (forrest) og sortstrubet lom (stor han-type), Grenen, Skagen, 14. august 2018. Foto: Erik Christophersen

næbbet, men Jørgen Kabel kunne vise egne fotos af stillehavslommer fra Mexico, som særligt under fouragering gav indtryk af, at have forholdsvis kraftige næb, når fjerene lå ind til hovedet. Da alt således passede på stillehavslom, og fuglen var dokumenteret med både foto og video, kunne vi endelig drage et lettelsens suk og sende hitguderne en venlig tanke.

Udseende og bestemmelse af 2K-fugle

Feltbestemmelsen af stillehavslom i ungfugle- og vinterdragt var omdiskuteret helt frem til midt-80'erne, hvor man opdagede et kendetegn, som adskilte arten fra sortstrubet lom i alle dragter: helt mørk befjering på tibia (låret) (se Birch & Lee 1995); på sortstrubet lom er befjeringen på tibia hvid på mindst den forreste halvdel (Fig. 1).

Ved første øjekast kunne fuglen ligne en lille og mørk sortstrubet lom i vinterdragt, dog med et anderledes venligt ansigtsudtryk pga. dens lyse øjenring, runde hoved og forholdsvis tynde næb. Fuglen var ofte i selskab med to 2K sortstrubede lommer, hvilket gav fine sammenligningsmuligheder. Målt på foto var kroppen omtrent på størrelse med det ene individ og ca. 20% mindre end det andet, mens næbbet var hhv. ca. 15% og 30% mindre (såvel kortere som smallere). Hovedets form afhang af adfærden; når fjerene var rettet normalt ud, havde den en karakteristisk, rund hovedprofil, og når fjerene var lagt ned, fik den en lang, flad pande. Kun når den rejste pandefjerene, fik den en stejl pande og flad isse, lidt i stil med sortstrubet lom. Halsen var endvidere påfaldende tyk, når den var inaktiv, og udbulende bagtil, og ryggen var lettere krum, til forskel fra sortstrubet lom, som har en proportionalt tyndere hals samt mere flad ryg.

Befjeringen på tibia var helt mørk. Flanken var typisk mørk med en smule hvidt lige over vandlinjen. Den kunne dog også vise et større, hvidt område midt på flanken, afhængig af fjerenes placering. Sortstrubet lom har altid hvidt på låret, hvilket ses som et hvidt felt under overgumpen (lårpletten), som ofte flyder sammen med hvid bagflanke til et større, lyst felt. På sortstrubet lom, som ligger meget dybt i vandet, kan lårpletten dog være skjult.

Øret var overvejende mørkt (gråligt) med lodret overgang til hvidt ca. en halv øjebredde bag øjet, hvorimod 2K sortstrubet lom har overvejende lyst øre med vandret overgang til mørk isse. Lommen havde endvidere en

kraftig, mørk hagerem-tegning henover den ellers hvide strube, samt lys øjenring, hvilket normalt ikke ses hos 2K sortstrubet lom.

Stillehavslom anlægger yngledragt fra 2. sommer (3K) og har en vinterdragt-lignende dragt gennem første sommer. Til forskel fra den juvenile dragt havde den bl.a. mørke skulderfjer, uden lyse fjerbræmmer, samt rødlig iris, hvorved lommen kan aldersbestemmes til 2K. Kønnene er identiske, hvad dragten angår, men hanner er i gennemsnit lidt større end hunner. Forskellen er dog så lille, at arten ikke kan kønsbestemmes i felten på baggrund af biometri (se Russell 2018).

Udbredelse og forekomst i Europa

Yngleudbredelsen dækker et stort område af Arktis fra Baffinøen i Canada, over Alaska til Yanafloren i Nordøstsibirien. Den amerikanske bestand overvintrer langs Stillehavskysten, og den asiatiske bestand langs kysterne af det sydlige Kamtjatka, Japan, Korea og fåtaligt i det Gule Hav (del Hoyo *et al.* 1992).

Stillehavslom er formentligt den mest talrige af de fem lom-arter med en verdensbestand på ca. 930.000-1.600.000 individer (Wetlands International 2006). Langt hovedparten, 300.000-500.000 par, yngler i Nordamerika, mens bestanden i Rusland er forsigtigt anslået til 100-10.000 ynglepar (se Brazil 2009).

Det første fund i Europa er fra så sent som 4. november 2007, hvor en juvenil fugl blev fundet i en sø i Nordøstengland (Mather 2010). Herefter fulgte en stribe fund, så der nu er ca. 21 fund i Europa til og med 2017: Storbritannien (9), Irland (3), Spanien (2), Norge (2), Kanaløerne (1), Sverige (1), Nordirland (1), Schweiz (1) og Finland (1). Forekomsten i Europa er nogenlunde ligeligt fordelt mellem 1-2K og adulte fugle. Der er i øvrigt flere eksempler på adulte fugle, som er vendt tilbage for at overvintrere ved samme lokaliteter i England og Irland (Ammitzboell *et al.* 2017, Barton *et al.* 2018, Holt *et al.* 2018).

Taksonomi

Stillehavslom blev generelt betragtet som en underart af sortstrubet lom helt frem til American Ornithologists' Union gav den status af monotypisk art i 1985 (Monroe *et al.* 1985). Et studie af lommernes DNA har sidenhen bekræftet dens artsstatus og har fastslået, at sortstrubet

Figur 1. Stillehavslom (tre til venstre) og sortstrubet lom. Skind fra Statens Naturhistoriske Museum, Zoologisk Museum, København. Fra venstre: adult hun, Georgina Island, Canada, 6/7 1922 (ZMUC58.349); adult hun, Churchill, Manitoba, Canada, 13/6 1931 (ZMUC70.802); adult hun, Monterey Bay, Californien, USA, 8/11 1912 (ZMUC 58.345); adult hun, Kalveboderne, Sjælland, Danmark, 24/1 1918 (ZMUC58.277); adult hun, sydlige Kattegat, Danmark, 16/5 1930 (ZMUC58.327); adult hun, Rødby, Lolland, Danmark, 17/5 1922 (ZMUC58.298). Bemærk forskel på næbstørrelse samt farven på befjerling på tibia. På stillehavslom i vinterdragt ses også mørkt øre, hagerem-tegning, mørkere halsside og distinkte bryststriber, hvilket er typisk for arten men også kan forekomme på sortstrubet lom. I yngledragten bemærkes lysegrå nakke og baghals samt sort forbindelse mellem for- og baghals, nederst, - sidstnævnte ses på langt de fleste stillehavslommer, men mangler (formentlig altid)* på sortstrubet lom, hvor striberne på halsen og brystet flyder sammen, - en forskel, som sjældent nævnes eksplicit i bestemmelseslitteratur (bl.a. Jonsson 1996). Bemærk endvidere, at striberne på siden af brystet er væsentligt mere begrænset på stillehavslom end på sortstrubet lom, - en forskel, som generelt er forbigået i litteraturen. Foto: Troels Eske Ortvad.

lom og stillehavslom er søsterarter (Sprengelmeyer 2014). Studiet viste også, at opsplitningen af stillehavslom og sortstrubet lom-kladen er næsten dobbelt så gammel (ca. 6,5 mil. år) som opsplitningen af islom og hvidnæbbet lom-kladen.

Tak

Tak til professor emeritus Jon Fjeldså, samlingsmedarbejder Jan Bolding Kristensen og adjunkt og fuglekurator Peter Andrew Hosner, Statens Naturhistoriske Museum, Zoologisk Museum, København for, at stille skindsamlingen til rådighed for os og for, at rette vores opmærksomhed på den sorte tegning nederst på halsen på stillehavslom i yngledragt.

Referencer

- Ammitzboell, N.P., S. Werner, D.A Marques & M. Schweizer 2017: Pacific Loon at Silvaplannersee, Switzerland, in December 2015, with notes on genetics, identification and WP records. - Dutch Birding 39: 228-238.
- Barton, C. et al. 2018: Irish Rare Bird Report 2017: C. Barton (on behalf of the Irish Rare Birds Committee). - Irish Birds 11: 57-84 (2018). http://www.irbc.ie/reports/irbr/2017_IRBR.pdf
- Birch, A. & C.T. Lee 1995: Identification of Pacific Diver, a potential vagrant to Europe. - Birding World 8: 458-466.
- Brazil, M. 2009: Birds of East Asia: China, Taiwan, Korea, Japan, and Russia. Princeton University Press.
- del Hoyo, J., A. Elliot & J. Sargatal 1992: Handbook of the Birds of the World, Vol. 1: Ostrich to Ducks. Lynx Edicions, Barcelona, Spain.
- Holt, C. & the Rarities Committee 2018: Report on rare birds in Great Britain in 2017. - British Birds 111: 557-627.
- Jonsson, L. 1996: Stillaahavslom. Förekomst och fältbestämmelse. - Vår Fågelvild 55: 8-14.
- Mather, J.R. 2010: Pacific Diver in Yorkshire: new to Britain and the Western Palearctic. - British Birds 103: 539-545.
- Monroe, B. L., Jr., R.C. Banks, J.W. Fitzpatrick, T.R. Howell, N.K. Johnson, H. Ouellet, J.V. Remsen & R.W. Storer 1985: Thirty-fifth supplement to the American Ornithologists' Union Check-list of North American birds. - The Auk 102: 680-686.
- Russell, R.W. 2018: Pacific Loon (*Gavia pacifica*), version 1.2. In The Birds of North America (P. G. Rodewald, Editor). Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA. <https://doi.org/10.2173/bna.pacloo.01.2>
- Sprengelmeyer, Q.D. 2014: A phylogenetic reevaluation of the genus *Gavia* (Aves: Gaviiformes) using next-generation sequencing. MSc thesis. Northern Michigan University, Marquette. <http://commons.nmu.edu/theses/1>
- Wetlands International 2006: (Compiled by Simon Delany and Derek Scott). Waterbird Population Estimates - Fourth Edition. Wetlands International, Wageningen, The Netherlands.

Slagfalk, Ballum Forland, 8. august 2018. Foto: Per Berthing

Stellersand, han, Dueodde, Bornholm, 29. maj 2018. Foto: Sune Riis Sørensen

Stillehavslom, Grenen, Skagen, 22. august 2018. Foto: Knud Pedersen

Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2018

Af Kent Olsen, Ole Zoltan Göller, Morten Bentzon Hansen, Sakari Kauppinen, Andreas Bruun Kristensen, Henrik Haaning Nielsen, Rasmus Due Nielsen og Knud Pedersen

Rapport nr. 50 fra Sjældenhedsudvalget

Denne rapport omhandler 155 færdigbehandlede fund fra Danmark, heraf 129 fra 2018. Heri indgår også tre sager, som Sjældenhedsudvalget (SU) har behandlet, da det vedrører arter, som skønnes at være sjældne lokalt og derfor indgår som lokale SU-arter i visse regioner, men ikke figurerer på den nationale SU-liste. Sådanne fund publiceres (siden SU-rapport 1995-1996) i den landsdækkende årsrapport, andetsteds i *Fugleåret*, men er tillige nævnt i denne rapport. På opfordring fra lokalrapporternes redaktioner eller DOFbasens Kvalitetsudvalg (DKU) behandler SU normalt også sager omhandlende fund af almindelige arter truffet på et usædvanligt tidspunkt af året, men i 2018 har der ikke været sådanne sager. 132 (85 %) af de færdigbehandlede fund (heraf 117 (91 %) fra 2018) blev godkendt, hvilket kan sammenlignes med en godkendelsesprocent på mellem 77 % og 92 % de seneste ti år. 115 (87 %) af de godkendte fund blev dokumenteret ved hjælp af foto, video, lydoptagelse, DNA-analyse mv. Fra Grønland færdigbehandlede én sag, som blev godkendt.

Til og med denne rapport henligger der 23 sager, som af forskellige årsager endnu ikke er færdigbehandlede. En liste over disse sager samt en liste over forkastede fund findes bagerst i rapporten.

Figur 1. Oversigt over regionsinddelingen anvendt i denne rapport.

Brun løvsanger, Christiansø, 17. oktober 2018. Foto: Eva F. Henriksen

Rækkefølgen af arter i den systematiske gennemgang af forekomsterne samt arts- og underartsstatus for diverse taxa følger *International Ornithological Committee (IOC) World Bird List* (Gill & Donsker 2019).

Regionsinddelingen følger samme inddeling, som SU har fulgt siden 1992 (SU-rapport 1992). Forekomster i Danmarks eksklusive økonomiske zone regnes også som danske fund. En uddybende forklaring mht. til definition og afgrænsning af denne zone kan ses i SU-rapport 2011.

Hvis intet andet er nævnt, er der tale om ét rastende individ. Betegnelserne 1K og 2K står for hhv. første og andet kalenderår; 2K+ (3K+) betyder, at fuglen er mindst i sit andet (tredje) kalenderår, men kan være ældre. Derudover er ad. = adult (gammel, udfarvet fugl), imm. = immatur (dragter mellem juvenil og adult), juv. = juvenil (første egentlige fjerdragt), pull. = pullus (dununge), rst. = rastende, sdr. = sommerdragt, vdr. = vinterdragt, odr. = overgangsdragt, ekl. = eklipsdragt, prdr. = pragtdragt, trk.fors. = trækforsøgende, trk. = trækkende, syng. = syngende og ringm. = ringmærket.

Hvor aldersangivelse er baseret på fuglens udseende, benyttes kalenderår (ex. 3K+) frem for dragttype (ex. juvenil, immature og adult). Kalenderårsangivelsen er en betegnelse i henhold til fuglens dragtmæssige udseende og kendskabet til dragtudvikling hos den pågældende art frem for en egentlig aldersbetegnelse. Derfor vil eksempelvis en overvintrende amerikansk sortand (*Melanitta americana*) i adult dragt blive angivet som 3K+ ved fund i 1. halvår og 2K+ andet halvår. Ligeledes vil eksempelvis en terekklire (*Xenus cinereus*) i adult dragt blive angivet som 2K+, selvom der er tale om et individ, der igennem flere år regnes som en genganger.

Efter artsnavnet er i parentes angivet 1) antal anerkendte fund og individer (adskilt af en skråstreg) før 1. januar 1950, 2) antal godkendte fund og individer fra og med 1. januar 1950 til og med 2017 og 3) antal godkendte fund og individer i 2018. Denne opdeling er i overensstemmelse med den standard, der anbefales

Kohejre, Filsø, 4. december 2018. Foto: Karin Gustausen

Littermåge, Hanstholm Havn, 2. januar 2018. Foto: Bjørn Frikke

af Association of European Rarities Committees (AERC 2019). Bemærk i øvrigt, at antal fund ikke altid er identisk med antal individer, idet flokke og par regnes som enkeltfund, mens f.eks. fem enkeltindivider på én dag ved samme lokalitet regnes som fem fund.

I lighed med europæisk standard regnes ynglefund (inkl. unger) som ét fund, hvorfor unger af danske yngleforekomster ikke medregnes i opsummeringen. Returnerende individer fra år til år indgår ikke i opsummeringen. Antal fund og individer fordelt på underarter opsummeres så vidt muligt også. Efter observatørnavnet er det oplyst, om de enkelte fund er dokumenteret med foto (Foto), videofilm (Video), lydoptagelse (Lyd), DNA-analyse (DNA) eller dødfunden fugl (Død). Desuden er findere(n) ved hvert fund markeret med en asterisk (*) foran observatørnavnet. Imidlertid fremgår det ikke altid tydeligt af beskrivelserne, hvem finderen er, og der kan derfor mangle enkelte markeringer. I beskrivelser til SU bør det angives, hvem finderen er.

I bemærkningerne til de enkelte arter/underarter er deres normale udbredelsesområder tilføjet i parentes, hvorfra de danske hhv. grønlandske forekomster vurderes at stamme fra.

SU-listen

En liste over arter og underarter, som skal godkendes af SU, kan findes på udvalgets hjemmeside på adressen: www.dof.dk/aktiv-i-dof/grupper-og-udvalg/sjaeldenhedsudvalget/den-danske-fugleliste.

En generel vejledning til indsendelse af fund til SU kan findes på udvalgets hjemmeside. Det er muligt for indsendere at uploade SU-beskrivelser direkte til SU's database. Hvis man vil uploade en beskrivelse til SU, kan man gå ind på adressen: <http://su.dof.dk/su-opload/>

Ellekrage, Sårup, 19. oktober 2018. Foto: Kís Boel Guldmann

[index.php](#), hvor man vil blive vejledt. SU modtager også fortsat gerne beskrivelser pr. e-mail, men observatører opfordres til så vidt muligt at uploade deres beskrivelser via SU's hjemmeside.

SU behandler fund af SU-arter og nye arter for landet fra alle fem kategorier (se nedenfor), og for at få så fyldestgørende et billede som muligt af de enkelte arter og underarters forekomst er det i princippet vigtigt, at alt bliver rapporteret til udvalget. SU behandler som udgangspunkt alle forekomster af SU-arter, samt arter, der vurderes at have potentiale til at optræde spontant (kategori A og B) i Nordvesteuropa eller som fritlevende

Mongolsk piber, Skagen, 26. november 2018. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Tajgapiber, Mandø, 12. oktober 2018. Foto: Tim Hesselballe Hansen

individ fra en selvsupplerende bestand (kategori C). Er man i tvivl om, hvorvidt et fund bør behandles af SU, kan man kontakte udvalget.

Kategorier

I henhold til AERC-standard (AERC 2019) inddeles de i Danmark trufne fuglearter i fem kategorier defineret som følger:

- A:** Arter der betragtes som spontant optrædende og er truffet mindst én gang siden 1. januar 1950, f.eks. amerikansk pibeand (*Anas americana*) og vibe (*Vanellus vanellus*). Som spontant optrædende regnes ligeledes skibs- eller på anden måde assisterede forekomster, så længe fuglen ikke er blevet fodret eller tilbageholdt undervejs.
- B:** Arter der betragtes som spontant optrædende, men kun er truffet i perioden fra år 1800 til 1949, f.eks. lille sultanhøne (*Porphyrio alleni*) og østlig krave-trappe (*Chlamydotis macqueenii*).
- C:** Udsatte og undslupne arter, som har etableret en fritlevende og selvsupplerende bestand, enten herhjemme eller i andre lande; f.eks. nilgås (*Alopochen aegyptiaca*) og fasan (*Phasianus colchicus*).
- D:** Arter som ville være placeret i A eller B, hvis ikke der var rimelig tvivl om, hvorvidt de nogensinde havde optrådt spontant i landet, f.eks. bøffelend (*Bucephala albeola*) og hvid pelikan (*Pelecanus onocrotalus*).
- E:** Arter der betragtes som undsluppet fra fangenskab eller på anden måde kun naturligt har optrådt i landet, eller hvis fritlevende bestande – hvis eksisterende – formentlig ikke er selvsupplerende, f.eks. rosapelikan (*Pelecanus rufescens*), lammegrib (*Gypaetus barbatus*), steppeørn (*Aquila nipalensis*) med stropper og fund af rødhøne (*Alectoris rufa*).

Den officielle danske liste udgøres af arterne i kategori **A, B og C**. Fund i kategori **C, D og E** publiceres særskilt bagerst i SU-rapporten.

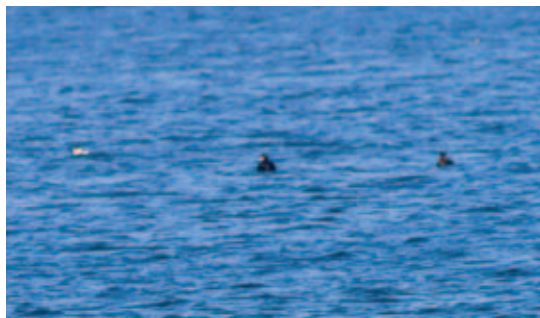
Danmarkslisten

SU fører en liste over arter og underarter, som er truffet i Danmark. Listen kan findes på udvalgets hjemmeside på adressen: www.dof.dk/aktiv-i-dof/grupper-og-udvalg/sjaeldenhedsudvalget/den-danske-fugleliste. SU følger de taksonomiske anbefalinger fra International Ornithologists' Union (Gill & Donsker 2019).

Fra år 2018 er der godkendt tre nye arter for landet: stillehavslom (*Gavia pacifica*), snefinke (*Montifringilla nivalis*) og gulbrynet værling (*Emberiza chrysophrys*). Stillehavslom blev generelt betragtet som en underart af sortstrubet lom (*G. arctica*) helt frem til *American Ornithologists' Union* gav den status af monotypisk art i 1985 (Monroe *et al.* 1985). Et studie af lommernes DNA har sidenhen bekræftet dens artsstatus, og fastslået, at sortstrubet lom og stillehavslom er søsterarter med en opsplitning, der er næsten dobbelt så gammel (ca. 6,5 mil. år) som opsplitningen af islom (*G. immer*) og hvidnæbbet lom (*G. adamsii*) (Sprengelmeyer 2014). Gulbrynet værling regnes som monotypisk, mens snefinke er polytypisk med syv underarter: ssp. *nivalis* (snefinke), ssp. *leucura* (tyrkisk snefinke), ssp. *alpicola* (persisk snefinke), ssp. *gaddi*, ssp. *tianshanica*, ssp. *groumgrizmaili* og ssp. *kwenlunensis* (Gill & Donsker 2019). Nominatformen af snefinke (*M. n. nivalis*) yngler i Europa og regnes som den underart, der forekommer i Danmark. Med indeværende rapport indgår armensk måge (*Larus armenicus*) ligeledes på listen på baggrund af et fund fra 2017. Arten er monotypisk (Gill & Donsker 2019). Samtidig er sibirisk fløjsand (*Melanitta stejnegeri*) blevet udskilt som en selvstændig art fra amerikansk fløjsand (*Melanitta deglandi*) og indgår derfor med indeværende rapport på listen. Begge arter regnes som monotypiske (Gill & Donsker 2019) og forekommer begge i Danmark (SU-rapport 2014, SU-rapport 2015).

Makisanger (*Curruca subalpina*) har tidligere været regnet som en underart af hvidskægget sanger (*C. cantillans*), men er nu udskilt som en selvstændig art, der regnes som monotypisk, mens hvidskægget sanger

er polytypisk med de fire underarter: ssp. *cantillans* (østlig hvidskægget sanger), ssp. *albistriata* (rødstrubet sanger), ssp. *iberiae* (iberisk sanger) og ssp. *inornata* (maghreb-sanger) (Gill & Donsker 2018). Når der sker sådanne taksonomiske ændringer inden for svært bestemmelige artskomplekser på den danske liste, genoptager SU typisk alle fund til fornyet behandling. Selvom SU endnu ikke har taget stilling til den taksonomiske placering af alle de danske fund inden for artskomplekset hvidskægget sanger/makisanger, så forbliver hvidskægget sanger på den danske liste i kraft af et fund ved Gedser Odde 8-14/5 2015 af en ssp. *albistriata* og det godkendte fund i 2018 af ssp. *cantillans*, hvor bestemmelserne til underart i begge tilfælde er baseret på DNA-analyser. Langt hovedparten af de hidtidige fund inden for artskomplekset hvidskægget sanger/makisanger drejer sig givetvis om hvidskægget sanger, som er regelmæssig i Nordeuropa, mens makisanger lader til at være langt mere sjældnen. Ud over udskillelsen af makisanger har der for hvidskægget sanger været foreslået en opdeling i yderligere en østlig og vestlig art omfattende hhv. hvidskægget sanger (*C. cantillans*) med de østligt udbredte underarter ssp. *cantillans* og ssp. *albistriata* og Maghreb-sanger (*C. inornata*) med de mere vestligt udbredte underarter ssp. *inornata* og ssp. *iberiae* (Svensson 2013a, b). Men fjerdragt, stemme og genetiske forskelle mellem østlige og vestlige former er kun små sammenlignet med forskellene fra makisanger (Brambilla et al. 2008). Derfor behandles de østlige og

Sibirisk fløjsand, han, Eskebjerg Vesterlyng, 9. februar 2018.
Foto: Andreas Bruun Kristensen

Terekklire, Sneum Sluse, 27. maj 2018. Foto: Bjørn Frikke

Lille gulbug, Mandø, 14. oktober 2018. Foto: John Frikke

vestlige former endnu som underarter af hvidskægget sanger (Gill & Donsker 2019).

I 2018 er der gjort et fund tilhørende komplekset af arterne: Kap Verde-petrel (*Pterodroma feae*), Desertas-petrel (*P. deserta*) og Madeirapetrel (*P. madeira*). Alle tre arter er tidligere blevet regnet for underarter af fløjlspetrel (*P. mollis*), som er udbredt på den sydlige halvkugle, men anerkendes i dag som tre selvstændige, monotypiske arter (Gill & Donsker 2019). Da fundet i 2018 ikke kan henføres til hvilken art i komplekset, der er tale om, indgår ingen af arterne på den danske liste.

Med stillehavsлом, sibirisk fløjlsand, armensk måge, snefinke og gulbrynet værling er der hermed godkendt 477 fuglearter i kategori A, B og C i Danmark til og med 2018.

Sjældenhedsudvalgets medlemmer

SU bestod frem til udgangen af 2018 af følgende medlemmer: Simon Sigaard Christiansen, Ole Zoltan Gölter, Morten Bentzon Hansen, Sakari Kauppinen, Sebastian Klein, Andreas Bruun Kristensen, Rasmus Due Nielsen, Henrik Haaning Nielsen, Kent Olsen (formand) og Knud Pedersen. Derudover er Søren Sørensen og David Boertmann tilknyttet udvalget som konsulenter ved behandlingen af fund fra Færøerne hhv. Grønland.

Sjældenhedsudvalgets adresse:

Sjældenhedsudvalget, DOF, Vesterbrogade 138-140, 1620 København V. E-mail: su@dof.dk.

Sjældenhedsudvalgets hjemmeside:

www.dof.dk/aktiv-i-dof/grupper-og-udvalg/sjaeldenhedsudvalget

Tak:

For kritik og kommentarer til denne rapport takkes Rune Sø Neergaard og Palle A. F. Rasmussen foruden udvalgets øvrige medlemmer. For hjælp ved behandlingen af enkeltsager takkes Peter Adriaens, Kerem Ali Boyla, Martin Collinson, Dick Forsman, Yann Kolbeinson, Hans Larsson, Nick Lethaby, Björn Malmhagen, Mikal Polakowski, Peter Pyle, Rasmus Strack og Roni Väisänen. Derudover takkes Magnus Corell, Anders Wirdheim, Tor A. Olsen, William Velmala, Tadeusz Stawarczyk, Jochen Dierschke, Christopher König, Gerjon Gelling og Chas Holt, for informationer om forekomster i hhv. Sverige, Norge, Finland, Polen Tyskland, Holland og Storbritannien. Den største tak rettes dog til de mange, der rapporterede deres observationer til SU og dermed skabte grundlaget for denne rapport.

Sjældne fugle i 2018

Året startede med en lattermåge, der var blevet fundet lige inden årsskiftet i Hanstholm (NJ), hvor den kunne ses frem til 29/1. Desuden kunne en sand perlerække af overvintrende ænder også nydes fra januar og ind i det tidlige forår, bl.a. den sædvanlige halsbåndstroland i Sønderø (S) til ind i april. Desuden fire brilleænder ved hhv. Bækbygård Strand (RK), Fanø Vesterstrand (RB), Lumsås Nordstrand (S) og Eskebjerg Vesterlyng (S). Der-

Blåstjert, Hanstholm Fyr, 5. oktober 2018. Foto: Henrik Haaning Nielsen

foruden sås amerikanske sorttænder ved hhv. Asserbo Strand (S), Blåvands Huk (RB) og Eskebjerg Vesterlyng (S), hvor også landets andet fund af sibirisk fløjsand blev gjort, sidstnævnte kunne ses i perioden 7-17/2. Derudover sås en jagtfalk 6/1 ved Ringkøbing Fjord (RK) og en hvidøjet and 7/1 i Kruså Møllesø (SJ), mens en stor skrigeørn holdt til ved Åstrup Skov (S) 14/1-4/2.

I februar blev en syngende spurveugle fundet 5/2 i Hesselholt Skov (NJ), hvor den blev frem til 29/4. En kejsereørn sås 13-14/2 ved Åbenrå (SJ), mens en ny hvidøjet and blev fundet 28/2 i Kattinge Vig (S).

Ud over rastende fugle fra tidligere måneder var marts forholdsvis stille med hensyn til sjældne fugle. Eneste nye fugle var en brilleand ved Haurvig (RK) 4/3 og en stellersand ud for Korshage (S) 29/3.

I april blev en brilleand set 4/4 ved Blåvands Huk (RB), mens en ny stor skrigeørn sås 18/4 ved Klinteskoven (M). Herefter fulgte to nye arter for landet; først en snefinke 21/4 ved Ulvshale (M) og dernæst en gulbrynet værling 28/4 og 30/4-1/5 i Skagen (NJ), hvilket er første gang, der registreres nye arter for Danmark i april siden ensfarvet stær i 2002.

Maj var typisk hektisk, hvad angår sjældne fugle. Der sås først to citronvipstjerter i Skagen (NJ), hhv. 7/5 og 8/5. På Hulsig Hede (NJ) kunne en slangeørn ses 9-11/5, mens en amerikansk hjejle opholdt sig i Bøjden Nor (F) 9-16/5. Forårets tredje citronvipstjert blev fundet 11/5 i Busemarke Mose (M), mens en stendrossel sås mindre end to timer om aftenen 14/5 på Djursland (ÅH). I Gedser (LF) ringmærkedes en buskrørsanger 16/5, mens en rødhovedet tornskade rastede 23/5 på Rønmø (SJ). Dernæst blev den sædvanlige terekklire set 23-26/5 ved Højer Vade (SJ) efterfulgt af endnu en terekklire 26-28/5 ved Sneum Sluse (RB). Den 27/5 blev tre endagsfugle fundet med en rosenbrystet tornskade ved Saksfjed Inddæmning (LF), en korttået lærke i Skagen (NJ) og en buskrørsanger i Kongelunden (S). En stellersand sås 28-30/5 ved Dueodde (B), mens en topskarv i den modsatte ende af landet blev fundet 31/5 på Hirsholm (NJ).

I juni blev stellersanden fra Dueodde (B) genfundet 1/6 på Christiansø (B), hvor en hvidskægget sanger blev ringmærket dagen efter. Dernæst sås en triel 12/6 ved Årsdale (B), mens en sorthovedet gul vipstjert ssp. *feldegg* på Fanø (RB) 14-24/6 var landets blot fjerde fund af denne underart. Den 17/6 sås endnu en triel, idet en fugl blev fundet i billygters skær, stående på en asfalteret vej, midt om natten ved Bagenkop (F), mens Nordjyllands blot andet fund af hvidrygget ryle blev gjort 18/6 i Ulvedybet (NJ).

Juli fortsatte i samme stil som juni med en række overraskelser. Først sås årets tredje triel 4/7 på Grenen (NJ), og dagen efter blev en terekklire fundet på Bygholm Vejle (NJ). Herefter fulgte 16/7 det sjette fund af blå glente i Skagen (NJ), mens juli blev afsluttet med landets sjette fund af bonapartemåge 26/7-7/8 i Thorshavn (RK).

August startede med en af sensommerens store højdepunkter; en slagfalk, der gæstede Ballum Forland (SJ) 4/8-9/10. Derudover ringmærkedes en vandsanger 8/8 på Fanø (RB), mens årets fjerde terekklire sås 12/8 ved Ulvshale Nordstrand (S). Sensommerens helt store

Gråsejler, Hanstholm Havn og Slamdepot, 7. november 2018.
Foto: Henrik Haaning Nielsen

overraskelse var endnu en ny art for landet, idet en stillehavslom blev fundet 13/8 i Skagen (NJ), hvor den kunne ses helt indtil november. August sluttede med en ubestemt atlantisk skræpe/scopolis skræpe trækkende 31/8 ved Blåvands Huk (RB).

September bød på fire forskellige ænder, der regnes som gengangere fra tidligere år. Det drejer sig om en brilleand 1/9 ud for Fanø Vesterstrand (RB), hvor den kunne ses resten af året, samt en hvidøjet and i Maribo Sønderø (LF) 9-17/9. Dertil en halsbåndstrodand 24/9 og året ud i Sønderø (S) og en trækkende amerikansk sortand 26/9 ved Blåvands Huk (RB). Derudover trak en slangeørn ind 4/9 ved Stevns (S), hvor den fortsatte mod sydvest for to dage senere af blive genfundet ved Røgbølle Sø (LF). I den modsatte ende af landet blev det første nordjyske fund af nordsanger gjort i Skagen (NJ), hvor den blev ringmærket 8/9, mens årets fjerde triel sås 18/9 ved Råbjerg Mile (NJ). I dagene 21-24/9 sås en køhejre på forskellige lokaliteter på Fanø (RB), hvor en korttået lærke også opholdt sig 23-24/9. Den 23/9 sås en brilleand ved Rørvig (S) efterfulgt af to sjældne småfugle, der begge blev ringmærket; en blåstjert 24-25/9 i Skagen (NJ) efterfulgt af landets andet september-fund af brun løvsanger 29/9 i Hanstholm (NJ).

Oktober bød, ligesom september, på forskellige ænder, der regnes som gengangere fra tidligere år. Som så ofte før i oktober blev der fundet amerikansk sortand ved Asserbo Strand (S) og Hvidbjerg Strand (RB), mens der fortsat sås en brilleand ved Fanø Vesterstrand (RB). Oktober bød også på en ubestemt atlantisk skræpe/scopolis skræpe trækkende 3/10 ved Korshage (S) og ikke langt derfra sås samme dag en af efterårets store overraskelser; en petrel tilhørende komplekset af arterne: Kap Verde-petrel, Desertas-petrel og Madeirapetrel. Den rastede omkring 40 minutter ud for Kikhavn (S), inden den trak videre. Efterårets anden og tredje blåstjert blev begge ringmærket ved Hanstholm Fyr (NJ) hhv. 5-6/10 og 19/10. Her blev ligeledes en himalayasanger set 19-20/10 og ringmærket på andendagen. Ikke langt derfra sås en ellekrage 16-28/10 i Sårup (NJ). Sydvestjylland kunne i oktober byde på en perlerække af sjældne fugle med tre tajgapibere; 12-14/10 Mandø (RB), 13/10 Ho Plantage (RB) og 19/10 Blåvands Huk (RB) foruden

landets syvende fund af lille gulbug 13-15/10 på Mandø (RB), en buskrørsanger, som udelukkende blev observeret i felten, 15/10 i Blåvand (RB) og en nonnestenpikker 17-19/10 på Skallingen (RB). De sibiriske småfugle omfattede derudover seks fund af brun løvsanger, der fordelte sig med fire på Christiansø (B) og to på Agger Tange (NJ). Herudover sås en kohejre 11-13/10 ved Skjern Enge (RK), en brilleand 16/10 i Skagen (NJ), mens to store skrigørne trak ind 19/10 ved Stevns (S), og årets fjerde blåstjert sås 20/10 på Amager (S).

November bød, ligesom de to foregående måneder, på forskellige ænder, der regnes som gengangere fra tidligere år. På månedens første dag blev en hvidøjet and fundet i Kruså Møllesø (SJ), hvor den sås 1-3/11 og 7-18/11, mens der sås brilleand ved Lumsås Nordstrand (S), Hundested Havn (S) og Korshage (S) foruden amerikansk sortand ved Hundested Havn (S). Ud over gengan-

gere sås også halsbåndstroidand 19-21/11 og 12-31/12 ved Skjern Enge (RK) samt både amerikansk sortand og brilleand på Norddjurs (ÅH) henholdsvis 17/11-8/12 og 17/11-9/12. Den 23/11 blev en kohejre fundet ved Filsø (RK), hvor den i øvrigt sås langt ind i det nye år. November overraskede med fire fund af gråsejler; 3/11 Skagen (NJ), 4/11 Ballum Vesterende (SJ), 7/11 Hanstholm (NJ) og 14/11 Flyvesandet (F) foruden landets tredje fund af mongolsk piber 16-28/11 i Skagen (NJ).

Decembers sluttede med et brag i form af Nordeuropas første vinterfund af middelhavsstenpikker 26/12 ved Sundstrup (NJ), hvor den blev nogle dage ind i det nye år. Der var tale om det tredje danske fund af vestlig middelhavsstenpikker ssp. *hispanica*. Årets sidste nye sjældne fugl blev en mellemflagspætte 30-31/12 i Gråsten Skovene (SJ), hvor den blev et stort tilløbsstykke langt ind i det nye år.

Bonapartemåge, Thorsminde Havn, 3. august 2018. Foto: Carsten Gørges Laursen

Kategori A: Spontane forekomster

Category A: Species recorded in an apparently wild state

Hvidøjlet *Aythya nyroca* (4/4, 57/64, 1/1)

2008: 15-16/9, Astrup Engso (SJ), 1K/hun, *Morten Bentzon Hansen, Søren Nygaard m.fl. (Foto).

2018: 7/1, Kruså Møllesø (SJ), 3K+ han, *Kim Hagen Andersen (Foto). – 28/2, Kattinge Vig (S), 3K+ han, *Jakob Engelhard, *Hjalte B. Johansen (Foto). – 9-17/9, Maribo Søndersø (LF), 2K+ han, *Hans Ægidius, Jan Speiermann m.fl. (Foto). – 1-3/11 og 7-18/11, Kruså Møllesø (SJ), 2K+ han, *Kjeld Hansen, *Jørn Vinther Sørensen m.fl. (Foto).

Fundet fra Astrup Engso 15-16/9 2008 er tidligere godkendt fra 15/9 2008 (SU-rapport 2008). Fuglen fra Kattinge Vig repræsenterer et nyt fund, mens fundene fra Kruså Møllesø og Maribo Søndersø regnes som gengangere fra tidligere år. (Øst- & Sydøsteuropa; overvintrer Middelhavet, Sortehavet & Nordafrika)

Halsbåndstroland *Aythya collaris* (0, 14/14, 1/1)

2018: 1/1-11/4, Søndersø, Værløse (S), 3K+ han, *Allan Haagensen, *Tim Andersen, *Jørgen Hulbæk Christiansen m.fl. (Foto). – 24/9-31/12, Søndersø, Værløse (S), 2K+ han, *Jesper Brodersen m.fl. (Foto). – 19-21/11 og 12-31/12, Skjern Enge (RK), 2K+ han, *Ole Amstrup, Ole Olesen, Mogens Larsen m.fl. (Foto).

De to iagttagelser fra Skjern Enge i hhv. november og december 2018 regnes som omhandlende samme individ og udgør årets eneste nye fund af arten. Fundene fra Søndersø 1/1-11/4 og 24/9-31/12 regnes som den samme tilbagevendende fugl, som er registreret nord for Københavnsområdet årligt siden 2013 (SU-rapport 2013, SU-rapport 2014, SU-rapport 2015, SU-rapport 2016, SU-rapport 2017). (Nordamerika)

Stellersand *Polysticta stelleri* (7/9, 41/60 ekskl. fund i perioden 1991-2009, 2/2)

2017: 3/11, Sydvestpynten, Amager (S), 1K/hun trk., *Steffen Sommer Nielsen.

2018: 29/3, Korshage, Rørvig (S), 3K+ han, *Erik Vikkelsø Rasmussen (Foto). – 28-30/5, Kødtdønden, Dueodde (B), 3K+ han, *Niels Erik Johansen, Sune Riis Sørensen (Foto). – 1/6, Christiansø (B), 3K+ han, *Stinne Aastrup, *Vicky Knudsen, Anton Herring Liebermann m.fl. (Foto).

Fundet fra Sydvestpynten 3/11 2017 udgør det første fund af arten siden 2014 (SU-rapport 2014). Fundene fra Dueodde 28-30/5 og Christiansø 1/6 regnes som omhandlende samme fugl. Stellersand er kun registreret syv gange i Danmark siden 2010, hvor arten genindtrådte på SU-listen. (Sibirien; overvintrer Barentshavet & Østersøen)

Brilleand *Melanitta perspicillata* (0, 50/52, 5/5)

2018: 4/1-5/2, Bækbygård Strand (RK), 3K+ han, *Jens Ballegaard, Svend Erik Petersen, Erik Enevoldsen m.fl. (Foto). – 10/1-20/2 og 19/3-14/4, Fanø Vesterstrand (RB), 3K+ han, *Kim Fischer m.fl. (Foto). – 15/2-14/4, Lumsås Nordstrand (S), 3K+ han, *Kristian Bruus-Jensen, Erik Vikkelsø Rasmussen, Jørgen Carl Erik Scheel m.fl. (Foto). – 17-21/2, Eskebjerg Vesterlyng (S), 3K

han, *Søren Mygind, Rasmus Turin m.fl. (Foto). – 4/3, Haurvig (RK), 3K+ han, *Ole Zoltan Gøller, Thomas Buus Nielsen m.fl. (Foto). – 4/4, Blåvands Huk (RB), 3K+ han trk., *David Manstrup, Henrik Knudsen (Foto). – 1/9-28/12, Fanø Vesterstrand (RB), 2K+ han, *Kim Fischer m.fl. (Foto). – 23/9, Korshage, Rørvig (S), 2K+ han trk., *Jørgen Hulbæk Christiansen, Klaus Bjerre. – 16/10, Grenen, Skagen (NJ), 1K/hun, *Rolf Christensen, Lars Paaby, Knud Pedersen m.fl. (Foto). – 16/11, Hundested Havn (S), 2K+ han, *Søren Haaning Nielsen m.fl. – 17/11-9/12, Fjellerup Strand & Skærbæk Hest ved Bønnerup (ÅH), 2K+ han, *Jan Drachmann, Jens Skovgaard Pedersen, Hans Christophersen m.fl. (Foto). – 17/11-16/12, Lumsås Nordstrand (S), 2K+ han, *Lars A. Krogh, Kristian Bruus-Jensen m.fl. (Foto). – 23/11, Korshage, Rørvig (S), 2K+ han, *Erik Vikkelsø Rasmussen.

2018 var et godt år med fem nye fugle, hvilket kun er overgået i 2010 med seks nye fugle (SU-rapport 2010). Årets første nye fund er fra Eskebjerg Vesterlyng 17-21/2, mens fundet fra Haurvig 4/3 ligeledes regnes som et nyt fund. Fundene fra Rørvig 23/9 og 23/11 samt Hundested Havn 16/11 regnes som omhandlende samme individ og udgør årets tredje nye fund. Årets fjerde nye fund er fra Skagen 16/10. Fundet fra Fjellerup Strand og Skærbæk Hest 17/11-9/12 udgør årets femte nye fund, og er det første fra Østjylland siden 2012 (SU-rapport 2012). De øvrige fund i 2018 regnes som gengangere af fugle fra tidligere år. I det øvrige Norden er antallet af fund: 72 i Finland (William Velmala pr. mail), 97 i Norge, hvoraf fem fund er fra 2018 (Tor A. Olsen pr. mail), mens Sverige havde fem fund i 2018 og i alt har 116 fund af arten (Magnus Corell pr. mail). (Nordamerika)

Sibirisk fløjsand *Melanitta stejnegeri* (0, 1/1, 1/1)

2018: 7-17/2, Eskebjerg Vesterlyng (S), 3K+ han, *Rasmus Strack m.fl. (Foto og Video).

Andet danske fund af sibirisk fløjsand og det første fund fra Sjælland. Fundene fra Blåvands Huk (RB) og Hvidbjerg Strand (RB) 12-18/10 2009, 19/3 2010, 18/2-26/3 2011 og 12-17/10 2014 anses som omhandlende samme fugl og udgør det første danske fund (SU-rapport 2009, SU-rapport 2010, SU-rapport 2011, SU-rapport 2014). Til sammenligning er der tre fund i Finland (William Velmala pr. mail), ét i Island (Yann Kolbeinnsson pr. mail), to i Sverige, hvoraf ét i 2018 (Magnus Corell pr. mail), seks i Norge (Tor A. Olsen pr. mail), to i Polen (Tadeusz Stawarczyk pr. mail) og ét i Tyskland (Christopher König pr. mail). Sibirisk fløjsand er nyligt udskilt som en selvstændig art fra amerikansk fløjsand (*Melanitta deglandi*) af IOC (Gill & Donsker 2019). Det første og hidtil eneste fund af amerikansk fløjsand i Danmark er fra Blåvands Huk (RB) og Hvidbjerg Strand (RB), hvor en han sås i perioderne 23/1-3/3 2013, 15/10-26/11 2014 og 11-18/10 2015 (SU-rapport 2013, SU-rapport 2014, SU-rapport 2015). I det øvrige Norden er antallet af fund af amerikansk fløjsand: to i Sverige (Magnus Corell pr. mail), ét i Finland (William Velmala pr. mail), to i Norge (Tor A. Olsen pr. mail), mens Island har ni fund indtil 2011 (Yann Kolbeinnsson pr. mail). (Nordøstasien)

Amerikansk sortand *Melanitta americana* (0, 17/17, 2/2)

2017: 24/3, Hirtshals Øststrand (NJ), 3K+ han, *Lars Paaby.

2018: 2/1-29/4, Asserbo Strand (S), 3K+ han, *Jakob Engelhard, *Jørgen Hulbæk Christiansen, Paul Nilsson m.fl. (Foto). – 6/1, Hvidbjerg Strand (RB), 3K+ han, *Sigrid Kistrup Ilsøe, Tim Hesselballe Hansen (Foto). – 6-9/2, Eskebjerg Vesterlyng (S), 3K+ han, *Jørgen Hulbæk Christiansen m.fl. – 26/9, Blåvands Huk (RB), 2K+ han trk., *David Manstrup, *Svend Rønnest, Morten Christensen m.fl. – 10/10-2/11, Asserbo Strand (S), 2K+ han, *Jon Lehmsberg, Per Quaade m.fl. (Foto). – 17-19/10, Hvidbjerg Strand (RB), 2K+ han, *Kristian Birchvald Jensen m.fl. (Foto). – 17/11-8/12, Fjellerup Strand (ÅH), 2K+ han, *Lars Tom-Petersen, Kent Olsen m.fl. (Foto). – 26/11 Hundested Havn (S), 2K+ han, *Jakob Engelhard, Søren Haaning Nielsen m.fl.

Fundet fra Hirtshals Øststrand 24/3 2017 er tidligere godkendt fra 11-14/3 2017 og 28/3 2017 (SU-rapport 2017). Der blev indrapporteret to nye fund i 2018. Årets første nye fund er fra Eskebjerg Vesterlyng 6-9/2, hvilket udgør det fjerde fund fra Sjælland, hvor de tre tidligere fund er fra 2008, 2011 og 2012 (SU-rapport 2009, SU-rapport 2011, SU-rapport 2012, SU-rapport 2015). Fundet fra Fjellerup Strand 17/11-8/12 regnes ligeledes som et nyt fund, mens de resterende fund i 2018 anses som gengangere af fugle fra tidligere år. Sverige havde tre godkendte fund i 2018, og har nu i alt 22 fund af arten (Magnus Corell pr. mail), mens Finland har fem fund, hvoraf ét fund er fra 2018 (William Velmala pr. mail). I Norge er antallet af godkendte fund fire, hvoraf to fund blev registreret i 2018 (Tor A. Olsen pr. mail), mens Polen har ti godkendte fund (Tadeusz Stawarczyk

pr. mail) og Tyskland to fund af arten (Christopher König pr. mail). (Nordamerika & Nordøstsibirien)

Gråsejler *Apus pallidus* (1/1, 13/13, 4/4)

2017: 20/10, Sønderho, Fanø (RB), *Kim Vesterskov, *Mike Vesterskov, *Søren Brinch (Foto).

2018: 3/11, Grenen, Skagen (NJ), trk.fors., *Anton Thøger Larsen, Hans Christophersen, Christian A. Jensen m.fl. (Foto). – 4-5/11, Ballum Vesterende (SJ), 1K, *Niels Bomholt, Lilly Sørensen m.fl. (Foto). – 7/11, Hanstholm Havn og Slamdepot (NJ), 1K, *John Kyed, Jens Jørgen Andersen, Henrik Haaning Nielsen m.fl. (Foto). – 14/11, Flyvesandet (F), 1K, *Søren Gjaldbæk (Foto).

Med fire fund blev 2018 et rekordår for arten i Danmark. I 2018 var der også rekordoptræden i Holland med seks fugle (Gerjon Gelling pr. mail), Storbritannien (Chas Holt pr. mail) og Sverige (Magnus Correll pr. mail) havde deres næstbedste år med hhv. 15 fugle og fire fugle. Der blev i 2018 også registreret gråsejler i de andre lande omkring os: Finland (1) (William Velmala pr. mail), Norge (2) (Tor A. Olsen pr. mail) og Tyskland (3) (Christopher König pr. mail). Med de nye danske fund er der herhjemme nu i alt 18 fund: 1942 (SU-rapport 2012), 1987 (SU-rapport 2012), 1993 (SU-rapport 2015), 2001 (SU-rapport 2001), 2002 (SU-rapport 2002), 2004 (SU-rapport 2005), 2005 (SU-rapport 2005), 2012 (SU-rapport 2012), 2013 (2) (SU-rapport 2013), 2014 (SU-rapport 2014), 2015 (SU-rapport 2015), 2016 (SU-rapport 2016), 2017 og 2018 (4). Arten er set årligt siden 2012, med oktober (6) og november (9) som de bedste måneder. Bemærk, at opsummeringen over antallet af fund er ændret i forhold til SU-rapport 2016. Det skyldes, at opsummeringen tidligere er blevet ændret i forbindelse med, at Sjældenhedsudvalget har

Amerikansk hjejle, Bøjden Nor, 15. maj 2018. Foto: Helge Sørensen

Lattermåge, Hanstholm
Havn, 6. januar 2018. Foto:
Carsten Gørges Laursen

været i gang med en genbehandling af de danske fund uden, at resultatet endnu er blevet publiceret. Derfor ændres summeringen tilbage indtil Sjældenhedsudvalget har afsluttet og publiceret resultatet af genbehandling. (Sydeuropa; overvintrer Afrika)

Triel *Burhinus oedicevus* (13/13, 38/38, 4/4)

2018: 12/6, Årsdale (B), trk., *Sune Riis Sørensen. – 17/6, Bagenkop (F), 2K+, *Søren Bøgelund m.fl. (Foto). – 4/7, Grenen, Skagen (NJ), 2K+, *Sebastian Steinar Thorup Hansen, Jonathan Hemmer Hansen m.fl. (Foto). – 18/9, Råbjerg Mile (NJ), 2K+, *Simon Sigaard Christiansen, *Daniel Bloche m.fl. (Foto).

Med fire fund udgør 2018 det hidtil bedste år herhjemme. Fundet fra Bagenkop var bemærkelsesværdigt, idet fuglen blev fundet i billygters skær, stående på en asfalteret vej, midt om natten. Arten har oplevet stor tilbagegang inden for det europæiske yngleområde. Intensive ret landbrug med færre græssende dyr, tilplantning og nedgange i kaninbestande menes at være de primære årsager. Bestanden i England gik tilbage med mere end 85% i årene mellem 1940-1985, hvor den nåede et lavpunkt på 160 ynglepar. Nedgangen er imidlertid vendt til fremgang igen på grund af en målrettet indsats med markering af reder samt genetablering af egnede ynglehabitater. I 2016 var bestanden i England således nået op på 320-380 par (RSPB 2019a, RSPB 2019b). Norge havde ét fund (Artsobservasjoner 2019), Sverige tre fund (Artportalen 2019), mens Finland ikke havde nogle fund i 2018 (Tarsiger 2019). (Mellem- & Sydeuropa; overvintrer Sydeuropa & Nordafrika)

Amerikansk hjejle *Pluvialis dominica* (0, 16/16, 1/1)

2018: 9-16/5, Bøjden Nor (F), 3K+ sdr., *Mikael Kristensen m.fl. (Foto).

Der er tale om det sjette forårsfund herhjemme. Hverken Norge eller Sverige havde fund i 2018, mens Finland imidlertid havde deres blot tredje fund nogensinde med en 1K 7/10 i Sydvestfinland (Tarsiger 2019). (Nordamerika; overvintrer Sydamerika)

Hvidrygget ryle *Calidris fuscicollis* (0, 22/22, 1/1)

2018: 18/6, Perlen, Ulvedyb (NJ), 2K+ sdr., *Rune Sø Neergaard m.fl. (Foto).

Første danske fund siden 2011. Fundet er blot det andet fra Nordjylland. Det første er fra Skagen (NJ) 1/7

2000 (SU-rapport 2000). De bedste danske lokaliteter for arten udgøres af Ulvshale Strand (M) med fire fund og Tipperne (RK) med tre fund, mens Aflandshage (S), Margrethe Kog (SJ), Lakolk Strand (SJ) og Harboøre Tange (RK) hver har to fund. Køge Bugt-området (S) har desuden tre fund. I 2018 havde Sverige to fund i perioden 19-20/7 på Øland (Artportalen 2019) og Norge havde et fund 3/10 ved Refsnes i Nordvestnorge (Artsobservasjoner 2019). (Arktisk Nordamerika; overvintrer Sydamerika)

Stribet ryle *Calidris melanotos* (0, 65-66/68-69 t.o.m. 2005, -/-)

1987: 22/7-2/8, Ølseagle Revle (S), 2K+ sdr., Tim Andersen m.fl.

Der er tale om en datoforlængelse, idet fundet tidligere er godkendt for perioden 22-25/7 1987 (SU-rapport 1986-1987). Stribet ryle blev taget af SU-listen fra og med 2006 (SU-rapport 2005). (Nordamerika & Østsibirien; overvintrer Sydamerika)

Tereklire *Xenus cinereus* (0, 55/55, 3/3)

2018: 23-26/5, Højer Vade (SJ), 2K+, Bjarne Nielsen m.fl. (Foto). – 26-28/5, 2K+, Sneum Sluse (RB), Svend Dybkjær m.fl. (Foto). – 5/7, 2K+, Bygholm Vejle (NJ), *Mogens Neergaard (Foto). – 12/8, Mågenakken, Ulvshale Nordstrand (M), 2K+, *Henrik Kisbye m.fl. (Foto).

Tangering af rekordåret 2011, hvor også fire forskellige fugle blev set, men hvor der tillige indgik det samme individ, som også i år regnes som genganger (SU-rapport 2011). Der er med sikkerhed tale om to forskellige fugle i Vadehavsregionen, idet de to fugle sås samtidig den 26/5. Fuglen fra Højer Vade regnes igen som genganger, da fuglen er set i området hvert år siden 2008 (SU-rapport 2017). De øvrige fund udgør henholdsvis det femte fund fra Sneum-området, det fjerde fund fra Bygholm Vejle og det tredje fund fra Ulvshale. Det er i øvrigt på datoen 13 år siden sidste nordjyske fund, som ligeledes var Bygholm Vejle (SU-rapport 2005). (Finland, Hviderusland & Rusland; overvintrer tropisk Afrika, kysterne langs Det Indiske Ocean, Sydøstasien & Australien)

Bonapartemåge *Chroicocephalus philadelphia* (0, 5/5, 1/1)

2018: 26/7-7/8, Thorsminde (RK), 3K+ sdr., *Lisbeth Rødbro Jeppesen, John Kyed m.fl. (Foto).

Årets fund er i lighed med alle tidligere fund gjort på den jyske vestkyst, hvor der nu er fund i Skagen (NJ), Hirtshals (NJ), Thorsminde (RK) og Blåvands Huk (RK). Alle fund har været af fugle, der har været på lokaliteterne i minimum to dage. Den månedlige fordeling er dermed: juli (1), august (2), oktober (1) og november (2). (Nordamerika)

Lattermåge *Leucophaeus atricilla* (0, 8/8, 0)

2018: 1-29/1, Hanstholm (NJ), 3K+, *Dorthe Pors Knudsen, Svend Dybkjær m.fl. (Foto).

En langtidsstationær fugl, der blev fundet 29/12 2017 (SU-rapport 2017). (Nordamerika; overvintrer sydlige USA, Mellem- & Sydamerika)

Armenisk Måge *Larus armenicus* (0, 1/1, 0)

2017: 4/5, Grønningen, Blåvand (RB), 4K+, *Henrik Knudsen, Tim Hesselballe Hansen, Sigrid Kilstrup Ilsøe m.fl. (Foto).

Første danske fund og ligeledes det første nordvest-europæiske fund af arten. Armenisk måge yngler fra Kaukasus gennem Armenien til det vestlige Tyrkiet og det nordvestlige Iran. Arten er genetisk nært beslægtet med middelhavssølvmåge og med hvilken den indimellem hybridiserer i en begrænset kontaktzone i det sydlige Tyrkiet (Yésou 2002). Der var dog ikke umiddelbart noget, der tydede på, at den aktuelle fugl skulle tilhøre en sådan hybridpopulation. Verdensbestanden estimeres til at tælle 19.000-29.000 par, hvilket svarer til 38.000-58.000 voksne individer (BirdLife International 2017). (Georgien, Armenien, Tyrkiet & Iran; overvintrer østlige Middelhav, Rødehavet & Persiske Bugt)

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

2018: 15/5, Bøtø Nor ved Nørresø (LF), sdr. trk., *Frank Desting (Foto).

Til og med 2015 skulle fund af arten uden for vadehavsregionen forelægges Sjældenhedsudvalget, men fra og med 2016 behandler Sjældenhedsudvalget kun fund uden for Jylland. (Europa; overvintrer Afrika)

Stillehavslom *Gavia pacifica* (0, 0, 1/1)

2018: 13-26/8 og 14/9-17/11, Grenen, Skagen (NJ), 2K, *Troels Eske Ortvad, Kathrine Rachel Scotchburn Snell, Jan Speiermann m.fl. (Foto).

Fundet er det første for Danmark af denne ventede art, som er truffet i de fleste af vores nabolande. Således er der gjort to fund i Norge (Tor A. Olsen pr. mail), ét fund i Sverige (Magnus Corell pr. mail), ét fund i Finland (William Velmala pr. mail) og i alt ni fund i Storbritannien (Chas Holt pr. mail). Læs mere om det danske fund andetsteds i Fugleåret (Ortvad & Snell 2019a). (Nordamerika & Nordøstsibirien; overvintrer nordlige Stillehav)

Lille stormsvale *Hydrobates pelagicus*

2018: 10/12, Samsø Bælt (S), rst. på færge, *Helle Landgren (Foto).

Fund fra den jyske vestkyst efter 1971 og fra de indre danske farvande 1991-2006 har ikke skullet forelægges Sjældenhedsudvalget. Bemærk således, at fund uden for den jyske vestkyst fra og med 1. januar 2007 skal behandles af Sjældenhedsudvalget. Det skal bemærkes, at en række ældre fund er under genbehandling, hvorfor der ikke er vist nogen opsummering. (Atlantehavet)

Kap Verde-petrel / Desertas-petrel / Madeira-petrel *Pterodroma feae* / *Pterodroma deserta* / *Pterodroma madeira* (0, 0, 1/1)

2018: 3/10, Kikhavn, Hundested (S), rst. herefter trk., *Troels Eske Ortvad, Katherine Rachel Scotchburn Snell.

Fundet er det første for Danmark tilhørende arts-komplekset. Læs mere om det danske fund andetsteds i Fugleåret (Ortvad & Snell 2019b). Sjældenhedsudvalget er påbegyndt en genbehandling af de tidligere fund. Fra de øvrige skandinaviske lande er der kun fund fra Sverige, som har fire godkendte uidentificerede fund af arts-komplekset (Magnus Corell pr. mail). (Kap

Stillehavslom, Grenen, Skagen, 15. august 2018. Foto: Carsten Gørges Laursen

Verde-øerne, Madeira & Desertasøerne; overvintrer centrale Atlanterhav)

Atlantisk skråpe / scopolis skråpe *Calonectris borealis* / *Calonectris diomedea* (0, 53/54, 2/2)

2014: 25/8, Roshage (NJ), trk., *Henrik Haaning Nielsen, Frits Rost.

2018: 31/8, Blåvands Huk (RB), trk., *Lars Tom-Petersen. – 3/10, Kørshage, Rørvig (S), trk., *Erik Vikkelsø Rasmussen, Jørgen Hulbæk Christiansen, John Steffensen m.fl.

Artskomplekset kræver optimale observationsforhold at adskille, og da atlantisk skråpe er klart den mest almindelige af de to arter i Nordatlanten, er det overvejende sandsynligt, at fundene drejer sig om denne art. Fundene falder fint ind i forekomstmønsteret, hvor fundene toppe fra august til oktober måned. Månedsfordelingen for de danske fund fordeler sig med januar (2), februar (1), april (1), maj (1), juni (2), juli (6), august (15), september (11), oktober (10), november (5) og december (1). I vores nabolande blev artsparet i 2018 registreret med ét fund i Tyskland på Helgoland (Christopher König pr. mail) og fire fund i Sverige (Magnus Corell pr. mail). (Midtatlanten & Middelhavet; overvintrer Middelhavet, Syd- & Midtatlanten)

Balearskråpe *Puffinus mauretanicus* (1/1, 88/93, 0)

2016: 26/8, Roshage (NJ), trk., *Thorkil Brandt.

Fundet falder perfekt ind i forekomstmønsteret, da netop august er den måned, hvor arten ses hyppigst. Fordelingen af de danske fund er april (1), maj (1), juni (1), juli (17), august (37), september (24) og oktober (8). (Vestlige Middelhav; overvintrer Middelhavet & tilstødende Atlanterhav)

Topskarv *Phalacrocorax aristotelis* (35/37, 111/202 ekskl. fund fra 1973-1983, 1/1 ekskl. fund fra den jyske vestkyst)

2018: 31/5, Hirsholm (NJ), 2K, *Michael Fricke, Lars H. Mortensen, Knud Pedersen m.fl. (Foto).

Fra og med 2017 er det kun fund uden for den jyske vestkyst, som skal behandles af Sjældenhedsudvalget (SU-rapport 2016). Året bød på ét fund fra de indre danske farvande i maj. Dermed er fundet i tidsmæssig overensstemmelse med forekomstmønsteret, hvor fundene på landsplan toppe februar-maj og oktober-december. Desuden fortsætter topskarven sin fremgang på den svenske vestkyst (Artportalen 2019), hvorfor flere fund fra den danske del af Kattegat må forventes. (Island, Færøerne, Britiske Øer, Norge & Sverige)

Kohejre *Bubulcus ibis* (3/3, 16/16, 1/1)

2018: 21/9, Kalvekrogen, Sønderho, Fanø (RB), 1K, *Søren Brinch (Foto). – 23/9, Sloen, Fanø (RB), 1K, Michael Køie Poulsen, Benjamin Rohde (Foto). – 24/9, Albuebugt, Fanø (RB), 1K, Michael Køie Poulsen (Foto). – 11-13/10, Skjern Enge (RK), 1K, Erik Enevoldsen, Alex Sand Frich, Ulf Eschou Møller m.fl. (Foto). – 23/11-31/12, Filsø (RB), 1K, *Steen Jørgensen, Jens Ballegård, Hanne Albertsen m.fl. (Foto).

De ovennævnte fund regnes for samme fugl, selvom det ikke kan udelukkes, at der er tale om mere end én

fugl. Fuglen sås ind i 2019. Det er første gang, at kohejre optræder i september i Danmark, og dermed falder forekomsten lidt uden for mønsteret, hvor arten hyppigst forekommer fra ultimo april til ultimo juli og igen i oktober. Den månedlige fordeling af de danske fund er således april (3), maj (5), juni (2), juli (2), august (1), september (1), oktober (4) og november (2). I vores nabolande optrådte arten med ét fund i Sverige (Magnus Corell pr. mail), to fund af tre fugle i Norge (Tor A. Olsen pr. mail) og Polen havde to fund (Komisja Faunistyczna 2019). I Nordtyskland rapporteredes fem fund med det nordligste i Niebüll, men en fritflyvende koloni i Zoo Hannover vanskeliggør opgørelserne for denne art (Christopher König pr. mail). (Sydeuropa, Mellemøsten & Nordafrika)

Blå glente *Elanus caeruleus* (0, 13/13, 1/1)

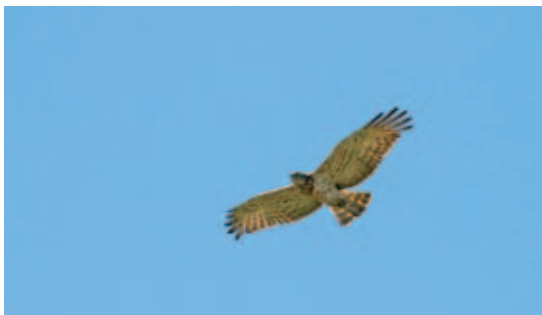
2018: 16/7, Jennes Sø, Skagen (NJ), 2K+ trk., *Michele Pes, Peter Denyer, Preben Skovgaard Christensen (Foto).

Et blankt år i 2017 brød rækken af årlige fund af blå glente i Danmark i årene 2012-2016 med ti fund ud af i alt 13 fund siden det første danske fund ved Skagen (NJ) 29-30/3 1998 (SU-rapport 1998). Årets fund er det sjette af blå glente fra Skagen, men det første fra juli. Der foreligger ét tidligere dansk fund fra juli ved Gødser Odde (LF) og Saksfjed Inddæmning (LF) 22/7 2016 (SU-rapport 2016). Månedsfordelingen for de 14 danske fund er: marts (1), april (5), maj (1), juni (2), juli (2), august (2) og september (1). Sverige havde ingen fund i 2018 (Artportalen 2019), men ellers seks fund til og med 2017 (Birdlife Sverige 2019). Arten er stadig ikke truffet i Norge (Norgeslisten 2018) eller Finland (BirdLife Finland 2018). Polen havde sit tredje fund af arten i 2018, og det var som det danske fra juli: 22/7 (Komisja Faunistyczna 2019). Fra Holland meldes om seks godkendte fund i 2018 og en total på 34 (Gerjon Gelling pr. mail). I Tyskland er der 37 fund af blå glente til og med 2017, heraf er der otte fund i perioden 1976-2009, men hele 29 fund i perioden 2010-2017 (Christopher König pr. mail). Den stigende hyppighed af fund i Nordeuropa afspejler artens aktuelle og markante bestandsfremgang i Spanien, Portugal og Frankrig. På den iberiske halvø angives en estimeret bestand på 1000-2500 par i 2015 og i Frankrig 130-150 par i 2014. I Frankrig har arten spredt sig fra kerneområdet i sydvest mod nordvest med det første ynglefund i Bretagne i 2016 (Lawicki & Perlman 2017). (Sydvestlige Frankrig, Iberiske Halvø & Nordvestafrika)

Slangeørn *Circaetus gallicus* (uddød 1877, herefter 1/1, 48/48, 2/2)

2018: 9-11/5, Hulsig Hede (NJ), 3K, *Hans Christopher Sen, Sebastian Klein m.fl. (Foto). – 4/9, Mandehoved, Stevns (S), 4K+ trk., *Jørgen Hulbæk Christiansen m.fl. (Foto). – 6/9, Røgbølle Sø (LF), 4K+ trk., *Rasmus Strack.

Årets to fund må betegnes som typiske med ét forårsfund på Skagen Odde i maj og ét efterårsfund på Stevns og Lolland i september. Fuglen fra Mandehoved 4/9 var meldt som udtrækkende ved Falsterbo i Skåne samme dag kl. 13.06 og nåede Stevns kl. 13.28, hvorefter den trak videre mod sydvest. Alder og dragt godtgør, at det var samme fugl, som to dage senere blev set ved Røgbølle Sø. De 51 danske fund er fordelt på følgende

Slangeørn, Hulsig Hede, 9. maj 2018. Foto: Jørgen Kabel

Ellekrage, Sårup, 24. oktober 2018. Foto: Henrik Haaning Nielsen

måneder: april (4), maj (15), juni (8), juli (3), august (8), september (9) og oktober (4). Hertil kommer ét fund fra 1870 uden dato. Før 1990 var der i alt ti fund i Danmark, men herefter forekommer arten næsten årligt med 41 fund til og med 2018. Største år er henholdsvis 1999 (SU-rapport 1999) og 2008 (SU-rapport 2008) med hver fire fund. (Syd- & Østeuropa; overvintrer nordlige del af tropisk Afrika)

Stor skrigørn *Clanga clanga* (4/4, 84/85, 4/4)

2018: 14/1-4/2, Åstrup Skov (S), 3K, *Jan Eske Schmidt, Jørgen Hulbæk Christiansen m.fl. (Foto). – 18/4, Klinte-skoven (M), 3K, *Per Schiermacker-Hansen m.fl. (Foto). – 19/10, Stevns Fyr (S), 2K trk., *Jørgen Hulbæk Christiansen, Tim Andersen, Jens Lind m.fl. (Foto). – 19/10, Højerup, Stevns (S), 3K trk., *Tim Andersen, Jens Lind m.fl. (Foto)

Vinterfundet fra Åstrup Skov hører til de mere usædvanlige fund af stor skrigørn i Danmark. Der er således kun tre tidligere fund fra januar-februar ud af de i alt 92 fund af 93 fugle. Forårsfundet fra Møn i april og de to fund fra Stevns 19/10 er tidsmæssigt mere typiske.

Efter år 2000 er arten registreret årligt (bortset fra 2001, 2002 og 2015) med op til syv fund pr. år og i gennemsnit to til tre årlige fund. Artens nærmeste ynglepladser er i det østlige Polen, hvor den er i tilbagegang. I 2018 fandtes kun 7-10 artsrene par i Biebrza Basin og ét enkelt par ved Siemianowka. Hertil kommer 5-10 blandingspar med lille skrigørn, hvor det typisk er pardaner bestående af stor skrigørn hun og lille skrigørn han. I Hviderusland findes endnu en stabil bestand på 200-300 par (Mikal Polakowski pr. mail). (Rusland & østlige Baltikum; overvintrer Sydøsteuropa, Mellemøsten, Indien & Nordøstafrika)

Kejserørn *Aquila heliaca* (0, 20/20, 1/1)

2018: 13-14/2, Varnæs Tykke, Aabenraa (SJ), 5K, *Jesper Tofft, Bjarne Nielsen, Gert Lystrup Jørgensen (Foto).

Ud fra karakteristiske dragt karakterer kunne det bekræftes, at fuglen havde en dokumenteret forhistorie, inden den blev set i Danmark. I perioden 27/9-10/10 2017 blev den således observeret og fotograferet på flere lokaliteter i Holland (Birding Frontiers 2017, Gerjon Gelling pr. mail). På grundlag af fotos fra Holland kunne det dokumenteres, at fuglen var ringmærket. Ringkoden viste, at det drejede sig om et individ mærket som redeunge i et kuld på to unger i Ungarn 18/6 2014 (Hungarian Bird Ringing Centre pr. mail). Fundet er det første siden 7/6 2008, hvor en 2K blev set ved Årlev Engso (ÅH) (SU-rapport 2008). Årets fund er blot det andet vinterfund i Danmark. Det første vinterfund var en 1K-fugl fra Store Vildmose (NJ) 19-21/12 2000 (SU-rapport 2000 og med datoforlængelse i SU-rapport 2006). De 21 danske fund er fordelt på følgende måneder: februar (1), april (1), maj (5), juni (5), juli (1), august (2), september (5), oktober (4), december (1). Bemærk, at en genganger i årene 1986-1990 optræder flere gange i månedsfordelingen, som derfor afviger fra opsummeringens 21 fund. Sveriges 13. fund af arten blev gjort i 2018, hvor en langtidsstationær 2K-fugl opholdt sig i Skåne fra 7/10 og året ud (Artportalen 2019). Finland havde to fund i 2018 fra henholdsvis maj og juni og er nu oppe på i alt tolv fund (Väisänen et al. 2019). I Norge er kejserørn truffet en enkelt gang i Rogaland i februar-marts 2007 og samme fugl (4-5K) i november 2007 til marts 2008 (Norgeslisten 2018). Polen havde ni fund i 2018 og er oppe på i alt 77-80 fund (Komisja Faunistyczna 2019). (Sydøsteuropa & Sydlige Rusland; overvintrer Sydøsteuropa, Mellemøsten & Østafrika)

Spurveugle *Glauclidium passerinum* (17/17, 79/79) (ekskl. fund på Sjælland i 2011/2012), 1/1)

2018: 5/2-29/4, Hesselholt Skov (NJ), han syng., *Rasmus Fuglsang Frederiksen, Anders Horsten m.fl. (Foto og Lyd).

Første fund siden masseforekomsten i 2011/2012. (Skandinavien, Rusland, Øst- & Mellemeuropa)

Ellekrage *Coracias garrulus* (Uddød 1868 – herefter ca. 155/188, 34/34) (ekskl. fund fra 1970-1983, 1/1)

2018: 16-28/10, Sårup, Thy (NJ), 2K+, *Karen Margrethe Gabel, John Kyed, Jens Jørgen Andersen m.fl. (Foto).

Fundet udgør det blot fjerde danske fund i dette årtusinde og det sjette danske oktober-fund efter arten uddøde som ynglefugl herhjemme i 1868 (Christensen & Rasmussen 2015). De fem tidligere fund dateret fra oktober er alle af ældre dato: 1872, 1890, 1913, 1915, 1955 og omhandler skudte/indsamlede fugle. Derudover er der i øvrigt ét fund fra november, hvor én er fundet død 2/11 1932 ved Rind (RK) (Christensen & Rasmussen 2015). Ud fra dragtdetaljer har det kunnet konstateres, at samme fugl blev set i Holland i perioden 24-26/9 2018 (Gerjon Gelling pr. mail). (Syd- & Øst-europa; overvintrer Afrika syd for Sahara)

Mellemflagspætte *Dendrocopos medius* (ynglefugl, uddød 1959 med enkelte fund til og med 1963 herefter 10/10, 1/1)

2018: 30-31/12, Dyrehaven, Gråsten Skovene (SJ), *Eivor Rosenquist, Morten Bentzon Hansen m.fl. (Foto).

Ligesom 2017 så 2018 ud til at blive et år uden fund af mellemflagspætte. Dette blev der ændret på i årets sidste dage, da en fugl blev fundet i Gråsten Skovene, hvor den blev indtil marts 2019. Fundet passer fint ind i det hidtidige mønster, da alle fund siden 2011 har været i det sydlige Jylland bortset fra et fund på Ærø. (Syd- & Mellemeuropa)

Slagfalk *Falco cherrug* (0, 2/2, 1/1)

2018: 4/8-9/10, Ballum Forland (SJ), 2K, *Alex Sand Frich, Alex B. Bühring m.fl. (Foto).

Andet år i træk med fund af arten. Årets fugl var langtidstationær og opholdt sig i over to måneder i vadehavsområdet ud for Ballum Forland. Den tiltrak rigtig mange fugekiggere, men kunne ind i mellem være svær at finde, når den periodevis opsøgte andre jagtterræner i området. De to andre danske fund i kategori A udgøres af en 2K-fugl på trækforsøg i Skagen (NJ) 6-7/5 2006 og en 1K-fugl på Værnengene (RK) 17-21/8 2017 (SU-rapport 2017, Kristensen et al. 2018). Ét fund fra Finland af en 2K-fugl 17/5 er ud over det danske fund det eneste i Norden i 2018. Finland er nu oppe på i alt fire fund godkendt i kategori A (Väisänen et al. 2019, William Velmala pr. mail). I Polen var der seks fund i 2018, heraf landets andet ynglefund (Komisja Faunistyczna 2019, Kristensen et al. 2018). (Sydøsteuropa, sydlige Rusland & Centralasien; overvintrer Sydøsteuropa, Mellemøsten, Nordøstafrika & Indien).

Jagtfalk *Falco rusticolus* (40/40, 129/130, 1/1)

2018: 6/1, Sandene, Ringkøbing Fjord (RK), 2K, *Lene Ørskov, *Stig Niklassen (Foto).

Som i 2017 (SU-rapport 2017) er der kun godkendt ét fund af jagtfalk i 2018. Årets fund er typisk med hensyn til alder, tidspunkt og lokalitet. Arten har været årlig siden 2003 med op til 13 fund på et enkelt år og et gennemsnit på fire fund pr. år. (Nordskandinavien & Rusland).

Rosenbrystet tornskade *Lanius minor* (3/3, 47/47, 1/1)

2018: 27/5, Saksfjed Inddæmning (LF), han, *Marianne Brandt, *Morten Brendstrup-Hansen (Foto).

Rosenbrystet tornskade, han, Saksfjed Inddæmning, 27. maj 2018. Foto: Morten Brendstrup-Hansen

Arten træffes ikke årligt i Danmark og er i de seneste ti år registreret med to fund i 2011 (SU-rapport 2011) og to fund i 2017 (SU-rapport 2017). Årets fugl blev set inden for artens primære forekomstperiode: maj-juni. Arten blev i Skandinavien i 2018 registreret med ét fund i Norge (Olsen 2019), to i Sverige (Artsportalen 2019) og syv i Finland (Rissanen et al. 2019). (Sydøsteuropa, Tyrkiet & Centralasien; overvintrer Sydlige Afrika)

Rødhovedet tornskade *Lanius senator* (2/2, 46/46, 1/1)

2018: 23/5, Lakolk (SJ), 2K han, *Sebastian Klein, Morten Bentzon Hansen m.fl. (Foto).

Årets fund blev gjort på et for arten typisk tidspunkt. Arten ses næsten årligt i Danmark med fund i syv af de seneste ti år. I resten af Skandinavien blev der gjort ét fund i Norge (Olsen 2019), fire i Sverige (Artsportalen 2019) og fire i Finland (Väisänen et al. 2019). (Lilleasien, Sydeuropa & Nordafrika; overvintrer tropisk Afrika)

Korttået lærke *Calandrella brachydactyla* (0, 48/49, 2/2)

2018: 27/5, Grenen, Skagen (NJ), *Sebastian Klein, *Jakob Engelhard, Erik Christophersen m.fl. (Foto). – 23-24/9, Sønderho, Fanø (RB), *Jens Kirkeby, *Henrik Knudsen m.fl. (Foto).

Hermed syvende fund for Skagen og femte for Fanø. Maj er bedste måned for arten med hele 19 fund. Det seneste fund er fra Skallingen (RB) 20/10 2016 (SU-rapport 2016). Der var 13 fund af korttået lærke 1990-1999, 17 fund 2000-2009 og syv fund 2010-2018. I Norge var der ca. ti fund i 2018 og arten figurerer siden 2016 ikke

Himalayasanger, Hanstholm Fyr, 19. oktober 2018. Foto: Lars Paaby

på den norske SU-liste (Tor A. Olsen pr. mail). (Syd-europa, Nordafrika, Lilleasien & Centralasien; overvintrer Afrika & sydlige Asien)

Himalayasanger *Phylloscopus humei* (0, 29/29, 1/1)

2018: 19-20/10, Hanstholm Fyr (NJ), ringm., *Ulf Eschou Møller, Jens Jørgen Andersen, John Kyed m.fl. (Foto).

Et tidstypisk fund af arten, men dog det første fra Hanstholm og bare det tredje fra Nordjylland, hvor de

Brun løvsanger, Agger Tange, 26. oktober 2018. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Nordsanger, Jennes Sø, Skagen, 8. september 2018. Foto: Skagen Fuglestation

tidligere fugle begge er fra Skagen (SU-rapport 1995, SU-rapport 2008). Arten registreres ikke årligt i Danmark, og fundet er således bare det femte siden 2010 (SU-rapport 2010, SU-rapport 2015, SU-rapport 2016, SU-rapport 2017). I vore nabolande blev arten i 2018 truffet med tre fund i (Norge Olsen 2019), ni i Sverige (Artportalen 2019) og fem (inklusive ét forårsfund) i Finland (Väisänen *et al.* 2019). (Centralasien; overvintrer Nepal & Indien)

Brun løvsanger *Phylloscopus fuscatus* (0, 61/61, 7/7)

2017: 20/10, Sønderho (RB), *Mike Vesterskov, *Søren Brinch.

2018: 29/9, Hanstholm Fyr (NJ), ringm., *Arne Urvang, John Kyed, Jens Jørgen Andersen (Foto). – 16-17/10, Christiansø (B), ringm., *Anders Odd Wulff Nielsen, Troels Eske Ortvad m.fl. (Foto). – 17/10, Christiansø (B), *Anders Odd Wulff Nielsen, Rasmus Momme, Eva Foss Henriksen m.fl. (Foto). – 17/10, Christiansø (B), *Troels Eske Ortvad (Foto). – 17/10, Christiansø (B), *Troels Leuenhagen Petersen (Foto). – 19/10, Agger Tange (NJ), ringm., *Arne Urvang, Karsten G. Pedersen (Foto). – 26/10, Agger Tange (NJ), ringm., *Arne Urvang, *Henrik Haaning Nielsen (Foto).

Med fundet fra Fanø i 2017 kommer årstotalen fra dette år op på hele syv fugle (SU-rapport 2017). I 2018 blev der også registreret syv fund, hvoraf de fire var fra Christiansø. September-fundet fra Hanstholm er det næsttidligste og bare det andet danske fund fra september. Det tidligste fund er 24/9 2008 Christiansø (SU-rapport 2008). Fundene fra 17/10 på Christiansø omhandler minimum tre forskellige fugle, der regnes som tre forskellige fund, og desuden også den ringmærkede fugl fra dagen før. I resten af Skandinavien blev der i 2018 gjort ét rekord tidligt fund 4/9 i Norge (Olsen 2019), minimum 11 fund i Sverige (Artportalen 2019) og seks i Finland (Väisänen *et al.* 2019). (Østsibirien; overvintrer Indien til Øst- & Sydøstasien)

Nordsanger *Phylloscopus borealis* (0, 6/6, 1/1)

2018: 8/9, Jennes Sø, Skagen (NJ), 1K ringm., *Lisa Vergin, *Molly Brown, *Michael Ancher m.fl. (Foto).

Første fund fra Nordjylland. De syv danske fund fordeler sig med to fund fra august og fem fra september. I Sverige var der i 2018 et fund uden for yngleområderne (Artportalen 2019). De to arter med de engelske navne Kamchatka Leaf Warbler (*Phylloscopus examinandus*) (monotypisk) og Japanese Leaf Warbler (*Phylloscopus xanthodryas*) (monotypisk) er tidligere blevet udskilt fra Nordsanger (monotypisk) som selvstændige arter (Gill & Donsker 2019). De tre arter er ganske ens morfologisk set, og Sjældenhedsudvalget afventer nærmere undersøgelser af biometri og feltkendetegn, inden de danske fund revideres. Imidlertid anser Sjældenhedsudvalget muligheden for spontane forekomster af de to fjernøstlige arter i Europa for relativ hypotetisk, hvorfor alle syv danske fund indtil videre regnes som tilhørende Nordsanger. Den fænologiske spredning af de danske fund i august og september falder i øvrigt i tråd med andre sjældne

gæster fra Vestsibirien. (Nordskandinavien & Sibirien; overvintrer Filippinerne, Sydøstasien & Indonesien)

Vandsanger *Acrocephalus paludicola* **(9/9, 23/25, 1/1)**

2018: 8/8, Sønderho Strand, Fanø (RB), 1K ringm., *Morten Jenrich Hansen, Casper Sylvester Jensen, Henrik Knudsen m.fl. (Foto).

Første fund siden 2009 og et typisk augustfund, der falder sammen med kulminationen af forekomsten i Holland (van der Spek *et al.* 2017). Vandsangerens trækrute går fra yngleområderne i bl.a. Østeuropa mod vest til Holland og Frankrig, hvorfra fuglene trækker mod syd til Vestafrika (BirdLife International 2010). I Tyskland blev arten taget af SU-listen i 2015, og der var i perioden 1977-2015 191 fund (Christopher König pr. mail). Arten blev i 2018 også truffet med ét fund i Sverige (Artportalen 2019) og to i Norge (Olsen 2019). (Østeuropa, Baltikum, Hviderusland & vestlige Rusland; overvintrer tropisk Vestafrika)

Buskrørsanger *Acrocephalus dumetorum* **(0, 67/68, 3/3)**

2008: 9-23/6, Christiansø (B), han syng., *Peter Lyngs (Foto).

2018: 16/5, Gedser (LF), ringm., *Robert Luttik (Foto). – 27/5, Kongelunden (S), han syng., *Thomas Bundgaard Rasmussen, Jesper Jørgensen m.fl. (Foto & Lyd). – 15/10, Tipmose, Ho Plantage (RB), 1K, *Andreas Egelund Christensen, Claus Brostrøm Nielsen, Hans Henrik Bay m.fl. (Foto).

Efter et dårligt år i 2017 med kun ét fund (SU-rapport 2017), blev 2018 et normalt år med tre fund. Fuglen fra Blåvand adskiller sig fra det tidligere fundmønster i

Lille gulbug, Mandø, 14. oktober 2018. Foto: Tim Hesselballe Hansen

Danmark ved både at være fra oktober og ved udelukkende at være observeret i felten. I den resterende del af NV-Europa er der dog en lang række fund fra oktober. Fundet fra 2008 er ikke tidligere publiceret. Arten træffes i noget højere tal i de andre lande i Skandinavien, bl.a. blev der ved Slevdalsvann på Lista i Sydnorge ringmærket hele 17 fugle i efteråret 2018, hvilket dog også var hidtil højeste årstotal for lokaliteten (Lista Fuglestasjon 2019). Arten yngler desuden regelmæssigt i Finland (William Velmala pr. mail) og Sverige (Magnus Corell pr. mail). (Finland, Baltikum, Hviderusland & Rusland; overvintrer Indien & Burma)

Lille gulbug *Iduna caligata* (0, 6/6, 1/1)

2018: 13-15/10, Mandø (RB), 1K, *Tim Hesselballe Hansen, Sigrud K. Ilsøe m.fl. (Foto).

Vandsanger, Sønderho Strand, Fanø, 8. august 2018. Foto: Morten Jenrich Hansen

Blåstjert, Grenen, Skagen, 24. september 2018. Foto: Skagen Fuglestation

Første fund siden 2013, hvor en fugl blev set 30/5 på Christiansø (B) (SU-rapport 2013). De syv danske fund fordeler sig med to i foråret og de resterende fem fra efteråret: maj (1), juni (1), september (3) og oktober (2). Arten er stadig en meget sjælden gæst i Danmark, og fremgangen registreret i antallet af syngende hanner i Finland og Baltikum har ikke resulteret i en øget forekomst i Danmark. Bestanden af lille gulbug i Finland synes at have toppet, hvor der i 2013 blev registreret 40 syngende hanner, mens nu er bestanden nede på omkring ti syngende hanner (R. Väisänen pers. medd.). I Estland er bestanden stigende og på omkring 50-200 par i perioden 2013-2017 (U. Paal pers. medd.). I 2018

var der fund fra Norge (3) (Olsen 2019), Sverige (1) (Artportalen 2019), og ét fund på Helgoland i Tyskland (Christopher König pr. mail). (Finland, østligste Europa & Rusland nord for Aralsøen; overvintrer Indien)

Hvidskægget sanger *Curruca cantillans*

Med karakterer svarende til østlig hvidskægget sanger, ssp. *cantillans* (0, 0, 1/1)

2018: 2/6, Christiansø (B), 2K hun ringm., *Anton Herring Liebermann, *Sebastian Klein m.fl. (Foto & DNA).

Fuglen er ved DNA-analyse bestemt til ssp. *cantillans*, og fundet udgør dermed første fund af denne underart i Danmark. Læs mere om fundet andetsteds i Fugleåret (Klein 2019). Udover fundet fra Christiansø er der blot fire andre fund af underarten ssp. *cantillans* i Nordeuropa: en hun på Utklippan i Blekinge i Sverige 28/5 1967 (Waern 2017), en han på Fair Isle på Shetlandsøerne i det nordlige Skotland 8/5 2014 (BOURC 2017), en hun på Eggegrund i Gästrikland i Sverige 1/6 2014 (Waern 2017) og en hun på Store Færder i Oslofjorden i Norge 23-25/5 2015 (Olsen 2017). Idet underarten ssp. *cantillans* med vores nuværende viden ikke kan bestemmes i felten, er den måske mere regelmæssigt forekommende, end de få fund viser. Ligesom for det danske fund blev der foretaget DNA-analyser af fuglene fra Norge, Sverige og Skotland for at fastslå deres underart. (Centrale & sydlige Italien; overvintrer nordlige del af tropisk Afrika)

Hvidskægget sanger *Curruca cantillans*

Med karakterer svarende til rødstrubet sanger, ssp. *albistriata* (0, 1/1, 0)

Middelhavsstenpikker, hun ssp. *hispanica*, Sundstrup 30. december 2018. Foto: Lars Grøn

2015: 8-14/5, Gedser Odde (LF), 3K+ han ringm., *Henrik Jorgensen, Hans Lind m.fl. (Foto & DNA).

Fundet er tidligere godkendt uden præcis angivelse af underart (SU-rapport 2015). Siden har professor i genetik J. Martin Collinson og hans stab på University of Aberdeen i Skotland haft succes med at oprense DNA fra en indsamlet fjer fra fuglen og opformere et kort stykke af cytochrome b-mitokondriegenet, som efterfølgende er blevet DNA-sekventeret og sammenlignet med tilsvarende DNA-sekvenser fra referenceindivider for de forskellige underarter af hvidskægget sanger samt makisanger (*C. subalpina*). Her placerer Gedser-fuglen sig i gruppen af hvidskægget sanger af underarten *ssp. albistriata*, hvormed fundet er det første af underarten i Danmark. (Nordøstlige Italien, Balkan & det vestlige Tyrkiet; overvintrer nordlige del af tropisk Afrika)

Blåstjert *Tarsiger cyanurus* (0, 17/17, 4/4)

2018: 24-25/9, Grenen, Skagen (NJ), 1K han ringm., *Daniel Bloche, Simon Sigaard Christiansen, Molly Brown m.fl. (Foto). – 5-6/10, Hanstholm Fyr (NJ), 1K ringm., *Jens Jørgen Andersen, John Kyed, Henrik Haaning Nielsen m.fl. (Foto). – 19/10, Hanstholm Fyr (NJ), 1K ringm., *John Kyed, Jens Jørgen Andersen, Henrik Haaning Nielsen m.fl. (Foto). – 20/10, Aflandshage, Amager (S), 1K/hun, *Michael Fink Jørgensen, Rasmus Turin.

Rekordår med fire fund; næstbedste år var 2008 med tre fund (SU-rapport 2008). 16 af de danske fund er gjort siden 2001. Årets fund er dog de første siden to fund i 2015; 1K han ringm. Gedser (LF) 10/10 og 1K/hun ringm. Omø (S) 12/10 (SU-rapport 2015). Hanstholm er bedste lokalitet for arten med seks fund, mens Blåvand har tre fund. I 2018 var der tre fund i Tyskland (heraf to på Helgoland) (Jochen Dierschke pr. mail) og seks fund i Norge (Tor A. Olsen pr. mail). (Finland, Rusland, nordøstlige Kina & Japan; overvintrer Korea, sydlige Kina, nordlige Indokina, Thailand & Myanmar)

Stendrossel *Monticola saxatilis* (0, 7/7, 1/1)

2018: 14/5, Albæk, Djursland (ÅH), 2K han, *John Mortensen, Rasmus Due Nielsen, Kent Olsen m.fl. (Foto & Video).

Første fund af arten siden en han ved Nordby, Fanø (RB) 12/10 2010 (SU-rapport 2010) og blot andet fund efter årtusindskiftet. Månedsfordelingen af de danske fund er maj (5), juni (2) og oktober (1). Årets fugl blev fundet ca. kl. 20.30 og sås indtil ca. 21.50, men kunne desværre ikke genfindes næste dag. Der var ingen fund af arten i 2018 i hverken Sverige (Artportalen 2019), Norge (Tor A. Olsen pr. mail), Holland (Gerjon Gelling pr. mail) eller Storbritannien (Chas Holt pr. mail). (Syd- & Østeuropa; overvintrer Afrika)

Middelhavsstenpikker *Oenanthe hispanica* (0, 4/4, 1/1)

Med karakterer svarende til vestlig middelhavsstenpikker, *ssp. hispanica* (0, 2/2, 1/1)

2018: 26-31/12, Sundstrup (NJ), 1K hun, *Pia Odgaard m.fl. (Foto).

Vinterens største overraskelse var Nord- og Vesteuropas første vinterfund af middelhavsstenpikker. De

tidligere danske fund er en 3K+ han (*ssp. melanoleuca*) Stevns Kridtbrud (S) 30/6-18/8 1996 (SU-rapport 1995-1996), han (*ssp. hispanica*) Aflandshage (S) 10-21/6 2000 (SU-rapport 2000), 1K han (*ssp. hispanica*) Thorsminde (RK) 1-8/11 2011 (SU-rapport 2011) og 3K+ han (*ssp. melanoleuca*) Christiansø (B) 1-2/6 2013 (SU-rapport 2013). I 2018 var der i Norge ét fund (han *ssp. melanoleuca* Hordaland 10-12/5) (Tor A. Olsen pr. mail), i Tyskland ligeledes ét fund (*ssp. melanoleuca*) (Jochen Dierschke pr. mail), mens der ingen fund var i Sverige (Artportalen 2019). I et nyere studie er det blevet foreslået, at *ssp. hispanica* og *ssp. melanoleuca* bør regnes som to selvstændige arter (Schweizer *et al.* 2019). (Vestlige Middelhavsområde; overvintrer tropisk Afrika)

Nonnestenpikker *Oenanthe pleschanka* (0, 11/11, 1/1)

2018: 17-19/10, Skallingen (RB), hun, *Torbjørn Eriksen, *Frits Rost, Tim Hesselballe Hansen m.fl. (Foto).

Fundet i 2018 repræsenterer første fund for Blåvand-området. Oktober er bedste måned for arten med i alt otte fund; de resterende er gjort i maj (2), juni (1) og november (1). Der var to fund i Sverige i 2018, begge i oktober (Artportalen 2019), og ét fund i Norge (i november) (Tor A. Olsen pr. mail). (Bulgarien, østlige Rumænien & videre østpå til Mongoliet; overvintrer Østafrika)

Snefinke *Montifringilla nivalis* (0, 0, 1/1)

2018: 21/4, Veddelen, Ulvshale (M), *Klaus K. Nielsen (Foto).

Første fund fra Danmark og Skandinavien. Læs mere om fundet andetsteds i Fugleåret (Nielsen *et al.* 2019). (Pyrenæerne & Alperne)

Gul vipstjert *Motacilla flava*

Med karakterer svarende til sorthovedet gul vipstjert, *ssp. feldegg* (0, 3/3, 1/1)

2018: 14-24/6, Sønderho, Fanø (RB), 2K+ han, *Joakim Engel, Johnny Madsen m.fl. (Foto).

Første fund i Vestjylland af denne underart af gul vipstjert. Fuglen sås gentagne gange flyve ned samme sted i rørskovene med føde i næbbet. Men Sjældenhedsudvalget kan ikke entydigt konkludere, at der var tale om en yngleforekomst, da det ikke er ualmindeligt, at enlige hanner hjælper andre ynglepar med at fodre afkom. De tidligere fund drejer sig om 16-31/7 2006 han Kelds Nor, Sydlangeland (F) (SU-rapport 2006), 4/5 2012 hun Grenen, Skagen (NJ) (SU-rapport 2012) og 7-9/6 2017 han Grenen, Skagen (NJ) (SU-rapport 2017). I Sverige var der ét fund i 2018; Herrängen, Uknö, Södermanland 21/5-9/6 (Artportalen 2019). (Balkan & Lilleasien; overvintrer tropisk Afrika)

Citronvipstjert *Motacilla citreola* (0, 68/69, 4/4)

2018: 7/5, Grenen, Skagen (NJ), 2K han, *Rolf Christensen, Knud Pedersen m.fl. (Foto). – 8/5, Grenen, Skagen (NJ), hun/2K han, *Rolf Christensen, Morten Christensen m.fl. (Foto). – 11/5, Busemarke Mose (M), han, *Lars A. Krogh, Brian Wielsøe m.fl. (Foto). – 16/9, Sønderho, Fanø (RB), 2K+, *Søren Brinch, Morten Jenrich Hansen, Henrik Knudsen.

Stendrossel, han, Albæk, Gjerrild, 14. maj 2018. Foto: John Mortensen

Nonnestenpikker, Skallingen, 18. oktober 2018. Foto: Tim Hesselballe Hansen

Tre maj-fund vidner om et normalt forår for arten. Fundet på Fanø er det andet for øen; første var en 1K ved Sønderho 14/9 2003 (SU-rapport 2003). (Rusland mod vest til Baltikum & Polen; overvintrer Indien & fåtalligt i Arabien)

Mongolsk piber *Anthus godlewskii* (0, 2/3, 1/1)

2018: 16-28/11, Grenen og Nordstrand, Skagen (NJ), 1K, *Rolf Christensen, Leif Schack-Nielsen, Jytte Fuglsang Nissen m.fl. (Foto).

Et af det sene efterårs højdepunkter. De to tidligere danske fund er en 1K-fugl på Værnengene (RK) 22/11-1/12 1998 (SU-rapport 1998) og to fugle på Grenen, Skagen (NJ) 24/11-2/12 2012 (SU-rapport 2012). I 2018 var der ét fund i Sverige (Artportalen 2019), ét i Finland (William Velmala pr. mail), to til tre i Holland (Gerjon Gelling pr. mail), ét i Storbritannien (Chas Holt pr. mail), nul i Tyskland, og i Norge er der rapporteret to fund,

som endnu ikke godkendt af det norske sjældenhedsudvalg (Tor A. Olsen pr. mail). (Mongoliet & nærliggende områder; overvintrer sydlige Asien)

Tajgapiber *Anthus hodgsoni* (0, 14/15, 3/3)

2012: 15/10, Christiansø (B), *Andreas Bruun Kristensen, Sakari Kauppinen, Andreas Egelund Christensen m.fl. (Lyd).

2017: 18/10, Kroghage, Gedser (LF), *Louis A. Hansen (Lyd).

2018: 12-14/10, Mandø (RB), *Tim Hesseballe Hansen, Sigrid K. Ilsøe m.fl. (Foto). – 13/10, Tipmose, Ho Plantage (RB), *Jan Kahr Sørensen, *Peter Jørgensen, *Jesper Rønne m.fl. (Foto). – 19/10, Blåvands Huk (RB), ringm., *Bent Jakobsen, John Frikke m.fl. (Foto).

Fundene fra 2012 og 2017 er godkendt ud fra lydoptagelser og dertil hørende sonogrammer. Med tre fund er 2018 det næstbedste år for arten, kun overgået af 2014 med fem fund (SU-rapport 2014, SU-rapport 2017). Elleve

Citronvipstjert, Grenen, Skagen, 7. maj 2018. Foto: Knud Pedersen

af de danske fund er gjort mellem Mandø (RB) og Blåvands Huk (RB), mens Christiansø (B) har tre fund. Fundet i Gedser var det første for Lolland-Falster. Arten er endnu ikke registreret i hverken Nordjylland eller på Sjælland. I 2018 var der i Tyskland ca. 19 fund (Jochen Dierschke pr. mail) og i Norge ca. 30 fund (Tor A. Olsen pr. mail). (Sibirien mod vest til Ural; overvintrer Indien & Sydøstasien)

Gulbrynet værbling *Emberiza chrysophrys* (0, 0, 1/1)

2018: 28/4 og 30/4-1/5, Skagen (NJ), han, *Lene Thomsen m.fl. (Foto).

Første danske fund af arten. Læs mere om fundet andetsteds i Fugleåret (Kabel & Pedersen 2019). (Østlige Rusland; overvintrer sydøstlige Kina).

Kategori D: Mulige undslupne fangenskabsfugle

Category D: Possible escapes

Hjelmskallesluger *Lophodytes cucullatus*

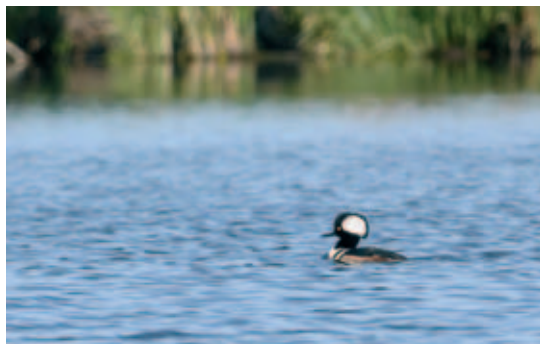
2018: 5-17/5, Holløse Bredning (S), 2K+ han, *Kim Berg, Jens Lind, Andreas Bruun Kristensen m.fl. (Foto). – 18-19/5, Lille Vildmose (NJ), 2K+ han, *Steen Vester Pedersen, Willy Jørgensen m.fl. (Foto).

Fundet fra Lille Vildmose regnes som genganger fra samme lokalitet i 2015 (SU-rapport 2015), 2016 (SU-rapport 2016) og 2017 (SU-rapport 2017). Da ingen af ovenstående to fund viste tegn på fangenskab, placeres de i kategori D. (Nordamerika)

Vinhejre *Ardeola bacchus*

2016: 22/6, Nørre Bork (RK), sdr., *Søren Høj Tharbenzen (Foto).

Fuglen blev fotograferet i et mindre vandhul kl. 07.23, og dagen efter, om eftermiddagen, fotograferedes,

Hjelmskallesluger, han, Holløse Bredning, 6. maj 2018. Foto: Finn Carlsen

hvad der regnes som samme individ, ved Mandal i det sydligste Norge (Tor A. Olsen pr. mail). Arten er tidligere set seks gange i Europa: Norge i efteråret (sandsynligvis oktober) 1973 (Olsen 2018), Ungarn 14/8 2000 (Ecsedi et al. 2000), England 31/10-13/11 2004 (McInerny & Stoddart 2017), Finland 17-19/7 2007 (William Velmala pr. mail), Finland 4/8 2012 (William Velmala pr. mail), England 17/1-13/03 2014 (McInerny & Stoddart 2017). I betragtning af at det danske fund regnes som om-handlende det samme individ, som sås både i Norge og Danmark, og at der foreligger tidligere fund fra Norge og Finland, har Sjældenhedsudvalget konsulteret de andre nordiske sjældenhedsudvalg med henblik på en kategorisering af fundet i Danmark. Da BOURC for nylig har placeret de to engelske fund i kategori A (McInerny & Stoddart 2017) og de øvrige europæiske fund enten er placeret i kategori D eller kategori E, var beslutningen ikke ligetil. At de britiske fund er placeret i kategori A, er

Gulbrynet værbling, han, Skagen, 1. maj 2018. Foto: Lars Paaby

begrundet med, at arten synes at forekomme sjældent i fangenskab i Vesteuropa, og at de daværende kendte kontinentale fund i Europa (Norge, Finland og Ungarn) ifølge BOURC understøtter en placering i kategori A. Det skal nævnes, at alle disse fund på daværende tidspunkt allerede var placeret i kategori D eller E. De nu i alt syv fund i Europa er spredt gennem årets måneder uden en kulmination, og fund i oktober (Norge og England) omhandler fugle i fuld sommerdragt, mens det inden for det normale udbredelsesområde er ekstremt sjældent, at arten ses i sommerdragt på den årstid. Det er derfor Sjældenhedsudvalgets opfattelse, at fundmønstret af vinhejre i Europa aktuelt ikke giver nogen entydig indikation på oprindelse. Selvom arten ikke ser ud til at blive holdt i fangenskab i Vesteuropa, har vi ingen viden om status i Østeuropa. Vinhejre er en mellemdistancetrækgugl, og det kan umiddelbart virke som en usandsynlig trækgæst i Europa, men det kan ikke kategorisk udelukkes. Derfor har de nordiske sjældenhedsudvalg vurderet, at det ikke kan afgøres, om fundene i Skandinavien omhandler fugle undsluppet fra fangenskab eller om de omhandler trækgæster. Derfor er fundet af fuglen set i Danmark og Norge i 2018 placeret i kategori D af både det danske og norske sjældenhedsudvalg, indtil der eventuelt ses et mere tydeligt forekomstmønster. (Nordøstlig Indien & Myanmar, sydlige Kina til Korea & Japan; overvintrer hovedsagelig Indokina & Borneo)

Kategori E: Formodede eller sikre undslupne fangenskabfugle

Category E: Presumed or certain escapes

Dværgcanadagås *Branta hutchinsii*

Med karakterer svarende til mørk dværgcanadagås, ssp. *minima*

2018: 20/6, Tissø Enge Syd (S), 3K+, *Lars Andersen (Foto).

Sjældenhedsudvalget er i gang med at behandle alle hidtidige fund af dværgcanadagås med henblik på at danne et overblik over artens forekomst i Danmark, idet fund af dværgcanadagås, ssp. *hutchinsii* kandiderer til at blive placeret i kategori A, mens mørk dværgcanadagås, ssp. *minima* er under evaluering i forhold til en placering i kategori C og ikke som nu i kategori E. Sjældenhedsudvalget opfordrer derfor alle til at indsende fotodokumenterede danske fund af dværgcanadagås til behandling. (Nordamerika)

Hellig ibis *Threskiornis aethiopicus*

2018: 18-19/11: Stubbe Sø (ÅH), 1K, *Jens Christensen, Klaus Sørensen, Christian Andersen Jensen (Foto).

Fuglen, som ikke bar ringe, placeres i kategori E ud fra samme argumentation som lå bag kategoriseringen af fuglen fra Langeland i 2015 (SU-rapport 2015). Mærkning af 1.600 fugle i Frankrig viser, at arten gennemsnitligt kun flytter sig 80 km fra ringmærkningsstedet (Loic Marion pr. mail). Desuden er arten kategoriseret i E i England, som ligger noget tættere på de europæiske yngleområder (BOU 2016). Ydermere er den danske

bestand kraftigt decimeret pga. regulering (Pierre Yesou pr. mail). Derfor betragtes de danske fund som undslupne fangenskabfugle, medmindre de konkret kan spores til en kendt C-bestand. Fundet er det sjette godkendte i Danmark. De fem tidligere fund er: 25/10 1929 Hyllekrog (LF) (Christensen & Rasmussen 2015), 22/10 1988 Astrup Enge ved Liver A, Hjørring (NJ) (SU-rapport 1988), 15/8 1994 Vejle Havn (VE) (SU-rapport 2009), 3/9-6/10 2007 Møn (M) og Falster (LF) (SU-rapport 2009) og 29/11-21/12 2015 Langeland (F) (SU-rapport 2015). (Afrika)

Formodede eller sikre hybrider

Records involving presumed or certain hybrids

Pibeand x amerikansk pibeand

Mareca penelope x *Mareca americana*

2017: 24/3, Favrholt Voldgrav (S), 3K+ han, *Jesper Schade (Foto).

Fuglen er tidligere godkendt fra 4/3 2017 (SU-rapport 2017) og regnes som genganger fra samme lokalitet i 2015 (SU-rapport 2015) og 2016 (SU-rapport 2016).

Hvidøjet and x taffeland

Aythya nyroca x *Aythya ferina*

2018: 6/9, Maribo Sønder sø (LF), 2K+ han, *Rasmus Strack (Foto). – 20/10, Maribo Sønder sø (LF), hun, *Rasmus Strack (Foto).

Grønland – Kategori A

Greenland – Category A

Fyrresiken *Spinus pinus* (0, 0, 1/1)

2018: 12/7, Labradorhavet 60°33'22.0"N 46°43'59.9"W, 2K han, *Frank Rigét (Foto & Video).

Første fund fra Grønland af denne nordamerikanske søsterart til vores grønsiken (*Spinus pinus*). Fuglen blev set ombord på en trawler ud for Sydgrønlands kyst. Arten er ikke truffet i Europa. (Nordamerika)

Endnu ikke færdigbehandlede sager

Records still under consideration

- Ederfugl *Somateria mollissima* ssp. *borealis*, 2012: 1-3/4, Hanstholm Havn (NJ), 3K+ han (Foto) – 2-29/11, Hanstholm Havn (NJ), 3K+ han (Foto).
- Gråsejler *Apus pallidus*, 2018: 12/10, Nivå (S).
- Polarlomvie *Uria lomvia*, 2017: 22/10, Nordstrand, Skagen (NJ), vdr. trk.
- Kap Verde-petrel / Desertas-petrel / Madeira-petrel *Pterodroma feae* / *Pterodroma deserta* / *Pterodroma madeira*, 2018: 3/10, Børstrup Hage, Gilleleje (S)
- Sneugle *Bubo scandiacus*, 1962: 3/1, Lyngby (S), 2 fugle. – 28/3-20/4, Skagen (NJ), 3 fugle, herefter 1 fugl frem til 28/5.
- Eleonorafalk *Falco eleonorae*, 2015: 19/9, Gedser Odde (LF), 3K+ lys form. trk. – 2017: 29/9, Blåvands Huk (RB), 3K+ mørk form trk.
- Iberisk gransanger *Phylloscopus ibericus*, 1988: 9-22/5, Moesgaard, Aarhus (ÅH), han syng. (Lyd). –

- 2007: 11-27/5, Viborg (NJ), han syng. (Foto & Lyd).
 – 2013: 10/5, Spodsbjerg, Hundested (S), han syng. (Foto & Lyd). – 2016: 1/6, Landsende, Rømø (SJ), han syng. (Foto & Lyd). – 2018: 21/4-27/5 Rørvig Sandflugtsplantage (S), han syng. (Foto & Lyd). – 12/5-5/7, Tversted Søerne, Tversted Plantage (NJ), 2K han syng. (Foto, Lyd & DNA).
- Gærdesanger *Curruca curruca* ssp. *blythi*, 2012: 20/10, Totten, Anholt (ÅH), 1K ringm. (Foto & DNA). – 2016: 27/10, Gedser Odde (LF), 1K ringm. (Foto & DNA). – 2016-2017: 25/10-20/4, Skovlunde, København (S), 1K (Foto).
 - Gærdesanger *Curruca curruca* ssp. *halimodendri*, 2010: 29/10-1/11, Ørkenen, Anholt (ÅH) (Foto). – 2013-2014: 6/11-1/1, Grenen, Skagen (NJ), 1K ringm. (Foto & DNA). – 2014: 5/10, Mandø (RB), 1K (Foto & Lyd). – 2018: 18-19/10, Christiansø (B) (Foto & DNA).
 - Vestlig gul vipstjert / østlig gul vipstjert *Motacilla flava* / *Motacilla tschutschensis*, 1998: 19/1-5/2, Brunhavegaard, Vesterø, Læsø (NJ), 2K (Foto).
 - Terekklire *Xenus cinereus*, 2018: 15/11, Aså Enge (NJ) (Foto).
 - Sortterne *Chlidonias niger*, ssp. *surinamensis*, 2006: 9-10/10, Hvide Sande (RK), 1K (Foto).
 - Balearskråpe *Puffinus mauretanicus*, 2012: 4/6, Grenen, Skagen (NJ). – 2017: 12/6, Grenen, Skagen (NJ).
 - Topskarv *Phalacrocorax aristotelis*, 2018: 13/5, Gjerrild Nordstrand (ÅH), trk. (Foto).
 - Nathejre *Nycticorax nycticorax*, 2017: 28/8, Søvind (ÅH).
 - Purpurhejre *Ardea cinerea*, 2017: 16/6, Gulstav, Sydlangeland (F).
 - Stor skrigeørn *Clanga clanga*, 1961: 24/9, Gedser Odde og Bøtø Nor (LF)
 - Spurveugle *Glaucidium passerinum*, 2018: 26/11, Tvorup Kirke (NJ), han syng.
 - Jagtfalk *Falco rusticolus*, 2017: 31/7, Tåbel (NJ), ad. hvid form.
 - Bjergløvsanger *Phylloscopus bonelli*, 2017: 10/9, Fakkemosen (F).
 - Himalayasanger *Phylloscopus humei*, 2012: 13/10, Christiansø (B) (Foto).
 - Tornsanger *Sylvia communis*, 2014: 1/1, Sigersted (S).
 - Blåstjert *Tarsiger cyanurus*, 2018: 19-20/10, Tontoft Nakke (SJ) (Lyd).
 - Gul vipstjert *Motacilla flava* ssp. *feldegg*, 2017: 13/5, Gjerrild Nordstrand (ÅH), han, rst. herefter trk. (Foto). – 2018: 18/5, Skagen (NJ), han (Foto).
 - Citronvipstjert *Motacilla citreola*, 2018: 11/4, Rørvig (S), trk. – 8/5, Flyndersø, Rørvig (S), trk.
 - Rosenbrystet kernebidder *Pheucticus ludovicianus*, 2018: 8/3, Vester Hassing, (NJ) (Foto).

Forkastede sager

Records not accepted

- Halsbåndstrolchand x trolchand *Aythya collaris* x *Aythya fuligula*, 2018: 14/11, Lejre Vig (S) (Foto).
- Amerikansk sortand *Melanitta americana* 2018: 8/9, Saltbæk Vig (S) (Foto).
- Sibirisk hjejle *Pluvialis fulva*, 2018: 11/8, Kikhavn (S), 2K+ trk.
- Rødhalsset ryle *Calidris ruficollis*, 2018: 24/5, Ulvshale Nordstrand (M), 3K+ sdr.

Brilleand, han, Eskebjerg Vesterlyng, 18. februar 2018. Foto: Lars Andersen

Jagtfalk, Sandene, Ringkøbing Fjord, 6. januar 2018. Foto: Lene Ørskov

Referencer

References

- AERC 2019: Guidelines for Rarities Committees: <http://www.aerc.eu/guidelines.html>
- Artsobservasjoner 2019: www.artsobservasjoner.no
- Artportalen 2019: www.artportalen.se
- BirdLife Finland 2018: Birdlife Finland. Finnish National Rarities Committee: <https://tiedostot.birdlife.fi/rk/RK-hyvaksytyt-2015-asti.pdf>
- Birding Frontiers 2017: <http://birdingfrontiers.com/2017/10/05/the-dutch-imperial-eagle>
- BirdLife International 2010: Stable isotope analysis reveals the wintering grounds of the Aquatic Warbler. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 21/10/2019
- BirdLife International 2017: *Larus armenicus* (amended version of 2016 assessment). The IUCN Red List of Threatened Species 2017: e.T22694357A112467763. Downloaded 15. september 2019. <https://www.iucnredlist.org/species/22694357/112467763>
- BirdLife Sverige 2019: Sverige Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige. Raritetskommittén (Rk). Raritets-katalogen: <http://birdlife.se/rk/raritetskatalogen>
- BOU 2016: British Ornithologists' Union: www.bou.org.uk/british-list
- BOURC 2017: BOU Records Committee (BOURC): 47th Report. – *Ibis* 159(4): 925-929.
- Brambilla, M., S. Vitulano, F. Spina, N. Baccetti, G. Gargallo, E. Fabbri, F. Guidali & E. Randi 2008: A molecular phylogeny of the *Sylvia cantillans* complex: cryptic species within the Mediterranean basin. – *Molec. Phylogenet. Evol.* 48: 461-472.
- Chas Holt pr. mail: British Birds Rarities Committee (BBRC).
- Christensen, J.S. & P.A.F. Rasmussen 2015: Revideret status for sjældne fugle i Danmark før 1965. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 109: 41-112.
- Christopher König pr. mail: Deutsche Avifaunistische Kommission (DAK).
- Ecsedi, Z., J. Oláh & J. Tar 2000: The Chinese Pond Heron in Hungary. – *Birding World* 13: 466-467.
- Gerjon Gelling pr. mail: Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA).
- Gill, F. & D. Donsker (eds.) 2019: IOC World Bird List (v 9.2): <http://www.worldbirdnames.org>
- Hungarian Bird Ringing Centre pr. mail: BirdLife Hungary.
- Jochen Dierschke pr. mail: Deutsche Avifaunistische Kommission.
- Kabel, J. & K. Pedersen 2019: Gulbrynet værbling (*Emberiza chrysophrys*) – ny art for Danmark. – *Fugleåret* 2018: 126-128.
- Klein, S. 2019: Første fund af hvidskægget sanger af racen ssp. *cantillans* i Danmark. – *Fugleåret* 2018: 129-130.
- Komisja Faunistyczna 2019: Rare Birds in Polen 2018 – *Ornis Polonica* 2019, 60: x-x
- Kristensen, A.B., K. Olsen & K. Pedersen 2018: Slagfalk (*Falco cherrug*) – ny art for Danmark. – *Fugleåret* 2017: 130-133.
- Lawicki, L. & Y. Perlman 2017: Black-winged Kite in the WP: increase in breeding population, vagrancy and range. – *Dutch Birding* 39: 1-12.
- Lista Fuglestasjon 2019: <https://www.listafuglestasjon.no/default.asp?pxside=merkedata>
- Loïc Marion pr. mail: Laboratoire d'Evolution des Systemes Naturels et Modifies, Universite de Rennes, Frankrig.
- Magnus Corell pr. mail: Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige. Raritetskommittén (Rk).

- McInerney, C.J. & A. Stoddart 2017: Recent BOURC decisions: Mugimaki Flycatcher & Chinese Pond Heron. – *British Birds* 110: 345-354.
- Mikal Polakowski pr. mail: Bialystok University of Technology and Environment.
- Monroe, B. L., Jr., R.C. Banks, J.W. Fitzpatrick, T.R. Howell, N.K. Johnson, H. Ouellet, J.V. Remsen & R.W. Storer 1985: Thirty-fifth supplement to the American Ornithologists' Union Check-list of North American birds. – *The Auk* 102: 680-686.
- Netfugl 2019: Netfugl.dk: http://www.netfugl.dk/dklist.php?id=species_info&species_id=218
- Nielsen, K.K., K. Olsen & M.B. Hansen 2019: Snefinke (*Montifringilla nivalis*) rastende ved Ulvshale på Møn – første forekomst i Skandinavien. – *Fugleåret* 2018: 135-136.
- Norgeslisten 2018: Norgeslisten pr. 31/12 2018: www.birdlife.no/organisasjonen/nskf/norgeslisten.php
- Olsen, T. A. 2017: Sjeldne fugler i Norge i 2015. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomité for fugl (NSKF). – *Fugleåret* 4: 4-49.
- Olsen, T. A. 2018: Sjeldne fugler i Norge i 2016. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomité for fugl (NSKF). – *Fugleåret* 5: 4-49.
- Olsen, T. A. 2019: Sjeldne fugler i Norge i 2018. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomité for fugl (NSKF). – *Fugleåret* 6: in press.
- Ortvad, T.E. & K.R.S. Snell 2019a: Stillehavslom (*Gavia pacifica*) i Skagen – ny art for landet. – *Fugleåret* 2018: 137-139.
- Ortvad, T.E. & K.R.S. Snell 2019b: Madeirapetrel (*Pterodroma madeira*) / Kap Verde-petrel (*P. feae*) / Desertas-petrel (*P. deserta*) rastende ud for Kikhavn – første godkendte forekomst i Danmark. – *Fugleåret* 2018: 131-134.
- Pierre Yesou pr. mail: ONCFS – Office National de la Chasse et de la Faune Sauvage, Frankrig.
- Rissanen, E., P. Aalto, A. Aintila & M. Rytönen 2019: Lesser rarities in Finland 2019. – *Linnut vuosikirja* 2018: 126-137 (in Finnish with English summary).
- RSPB 2019a: The widespread decline in stone-curlews is primarily attributed to habitat loss: <https://www.rspb.org.uk/birds-and-wildlife/wildlife-guides/bird-a-z/stone-curlew/conservation>
- RSPB 2019b: A closer look at the decline and recovery of the stone-curlew population: <https://www.rspb.org.uk/birds-and-wildlife/wildlife-guides/bird-a-z/stone-curlew/population-trends>
- Schweizer M, V. Warmuth, N. Alaei Kakhki, M. Aliabadian, M. Förschler, H. Shirihai, A. Suh & R. Burri 2019: Parallel plumage colour evolution and introgressive hybridization in wheatears. – *Journal of Evolutionary Biology* 32: 100–110
- van der Spek, V., A. de Jong & E. van Winden 2017: The past and present status of migrating Aquatic Warblers (*Acrocephalus paludicola*) in the Netherlands: analyses 1898-2014. <https://www.turnstones.org/aquatic-warbler>
- Sprengelmeyer, Q.D. 2014: A phylogenetic reevaluation of the genus *Gavia* (Aves: Gaviiformes) using next-generation sequencing. MSc thesis. Northern Michigan University. Marquette: <http://commons.nmu.edu/theses/1>
- Svensson, L. 2013a: A taxonomic revision of the Subalpine Warbler *Sylvia cantillans*. *Bulletin of the British Ornithologists' Club* 113: 240–248
- Svensson, L. 2013b: Subalpine Warbler variation and taxonomy. *British Birds* 106: 651–668.
- Tadeusz Stawarczyk pr. mail: Polska Komisja Faunistyczna.

Kohejre, Filsø, 4. december 2018. Foto: Tonny Ravn Kristiansen

- Tarsiger 2019: www.tarsiger.com
- Tor A. Olsen pr. mail: Norsk Sjældenhetskomite for fugl (NSKF).
- Väisänen, R., H. Huhtinen, K. Kuitunen, P. Lampila, A. Lehtikoinen, P. Lehtikoinen & W. Velmala 2019: Rare birds in Finland in 2018. – *Linnut-vuosikirja* 2018: 110–125 (in Finnish with English summary).
- Waern, M. 2017: Rk:s omgranskning av rödsångare klar. – *Vår Fågelvärld* 2017(6): 48–51.
- William Velmala pr. mail: Finnish National Rarities Committee. BirdLife Suomen rareteettikomitea (BSR).
- Yésou, P. 2002: Systematics of *Larus argentatus-cachinnans-fuscus* complex: a review. *Dutch Birding* 24: 271–298.
- SU-rapport 1982–1984: Boertmann, D., K.M. Olsen & B.B. Pedersen 1986: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i årene 1982, 1983 og 1984. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 80: 35–57.
- SU-rapport 1985: Olsen, K.M. 1987: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1985. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 81: 109–120.
- SU-rapport 1986–1987. – Olsen, K.M. 1988: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1986 og 1987. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 82: 81–100.
- SU-rapport: 1988: Olsen, K.M. 1989: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1988. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 83: 131–149.
- SU-rapport 1989: Olsen, K.M. 1991: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1989. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 85: 20–34.
- SU-rapport 1990: Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1992: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1990. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 86: 107–122.
- SU-rapport 1991: Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1993: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1991. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 87: 231–241.
- SU-rapport 1992: Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1994: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1992. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 88: 99–110.
- SU-rapport 1993: Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1995: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1993. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 89: 101–110.
- SU-rapport: 1994: Rasmussen, P.A.F. 1996: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1994. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 90: 141–152.
- SU-rapport 1995 & 1996: Rasmussen, P.A.F. 1997: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1995 og 1996. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 91: 133–150.
- SU-rapport 1997: Rasmussen, P.A.F. 1998: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1997. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 92: 253–267.
- SU-rapport: 1998: Rasmussen, P.A.F. 1999: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1998. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 93: 127–140.
- SU-rapport 1999: Thorup, K. & H.H. Nielsen 2000: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1999. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 94: 157–170.
- SU-rapport 2000: Nielsen, H.H. & K. Thorup 2001: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2000. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 95: 153–166.
- SU-rapport: 2001: Ortvad, T.E., K. Pedersen & K. Thorup 2002: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2001. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 96: 147–160.
- SU-rapport: 2002: Klein, S., K. Pedersen & K. Thorup 2003: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 2002. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 97: 289–302.
- SU-rapport 2003: Amstrup, O., A.S. Frich, K. Pedersen & K. Thorup 2004: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 2003. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 98: 174–188.
- SU-rapport 2004: Amstrup, O., A.S. Frich, T.H. Hansen, K. Pedersen, & K. Thorup 2005: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2004. – *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 99: 169–181.
- SU-rapport 2005: Amstrup, O., A.S. Frich, T.H. Hansen, H.H. Nielsen, K. Pedersen & K. Thorup 2006: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2005. *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 100: 359–371.
- SU-rapport 2006: Kristensen, A.B., O. Amstrup & T.E. Ortvad 2007: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2006. – *Fugleåret* 2006: 99–113.
- SU-rapport 2007: Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortvad & M. Schwalbe 2008: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2007. – *Fugleåret* 2007: 117–135.
- SU-rapport 2008: Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortvad & M. Schwalbe 2009: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2008. – *Fugleåret* 2008: 123–143.
- SU-rapport 2009: Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortvad & M. Schwalbe 2010: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2009. – *Fugleåret* 2009: 131–151.
- SU-rapport 2010: Neergaard, R.S., A.S. Frich, A.B. Kristensen, K. Pedersen, T.E. Ortvad, M. Schwalbe & R. Strack 2011: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2010. – *Fugleåret* 2010: 125–144.
- SU-rapport 2011: Neergaard, R.S., A.S. Frich, A.B. Kristensen, K. Pedersen, T.E. Ortvad, M. Schwalbe & R. Strack 2012: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2011. – *Fugleåret* 2011: 97–122.
- SU-rapport 2012: Neergaard, R.S. 2013: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2012. – *Fugleåret* 2012: 103–130.
- SU-rapport 2013: Ortvad, T.E., S.S. Christiansen, S. Klein, A.B. Kristensen, K. Pedersen & R. Strack 2014: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2013. – *Fugleåret* 2013: 114–139.
- SU-rapport 2014: Ortvad, T.E., S.S. Christiansen, O.Z. Göller, A.B. Kristensen, R.S. Neergaard, K. Olsen, K. Pedersen & R. Strack 2015: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2014. – *Fugleåret* 2014: 111–137.
- SU-rapport 2015: Olsen, K., S.S. Christiansen, M.B. Hansen, O.Z. Göller, R.S. Neergaard, R.D. Nielsen, K. Pedersen & R. Strack 2016: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2015. – *Fugleåret* 2015: 111–135.
- SU-rapport 2016: Olsen, K., S.S. Christiansen, O.Z. Göller, M.B. Hansen, S. Kauppinen, R.S. Neergaard, H.H. Nielsen, R.D. Nielsen & K. Pedersen 2017: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2016. – *Fugleåret* 2016: 119–148.
- SU-rapport 2017: Olsen, K., O.Z. Göller, M.B. Hansen, S. Kauppinen, A.B. Kristensen, H.H. Nielsen, R.D. Nielsen & K. Pedersen 2018: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2017. – *Fugleåret* 2016: 119–148.

Gråsejler, Ballum Vesterende, 5. november 2018. Foto: Jacob Sterup

Kejserørn, Varnæs Tykke, Aabenraa, 14. februar 2018. Foto: Bjarne Nielsen

Ellekragen og fuglefolket

Tegninger og tekst: Jens Gregersen

Ellekragen

Ellekragen i nordkanten af Tved Plantage var et af årets højdepunkter for mange fuglefolk. Det var i oktober, på den tid da der sker meget rundt på trækstederne.

Her havde den fundet et lunt sted, en nylig rydning med blottet jord og masser af gammelt dødt træ. Lige et sted for en ellekrage. Man fik et indblik i dens føde, biller, frøer og mange overraskende ting.

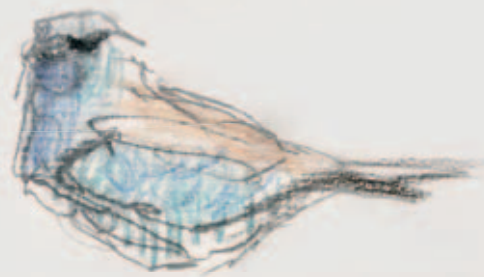

Når man kommer til et sted hvor en sjælden fugl er blevet opdaget, mødes man af et væld af fuglefolk. Det er næsten lige så interessant at spore hvem alle disse mennesker er, fordi mange af deres navne vil være velkendte – fra DOFbasen for eksempel. Hvem kan man kende og hvem ikke – nogen man ikke har set i umindelige tider. Fordi undertegnede sjældent optræder som begrebet "Sutter", hvilket er den som lukrerer på andres opdagelser for at få et nyt kryds.

Mange så ellekragen i de omtrent to uger den rastede her. Tegningerne på dette opslag er mit personlige udtryk af denne fugl, oprindeligt holdt i sort-hvid, for at ramme dens karakter. Man gør sig nogle tanker sådan et sted. Ærgrer sig over; ikke at være frisk til at have opsøgt gåsegrib optrinnet i sin tid. Og så kan man fundere over, om ligeså mange vil møde op, når den næste ellekrage viser sig i landet i længere tid.

Der var næsten ingen unge mennesker. Og vil nogen nogensinde komme igen til dette yderhjørne af Tved Plantage.

Danske Fuglestationer – 2018

Redigeret af Peter Lange

Til Fugleåret 2018 har vi modtaget årsberetninger fra alle aktive stationer, på nær Christiansø. Den aktuelle dækning og aktivitet i 2018 vil fremgå af de enkelte afsnit.

Statsejede Fuglestationer:

Tipperne

Tipperne er i dag eneste tilbageværende statsdrevne naturvidenskabelige feltstation. Tipperne hører under Miljøministeriet og administreres af Naturstyrelsen, der står for opsyn og pleje samt publikumsfaciliteter. Fuglelivet på Tipperne overvåges af ornitologer, der er ansat af Amphi Consult, som udfører opgaverne for Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet (tidl. DMU), der bl.a. – på vegne af Miljøstyrelsen – organiserer overvågningen af vandfugle i området.

Dansk Ornitologisk Forenings Fuglestationer:

Gedser Fuglestation

Fuglestationen blev etableret i 1995 og har siden 2001 haft til huse ved Gedser Fyr. De primære formål er at monitorere fugletrækket gennem trækobservationer og standardiseret ringmærkning forår og efterår samt formidling af naturen for skoler, grupper, lokale folk og turister. Fuglestationens daglige leder er Hans Lind. Aktivitetsniveauet er steget betydeligt de senere år. Webadresse: <http://www.gedserfuglestation.dk>

Blåvand Fuglestation

Etableret af DOF i 1963 og har haft til huse i de gamle fyrboliger siden 1968. Daglig leder er Bent Jakobsen. Webadresse: blavandfuglestation.dk

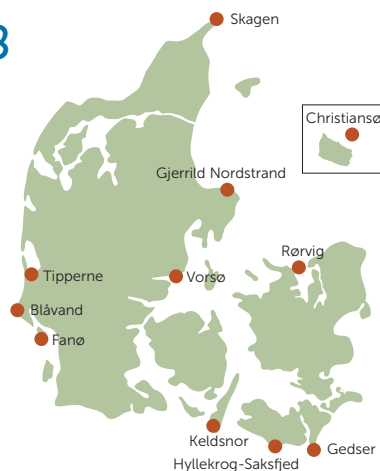
Skagen Fuglestation

DOF har siden 2009 drevet fuglestations virksomhed i Skagen. I 2017 åbnede Naturstyrelsens trækfuglecenter og Dansk Ornitologisk Forenings fuglestation i Det Grå Fyr. De primære aktiviteter har koncentreret sig om ringmærkning, indsamling af data om både trækfugle og ynglefugle, formidling samt oplæring af både nye ringmærkere og observatører.

Det daglige arbejde er primært blevet udført af stationslederen Simon S. Christiansen samt ansatte ringmærkere og observatører og med hjælp fra andre frivillige. Webadresse: <http://www.skagenfuglestation.dk>, www.skagenfuglestation.dk

Frivillige/private Fuglestationer og lignende: Christiansø Feltstation

Christiansø Naturvidenskabelige Feltstation (CHNF) er en privat almennyttig forening. Peter Lyngs er feltstationens daglige leder. Der udgives ingen årsrapporter, men data indtastes dagligt på foreningens webside. Der foregår ikke længere systematisk ringmærkning på øerne. Webadresse: <http://chnf.dk>. Der er ikke indsendt beretning fra Christiansø Feltstation til Fugleåret.

Fanø Fuglestation

Fanø Fuglestation blev stiftet i 2017 på privat initiativ, med det formål at overvåge fugletrækket på Fanø og foretage standardiseret ringmærkning.

I 2018 har der været udført observationer af fugletrækket ved Sønderho og standardiseret ringmærkning forår og efterår. Stationens virke kan følges på bloggen Fanø Fuglestation.

Kim Fischer er foreningens formand og kontaktperson.

Gjerrild Nordstrand

I de senere år er koordinerede trækobservationer genoptaget i området, træktotale opgøres på DOF-basen og på egen webside, og fra 2018 har vi modtaget materiale sammenstillet af Jørgen Staarup Christensen og Kent Olsen. Web: <http://gjerrild4ever.blogspot.dk/> Jørgen Starup Christensen er kontaktperson.

Hyllekrog-Saksfjed

Der har siden 2009 foregået systematiske tællinger af de trækkende fugle i området. Dækningen er daglig i foråret, og mere uregelmæssig om efteråret. Træktællingerne foregår hovedsageligt fra Store Brunddrag.

Primus motor på stedet er Preben Berg, med hjælp fra en række frivillige. Fuglestationens rapporter kan læses via <http://www.dof-storstroem.dk/>

Keldsnor Fuglestation

Fuglestationen blev etableret i 1995, og drives af DOF Fyn med Hans Rytter som leder.

Fuglestationens aktiviteter kan følges på <https://www.doffyn.dk/nyheder?kat=13>

Rørvig Fuglestation

Rørvig Fuglestation er en lokal forening, hvis formål er at udforske fuglelivet på Rørvig-halvøen. Formand for foreningen er Peter Ellegård Larsen. Foreningen udgiver hvert år en rapport over årets observationer. Webadresse: <http://rfst.dk/>

Vorsø

Øen Vorsø hører under Miljøministeriet og administreres af Naturstyrelsen. Jens Gregersen bebor stationen og varetager optællinger af ynglefugle og øvrige registreringer.

Ynglefuglene på Tipperne

Af Ole Thorup¹ & Thomas Bregnballe²

1 Amphi Consult, 2 Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Rødben, Tipperne, 11. maj 2018. Foto: Torben Andersen

Indledning

Tipperne er et af de vigtigste områder for engfugle i Europa. Her yngler blandt andet mere end 300 par vade-fugle fordelt på 9-10 arter. Især forekomsten af tocifrede antal ynglende par eller hunner af engryle, brushane og stor kobbersneppe gør Tipperne til noget særligt. Der er under fem lokaliteter tilbage i Europa med tocifrede antal af alle tre arter, og engryle, brushane og stor kobbersneppe er de tre mest truede engfugle. Da der har været en årlig registrering af ynglefuglenes forekomst på Tipperne siden 1928, udgør materialet fra Tipperne en af verdens længste tidsserier for ynglefugle.

Med udgangspunkt i de lange tidsserier fra Tipperne er der for nylig udgivet to artikler, der belyser sammenhænge mellem forskellige forhold i ynglefuglenes miljø (fx prædation, næring i vandmiljøet og nedbør) og antal og ynglesucces hos ynglefuglene (Laursen m.fl. 2018, Møller m.fl. 2018).

I det følgende fremlægges uddrag af resultaterne fra overvågningen af ynglefugle i 2018. Anvendte stednavne

fremgår af kortet i Figur 1. Overvågningen af fugle på Tipperne er en del af det nationale overvågningsprogram NOVANA.

Figur 1. Kort over Tipperne med lokale stednavne angivet.

Forekomst og ynglesucces

I Tabel 1 er forekomsten vist for nogle af Tippernes karakteristiske ynglefuglearter dækkende perioden fra 1975 til 2018.

Ud over de systematiske registreringer af engfuglernes yngleføremkomst er deres klækningssucces blevet overvåget siden 1986 (Tabel 2). Tillige er forekomsten af ungefamilier blevet kortlagt siden 1998 (Tabel 3), og disse data benyttes også til at estimere ungerens overlevelse.

Høj klækningssucces hos flere arter af engfugle

De foregående fire år var der en del rovpattedyr på Tipperne, og engfuglene havde ringe klækningssucces. Særlig mange rovpattedyr var der i 2017, hvor der var tre rævefamilier på Tipperne, og dette år klækkede der ganske få unger af engfugle, hvor især vibe, engryle og stor kobbersneppe var hårdt ramt. På denne baggrund blev det besluttet at intensivere reguleringen af ræv og mårhund på Tipperne og den nordlige del af Værnengene.

Ved denne ekstra indsats lykkedes det i foråret 2018 at aflive 4 ræve og 12 mårhunde. Reguleringen havde tilsyneladende en positiv effekt på ynglesuccesen hos de tre

talrigeste engfugle vibe, rødben og stor kobbersneppe, hvor relativt få reder af vibe og stor kobbersneppe blev præderet (Tabel 2), og der sås væsentligt flere ungefamilier hos de tre arter, end der er set siden 2013 (Tabel 3).

Høj klækningssucces er ikke tilstrækkeligt til at give en god ynglesucces – de klækkede unger skal også overleve på engene til de bliver flyvefærdige. Det er ikke muligt at undersøge direkte, hvor mange unger, der bliver flyvefærdige. Ved hjælp af systematiske kortlægninger af ungevarslende fugle kan overlevelsen af ungefamilierne dog vurderes ud fra, hvor længe forældrefuglene markerer, at de har unger. For vibe og rødben vurderes ungeoverlevelsen at have været middel eller lidt over middel. Der sås en del flyvefærdige unger af vibe i anden halvdel af juni. Hos rødben sås forældrefuglene varsle så længe i 15 af de 31 undersøgte familier, at mindst én af ungerne vurderes at være blevet flyvefærdig. Ungeoverlevelsen hos rødben var tydeligt bedre i den østlige del af Tipperne, hvor ca. 12 af 20 familier fik mindst én flyvefærdig unge. Vest for Tippervejen var der derimod kun 3 ud af 11 familier, hvor forældrene varslede længe. På Rødsandshage fandtes tilfældigt to små unger fra to forskellige kuld ligge døde på engen uden synlige skader. Det er et helt

Tabel 1. Antal ynglepar på Tipperne af en række karakteristiske ynglefugle. Forekomsten i 1975-2014 vises som gennemsnit for tiårsperioder, mens forekomsten i 2015-2018 er vist for de enkelte år.

	1975-1984	1985-1994	1995-2004	2005-2014	2015	2016	2017	2018
Knopsvane - par	36	8	1	1	0-1	7	4	2
Atlingand - par	6	6	4	3	1	1	5	6
Skeand - par	16	31	7	5	0	7	1	1
Knarand - par	3	4	2	2	2	7	7	11
Gråand - par	30	44	50	59	42	50	65	43
Spidsand - par	15	18	6	2	1-2	2	3	1
Rørdrum - par	0	0	0	0	1	1	0	0
Strandskade - par	8	18	13	8	6	5	5	5
Klyde - par	252	345	97	49	23	7	8	9
Hjejle - par	0	0	0	0,4	0	0	0	1
Vibe - par	112	192	128	131	151	104	78	128
Storspove - par	0	0	1	4	2	2	1	1
Stor kobbersneppe - par	81	153	101	68	51	39	29	31
Brushane - ynglehunner	93	160	75	37	19	17	14	19
Brushane - dansehanner	55	78	30	19	14	13	12	9
Engryle - par	15	115	82	28	22	23	22	17-18
Dobbeltbekkasin - par	15	16	4	3	0	0	0	1
Rødben - par (optalt)	98	457	166	110	113	81	81	103
Hættemåge - par	174	289	5	1	0	0	0	0
Stormmåge - par	5	3	2	1	0	0	0	0
Sølvmåge - par	1	0	1	1	3	1	2	1
Svartbag - par	0	0	0	0	1	0	1	1
Havterne - par	50	90	24	6	0	0	0	0
Rørhøg - par	1	2	2	2	2	2	1-2	2
Bysvale - par	0	0	0	1	0	0	0	2
Landsvale - par	8	6	5	8	16	15	14	16
Tornsanger - sangterritorier	1	2	6	9	14	15	9	9
Gul vipstjert - par	50	89	41	50	49	79	97	106

Tabel 2. Andel af reder (%) af undersøgte vadefugle, hvor æggene blev spist af fugle eller rovpattedyr. Beregnet ud fra kontrollerede reders gennemsnitlige daglige overlevelse i 1986-2018 - perioden hvor dette er undersøgt. - : for få data til beregning

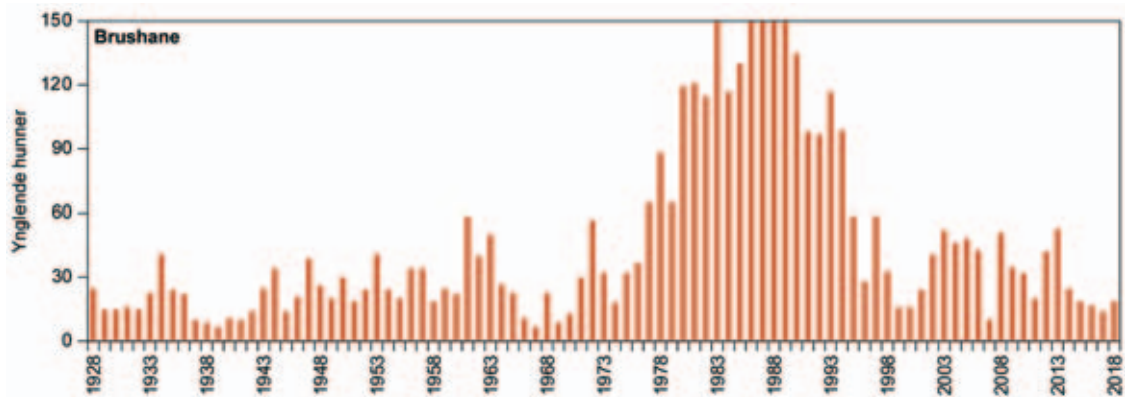
	1986-1990	1991-1995	1996-2000	2001-2005	2006-2010	2011-2015	2016	2017	2018
Strandskade	33	59	96	100	98	97	-	-	-
Vibe	39	52	84	74	60	80	97	90	52
Stor kobbersneppe	34	54	94	69	74	76	-	-	39
Brushane	34	51	87	72	63	64	-	-	-
Engryle	31	48	72	51	43	68	53	95	-
Rødben	21	54	87	77	66	82	81	43	63

Tabel 3. Antal registrerede ungefamilier pr. år 1998-2018 - perioden hvor dette er undersøgt for de inkluderede arter. For klyde er der dog først tal for antal ungefamilier fra 2003, og for denne art vises også antal registrerede unger pr. par. For 1998-2013 er vist det gennemsnitlige antal pr. år i fireårsperioder.

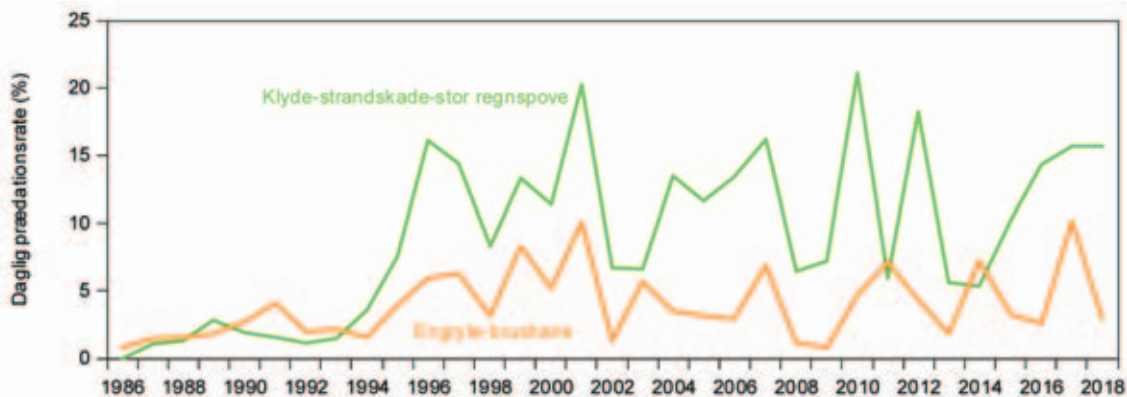
	1998-2001	2002-2005	2006-2009	2010-2013	2014	2015	2016	2017	2018
Atlingand	0,3	0	0	1	0	0	0	0	0
Skeand	0	0,5	0	1	0	0	0	0	0
Gråand	6	4	7	6	4	2	6	3	3
Strandskade	1	0	1	1	0	0	0	0	0
Vibe	27	52	47	55	48	16	18	18	60
Storspove	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Stor kobbersneppe	24	25	21	23	5	4	1	4	14
Brushane	8	21	11	19	6	1	1	1	4
Engryle	24	20	9	9	5	1	8	4	4
Rødben	64	67	52	37	19	14	15	23	33
Klyde	-	5	7	1	7	0	0	0	0
Klyde (unger pr. par)	0,14	0,18	0,30	0,05	0,59	0,00	0,00	0,00	0,00

Stor kobbersneppe, Værnengene, 13. april 2018. Foto: Erik Biering

Figur 2. Antal ynglende hunner af brushane optalt på Tipperne 1928-2018. I 1986-1989 ynglede ekstraordinært mange brushøns (288 i 1986 og ellers mellem 164 og 228). Disse topforekomster er ikke afbilledet i figuren.

Figur 3. Den daglige prædation (i procent) på Tipperne i rede af tre arter med store æg i åbne og meget synlige rede (klyde, strandskade og storspove) og i rede af to arter med mindre æg og meget skjulte rede (englyle og brushane) i 1986-2018 – perioden, hvor reders skæbne er blevet systematisk overvåget. Rede af klyde er dog kun blevet kontrolleret systematisk siden 1993.

usædvanligt syn på Tipperne. Årsagen kendes ikke, men fundet indikerer, at der har været andre forhold involveret i den dårlige ungeoverlevelse her end prædation.

Stor kobbersnepe ynglede i gennemsnit ca. 10 dage senere end vibe. Trods en høj klækningssucces var der ikke mange unger af stor kobbersnepe, der nåede flyvefærdighed. 11 af de 14 registrerede kuld forsvandt mellem 10/6 og 17/6, hvor ungerne var ca. 2-3 uger gamle. På dette tidspunkt havde en meget varm og tør periode været adskillige uger, og i 1-2 uger havde engene været knastørre. Der har sikkert været meget begrænset med tilgængelig føde til ungerne. Ungerne af stor kobbersnepe fouragerer primært på insekter og edderkopper i vegetationen, mens f.eks. unger af vibe lever af fødeemner i jordbunden (Beintema *et al.* 1991). I tre kuld af stor kobbersnepe overlevede tilsyneladende mindst en unge, og i et af disse kuld sås tre flyvefærdige unger.

Brushane havde det fjerde dårlige yngleår i trækk

I ynglesæsoner, hvor engene er fugtige i maj og første halvdel af juni, forbliver flere hunner af brushane på Tipperne og yngler, og de får flere unger (Thorup 2016).

På det tidspunkt, hvor de tidligste brushøns starter med at yngle, var engene våde i 2018, og der var et ret stort antal fugle på Tipperne. Den 8/5-9/5 optaltes således 58 hanner og 59 hunner. Fra begyndelsen af maj til midt i juni var der dog en meget varm og tør periode, og mellem den 9/5 og 29/5 faldt grundvandsniveauet således med mellem 46 og 63 cm forskellige steder på Tipperne. Det var sikkert hovedårsagen til, at bare 19 hunner og 9 hanner forblev i området for at yngle. Kun 4 af de 19 hunner fandtes senere med unger. Som nævnt var klækningssuccesen generelt god for engfuglene, og det begrænsede antal ungefamilier afspejler måske, at nogle af de tilstedeværende hunner aldrig fik lagt æg. Trods tørken var ungeoverlevelsen tilsyneladende god: I tre af de fire familier ungevarslede hunnen så længe, at der er en stor chance for, at mindst en unge i kullet blev flyvefærdig, mens der ikke er relevante data for den fjerde familie.

De foregående tre ynglesæsoner i 2015-2017 var heller ikke gode for brushane. I 2015 sandsynligvis først og fremmest på grund af prædation af blandt andet en vandrefalk, i 2016 og 2017 på grund af for tørre eng, da der – som i 2018 – skete en ret tidlig og hurtig udtørring af engene. De sidste to rigtigt gode yngleår

Engryle, Værnengene, 24. maj 2018. Foto: Frits Rost

for brushane var 2012 og 2013. Disse to fugtige forår ynglede hhv. 42 og 53 hunner af brushane (Figur 2), og begge år klækkede der æg i 30 af rederne.

Vanskelige yngleforhold for engryle

Der blev fundet 17-18 ynglepar af engryle, og det er det laveste antal siden 1979 (Tabel 1), men dog stadig en del flere par end i perioden 1932-1979. I 2008-2017 fluktuerede det mellem 20 og 27 par (Tabel 1)

I normale år starter adskillige engryler æglægningen lige efter 1/5, og det var også tilfældet i 2018, hvor fire af de fem par, hvor æglægningstidspunktet kendes, startede mellem 3/5 og 11/5. Der var en forholdsvis kort periode, hvor engene var attraktive for ynglende ryler. Kraftig regn omkring 1/5 oversvømmede store dele af engene, bl.a. flere områder, hvor der de fleste år yngler engryler, og det varede en lille uge, før de fleste steder med god redehabitat var så tørre, at rylerne kunne anlægge deres rede. Herefter kom der en meget lang varm og tør periode, og det fik engene til at tørre tidligt ud. Årets sidste registrerede ægkuld blev startet den 22/5, og det er 2-3 uger tidligere, end de sene omlægskuld bliver startet i et godt yngleår. Der var derfor tale om en usædvanlig kort ynglesæson.

Der blev kun registreret fire par med unger svarende til 22-24% af de optalte par, og det er en noget mindre andel end hos vibe, stor kobbersneppe og rødben. I to af de fire kuld omkom ungerne kort tid efter klækningen. I et kuld fandtes tre flyvefærdige unger, og i det

fjerde kuld blev mindst én unge sandsynligvis også flyvefærdig. Så mens klækningssuccesen var ret lav, var ungeoverlevelsen over middel.

I 13-14 territorier fandtes ingen unger, men kun i et tilfælde kendes årsagen til den manglende klækningssucces. En af fire fundne reder blev præderet, og her blev æggene spist af rørhøg, få dage efter de var lagt. Et højvande 22/6-23/6 oversvømmede et område, hvor et ynglepar havde holdt til i et par uger umiddelbart før oversvømmelsen, og det formodes, at oversvømmelsen førte til tab af æg.

De store vadefugle har det svært på Tipperne

De store vadefugle strandskade, klyde og storspove har de mest åbne og synlige reder. Ikke et eneste par af disse arter klækkede unger (Tabel 3). Siden 1994 har disse tre arter stort set ikke haft nogen ynglesucces, og i 15 ud af de 24 sæsoner 1995-2018 har rederne haft en daglig prædationsrate på over 10 procent (Figur 3). Fra 2003 kendes antallet af par, der klækkede unger, for de tre arter, og kun i 5 af de 16 sæsoner sås mere end 10 procent af parrene med unger (Figur 4).

Sammenlignes prædationstrykket og andelen af par, der får unger hos strandskade, klyde og storspove med forholdene for engryle og brushane, der udgør de to arter med de mindste æg og de bedst skjulte reder, ses følgende: a) siden 1993 har prædationstrykket i 22 af de 25 ynglesæsoner været væsentligt lavere i rederne fra

engryle og brushane, b) prædationstrykket var en lille smule lavere hos disse to arter i en sæson og c) kun i to sæsoner havde rederne hos de store vadefugle en lille smule højere klækningssucces end rederne hos engryle og brushane (Figur 3).

I alle de undersøgte ynglesæsoner 1993-2018 var andelen af ynglepar/ynglehunner, der sås med unger, størst for engryle og brushane (Figur 4). De fleste år var forskellen stor. Kun i to sæsoner – i 2008 og 2014 – nærmede andelen af par med unger af strandskade, klyde og storspove sig andelen hos de små vadefugle. Herudover var der en enkelt sæson – 2015 – hvor alle fem arter havde en meget ringe ynglesucces.

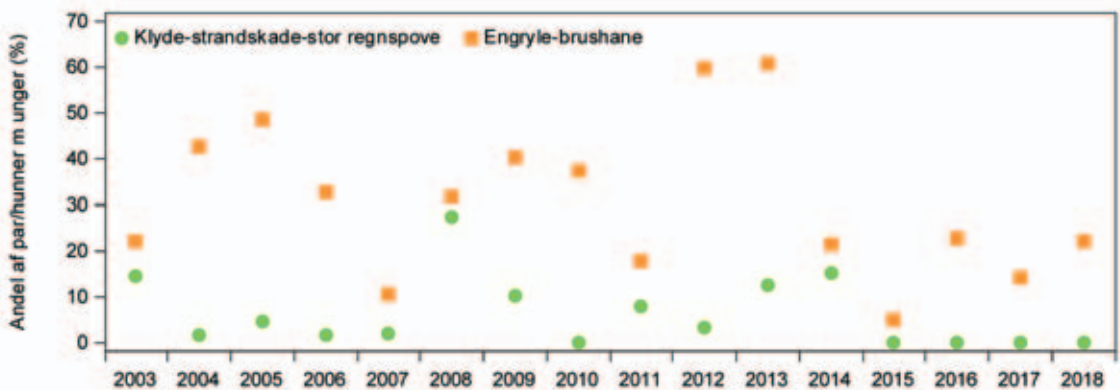
Landsvalerne tog godt imod det varme vejr og det nye tag på Tipperhuset

Landsvalerne på Tipperne yngler udelukkende på forskellige bygninger. Frem til 2013 var der fire forskellige bygninger med svalereder. I 2013 væltede en storm det gamle hyrdehus på S. Rad Helmbankehuset, hvor et par plejede at yngle, i 2015 væltede en storm en skurvogn med to svalereder, og i efteråret 2016 blev Tipperhusets anneks revet ned, hvor der dette år havde ynglet to par landsvaler. Endelig blev der lagt nyt tag på Tipperhuset i efteråret 2017, så ved indgangen til ynglesæsonen 2018 var der udelukkende nye redesteder tilgængelige.

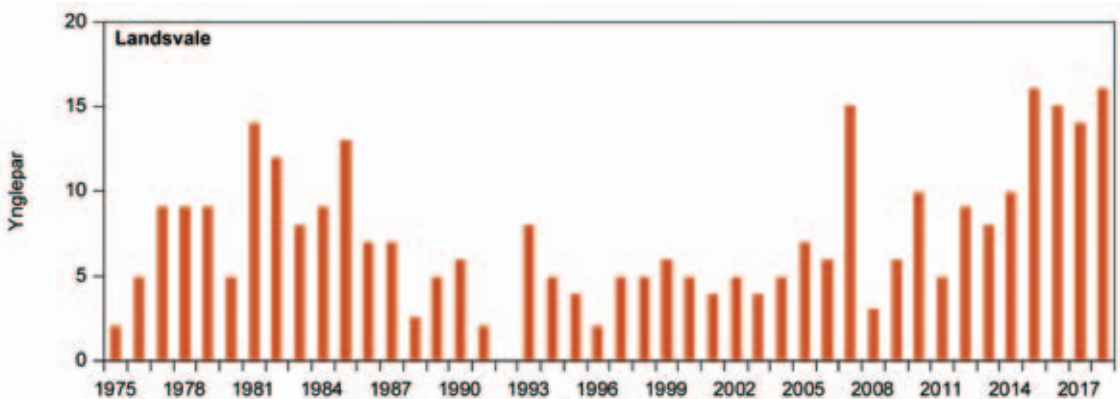
16 par landsvaler slog sig ned under det nye tag, og det er det højeste antal, der har ynglet på Tipperne. I 2015 ynglede ligeledes 16 par. Det varme, solrige vejr i maj og første halvdel af juni og den tidlige udbinding af kreaturer 14/5 ikke langt fra Tipperhuset har utvivlsomt medvirket til, at så mange par blev tiltrukket af stedet. Fuglenes ynglesucces blev ikke undersøgt, men der blev fundet adskillige døde unger under rederne efter nogle dage med hård blæst i anden halvdel af juni.

Referencer:

- Beintema, A.J, J.B. Thissen, D. Tensen & G.H. Visser 1991: Feeding ecology of charadriiform chicks in agricultural grassland. *Ardea* 79: 31-44.
- Laursen, K., J. Balbontin, O. Thorup, H.H. Nielsen, T. Asferg & A.P. Møller 2018: Multiple components of environmental change drive populations of breeding waders in seminatural grasslands. - *Ecology and Evolution*. DOI: 10.1002/ece3.4514, 2018;1-8.
- Møller, A.P., O. Thorup & K. Laursen 2018: Predation and nutrients drive population declines in breeding waders. - *Ecological Applications* 28 (5): 1292-1301.
- Thorup, O. 2016: Timing of breeding in *Ruff Philomachus pugnax*: a crucial parameter for management and use of wet grassland in Western Europe. - *Wader Study* 123(1): 49-58.

Figur 4. Andel (i procent) af de registrerede ynglepar af tre arter med store æg i åbne og meget synlige reder (klyde, strandskade og storspove) og af to arter med mindre æg og meget skjulte reder (engryle og brushane) i 2003-2018.

Figur 5. Antal ynglepar af landsvale på Tipperne 1975-2018. Svalerne blev ikke optalt i 1992.

Gedser Fuglestation

Af Hans Lind og Bo Kayser

Indledning

2018 var et godt år for Gedser Fuglestation. I foråret blev der underskrevet en kontrakt med Naturstyrelsen om DOF's leje af ejendommen med fuglestation for perioden 2018-2027. Med den sikkerhed for, at vi kan bruge fuglestationen de næste mange år, gik vi straks i gang med en tiltrængt istandsættelse af rummene i stueetagen. Naturstyrelsen betalte for materialer. En gruppe på omkring 10 personer knoklede med at slibe, pudse, sætte glasvæv op, male osv. Desuden blev rummene nyindrettet med mere moderne faciliteter. Kom og se det. Kom og bo der.

Det fulde program med standardiseret træktælling og ringmærkning med betaling af diæter til observatører og ringmærkere fortsatte i år med fin dækning af sæsonerne. Mange kom til fuglestationens formidlingsarrangementer eller besøgte fuglestationen i kortere eller længere tid. Det var dejligt at kunne leve op til DOF's fuglestationsstrategis mål for A-fuglestationerne.

En stor tak skal rettes til såvel observatører, ringmærkere og alle de andre frivillige, som har muliggjort endnu et godt år for fuglestationen.

Sjældne fugle set i Gedserområdet gennem året

Islom 18/11 1 set af observatøren. Sort ibis 7/10 1. En enkelt kongeederfugl trak forbi 28/10. Af rovfugle blev der af sort glente set 6-8 om foråret og 7-9 om efteråret, af steppehøg 5 om efteråret, 1 kongeørn blev set 19/10 og 1 aftenfalk 22/9. Der blev registreret omkring 10 storkjører, 4 mellemkjøver og 1 lille kjøve. 1 turteldue rastede 4/8. Ringmærkede småfugle omtales i afsnittene om ringmærkning. Derudover sås bl.a. 1 rødrygget svale 20/10, 3 trækkende storpibere i september, 1 rastende lundsanger

17/5, 1 skægmejse 9/11 og to piroler om foråret. I september-oktober sås 15-18 nøddekriger. Endelig blev der både forår og efter set lidt gullirisker og hvidsiskener.

Vær opmærksom på, at ovenstående omfatter hele Gedserområdet, hvorimod træktællingerne kun omfatter Gedser Odde.

Træktælling ved Gedser Odde

I DOF Storstrøm har vi valgt, at træktælling om foråret gennemføres af Hyllekrog/Saksfjed Fuglestation, se denne, og om efteråret af Gedser Fuglestation på Gedser Odde.

For en mere detaljeret gennemgang, se årsrapporten "Træktælling ved Gedser Odde efteråret 2018" (https://www.gedserfuglestation.dk/images/Resultater/Traektaelling/GedserTraektaelAarsrap2018_v01.pdf).

En oversigt over resultaterne fra 2018 er angivet i tabellen i denne artikel. Antallene er summen af de enkelte arters dagsmaksima.

Der blev i efteråret gennemført standardtælling på 131 af de 132 mulige dage i standardperioden fra 11. august til 20. december, hvilket er ret imponerende. I observatørens rådata var der i alt 6.559 registreringer (rækker med 1-flere individer) af i alt 496.417 trækkende fugle fordelt på 199 arter indrapporteret af 43 observatører.

Antallet af trækkende lommer og lappedykkere var mindre i 2018 end i 2017 (tal i parentes): Rødstrubet lom 9.836 (12.405), sortstrubet lom 414 (567), toppet lappedykker 160 (413), gråstrubet lappedykker 160 (413) og nordisk lappedykker 18 (47). Også i år blev der, for de indre danske farvande at være, set en del suler: 39 (36). Antallet af sølvhejrer steg fortsat: 23 (10).

Der blev registreret færre trækkende gæs i 2018 end i 2017: Blisgås 3.619 (5.749) og bramgås 7.676

Karmindompap, Gedser Fuglestation, 24. maj 2018. Foto: Hans Lind

(10.937). En sort ibis blev set forbitrækkende den 7. oktober, netop som vi var ved at afslutte et kursus for nye trækfugletællere. Antallet af fjeldvåger var normalt: 332 (396). Antallet af kjover var lidt større end året før: Almindelig kjove 219 (135) og storkjove 9 (3). Duer og drosler blev der registreret ret få af: Ringdue 9.974 (42.912), sjagger 493 (2.230) og misteldrossel 239 (423).

Formidling

En vigtig del af arbejdet på Gedser Fuglestation er at få formidlet naturen og fuglene for vores gæster, og i årets løb har vi da også haft en del arrangementer med fokus på det kolossale fugletræk, der foregår over Gedser Odde. De to Åbent Hus forår og efterår trak som sædvanligt fulde huse, og det var dejligt at se mange familier med børn disse dage. Herudover har vi haft en del besøgende skoleklasser, højskolegrupper og forskellige naturforeninger, lige som vi også har stået for trækfugleture på Gedser Odde og andre steder i lokalområdet.

Ringmærkning

For en mere detaljeret gennemgang, se årsrapporten "Ringmærkning ved Gedser Odde 2018" (https://www.gedserfuglestation.dk/images/Resultater/Ringmaerkning/GedserRingmaerkAarsrap2018_v01.pdf).

En oversigt over resultaterne er angivet i tabellen i denne artikel. Bemærk venligst, at ringmærkningstallene omfatter fugle fra hele Gedser Fuglestations område, dvs. også Gedser Odde, Birkemose, Kroghage, Gedser by og havn.

Vejret har stor betydning, både for fugletrækket, men så sandelig også for ringmærkningen. En del større vandfugle kan godt trække, hvis det blæser eller regner, men ringmærkning er umuliggjort under sådanne forhold.

Starten på vinteren var meget mild, men fra slutningen af februar og gennem det meste af marts kom der sibirisk kulde og ind imellem en del sne, for eksempel i påsken, hvor der 1. april (!) lå ca. 25 cm på Gedser Odde! Men allerede en uge efter brød foråret igennem, og fra maj til midt i august var der sommerlige tilstande med megen østenvind og særdeles tørt. Også efteråret var lunt og ret tørt.

I februar fik vi topskåret det allermeste af stationshaven, så buskene ikke var højere end 2 meter, og her fik vi professionel hjælp til beskæringen. På nær nogle ganske få dage gennem året lykkedes det at få gennemført standardiseret ringmærkning ved hjælp af et ret stort korps af danske og udenlandske ringmærkere.

Vejrforholdene i marts var ret uegnede for netfangst i større stil, så i perioder med snedække blev der satsset på fangst af måger, både ved stationen og i en have i Gedser. Ud over godt 200 måger gav det en musvåge og en tårnfalk. Først i den sidste tredjedel af måneden satte småfugletrækket ind, f.eks. med hele 43 solsorte 26/3.

Vejret bedrede sig væsentligt i april, og der kom godt gang i kortdistancetrækkerne. De to hyppigst ringmærkede arter blev rødhals og jernspurv (374 og 257 mærkede), og rødtoppet fuglekonge havde et flot forår med i alt 65 nymærkninger (hele 18 stk. mærket

Nøddekrige, Gedser Fuglestation, 28. september 2018. Foto: Gert Juul Jeppesen

9/4). 1.314 fugle blev mærket i april – det næsthøjeste antal i de senere år.

Det sommerlige vejr i resten af foråret gjorde, at der var ret få fugle, der rastede i stationshaven, og det kunne ses på totaltallet for maj med kun 703 mærkninger, et af de laveste tal nogensinde. Det er bedre med lidt vejrskifte en gang imellem. Men der var da lyspunkter i form af lidt sjældne og halvsjældne fugle: Her skal nævnes sydlig nattergal 2/5, flodsanger en uge senere, buskrørsanger 16/5 og en fin pirol 11/5. Også et par gulirisker 27/5 fik humøret op.

Efter vores sædvanlige arbejdsdag midt i juli, hvor mange frivillige hænder tog sig kærligt af brombærranker, tjørn og slåengrene, var vi klar til efterårets rykind af fugle. Slutningen af juli, hvor 512 fugle fik ring på, lagde ret hårdt ud med mange kærsangere, gulbuge og gærdesangere, og især nattergal havde et godt år, hvor tallene i juli-august nåede op på 47. August er normalt den måned med flest arter i nettene, og i 2018 kom vi op på 49 arter. Highlights var en høgesanger 19/8. Desuden blev der fanget dobbeltbekkasin, mudderklire og stenpikker samt lidt gule vipstjerter ved vandhullet i fårefolden. Det er altid en fornøjelse at fange vende-hals, og det blev til 8 stk. i løbet af måneden. I alt 7 dage kom ringmærkningstallene over 100, flest 29/8 med 197, hvor over halvdelen udgjordes af sylvia-sangere. 2.175 fugle blev mærket i august, flest gærdesanger (442), torsanger (309) og løvsanger (297).

Den første efterårsmåned var med 1.854 mærkede fugle den dårligste i mange år, især den midterste de-

kade var ret sløj. 5 dage nåede vi op på trecifrede antal med bedste dag 24/9 (367 fugle, især rødhals, blåmejsje og gransanger). Trods det lave antal fugle var der alligevel noget at glæde sig over: Siden slutningen af august var der en mindre invasion af nøddekrige, og vi var så heldige, at to af denne usædvanlige art fandt vej til vores net. En natravn fra 7/9 var heller ikke hverdagskost, og det samme kan siges om en nordlig blåhals 4/9.

Oktober fortsatte med ret lave ringmærkningstal i forhold til de senere års gennemsnit. Selv ikke det større antal blåmejsjer kunne få totaltallet for måneden højere op end 3.303 ringmærkede fugle. Dage med størst travlhed ved nettene blev 15/10 og 16/10 med henholdsvis 400 og 441 mærkninger, mest fuglekonge og blåmejsje. Den engelske ringmærker Chris havde held til at håndfange en ung bramgås, der havde taget ophold ved søen i fårefolden. Af andre usædvanlige fugle kan nævnes efterårets anden høgesanger 8/10 samt et par ringdrosler.

November derimod oppede sig med pæne tal: især fuglekongerne optrådte ret talrigt i den første uge, mere end 500 blev mærket. Efter standardtiden blev der sat gråsikken-kald på et par små højtaltlere, så de talte godt i regnskabet (næsten 800 i november). Også 3 hvidsikken blev mærket. November nåede op på 1.930 ringmærkede fugle - fordelt på 34 arter.

Ringmærkningsåret 2018 som helhed lå i den nederste tredjedel sammenlignet med de seneste 10 år. Der var store nedgange i fangsttallene for rødhals, løvsanger og gransanger, hvorimod gærdesanger havde et godt år. Udover buskrørsangeren fra maj var der ingen,

Pirol, Gedser Fuglestation 11. maj 2018. Foto: Hans Lind

der krævede en SU-beskrivelse. Bemærkelsesværdigt er også, at der for første gang i mange år ikke blev ringmærket nogle sibiriske småfugle som for eksempel hvidbrynet løvsanger og fuglekongesanger, selvom disse arter blev fundet i resten af landet i efteråret.

	Forår	Efterår
Dækning	Observationer: Se Hyllekrog Fuglestation. Ringmærkning: 1/3-15/6 de fleste dage.	Observationer: 11/8-20/12 næsten dagligt samt spredt resten af halvåret. Ringmærkning: 20/7-15/11 de fleste dage
Ringmærkning Total	2.875 (61 arter)	9.774 (75 arter)
Talrigest ringmærkede arter	Rødhals 434 Jernspurv 402 Løvsanger 259 Sølvmåge 180 Solsort 175	Fuglekonge 1.297 Rødhals 1.153 Blåmejsje 1.049 Gråsiken 884 Gærdesanger 673
Sjældneste ringmærkede arter	Sydlig nattergal 1 Flodsanger 1 Buskrørsanger 1 Korttået træløber 1 Pirol 1 Gulirisk 2	Natravn 1 Ringdrossel 2 Høgesanger 2 Nøddekrige 2 Hvidsiken 3
Træktælling Talrigeste arter	Se Hyllekrog Fuglestation.	496.417 (199 arter) Ederfugl 203.029 Sortand 46.535 Landsvale 33.081 Bog-/kvækerfinke 33.060 Pibeand 21.176
Observationer, sjældne arter Gedser Odde	Sort glente 4 Middelhavssølv-måge 1 Lundsanger 1 Pirol 1 Gulirisk 6	Islom 1 Sort ibis 1 Kongeederfugl 1 Steppehøg 3 Sort glente 6 Aftenfalk 1 Lille kjove 1 Mellemkjove 4 Storkjove 10 Rødrygget svale 1 Gulirisk 2

Genmeldinger og fremmede ringe

Under ringmærkningsarbejdet blev der i årets løb aflæst 40 fugle med ringe fra 11 forskellige lande. Det store antal skyldes til dels fangsten af de mange måger, der ofte er ringmærkede. Som det plejer at være, kom de fleste fra Sverige (22), 5 fra Tyskland, 3 var polske og resten fra Finland, Norge, Rusland, Belgien, Holland og de tre baltiske lande. Spændende er det altid at modtage ringmærkningsdata fra udlandet. Her skal blot omtales nogle af dem.

De mange blåmejsjer gav hele 12 svenske kontroller. De allerfleste var mærket på Falsterbo Fuglestation 6-33 dage tidligere, og resten kom fra andre skånske lokaliteter. En jernspurv med norsk ring kom helt fra Tromsø-området, en tur på mere end 1.630 km. En svenskmærket fuglekonge fløj på 9 dage fra Värmland til Gedser i oktober, det svarer til 60 km om dagen, hvilket er ganske imponerende for en fugl, der vejer 5 gram!

Fuglestationens første karmindompap med udenlandsk ring blev aflæst 6/6, og den var mærket i Holland 11 dage tidligere, hvilket var lidt overraskende, da arten nok burde være kommet fra sydøst i stedet for, men østenvinden i maj har nok presset den til Holland under forårstrækket.

Ved mågefangsten på fuglestationen og i Gedser by i marts blev der aflæst 5 sølvmåger, 3 stormmåger og 2 hættemåger med udenlandske ringe. Den mest interessante af dem var en stormmåge fra det sydlige Finland, som var mærket som unge i 1992, altså næsten 26 år gammel!

Vores "egne" fugle blev selvfølgelig også fundet og registreret andre steder i Europa. I alt er der i 2018 indkommet 22 fund fra 8 lande, flest fra vores nabolande, men også enkelte fra Sydeuropa. Nogle af de mest interessante omtales efterfølgende: To af efterårets mange blåmejsjer blev genfanget og aflæst i Schleswig-Holstein henholdsvis 18 og 34 dage efter mærkningen. Vi fanger ikke mange engpipere, da de mere holder til på det åbne land, så det var overraskende med vores første genfund af denne art: Mærket 3/10 i Gedser og aflæst 14 dage senere tæt ved Antwerpen i Belgien. En gransanger mærket i oktober blev kontrolleret ved Valencia, Spanien, midt i december samme år, og det afspejler meget godt artens overvintringsområde. Den fugl, der blev registreret længst væk fra Gedser, var en rødhals, som blev mærket i september 2017 og genfundet i oktober 2018 ved Toulouse i det sydlige Frankrig.

Få mere information

Gedser Fuglestation præsenterer løbende nyheder og resultater via elektroniske medier. På hjemmesiden www.gedserfuglestation.dk publiceres under "Resultater" årsrapporter for træktælling og ringmærkning tidligt det efterfølgende år. Samme sted publiceres mere omfattende analyser. Daglige blog-indlæg og nyheder kan også læses på hjemmesiden. Endelig er der løbende information til og mellem interesserede via Facebook.

Sortstrubet Bynkefugl, 30. juli 2018. Foto: Bent Jakobsen

Bynkefugl, 30. juli 2018. Foto: Bent Jakobsen

Blåvand Fuglestation

Af Bent Jakobsen

Vores program i Blåvand lyder i øjeblikket på ringmærkning i foråret og observationer og ringmærkning i efteråret. Vi blev næsten dækket ind hele sæsonen. Det ville være ønskværdigt at kunne dække lomtrækket om foråret, da det kan være ret intensivt.

I sommeren annoncerede vi efter unge på fuglestationen, så de havde mulighed for at opleve det fascinerende træk af arktiske vadefugle. Dette betød, at fire fra DOF Ung tog imod tilbuddet og hjalp til med arbejdet på stationen.

I weekenden 12-13/3 var fuglestationerne i Skagen, Gedser og Blåvand samlet på Blåvand Fuglestation til møde i DOF's Fuglestationsudvalg.

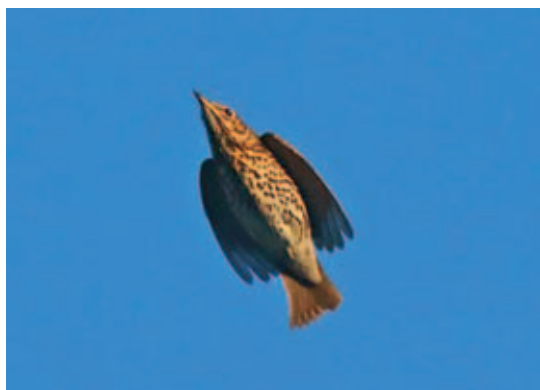
Som sædvanlig afholdte vi Strandskadens dag første søndag i august 5/8, dog var der ikke den store tilslutning. Men sammen med Nationalpark Vadehavet havde vi en udstilling om Vadehavet, som flere besøgte.

27/8 havde DOF's hovedbestyrelse møde på fuglestationen, hvor der blev snakket fuglestationer, og vi fremviste vores ny Blåvandruise.

Euro Birdwatch løb af stablen 6/10, og her mødte 22 personer op og fulgte med på både træktælling og ringmærkning. Bl.a. kunne en hvidbrynet løvsanger fremvises.

Ringmærkerforeningen afholdt ringmærkningskursus på Blåvand Fuglestation 21-23/9. Desværre var det præcis samme dag, som stormen Knud gik i land på den jyske vestkyst. Det lykkedes dog alle at have en fugl i hånden, hvoraf den ene var en spurvehøg.

I uge 42 var der igen felttref i vadehavsområdet, hvor fuglestationen blev brugt som base for bl.a. foredrag

Trækkende sangdrossel, 14. oktober 2018. Foto: Jennifer Leung

og komsammen. Ikke mindst fik DOF Ung en stor oplevelse og en tajgapiber kunne fremvises.

Igen i år har der været et fortrinligt samarbejde med NaturKulturVarde omkring formidlingen af ringmærkning af fugle.

I løbet af året blev hidtil grundigste analyse af vadefugletrækket forbi Blåvandshuk udgivet i artiklen: "Vejrets indflydelse på efterårstrækket af vadefugle ved Blåvandshuk 1963–2017" af Hans Meltofte, Jan Durinck, Bent Jakobsen, Claus Nordstrøm og Frank F. Rigét.

Igennem året har rigtig mange frivillige hjulpet til med observationer, ringmærkning og praktiske ting på fuglestationen, og de skal alle have en stor tak for indsatsen. Uden jeres hjælp er det svært at drive en fuglestation.

Observationer

Dette er ikke en opremsning af iagttagelser, men derimod en gennemgang af nogle specifikke episoder. Af

DOF ung på fuglestation. 4. juli 2018. Foto: Bent Jakobsen

sjældne fugle og subariteter er medtaget observationer af alle, som har besøgt området, og hvor arten kan godtages. Med hensyn til sammentællinger og totaler af mere almindelige arter er kun fuglestationens egne observationer benyttet.

Blåvand var engang kendt for de store forekomster af havfugle, men i de senere år har det været meget småt med disse arter, hvilket også gjorde sig

Ringmærkningskursus, 23. september 2018. Foto: Bent Jakobsen

gældende i år med kun 4 sodfarvet skræpe og 3 store stormsvaler.

Blåvand er især kendt for trækket af arktiske vadefugle, og i forhold til sidste års jubelår blev tallene i år mere moderate med bedste dag i parentes, strandkade 9025 (28/7 923), strandhøjle 218 (13/8 59), stor præstekrave 538 (13/8 89), islandsk ryle 2573 (29/7 385), almindelig ryle 5965 (28/7 1525), krumnæbbet ryle 78 (29/7 27), sandløber 1553 (3/8 306), storspove 265 (29/7 39), småspove 122 (29/7 55) og stenvender 215 (29/7 52).

D. 10-11/10 blev et par bemærkelsesværdige dage med usædvanlige tal på flere arter. Blåvand er jo kendt for ikke at have et imponerende rovfugletræk. 10/10 satte rød glente dog ny dagsrekord med 7 fugle. Den efterfølgende dag 11/10 gik det så fuldstændig amok med ikke mindre end 76 røde glenter, som kom

Massiv fremmøde under felttræffet ved fremvisning af tajgapiber, 19. oktober 2018. Foto: John Frikke

Høgesanger, 7. september 2018. Foto: Bent Jakobsen

Tajgapiber, 19. oktober 2018. Foto: John Frikke

trækkende mod syd. Fuglene kom inde over mosen, og kort inden de nåede observationspladsen, drejede de fleste ned langs kysten mod Skallingen. Det var en tidobling af rekorden sat dagen inden. Der sås op til 15 røde glenter hængende over klitterne på samme tid, og alene det var mere end den tidligere rekord.

Men det var ikke kun glenterne som stjal billedet. 167 bjerglærker kom i pæne flokke som sædvanlig nede over stranden, og 717 sanglærker gjorde dem selskab. Luften var levende, idet også 63.550 bog-/kvækerfinker kastede sig ud over Nordsøen, og især om morgenen trak de fleste af 23.020 stære. Bjergvipstjert med 37 blandede sig i mængderne, og så skulle der også holdes øje med hybenbuskene hvor de fleste af 557 blåmejser trak igennem.

Igen i 2018 ynglede der dværgterner på stranden ved Blåvandshuk. Ultimo juni lagde fire par til lige nord for militærafspærringen. Der blev hurtigt foranstaltet en udhegning af området, så fuglene kunne få ro. Dværgterneeksperten Ulf Bertelsen kom på besøg. Han kunne fortælle, at to af fuglene var ringmærket i Hvide Sande henholdsvis i 2014 og 2015. Ynglefuglene fik flere unger på vingerne, hvilket er fantastisk, når man ved at titusindvis af mennesker går forbi udhegningen og mange med løse hunde. Også stor præstekrave søger ind i udhegningen, og ungerne løber derind, når der begynder at komme mange mennesker på stranden.

For andet år i træk ynglede der vendehals ved fuglestationen. Og det er samme fugle som sidste år, idet en af ynglefuglene, som blev ringmærket i april sidste år, blev aflæst i april i år.

Almindelig kjove er efterhånden en art i frit fald. Ifølge artikler og samtaler med personer, som studerer arten, er den gået tilbage som ynglefugl med omkring 80% i Nordsøområdet. Tilbage i 1980'erne-00'erne var årstotaler med mere end 1000 kjover ikke unormalt ved Blåvandshuk. Dage med mere end 100 forekom jævnlige. De to sidste år har været katastrofale med i alt 250 i 2017 og 127 i 2018.

Derudover bliver storkjove mere og mere hyppig i år med 25, mens mellemkjove 2 og lille kjove 1 også er blevet mere fåtallige.

Observation Blåvand Strand, 6. januar 2018. Foto: John Frikke

Kortnæbbet gås er en fantastisk historie. Fra at have været den mest talrige gås ved Blåvandshuk med op til 20.000 om året i 1980'erne og 90'erne er arten efterhånden næsten fraværende. Dette er dog ikke på grund af en nedgang i bestanden men en ændret adfærd og genopretningen af Filsø. Hvor bestanden tidligere samledes på Filsøs marker, er de nu spredt ud på marker i et stort opland, samtidig med at mange nu ses i det østlige Jylland, hvorved de ikke passerer Blåvandshuk. I 2017 sås 154 og i år kun 13 trækkende fugle.

De arktiske småfugle var nærmest fraværende dette efterår med kun bjergirisk 23 og for første gang et efterår uden lapværlinger.

Ringmærkning

Da vi skulle have afprøvet vores nye Blåvandrusse, ansatte vi til at starte med to ringmærkere. Vi fik desværre ikke dækket hele sæsonen, så ringmærkningen sluttede de sidste dage af maj, hvilket også giver sig til udtryk i forårets tal.

I marts måned var det utroligt koldt, og der lå sne en stor del af måneden, hvorfor kun 220 fugle blev mærket i denne måned. I alt blev der på foråret mærket 1265 med april som talrigest med 632. Maj gav kun 350 fugle, hvilket skyldes, at der primært kun blev ringmærket i stationshaven. Derudover juni 63. Maksimumdagen i foråret blev kun 47 29/4. Så alt i alt et forår under middel,

	Forår	Efterår
Dækning	Ringmærkning 1/3-29/5 Observationer uregelmæssigt	Ringmærkning 20/7-15/11 Observationer juli uregelmæssigt, august – 15/11 fast observatør
Ringmærkning Total	1265	3000
Tre talrigest ringmærkede arter	Solsort 177 Gransanger 152 Rødhals 124	Blåmejs 687 Sortmejs 336 Rødhals 268
Sjældneste ringmærkede arter	Natravn 1 Vendehals 3 Grønlandsk stempikker 1 Rødtoppet fuglekonge 6	Hjejle 2 Vibe 1 Vendehals 2 Tajgapiber 1* Sortstrubet bynkefugl 7 Ringdrossel 2 Høgesanger 1 Fuglekongesanger 1 Hvidbrynet løvsanger 9 Rødtoppet fuglekonge 5 Lille fluesnapper 2 Fyrremejs 1
Observationer, almindeligste arter	Rødstrubet lom 1278 Sortand 7660 maks. Sølvmejs 5000 maks.	Strandskade 9025 Stær 69314 Bog/kvækerfinke 137100 Engpiber 13035 Landsvale 6830
Observationer, usædvanlige arter/antal	Islom 2 Hvidnæbbet lom 1 Sort glente 1 Damklire 1 Mellemkjøve 1 Middelhavssølvmejs 2 Markpiber 1 Blåhals 1 Gulirisk 3 Stor korsnæb 1	Islom 3 Sølvhejs 5 Lille kjøve 1 Mellemkjøve 2 Middelhavssølvmejs 3 Søkonge 2 Lunde 2 Bjerglærke 285 Høgesanger 1 Gulirisk 1 Stor korsnæb 6 Karmindompap 1
Observationer, sjældne arter	Brilleand 1*	Amerikansk sortand 2*
Ynglefugle, almindeligste (par)	Tornirisk 20-30 par Tornsanger 30-40 par	
Ynglefugle, sjældne (par)	Sortstrubet bynkefugl 6-8 par Vendehals 1 par	

men dog blev der dagligt i perioden ringmærket med de påkrævede 300 netmetertimer de første 5 timer.

Helt anderledes så det ud i efteråret, hvor vi fik dækket hele sæsonen. Jacob Nielsen blev oplært, og desuden havde vi for første gang ringmærkere fra mange andre lande bl.a. fra Hong Kong, England og Tyskland, hvilket gav megen ny inspiration til stationsarbejdet.

Desværre var efterårets vejr utroligt ustabil med meget regn, hvorfor efterårstotalen kun nåede 3000 fugle fordelt med juli 115, august 257, september 594, oktober 1715 og november 319.

Tendensen fra tidligere år med en fåtallig august fortsætter og skyldes endnu en gang fraværet af løvsangere med kun 59, hvilket er det hidtil laveste på et efterår.

Efterårets ringmærkning var præget af mejseinvasionen. Blåmejs 687 var næsthøjeste antal på et efterår. Men også sortmejs 336 og musvit 233 viste pæne tal og talte godt i efterårets total.

Højeste dagstotal blev 18/10 187. Det var dog ikke kun Blåvand, som viste lave ringmærkningstal dette efterår, også andre fuglestationer i Skandinavien fulgte trop.

Sidst på efteråret påbegyndte vores ringmærker Jacob Nielsen et skovsneppeprojekt. Vi fik en tilladelse af Oksbøl Kaserne til at indfange skovsneppe med ketsjer på deres flyveplads, som er åbne græsarealer, hvor skovsneppe søger ud i skumringen for at fouragere. I alt blev der ringmærket 55 fugle. Der er indtil nu kommet to genfund. Den ene blev skudt ved Oksbøl 13 dage efter mærkningen. Den anden mærket 4/11 blev skudt ved Falkirk i Skotland 5/2 2019 og det var 93 dage senere og 751 km væk.

Fangsten gav også flere bifangster i form af vibe 1, hjejle 2 og dobbeltbekkasin 6,

Skovsneppe, 5. november 2018. En del af fuglestationens skovsneppeprojekt. Foto: Jacob Coleman

Skagen Fuglestation

Af Morten Jenrich Hansen og Knud Pedersen

Trækket af hvepsevåger ved Skagen i foråret 2018 var det største siden 1992. Hvepsevåge hun, Skagen, 24. maj 2018. Foto: Knud Pedersen

Indledning

Efter den meget imødesete og vellykkede officielle opstart af Skagen Fuglestation i maj 2017 blev 2018 det første hele kalenderår med fuglestationens virksomhed i Det Grå Fyr – Center for trækfugle.

Det store og mangfoldige aktivitetsniveau på fuglestationen fortsatte i 2018.

De primære aktiviteter har koncentreret sig om ringmærkning, trækobservationer og naturformidling. Oplæring af nye ringmærkere, observatører og formidlere har også været en vigtig aktivitet. Endvidere er der indsamlet en række forskellige data til forskningsprojekter ved universiteter m.v.

Det daglige arbejde er først og fremmest blevet varetaget af stationsleder og naturvejleder Simon S. Christiansen. I hele foråret havde Simon stor støtte af Morten Jenrich Hansen - ansat som ringmærker og formidler. Morten udførte et stort arbejde for fuglestationen i den forbindelse.

Gennem et godt internationalt netværk lykkedes det i perioden fra marts til november at ansætte en række personer fra Danmark, Sverige, England, Tyskland, Italien og USA. De mange frivillige har været ansat med diæter i kortere eller længere perioder og udført vigtige opgaver

for Skagen Fuglestation. Interessen blandt de frivillige for Skagen Fuglestation har været meget positiv og mange har ønsket at vende tilbage til arbejdet på stationen i 2019. Samarbejdet med de danske fuglestationer i Blåvand og Gedser samt Lista Fuglestation i Norge og Ottenby Fuglestation i Sverige er fortsat i 2018.

Der er i 2018 afholdt 83 formidlingsture/arrangementer med 1300 deltagere. Endvidere 3 kurser med 22 deltagere. Udlejningslejligheden har i 2018 været booket i 20 uger - en klar fremgang i forhold til 2017 med kun 4 ugers udlejning.

Traditionen tro blev der afholdt fuglefestival i maj. Med foreningen Skagen Fuglestations Venner som primus motor og andre gode samarbejdspartnere gennemførtes festivalen i dagene 10-13/5. Det blev endnu en festival med mange fine tilbud om aktiviteter til deltagerne og et meget stort besøg fra nær og fjern.

Venneforeningen har også arrangeret månedlige møder med foredrag i Birders Club og bidraget med et omfattende frivilligt arbejde i den daglige drift af fuglestationen.

Skagen Fuglestation er en integreret del af Naturstyrelsens Center for trækfugle i Det Grå Fyr. I november fratrådte Jacob Funder som leder af centeret. Jacob

Socialt samvær på Skagen Fuglestation, 19. oktober 2018. Foto: Knud Pedersen

Gøg ringmærkes af Peter Denyer, Skagen, 27. maj 2018. Foto: Knud Pedersen

udførte et meget stort og krævende arbejde med etableringen af centeret. Efterfølgende har Naturstyrelsen ansat Lene Kappelborg fra Skagen som ny centerleder.

Skagen Fuglestations bestyrelse har afholdt 4 møder i 2018. Med støtte fra ENV-Fonden har bestyrelsen i 2018 udgivet en vigtig publikation – "Skagen Fuglestation 2017- en ny begyndelse". Årsskriftet beskriver alle de aktiviteter som Skagen Fuglestation har været involveret i gennem det første år. Fremover er det planen, at årsskriftet skal udkomme digitalt.

De daglige aktiviteter på fuglestationen kan følges løbende på Skagen Fuglestations hjemmeside.

Observationer 2018

Aktiviteter og materiale

Skagen Fuglestation havde igen svært ved at rekruttere faste trækfugleobservatører i 2018. Alligevel har feltarbejdet i 2018 været meget omfattende i Skagensområdet. Der er foretaget næsten daglige trækobservationer gennem hele året. Størstedelen af observationerne er foretaget af frivillige lokale feltornitologer samt gæstende observatører. Specielt i de populære forårs måneder deltog et stort antal udenbys observatører i registreringen af fugletrækket over Skagens Odde.

Forårets rovfugletræk var som altid genstand for særlig opmærksomhed. Mange timers daglige observationer i perioden marts-juni gav en optimal dækning af rovfugletrækket.

Det har efterfølgende været meget tilfredsstillende, at de fleste observatørers indtastninger i DOFbasen har fulgt de retningslinjer som er udarbejdet af Skagen Fuglestation. Dette har lettet arbejdet betydeligt i forhold til bearbejdning og sammenstilling af de mange tusinde observationer fra Skagensområdet i DOFbasen.

For en række andre fuglearter, hvis forekomst ved

Skagen er af særlig betydning set i forhold til deres forekomst i hele Danmark, er der også indsamlet et meget stort materiale. Det gælder specielt for lommer, stormfugle, sule, kjover og alkefugle.

I den følgende gennemgang af de vigtigste observationer i 2018 er data udelukkende hentet fra indtastninger i DOFbasen. På de dage, hvor der foreligger reelle optællinger og præcise antal af trækket af havfugle som mallebuk, sule, ride, alk og lomvie er disse foretrukket frem for estimerede antal, som figurerer på DOFbasen.

For observationer af sjældne arter (SU-arter) gælder, at godkendte fund er markeret med (G), indsendte, men endnu ikke afgjorte fund er markeret med (U), mens endnu ikke indsendte fund er angivet med (E).

Observationer 1. halvår

Rovfugletrækket

Resultatet af forårets rovfugletællinger fremgår af tabel 1, 2 og 3. Som tidligere er tallene beregnet ud fra antal fugle pr. dag, og der er derfor ikke taget højde for eventuelle gengangere fra dag til dag. Dette gælder dog ikke for meget fåtallige eller sjældne arter som f.eks. kongeørn, slangeørn og lille skrigørn, hvor der er tale om specifikke individer som godt kan være observeret over flere dage.

Med en sum på 16.855 rovfugle og falke blev foråret 2018 et absolut topår i Skagen - og det næststørste nogensinde. Vi skal tilbage til rekordåret 2008 med 17.864 rovfugle for at finde et større år. Gennemsnittet for årene 2000-2017 er på 10.623 rovfugle og falke. Baggrunden for den store forekomst i foråret 2018 skyldes primært de meget gunstige vejrforhold. Det blev nemlig et forår præget af østlige vinde og temperaturer over det normale - optimale forhold for rovfugletrækket over Skagen Odde.

Tabel 1: Sum af de enkelte rovfuglearter og falke i Skagen marts-juni 2018 samt største dag(e) og mediandato.

	marts	april	maj	juni	Total	Største dag	Mediandato
Fiskeørn	6	167	285	41	499	14/4 (29)	10/5
Hvæpsevåge	0	0	3127	508	3635	29/5 (732)	29/5
Slangeørn	0	0	1	0	1		
Lille Skrigeørn	0	1	0	0	1		
Kongeørn	0	0	0	0	0		
Rørhøg	3	123	238	52	416	9/5 (20)	11/5
Blå Kærhøg	5	170	44	3	222	20/4 (26)	18/4
Steppehøg	0	14	24	0	38	10/5 (7)	5/5
Hedehøg	0	0	15	4	19	9/5 og 10/5 (3)	15/5
Spurvehøg	104	2000	941	89	3134	14/4 (333)	17/4
Duehøg	7	7	9	0	23	20/4 (2)	20/4
Havørn	18	41	57	19	135	17/4 (7)	5/5
Rød Glente	30	141	161	53	385	20/4 (21)	6/5
Sort Glente	0	31	65	11	107	9/5 og 10/5 (5)	8/5
Fjeldvåge	14	219	96	5	334	15/4 (43)	16/4
Musvåge	759	2783	1872	268	5682	20/4 (393)	26/4
Tårnfalk	15	339	840	154	1348	14/4 (103)	14/5
Aftenfalk	0	0	70	2	72	10/5 (21)	10/5
Dværgfalk	3	89	166	4	262	10/5 (31)	7/5
Lærkefalk	0	15	289	37	341	10/5 (31)	16/5
Vandrefalk	6	101	94	0	201	17/4 (14)	28/4
Sum	970	6241	8394	1250	16855		

Tabel 2: Sum af rovfugle og falke ved Skagen i forårene 2008-2018, med gennemsnit (Gns.) for årene 2008-2017.

Art/år	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Gns 2008-2017
Fiskeørn	434	301	238	336	307	172	393	150	384	285	499	300
Blå Glente	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	-
Hvæpsevåge	1871	899	277	614	668	1084	1049	134	1518	419	3635	853
Slangeørn	2	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	-
Lille Skrigeørn	3	1	1	2	2	4	1	0	1	1	1	2
Stor Skrigeørn	4	1	0	3	0	0	0	0	0	2	0	1
Steppeørn	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	-
Kongeørn	4	1	3	5	2	0	5	1	4	2	0	3
Høgeørn	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Dværgørn	0	0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	-
Rørhøg	483	417	351	395	291	284	280	195	619	456	416	377
Blå Kærhøg	339	328	139	158	356	169	187	152	480	304	222	261
Steppehøg	12	9	5	26	44	31	22	5	95	56	38	31
Hedehøg	50	25	10	36	10	15	17	11	30	14	19	22
Spurvehøg	3736	3134	2827	2387	3120	1427	1957	2563	2749	2905	3134	2681
Duehøg	26	81	56	39	42	36	39	30	17	14	23	38
Havørn	93	63	27	55	30	72	44	28	67	76	135	56
Rød Glente	267	195	136	209	174	252	171	157	294	304	385	216
Sort Glente	59	38	39	54	52	54	40	34	64	64	107	50
Fjeldvåge	882	323	205	377	592	254	414	161	378	135	334	372
Musvåge	7670	4083	5204	7356	5081	4343	2599	2213	3880	4350	5682	4678
Ørnevåge	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	-
Tårnfalk	1038	721	322	827	1216	357	911	495	1687	1175	1348	875
Aftenfalk	63	7	1	43	20	2	14	3	37	4	72	19
Dværgfalk	367	296	223	267	374	150	281	187	414	317	262	288
Lærkefalk	330	182	113	215	248	196	253	81	378	348	341	234
Jagtfalk	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	
Vandrefalk	140	124	98	185	194	96	150	129	201	193	201	151
Alle arter	17864	11227	10274	13593	12825	9002	8830	6729	13299	11424	16855	11507

Tabel 3: Afvigelse i procent i 2018 i forhold til tiårs-gennemsnittet for 2008-2017.

2018 - over gennemsnit (> 10 % afvigelse)	afvigelse
Fiskeørn	+66%
Hvæpsevåge	+326%
Steppehøg	+23%
Havørn	+141%
Spurvehøg	+17%
Rød Glente	+78%
Sort Glente	+114%
Musvåge	+22%
Tårnfalk	+54%
Aftenfalk	+279%
Lærkefalk	+46%
Vandrefalk	+33%
2018 - tæt på gennemsnit (<=10% afvigelse)	
Rørhøg	+10%
Fjeldvåge	-10%
Dværgfalk	-9%
2018 - under gennemsnit (>10% afvigelse)	
Blå kærhøg	-15%
Hedehøg	-14%
Duehøg	-40%
2018 - alle arter samlet	+46,5%

For hele tolv af rovfuglearterne var forårstotalen mere end 10% over gennemsnittet for de foregående ti år. Tre arter var tæt på gennemsnittet og tre arter var mere end 10% under gennemsnittet (tabel 3).

For arterne fiskeørn (499), havørn (135), rød glente (385), sort glente (107) var der tale om et rekordår. For vandrefalk (201) blev det til en tangering af rekorden fra 2016. Forekomsten af hvæpsevåge (3.635) var den markant største siden rekordåret 1992 (6.138). Aftenfalk (72) havde det største forår siden 2008 (68).

Blå kærhøg (222) lå til gengæld 15% under gennemsnittet for tiåret 2008-2017. Her var der påfaldende få 2K-fugle i maj, som givet afspejler en dårlig ungeproduktion i ynglesæsonen 2017 på grund af et dårligt gnaverår i Skandinavien.

Mere bekymrende er det fortsatte lave antal af hedehøg (19) og duehøg (23) på forårstrækket ved Skagen.

Den 10/5 skal fremhæves som en rigtig god rovfugledag med dagsrekorder for foråret 2018 af steppehøg (7), hedehøg (3), sort glente (5), aftenfalk (21), dværgfalk (31) og lærkefalk (31).

Det store rovfugleforår gav mod forventning ikke specielt mange fund af de sjældnere rovfuglearter. En 3k slangørn (G) rastede på Hulsig Hede 9/5 og 11/5 og en lille skrigeørn 4K+ blev set på trækforsøg 20/4. Kongeørn glimrede helt ved sit fravær i dette forår.

Øvrige - mere bemærkelsesværdige observationer

De tre talrigeste noterede arter, som sum af fugle pr. dag, i første halvår af 2018 blev sortand (175.551), bog-/kvækerfinke (62.986) og sule (30.702). Det er dermed de samme tre arter som toppede listen i 2017 med den forskel, at bog-/kvækerfinke overhalede sule med bred margin i 2018.

Forårstrækket af sangsvane (5.450) var rigtig flot. Trækket kulminerede 2/4 med en ny dagsrekord på 1154 fugle. Under morgentrækket ved Nordstrand 15/4 blev der observeret 2 adulte dværggæs i en flok på ca. 60 bramgæs. Det er blot andet fund af dværggås fra Skagen. Det første er helt tilbage fra 10/10 1983, hvor en adult trak øst ved Grenen. Der var hele 2 fund af kongeederfugl i maj. En adult han blev fotograferet af en tysk fuglekigger, da den trak mod syd sammen med ederfugle i Kattegat ved Grenen sent om eftermiddagen 6/5. Endnu en adult han rastede hele morgenen i en ederfugleflok ud for Nordstrand 22/5.

Turteldue blev 21/5 set på trækforsøg ved Grenen og efterfølgende rastende på markerne ved Stald Grenen. Måske samme fugl blev set ved Stald Grenen 25/5, mens en trækforsøgende ved Grenen 4/6 nok var en ny fugl. Plettet rørvagtel blev hørt sporadisk fra området ved Jennes Sø og Ellekrattet i perioden 10/5-31/5.

Islom satte en markant ny rekord med hele 58 fugle i perioden 16/1-2/6. Tidligere rekord lå på 39 fugle i 2014. Månedsfordelingen var januar (1), marts (1), april (5), maj (50) og juni (1). Største dag blev 17/5 9, hvilket er en tangering af dagsrekorden fra 13/5 2014. Forekomsten af hvidnæbbet lom var derimod helt normal med 5 adulte fugle 26/4-11/5.

Rødstrubet lom havde en moderat forekomst med i alt 10.998 fugle. Månedsfordelingen var januar (1.054), februar (636), marts (389), april (4.534), maj (4.176) og juni (204). Største dage var 15/4 1.331, 19/5 936 og 9/4 759. Der blev noteret 154 sortstrubet lom med hovedparten i maj (91). Største dag 27/5 9.

Forekomsten af mallelek (703) i første halvår af 2018 var klart under normalen. Dette skyldes nok især det gode vejr uden perioder med kraftige vinde fra den vestlige sektor. Største dag blev 17/5 312. Der var to fund af almindelig skræpe henholdsvis 23/5 og 20/6.

En adult sort stork blev set på trækforsøg 3/6. Hvid stork sås på ni datoer 2/4-6/6. Der har højest været 7 forskellige fugle. Den 25/5 trak to sølvhejrer ud ved Grenen efter rast ved Skarvsøen og dagen efter sås endnu en rastende ved Skarvsøen. En skestork trak sydvest 17/4 og 3 yngre fugle blev set på trækforsøg 7/5. Endnu en flok på tre yngre skestorker trak ud 21/5, og det er nærliggende at antage, at det drejede sig om samme flok, som blev set 7/5.

Sule indtog pladsen som tredjehyppigste art i første halvår. I alt 30.702 fugle blev noteret. Månedsfordelingen var januar (4.049), februar (3.280), marts (8.593), april (10.183), maj (3.631) og juni (966). Største dag 16/3 1.850.

Topskarv optrådte lidt mere fåtalligt end i de senere år. Periodens observationer var 24/1 2, 1/2 1 og 5/2 1.

Eneste usædvanlige vadefugl som blev observeret i foråret var en hvidbrystet præstekrave hun, som rastede på Grenen 18/4.

Kurt Rasmussen byder velkommen ved møde i Birders Club, Skagen, 10. februar 2018. Foto: Knud Pedersen

Meget overraskende blev der kun noteret 57 sikkert bestemte alke i første halvår. Returtrækket fra overvintringspladserne i Kattegat plejer ellers at involvere flere tusinde fugle i januar-februar. Forekomsten af lomvie var til gengæld usædvanlig stor. I alt 15.609 blev set med følgende månedsfordeling: januar (6.062), februar (2.736), marts (132), april 6.630, maj (48) og juni (1). Helt specielt og uden sidestykke var den store forekomst i april, hvoraf estimeret 4.545 fugle trak mod sydøst 6/4. Langt hovedparten af fuglene i april var i vinterdragt og må have drejet sig om 2K-fugle, som har opholdt sig i gode fourageringsområder i Skagerrak og Kattegat. En søkonge i sommerdragt trak nordvest ved Grenen 4/5. Det er så vidt vides den første søkonge, som er set ved Skagen i sommerdragt og samtidig det første fund fra maj.

Forekomsten af almindelig kjove (154) var igen på et lavt niveau. De første fugle blev set 1. april (4). Månedsfordelingen var april (63), maj (68) og juni (23). Største dag blev 15/4 (9) og mediandatoen for periodens forekomst var 6/5. Eneste observation af mellemkjove i foråret var af 2 adulte lys form 13/5. Efter den rekordstore forekomst af storkjove i første halvår af 2017 (117) blev der blot observeret 35 fugle i samme periode i 2018. Observationerne var fordelt med februar (1), april (25) og maj (9). Periodens rolige vejr uden hårde vestlige vinde er nok den væsentlige årsag til den moderate forekomst.

Første halvårs forekomst af ride (5.995) var domineret af pæne antal i januar (4.647) og februar (994). Herefter ingen dage med over 100 fugle. Største dag blev 21/1 1715.

Den 14/4 var der et imponerende og rekordstort østgående træk af både hættemåge (5.213) og stormmåge (3.171) ved Nordstrand. Der var et enkelt fund af sorthovedet måge 30/5, hvor 2 adulte først rastede ved Nordstrand og derefter trak mod øst. En enkelt 4K hvidvinget måge blev set ved Grenen og Nordstrand på datoerne 7/4, 13/4 og 15/4. Gråmåge blev set næsten dagligt fra januar og helt frem til juni. De fleste observationer var fra Skagen Havn, men regelmæssigt også på Grenen og ved Nordstrand. I alt har der mindst været tale om 5 forskellige fugle 3 2k, 1 3k og 1 4k. Rovterne sås med 30/5 1 ved Grenen og sorterne 13/5 3, 28/5 6 og 30/5 1.

Af mere usædvanlige spurvefuglearter skal nævnes følgende observationer:

Biæder blev iagttaget på 7 datoer mellem 10/5 og 31/5. I alle tilfælde blot en enkelt fugl.

Pirol viste sig med 22 fund fordelt på 15 datoer 5/5-20/6 med mulighed for gengangere. Største dag 1/6 4. Der blev set 3 udfarvede hanner, øvrige i grøn dragt. Et enkelt fund af rødrygget svale 10/5 med en trækkende fugl ved Grenen. Syngende lundsanger blev set i Ellekrattet 16-17/5, Batteriskoven 22/5 og Grenen-Ellekrattet 31/5-1/6. Der var 3 fund af rødtoppet fuglekonge og alle fra Ellekrattet henholdsvis 15/4, 6/5 og 19/5. Rosenstær sås på trækforsøg ved Grenen 26/5 3, 27/5 1, 1/6 1, 2/6 1, 3/6 1 og 7/6 1 – alle adulte og med mulighed for gengangere. Blåhals blev set på 4 datoer – henholdsvis 1 han ved Højen Fyr 10/5, 1 syngende han Grenen 12/5, 1 han Grenen 14/5 og en ret sen hun ved Højen Fyr 29/5. De tre hanner var alle nordlig blåhals og hunnen var formodentlig også denne race.

Lille Fluesnapper havde et beskedent forår med 10 fugle 12/5-28/5. Heraf blev 3 ringmærket. Bortset fra 2 syngende 2K hanner i Byfogedskoven 19/5 var alle fund fra Ellekrattet og Grenen. Ganske usædvanligt blev det observeret mindst 3 forskellige ringdrosler i perioden 5/2-23/3 – altså vinterfund. Der var tale om 2 hanner på Grenen og en hun ved Stadion. Normal ankomst af trækkende fugle fra 7/4. Største dagstotal var fra Grenen 29/4 58 og sidste var 1 han ved Stald Grenen 2/6. Rødstrubet piber blev set på syv datoer i perioden 9/5-25/5. Bortset fra en enkelt rastende fugl på SIK's boldbaner 9/5 var alle observationer af rastende fugle på Grenen. Ud fra dragtbeskrivelser af fuglene på Grenen var der tale om mindst 2 forskellige individer.

Hvidsiskan optrådte ret hyppigt i flokkene af gråsisken i perioden 4/1-8/4. Arten blev rapporteret på 9 datoer i januar, 7 i februar, 2 i marts og 2 i april. Største dag var 4/1 4 ved Det Grå Fyr. Der blev ringmærket i alt 10 fugle. Gulirisk blev set på 16 datoer i perioden 28/4-20/6. De fleste fund drejede sig om 1-2 fugle på trækforsøg ved Grenen, men arten blev også set ved Nordstrand, Nedermoste og Skagen By. Første halvår kunne blot byde på en enkelt observation af lapværpling 21/3 på Grenen. Arten er i løbet af de seneste år af ukendt grund blevet ganske sjælden på forårstrækket ved Skagen. Det skal blive interessant at se, om denne

negative udvikling fortsætter. Det samme gælder for hortulan. I 2017 blev arten for første gang i mange år ikke observeret om foråret i Skagen. I 2018 blev det igen til et par fund. En fugl hørtes kalde ved Nordstrand 12/5, og dagen efter rastede en han i det ryddede område i Reservatet tæt ved Jennes Sø.

Sjældenheder (SU-arter)

Med fund af 2 nye arter for Danmark i foråret 2018 markerede Skagen sig igen som et af de bedste områder for sjældenheder i landet. Den første var en lille sejler 17/4 (E), som blev set i kort tid trække mod øst ved Grenen af 2 observatører. Elleve dage senere, helt præcis 28/4, blev en gulbrynet værling han (G) opdaget ved en foderplads i indkørslen til Fyrvej 7. Fuglen blev set i området igen 30/4 og 1/5 og tiltrak rigtig mange twitchere fra hele landet. Gulbrynet værling er udbredt i Sibirien fra Baikalsøen og østpå. Arten overvintrer i det sydøstlige Kina. Der er enkelte fund i Europa (UK, Holland og Sverige).

Som tidligere nævnt rastede en slangeørn 3k på Hulsig Hede 9/5 og 11/5 (G).

En korttået lærke rastede på Grenen 27/5 (G). Det er det sjette fund af korttået lærke i Skagen. De øvrige fund er fordelt med 4 i maj og 1 i november. Seneste var en trækkende fugl ved Nordstrand 7/5 2006. Der var 3 observationer af citronvipstjert på følgende datoer: 20/4 Grenen (E), 7/5 2k han Grenen (G), 8/5 hun/2k han Grenen (G).

Observationer 2. halvår

Havfugle

Daglige tællinger af havfugle var som tidligere år prioriteret højt gennem hele andet halvår i 2018. Mange dage i højsæsonen fra august-november blev der foretaget observationer fra solopgang og mindst 3-5 timer frem.

De fleste dage blev der observeret fra Grenen, men på dage med østlige vinde i oktober-november blev der også observeret fra Nordstrand.

Sommerens usædvanlig varme og stabile vejr fortsatte langt ind i september. Dette satte naturligvis sit negative præg på forekomsten af de mere pelagiske havfuglearter, hvor lavtrykspassager med blæst fra vestlige retninger er en forudsætning for større antal ved Skagen. Først fra slutningen af september blev vejrforholdene mere gunstige for observationer af havfugle i større antal.

Som i 2017 var det arterne sortand, sule og alk som blev de tre hyppigst noterede fuglearter i andet halvår. Lidt overraskende tog alk (91.938) førstepladsen i år. Forekomsten er den største af alk som hidtil er registreret ved Skagen. I forhold til 2017 (27.527) var antallet mere end tredoblet. Månedsfordelingen var juli (2), august (1), september (15), oktober (37.131), november (52.500) og december (2.289). Største dag blev 3/11 estimeret 17.493 og samme dato var også mediandato for efterårets forekomst af alk.

Sule (53.835) blev næst talrigeste art. Summen var på samme niveau som i 2017 (52.012) og dokumenterer en stabil høj forekomst ved Skagen om efteråret. Månedsfordelingen var juli (476), august (6.689), september (14.926), oktober (21.671), november (5.135) og december (4.938). Største dag var 9/10 3.001 og mediandatoen var 5/10.

Sortand (46.484) lå også højt i statistikken og med november (21.367) som topmåned. Største dag blev 17/11 med ca. 5000 rastende fugle.

Det blev et ret tamt efterår for de mere pelagiske havfuglearter. Mallebuk (3.384) optrådte talrigest i september (1.862) og største dag blev 28/9 977. Stor stormsvale blev set med et eksemplar på hver af dagene 23/10, 2/12 og 14/12. En ubestemt stormsvale (formentlig lille stormsvale) blev set kortvarigt 28/9. Som i

Danmarks første stillehavslo dukkede op ved Grenen i august. Grenen, 6. oktober 2018. Foto: Jørgen Kabel

2017 optrådte sodfarvet skråpe (8) meget sparsomt. De otte observationer lå spredt mellem 20/8 og 30/12. Den 13/9 sås 2 fugle, men ellers kun en fugl på de øvrige seks datoer. Der var syv fund af almindelig skråpe i perioden 8/7-24/9. De to af fuglene blev set 8/7 ellers kun enkeltfund.

Mens forekomsten af alk som nævnt ovenfor var rekordstor optrådte lomvie (6.779) i mere beskedent antal. Største dag var 1/12 1.226 og mediandatoen for efterårets forekomst var 25/11 - altså 3 uger senere end for alk. Efter to meget dårlige efterår for søkonge i 2016 (19) og 2017 (15) optrådte arten lidt mere talrigt i 2018 (64). Månedsfordelingen var oktober (15), november (40) og december (9). Største dag 28/10 9. Lunde sås kun på datoerne 29/10 3 og 4/11 1.

Bortset fra storkjove var det et dårligt efterår for kjoverne. Der var kun en enkelt observation af lille kjove 21/9 (1k) og mellemkjove (3) sås blot 30/9 (imm. lys form), 3/10 (imm. lys form) og 9/10 (1k). Almindelig kjove (155) optrådte igen meget fåtalligt, men dog noget talrigere end i 2017 (89). September (89) blev bedste måned med største dag 21/9 27.

Første 1k blev set 19/8. Sidste fugl 19/10. Med en lille margen blev rekorden af storkjove fra efteråret 2017 (1.841) slået. I alt 1.889 storkjover blev observeret 20/7-6/12.

September (903) var største måned og 23/9 528 var ny dagsrekord for Skagen. Den tidligere dagsrekord var fra 1/9 2002 330.

Ride (21.443) toppede i december med 10.003 fugle. Største dag blev sås sent som 30/12 2.446, mens mediandatoen 30/11 lå en måned tidligere. Trods flere meldinger om observationer af sabinemåger i slutningen af september og starten af oktober fra havfuglelokaliteter i Kattegat og ved Hanstholm blev denne eftertragtede art ikke set ved Skagen i dette efterår.

Blandt observationer af andre mere usædvanlige havfugle skal nævnes:

En kongeederfugl 3k+ han blev set første gang fra Grenen 17/11, hvor den rastede i en større ederfugle-flok. Fuglen sås igen ved Grenen 23/11 og 1/12. Herefter rastede den sammen med ederfugle ud for Skagen Havn 2-3/12.

Der var 19 fund af islom i perioden 18/8-29/12. Oktober med 8 fund blev bedste måned. Hvidnæbbet lom indledte efteråret med en rastende 2k ved Grenen 24/9. Mere typisk var forekomsten af overvejende adulte fugle trækkende mod øst ind i Kattegat fra slutningen af oktober og i november. I alt 8 fugle i perioden 28/10-30/11.

Topskarv havde et godt efterår og blev iagttaget på 13 datoer med mindst 8 forskellige fugle i perioden 22/8-9/12. Oktober blev den bedste måned med fund på 6 datoer, heraf 4 fugle 27-28/10. Thorshane sås 25/10 og 30/12 ved Grenen.

Øvrige - mere bemærkelsesværdige observationer

I forbindelse med passagen af en regnfront fra syd 10/7 udløstes et massivt vejrtræk af mursejler. I løbet af dagen trak 27.310 fugle mod øst. Ellers var sommeren ekstrem tør og varm. Det betød, at alle vådområder tørrede ud, og at der ikke blev skabt temporære strandsøer, som kunne tiltrække vadefugle på nedtrækket. Eneste bemærkelsesværdige vadefugleobservation var en flok på 9 pomeransfugle som trak mod syd ved Grenen 22/8.

Som et af de eneste vådområder holdt Skarvsøen vand i hele tørkeperioden. Dette betød, at Grenens bestand af vandrikser koncentreredes her i starten af august med op til 28 fugle fouragerende frit fremme ved søbredden 9/8. En flok på 3 sølvhejrer sås over Reservatet 30/9 og en enkelt trak forbi Grenen 10/10. Sorthovedet måge optrådte sparsomt med blot 2 1k

Havfugleobservatører på Grenen, 22. september 2018. Foto: Knud Pedersen

fugle på Grenen 24/7 og endnu en 1k 13/9. Kaspisk måge blev set på 14 datoer 20/8-15/12. Hyppigst i september med 9 fugle. En enkelt 1k middelhavssølvmåge rastede på Grenen 9/9.

En hærfugl blev set overflyvende ved Bøjlevejen 19/11. Nøddekrige blev set på forskellige lokaliteter på syv datoer i perioden 9/9-11/10, muligvis den samme fugl i alle tilfælde. Sumpmejsen er en stor lokal raritet, og der er kun ganske få fund nord for Hulsig Hede. 17/8 dukkede en fugl op i Skagen By og 21/8 var formodentlig samme fugl ude og vende på Grenen. Overraskende blev hele tre fugle ringmærket i perioden 12/10-17/11. En af de ringmærkede fugle var endvidere stationær ved foderplads på Nordlysvej året ud. Op til 2 pungmejsen opholdt sig ved Grenen 5/9-28/9 og endnu en fugl blev noteret 14/10. Hvidbrynet løvsanger blev set 12/9 ved Eeg Camping og fra Grenen var der fund 16/9, 29/9 og 1/10 (ringmærket). En fuglekongesanger rastede ved Hulsig 15-16/11 og endnu en fugl viste sig flot frem i Byfogedskoven 19/11. Tre unge høgesangere rastede på Grenen 15/9 og den ene blev ringmærket. Endnu en ung høgesanger blev ringmærket på Grenen 5/10 og genfundet i området 7/10. En rosenstær 1k var på trækforsøg på Grenen 1/11 sammen med en mindre flok stære.

Af efterårets fem fund af storpiber var de fire fra Grenen henholdsvis 19-20/9 1, 6/10 2 og 15/10 1. Endvidere blev en fugl set ved Buttervej 7/10 og 14/10 - måske en ganganger fra Grenen.

Det blev endnu et godt efterår for hvidsiskan i Skagen. Fra 3/11-27/12 blev der ringmærket 18 fugle. Hertil to enkeltfugle på trækforsøg Grenen 5/11 og 12/11 samt 4 rastende Det Grå Fyr 8/11. For andet år i træk bød efteråret på en markant invasion af stor korsnæb. Efterårets første fugl 21/8 (han) Grenen var dog over en måned tidligere end det egentlige influx, der startede i slutningen af september. I perioden 28/9-22/12 blev summen af fugle pr. dag på 500 - givetvis med en del gangangere. Største dag blev 13/10 59. De fleste fugle blev set på trækforsøg ved Grenen eller rastende ved vandpytterne på P-pladsen til Den Tilsandede Kirke i Skagen Klitplantage.

Lapværpling var meget fåtallig dette efterår. Der var kun følgende fund fra Grenen: 27/9-3/10 1, 16/10-17/10 2-3, 27/10 2 og 13/12-31/12 1. En dværgværpling blev ringmærket ved Grenen 4/10 og blev set igen på Grenen 7/10.

Sjældenheder (SU-arter)

Det blev et ganske bemærkelsesværdigt andet halvår 2018 i forhold til forekomster af sjældenheder (SU-arter) i Skagen.

Allerede i starten af juli dukkede den første sjældenhed op i form af en rastende triel på Grenen om morgenen 4/7 (G). Endnu en triel blev fundet rastende på afblæsningsfladen i Råbjerg Mile 18/9 (G). I forbindelse med CES-ringmærkning 16/7 ved Jennes Sø opdagedes en blå glente på returtræk (G). Der er det sjette fund af denne eftertragtede rovflugt ved Skagen og det første fra juli. Efterårets helt store hit blev dog fundet af en rastende stillehavslom 2k ved Grenen 13/8 (G). Fuglen sås dagligt i perioden 13/8-26/8 og igen fra 14/9 og

helt frem til 25/11. Den rastede ofte sammen med både sortstrubede lommer og rødstrubede lommer tæt på land i Kattegat ud for "Verdens Ende". Det var en ny art for Danmark, og dens tilstedeværelse trak hundredvis af twitchere til Skagen i løbet af dens lange ophold. Stillehavslom yngler i arktiske områder af det nordvestlige Amerika og det østlige Sibirien. Den overvintrer fortrinsvis i den nordlige del af Stillehavet. Der er 9 fund af arten fra Storbritannien samt enkeltfund fra Spanien, Schweiz, Sverige, Finland og Norge.

En brilleand 1k rastede mellem sortænder ved Grenen 17/10 (G). Et mindre influx af gråsejler i Danmark i begyndelsen af november gav også en observation på Grenen 3/11 (U).

En polarlomvie trak forbi Nordstrand og rastede herefter kortvarigt ved Grenen 29/10 (E) og 1/11 observeres yderligere 2 polarlomvier ved Grenen (E).

Sjældne spurvefuglearter blev det også til. Først blev en nordsanger 1k fanget og ringmærket ved Jennes Sø 8/9 (G). Det var det første fund fra Skagen og Nordjylland. Ringmærkerne slog igen til med fanget af en blåstjert 1k han 24/9 (G) på Grenen. Fuglen blev set og fotograferet igen i Ellekrattet 25/9. Det var det andet fund af blåstjert fra Skagen og det tidligste efterårsfund i Danmark. Skagens første fund var en ringmærket fugl fra Ellekrattet 26/5 2008.

En mongolsk piber 1k blev fundet i yderste klitrække mellem Grenen og Nordstrand 16/11 (G). Fuglen var stationær i området frem til 28/11, og twitcherne måtte igen en tur til Skagen for at se denne sjældenhed.

Der var det fjerde danske fund af arten og det tredje fra Skagen, hvor to fugle blev set på Grenen 24/11-12/12 2012.

Ynglefugle

Efter sidste års rævemassakre i skarvkolonien i Skarvsøen ved Nordstrand, hvor omkring 240 reder af koloniens i alt 244 aktive reder blev præderet, gik det mere fredeligt for sig i 2018. I løbet af foråret genetableredes kolonien langsomt og endte på 148 aktive reder i juni. Skagen Fuglestation fulgte koloniens udvikling regelmæssigt gennem hele ynglesæsonen som et forskningsprojekt under Aarhus Universitet, Institut for Bioscience. Skarverne påbegyndte ynglesæsonen noget senere end normalt på grund af koldt vejr i marts. Også i 2018 sås ræv ved kolonien, men kun ganske få reder blev præderet. Der blev i alt produceret ca. 100 flyvefærdige unger i kolonien i 2018, svarende til en ynglesucces på 0,7 unger/rede. I 2017 var der kun 9 flyvefærdige unger på grund af rævens prædation.

Skarvsøens bestand af gråstrubet lappedykker fik også revanche sig i 2018. Efter en ynglesæson helt uden flyvefærdige unger i 2017 på grund af ræv, blev der registreret 11 par og mindst 6 aktive reder i 2018. Den helt lokale tranebestand var igen på 2 par i Reservatet og 1 par i Nedermoste. Parret i Nedermoste fik 2 flyvefærdige unger, mens resultatet for Reservatets 2 ynglearer er ukendt, da fuglene skjuler sig i områdets tætte vegetation i yngletiden.

Rørdrum ynglede igen i rørskovsområdet på Grenen. Første paukende han hørtes 31/3 og 2 hanner paukede

Nordlig halemejse, Skagen, 16. oktober 2018. Foto: Knud Pedersen

regelmæssigt i området hele foråret. Mere sporadisk hørtes en paukende fugl fra Nedermoste og Skarvsøen. Alt i alt 2-3 ynglepar.

Et par af sortstrubet bynkefugl ynglede igen ved Pælebakke Klit, og observationer af stationære fugle ved Buttervej gennem foråret indikerede også et ynglepar i dette område.

Ringmærkning 2018

Aktiviteter

I lighed med i 2017 bidrog Skagen Fuglestation gennem året med indsamling af ringmærkningsdata under licens fra Ringmærkningscentralen, Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet. Fuglestationens leder, Simon S. Christiansen, koordinerede hele året ringmærkningsaktiviteterne i Skagen.

Michael Ancher fortsatte mærkningen ved sit sommerhus på Nordstjernevej. Det standardiserede projekt for monitorering af ynglefugle: CES (Constant Effort Site), som Michael gennem en årrække har gennemført ved Heden ud for Nordstjernevej, blev i år sløjftet, da området er blevet genskabt som åbent landskab i forbindelse med det store Life-projekt.

I stedet blev der etableret et pilotprojekt med ringmærkning ved Jennes Sø. Med hjælp fra ringmærkere fra fuglestationen vil Michael her drive et nyt CES projekt i de kommende år.

Skagen Fuglestation havde Morten J. Hansen som hovedringmærker i forårssæsonen. I sommermå-

nederne tog Peter Denyer, England og Michele Pes, Italien over, mens Molly Brown, England dækkede efterårssæsonen. Hele året var der hjælp fra en lang række personer, der i kortere eller længere tid deltog i fuglestationens ringmærkningsaktiviteter. Det var både erfarne ringmærkere og nye folk under oplæring. Disse frivillige talte både lokale kræfter fra Skagen og Nordjylland, men også gæster fra øvrige landsdele samt folk fra lande som England, Tyskland og USA.

De faste ringmærkningsområder for fuglestationen var igen i 2018 området på Grenen omkring "sardinsk sanger"-krattet ved sydøsthjørnet af den gamle strandengssø og de gamle fyrhaver omkring Skagen Fuglestation.

Da marts viste sig at være første halvårs vintermåned, kom ringmærkningen i området på Grenen først i gang ved månedsskiftet til april. Derefter var der fangst de fleste morgener, når vejret tillod det, frem til november. Der var knap 200 netmeter til rådighed med samme placeringer som i 2017.

Det specifikke antal netmeter, der var i brug pr. dag, varierede efter vejr og vindforhold.

Ringmærkningen i de gamle fyrhaver blev mest foretaget midt på dagen efter afslutning af morgens mærkning på Grenen-lokaliteten.

I fyrhaverne var der 70 netmeter til rådighed samt en simpel fælde på jorden ved et fodringssted. Denne del af fuglestationens ringmærkningsaktivitet blev ofte kombineret med guidede ture som formidling af ringmærkning.

Tabel 4. Årets mærkninger fordelt på arter i første og andet halvår.

ART	1. HALVÅR	2. HALVÅR	ÅRSTOTAL
Fløjsand	1	0	1
Natrvn	4	1	5
Gøg	1	1	2
Strandskade	0	1	1
Stor præstekrave	5	0	5
Islandsk ryle	0	2	2
Almindelig ryle	0	5	5
Sortgrå ryle	0	1	1
Skovsneppe	0	1	1
Dobbeltbekkasin	0	2	2
Sildemåge	0	1	1
Fjordterne	0	2	2
Havterne	0	1	1
Spurvehøg	12	2	14
Vendehals	1	0	1
Stor flagspætte	1	9	10
Isfugl	1	0	1
Rødrygget tornskade	1	0	1
Stor tornskade	0	1	1
Skovskade	1	2	3
Sortmejse	0	129	129
Topmejse	1	19	20
Sumpmejse	0	1	1
Blåmejse	33	468	501
Musvit	49	200	249
Skægmejse	0	34	34
Gulbug	15	2	17
Sivsanger	1	1	2
Kærsanger	10	6	16
Rørsanger	27	42	69
Landsvale	0	4	4
Skovsanger	1	0	1
Hvidbrynet løvsanger	0	1	1
Løvsanger	313	112	425
Iberisk gransanger	1	0	1
Gransanger	109	105	214
Nordsanger	0	1	1
Halemejse	0	37	37
Munk	132	90	222
Havesanger	102	15	117
Høgesanger	0	2	2
Gærdesanger	82	30	112
Tornsanger	73	89	162
Fuglekonge	30	134	164
Træløber	0	13	13
Gærdesmutte	22	83	105
Grå fluesnapper	8	5	13
Rødhals	213	158	371
Blåstjert	0	1	1
Lille fluesnapper	3	0	3
Broget fluesnapper	40	9	49
Rødstjert	69	33	102
Husrødstjert	1	2	3
Bynkefugl	1	1	2
Stenpikker	0	2	2
Sangdrossel	24	21	45
Vindrossel	1	24	25
Solsort	27	30	57
Sjagger	1	2	3
Ringdrossel	2	0	2
Jernspurv	14	39	53
Skovspurv	0	23	23
Skovpiber	6	0	6
Engpiber	3	1	4
Bogfinke	60	46	106
Kvækerfinke	9	17	26
Kernebider	6	0	6
Karmindompap	2	0	2
Dompap	8	38	46
Grønirisk	29	40	69
Gråsiken	1833	1532	3365
Hvidsiken	10	19	29
Stillits	0	1	1
Grønsiken	23	12	35
Gulspurv	14	43	57
Rørspurv	13	32	45
Dværgværpling	0	1	1
Sum	3449	3782	7231

Udover disse faste aktiviteter blev der både forår og efterår gået nogle ture om natten med lys og ketsjer.

Denne metode med natfangst fungerer bedst på nætter uden månelys med overskyet "snusket" vejr og blæst. Det gav fangst og ringmærkning af en række vadefuglearter, samt nogle måger og ternere.

Endelig bragte årets ringmærkningsaktiviteter også fuglestationen på ture syd for Skagen.

I foråret blev der givet tilladelse til en målrettet fangst af en enkelt fugl, iberisk gransanger, ved Tversted Søerne.

Desuden blev et par juni-nætter brugt i Ålbæk Klitplantage til fangst og ringmærkning af natravne.

Endelig blev der i forbindelse med forårets ringmærkning af langdistancetrækkende småfugle indsamlet over 100 blodprøver til analyse for West Nile Viri. Prøverne analyseres af Statens Veterinære Seruminstitut på Lindholm og bruges som en årlig screening af sygdommens udbredelse i disse fugle.

Denne screening danner grundlag for en risikovurdering af eventuelle smitteveje via de fugle, der har været en vintertur i Afrika.

Tabel 5: Genfangster af egne mærkede fugle 2018

Art	Antal egenkontrol
Rødrygget tornskade	1
Sortmejse	2
Topmejse	5
Sumpmejse	1
Blåmejse	62
Musvit	71
Skægmejse	2
Rørsanger	5
Gransanger	13
Løvsanger	6
Halemejse	8
Munk	11
Havesanger	1
Gærdesanger	16
Tornsanger	32
Fuglekonge	17
Træløber	1
Gærdesmutte	7
Rødhals	30
Rødstjert	8
Sangdrossel	1
Solsort	12
Jernspurv	9
Bogfinke	5
Kvækerfinke	1
Dompap	4
Grønirisk	2
Gråsiken	20
Hvidsiken	1
Gulspurv	18
Rørspurv	1
Sum	373

De guidede aktiviteter under fuglefestivalen var populære, Skagen, 11. maj 2018. Foto Knud Pedersen

Ringmærkede fugle ved Skagen Fuglestation 2018

Det samlede antal ringmærkede fugle i 2018 var 30 procent højere end i 2017.

Fremgangen skyldtes i høj grad et meget stort år for gråsikken. Denne art alene stod for næsten 47 procent af alle årets ringmærkede fugle. Det er en kombination af den hidtil største forekomst af arten i Danmark i vinterhalvåret 2017/2018 og igen et stort rykind i efterår/vinter 2018/2019. Samtidig var Michael Ancher meget aktiv med målrettet fangst af arten. Blandt de mange gråsikner var der også indslag af hvidsikken, så også denne art var for andet år i træk langt over middel i sin forekomst.

For foråret kan det bemærkes, at sammenlignet med de foregående år var 2018 et år under middel for almindelige arter som jernspurv, musvit og blåmejse. Derimod havde havesanger et rigtig godt forår. Blandt de lidt mere fåtallige fugle var det overraskende, at kun én rødrygget tornskade blev ringmærket. I foråret 2017 blev der til sammenligning mærket 17.

Af andre arter, der ikke fanges så mange af i Skagen, blev det i foråret til 1 gøg, 1 vendehals, 1 isfugl, 3 lille fluesnapper og 2 karmindompap.

Juni-nætterne i Ålbæk Klitplantage gav fangst af fem natravne. Da det er første år, der er blevet forsøgt ringmærkning i det område, er det svært at vurdere, om tallet er højt eller ej.

Endelig var der et helt specielt tilfælde med fangst af en SU-art i foråret. Det drejede sig om den målrettede tur til Tverstedsoerne, hvor Mogens Neergaard havde fundet en syngende fugl, der ud fra sang og udseende pegede i retning af iberisk gransanger.

Fuglen holdt til en række dage ved Tverstedsoerne, hvor mange fuglekiggere var omkring for at opleve fuglen. Meningerne om bestemmelsen var lidt delte, og i samarbejde med Ringmærkningscentralen og lodsejeren, Naturstyrelsen, blev det besluttet at forsøge fangst af fuglen for at kunne sikre en DNA-bestemmelse.

Den 17/5 om morgenen blev der kortvarigt sat to net op nær dens foretrukne sangpost og indenfor et kvarter var fuglen fanget. Den blev ringmærket, målt, fotograferet og en fjerprøve blev sikret til DNA-analyse, hvorpå den straks blev frigivet. Den holdt stadig til samme sted de næste dage.

Analysen viste, at det var en iberisk gransanger (G). Det er første gang den sjældne gæst i Danmark er blevet bekræftet via en DNA-profil.

For efteråret viste arter som fuglekonge og rørspurv et fangsttal langt under de foregående år, mens sortmejsen havde fremgang, uden at der var tale om et af de store invasionsår for arten.

Af de arter, der er knap så hyppige i ringmærkernes hænder, bød efteråret på 1 sortgrå ryle, 1 gøg, 1 stor tornskade, 1 hvidbrynet løvsanger, 2 høgessangere og 1 dværgværling.

Ny art for Skagen

En ny art for Skagen var den nordsanger 1k (G), der blev ringmærket 8/9. Der er tidligere kun seks fund af arten i Danmark, så det var efterårets største sjældenhed i nettene. En anden populær SU-sjældenhed var en blåstjert 1k han (G), som blev ringmærket på Grenen 23/9. Den blev set og fotograferet dagen efter ved Ellektrattet.

I vintermånederne tog Michael Ancher så en lokal sjældenhed, da han i november fangede en sumpmejsen. Nok ikke en fugl de fleste danskere vil rejse langt for at få at se, men hvis man vil have den på sin Skagen-liste, blev Michaels have stedet i november og december, da den blev set og genfanget flere gange i de måneder.

Genfangster

I tabel 5 vises antal individer af de arter, hvor det gennem 2018 er blevet til flere fangster af den samme fugl. Altså egenkontroller, der dels kan være af helt lokale fugle, der er i området året rundt, og dels trækfugle, der vender tilbage til samme sted efter at have været fanget og ringmærket tidligere år.

Endelig kan der også være tale om trækfugle, der bliver i området fra få dage til et par uger og tanker op, inden videre træk til yngle- eller vinter-kvarter.

Et simpelt eksempel på forskellen mellem nærtbeslægtede arter kan fås ved at se på musvit og blåmejse. For både 2017 og 2018 gælder, at der er blevet fanget og ringmærket dobbelt antal blåmejsen i forhold til antal musvitter. Når man så ser på de to års egenkontroller, er der hvert år stort set lige mange individer genfanget af blåmejse og musvit.

Tolkningen er, at en langt højere andel af musvitter i Skagen er lokale fugle, mens antal lokale blåmejsen er lille i forhold til det antal blåmejsen, der kun raster kortvarigt i Skagen på deres trækrute gennem Skandinavien.

Det kan ses, at det er en forsvindende lille andel af årets mange gråsikner, der bliver flere dage i området.

Kun 20 gråsiskner ud af de over 3300 mærkede er fanget igen i området.

Året bød selvfølgelig også på genfangst af flere fugle ringmærket andre steder end i Skagen.

Blandt de mange gråsiskner blev der 23/3 aflæst en fugl, der var mærket 8/1 2018 ved Innerstadt, Jever i Tyskland. I efteråret blev en gråsiksen aflæst 24/11, den var mærket sidste vinter 29/12 2017 ved Ijsselmeerpol-ders i Holland.

	Forår	Efterår
Dækning	1. januar - 30. juni	1. juli - 31. december
Ringmærkning, total	3.449	3.782
Tre talrigest ringmærkede arter	Gråsiksen 1833 Løvsanger 313 Rødhals 213	Gråsiksen 1532 Blåmejse 468 Musvit 200
Sjældneste ringmærkede arter	Iberisk gransanger 1 Lille fluesnapper 3 Hvidsiksen 10	Nordsanger 1 Høgesanger 2 Hvidsiksen 19 Dværgværling 1
Observationer almindeligste arter	Sortand 175.551 Bog-/kvækerfinke 62.986 Sule 30.702	Alk 91.938 Sule 53.835 Sortand 46.484
Observationer, usædvanlige arter/antal	Dværggås 2 Kongeederfugl 2 Turteldue 2 Islom 58 Hvidnæbbet lom 5 Almindelig skråpe 2 Sort stork 1 Topskarv 4 Hvidbrystet præstekrave 1 Mellemkjo ve 2 Hvidvinget måge 1 Lille skrigeørn 1 Biæder 7 Rødrygget svale 1 Lundsanger 3 Rosenstær 8 Nordlig blåhals 4 Lille fluesnapper 10 Hortulan 2	Kongeederfugl 1 Islom 19 Hvidnæbbet lom 7 Stor stormsvale 3 Sodfarvet skråpe 8 Almindelig skråpe 7 Topskarv 8 Thorshane 2 Lunde 4 Storkjove 1889 Hærfugl 1 Pungmejse 3 Hvidbrynet løvsanger 4 Fuglekongesanger 2 Høgesanger 4 Rosenstær 1 Storpiber 5 Hvidsiksen 24 Stor korsnæb 500 Dværgværling 1
Observationer sjældne arter	Lille sejler 1 Slangeørn 1 Korttået lærke 1 Citronvipstjert 3 Gulbrynet værling 1	Brilleand 1 Gråsejler 1 Stillehavslom 1 Triel 2 Polarlomvie 3 Blå glente 1 Nordsanger 1 Blåstjert 1 Mongolsk piber 1
Ynglefugle, sjældne (par)	Natravn 50-100 Trane 15-16 Rørdrum 2-3 Skarv 148 Sildemåge 2-3 Rødrygget tornskade 50+ Sortstrubet bynkefugl 10	

Høgesanger 1K, Skagen, 15. september 2018. Foto: Knud Pedersen

Rødstrubet lom, Grenen, Skagen, 24. juli 2018. Foto: Knud Pedersen

Endelig gjorde Michael Ancher det igen efter sidste års aflæsning af gråsiksen med kinesisk ring. Denne gang blot fra en anden retning, da han 14. oktober aflæste en gråsiksen, der var mærket 2/1 2018 ved Eyjafjadsýsla i Island. Det er første gang en gråsiksen fra Island er dokumenteret i Danmark.

En familiehistorie udgøres af den flok på fire halemejsere, der sammen blev fanget og aflæst ved Jennes Sø 18. oktober. De var mærket sammen 8/10 2018 oven på den anden side af Kattegat ved Halmstad i Sverige. En anden nordisk udveksling blev en jernspurv aflæst 14/9 og mærket 2 uger tidligere 31/8 2018 ved Lista Fuglestation i Norge. Fra internt i Danmark kan nævnes en skægmejse aflæst 3/11. Denne fugl var mærket 2/8 2018 ved Indfjorden, Nissum Fjord i Vestjylland.

Genmeldinger

Der er i 2018 også kommet genmeldinger af fugle mærket i Skagen og fundet andre steder. De mange mærkede gråsiskner de senere år har bl.a. givet en tilbagemelding af en fugl mærket 4/11 2016. Den er genfanget på 5 forskellige dage i perioden 15/3 - 6/4 2018 ved Thüringen i Tyskland. En anden gråsiksen mærket 8/4 endte sine dage ved kollision mod et vindue 28/6 2018 i Tromsø, Norge. Blandt blåmejserne er en mærket 24/3 2017 blevet genfanget 27/9 2018 ved Silutés i Litauen.

Fra danske tilbagemeldinger kan nævnes en havessanger, der blev mærket 12/5 og fundet død 28/6 ved Tjele i Himmerland. Et eksempel på, at ikke alle forårsfugle i Skagen tager videre mod nordøst, men at nogle flyver retur ned gennem Jylland.

Lille skrikeørn, Fakkebjerg, 13. maj 2018. Foto: Ole Bo Olsen

Keldsnor Fuglestation

Af Jacob Sterup

Indledning

Keldsnor Fuglestation drives i DOF-regi med økonomisk støtte fra DOF Fyn. Hans Rytter er leder af fuglestationen, der p.t. ikke har nogen faste, fysiske rammer. Aktiviteterne udgøres primært af ringmærkning af småfugle i Gulstav-området på Sydlangeland i efterårsmånederne.

Denne beretning omhandler fugleobservationer i hele Langelands Kommune i 2018, dog med særligt fokus på Sydlangeland. Datagrundlaget udgøres af observationer indtastet i DOFbasen. Desuden omtales resultaterne af ringmærkningen.

I løbet af 2018 registreredes i alt 239 fuglearter på Langeland (hertil tre arter af undslupne burfugle). Selv om det er 7 færre end i 2017, er det alligevel klart flere end normalt. Årets sjældneste art blev triel, der samtidig var ny art for Langeland. Den samlede Langelandsliste omfatter dermed 315 arter.

Der er i alt indtastet ca. 23.000 observationer i DOFbasen fra Langeland i 2018. Hele 167 personer har indtastet observationer, de 6 med mere end 1.000 observationer med Niels Bomholt Jensen som den flittigste. Ti personer deltog i ringmærkningsaktiviteterne forår og efterår, hvoraf Hans Rytter alene stod for knap halvdelen af mærkningerne.

Tak til alle, der deltog i fuglestationsaktiviteterne eller i øvrigt bidrog med observationer fra Langeland i 2018.

Første halvår

Årets første måneder sås flere hvidsiskener, der var blevet hængende efter den store invasion i efteråret 2017 – én fugl sås ved Herslev 18-20/1, op til to nord for Spodsbjerg 21/1-7/2 samt en ved Hou Nordstrand 18/3.

Marts og april bød ikke på de store begivenheder.

Bedste fugl i perioden var en hærfugl i Frellesvig 16/4. En stationær savisanger sang i Gulstav Mose i perioden 27/4-14/5, mens yderligere en sang i Tryggelev Nor 29/4-25/5.

En østenvindsperiode i dagene 6-14/5 gav adskillige sorte glenter (bl.a. 12/5 5 S og 13/5 5 R/N) samt aftenfalk, lille fluesnapper og ikke mindst to små skrikeørne, der sammen trak forbi Fakkebjerg 13/5. Pirol blev hørt/set regelmæssigt i Gulstav-skovene fra 13/5 og frem til 10/6.

Langt størsteparten af bramgåsetrækket passerede i midten af maj med kulmination 19/5, hvor der i alt blev talt ca. 52.500 fugle fordelt med 12.770 ved Dovns Klint, 27.350 ved Tryggelev Nor og 12.400 ved Rudkøbing.

Hvidvinget terne sås i flere omgange i Nørreballe Nor; først med 3 fugle 15/5, og i perioden 25-30/5 sås op til 4 nye fugle sammen med op til 66 sortterner. En anden attraktiv gæst var rosenstær, hvor en rastede ved Gulstav Østerskov 27-29/5 og yderligere en sås ved Hou på Nordlangeland 21/6. Arten er sidst set på Langeland i 2011.

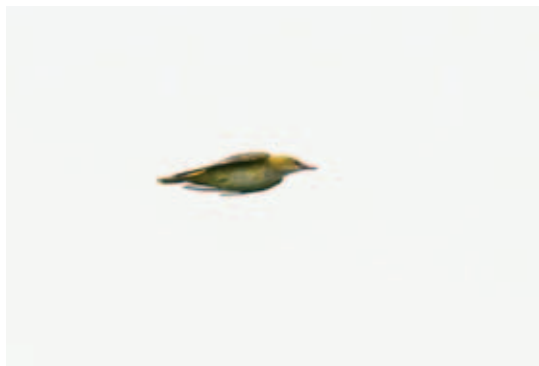
5/6 trak 3 biædere østpå over Keldsnor, og 17/6 kl. to om natten blev Langelands første Triel set og fotograferet ved Rath af Søren Bøgelund m.fl. Fuglen stod midt på vejen og sås i billygternes skær i ti minutter, inden den fløj væk. En noget surrealistisk kulisser for en sjælden fugl...

Ynglefugle

I 2018 blev der gjort observationer, der kunne tyde på, at tejt er begyndt at yngle ved kysten øst for Keldsnor, mest sandsynligt i kystsikringen (bestående af store sten) ved Keldsnor Fyr. 5/7 sås 5 ad. og 3 juv. ud for Lunden som nok var lokale fugle, selv om det nok ikke

Høgesanger, Gulstav, 31. juli 2018. Foto: Hans Rytter

Pirol, Gulstav Østerskov, 10. juni 2018. Foto: Ole Bo Olsen

kan udelukkes, at de kan være kommet svømmende til fra de nærmeste ynglepladser (Sprogø).

Rovterne i det Sydfynske Øhav holder fortsat stand og opretholder en særdeles høj produktivitet. I 2018 fik parret hele tre unger på vingerne, hvilket ikke er sket tidligere. Ungerne var tidligt flyvefærdige, og første ungfugl sås i Tryggelev Nor allerede 7/7 (og hele familien fra 12/7). De forlod området medio september.

På Siø genindvandrede splitterne som ynglefugl med 60 par, der havde god ynglesucces. Sidst arten ynglede i Langelands Kommune var i 2009, ligeledes på Siø.

En slørugle blev hørt 19/5 ved Fakkemosen – måske er arten på vej tilbage som ynglefugl på Langeland efter sidst at være fundet ynglende i 2009.

Langelands første ynglefund af sortstrubet bynkefugl blev gjort i 2018, endda med to par. Et par dukkede op i Tryggelev Nor i starten af april og sås på stedet frem til juni. Hannen sås med føde 14/5, men der sås aldrig unger. Også ved Longelse Sønderkov blev arten fundet ynglende, idet en yngleurolog han sås 12/5.

Karmincompap var fortsat fraværende som ynglefugl; eneste iagttagelse var en syngende fugl ved Gulstav 18/5.

Andet halvår

Andet halvår blev indledt med en rastende, adult sort stork i Søgård Mose 1/7. Yderligere to fugle sås i efteråret, hhv. 15/8 overflyvende Gulstav og 31/8 2K+ overflyvende Fredmosen og efterfølgende rastende Gulstav 1/9 og 3/9.

En langtidsstationær silkehejre, der blev fundet på Siø 9/6, sås regelmæssigt på stedet helt frem til 14/8. Den var dog borte i perioder, og iagttagelser fra Tryggelev Nor 24-28/7 og Botofte Skovmose 8-9/8 kunne være samme fugl. Sølvhejre forekommer (som i resten af landet) hyppigere år for år. I 2018 sås arten på Langeland i alle årets måneder; største flokke var 26-27/8 8 Tryggelev Nor, 1/9 4 SV Dovns Klint, 1/10 3+4 trk. Hesselbjerg og 30/12 5 trækforsøgende Gulstav.

Sensommerens vadefugletræk bød ikke på de store højdepunkter. Enlige kærløbere sås i Tryggelev Nor 4/7 og Keldsnor 25/7, mens hverken ødinshøns eller sjældnere arter dukkede op. Til gengæld for de manglende vadefugle blev der i Keldsnor fundet gulhovedet gul vipstjert 28/7 og en ung hvidvinget terne 16/8.

Der var en fin dækning af rovfugletrækket gennem det meste af sæsonen, og sæsontotalerne for næsten alle arter var over middel. For sort glente og rød glente var der tale om nye sæsonrekorder. Ca. 17 sorte glenter sås, alle i september/oktober, med 2/9 3 SV Dovns Klint som største dag. Totalen for rød glente nåede op på hele 908 fugle, hvoraf 314 trak over Ristinge 27-28/9 og 258 trak over Gulstav 6-7/10. Hvepsevåge havde også en god sæson med i alt 1.758 fugle, heraf 2/9 783 SV Hesselbjerg (hvilket er største dagstotal på Langeland i dette årtusind!). For musvåge blev de største træk dage 6/10 1.397 (Dovns Klint), 7/10 919 (Dovns Klint), 15/10 536 (Tryggelev Nor) og 16/10 724 (Dovns Klint), og sæsontotalen på knap 9.000 fugle er absolut godkendt. Sæsontotalerne for alle rovfugle kan ses i årsrapporten "Fugle i Danmark 2018" andetsteds her i Fugleåret.

Af sjældnere indslag blandt rovfuglene skal fremhæves en lille skrigeørn på trækforsøg over Gulstav 1/8, og en yngre kongeørn trækkende SV over Hjortholm 20/10. Hertil i alt 4 steppehøge, 1 hedehøg og 4 aftenfalke i løbet af efteråret.

En hærfugl sås ved Magleby 16/10 og måske samme ved Vesteregn 26-27/10.

En rastende storkjove ved Keldsnor/Dovns Klint 22-23/9 udgjorde sammen med to sulere hhv. ved Dovns Klint 24/9 og ved Bagenkop 19/11 efterårets "havfugleforekomst". Af større vandfugletræktal ved Dovns Klint kan nævnes 4/10 5.130 knortegæs, 8/10 247 dværgmæger og 19/10 6.700 bramgæs.

Ringmærkning

I 2018 blev der ringmærket med spejlnet på 6 datoer i foråret og på 51 datoer i efteråret. Årets total blev på 3.252 nymærkninger, hvilket ikke gør 2018 til noget stort år. 10 forskellige ringmærkere deltog i større eller mindre grad i ringmærkningen i løbet af året. Opgjort efter antal mærkede fugle var Hans Rytter klart den flittigste, da han alene stod for 1.447 mærkninger (44 %). Også Joakim Dybbroe (538 mærkninger) og Jesper Brinkmann (422 mærkninger) ydede en god indsats.

Forårsringmærkningen gav i alt 226 mærkninger, hvoraf ca. halvdelen var land- og digesvaler fanget uden for den sædvanlige ringmærkning med spejlnet.

I efteråret blev der mærket fra 21/7 og frem til 21/10.

Mudderklire ringmærkes, Keldsnor 16. august 2018. Foto: Hans Rytter

Der var net oppe på 6 datoer i juli, 22 i august, 12 i september og 11 i oktober. Efterårssæsonen gav i alt 3.026 nymærkninger, hvilket svarer til et gennemsnit på 59 fugle pr. fangstdag. På blot 6 datoer blev der mærket over 100 fugle med 29/9 som bedste dag med 137 fugle.

De seneste år har gransanger været den talrigeste art i nettene, men i år toppedes listen af tornsanger (325) og rørsanger (302), mens gransanger (273) blev nummer tre. Herefter kommer kærsanger (255), rødhals (240) og munk (218).

En ung høgesanger mærket af Hans Rytter 31/7 var sæsonens suverænt sjældneste fugl i nettene. Arten er sidst fanget på stationen i juni 2013 og august 2005. Af andre fåtalligt mærkede arter kan nævnes skovhornugle (1), vendehals (1), græshoppesanger (3), skovsanger (1) og rødtoppet fuglekonge (5). I kanten af Keldsnor blev der enkelte dage i juli/august gjort forsøg på vadefuglefangst med et enkelt net. Dette gav i alt 12 mudderklirer, 1 svaleklire og 1 tinksmæde.

Aflæsninger og genmeldinger

I løbet af efteråret blev der blot fanget en enkelt fugl med fremmed ring – en rørsanger aflæst 30/7 viste sig at være mærket i Holland i september to år tidligere.

Vi modtog i løbet af 2018 beskudne 7 genfund af fugle mærket ved Keldsnor og genfundet andetsteds. Mest interessante fund var første genfund af en have-sanger siden 1970'erne. Fuglen blev mærket som 1k 5/8 2018 og aflæst af en ringmærker i det sydvestlige Frankrig (1.285 km SV) 25 dage senere.

To af genfundene vedrørte grønsikken, som vi kun havde ét tidligere genfund af. Begge de nye fund vedrørte fugle mærket i oktober 2017, som hhv. blev aflæst af en ringmærker i Slesvig-Holsten, Tyskland (117

km SSV), 9/3 2018, og taget af en kat i Møre & Romsdal, Norge (883 km N), 6/5 2018.

De sidste tre genfund drejede sig om hhv. en sangdrossel skudt i Spanien, en rødhals aflæst i Belgien og en gærdesmutte fundet død i Tyskland.

	Forår	Efterår
Dækning	Sporadisk dækning	Trækobs. ca. 23/8-9/11 Ringmærkning 21/7-21/10 (ikke daglig dækning)
Ringmærkning, total	226	3.026
Tre talrigest ringmærkede arter	Landsvale 78 Digesvale 37 Løvsanger 22	Tornsanger 325 Rørsanger 302 Gransanger 273
Sjældneste ringmærkede arter	Skovsanger 2	Høgesanger 1 Svaleklire 1 Tinksmæde 1
Observationer, usædvanlige arter/antal	Silkehejre 1 Hvidvinget terne 7 Hærfugl 1 Blæder 3 Rosenstær 2 Lille fluesnapper 4 Hvidsiskan 4	Sort stork 3 Storkjove 1 Hvidvinget terne 1 Kongeørn 1 Steppehøg 4 Hærfugl 1-2 Hvidbrynet løvsanger 4 Gulhovedet gul vipstjert 1
Observationer sjældne arter	Triel 1 Lille skrikeørn 2	Lille skrikeørn 1

Fjordterne, Korshage, 10. august 2018. Foto Klaus Bjerre

Rørvig Fuglestation

Af Jørgen Bech

Vi har jo set det komme gennem flere år, men i 2018 blev klimændringerne helt tydelige og kom i den grad til at tegne årets ornitologiske udbytte. Bortset fra at det er blevet varmere, er det især blevet mere uforudsigeligt, og tendensen til, at vejsituationer låser sig fast, er blevet større.

Ornitologien i 2018 blev meget påvirket af højtrykket fra starten af maj, der holdt hele sommeren i én lang stationær vejrperiode med varme og tørke, og udtørringer ændrede helt vores lokaliteter. Især tydeligt i Hovvig, hvor det normale boom af svømmeænder fra eftersommeren var erstattet af vadefugle på de store, blotlagte flader.

Forårstrækket blev noget ujævnt, men med en af de bedste april-træk i flere år, inden dynamikken helt forsvandt under højtrykket i maj. Men årets største ornitologiske begivenheder kom fra havet. Efter års fravær kom et par stormlavtryk ind ad den helt rigtige bane ultimo september, hvor diversiteten af havfugle er størst. Havfugletrækket fra Korshage var overdådigt og artsrigt disse dage, herunder mange store stormsvæler, atlantisk/scopolis skræpe, sabinemåger og en storkjove-rekord af jordskredstypen. Kattegat gav også en stribe fine ænder. "Årets fugl" må være stellersand han ultimo marts ud for spidsen af Korshage.

Året kunne som forventet ikke præstere hits på 2017-niveau. Blandt småfuglene en iberisk gansanger

2k fra april-maj, hvis skæbne imidlertid ligger hos SU. I efteråret var storpiber alene som "eastern vagrant".

Der var generelt god dækning af forårstrækket og lokaliteterne, mens efteråret – bortset fra det vejrspecifikke havtræk – blev dækket mere sporadisk. Dækningen er afhængig af en mindre fast gruppes engagement. Rapportgruppen har gjort året op inklusive talkorrektur og kvalitetskontrol. I alt blev set 240 arter på Rørvighalvøen i 2018, og artslisten (A-C arter) er revideret til 318.

Vinter

Ingen sne og is og ingen vinterdramaer. Storpiberen fra Nørrevang og bjergpiberen fra Skansehage var stationære og i Flyndersø et bekkasineldorado på 76 dobbelt- og 6 enkeltbekkasiner. Et lille bælte brak ved Nakke blev fourageret ved af 3 hvidsiskener som del af vinterens invasion af nordlig gråsiken, der bl.a. sås i et vintertræk på 592 ved Korshage. Et par store andetællinger gav sortand 8000 ved Korshage og bjergand 2200 i Hovvig og bonus med en kongeederfugl ad han 30/1 Korshage.

Forår

Netop som de første forårsfugle rørte på sig, indtraf et vejrskifte ind i februar med kulde og dagsfrost, der bed sig fast og holdt helt frem til ultimo marts. Noget af et stemningsskift - skovsneppefald under snestorm primo

marts! Resultatet var en forsinkelse af det tidlige forårstræk for alle arterne på 2-3 uger og sene ankomster. Sidst i marts gennembrud med et par større trækdage. Rød glente påbegyndte endnu en forårsrekord (209), 18/3 havørn 5, 27/3 vandrefalk 5 og 25/3 hedelærke 21. 30/3 kongeørn på trækforsøg og trane 1015 Ø. Ved Plantagekysten islom 1 og nordisk lappedykker 6 og store dykandekoncentrationer med sortand 7700 og ederfugl 9100 ud for kysten ved Isefjorden. 29/3 kom så årets mest spektakulære fund: stellersand han tæt ved Korshages spids på en dag med iskold nordøstenkuling. Den lå der hele dagen i det turbulente hav.

April er vores vigtigste trækmåned, og efter nogle sløje år fik vi en gedigen måned med mange fine trækdage. 2/4 ringdue 4805 Ø og 7/4 gråsisken 757 Ø. Mosehornugle kom ind med et brag – 4/4 6 fugle på tf og rast og 13 af i alt 18 forårsfugle på én uge. Derimod nedtur for stor tornskade – 5 forår var virkeligt få. En uge ind i måneden kom rovfuglene for alvor i gang. Første steppehøg (en adult han) trak 7/4, og årets hele 6 fugle passerede alle i april. Til gengæld et skrantende antal blå kærhøge, kun 46 i alt. 13/4 stor dag med fiskeørn 22 og ikke mindst fjeldvåge 99 Ø Korshage. Bedste dag med fjeldvåger i årevis (om end en faktor 4 lavere end rekorddagen fra 1979) og en årstotal på 254 - næsten alle adulte fugle fra april. 8/4 sort glente 2 Ø, 16/4 fiskeørn 29 og vandrefalk 7. Moderat år for ringdrossel med 58 i alt og flest 28/4 16 rast Korshage.

På månedens sidste dage gennembrud af lærkefalk 30/4 med 27 Ø Korshage – i løbet af maj nås årstotal på 115. Det går godt her, omvendt med dværgfalk, hvor 36 i alt på foråret er for få. Hedehøg ad hun trak 30/4 – siden blot en ny hun 10/5. Vendeheals kom meget

koncentreret, hvor 7 af 8 fugle blev fundet 23/4 – 28/4.

To dage inde i maj faldt så højtryks-hammeren. Dage med strålende sol og varme, men uden den dynamik, der giver mange fugle. Man kunne så tro, at et større flow af mediterrane arter ville forlænge til Rørvig, men det udeblev helt. Hele Mellem- og Sydeuropa lå hærget af kulde og lavtryk. Der var lukket. Trækrast af småfugle blev under middel, f.eks. blot et maksimalt 75 gule vipstjerter 14/5 Flyndersø. Nede i Hovvig var hele 16 temmincksryler oppe i koordineret flugt 14/5. Rovfuglene kom sivende – herunder 2 sorte glenter og 4 aftenfalk. Hvepsevåge højest 29/5 152 og så var de igennem – ingen af de normale dage ind i juni. Men så var der islom! Hele 5 fugle NV fra Korshage, flere lige over eller tæt ved Korshagespidsen fra Isefjorden og ud over Kattegat i smukkeste sommerdragt med det åbne ventilerende næb. Altid om morgenen. Rørvig – Sjællands svar på Skagen!

Måske var maj monoton, men det var altid godt vejr, så det blev trods alt til en pæn række af de subsjældne småfugle: lille fluesnapper 4/5 1 ad han Dybesø + 15/5 – 25/5 1 2k Korshage. Pirol tidlige 8/5 1 2k tf Korshage fulgt af 2 senere i maj. 27/5 – 31/5 savisanger syngende Hovvig – klos op ad vejen og let at se, men fortsat mærkbar tilbagegang hos græshoppesanger med kun 2 på trækrast. 15/5 gulhovedet gul vipstjert. Gulirisk 24/5 og 28/5. Sjældneste fugl i maj var nok en rødstrubet piber tf/S Korshage 28/5.

Mens der var relativt lukket mod syd, var der mere åbent østpå. Herfra kom et stort influks af karmindom-pap. I alt 19 fugle gav et virkeligt boost til de oftest små år siden 90'ernes storhedstid. Heraf et par langtdsstationære 2k hanner, især Flyndersø 25/6 – 6/7.

Storpiber, Nørrevang 9. januar 2018. Foto: Dennis Olsen

Stenvænder og alm. ryle, Korshage, 22. september 2018. Foto: Klaus Bjerre

Ynglefugle

For hele gruppen af insektædere blev ynglecycklus meget forceret. Ved ankomst varme og et allerede avanceret insektliv. F.eks. ankom nattergal til normal tid, men sidste sangdag var ekstremt tidlige 6/6. Mange arter på flyvende insekter syntes at have haft et godt år, men andre fik problemer i tørken. For eksempel tyder vores bruttotal på, at gærdesmutte havde meget lav reproduktion (næsten halveret antal registreret i 2. halvår), og en art som kærsanger havde et dårligt år.

Broget fluesnapper: 1 par – første sikre ynglefund i årevis! Rødrygget tornskade: 9 par var et fald på 2 par, men med i alt 26 1k rekord produktion. Hedelærke: 2-3 par, sikre Ringholm Skov og Slettemose. Rødtoppet fuglekonge: 2. Sortstrubet bynkefugl: 0! Skovsanger: 8 stationært syngende (stort år). Ravn: 1 par Korshage (syntes opgivet). Bomlærke: 2 revirer med sang. Skarv: 756 par i Howig-kolonien – mens 2 sortnæbbede sølvhejrer rumsterede hele sommeren (næste år?).

Storkjove, Korshage 28. september 2018 Foto John Rieland

Efterår

Rørvighalvøen fik pludseligt under den svære tørke en vadefuglekvalitet i topklasse! Delvist tørlagte flader bredte sig hurtigt i Howvig, og med dem kom vadefuglene. Hele paletten af arter. Rekorderne stod i kø. Klyder i alt 76 med sidste gruppe så sent som 11/10. Stor præstekrave nåede

281 29/8. Kærløber 6-7 fugle med 2 i juli og 4-5 14/8-10/9. De fleste svømmefugle gik som forventeligt helt i bund. Skeand nåede lige 29/8 87, men unægtelig langt fra fjordårets 669. Kun krikand holdt skansen. Rovterne optrådte i Howvig med 3 adulte som enkeltfugle på kort rast, og årets eneste pungmejse blev hørt, men ikke set 7/8.

Rørvig 2018 ROVFUGLETABELLER. Sammenstillet af: Jørgen Hulbæk Christiansen. TOTAL: yderste kolonne til højre. Ikke ændret til ny systematik.

Rørvig: Forårstræk 2018 fordelt på 10-dages perioder.

	Ult Feb	M	a	r	A	p	r	M	a	j	J	u	n	I alt
Hvepsevåge								67	81	325				473
Sort Glente					2			1		1				4
Glente sp.								1						1
Rød Glente	1	14	17	42	39	50	8	19	4	13	1			208
Havørn	1	2	11	5	9	10	2	2	2					44
Rørhøg				3	31	56	10	33	8	15	2			158
Blå Kærhøg					21	20	2	2		1				46
Steppehøg					4	1	1							6
Hedehøg							1	1						2
Kærhøg sp.			1		1		1							3
Duehøg			7	2	2	1					1			13
Spurvehøg		1	9	35	389	174	24	66	32	23				753
Musvåge	1	49	315	622	370	307	53	54	28	24				1823
Fjeldvåge		1		3	36	189	11	12	1	1				254
Kongeørn				1										1
Fiskeørn				6	23	69	11	8	4	6				127
Tårnfalk			1	4	9	10	24	24	15	24	1			112
Aftenfalk								1		3				4
Dværgfalk			2	2	8	4	8	8	4					36
Lærkefalk							29	47	8	31				115
Vandrefalk				10	1	12	6	7	1					37
Falk sp.										2				2
I alt	3	67	363	735	945	896	191	353	188	469		0	0	4215

Rørvig: Efterårstræk 2018 fordelt på 10-dages perioder.

	A	u	g	S	e	p	O	k	t	N	o	v	I alt
Hvepsevåge		3	4	18	1								26
Rød Glente	1		1	2	3	1	1	5					14
Havørn		1	1	3		3							8
Rørhøg	1	3	1	9	8	1							23
Blå Kærhøg					2	6	5	12					25
Kærhøg sp.						1		1					2
Spurvehøg			6	11	37	14	7	70	2	1			148
Musvåge		1	4	133	238	45	108	208	33	3			773
Fjeldvåge				1		1		28			1		31
Kongeørn							1						1
Fiskeørn		1	2	6	4	1							14
Tårnfalk			1	12	21	6	1		1				42
Dværgfalk						4	1						5
Lærkefalk	1			4		1							6
Vandrefalk		1		2	2		1	2	1		1		10
I alt	3	10	20	201	316	84	125	326	37	4	2	0	1128

De sjældneste vadefugle optrådte imidlertid uden for Hovvig. 15/8 sås en sribet ryle i ryleflok på Korshage, men var tilsyneladende hurtigt væk igen (regnet som identisk med fugl fra Kikhavn samme morgen). Og langt senere den 20/10 blev en tredækker trådt op fra den

	Forår	Efterår
Dækning	1/1 – 30/6 (god dækning)	1/7 – 31/12 (ujævn dækning)
Træksæson- totaler (Tre talrigeste arter)	Bogfinke 52.926 Ringdue 24.153 Bramgås 17.618	Sortand * 8709 Ederfugl * 6324 Allike 5237 *mest korrektionstræk
Observationer, usædvanlige arter/antal	Lysbuget Knortegås 1 Kongeederfugl 1 ad han Nordisk lappe- dykker 6 (max) Islom 6 (5 NV) Skestork 6 Sort glente 4 Steppehøg 6 Hedehøg 2 Kongeørn 1 Fjeldvåge 294 (13/4 99 Ø) Mosehornugle 18 Vendehals 8 Lille flagspætte 1 Isflugl 3 Aftenfalk 6 Lærkefalk 115 Piról 3 Savisanger 1 Rødtoppet fuglekonge 7 Lille Fluesnapper 2 Ringdrossel 58 Rødstrubet piber 1 Bjergpiber 1 Storpiber 1 Gulhovedet vipstjert 1 Karmindompap 19 Stor/lille Gråsiskan 3628 Hvidsiskan 6 Gulirisk 2	Kongeederfugl 1ad han Nordisk Lappedykker 6 Islom 1 Stor stormsvale 31 (24/9 17 V) Sodfarvet skræpe 13 Almindelig skræpe 3 Kærløber 6 Stribet ryle 1 Tredækker 1 Lunde 1 Søkonge 2 Lille kjove 8 Mellemkjove 6 Storkjove 249 (3/10 169 V) Sabinemåge 3 (1 ad, 2 1k) Kongeørn 1 Lille flagspætte 1 Isflugl 3 Nøddekrige 3 Pungmejse 1 Bjerglærke 2 Rødtoppet fuglekonge 2 Rødstrubet piber 2 Bjergpiber 2 Storpiber 1 Markpiber 1 Lapværling 2
Observationer, sjældne arter (SU)	Stellersand 1 ad han	Brilleand 1 ad han Atlantisk/Scopolis skræpe 1
Ynglefugle, (par)	Skarv 756 par Dobbeltbekkasin 1 par Rødrygget tornskade 9 par (26 1k) Hedelærke 2 - 3 par Rødtoppet fugle- konge 1 - 2 par	

fugtige lavning yderst på Korshage på aldeles klassisk vis – en sjælden fugl og dertil en meget sen forekomst.

Småfugletrækket syntes at være passeret tidligt og med sløje fald. Således kun én vendehals. Et par gode august-observationer var 22/8 markpiber 1 V Flyndersø og 26/8 nøddekrige 3 SV Slettemose. Senere i september sås storpiber overtrækkende (21/9) og rødstrubet piber 2 fra Korshage. Her kulminerede sortstrubet bynkefugl med 6 8/9 efter de første 1k var dukket op en måned tidligere. 12/9 sås både sodfarvet og almindelig skræpe fra Korshage, men det var intet mod det, der ventede.

Den helt store havfugleperiode kom fra 23/9 til 4/10. En serie af kulinger, der sluttede i NV, og et langvarigt vindtryk. Præcis det der skal til at sætte gang i Kattegat Loop, og det i den periode, hvor flest arter er i spil. Siden kom der en mindre periode sidst i oktober. Midt i alle de klassiske havfugle var det en havdykand, der forsøgte at stjæle billedet på førstedagen 23/9: Sent på dagen passerede Rørvigs første brilleand NV forbi Korshage. Fin han med det hele. Endelig fik vi den ind i halvøens territorie!

Samlet blev det det bedste havfugleår siden det legendariske 1997. Alle arter var repræsenteret. Stor stormsvale i alt 31 med en forrygende dag 24/9 17 NV. Almindelig skræpe 2. Sodfarvet skræpe 3/10 4 NV og i alt 13 – hvilket var langt under norm i forhold til de gode betingelser, men vel foreneligt med endnu et år med en meget lille tilgang til danske farvande. 3/10 var der skræpehit: Atlantisk/scopolis skræpe 1 V Korshage (en kuhs!). Både lille kjove (i alt 8) og mellemkjove (i alt 6) optrådte på trods af, at tilgangen af 1k fugle fra Arktis var uhyre ringe. Aldersfordelingen hos de 2 arter var usædvanlig med en overvægt af fugle ældre end 1k. Storkjove gik amok! Få dage efter de voldsomme rekorddage i Nordjylland sås 3/10 169 V Korshage. En malstrøm af storkjover helt ind til strandzonen. En tidligere rekord på 14 blegnede helt, og arten nåede 249 for året. Siden 2012 ingen sabinemåge, men nu kom de: 24/9 1 1k, 28/9 1 ad og 29/9 1 1k. Den adulte var Rørvigs første gamle sabinemåge, og den kom smukt i sin ufældede sommerdragt. Sidst på måneden kom der gang i lidt alkefugle, herunder lunde 23/10, men man måtte vente til 4/12 med søkonge 1 NV Korshage.

Uden havfugle havde efteråret været lidt sløjt. Flere deciderede bundskrabere som pibesvane, mosehornugle, stor tornskade, lille korsnæb (derimod kom et moderat influks af stor korsnæb) og lapværling, der med to observationer blev reddet som årsart for Rørvig. En kongeørn var lige ved at snyde sig uset igennem, men blev 7/10 set trække syd fra Hovvig. Årets anden observation af kongeederfugl ad han fra Korshage 16/11. Bjerglærke blev set som 1+1, og bjergpiber var tilbage ved Skansehage fra 6/11 og stationær året ud. 17/11 var der fint selskab i tangopskyllet i form af en storpiber.

23/11 blev en af årets sidste dage, hvor det løftede sig lidt: En fjerntliggende brilleand han (og nok samme som i september) lå kortvarigt synlig efter at være set fra Halsnæs i nogle dage forinden. Den lå i kæmpeflokke af sortænder, der ustandseligt blev jaget op af jagtbåde. Helt urimeligt i et marint område med global betydning for flere andearter!

Trane, lokal ynglefugl, Lyttesholm, 4. april 2018. Foto: Preben Berg

Hyllekrog/Saksfjed Fuglestation

Af Preben Berg

Foråret 2018 blev på mange måder et underligt år både fugle- og vejrmæssigt. Januar var mild, hvor der var flere eksempler på grågæs, som var mærket med senere, og hvor gæssene allerede forlod Holland omkring midten af januar og så efterfølgende blev registreret i Danmark. Spændet mellem efterårs- og forårstræk bliver således stadig mindre! Vejrskift så fra 3/2 med generelt koldere vejr med lidt sne og dagsfrost i denne måned, hvorefter rigtigt vintervejr i månedsskiftet februar/marts med store mængder af sne/fygesne. Marts var generelt kølig, hvor der af og til kom en ny stor dyne af sne og her senest 1/4 med 10-15 cm. Derefter gik det stærkt med meget lunt vejr allerede en uges tid inde i april og sidenhen den første officielle meteorologiske sommerdag den 19/4 (bl.a. 26 gr. i Abed, Lolland), hvilket var den tidligste i hele 54 år. Efterfølgende blev maj måned rekordvarm. Den 11. forårssæson med daglig dækning forløb i tiden 9/2 til og med 8/6 (i alt 116 obsdage). Med blot i alt 515.542 bogførte trækkende fugle blev 2018 det hidtil klart fuglefattigste år (hele 19,5 % under gennemsnittet), men alligevel gav det rekordtallet på hele 23 arter (her kun regnet med de talrigeste arter fra svaner til alkefugle). Modsat gav det også 4 bundrekorder, så man må sige, at foråret var meget modsætningsfyldt! Mere end dobbelt så mange som

de hidtidige sæsonrekorder sås blandt 4 arter. Blisgås, trane, vibe og sortterne. I den meget lave ende gik det værst udover knortegås og lille kobbersneppe. I februar 2018 kom information om trækket ved Hyllekrog på DOF Storstrøms hjemmeside, hvor ligeledes alle de hidtidige forårsresuméer samt regneark med træktaal (både forårstal og rovfugle efterår) kan findes. Sidst i august blev der også oprettet en Facebookside ("Saksfjed-Hyllekrog Naturligvis"), hvor der kan følges med i, hvad der sker i området, samt hvor man kan bidrage med aktuelle obs, fotos, debat m.m. Vi deltog for tredje gang i tårnenes dag, hvor vi igen kom ind på en 3. plads med 91 arter (86 arter i 2016 og 90 i 2017). Observatørerne har i år været Preben Berg med assistance af især Ralph Qwinten, René Christensen, Claus Mortensen, Jesper Nelby Kristiansen, Sune Madsen, Palle Sørensen, Gunnar B. Pedersen, Flemming Olsen samt Jens og Linda Wiberg.

Trækobservationer fra foråret

Knortegås (4588) satte ny solid bundrekord, hvilket skal ses i forhold til et gennemsnit på lidt over 28.000 trk. og bedste dag blev 23/5 med sølle 649! Ikke meget bedre gik det med bramgås (64.693), hvilket også her skyldes ufavorable vindretninger. Eneste hæderlige dag

Sortand Hyllekrog 2009-2018

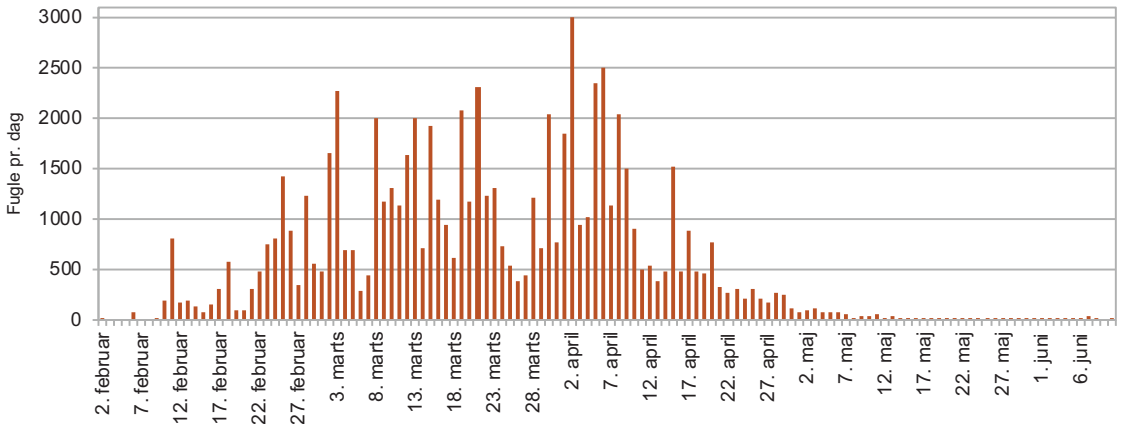

Fig. 1: Tidsmæssig fordeling af trækkende sortand ved Hyllekrog i årene 2009-2018. Over 1000 trækkende fugle på en enkelt dag er registreret under en meget lang periode nemlig 11/2 – 29/4. Mediandatoen (dvs. halvdelen af trækket passeret) ligger 25. marts.

blev 16/5 med 45.700 trk. Til gengæld sås overraskende mange blisgæs (5856), hvilket skal ses i forhold til hidtil bedste år, som var 2014 med 2386. Årets flotte sæson-total kom i hus pga. bl.a. denne stribe fine tal: 14/3 864, 21/3 841, 2/4 950. Dagsrekorden er dog stadig 1211 trk. 4/4 2005.

Det gav rekord på hele 8 andearter, hvor dog ederfugl (228.847) slet ikke var en af dem. Flest sås 2/4 med 33.700 trk. mens forårets hunprocent endte på 30,5, hvilket er det hidtil laveste. Der sker virkelig ting og sager med fløjlsand (2375) i disse år både ved Hyllekrog om foråret og ved Gedser om efteråret/først

Karmindompap 2K han, Saksfjed, 6. juni 2018. Foto: Preben Berg

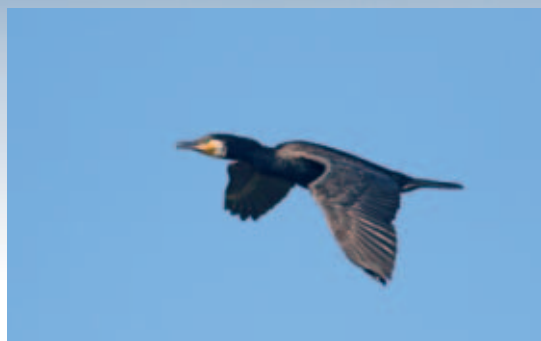
på vinteren med den ene rekordforekomst efter den anden. I år 6 tal på over 100 i tiden 17/4 – 28/4 inkl. klar ny rekord for Lolland/Falster den 23/4 med 565 trk. Sortand (97.508) var også en af rekordarterne og var denne gang meget tæt på at runde de 100.000 på et forår. Hele 3 dage med over 10.000 trk. inkl. 2 dage, som var over den hidtidige rekord for L/F: 2/4 19.700, 5/4 18.760 og 6/4 13.480. Alle 3 skalleslugerarter endte med rekordantal, heriblandt toppet skallesluger med 21.653 trk. De kom stærkt igen efter et noget fesent 2017, men i år endte det med knap en fordobling af den tidligere rekord (13.840 i 2014). Dette indebar også ny klar dagsrekord for L/F samt yderligere 2 tal på over 2000: 16/3 3335, 17/3 2015, 18/3 2485.

Rødstrubet lom fik i år lige løftet sig op på et gennemsnitligt niveau med 1739, mens stadig en nedadgående tendens med sortstrubet lom (388). Højeste noteringer for de røde blev 26/4 185 imod de sorte med 6/5 25. For første gang lykkedes det at runde hele 1000 trk. på en enkelt forårssæson af gråstrubet lappe-dykker (1029) og her atter ny dagsrekord: 17/4 338 trk. (!). Øvrige dage med over 100 var 18/4 120 og 21/4 116.

Man må sige, at sidste års spådom kom til at holde stik mht., at vi ville komme til at se flere traner på lokaliteten, da der var massiv forøgelse af både dags- og forårsrekorden for trane (8108). Den tidligere 2 år gamle sæsonrekord lød på 3180, hvilket i øvrigt også er betydeligt større end de øvrige år. De største dage var i år 25/3 1256, 2/4 3524 og 4/4 1389. De 3524 blev tillige det højeste forårsantal i DK i 2018, hvilket må siges at være meget usædvanligt, at denne art toppe her på lokaliteten.

Med et gennemsnit på 123 for de sidste 9 år i mente blev der set rigtig mange viber (2816) dette forår, men det var dog mest viber på kuldeflugtstræk bl.a. 16/3 720 og 17/3 1441 S/SV. Den anden vej gik det så igen 26/3 med 387 trk. NØ.

Hovedrykket af storspove (5569) gik tilsyneladende om natten i de små timer den 15/4, hvilket nok var hovedårsagen til, at det på trods af ihærdig aftendæk-

Skarv, Saksfjed, 25. maj 2018. Foto: Preben Berg

ning ikke lykkedes os at få flere i bogen dette forår. Klart flest blev noteret 16/4 med 3595. I lighed med 2016 blev det igen et kæmpe flop med hensyn til de arktiske vadefugle. Med en konstant mest jævn østenvind ult. maj og frem til 2/6 var det en dræbende vindretning for vadefugletrækket her på lokaliteten. I stik modvind følger fuglene i lighed med knortegæs højst sandsynligt en mere nordlig bane fra den hollandske/tyske vadehavsregion. Helt i bund var så strandhjejle (101) med flest 4/6 60. For islandsk ryle (2837) var det næsten lige så slemt, hvor der her udelukkende blev set fugle i dagene 2-5/6, som var under det midlertidige vindskift til vestlige retninger. Her flest 3/6 740 og 4/6 1780. Fuldstændigt og aldeles galt gik det med lille kobbersneppe (19!!!). Her blev der ikke set så meget som en eneste fugl medio maj-primio juni, hvilket skal ses i forhold til et sæsongennemsnit på 9180 fugle. Selvom der var et vindskift til vestlige vindretninger i starten af juni, var det tilsyneladende for sent og fuglene var fløjet!

Det blev et år for almindelig kjove (71) uden de store armbevægelser med flest 4/4 7 og 1/5 7. På grund af vintervejret i marts måned blev der naturligt nok ikke her set ret mange dværgmåger (7342) – nemlig 15. Første lidt større dag (over 100) faldt 15/4 med 287, mens største dag i april blev 27/4 med 534. Den helt store dag, som også var ny DK-rekord, faldt 1/5 4635, heraf 1100 på bare 30 minutter 15.30-16.00 og med flere

Rosenbrystet tornskade, Saksfjed, 27. maj 2018. Foto: Morten Brendstrup-Hansen

flokke på op til 180-195(!). Det var dog en noget barsk omgang at få dem talt om eftermiddagen i en meget hård SV-vind (14-16 m/s), da der kun er ringe læforhold på lokaliteten i vindretningen SSV/SV. Heldigvis fløj fuglene alligevel lavt på trods af SV-vind (de tager normalt højde i vestlige retninger). Mange flokke fløjtede afsted på stormfuglemaner og gav alle andre fuglearter totalt baghjul. Fantastisk dag!!! For andet år i træk ny rekord af dværgterne (150), men denne gang dog kun med 3 fugle. De fleste terner blev set meget afvigende sent på sæsonen (14/5-2/6 i alt 121) og her flest 14/5

16, 25/5 15 og 29/5 14. Den varme maj og østenvind var det rene guf for sortterne (1215), hvilket resulterede i en meget klar ny rekord! Det blev således til denne suveræne stribe træktal inkl. ny forårs-rekord i DK(!): 23/5 183, 24/5 156 og 26/5 430. De mange sortterner slæbte også 6 flotte hvidvingede terner med sig 20/5 4, 22/5 1 og 26/5 1. Tilbage på jorden igen efter sidste års gigantår af fjordterne (3469) og denne gang kom der flest i hus 26/4 355, 1/5 310 og 2/5 492. Under gennemsnit var havterne (3191), hvoraf størstedelen sås i 1. halvdel af maj (2229) og her flest 2/5 893 og 4/5 502.

Generelt blev det til et slapt rovfugleforår, hvor blot 4 arter klarede sig fint. Disse var havørn (32) med de største dage 20/3 5 og 4/4 4. Dernæst ny solid rekord af rød glente (153) og her flest 14/3 34 og 2/4 21 samt pænt antal af sort glente med 8/4 – 25/5 i alt 11 trk. + mindst 3 rst. fordelt på 10 dage. Minsandtten om det ikke blev til næstbedste år for musvåge (1706) med 26/3 299 og 2/4 477 som topdagene. Derimod en temmelig sørgelig forestilling for alle 4 kærhøge samt akkurat samme historie med fiskeørn (28), hvepsevåge (196), spurvehøg (326) og alle falkene, hvor tilmed bundrekord af både dværgfalk (7) og lærkefalk (3). Fra gruppen af spurvefugle og lignende skal kun nævnes disse 3 arter som havde et fint forår: biæder 22-30/5 i alt 7 trk. og 24/6 1 + 28/6 1 rst., misteldrossel (347) med mange trk. for lokaliteten den 17/3 hvor 292 trak, samt stadig stigende antal af rødtoppet fuglekonge med bl.a. 8/4 10 og 9/4 7 rst.

Sortgrå ryle 2K, Saksfjed, 16. marts 2018. Foto: Preben Berg

Observationer fra efteråret

Det blev til en forholdsvis tynd omgang rovfugle i efteråret (6269 ex.), men med blot 56 dage hvor der foreligger rovfugledata fra hjælp heller ikke på totalerne. Kæphestearten hvepsevåge (2193) endte på et meget gennemsnitligt antal hvor topdagene var 26/8 470 og 28/8 623. Antallet af de røde glenter (374) var den

rene ynk, mens hovedparten af de almindeligste arter også holdte sig på et gennemsnitligt antal. Dog hjalp det noget på humøret iblandt observatørerne med 2 små skrigeørne, 1-2 Kongeørne, 5 Steppehøge, 3 hedehøge og 8 sorte glenter.

	Forår	Efterår
Dækning	9/2 – 8/6 (dagligt)	1/7 – 25/12 (ikke dagligt)
Trækobservationer, almindelige arter	<p>Pibesvane 419, flest 2/4 191 Kortnæbbet gås 21/1 390 rst. Knortegås 4588, flest 23/5 sølle 649 Bramgås 64.693, flest 16/5 45.700 Blisgås 5856 (klar rekord), flest 2/4 950 Havlit 2305, flest 16/3 560 Ederfugl 228.847, flest 2/4 33.700 Fløjsand 2375, flest 23/4 565 (LF rekord) Sortand 97.508, flest 2/4 19.700, 5/4 18.760 (nye LF rekorder) Toppet skallesluger 21.653, flest 16/3 3335 (rekorder) Pibeand 4612, flest 4/4 1490 Spidsand 780, flest 4/4 137 Gråstrubet lappedykker 1029, flest 17/4 338 (rekord) Trane 8108, flest 2/4 3524 (klare rekorder) Rødstrubet lom 1739, flest 26/4 185 Storspove 5569, flest 16/4 3595 Islandsk ryle sølle 2837, flest 4/6 1780 Almindelig kjove 71 Dværgmåge 7342, flest 1/5 4635 (DK-rekord) Dværgterne 150, flest 14/5 16 Sortterne 1215, flest 26/5 430 (ny forårs DK-rekord) Fjordterne 3469, flest 2/5 492 Havterne 3191, flest 2/5 893 Rød glente 153, flest 14/3 34 Musvåge 1706, flest 2/4 477</p>	<p>Mørkbuget knortegås 5/10 1045 Ederfugl 5/10 7820 trk. Pibeand 5/10 1234 trk. Spidsand 5/10 214 trk. Huldue 31/8-3/11 i alt reg. 2232 trk., flest 11/10 398 Ringdue 7/10 og 24/10 20.000 Dværgmåge 5/10 75 Hvepsevåge 2193, flest 26/8 470 og 28/8 623 Rørhøg 194, flest 19/9 31 Rød glente blot 374, flest 19/10 sølle 38 Fjeldvåge 72, flest 19/10 20 Musvåge 1401, flest 19/10 210 Tårnfalk 137, flest 19/9 50 Lærkefalk 26, flest 8/9 9 Ravn 1/12 14 rst. Blåmejse 14/10 740, 15/10 3100 og 16/10 600 Landsvale 2/9 3245 Fuglekonge 16/10 60 Engpiber 28/9 1090 Gul vipstjert 29/8 1015 Bjergvipstjert 29/9 15 Bog-/kvækerfinke 23/9 40.000, 29/9 47.000 og 11/10 20.300 Grønirisk 12/10 600 Stillits 11/10 173 Grønsisken 12/10 1200</p>
Observationer, usædvanlige arter/antal	<p>Kongederfugl 24/3 og 27/3 1 ad. Han trk. Nordisk lappedykker 13/3-19/4 i alt 7 trk.+ 8 rst., flest 17/4 6 rst. Hvid stork 27/4 1 trk. Silkehejre 29-30/5 1 rst. Skestork 26/5 3 trk. Sule 16/2-8/6 i alt 13 Sortgrå ryle 18/2 1 og 1/5 2 trk. + 15/2-29/3 i alt 4 obs af 1-3 rst. Odinshane 1/6 1 trk. Mellemkjove 1/5, 7/5 og 10/5 1 ad. LF trk. Ride 23/4 1 2K trk. Sorthovedet måge 15/4 2, 17/4 1, 19/4 1 og 29/4 2 alle trk. Kaspisk måge 22/3 2 2K rst., 11/4 1 3K rst. og 12/4 1 2K trk. Rovterne 29/5 2 og 6/6 1 trk. Hvidvinget terne 20/5 4, 22/5 1 og 26/5 1 alle trk. Steppehøg 26/3 1 ad. han + 21/4 1 hun trk. Sort glente 8/4 – 25/5 i alt 11 trk.+ mindst 3 rst. Biæder 22/5 1 trk., 26/5 2 trk.+rst., 30/5 4 trk., 24/6 1 og 28/6 1 rst. Pirol 8/5 1, 10/5 1 og 24/6 1 rst. Rødtoppet fuglekonge 4/4-21/5 1-4, dog 8/4 10 og 9/4 7 rst. Hvidsisken 27/1 1 rst. Gulirisk 7/4-2/6 i alt 5 trk.+ mindst 11 rst. Karmindompap 21/5-10/6 i alt 12 obsdage af 1 rst. (fmt. 5-7 fugle).</p>	<p>Hvid stork 23/8 22 trk. Silkehejre 17/7 – 29/8 1 rst. Skestork 18/8 1 og 28/9 1 rst. Kærløber 22/8-2/9 i alt 6 obs af 1-2 rst. Odinshane 18/8 – 2/9 i alt 5 obs af 1 rst. Rovterne 18/8 1 rst. Lille skrigeørn 22/8 1 trk. og 25+26/8 1 trkf. Kongeørn 10/10 1 og 18+19/10 1 1K OF Steppehøg 2-28/9 4 trk. + 6/9 1 han rst. Hedehøg 21/8 + 28/8 1 trk. og 6/9 1 rst. Sort glente 26/8-16/10 i alt 6 trk. + 2 rst. Biæder 15/7 1 trk. N Aftenfalk 29/8-3/9 1 1K rst. Pirol 3/7 1 syng. Stor tornskade 25/9 – 14/11 i alt 2 trk.+ 18 rst. Nøddekrige 19/9 1 trkf.+ 1-2 rst. og 16/10 1 tkf. Bjerglærke 13/10 1 trk. Rødtoppet fuglekonge 16/10 3 trk. Lille fluesnapper 16/9 1 rst. Rødstrubet piber 3/9 1 trk. Markpiber 22/8 1 rst. Gulirisk 3/9 1 trk. og 11/10 1 trk.+ 1 rst.</p>
Observationer, sjældne arter (SU)	Rosenbrystet tornskade 27/5 1 han rst.	
Ynglefugle, (par)	Sortstrubet bynkefugl 5	

Nordlig blåhals, Gjerrild Nordstrand, 8. maj 2018. Foto: Rasmus Due Nielsen

Gjerrild Fuglestation

Af Jørgen Staarup Christensen, Rasmus Due Nielsen, Kent Olsen og Jonas Dencker Kjærgaard

Indledning

Året 2018 blev det bedste år i nyere tid med højt aktivitetsniveau, fornemme forårstræktal og fem nye arter for Gjerrild.

Året vil nok især blive husket for Danmarks 8. fund af stendrossel 14/5, men yderligere fire nye arter blev registreret ved Gjerrild med sydlig nattergal 20/5, rosenstær 29/5, samt i efteråret sabinemåge (3 fund 24/9-11/11) og stor stormsvale 13/11. Men mindst lige så bemærkelsesværdigt blev der noteret flotte forårstræktotaler for næsten alle almindelige arter og ny års- og/eller dagsmaks. for 21 arter.

Dækning

Aktivitetsniveauet i forårssæsonen var meget fint med 58 observationsdage med totaltællinger; heraf de 55 dage i træksæsonen fra ultimo januar til primo juni, samt yderligere 34 dage med periodevise tællinger og/eller kratlusk. Ultimo marts til primo april missede vi flere dage med godt trækvej, men fra 7/4 til 10/6 var dækningen meget fin med 38 dage med totaltællinger, og alle øvrige dage - på nær kun 5 dage - var der periodevise tællinger og/eller kratlusk, hvilket gav den bedste dækning af forårstrækket siden fuglestationsårene 1985-87.

I efteråret blev det til 31 observationsdage med totaltællinger samt 20 dage med periodevise tællinger og/

eller kratlusk, hvilket er hidtil højeste antal observationsdage ved Gjerrild under efterårstrækket.

Forårssæson 2018

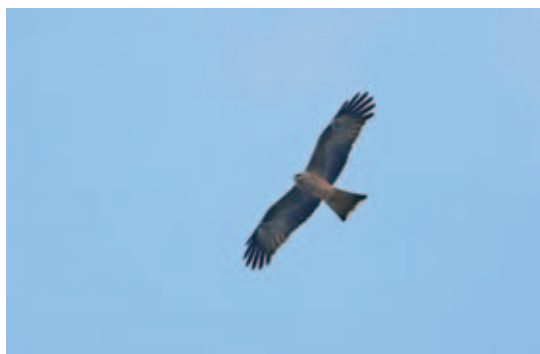
Sæsonen startede med første tælling allerede 1/1, og første trækbevægelser registreres normalt fra ultimo januar. Det var dog temmelig køligt først på sæsonen, hvorfor første større trækdag først blev 18/2, men tilbagevendende frost og sne lagde en kraftig dæmper på trækket indtil medio marts. Flere kolde dage med østenvind og frost i perioden viste et overraskende fint træk for især grå- og grønsisken og lille korsnæb. Først efter 20/3 sås lunere vejr og fugletrækket kom for alvor i gang ultimo marts-primo april.

Rovfugletrækket kom lidt sent i gang, men det blev alligevel meget fint med ny årsmaks. for sort glente (13), rød glente (407), havørn (19), rørhøg (132) og tårnfalk (239). Dertil formentlig tæt på rekord for hvepsevåge (725) med kulmination ultimo maj 21-31/5: 536, hvor der desværre kun blev talt periodevis de store træk dage i landet 24/5 og 30/5, hvor hhv. 103 og 64 blev noteret. Således har 1.000 fugle været inden for rækkevidde.

Også fine årstotaler for spurvehøg (1117), musvåge (3518), fjeldvåge (33, heraf 14/4: 19), fiskeørn (57) og duehøg (6). Imens vandrefalk (25) og dværgfalk (43) var tæt på gennemsnit for de sidste fem års tællinger, blev

Sort stork, Gjerrild Nordstrand, 2. maj 2018.
Foto: Rasmus Due Nielsen

Sort glente, Gjerrild Nordstrand, 18. april 2018.
Foto: Rasmus Due Nielsen

det et decideret bundår for blå kærhøg (12) og steppehøg (0). Sidstnævnte blev dog set ved Grenå Enge (4/4) og Glesborg Råstofgrave (27/4).

Lærkefalk-totalen nåede 49, hvilket set i forhold til østenvind og varme i maj ikke levede op til lignende østenvindsperioder i 2016 (96) og 2017 (79); og dagsmaks. blev pudsigt nok en lidt kølig NØ vind 30/4 med 15 fugle. Omvendt fik vi endelig aftenfalk i bogen (14/5: 2 rastende og 15/5: 1). Desuden sjældne gæster som hedehøg (17/5), kongeørn (21/5) og lille skrigeørn (15/5); muligvis samme fugl som blev set 19/5 (skrigeørn sp.) og 22/5 ved Tyvbjerg ved Grenå, dog er langtidstationære skrigeørne i foråret sjældne.

Igen i år lavere aktivitetsniveau på det øvrige NØ-Djursland, men udover steppehøg og lille skrigeørn skal sort glente (6), havørn (8), fiskeørn (8) og aftenfalk (1) bemærkes.

Trane imponerede for østjysk målestok med alene 30/3 227 og 31/3 175 ved Gjerrild. Desuden 30/3 287 over Grenå; sikkert de samme fugle, som senere sås ved Gjerrild samme dag. Dårligt vejr over Sjælland pressede tilsyneladende traner længere mod vest og samlet min. 462 traner på to dage over NØ-Djursland er den største østjyske trane-total nogensinde.

Generel fremgang i gåsebestande gør sig igen i år bemærket ved Gjerrild med et meget flot år for trækende gæs, hvor det blev til nye årsmaks. for kortnæbbet gås (165), grågås (953), canadagås (366) og ikke mindst bramgås (7045; flest 15/5: 5.990 NØ).

I 2017 gav perioder med hård østenvind i februar store mængder af rastende havænder, men et lignende vejr i 2018 gav ikke samme afkast, og antallene for sortand, fløjlsand, havlit og bjergand blev meget beskedne. Omvendt et fint forår for rødstrubet lom (511) og sortstrubet lom (26).

Som tidligere år sås kun et meget begrænset træk af svømmeænder og vadefugle, og i år færre hav-/fjordterner end normalt, imens antallet af splitterne formentlig er ny forårsrekord (901; maks. 16/4: 140).

For næsten alle duer og småfugle blev årstotalerne i den høje ende af skalaen, især først på sæsonen dominerede sidste efterårs invasionsarter som gråsirken (10.324), grønsirken (10.811), lille korsnæb (5.425) og lidt mere beskedent dompap (173). Også stor korsnæb blev set trækende på de store korsnæb-dage, samlet i alt 68 fugle; flest i februar.

Rekord for gråsirken ved Gjerrild er fra foråret 1987 med 11.460 efter en af de største invasioner her-

hjemme i 1986/87 (>100.000 fugle).

Foråret bød på flere meget fine finkedage (>5.000 fugle) og >60.000 finker mellem 24/3-14/4, flest 14/4: 31.160, heraf min. 60% kvækerfinker. Samlet nåede totalen 66.455 for bog-/kvækerfinke, men vi missede flere træk dage i denne periode, så 2018 kunne have været året med >100.000 finker.

Også fine årstotaler for mosehornugle (7), huldue (284), ringdue (20.237), sanglærke (1.183), hedelærke (42, flest 20/3: 16), engpiber (6.282), bjergvipstjert (64) og ringdrossel (73; flest 29/4: 35); og den gode dækning i maj gav fine årstotaler for maj-arterne med mursejler (2.762), skovpiber (2.704), gul vipstjert (3.512; ny årsmaks.), grå fluesnapper (131), kernebidder (260) og et for Gjerrild fint træk af især løvsanger (361). Dertil gav det varme vejr flere karmindompapper (8-9); største antal siden 2008.

Også stær havde et fint år med 4.444 mod et gennemsnit for de seneste fem år på 2.208. Tilbagegangen i bestanden er dog tydelig, når man sammenligner med årstotaler fra fuglestationsårene, hvor der 1985-87 blev registreret hhv. 16.267, 16.912 og 16.750.

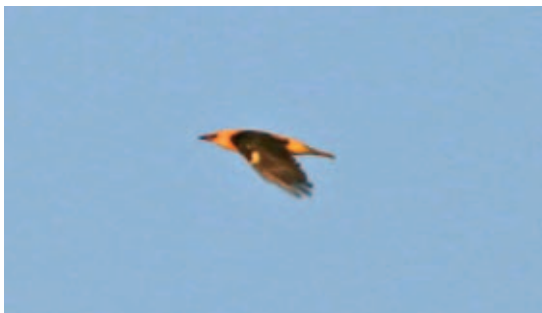
Øget kratlusk af småfuglefald gav fine årstotaler for især rødstjert (35), bynkefugl (64), kæranger (22), gulbug (46), gærdesanger (75), tornsanger (45), havesanger (30), munk (80), skovsanger (24) og broget fluesnapper (50). Desuden "sjældne gæster" i form af nattergal (1) og sivsanger (4).

Korttået træløber blev for første gang registreret busktrækkende 30/3 og i alt tre fugle, som er ny årsmaks. Også bemærkelsesværdig forekomst af rødtoppet fuglekonge med 8-9/4 1 og hele tre fugle 12/4 med 1 sy ved Nordstrand Øst, 1 sy "gammel" Nordstrand, samt 1 sy ved Emmedsbo Plantage; lige udenfor det område vi normalt tæller med ved Gjerrild; samlet 4 fugle på fem dage.

Trækkende bomlærker er lidt et ubeskrevet blad, men igen i år registreret både i marts med 18/3 21 (én flok) og 25/3 10 samt igen i maj med 19/5 14.

I den lave ende af skalaen skal allike (6.479), skærpiiber (11) og gulirisk (0) – sidstnævnte efter rekordforekomst sidste år på 8 fugle.

Nye forårs- og dagsmaks. for kortnæbbet gås (165/110), grågås (953/378), bramgås (7.045/5.990), rød glente (407/35), trane (481/227), rødtoppet fuglekonge (3/2), spætmejsle (10/4) og stor korsnæb (68/26).

Pirol, Gjerrild Nordstrand, 9. maj 2018. Foto: Rasmus Due Nielsen

Nye forårsmaks. for canadagås (366), sort glente (13), havørn (19), rørhøg (132), tårnfalk (239), lille præstekrave (8), almindelig kjove (4), splitterne (901), gul vipstjert (3.512), korttået træløber (3), dompap (173), kernebidder (260) og ny dagsmaks. for sangsvane (26/3: 376).

	Forår	Efterår
Dækning	1. januar til 6. juni (58 dage)	20. juli til 29. december (31 dage)
Observationer almindeligste arter (fem talrigeste)	Bog-/kvækerfinke 66.455 Ringdue 20.237 Grønsisken 10.811 Gråsisken 10.324 Bramgås 7.045	Sortand 50.794 Alk 8.970 Sule 3.276 Fløjlsand 2.164 Splitterne 2.100
Observationer, usædvanlige arter/antal	Islom 2 Sorthalset lappedykker 1 Sort stork 1 Sort glente 13 Rød glente 407 Rørhøg 132 Havørn 19 Hedehøg 1 Kongeørn 1 Lille skrigeørn 1 Aftenfalk 1 Tårnfalk 239 Pomeransfugl 2 Sorthovedet måge 1 Dværgterne 5 Mosehornugle 7 Sortspætte 1 Grønspætte 1 Vendehals 4 Pirol 2 Sydlig nattergal 1 Nordlig blåhals 1 Sortstrubet bynkefugl 1 Vandstær 1 Lille fluesnapper 1 Rosenstær 1 Rødtoppet fuglekonge 4 Stor korsnæb 63	Sortstrubet lom 46 Gråstrubet lappedykker 79 Nordisk lappedykker 2 Mallemuk 1 Stor stormsvale 1 Sølvhejre 2, Kongeederfugl 1, Rødhovedet And 1, Steppehøg 1 Kaspisk måge 1 Almindelig kjove 63 Storkjove 29 Mellemkjove 1 Mosehornugle 1 Bjerglærke 4 Bjergpiber 2 Stor tornskade 2 Sortstrubet bynkefugl 1 Stor korsnæb 29

Udover ovenstående blev følgende fine arter observeret i foråret: Islom (2 fund), sorthalset lappedykker (2. fund; 12/5), sort stork (2/5, første fund siden 2009), hvid stork (2 fund), dværgterne (5 fugle), sorthovedet måge (3. fund), sortspætte, grønspætte, vendehals (4 fund), pirol (2 fund), nordlig blåhals, sortstrubet bynkefugl, vandstær (2. fund) og lille fluesnapper.

Efterår 2018

Efterårssæsonen blev indledt med første totaltælling 20/7 og sidste tælling 29/12.

Det er endnu uklart, hvad Gjerrild kan byde på om efteråret, men igen i år blev det til en meget fin artsdiversitet og - efter østjysk målestok - flere lokale sjældenheder. Nærliggende Fornæs var i efteråret stadig væsentligt mere velbesøgt med i alt 50 totaltællinger fra ultimo juli til december.

Det meste af efteråret var præget af vestenvind, og det er tydeligt, at perioder med sydøstenvind er bedst til indtrækkende rovfugle, duer og småfugle ved Gjerrild, dog kun i beskedne antal. Der blev dog set pænt med trækkende mejser det meste af efteråret; tilsyneladende med en mindre invasion af sortmejsse med i alt 316.

Antallet af trækkende svømmeænder og vadefugle var væsentligt større end i foråret, hvor vestlige og sydvestlige vinde synes at være bedst til vadefugle og nordvestenvind til svømmeænder.

Antallet af havdykænder, især sortand, var beskedent, idet større rastende og trækkende flokke ikke blev set i år. Antallet af alk på fourageringstræk blev nogenlunde - antallet af observationsdage taget i betragtning - på niveau med Fornæs.

Der var i efteråret flere perioder med hårde vinde fra nordvest, men det blev kun til en enkelt dag med hård nord- og nordøstenvind, som nok er bedst i Østjylland. Men vi må konstatere, at det stadig er svært at lave storm- og havfugle i Østjylland.

Det forekommer, at kjover i højere grad rammer Gjerrilds nordligere kystlinje end Fornæs, fx almindelig kjove 63 mod 29 og storkjove 29 mod 23 ved Fornæs, også antallet af observationsdage taget i betragtning. Desuden mallemuk (4 fund), sabinemåge (3 fund), stor stormsvale (1 fund) og mellemkjove (1 fund).

Udover ovenstående blev nordisk lappedykker (2 fund), sølvhejre (1 fund af to fugle), rødhovedet and (2. fund), kongeederfugl (2. fund), steppehøg (1 fund), dværgmåge (7 fugle), kaspisk måge (2. fund), bjerglærke (2 fund af fire fugle) og bjergpiber (2. fund) observeret.

Konklusion

Samlet blev 2018 et mindeværdigt år og bliver svært at efterfølge både med hensyn til aktivitetsniveau, trækto-taler og artsbredde.

Gjerrild er blandt de artsrigeste områder i Danmark med 219 arter truffet i 2018; heraf blev de 213 arter noteret fra Nordstrand Øst. Samlet blev 240 arter registreret på NØ-Djurstrand i 2018.

Det charmerende ved at følge trækket ved den samme lokalitet år efter år er, at alle år er forskellige og uforudsigelige. Vi glæder os altid til en ny sæson og en ny historie.

Fanø Fuglestation

Af Kim Fischer og Søren Brinch

Indledning

Fanø Fuglestation er et lokalt initiativ med et globalt perspektiv, på grund af Fanøs status som træk-, raste- og ynglested for et meget stort antal fugle. Mange års observationer har afdækket et potentiale, som Fanø Fuglestation har sat sig for at verificere gennem systematiske og standardiserede indsatser. Bestyrelsen består af Kim Fischer, Casper Sylvester Jensen, Svend Rønne og Søren Brinch.

Fanø Fuglestation blev formaliseret som forening ved stiftende generalforsamling den 2/9 2017, og igangsatte umiddelbart efter et pilotprojekt med henblik på at understøtte foreningens tre strategiske ben – Forskning, Formidling og støtte til Forvaltning. I 2018 har vi haft Henrik Knudsen og Morten Jenrich Hansen til at foretage daglige standardiserede træktællinger og ringmærkninger i tidsrummet fra solopgang og fem timer frem.

For Fanø Fuglestation blev 2018 det store gennembrudsår, hvor drømmen endelig begyndte at blive realiteter. Det første år med bemanding som en egentlig feltstation om efteråret. Der er gennemført et program med daglige observationer af træk og ringmærkning. Trækobservationer er foretaget af Henrik Knudsen dagligt ved Hønen, øens sydspids, i 5 timer

Ringmærker Morten Jenrich Hansen med sin første vandsanger, Fanø, 8. august. Foto: Søren Brinch

fra solopgang og næsten dagligt ved Fanø Vesterstrand. Ringmærkning er foretaget af Morten Jenrich Hansen i et lille krat og rørskovs område ved Sønderho Strand. Søren Brinch har afpatuljeret mange strækninger næsten dagligt med henblik på at finde mere

Felttræf på diget i Sønderho, Fanø 26. oktober 2018. Foto: Søren Brinch.

specielle arter og tendenser. Programmet er sammensat ud fra erfaringer fra tidligere års trækobservationer, foretaget af Kim Fischer og ringmærkning foretaget af Per Kjær. Det er et mål, at en øget ornitologisk indsats kan afdække det fulde potentiale i et meget bredfrontet efterårstræk, samt bidrage til beskyttelsen af Fanøs fugleliv, både de ynglende og rastende fugle. Af anden ornitologisk aktivitet på Fanø bør nævnes vandfugletællinger hver 10-dagesperiode. Omkring 20-25 % af fuglene i den danske del af Vadehavets raster ved Fanø og med tællinger de sidste 35 år er der den længste tælleserie og af høj kvalitet i Det danske Vadehav. Fanø Strand optælles næsten dagligt med aldersbestemmelse af vadefugle, måger og terner, og der er gjort mere end 3000 aflæsninger af farvemærkede fugle i 2018. Der udføres projekter i samarbejde med Fanø Kommune, Nationalpark Vadehavet, Miljøstyrelsen og Århus Universitet omkring beskyttelse af ynglende kystfugle, især dværgerterne og hvidbrystet præstekrave.

En vigtig del af fuglestationens virke er at arrangere ture og events, så kendskabet til fuglene kan udvides.

Vi har arrangeret og gennemført ture den første søndag i måneden året rundt samt POP-UP ture, når der er en særlig anledning. Et stort træf blev gennemført i september og samarbejdet med DOF om Felttræf 2018 i oktober. Vores facebookgruppe har over 1100 følgere og opslag flere gange om ugen med aktuelle og uddybende fortællinger.

Årets resultater

På **forskningsiden** er der i Fuglestationens pilotprojekt, der har kørt fra 23/7-23/11 opnået følgende resultater:

- Ringmærket 1376 fugleindivider i Sønderho Strandkrat af Morten. Et relativt lille antal, hvilket til dels skyldes et meget vestenvindspræget efterår. Mest bemærkelsesværdig på ringmærkningsfronten, hvilket aldrig er sket tidligere, er 30 ringmærkede blåhalse.
- Fra Fanøs sydligste punkt Hønen er der dagligt i tidsrummet fra solopgang og 5 timer frem foretaget standardiserede og systematiske træktællinger, hvilket alene fra Hønen har givet en sum på 641.547 trækkende fugle.

Kohejre, Fanø, 21. september 2018. Foto: Søren Brinch

Sorthovedet gul vipstjert sammen med hun af alm. gul vipstjert, Fanø, 19. juni 2018. Foto: Søren Brinch

Hortulan, Fanø 19. august 2018. Foto: Søren Brinch

	Forår	Efterår
Dækning	Uregelmæssige trækobservationer, faste rasteoptællinger. Ingen ringmærkning.	Ringmærkning 23/7-12/11, trækoobservationer i juli, 23/7-23/11 fast observatør Hønen og næsten dagligt rasteoptællinger på Fanø Strand og Hønespidsen.
Ringmærkning total		1376 individer
Tre talrigest ringmærkede arter		Rørsanger 212, rørspurv 130, løvsanger 97, sivsanger 96
Sjældnest ringmærkede arter		Pungmejse 2, vandsanger 1, hvidbrynet løvsanger 3, høgesanger 2, rødtoppet fuglekonge 2, vende Hals 1, skovhornugle 1
Observationer talrigeste arter, maksimumstal	Islandsk ryle 18/4 53.000, almindelig ryle 1/5 55.050, sølvmåge 12/2 30.000.	Almindelig ryle 10/9 47.250, hættemåge 30/7 20.000, vindrossel 89.350, bog/kværkerfinke 95.600
Observationer usædvanlige arter/antal	Islom 1 Silkehejre 1 Sort Glente 3 Steppehøg 2 Pomeransfugl 1 Tredækker 2 Islandsk stor kobbersnepe 3 Mellemkjo ve 3 Plettet rørvagtel 1 Kaspisk måge 454 Middelhavssølv-måge 21 Gråmåge 4 Hvidvinget måge 2 Baltisk sildemåge 3 Sorthovedet måge 2 Sandterne 1 Søkonge 1 Sortrygget vipstjert 26 Gulhovedet vipstjert 1 Rødstrubet piber 1 Pirol 2 Lundsanger 1 Gulirisk 1 Hvidsiken 2 Stor korsnæb 7	Sodfarvet skråpe 1 Almindelig skråpe 1 Dværggås 2 Aftenfalk 3 Steppehøg 3 Pomeransfugl 8 Kærløber 6 Odinshane 2 Kaspisk måge 331 Middelhavssølv-måge 45 Baltisk sildemåge 1 Sorthovedet måge 14 Sabinemåge 1 Lille Kjo ve 2 Sandterne 1 Hvidvinget terne 1 Turteldue Storpi ber 7 Rødstrubet piber 3 Pungmejse 3 Høgesanger 3 Hvidbrynet løvsanger 33 Lundsanger 1 Lille fluesnapper Stor korsnæb 71 Hvidsiken 8 Hortulan 3 Dværgværling
Observationer sjældne arter	Brilleand* Gul vipstjert, feldegg*	Kohejre* Brilleand 2* Korttået lærke* Citronvipstjert* Tajgapiber (endnu ikke forelagt SU) Vandsanger *

- Det samlede træktaal for Fanø forår og efterår 2018 lå på 889.749 fugle. I alt blev der registreret 39.080 indtastninger i DOFbasen af i alt 4.792.253 fugle på Fanø. Differencen mellem forår og efterår, viser klart at Fanø er et udpræget efterårstræksted.
- Året bød på en del sjældne fugle. Årets sjældneste blev vandsanger* den 8/8. Men galleriet er stort og tæller brilleænder*, korttået lærke*, lundsangere, dværggæs, pungmejer, høgesangere, citronvipstjert*, storpi ber, kohejre*, steppehøge, hortulaner, dværgværling, hvidvinget terne, aftenfalk, odinshane, turteldue, hvidsiskener og meget mere. Læs mere i beretningen fra SU her i Fugleåret. De standardiserede trækoobservationer - det betyder der også fortages tællinger, når det ikke ser optimalt ud til træk - afdækkede spændende ting som et godt træk af pomeransfugle over Hønen, og at trækket kommer over en meget bred front. Det indebærer at Fanøs træktaal sandsynligvis er markant større end én træktæller kan registrere, hvilket er operationelt tilpasset i 2019.

* = fund godkendt af SU pr. november 2019

På **formidlingssiden**, der også skal understøtte foreningens formål - *at fremme interessen for og beskyttelsen af fuglelivet på Fanø, især de ynglende og rastende fugle af regional, national og international vigtighed*, er der i 2018 foretaget følgende:

- Der er gennemført 16 ture med sammenlagt 262 deltagere.
- Månedsbreve, Facebooksiden og Internetsiden har løbende formidlet Fuglestationens arbejde. Vi tilstræber at være skarpe på formidlingen og artikler om fugle - deres trækmønstre og forekomst er illustrerede på Fanø Fuglestations åbne Facebookside. Vi har blandt andet kunnet fortælle om årets sjældneste ynglefugl på Fanø, og sandsynligvis hele Danmark - balkan vipstjert - feldegg racen af gul vipstjert som Joakim Engel fandt som sandsynlig ynglende sammen med almindelig gul vipstjert i Kalvekrogen. Tilsvarende har vi hele tiden kunne formidle spændende, smukke, sjældne og unikke observationer gjort af alle - delt mellem alle, og nydt af de fleste.

* = fund godkendt af SU pr. november 2019

Ynglefuglene på Vorsø i 2018

Tegninger og tekst: Jens Gregersen

I det følgende kommenteres udvalgte arter. Ellers taler tabellen for sig selv. Tallene er stillet op til sammenligning med perioden 2001-2010. Ynglefuglene optælles årligt, men ikke alle arter. De kolonirugende bliver optalt årligt, mens de øvrige bliver det mere eller mindre. Det sker med en kortlægning af sangterritorier. Disse data er skrevet ind i DOFbasen fra og med 2017, så territorierne er angivet med nøjagtige positioner.

Gennem årene har der ynglet i gennemsnit omkring 50 fuglearter på Vorsø. Der er en række arter, der langt fra er årlige, og som sjældent har ynglet regelmæssigt eller i større antal. Det gælder særligt kystfugle,

som før ræven indvandrede, fandtes i større kolonier.

Havørneparret havde i december 2015 bygget en ny rede i en syg ask, lige ved siden af hvor reden fra 2011-12 havde bestået og produceret 5 unger. Der er nu fløjet 11 havørneunger fra reden på Vorsø, 2 pr. år de sidste fem år.

Skarvernes ankomst bliver altid imødeset med spænding, men trods mildt vejr kom der ikke mange. Årets ynglebestand holdt det minimum, der har været gældende de senere år, omkring 275 par i tre koloniområder. Ungeproduktionen var på knap 2 unger pr. par, og det er over middel, men det var også et godt år uden

Munk, han og hun på rede.

blæst og regn. Fiskehejrene har i en årrække været dalet stærkt i antal som ynglende, men synes nu at være stabiliseret med omkring 30 par.

Det er stadig ikke til at fortrænge, at nattergalen er forsvundet. Kun én blev hørt i 2018 og absolut ikke ynglende. Kærsanger holdte stand med 7 par. Så lidt natfuglesang er der.

På selve øen er åbne områder med græssletter og urter svundet ind. Særlig tilstanden af åbne strækninger med spredt buskvækst bliver mindre, erstattet med opvækst af især ask og ahorn på de sidst opgivne landbrugsjorder. Tornsanger er begyndt at reagere på det ved at gå en smule tilbage. Det samme gælder gulspurv. Havesanger spillede en særlig rolle i 2018, fordi der var mange med næsten 30 par. De talrigeste arter er stadig bogfinke, gærdesmutte, solsolt og munk.

Ahorn dominerer på de nordøstlige områder, der sidst blev dyrket i 1928. Dette var i årtier et meget dødt område fuldstændig præget af en ungskov af ahorn. Dette er ved at blive en rigtig skov med smålysninger på grund af stormfald af døde træer, der ikke kunne klare konkurrencen. I dette område findes flere elm og eg, som trods alt havde klaret sig i ahorn junglen. I dette område er stor flagspætte nu rykket ud, hvilket har gjort, at bestanden nu er oppe på 9 par.

Stær har stabiliseret sig med godt 25 par. Kun 3 par huldue. Gråkrage har været på tilbagegang de senere år fra 20-25 par til 13 par i 2018, antagelig som følge af skarens tilbagegang, føde mangler.

Råge har ynglet på Vorsø siden 1951 i skiftende antal, i 2018 optaltes 350 reder.

Havterne og stor præstekrave ynglede succesfuldt på revlerne som har dannet et par mindre øer sydøst for Kalven.

Den største overraskelse var, at grønirisk sandsynligvis ikke ynglede på Vorsø i 2018. For første gang intet ynglebevis og ingen observationer fra midt i april til august. Der er ingen forklaring på det, fordi netop grønirisk kan yngle i såvel skov med lysninger og det helt åbne.

Figur 1. Hulerugere på Vorskø 2018. Kortet viser redefund af Stær (sort prik), Stor Flagspætte (rød prik), Huldue (gul prik) og Natugle (skraveret prik). Samtlige er inden for det som kategoriseres som ældre skov på Vorskø. Kun Natugle findes udenfor skoven (i bygning).

Figur 2. Tornsanger på Vorskø 2018. Kortet viser territorier af Tornsanger. Eksemplet viser hovedsageligt landbrugsjord opgivet i 1978, der stadig har åbne græssletter og urtevegetation med spredte buske.

Tabel 1. Ynglefugle angivet i antal par.

Kolonirugere	2001-10 Min./maks	2018
Skarv	2971-787	274
Fiskehejre	35-71	23
Råge	125-430	350
Øvrige:		
Lille lappedykker	0	0-1
Grågås	0-1	0-1
Gravand	2	1-2
Gråand	2-5	2
Ederfugl	0-1	0
Toppet skallesluger	2-3	2
Musvåge	0-1	1
Havørn	0	1
Tårnfalk	0-1	0
Blishøne	2-4	0
Rørhøne	1-2	1
Vandrikse	0-1	0
Fasan	0-5	0
Strandskade	2-5	1-2
Stor præstekrave	0	1-2
Rødben	0	0-1
Stormmåge	0-1	0-1
Havterne	0	3
Skovhornugle	1	?
Natugle	1	1
Ringdue	30-55	54
Huldue	4-7	3
Gøg	1-2	1-2
Stor flagspætte	4-6	9
Landsvale	2-7	3
Sanglærke	0-2	0
Hvid vipstjert	1-3	1
Engpiber	4-8	4
Gærdesmutte	53-74	63
Musvit	18-25	29

Kolonirugere	2001-10 Min./maks	2018
Blåmejse	13-16	18
Halemejse	0	2
Spætmejse	1-3	2
Korttået træløber	0	0-1
Træløber	1-2	1-2
Grå fluesnapper	1	1
Jernspurv	17-32	17
Solsort	42-56	53
Sangdrossel	5-10	10
Nattergal	2-12	0
Rødhals	15	19
Rødstjert	0-1	1
Kørsanger	1-4	5
Kærsanger	8-16	7
Gulbug	1-10	4
Gransanger	14-24	32
Løvsanger	2-7	1
Gærdesanger	8-11	7
Tornsanger	33-42	32
Munk	36-41	49
Havesanger	14-18	32
Stillits	1-4	4
Tornirisk	4-24	7
Grønirisk	6-20	0-1
Lille gråsiken	0	0-1
Dompap	3	2
Bogfinke	45-52	71
Gulspurv	10-13	8
Rørspurv	1-5	3
Skovspurv	0	0
Stær	17-42	26
Allike	6-15	6
Gråkrage	15-22	13
Skovskade	0-1	0
Husskade	2	1

Beretninger fra Projekt Ørn 2018

Kongeørn, Tofte Skov, 21. maj 2018. Foto: Jan Skriver

Fiskeørnen i 2018

Fiskeørn, Esbønderup, 11. april 2018. Foto: Axel Mortensen

Sammenfatning:

Af Leif Novrup, arts koordinator for Fiskeørn

Seks par fik tilsammen otte unger ud at flyve.

Der blev i år registreret 6 reder af fiskeørn. To i Gribskov og Klosterheden samt én i Midtjylland og Estvadgård Plantage. Der kom 8 unger på vingerne som sidste år, men alle i Jylland.

En nyopdaget rede i Gribskov blev ikke beboet, men en han holdt territoriet i hævd til slutningen af juni måned. I den gamle rede i Gribskov blev der heller ikke ruget. Måske fordi der var kamp om reden, som det kunne ses på webcam.

Fra rederne i Midtjylland og Estvadgård Plantage kom der begge steder 3 unger på vingerne og fra den gamle rede i Klosterheden 2 unger. Det andet par i Klosterheden fik ikke held af rugningen, da reden blæste delvis ned. Dette var et nyt par. I hvert fald viste det sig, at hannen var ny og var ringmærket som redeunge i Wales i UK i 2015.

Der er siden 2005 kommet mindst 56 unger på vingerne.

Observationer på lokaliteterne

Flyndersø-området

Af Leif Novrup, redekoordinator

F01 Den gamle rede i Estvadgård Plantage

Hannen blev set på reden den 31. marts, men først den 8. april blev hunnen set på reden sammen med hannen. Altså sent i forhold til tidligere år. Dagen efter havde

hunnen travlt med at komme med store grene til reden, og den 10. april sås flere parringer på reden. Helt frem til 5. maj sås parringer på reden. Rugningen begyndte sent i år omkring en uge henne i maj måned. Den 12. juni sås hunnen fodre unge/unger for første gang, men først den 28. juni sås et lille hoved af en unge stikke op over redekanten. Den 6. juli sås hele to små unger, men først den 27. juli sås hele tre unger i reden. Næsten en hel måned efter at den første unge var set i reden. Den 7. august kunne de to ældste unger flyve fra reden og dagen efter også den yngste. Den 9. september blev en unge set stå på reden for sidste gang, og den 15. september var alle fiskeørne draget af sted.

Klosterheden

Af Svend Aage Knudsen, redekoordinator

F02 Rede 1 (Gamle rede)

Den første fiskeørn sås den 26. marts af Leif Novrup. Det lignede en hun. Den 3. april var begge fugle ved den gamle rede fra 2014 i den flade fyrre top, idet redetræet fra 2017 var stormfældet. Der blev udruget 2 unger fra denne rede i år. Den 23. juni blev den første unge set, og den 2. juli blev der observeret hele to unger. Den ene betydelig større end den anden. Den 26. juli kunne den ældste unge flyve fra reden. Den anden en del senere. Den 29. juli sås begge unger sidde på reden, og den 20. august sås den ene unge for sidste gang på reden.

Fiskeørn, fra webcam ved reden i Gribskov, 7. maj 2018.

F04 Rede 2

Han set første gang 2.april. Det viste sig senere at hannen var en "indvandrer" fra Wales. Den var ringmærket der i 2015. Hunnen kom noget senere. Redetræet fra sidste år var stormfældet, så det nye par så sig om efter nyt redetræ. Jeg observerede en dag deres forsøg på anbringelse af kviste i et udgået træ, men da det blæste en del, faldt grenene til jorden.

Langt om længe begyndte de at bygge i en tynd bjergfyr med en lille krone, og den 11.maj rugede hunnen. Desværre skred reden ned på siden af kronen i en storm, og den 6. juni konstaterede jeg, at reden var forladt. De påbegyndte så at bygge rede i et træ ca. 100 meter derfra - "frustrationsrede" som blev færdigbygget. Den ville de utvivlsomt have ruget i i 2019, men træet blev stormfældet af "Knud". Der er dog stadig et par egnede redetræer i området.

Gribskov

Af Luise Ekberg, redekoordinator

F03 Vandmosen

Webcam har fungeret hele ynglesæsonen 2018.

En fiskeørn han kom til reden d. 7. april og fra d. 21. april sås også en hun.

Hunnen virkede dog ikke umiddelbart interesseret og parringerne så ikke fuldbyrdede ud. Hunnen så også anderledes ud, end den hun som fik unger i 2017. Den var væsentligt mørkere i hovedtegningerne og på oversiden. Den opførte sig generelt også anderledes – gav eksempelvis ikke meget lyd, når hannen var at se med en fisk.

D. 6. maj kom endnu en hun, og man kunne på webcam se, at der var kamp om reden. Den nye hun lignede både i udseende og adfærd den hun, som ynglede sidste år – dvs. hovedtegningerne var mindre markante og den havde det mere afblegede brunlige udseende som også på oversiden var mere spættet.

Der var kamp flere gange mellem de to hunner både d. 6. og d. 7. maj.

Herefter sås kun den hun, som var lysere i udseendet. Denne hun var meget villig til parring og de efterfølgende

14 dage sås mange fuldbyrdede parringer dog uden, at det resulterede i æglægning.

Parret forblev sammen hele resten af ynglesæsonen og sås sidste gang d. 11. august. Herefter var et par dage med regn og uvej, hvorfor fiskeørnen formentlig har forladt området.

F09 Gribskov, navngivet sted

D. 29. maj fik jeg meddelelse om, at endnu et fiskeørnepar havde etableret sig i skoven.

Ved undersøgelse af området sås en meget fin rede i et topknækket grantræ i et område, som bør holdes hemmeligt af hensyn til fuglene.

Ved kontrol den følgende tid var der en han, som holdt territoriet i hævd og en enkelt gang sås den også i kamp med en anden fiskeørn.

Jeg så aldrig en hun i området, og hannen er sidst set d. 22. juni.

Om reden bliver beboet næste år er tvivlsomt, da der sikkert er for meget forstyrrelse.

Andre steder i landet

Af Hans Knakkegaard, redekoordinator

F08 Midtjylland

Den første ørn blev set den 29/3 på reden, og jeg mener, det var hannen. Det var på "frustrationsreden" fra juli måned sidste år.

Den 6/4 var begge fiskeørne på plads, og der blev tilført grene til reden, hvilket jeg så flere gange gennem hele forløbet i år. Fra og med d. 21-22/4 sås hunnen konstant rugende på reden og den 4/6 sås fodring for første gang.

Den 25/6 sås to unger på reden, og 8/7 var der gang i flyveøvelserne.

Det er lidt bemærkelsesværdigt, at vi skulle helt hen til d. 15/7 før den tredje unge blev set (33. gang jeg var der!), men skønt var det at se tre unger på redokanten.

Den 22/7 var den første unge på vingerne og kunne også selv æde af en fisk. Alle tre unger var luftbårne d. 30/7. Den sidste fiskeørn blev set ved reden søndag d. 16/9.

Havørn, Filsø, 6. september 2018. Foto: Karin Gustausen

Havørnen i 2018

Af Daniel Palm Eskildsen, leder af Projekt GPS-Havørn, Kim Skelmose, leder af Projekt Ørn, Ole Friis Larsen, artscaretaker for Havørn og Anders Tøttrup, Statens Naturhistoriske Museum.

Mindst 81 par Havørne fik 122 unger ud at flyve i 2018. Det hører med i billedet af bestanden, at der var ørne ved otte andre reder, hvor de nogle steder gjorde rederne klar, men ikke kom i gang med at yngle. Desuden er der 14 reder, hvor Havørne har ynglet eller forsøgt at yngle inden for de seneste år, men hvor Projekt Ørn ikke kender resultaterne for 2018. Dertil kommer gode indikatorer på ynglende Havørne på flere lokaliteter rundt om i landet, hvor vi ikke har kendskab til fund af reder.

Efter et dyk til 1,1 unge per rede med yngleforsøg i 2017 kom der i gennemsnit 1,4 unger ud at flyve fra rederne i 2018, som også var niveauet i årene op til 2017. En håndfuld af parrene klarede endda at opfostre tre unger i 2018. I

I alt er der i Projekt Ørn med sikkerhed konstateret 939 udføjne unger i den danske bestand, siden Havørnene genindvandrede til Danmark i begyndelsen af 1990'erne.

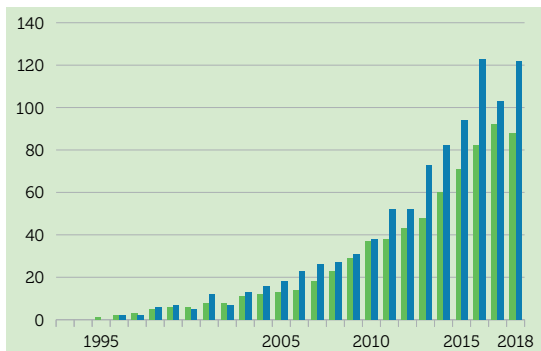
Der blev registreret 10 nye reder med Havørne rundt omkring i landet. Det er lidt færre, end vi skulle forvente

i forhold til bestandens størrelse, men det ser også ud til, at selv om Havørnene stadig er meget populære, er interessen for at finde nye reder og melde dem til Projekt Ørn taget af.

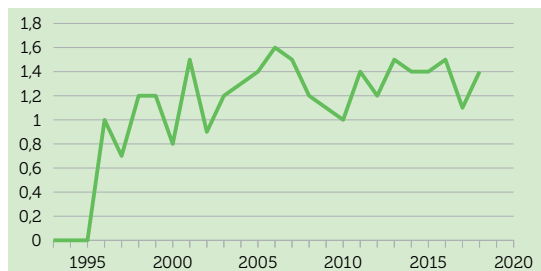
Samlet set går bestanden af Havørne således stadig markant frem i Danmark og ser med resultatet for 2018 ud til uden videre at kunne klare tilbageslag som det, der indtraf i 2017 med det første større fald i produktionen af unger. Vi får formentlig aldrig opklaret, præcis hvad der var årsagen til, at 92 par det år kun fik 104 unger på vingerne, men vi kan stadig pege på fugleinfluenza, som førte til udskiftning af mager på et kritisk tidspunkt for parring og æglægning, og usædvanlig kulde på netop det tidspunkt, hvor mange æg med unger klækkede.

Bestanden er blevet robust

Fugleinfluenzaen i 2017 og 2018 viste, at der er en del enlige adulte Havørne blandt vores faste ynglepar. De strejfer tilsyneladende om ligesom unge ørne og udgør

Antal besatte rede (grønne søjler) og flyvefærdige unger (blå søjler) af havørne registreret i Danmark 1993-2018.

Det gennemsnitlige antal flyvefærdige unger per besat rede-lokalitet i Danmark 1993-2018.

Lokaliteter med kendte yngleresultater for havørne i 2018. Nye redefund i 2018 er markeret med orange og tyder på, at stigningen i bestanden er foregået i allerede tæt besatte områder. Kort: Timme Nygaard

en reserve af ynglemodne fugle, som hurtigt kan indgå i et par ved en rede, hvor den ene mage er død.

Vi så flere nye pardannelser under den første influenzaepidemi, der ramte Havørnene, og igen i 2018. Nogle af de nye pardannelser er sket meget hurtigt og

har umiddelbart ført til ynglesucces, men der er også eksempler på mislykkede nye pardannelser.

Et anden resultat af fugleinfluenza på Havørnene kommer vi først til at opleve om nogle år, når de unge fugle, der er fundet døde i det seneste par år, mangler

Havørn, Filsø, 27. november 2018. Foto: Karin Gustausen

Havørn, Virksund, 3. marts 2018.
Foto: Tonny Ravn Kristiansen

i nye generationer af adulte ynglefugle. Måske bliver det synligt, måske slet ikke, fordi mange unge rovfugle alligevel dør af sult eller andre grunde. I 2018 fandt Fødevarerstyrelsen fugleinfluenza i 13 døde Havørne - de fleste fra det sydvestlige Sjælland.

GPS-sendere giver viden om ørnene

En af de ørne, som døde af influenza, var 'Elna'. I 2017 blev to unge ørne forsynet med GPS-sendere fra Projekt GPS-Havørn, hvor DOF arbejder sammen med Statens Naturhistoriske Museum på Københavns Universitet om at følge danske Havørne tæt med særligt fokus på, hvordan ørnene bevæger sig, når de kommer tæt på vindmøller. Senderne giver samtidig stor viden om ørnenes flyvehøjde, hastighed og adfærd i det hele taget. Blandt andet har senderne vist, at de unge ørne strejfer vidt omkring.

I 2018 blev yderligere otte Havørne forsynet med GPS-sendere, mens de stadig var redeunger. Desuden fortsætter mærkningen af ørneunger med farvering til aflæsning i felten eller på billeder. Begge metoder giver tilsammen uvurderlig viden om vores Havørne, og det er stadig vigtigt, at få tilbagemeldinger om ørne, der bliver set med farveringe på benene.

En af de to unger fra 2017 var 'Elna', som blev fundet død på Sjælland i februar 2018 af den aviære influenza H5N6, som dermed for første gang blev påvist i Danmark. Takket være senderen kunne Projekt GPS-Havørn dokumentere, at det ikke var 'Elna', der havde bragt sygdommen til Danmark, fordi hun aldrig havde været uden for landet, men at hun formentlig var blevet smittet på Sydsjælland.

2018 blev også året, hvor havørnene flyttede ind i København ved Kongelunden, og ungen i denne rede blev en af de otte, der blev forsynet med sender. 'August', som den bliver kaldt i projektet, har siden fløjet land og rige rundt, blandt andet til Langeland og tilbage langs Storebæltsbroen.

Unge ørne flyver vidt omkring

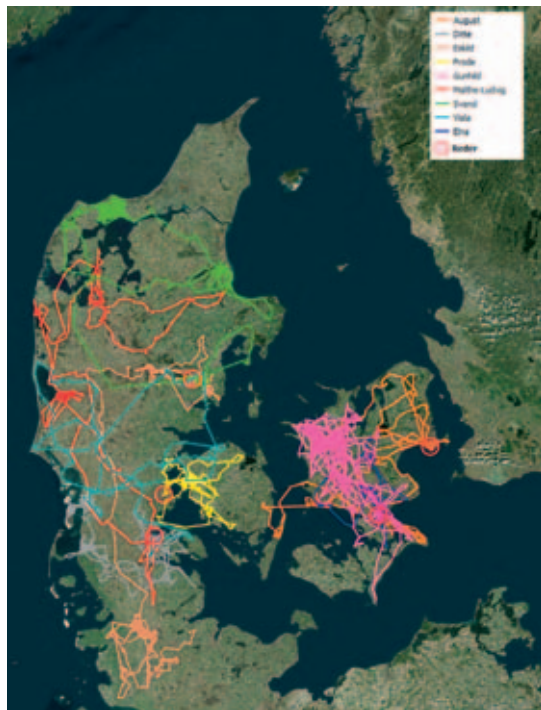
Flere af de andre unger har også fløjet langt omkring og har i nogle tilfælde slået sig ned ganske langt fra redeområdet kort efter deres udflyvning. Det fortæller noget om ørnenes evne til spredning, og det kan være en del af forklaringen på den indvandring, vi har oplevet

med havørnens genkomst og spredning i Danmark: hvis der er plads til ørnene, kommer de!

To unger mærket i 2018 er omkommet. 'Estrid' fra en rede ved Skanderborg blev fundet død cirka en måned efter udflyvningen, og det har ikke været muligt at fastslå en dødsårsag. 'Ditte' fra Hostrup Sø døde pludselig på Rømø kort før jul 2018.

2018 blev også året, hvor projektet gik internationalt, idet tre af projektets nye Havørne har krydset grænsen til Tyskland. Især 'Eskild' fra reden ved Skanderborg har set sig lun på de store flodområder i det nordlige Tyskland.

Det minder os om, at naturen ikke ser grænser, og at naturbeskyttelse i mange henseender kræver en international indsats.

Ni af GPS-havørnenes bevægelser mellem juni 2017 og slutningen af 2018. Ørnene kommer fra fem reder, som er vist med røde cirkler.

Kongeørnen i Danmark 2018

I år er der kommet et nyt ynglepar, så der nu er fem par. Det nye par etablerede sig allerede i 2017 i Hals Sønder-skov og heraf bærer en af ørnene en GPS fra 2015.

Tre af parrene har tilsammen fået fire unger, hvori-mod det ikke lykkedes at få unger for to af parrene.

En anden unge fra 2015 med GPS har hele året opholdt sig på forskellige lokaliteter i Nordjylland.

Store Vildmose

Hunnen fra yngleparret i 2016 og 2017 forsvandt i for-året 2017 efter at ynglen var mislykkedes og er ikke med sikkerhed set siden. Det samme gælder ungen fra 2016.

Hannen ses regelmæssigt i Ørnefener i de første måneder af 2018. På dage med sol ses han ofte i guir-landeflugt, og vedligeholder både på reden fra 2016 og 2017. I begyndelsen af april dukker en næsten udfarvet hun op. Der er straks sympati, og de ses i fælles guirlande-flugt over fenerne. Også parring ses snart efter, og rugningen indledes nok omkring den 20. april. Hunnen vælger reden fra 2017, som er placeret i et læhegn i Ørnefener.

Redeplaceringen umuliggør direkte observationer af, hvad der foregår i reden. Rugeperioden forløber dog tilsyneladende normalt. I løbet af juni står det dog klart, at noget er gået galt, og den 11. juli bliver reden undersøgt. Reden indeholder et råddent æg, og der er ikke tegn på, at der har været en unge.

Yngleparret holder sommeren igennem stadig sammen og ses regelmæssigt i Ørnefener.

Einar Flensted-Jensen

Hals Sønder-skov

I løbet af det tidlige forår 2017 blev der set to ørne på lokaliteten siddende sammen. Den ene - en stor adult-lignende (hun) og den anden - en mindre 3K han med GPS, påsat i Høstemark Skov i 2015. Den 1. maj findes en nybygget rede i en bøg - der ses fjer og ekskrementer i bevoksningen.

Da hannen på dette tidspunkt kun er to år gammel, bliver der ikke lagt æg i 2017. Fuglene ses på lokaliteten resten af året, hvor de lever af de mange fasaner, der er udsat i skoven.

Ved et besøg den 20. april 2018 ses, at hunnen ruger fast. Den 21. juni ringmærkes der en hun-unge, som flyver fra reden omkring den 23. juli. Ungen ses igen den 29. august, hvor den flyver omkring i bevoksningen.

Kongeørnene lever i høj grad af den store fasan-bestand, der er i området, og i juli måned er der store problemer med, at de gamle ørne er til stede ved fasan-udsætningspladserne. Til tider er ørnene ikke så vellidte, da de er dyre at have på kost og forstyrrer meget ved udsætningspladserne.

Jan Tøttrup Nielsen

Hals Nørreskov

Parret, der ingen unger fik i 2017, har været på plads i skoven hele året. I efteråret 2017 byggede de en ny stor rede i en eg, tæt på to andre reder - en rede der var let at overvåge. I foråret blev det imidlertid klart at de ikke ville bruge denne rede, men at de i stedet var flyttet til et område nord for, som var mere skjult.

Fuglenes adfærd foråret igennem har tydet på, at alt har været ok. Reden blev eftersøgt af ringmærker Jan Tøttrup den 30. maj og fundet med noget besvær. Det viste sig at være en ny rede (den niende!) i en rødgran. Reden indeholdt to unger - formodentlig hunner - der begge blev ringmærket.

Allerede den 20. juli ses den ene unge på vingerne over skoven og fra august ses begge unger flere gange i og over skoven og dens umiddelbare nærhed.

Yngleparret er nu 17K og 18K, og de har i perioden siden 2006 fået 15 unger på vingerne. Heraf har de i fire år fået to unger.

Hans Christophersen

Høstemark Skov

Årets første besøg ved redelokaliteterne var den 7. februar. Den vestlige rede, der ligger 80 meter fra den østlige, var udbygget med friske grene. Da vi besøgte området igen den 24. maj, var der ingen unge eller anden tegn på ynglevirksomhed at se. Ringmærkeren Jan Tøttrup var senere oppe i reden og fandt et knust æg. Begge de gamle Kongeørne er set i området efterfølgende.

Et nyt Havørnepar har slået sig ned 1600 meter fra Kongeørnenes reder.

Thorkild Lund

Tofte Skov

Kongeørneparret i den sydlige del af Lille Vildmose - i Tofte Skov - havde held med at opfostre en unge.

Parret opgav ellers deres første redeområde i skoven, og selvom det tidligt blev klart, hvor de nu foretrak at opholde sig, så blev reden ikke fundet før den 5. juni, hvor der kunne ses en unge i reden.

Den 21. juni havde vi planer om at ringmærke og montere en GPS på ungen, men ungen satte sig ud på redekanten og var klar til at forlade reden, da ringmærkeren var på vej op til reden, så projektet blev opgivet. Ved et besøg 29. juni konstateres det, at ungen har forladt reden. Den blev senere set i redens nærhed den 2. juli, og den 21. august fløj den omkring sammen med de gamle ørne.

I Tofte Skov ses desuden stadigvæk "enken" fra et tidligere ynglepar. Den markerer ofte sit territorie over en anden del af skoven eller over højmosen.

Tscherning Clausen

Kongeørn, Lille Vildmose, 7. oktober 2018. Foto: Jan Skriver

Et kuld med fire unger af hede­høg klar til ring­mærkning på for­landet ved Ballum Sluse, 18. juli 2018. Foto: Lars Mal­tha Rasmussen

Hede­høg i Danmark 2018

Lars Mal­tha Rasmussen, Iben Hove Sørensen, Aage Mat­thiesen, Jesper Leegaard, Kurt Bredal Christensen, Svend Anker Schwebs & Timme Nyegaard

Ynglesæsonen 2018

Antallet af ynglepar i Danmark var i 2018 på 24-27 par, alle i det sydvestlige Jylland. Der var 20 sikre par, hvoraf 14 par producerede 48 flyvefærdige unger. Dertil kom 4 sandsynlige og 3 mulige par. Det var et par færre end i 2017, men der fløj langt flere unger fra rederne, med det tredjebedste resultat siden projektets start i 1996. Antallet af sikre og sandsynlige par lå ligeledes over gennemsnittet på 21,1 for perioden 2004-2017.

Vejret var i 2018 helt usædvanligt solrigt, varmt og nedbørsfattigt. Alligevel påbegyndtes æglægningen forholdsvis sent, og først omkring 25. juli var halvdelen af ungerne flyvefærdige. På det tidspunkt var høsten af vinterbyg længe overstået, da den påbegyndtes

omkring 20. juni. Der fandtes ingen ynglepar i vinterhvede, som traditionelt er den afgrødetype, hvor der er flest ynglepar. Til gengæld fandtes 10 par, et rekordstort antal, i ikke-afgræssede enge og tagrørsbevoksninger. Til trods for en ihærdig indsats, gik kullet tabt for flere par hede­høge pga. landbrugsmæssige aktiviteter, det være sig brug af vandingsmaskiner tæt på reder, høst af reder eller ødelæggelse af reder i forbindelse med høst. Enkelte reder, som hede­høge-værterne ikke ønskede indhegnet, blev desuden præderet.

Uden den omfattende redebeskyttelse ville det samlede antal flyvefærdige unger sandsynligvis have været væsentligt lavere. Til trods for beskyttelsen må man antage, at flere reder kan være gået tabt pga. høst eller

prædation, inden det har været muligt for feltmedarbejderne at lokalisere og beskytte disse. Beskyttelsen kan blive bedre, såfremt de ejere og brugere, der er bekendt med, eller formoder, at de har ynglende hedehege i deres afgrøder, kontakter dette projekts medarbejdere umiddelbart efter at have gjort årets første observationer. På den måde kan vi bedre vurdere, i hvilket omfang beskyttelsesforanstaltninger er nødvendige. Vi ønsker at sikre en fortsat forståelse og accept af projektets formål, så vores nødvendige og gode kontakt med ejere og brugere af arealer, hvor der yngler hedehege, kan bevares.

På længere sigt vil det kunne sikre hedehegene en bedre overlevelse, hvis naturindholdet i agerlandet og dermed fødegrundlaget blev forbedret. I så fald kan en større ynglesucces hos de succesfulde par bedre kompensere for de mislykkede yngleforsøg, der er en følge af prædation og landbrugsmæssige aktiviteter (Trierweiler og Koks 2009).

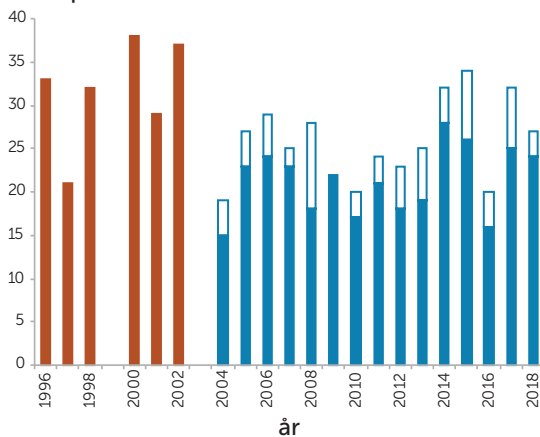
Undersøgelingsområde og metoder

Undersøgelingsområdet for Projekt Hedeheg omfattede hedehegens kerneområde i Sydvestjylland, som i 2018 udgjorde følgende områder: Vadehavets marskområder fra Landegrænsen til Ribemarsken i nord, og områder i indlandet ved Skærbæk, områder syd og nord for Gram og langs Ribe Å og Fladså. I hedehegenes ankomst- og etableringsperiode fra slutningen af april til slutningen af maj samt i rede- og ungeperioden er følgende områder desuden besøgt flere gange: Rømmø, Tøndermarsken, områder langs Sønderåen til Frøslev Mose, baglandet bag Rejsbydiget og herfra mod nord til Esbjerg. Den benyttede metodik er beskrevet i 'Moniteringsvejledning for Hedeheg (Rasmussen *et al.* 2007),

Opsætning af heg, Fladså, 17. juni 2018. Foto: Flemming Wollbrink

antal par

Figur 1. Antallet af ynglepar af hedeheg i Danmark i perioden 1996-2018 (blå søjler = sikre/sandsynlige, hvide = mulige, rød = Sikre/sandsynlige/mulige). Der er ingen data fra 1999 og fra 2003.

der er udarbejdet som et led i DOF's Projekt Truede og Sjældne Ynglefugle.

Der blev i 2018 anvendt drone til at lokalisere et par reder. En rede havde været eftersøgt, ved at en feltmedarbejder guidede en anden medarbejder vha. af et sigtepunkt. Det er en metode, der ofte benyttes med held. Da reden ikke blev lokaliseret, forsøgte få dage senere at overflyve området med en drone ved at følge sporet i kornet, hvor medarbejderen havde gået. Da al kornet stod op, blev reden straks lokaliseret, da et hul i kornet kunne ses ca. 3 meter fra det træde spor.

Jesper Leegaard i færd med at sætte et heg op om en rede i Fladsådalen. Foto: Aage Matthiesen

Antallet af ynglepar i 2018

Antallet af ynglepar i det sydvestlige Jylland var i 2018 på 24-27 par. Der fandtes 20 sikre par, hvoraf 14 par producerede 48 flyvefærdige unger. Dertil kommer 4 sandsynlige og 3 mulige par. Der foreligger ikke oplysninger om yngleforsøg uden for Sydvestjylland og projektets tal er derfor også det samlede antal ynglepar for Danmark i 2018.

Vejret i yngletiden

Vejret i ankomstperioden i slutningen af april startede ud med enkelte meget varme og solrige dage, men lignede ellers et normalt forår. Nogle få dage ind i maj kom sommeren for alvor til Danmark, og den næste måneds tid frem til 9. juni var vejret ekstremt solrigt, varmt og nedbørfattigt. Midt i juni faldt temperaturen lidt, og der faldt en smule regn, hvorefter resten af juni og hele juli bød på uafbrudt sol fra en næsten skyfri

Tabel 1. Registreringerne af hedehøg i Danmark i 2018 med angivelse af redehabitat, hvornår i ynglefasesen parret blev set, yngle-succes og -status. Oplysninger om et opgivet yngleforsøg er angivet, hvor dette er direkte observeret eller sandsynliggøres af, at fuglene forsvandt fra lokaliteten. Prædation er kun anført, hvor dette blev konstateret med sikkerhed.

Stednavn	Afgørde	Ynglefase			Resultat		Status							
		Etablering	Rugefase	Ungerfase	Kuldstør	Udflygt	Mulig	Sandsynlig	Sikker	Opgivet	Prædation	Afmærket	Hegnet	
Østerby Mark	byg	x						x		x				
Nørre Sejerslev Syd	byg	x	x		3					x		x		x
Nørre Sejerslev Vest	byg	x	x	x	4	2				x				x
Nørre Sejerslev Øst	byg	x	x	x	4	4				x				x
Hjerpsted	byg	x	x	x	3	3				x				
Galgehøj Marker	byg	x							x		x			
Ballum Østerende	raps	x	x		4					x	x	x		
Ballum Forland Syd	natur	x	x	x	4	2				x				x
Ballum Forland Midt	natur	x	x	x	3	3				x				x
Ballum Sluse Nord	natur	x	x	x	4	4				x				x
Vinum	græs								x					
Øster Gasse	byg	x	x	x	4	4				x				x
Gånsager Vasevej Syd	rug	x	x	x	4	4				x				x
Gånsager Vasevej Nord	rug	x					x							
Kastrup Enge Syd	natur	x	x	x	5	5				x				
Kastrup Enge Nord	natur	x	x	x	5	5				x				
Gelstoft	rug	x	x							x				
Roager By	korn			x						x				
Gl. Hviding Engsø	græs						x							
Kastrup Nørreemark	vårbyg	x	x	x	2	2				x				x
Gram Slotssø	natur	x	x	x	4	4				x				
Fole Dambrug	græs	x	x	x	5	5				x				x
Ribe Østerå	natur	x	x							x				
Heden, Vester Lindet	græs	x			1					x	x			x
Brændstrup	ukendt			x	1	1				x				
Jedsted Enge	natur						x							
Hjortlund	natur	x	x	x	2					x	x			x
		22	18	16	62	48	3	4	20	5	2	0		12

En farveringmærket unge sidder efter udflyvningen på en pæl nær reden på Ballum Forland, 7. august 2018. Foto: Svend Anker Schwebs

himmel og meget høje temperaturer. Eneste undtagelse var et skybrudsagtigt tordenvejr 28. juli. De høje temperaturer fortsatte en uge ind i august, hvorefter vejret blev mere normalt dansk sommervej, med byger og skyer og moderate dagtemperaturer (DMI 2018).

Man må antage, at den slags vejrlig overordnet set passer fint til hedehege, der formentlig bedre klarer at beskytte ungerne mod stærk sol end mod heftige regnbyger. Om tørken har betydet et ringere udbud af fødeemner er ikke muligt at afgøre, men det gode vejrlig har sikkert betydet optimale fourageringsbetingelser.

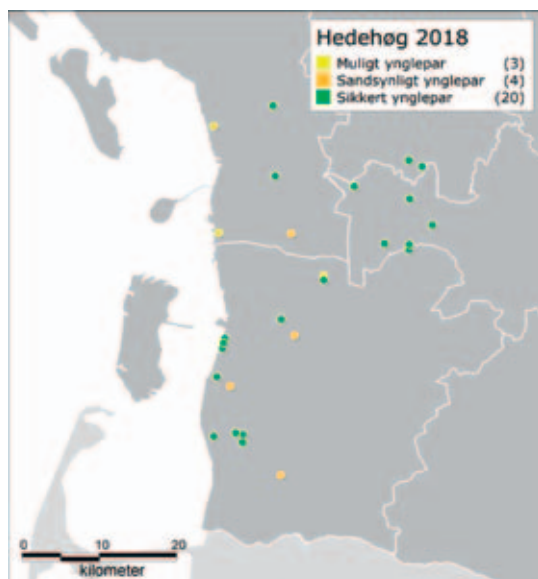
Yngleområderne

I 2018 var udbredelsen omtrent som i 2017, dog med den forskel at det tidligere kerneområde omkring Ballum og Ballummarsken ikke længere huser samme tæthed af ynglepar. Der ynglede ingen par i selve Ballummarsken, men kun på forlandet, og de to par der ynglede på Gesten ved Ballum havde ingen ynglesucces. Der blev ikke med sikkerhed fundet par nord for hovedvej A1 mellem Esbjerg og Kolding. Der var meget få observationer af hedehege på Vadehavsøerne, og ingen ynglefund her.

Valg af redehabitat og udflyvning

Man kunne måske forvente, at det solrige og varme vejr ville betyde, at hedehegene ville komme tidligt i gang med ynglesæsonen i 2018. Det har dog ikke været tilfældet, idet kun 3 ud af 14 par, hvor det har været muligt at beregne tidspunktet for sidste udflyvning, påbegyndte æglægningen før den 20. maj.

Udflyvningstidspunktet for sidste flyvefærdige unge er beregnet ved at antage, at rugetiden er 30 dage, og ungetiden er 30 dage. Tidspunktet for sidste udflyvning er af betydning for at vurdere effekten af redebeskyttelsen i relation til tidspunktet for høsten.

Figur 2. Forekomsten af de 24-27 par hedehege i Danmark i 2018.

Det skal ses i sammenhæng med, at meget tyder på at afgrøderne på det tidspunkt hvor de tidligste par normalt starter æglægningen, dvs. omkring 15.-20. maj, ikke var høje nok. Afgrøderne skal normalt have en højde på 40-50 cm ved æglægningens start. Det er også meget bemærkelsesværdigt, at der i 2018 ikke blev registreret et eneste ynglepar i vinterhvede, som normalt er den afgrødetype, som vælges mest hyppigt til redeplacering. I perioden 2002-2017 var 17-65 % (gennemsnit 32 %) af 342 reder med kendt redeplacering fundet i vinterhvede. En medvirkende årsag til, at vinterhvedemarker ikke var attraktive i 2018 er formentlig, at der mange steder og især i Ballummarsken var for vådt i efteråret 2017 til at kunne så vinterafgrøder, dvs. vinterhvede, vinterbyg og raps. Der kan derfor have været mangel på velplacerede vinterafgrøder til redeplacering i starten af sæsonen. Dette kan måske forklare, at mange par hedehege har måttet vente en til to uger med at påbegynde æglægningen, til et tidspunkt hvor byg og rug havde opnået en tilstrækkelig højde.

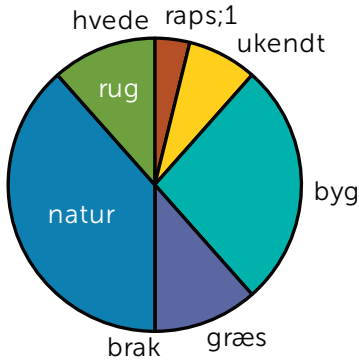
Der blev lokaliseret 10 reder på lokaliteter, der ikke blev dyrket, her benævnt "natur". Med 37 % af samtlige reder er det også en meget høj andel sammenlignet med de foregående år. I 2017 blev der således kun fundet én rede i udyrkede områder. De eneste succesfulde par, der ynglede i Ballummarsken og Ballum helt ned til Hjerpested, var tre par, der havde rede i tagrør på forlandet.

Redebeskyttelse og ynglesucces

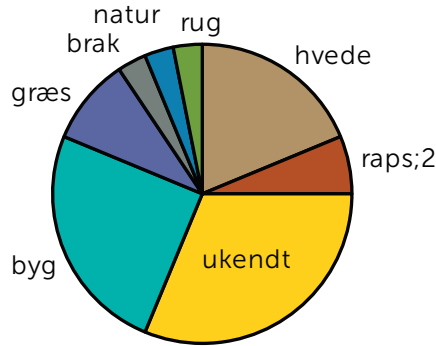
Der blev indhegnet 8 reder i afgrøder (5 bygmarker, heraf 1 vårbyg, 1 rugmark og 2 græsmarker) og 4 reder på lokaliteter, som ikke blev dyrket.

Der fløj i alt 21 unger fra de beskyttede reder i afgrøder. I to af de hegnede reder var der trods beskyttelsen ikke ynglesucces. I den ene rede blev hegnet ødelagt under

Redeplacering i 2018 (n=27)

Redeplacering i 2017 (n=32)

Figur 3. Forholdsmæssig fordeling af valg af redehabitat for hedehøge: 27 par i 2018 og 32 par i 2017 til højre. Der var i 2018 helt usædvanligt ingen rededefund i vinterhvede. Til gengæld var der flere par i rug og et usædvanligt stort antal i "natur", dvs. ikke-afgrøder.

høsten, uden at feltmedarbejderen blev kontaktest og ungerne blev efterfølgende sandsynligvis præderet af en ræv, der havde adgang til reden. I den anden heg-nede rede uden succes måtte reden indhegnes allerede da første æg var lagt, da marken skulle høstes dagen efter, og forstyrrelserne på dette følsomme tidspunkt kan have betydet, at yngleparret opgav.

Høsten af vinterbygmarkerne blev i 2018 indledt allerede 20. juni og i månedsskiftet juni-juli var høsten i fuld gang. Det satte et ekstra pres på feltarbejdet, da afgrøderne på disse marker alle blev høstet før ungerne var flyvefærdige. Var rederne ikke lokaliseret og beskyttet før høst, ville de derfor alle være gået tabt.

Desuden blev tre reder i tagrør på forlandet ved Ballum Sluse indhegnet for at sikre dem mod prædation, og her fra fløj i alt 9 unger på vingerne. Tilsammen blev 30 unger flyvefærdige bag hegn.

Der blev fundet tre flyvefærdige unger ved en byg-mark ved Hjørpsted. Reden blev ikke lokaliseret, før ungerne blev set flyve omkring. Men ejeren af marken, der også havde ynglende hedehøge i 2017, kendte til reden uden at kontakte en feltmedarbejder, og han kan

have taget hensyn til reden under høsten, der sandsynligvis fandt sted, før ungerne var flyvefærdige.

Der kom i alt 48 unger på vingerne i 2018 fra 14 reder, og dette resultat er tidligere kun overgået i 2008 (57 unger) og 2014 (60 unger).

Ligesom ynglesuccessen var ganske betydelig, så var kuld størrelsen for de succesfulde par rekordstor i 2018.

Af de 7 sikre og sandsynlige par som ikke havde succes og som ikke blev indhegnet, blev 5 reder opgivet pga. landbrugsaktiviteter. To reder blev formentlig opgivet pga. nærheden til vandingsmaskiner. En rede i raps, som ejeren ikke ville have hegnet gik formentlig tabt pga. prædation. Et par blev opdaget ved en nyhøstet mark ved Roager, og det formodes at et kuld unger gik tabt i forbindelse med høsten. Tilsvarende formodes et kuld at være gået tabt i forbindelse med skårlægning af en rede ved Vinum. Ved Vinum holdt et par til omkring en skårlagt frøgræsmark, hvilket tydede på at parrets rede netop var gået tabt her.

Det er selvfølgelig også meget sandsynligt, at yderligere et antal reder i afgrøder er gået tabt i 2018 som følge af landbrugsmæssige aktiviteter på et tidligt tidspunkt inden

Det trådte spor følger den nederste pils retning. Redens placering er angivet med en ring og pil.

Hedehøgeunger i bygmark, Gasse Høje, 5. juli 2018. Foto: Lars Maltha Rasmussen

de blev lokaliseret. Det er særligt sandsynligt, eftersom høsten af alle afgrøder pga. tørken og det solrige og varme vejr fandt sted mindst to uger tidligere end normalt.

Der blev i alt ringmærket 15 unger, der alle blev forsynet med en metalring og en blå farvering med hvid skrift.

Når der er etableret et hegn om en rede, bør hegnet blive stående mindst 17 dage efter at den sidste unge er flyvefærdig (Amar *et al.* 2000). Det er den gennemsnitlige periode, hvor flyvefærdige unger er afhængige af at blive fodret af forældrefuglene. I den periode har det har vist sig, at ungerne gerne overnatter i reden. Hvis hegnet derfor straks fjernes efter at ungerne er blevet flyvefærdige, risikerer man at ungerne blot præderes på reden om natten, selvom de er flyvefærdige.

Det er af afgørende vigtighed at forklare dette forhold overfor lodsejere og hedehegeværter, da de har et ønske om at komme hurtigt i gang med at høste og tilså den indhegnede plet, når ungerne er flyvefærdige og tilsyneladende har forladt reden midt på dagen. Vi har således et eksempel på, at en ejer selv fjernede hegnet på et tidspunkt, hvor ungerne stadig kan have overnattet i reden. Vi har derfor heller ikke kendskab til, hvorvidt ungerne faktisk blev flyvefærdige fra denne rede, eller om ungerne er blevet præderet, hvilket der er en forhøjet risiko for, når hegnet fjernes.

Feltarbejdets udførelse

Feltarbejdet blev udført af Aage Matthiesen, Jesper Leegaard, Kurt Bredal Christensen, og Svend Anker Schwebs, med bistand fra Lars Maltha Rasmussen og Iben Hove Sørensen.

Der er sammenlagt blevet kørt godt 10.000 km i forbindelse med feltarbejdet og brugt flere hundrede timer i felten.

Tre unger ringmærkes i en rede i vinterbyg, der allerede er høstet. Ungerne er ca. tre uger gamle. Foto: Jørgen Maltha Rasmussen

Følgende skal takkes, idet de på forskellig vis har bidraget med assistance, hjælp og oplysninger og oplysninger om hedeheg: Jesper Tofft, Peter Nicolaisen, Egon Iversen, Klaus Bo Jensen, Flemming Wollbrink, Preben Clausen og Morten Bentzon Hansen.

Desuden anvendtes supplerende data fra DOFbasen (www.dofbasen.dk), og alle, der har indtastet oplysninger om hedeheg i DOFbasen, takkes hermed.

GPS-mærkede hedeheg

I et forsøg på at være så mobile som muligt med antennesystemet til indsamling af GPS-data, besluttede vi i år at satse på en mobil løsning. På den måde kunne vi

Fra venstre Lars Maltha Rasmussen, Svend Anker Schwebs og Kurt Christensen.

Tre hedehegeunger er netop blevet ringmærket i en rede ved Ballum. Fra venstre Peter Nicolaisen, Iben Hove Sørensen, Kurt Christensen og Svend Anker Schwabs. Foto: Lars Maltha Rasmussen

hurtigt rykke ud med hele systemet, hvis der kom meldinger om observationer af hedehege med sendere på.

Der blev desværre ikke registreret en eneste af de danskmærkede GPS-hedehege i sæsonen 2018. To gange blev hedehege med "rygsække" på observeret i grænseområdet, men begge gange var der desværre tale om tyske fugle. To hanner, som af vores tyske kolleger var blevet påsat sendere i 2017, havde slået sig ned lige syd for grænsen, og de fouragerede begge regelmæssigt på den danske side af grænsen. Disse to tyske fugle er i modsætning til de danske GPS-mærkede hedehege ikke ringmærket med farveringe, og selvom GPS-loggerne ligner de danske helt ens. De tyske loggere har to antenner på; en kort og en lang, mens de danske kun er forsynet med en kort antenne, der ikke stikker mere end et par centimeter uden for fjerdragten.

Første melding om hedehege med sendere på kom fra to forskere fra Aarhus Universitet, som sidst i maj var på ynglefugleoptælling i området. To dage i træk opsøgte vi området, men på trods af visuel kontakt kunne vi ikke trække data ud af fuglens rygsæk. Først efter lang tids undren og mange forsøg på at komme tættere på fuglen fik vi øje på den lange antenne, som de danske GPS-fugle ikke bærer. Kontakt med vores netværk i udlandet afslørede, at en engelsk fugl med satellitsender (som alle havde lange antenner) var holdt op med at sende signaler på grund af en bøjet antenne, så et par timer blev brugt på at tjekke antennen på en af fuglene ved grænsen, indtil vi var sikre på, at det ikke var den. Endnu en opringning rundt i det internationale netværk afslørede så, at tyskerne havde to fugle med sendere på i området, og at disse fugle ikke bar farveringe. Brikkerne faldt på plads, og lidt slukørede pakkede vi grejet sammen og kørte nordpå igen.

Alle observationer af hedehege med antenner eller farveringe modtages med stor taknemmelighed.

Samarbejdspartnere

Vi vil her gerne takke de lodsejere som har givet os værdifulde oplysninger, og som har hjulpet og samarbejdet aktivt med beskyttelsen af de ynglende hedehege.

Følgende er kontaktpersoner for Projekt Hedeheg:

DOF: Timme Nyegaard

Naturstyrelsen: Morten Bentzon Hansen

Sønderjysk Landboforening: Gunnar Jespersen

Esbjerg Kommune: Mette Kirkebjerg Due

Tønder Kommune: Conny Brandt

Aabenraa Kommune: Hans Harald Hansen

Haderslev Kommune: Claus Moss Hansen.

Litteratur

- Amar A., BE Arroyo & V Bretagnolle, et al 2000: Post fledging dependence and dispersal in hacked and wild Montagu's Harriers Circus pygargus. Ibis (2000) 142, 21-28.
http://www.globalraptors.org/grin/researchers/uploads/449/post-fledging_dependence_2000.pdf
- DMI 2018. Månedens, sæsonen og årets vejr.
<http://www.dmi.dk/vejr/arkiver/maanedsaesonaar/>
- Rasmussen, L. M., A. Hoffmann & T. Nyegaard 2007. Monitoringsplan for Hedeheg Circus pygargus. DOF's Projekt Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY)
<http://www.dofbasen.dk/DATSY/datsyvejledning.php?art=02630>
- Rasmussen, L.M., I.H. Sørensen, A. Matthiesen, K.B. Christensen, S.A. Schwabs, S.O. Petersen & T. Nyegaard, 2018. Hedeheg i Danmark 2017. DOF's arbejdsrapport fra Projekt Hedeheg. Dansk Ornitologisk Forening.
http://pub.dof.dk/dof/Rapport/Hedeheg_i_Danmark_20173.pdf
- Trierweiler C & B. Koks 2009. Montagu's Harrier Circus pygargus.
http://www.uva-bits.nl/wp-content/uploads/2012/02/Trierweiler_Koks_2009.pdf

Find flere oplysninger om hedeheg på DOF's hjemmeside: www.dof.dk/projekthedeheog

Læs om det meget omfattende hollandske arbejde med hedeheg på: www.werkgroepgrauwekiekendief.nl

Rørhøg, Arresø, 10. maj 2018. Foto: Finn Carlsen

Stor regnspeve, Lille Vildmose, 5. maj 2018. Foto: Johnny Madsen

Natugle, Vaserne, 11. april 2018. Foto: Helge Sørensen

Gulspurv, Nordskoven - Svankeke, 16. april 2018. Foto: Steen E. Jensen

Årsberetning for DOFbasen 2018

Af Timme Nyegaard

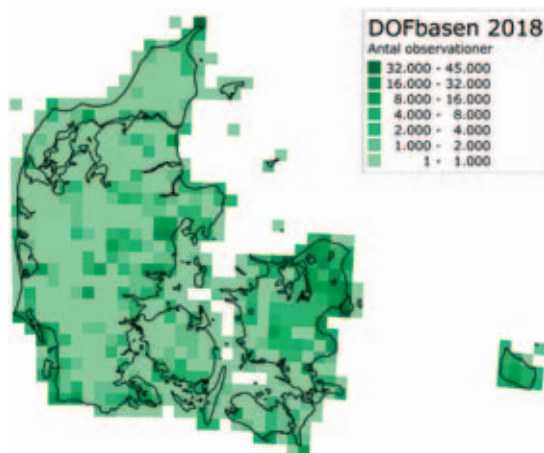
Brugen af DOFbasen har endnu en gang været i vækst. Der blev indtastet 1,6 millioner observationer fra 14.400 lokaliteter af 2611 observatører i 2018. Det var en lille stigning på alle parametre.

Det organisatoriske

- DOFbasen er fortsat omdrejningspunktet for dataindsamlingen i DOF, og administreres af DOFbasegruppen, som består af repræsentanter fra alle lokalafdelinger, samt en central koordinator og to softwareudviklere i Fuglenes Hus.
- Den meget vigtige opgave med kvalitetssikring af indtastninger i DOFbasen foretages af DOFbasens Kvalitetsudvalg (DKU) og DOFs kvalitetsudvalg for ynglefugle (DKY).
- Anders Olsen er kodeansvarlig og Lasse Albrechtsen startede som ny softwareudvikler 1. januar 2018.
- 2018 var endnu et år, hvor IT-teamet var præget af omstilling, og hvor mange planlagte opgaver ikke kunne fuldføres. Hertil kom en del uforudsete og akutte tidskrævende opgaver.
- John Dreyer Andersen og Palle Rosendahl Larsen trak sig som DOFbasekoordinatører for hhv. DOF-Nordsjælland og DOF-Sønderjylland; tak for jeres mangeårige indsats for DOFbasen! De blev afløst af hhv. Theo Askov og Bjarne Nielsen; velkommen til! Listen over alle DOFbasekoordinatører kan altid findes på: <https://dofbasen.dk/kontakt/>

Udviklingsarbejdet

- Indtastningsapp til DOFbasen til iPhone er på vej.
- Vi er i gang med at udvikle en hjemmeside til mere avancerede, personlige artslisters baseret på DOFbaseindtastninger, fx DK-liste, månedsarter og årsarter.
- De nye regler ifm. persondataforordningen (GDPR) kostede mange udviklingstimer i DOF i foråret/

Antal observationer fra 2018 i DOFbasen pr. 10 x 10 km kvadrat.

Tornsanger, Vejlbj, 20. maj 2018. Foto: Klaus Dichmann

sommeren 2018. Rettighedssiden blev opdateret, og ønsker man at blive slettet fra DOFbasen, kan man kontakte projektledelsen.

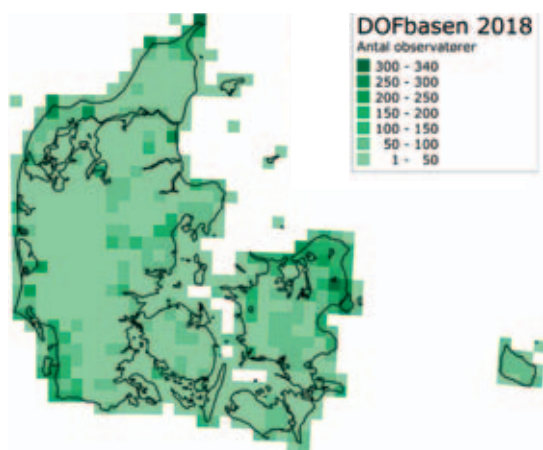
- Google begyndte at tage penge for brug af Google Maps i løbet af sommeren, så vi var nødsaget til akut at udfase brugen af disse i DOFbasen. Vi benyttede samtidig lejligheden til at ensarte og forbedre de mange forskellige brug af kort i DOFbasen. Det bety-

der, at man i hvert kortvindue nu kan vælge mellem:

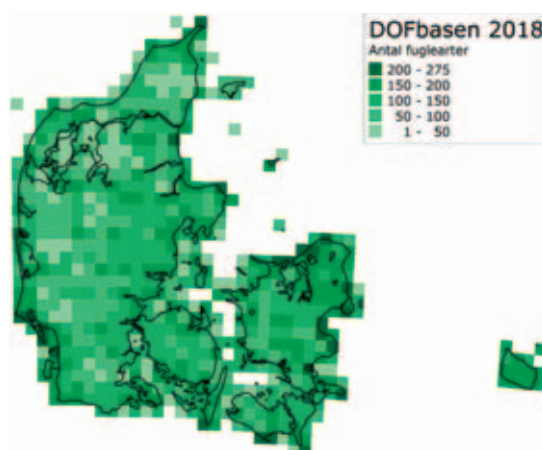
- ▶ OpenStreetMaps
- ▶ Ortofotos fra Kortforsyningen (flyfotos optaget hvert forår)
- ▶ Topografisk kort 1:25.000, også kaldet 4 cm-kort, fra Kortforsyningen

Læs mere i nyheden her:

<https://dofbasen.dk/news/index.php?nid=191>

Antal observatører i DOFbasen pr. 10 x 10 km kvadrat i 2018.

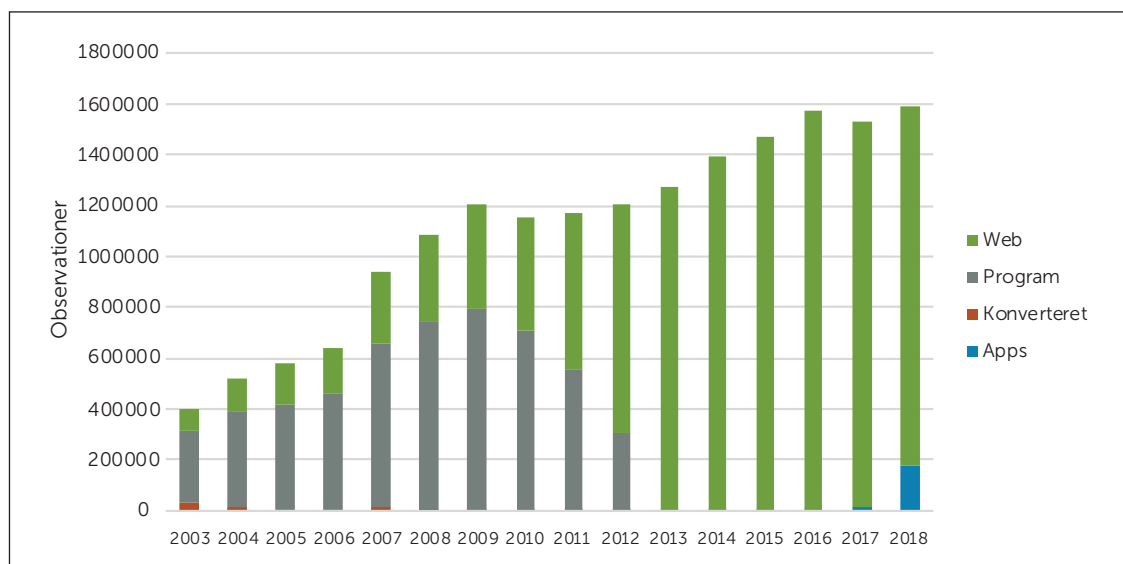

Antal fuglearter rapporteret i DOFbasen pr. 10 x 10 km kvadrat for 2018. Kun arter i kategori A, B og C blev medregnet.

Jernspurv, Vejlbj, 20. maj 2018. Foto: Klaus Dichmann

- Vi tilføjede visning af lokalitetsgrænser på oversigtskortet, samt på indtastningssiden ved georeferering, i det omfang de var tegnet. Det drejede sig om over 15.000 af de godt 20.000 lokaliteter i DOFbasen.
- Atlas III gik i databehandlings- og skrivefase, hvilket afstedkom en lang række større og mindre IT-udviklingsopgaver i løbet af året.
- Der blev leveret data til EuroBirdPortal-samarbejdet, se mere her: <http://eurobirdportal.org/den/da/>. Vi etablerede en automatisk og løbende dataoverførsel til dette projekt, hvilket der var løndækning for ifm. et EU LIFE-projekt.

Observationer pr. år i DOFbasen fordelt på indtastningsmåde.

Unge ravne, Fanø, 9. juni 2018. Foto: Martin Rheinheimer

Tabel 1. De 25 hyppigst indtastede fuglearter i DOFbasen i 2018 (med antal almindelige observationer). I parentes er angivet artens placering i 2017.

	Art	Antal observationer
1 (1)	Musvåge	39114
2 (2)	Grågås	32027
3 (4)	Solsort	27790
4 (5)	Ringdue	27338
5 (3)	Gråand	27108
6 (8)	Fiskehejre	25742
7 (7)	Gråkrage	25569
8 (6)	Knopsvane	24664
9 (9)	Musvit	23122
10 (12)	Skarv	20927
11 (14)	Tårnfalk	20913
12 (13)	Bogfinke	20570
13 (17)	Havørn	19910
14 (10)	Gærdesmutte	19703
15 (15)	Vibe	19652
16 (19)	Blåmejse	18259
17 (16)	Hættemåge	17853
18 (21)	Landsvale	17639
19 (20)	Stær	17185
20 (18)	Sølvmåge	16917
21 (11)	Gransanger	16313
22 (23)	Hvid Vipstjert	16274
23 (24)	Rørhøg	16252
24 (22)	Rødhals	15821
25 (33)	Stor Flagspætte	15389

Tabel 2. De 25 artsrigeste kommuner i 2018 med angivelse af antal arter indtastet fra den enkelte kommune. I parentes er angivet kommunens placering i 2017. Der er kun medtaget fuglearter ved fremstilling af tabellen, og der er ikke korrigeret for forskelle i areal eller observatøraktivitet kommunerne imellem.

	Kommune	Antal arter
1 (1)	Frederikshavn	285
2 (3)	Thisted	278
3 (2)	Varde	263
4 (7)	Odsherred	261
5 (4)	Tønder	259
6 (19)	Fanø	258
7 (9)	Norddjurs	257
8 (6)	Guldborgsund	255
8 (8)	Gribskov	255
10 (5)	Ringkøbing-Skjern	254
11 (13)	Aalborg	250
12 (14)	Esbjerg	246
13 (17)	Halsnæs	244
14 (10)	Langeland	243
15 (18)	Jammerbugt	242
16 (11)	Vordingborg	238
16 (15)	Lolland	238
18 (12)	Bornholm	237
19 (26)	Syddjurs	233
20 (23)	Stevns	232
21 (22)	Kalundborg	231
22 (16)	Hjørring	230
23 (21)	Faxe	230
24 (20)	Slagelse	229
25 (31)	Tårnby	228

Spliterne, Korshage, 19. august 2018. Foto: Johnny Madsen

Kirkeugle, Silkeborg, 19. juni 2018. Foto: Klaus Dichmann

Beretning fra DOF's udvalg til Kvalitetssikring af Ynglefugledata (DKY)

Af Sten Asbirk, Luise Ekberg, Klaus Dichmann og Jesper Leegaard

Dansk Ornitologisk Forenings hovedbestyrelse nedsatte i 2013 et udvalg, som skulle tage sig af kvalitetssikringen af de ynglefugledata, som indtastes i DOFbasen i lighed med DOFbasens kvalitetsudvalg (DKU), som tager sig af kvalitetssikringen af de øvrige data.

Udvalget har ansvaret for kvalitetssikring af ynglefugledata i DOFbasen, herunder at fastsætte dokumentationskrav til observatørerne. Desuden har udvalget mandat til at fastsætte rammer og kriterier for evt. hemmeligholdelse, herunder at fastsætte artslisten for automatisk hemmeligholdte ynglefugle i DOFbasen og ATLAS III. Desuden skal udvalget fastsætte udløbsfrister for ældre data samt bestemme sløringsformen for følsomme data.

Udvalget er udpeget af Hovedbestyrelsen med flg. sammensætning i 2018: Luise Ekberg (formand), Sten Asbirk, Klaus Dichmann og Jesper Leegaard.

Siden udvalgets første beretninger i Fugleåret 2015 og 2017 har DKY arbejdet med revision af listen over de automatisk hemmeligholdte ynglefuglearter i DOFbasen og påbegyndt en systematisk kvalitetssikring af de data, der er indtastet under Observationer og fanen "Ynglepar".

Følgende arter er i 2018 tilføjet eller slettet fra listen over hemmeligholdte ynglefugle:

Listen blev gennemgået. Da duehøgen er sårbar overfor forstyrrelse, og der ses en tilbagegang, er arten tilføjet på listen. Sølvhejre tages af listen, da den optræder hyppigt, og den ikke er så følsom og interessant som ynglefugl. Listen omfatter nu følgende arter:

Liste over automatisk hemmeligholdte arter i DOFbasen og ATLAS-basen

- Nordisk lappedykker
- Kongeørn
- Fiskeørn
- Duehøg
- Stylteløber
- Sandterne
- Rovterne
- Kirkeugle
- Mosehornugle
- Perleugle
- Biæder
- Vandstær
- Stor tornskade

Til brug for udvalgets mere systematiske kvalitetstjek af DOFbasens oplysninger om ynglende fugle er der blevet udviklet et elektronisk redskab til behandling og afklaring af, om ynglefugledata er korrekte i rubrikken "Ynglepar". Det kan let ses i databasen, idet der ud for hver enkelt observation er angivet en vandret pil for observationer under behandling, og hvis de er blevet godkendt er angivet en pil opad, mens forkastede observationer er angivet med pil nedad. I første omgang har udvalget tjekket angivne yngleforekomster, der

syntes nærmest helt usandsynlige og sikkert skyldtes fejlindtastninger. Sådanne data kan være kilde til usikkerhed om seriositeten i DOF-basen, og de skal så vidt muligt undgås.

Udvalget har endnu ikke fået adgang til at validere observationer med adfærds-koden YF og Bearbejdede ynglepar.

Udvalget har i 2018 behandlet en række forespørgster fra ATLAS-projektet om godkendelse af usædvanlige ynglefugleregistreringer.

Duehøg, Filsø, 6. september 2018. Foto: Karin Gustausen

Fugleværnsfondens naturreservater – status 2018

Af Erik Mandrup, Søren Ring og Hanne Havemose

Fugleværnsfondens naturreservater 2018:

1. Nivå Bugt Strandenge	12. Roholm
2. Vaserne	13. Bøjden Nor
3. Gundsømagle Sø	14. Søgård Mose
4. Ravnstrup Sø	15. Bremsbøl Sø
5. Ægholm	16. Sølsted Mose
6. Nyord Eng	17. Stormengene
7. Barup Sø	18. Stubbe Sø
8. Saksfjed-Hyllekrog	19. Bøvling Klit
9. Naskov Indrefjord	20. Agerø
10. Gulstav Mose	21. Råbjerg Mose
11. Tryggelev-Nørreballe Nor	22. Svartingedal

Årets fugleobservationer

I alt 49.000 observationer fra Fugleværnsfondens naturreservater blev indtastet i DOFbasen i 2018. Der blev observeret i alt 248 fuglearter, og flere af naturreservaterne havde besøg af sjældne gæster.

Særlig glædeligt er det, at mange arter af fåtallige danske ynglefugle har fundet vej til fondens naturreservater. I 2018 ynglede blandt andet trane, rørdrum, stor kobbersneppe, brushane, engryle, hedehøg, lærkefalk, blåhals, lille flagspætte, hedelærke, stor tornskade og pungmejse. Blåhalsen øgede fortsat sin ynglebestand i det sønderjyske, og op til 25 par ynglede i 2018 ved Bremsbøl Sø, Sølsted Mose og Stormengene. Derudover hørtes også fåtallige danske ynglefugle som savisanger og plettet rørvagtel syngende i naturreservaterne i 2018. (Se tabel 1 for den fulde oversigt og nærmere lokalitet).

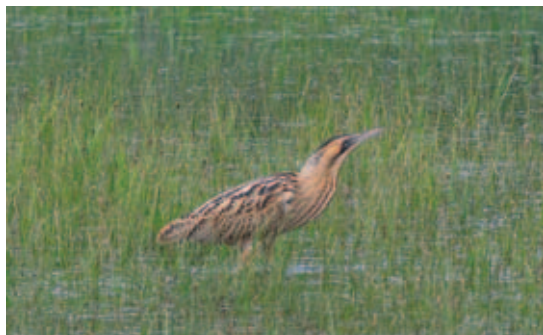
Traneunger i Søgård Mose, 25. maj 2018. Foto: Per Hansen

Tabel 1 viser en samlet oversigt over ynglebestandene i Fugleværnsfondens naturreservater i 2018. Tallene er summen af mulige, sandsynlige og sikre ynglepar ifølge de kriterier, der anvendes i Fugleværnsfondens overvågningsprogram, dvs. at de angiver det maksimale antal ynglepar i hvert reservat.

	1 - Nivå Bugt-Strandenge	2 - Vaserne	3 - Gundsømagle Sø	4 - Ravnstrup Sø	5 - Ægholm	6 - Nyord Enge	7 - Barup Sø	8-1 Saksfjed	8-2 Hyllekrog	9 - Nakskov Indrefjord	10 - Gulstav Mose	11-1 Tryggelev & Salmø Nor	11-2 Nørrebaile Nør	13 - Bøjden Nør	14 - Søgård Mose	15 - Bremsbøl Sø	16 - Sølsted Mose	17 - Stormengene	18 - Stubbe Sø	19 - Bøvling Klit	20 - Agerø og stenklipperne *	22 - Svartingedal	Sum
Knopsvane	2	6	2	1	9	2		3	1	1	2	4	8	3		1							45
Bramgås									1														1
Grågås	1	30	3	1		13	1	38	5		19	25	36	7			5						184
Ederfugl					30	2			1			1											34
Hvinand		5								2													7
Toppet skallesluger	2								4														6
Gravand	1					1		11	4			7	9	3					2		2		40
Taffeland									3	3	2	1											9
Troldand	1		1			1		5	3			5	4		1	4							25
Atlingand						6		3				7	1			3							20
Skeand						21		11	3	1	1	20	12			2							71
Knarand						7		4	5		1	31	11			3							62
Pibeand																1							1
Gråand	3	14	3			20	4	1	5	4	4	29	21	3	4	8	8	6		2			139
Spidsand						4																	4
Vagtelt																1							1
Fasan									1							2	2					5	10
Agerhøne									1							1	1						3
Lille lappedykker	1							3		3	1	1			2		1						12
Gråstrubet lappedykker	1			1			1	10	1		5	6	1										26
Toppet lappedykker	1	10	7				1			1	3	12	9			1						3	45
Huldue			1																				4
Ringdue	1	5	3	5			8	5									4	1	1			20	53
Gøg	1	2	2	2			2	1		2	2	7	6	1			6	1	1			1	37
Vandrikse		4	3	1			16	4			2	13	2				12						57
Plettet rørvagtelt																	1						1
Grønbenet rørhøne				1		2	2	2			5	1	1				5						19
Bliishøne	1	20	2	2		14	5	18	1		9	49	28	4	1	2	2						158
Trane								1							1		3						5
Rørdrum			1				1				2	4	6				5						19
Skarv		150			653						2	4	6										803
Strandskade					1	31		1	4			3	7	4		2		1					54
Klyde						67		8	3			1	19	10									108
Stor præstekrave						1		2	18			3	6	5							1		36
Lille præstekrave	1											3	3	2		1							10
Vibe	3	1	2			233		6	16		2	29	12	6		3	3	15		8	2		341
Stor kobbersneppe						5																	5
Brushane						3										6							9
Engryle						1																	1
Skovsneppe				1			1																2
Dobbeltbekkasin																	10	2					12
Rødben						162		6	20			9	8	4		1		14		5	1		230
Hættemåge						28		240	1			66	175										510
Stormmåge						50						2	15										67
Sølvmåge					19				1			1	1										22
Svartbag					1																		1
Fjordterne						2		1					28			1							32
Havterne						7								10									17
Splitterne														6									6
Rørhøg			1				3			1	1	2					4						12
Hedehøg																	1						1
Havørn								1															1
Musvåge		2					1									1	1					1	6
Natugle		1		1			1					3											6
Lille flagspætte		3															1					1	5
Stor flagspætte		6	2				2									1	1		2			6	20
Tårnfalk																	1						1
Lærkefalk																	1						1
Pirol								1															1
Rødrygget tornskade								2			1	8					5					1	17
Stor tornskade																	1						1
Skovskade		1															1						2
Husskade		3														1							4
Allike		2	2																				5
Råge			24																				24
Ravn													1			1	1					1	4

	1 - Nivå Bugt-Strandenge	2 - Vaserne	3 - Gundsømagle Sø	4 - Ravnstrup Sø	5 - Fjholm	6 - Nyord Enge	7 - Barup Sø	8-1 Saksfjed	8-2 Hyllekrog	9 - Nakskov Indrefjord	10 - Gulstav Mose	11-1 Tryggelev & Salmø Nor	11-2 Nørreballe Nor	13 - Bøjen Nor	14 - Søgård Mose	15 - Brensbøl Sø	16 - Sølsted Mose	17 - Stormengene	18 - Stubbe Sø	19 - Bøvling Klit	20 - Agerø og stenklipperne *	22 - Svartingedal	Sum	
Sortkrage																1	2	1					4	
Gråkrage		3					7		2		1						3	1					2	
Sortmejse																		2	1				5	
Topmejse																			2				2	
Sumpmejse		6	1	2			1										1						11	
Fyrremejse															1		3						4	
Blåmejse	1	10	2	3			6			3			1	1			8	2	7			8	52	
Musvit	2	20	6	11			9							2	4	2	6		28			12	102	
Pungmejse																	2						2	
Hedelærke																			1				1	
Sanglærke	3			6		11	1		22		1	19	11	10		3	8	8		5	5		113	
Skægmejse		2	4				7			3		6				1	2						25	
Savisanger												1											1	
Græshoppesanger																		1					1	
Gulbug			1			2	1			1	1	1	1	1			3	3				6	20	
Sivsanger	1		3	1			3				2		1			4	3	2					20	
Kærsanger	1		1	1			2	1		1	1	1	2	2		1	3					2	19	
Rørsanger	6	6	4	4			20	7		5	4	14	14	1		2	14		2				103	
Bysvale						15			7										2				22	
Landsvale		20							11		2	1		5			6						45	
Digesvale											1												1	
Skovsanger														1									2	
Løvsanger		3	4	6		1	4			2			1		6	3	25	5				17	77	
Gransanger	1	14	5	3			5	1		4		2	2	2	6	3	15	5				5	73	
Halemejse		2		1			2			3		2	1										9	
Munk		10	4	3			4			4		1	4	3		3	10	4				18	68	
Havesanger		8	2	3			1	5		1			2	3		1	5					32	63	
Gærdesanger	1	1		3			1			2		1	4	1		1	6	2				3	26	
Tornsanger	1	6	2	5			4	6	3	1	1	6	6	3		3	16	4				8	75	
Fuglekonge																			2	5			2	9
Korttået træløber		5																					5	
Træløber		5	1	1			2												1			4	14	
Spætmejse		5	1	1			1												1				9	
Gærdesmutte	1	12	6	2			2			3		1		2		1		3	1			19	53	
Stær		15	3	3			6			2		3		1	2			5				5	45	
Grå fluesnapper																1	1						2	
Rødhals		6	2	3			2									1	3	3				3	23	
Nattergal			3	6			5						1				8					5	28	
Blåhals, Sydlig																4	20	1					25	
Broget fluesnapper		2		1													1		5				9	
Rødstjert		3	1	6			1	1		2						1	1	4				1	21	
Husrødstjert															1								1	
Bynkefugl															1		3	1					5	
Sortstrubet bynkefugl								1	1			1					4						7	
Stenpikker																				1			1	
Misteldrossel																	3	1	1				5	
Sangdrossel		2		1			1			1						1	8	3	1			18	37	
Solsort	1	20		5			8				1	5	1	5	2	12	3					21	84	
Sjagger			3																				1	4
Jernspurv	1	3	2	2			5			2			1	1		1	5	2				4	29	
Gråspurv												1											1	
Skovspurv		2										2											4	
Skovpiber															2		12		2				16	
Engpiber						1		6	25		4	2	1	3		3	12	7		4			68	
Gul vipstjert						30					1		4			1							36	
Hvid vipstjert	1	2	1						2		1	2	1	3	3	2	3	2					1	24
Bogfinke	1	20	3	4			8	2		2			2	4		15		3				20	84	
Kernebider																	2						6	8
Dompap				1													1						2	
Grønirisk	1	1	1	5			1			2			1			1	2	2				6	23	
Tornirisk							3				6	8	1	1		3	5	3				2	32	
Lille gråsiken												1					6	2					9	
Stillits		1		7			1					3	1	1		1	1	1				1	18	
Bomlærke																1	3			1			5	
Gulspurv			2	4			6	1		2			7	4	2	2	12	2					8	52
Rørsurv	6	20	6	4			15	4		3	2	9	7	1	4	5	20	3	1				110	
Sum	49	503	129	125	713	749	199	415	171	68	89	375	391	314	44	106	391	122	75	29	8	283	5348	
Antal ynglende fuglearter	30	50	41	42	7	33	47	36	28	31	30	50	53	41	16	52	72	37	21	9	3	41	132	

* Manglende data

Rørdrum i Gulstav Mose, 19. maj 2018. Foto: Thora Frello

Et fuglemæssigt hotspot

Nyord Enge har efter mange år med tilbagegang i bestandene udviklet sig til at være en af landets vigtigste lokaliteter for ynglende engfugle. Forklaringen er givetvis, at de senere års meget effektive bekæmpelse af ræv har forbedret de jordrugende fugles ynglesucces med i alt 724 par i 2018. Der blev også optalt et højt antal af ungevarslende vadefugle. Stor kobbersneppe ynglede med op til 5 par. Brushane ynglede med 3 par, og desuden blev der rapporteret om en enlig fouragerende engrylle på Nordengen over 10 dage sent i maj. Arten er således registreret som mulig ynglefugl i 2018.

Også viben fortsatte sin markante fremgang på Nyord Enge i 2018, hvor den ynglede med mere end 230 par. Klyde ynglede med 67 par på otte forskellige pladser på engene, og der sås mange ungekulde i juni 2018. Desuden ynglede rødben med 162 par, og en hættemågekoloni på 28 par havde igen i 2018 etableret sig direkte

på engen, hvilket er en adfærd, man kun ser i områder, hvor der ikke er ræve.

Igen i år var Sølsted Mose Fugleværnsfondens rigeste område målt på observerede antal ynglende fuglearter med hele 71 arter og 391 par, tæt fulgt af det dobbelt så store naturreservat Tryggelev-Nørreballe Nor med 67 ynglende fuglearter og hele 766 par.

Også de langelandske reservater bidrog betydeligt til det samlede antal ynglende fugle med blandt andet 12 par ynglende rørdrum, mere end 40 par viber og 9 par rødrygget tornskade i Gulstav Mose, Tryggelev og Salme Nor samt Nørreballe Nor. Desuden ynglede fjordterne og hættemåge med henholdsvis 28 og 66 par på ynglølærerne i Nørreballe Nor, men desværre svigtede dværgternerne i 2018.

Årets sjældenheder

I alt 27 forskellige arter af fugle, der ifølge DOFbasens kriterier er "sjældne", kunne i 2018 opleves i Fugleværnsfondens naturreservater (se også tabel 2). De hyppigst registrerede sjældenheder var silkehejre, sort glente og hvidvinget terne, der alle blev observeret i fire naturreservater.

Saksfjed Inddæmning og Hyllekrog på Sydland bød igen i 2018 på særlig mange usædvanlige oplevelser. Hyllekrog var topscorer med hele 15 forskellige sjældenheder, herunder kongederfugl, odinshane, steppehøg, lille skrigørn og biæder. Men også de langelandske naturreservater havde flere usædvanlige besøg af blandt andet silkehejre, sort glente, aftenfalk og plettet rørvagtel i Tryggelev og Salme Nor, savisanger, rosenstær og gulirisk i Gulstav Mose samt hvidvinget terne, rovterne og sortterne i Nørreballe Nor. Savisanger har desuden også været en

Bjergænder, Bøjden Nor, 2. januar 2018. Foto: Martin Rheinheimer

Tabel 2 Oversigt over sjældne fugleobservationer i Fugleværnsfondens naturreservater.

Sjældne fugle 2018	1. Nivå Bugt Strandenge	2. Vaserne	3. Gundsømagle Sø	6. Nyord Enge	8-1. Saksfjed - Fugleværnsfondens Område	8-2. Hyllekrog	9. Nakskov Indrefjord	10. Gulstav Mose	Tryggelev Nor & Salme Nor	11-2. Nørreballe Nor	13. Bøjden Nor	16. Søleted Mose	17. Stormengene	18. Stubbe Sø	21. Råbjerg Mose	22. Svartingedal	Antal reservater
Kongeederfugl						•											1
Rødhovedet and							•										1
Gråsejler	•																1
Plettet rørvagtel									•			•					2
Silkehejre				•	•	•			•								4
Amerikansk hejle											•						1
Pomeransfugl											•						1
Kærløber					•	•			•								3
Odinshane					•	•											2
Thorshane	•																1
Mellemkjøve						•											1
Hvidvinget terne				•		•			•	•							4
Lille skrigeørn						•											1
Kongeørn						•											3
Steppehøg					•	•									•	•	2
Sort Glente					•	•		•	•								4
Biæder					•	•						•					3
Aftenfalk									•			•	•				3
Pirol					•												1
Nøddekrige						•											1
Pungmejse												•					1
Savisanger			•					•	•								3
Rødstrubet piber						•											1
Bjergpiber									•		•	•					3
Hvidsisken		•				•											2
Stor korsnæb														•	•		2
Gulirisk					•	•		•									3
Antal sjældne arter	2	1	1	2	8	15	1	3	8	1	3	5	1	1	2	1	

Det Innovative Observationsskjul i Tryggelev Nor, 18. oktober 2018. Foto: Hanne Havemose

regelmæssig gæst ved Gundsømagle Sø i de senere år, således også i 2018.

I Bøjden Nor på Fyn kunne man i maj måned 2018 på én gang opleve både amerikansk hjejle og pomerans-fugl. Ved Nivå Bugt Strandenge lagde både thorshane og gråsejler vejen forbi, og ved det nye naturreservat Svartingedal på Bornholm rastede en ung kongeørn i marts måned.

Årets højdespringere

Antalsmæssigt er bramgåsen også i 2018 "årets højdespringer". Alene den 16/5 trak næsten 46.000 bramgæs forbi naturreservatet ved Hyllekrog, hvor også finke- og duetrækket var imponerede i 2018. Den lokale observatør Preben Berg anslog, at mindst 47.000 bog/kvækerfinke og 20.000 ringduer forlod Sjælland ved Hyllekrog henholdsvis den 29/9 og 24/10. Samme observatør havde den 1/5 noteret mere end 4.600 dværgmåger trækkende mod øst. Det var, så vidt vides, Danmarksrekord. Som sædvanligt bød Hyllekrog også på gode hvepsevægedage, blandt andet den 28/8 med mere end 600 individer.

Sølvhejren yngede ikke i naturreservaterne, men sås hyppigt landet over, og igen i 2018 havde halvdelen af Fugleværnsfondens 22 naturreservater besøg af arten. Flest (8 individer) ved Tryggelev Nor og Salme Nor.

Fugleværnsfondens naturforvaltning og formidling i 2018

I august 2018 købte Fugleværnsfonden yderligere 18,6 hektar på Nyord Enge, så Fugleværnsfondens del af engene udgør knapt 205 hektar. Hermed fortsatte

fonden sammen med græsningslauget den succesfulde naturforvaltning i form af afgræsning med kødkvæg, blåt bånd, høslæt, og regulering af ræv på strandengenes i alt 430 hektar.

2018 var også året, hvor Fugleværnsfonden landede sit sjette EU LIFE-projekt. Sammen med ni andre partnere vil der over syv år blive gennemført et stort EU BETTER BIRDLIFE-projekt med det mål at skabe fremgang for kystfugle i den Vestlige Østersø. Fugleværnsfondens delprojekt foregår i reservatet Tryggelev Nor med konkrete mål om at forbedre norenes og strandengenes tilstand, forbedre og udvide flere naturtyper og ikke mindst at styrke yngle- og fourageringsområder for blandt andet splitterne, havterne, fjordterne, dværgterne og klyde.

Sidst, men ikke mindst, fik Fugleværnsfonden etableret to spændende publikumsfaciliteter i 2018 – begge i det sydlanglandske. Det Innovative Observationskijul blev indviet den 25/9 i Tryggelev Nor. Skijulet er finansieret af RealDania og Aage V Jensen Naturfond. Det er det første af sin art i Danmark og tilgodeser besøgende, der vil opleve fuglelivet helt tæt på. Placeret på vandet i niveau med vandstanden og med envejsruder, er der unik mulighed for at iagttage fuglelivet uden at blive 'opdaget'.

I Gulstav Mose på Sydlangeland blev det gamle fugletårn erstattet af en ny arkitektonisk perle, realiseret som en del af EU LIFE-projektet Rare Nature. Adgangsforholdene er dermed markant forbedret. Beliggenheden er som det gamle tårn, og byder på en god udsigt mod både syd og nord.

Fugleværnsfondens naturreservater

Fugleværnsfonden er en almennyttig, erhvervsdrivende naturfond etableret af Dansk Ornitologisk Forening (DOF) i 1966, men har virket som selvstændig fond siden 2006. I 2018 udgjorde fondens arealer i alt 22 naturreservater på knapt 1000 hektar.

Nivå Bugt Strandenge, Nordsjælland (1)

20 hektar strandeng, rørskov, åbne vandflader. Stentange mod havet. Fugleværnsfonden har forvaltet området for Den Hageske Stiftelse siden 2008 med udvidelse i 2016. DOF-baselokalitet: 227020. Frivillig arbejdsgruppe: 17 personer. Ynglefuglene ved Nivå Bugt Strandenge er talt af Michael Køie Poulsen.

Vaserne, Nordsjælland (2)

14 hektar rørskov, ellesump, sø, pilekrat, vandfyldte tørvegrave, løvskov og enge, ejet af Aage V. Jensens Naturfond. Forvaltet af Fugleværnsfonden siden 1999. DOF-baselokalitet: 205020. Frivillig arbejdsgruppe: 20 personer. Ynglefuglene i Vaserne er talt af Peter Cilius Christensen.

Gundsømagle Sø, Nordsjælland (3)

60,5 hektar sø, rørskov, krat, gamle skovklædte skrænter og enge. Erhvervet i 1984. DOF-baselokalitet: 255031. Frivillig arbejdsgruppe: 24 personer. Ynglefuglene ved Gundsømagle Sø er talt af Erik Agertoft.

Ravnstrup Sø, Sydsjælland (4)

8,9 hektar sø med mose og rørskov, eng, pilekrat og gammel løvskov. Erhvervet i 1983. DOF-baselokalitet: 393007. Frivillig arbejdsgruppe: 12 personer. Ynglefuglene ved Ravnstrup Sø er talt af Inger Nielsen.

Ægholm ved Nyord, nord for Møn (5)

2,3 hektar kystfugleø. Erhvervet i 1969 som Fugleværnsfondens første ejendom. Der er ikke adgang til øen, som er en del af Ulvshale-Nyord Vildtreservat. DOF-baselokalitet: 365105. Ynglefuglene på Ægholm er talt af Per Schiermacker-Hansen.

Nyord Enge ved Møn (6)

205 hektar afgræssede strandenge, strandrørsump, forsk eng. Erhvervet mellem 1971 og 2001. Ca. 430 ha forvaltes sammen med Nyord Strandenge Græsningslaug. DOF-baselokalitet: 365101. Frivillig arbejdsgruppe: 22 personer. Ynglefuglene på Nyord Enge er talt af AviFauna/Henrik Haaning Nielsen for Fugleværnsfonden og Niels Peter Andreasen for Vordingborg Kommune.

Barup Sø, Nordfalster (7)

26,5 hektar sø med ellesump, rørskov, krat og eng erhvervet i 1998 af Karen Krieger-Fonden, for hvem Fugleværnsfonden forvalter området. DOF-baselokalitet: 375004. Frivillig arbejdsgruppe: 13 personer. Ynglefuglene ved Barup Sø er talt af Leif H. Jacobsen.

Saksfjed-Hyllekrog, Sydlolland (8)

194,4 hektar strandeng, klit, kyst, rørskov, enge, overdrev og løvskov. Erhvervet i 1995 af Karen Krieger-Fonden, for hvem Fugleværnsfonden forvalter området. På Hyllekrogtangene er der adgangsforbud i fuglenes yngletid fra den 1. marts til den 15. juli. Tangene er en del af Hyllekrog Vildtreservat. Optællingen nedenfor er opdelt i Saksfjed Inddæmning og Hyllekrog. Frivillig arbejdsgruppe: 34 personer.

Saksfjed (8-1)

DOF-baselokalitet: 355315. Ynglefuglene i Saksfjed er talt af Lars Munk.

Hyllekrog, Sydlolland (8-2)

DOF-baselokalitet: 355302. Ynglefuglene på Hyllekrog er talt af Lars Munk.

Nakskov Indrefjord, Vestlolland (9)

10 hektar rørskov og vandflade i den sydlige del af Indrefjorden. Erhvervet i 1987. DOF-baselokalitet: 367801. Ynglefuglene ved Nakskov Indrefjord er talt af Svend Erik Jessen.

Gulstav Mose, Sydlangeland (10)

6,9 hektar kalkrig mose med åbne vandflader, hvas avneknippe, rørskov, eng, krat og overdrev. Erhvervet i 1971 og 1979. DOF-baselokalitet: 481490. Frivillig arbejdsgruppe Sydlangeland: 21 personer. Ynglefuglene i Gulstav Mose er talt af Ole Goldschmidt.

Tryggelev og Salme Nor, Sydlangeland (11-1)

137 hektar sø/brakvandslagune, som består af de 3 lagunesøer Tryggelev Nor, Salme Nor samt Nørreballe Nor (se separat afsnit nedenfor), rørskov, strandeng, klit, hatbakke, overdrev, eng og krat. Erhvervet i flere omgange fra 1975 til 2004. DOF-baselokalitet: 481280 (Tryggelev Nor) og 481210 (Salme Nor). Frivillig arbejdsgruppe Sydlangeland: 21 personer. Ynglefuglene i Tryggelev og Salme Nor er talt af Ole Goldschmidt.

Nørreballe Nor, Sydlangeland (11-2)

DOF-baselokalitet: 481138. Ynglefuglene i Gulstav Mose er talt af Ole Goldschmidt.

Roholm, Odense Fjord (12).

0,5 hektar kystfugleø. Erhvervet i 1978. Der er ikke adgang til øen, som er omfattet af bestemmelserne for Odense Fjord Vildtreservat. DOF-baselokalitet 447048. Ingen observationer i DOFbasen i 2018.

Bøjden Nor, Sydvestfyn (13)

42,7 hektar afgræsset strandeng og holme, overdrev, skræntskov, vandhuller, yngleøer og lagunesø. Ejers af Karen Krieger-Fonden, men er siden 1982 forvaltet af Fugleværnsfonden. Udvidet i 2011. DOF-baselokalitet: 431150. Frivillig arbejdsgruppe: 15 personer. En del af ynglefuglene i Bøjden Nor er talt af Per Damgaard Poulsen.

Gul vipstjert, Bøvling Klit, 3. juni 2018. Foto: Agner Svenstrup

Sortklire, Nivå Bugt Strandenge, 19. august 2018. Foto: Claus Kesby

Havterne, Bøjden Nor, 5. november 2018. Foto: Helge Sørensen

Søgård Mose, Sønderjylland (14)

16,5 hektar hede og højmoser med kantskov af især birk. Meget rig flora, blandt andet de tre danske lyngarter hedelyng, klokkeløng og rosmarinlyng. Skænket til Fugleværnsfonden i 1986 af Andelsselskabet Søgårdhus. DOF-baselokalitet: 519500.

Frivillig arbejdsgruppe: 9 personer.
Ynglefuglene i Søgård Mose er talt af Egon Iversen.

Bremsbøl Sø, Sønderjylland (15)

18,7 hektar sø med afgræssede enge og fugleøer. Området er resultatet af et dansk-tysk projekt, hvor man for at skabe mere plads til de større mængder af nedbør, aftager vand fra Vidåsystemet, der afvander store dele af grænselandet. Erhvervet i 2013 for en donation fra DOF Travel. DOF-baselokalitet: 900487.

Frivillig arbejdsgruppe: 9 personer.
Ynglefuglene ved Bremsbøl Sø er talt af Martin Iversen.

Sølsted Mose, Sønderjylland (16)

102,7 hektar højmoser under genopretning med hængesæk, hedemoser, skovbevokset tørvemoser, kratkov, rørskov, gamle tørvegrave og afgræsset eng. Erhvervet i 1993, 1994 og 1996. DOF-baselokalitet: 541100.

Frivillig arbejdsgruppe: 11 personer.
Ynglefuglene i Sølsted Mose er talt af Martin Iversen.

Stormengene, Rømø (17)

41,7 hektar naturlig forlandsmarsk, klitter, strandenge og hede. Erhvervet i 1991, 1994, 2009 og 2014. DOF-baselokalitet: 531310.

Frivillig arbejdsgruppe: 5 personer.
Ynglefuglene på Stormengene er talt af Martin Iversen.

Stubbe Sø, Djursland (18)

23,4 hektar fyrreskov, kratkov, eng, hede/overdrev, eng, rørskov og sø. Erhvervet i 2001. DOF-baselokalitet: 701185. Frivillig arbejdsgruppe: 20 personer.

Ynglefuglene ved Stubbe Sø er talt af Ursula Burmann & Arne Bo Larsen.

Bøvling Klit, Vestjylland (19)

7,3 hektar afgræsset strandeng. Erhvervet i 1979 og 1983. DOF-baselokalitet: 665064.

Frivillig arbejdsgruppe: 2 personer.
Ynglefuglene ved Bøvling Klit er talt af Agner Svenstrup.

Agerø og Stenklipperne, Mors (20)

27,4 hektar strandeng, stenklipper og holme. Erhvervet i 1982 og 2002. DOF-baselokalitet 773262 og 773280.

Frivillig arbejdsgruppe: 8 personer.
Ynglefuglene på Agerø er talt af Jens Kristian Kjærgård. Der er desværre få observationer og mangler i data i 2018.

Råbjerg Mose, Nordjylland (21)

Fugleværnsfonden ejer 0,6 hektar i den vestlige del af Råbjerg Mose. Mosen er et stort hedemose-landskab med det karakteristiske rimme-doppe-strandvoldsystem, også kendt fra Skagens gren. Lille del af DOF-baselokalitet: 841075.

Ynglefuglene i Fugleværnsfondens del af Råbjerg Mose er ikke talt i år.

Svartingedal, Bornholm (22)

27,6 hektar sprækkedal, forskellige skovnaturtyper, våde enge, overdrev og tidligere agerjord. Erhvervet i 2017. DOF-baselokalitet: 403260.

Frivillig arbejdsgruppe: 7 personer.
Ynglefuglene i Svartingedal er talt primært af Jens Christensen og Lene Hjorth.

Kort om metode:

Observationerne af ynglefugle kommer hovedsageligt fra Fugleværnsfondens frivillige overvågningskorps. Overvågerne foretager 3, helst 4, totaloptællinger i yngletiden (10. april til 20. juni) og vurderer efterfølgende bearbejdede ynglepar. En del indtaster selv bearbejdede ynglepar i DOFbasen, andre indsender data på anden vis. Indtastningerne sammenholdes efterfølgende med øvrige oplysninger i DOFbasen og andre observationer, der tilgår Fugleværnsfondens sekretariat.

Metoden er beskrevet i Fugleværnsfondens overvågningsprogram: *Vejledning til overvågning på Fugleværnsfondens reservater. Fugleværnsfonden 2016. Vers. 2.0.* Programmet er anvendt i de fleste af fondens naturreservater med enkelte undtagelser: på Nyord Enge ved to uafhængige overvågningsrapporter af professionelle optællere og på Ægholm, som kun modtager ét besøg af hensyn til fuglelivet. På Roholm og i fondens

lille område i Råbjerg Mose er overvågningen desuden mere sporadisk med år i mellem.

Der gøres opmærksom på, at for enkelte naturreservater, som fx Nyord Enge og Bøvling Klit, er der ikke præcist overlap imellem DOFbasens lokalitet og Fugleværnsfondens område.

I mindst 13 naturreservater tælles også rastefugle af overvågningskorpset på månedlig basis i perioden juli – april. Opgørelsen i Fugleåret indeholder kun et forkortet uddrag af optællingerne. Fx fremgår vurderingsintervallet ikke af tabellen, men alene det maksimale antal ynglepar (mulige + sandsynlige + sikre).

Fugleværnsfonden ønsker at takke sit overvågningskorps og alle andre, som indtaster deres fugleobservationer i DOFbasen, og også de, der indberetter øvrige artsfund. Det er af stor væsentlighed for Fugleværnsfondens arbejde med at forbedre og udvikle naturreservaterne.

Det nye tårn i Gulstav Mose, 15. november 2018. Foto: Esben Eriksen

Klyde, Borreby Mose, 13. april 2018. Foto: Finn Carlsen

Vibe, Ø. Sømark, 27. marts 2018. Foto: Erik Biering

Sølvmåge, Blåvands Huk 17. november 2018. Foto: Kis Boel Guldmann

Dansk ringmærkning 2018 - Statens Naturhistoriske Museums ringmærkningsaktiviteter i Danmark

Af Jesper J. Madsen, Kjeld T. Pedersen, Mikkel Lausten, Tom S. Romdal, Jens S. Hansen og Kasper Thorup

Årets ringmærkninger

I 2018 blev der ringmærket i alt 95.660 fugle i Danmark og på Færøerne med Statens Naturhistoriske Museums ringe.

På Færøerne blev der ringmærket 7.280 fugle fordelt på 18 arter hvoraf 4 var spurvefuglearter. Det samlede antal var på et højt niveau, mens antallet af arter var meget lavt. Talrigeste mærkede arter blev lille

Hættemåge, Hjarnø, 10. juni 2018. Foto: John Frikke

Tabel 1. Genfund i udlandet, af fugle ringmærket i Danmark og behandlet af Ringmærkningscentralen i 2018.

Art	Nordsøen	Norge	Svalbard (Norge)	Sverige	Finland	Rusland	Letland	Litauen	Ukraine	Polen	Tjekkiet	Tyskland	Holland	Belgien	Storbritannien	Irland	Frankrig	Spanien	Portugal	Italien	Schweiz	Østrig	Marokko	Senegal	Guinea-Bissau	Namibia	Sydafrika	Sum
Skarv		7		4							1	141	30	1	3		51	20	3	1	8		2				272	
Hvid stork												8																8
Skestork												142	16		1		44	37	4						7			251
Kortnæbbet gås												1																1
Grågås				4								1					2											7
Canadagås		1																										1
Bramgås						2																						2
Gravand												1																1
Gråand				2																								2
Spidsand																	1											1
Ederfugl				1								2																3
Havørn				1																								1
Spurvehøg		1		1																								2
Musvåge				1								1																2
Tårnfalk															1													1
Blishøne				1																								1
Strandskade												1																1
Stor præstekrave				2								1																3
Sandløber		2																										2
Sortgrå ryle			1																									1
Almindelig ryle												1																1
Rødben															1													1
Svaleklire																	1											1
Sorthovedet måge									2							1												3
Hættemåge				2	1	1						11	62		37	3	4											121
Stormmåge				5	8				1			4	3		1													22
Sildemåge												1	4					2	1									8
Sølvmåge		1		2					6			58	67	1						1								136
Middelhavssølvmåge									1																			1
Svartbag		1		6								6	8		9		1											31
Ride				1													1											2
Splitterne				1					3			22	5	3				1								1	2	38
Fjordterne						1																		2				3
Dværgterne																								1	1			2
Alk				1																								1
Huldue																	3											3
Slørugle												1																1
Stor hornugle												1																1
Gærdesmutte												2	1															3
Jernspurv				3								4	1	2	2		1											13
Rødhals		2		2	2								1	3			6											16
Rødstjert																	1											1
Solsort				1	2							2	2		4													11
Sangdrossel								1									1	5	1									8
Vindrossel															1													1
Sivsanger														1			1											2
Rørsanger				2								2	15				1	3										23
Gærdesanger															2													2
Havesanger												1					1											2
Munk												1		3			3		1									8
Gransanger		1		1											1	1	1						2					7
Løvsanger				2										5			2											9
Fuglekonge				1									1				1											3
Rødtoppet fuglekonge													2															2
Broget fluesnapper		1																										1
Skægmejs		1																										1
Blåmejs		1		3				1				1	1															7
Stær	1	1		1																								3
Bogfinke		4		1								1			1		1											8
Kvækerfinke		1																										1
Grønirisk		2																										2
Grønsisken		2		2	1							1	1															7
Gråsisken		6		3								8	1	1														19
Dompap									1																			1
Rørspurv													1	2				2										5
Sum	1	35	1	57	14	3	1	2	1	13	1	422	212	35	67	4	130	68	10	2	8	2	2	10	1	1	2	1.105

stormsvale (6.986 fugle), takket være en stor målrettet indsats fra flere ringmærkere. Det meget lave antal ringmærkede spurvefugle skyldes primært lukningen af Helgolandsrusen på Nólsoy hvor langt de fleste småfugle blev fanget på Færøerne.

I Danmark blev der ringmærket 88.380 fugle, hvoraf 18% (15.776) var mærkninger af redeunger eller ikke-flyvefærdige unger (tabel 2). Det samlede antal fugle ringmærket i 2018 var på niveau med 2017. Antallet for 2018 var en smule over gennemsnittet for perioden 1999-2017.

I 2018 blev ringmærket i alt 181 arter i Danmark (tabel 2). For 26 arter blev der ringmærket mere end 1.000 individer, og for 62 arter blev der mærket mere end 100 individer. De tilsvarende tal for 2017 var hhv. 26 og 63 arter og i 2016 var hhv. 27 og 66 arter.

De fem talrigeste ringmærkede arter i 2018 blev gråsisk (7.927), blåmejse (5.864), musvit (5.577), rødhals (5.090) og fuglekonge (4.184). Antal ringmærkede gråsiskner i 2018 var det næsthøjeste antal på et år nogensinde i Danmark og skal ses i lyset af en massiv invasion fra midten af oktober 2017 som varede ind i 2018.

Blandt ikke-spurvefugle var de talrigeste ringmærkede arter sølvmåge (4.094), hættemåge (2.155), splitterne (1.885), sildemåge (1.522) og skarv (1.366).

Ringmærkerne

Ringmærkningscentralen (RC) udstedte i alt 184 personlige licenser i 2018 gældende til Danmark og/eller Færøerne, samt 11 gruppelicenser, 6 stationsli-

censer og 10 vildtplejestationslicenser. Siden 1999 er der i gennemsnit udstedt 186 personlige licenser årligt, varierende mellem 169 og 201. I 2018 var de personlige licenser fordelt på 80 A-licenser, 38 B-licenser, 25 C-licenser og 41 X-licenser. En licens er gældende for et år ad gangen, og alle der ringmærker fugle skal have en gyldig, personlig licens. Yderligere information om licenser findes på RCs hjemmeside (www.rc.ku.dk – side 22 i Retningslinjerne).

De 6 fugle- og ringmærkningsstationer stod for 38% af alle mærkninger i Danmark i 2018, mod 38% i 2017, 41% i 2016, 37% i 2015 og 39% i 2014. Flest fugle blev atter ringmærket på Gedser Fuglestation (12.659) efterfulgt af Skagen (7.233), Christiansø (4.864), Blåvand (4.508), Keldsnor (3.252) og Fanø (1.345).

I 2018 var atter syv ringmærkergrupper (RG) aktive i Danmark: Nordjysk RG, Nordvestjysk RG, Østjysk RG, Anholt RG, Fyns RG, Sydvestsjælland RG og Lolland-Falster-Møn RG. Flere af de mest aktive grupper er involveret i forskellige mærkningsprojekter, f.eks. CES-projektet og/eller er tilknyttet en fuglestation.

Årets genmeldinger

I 2018 blev der behandlet 2.962 genmeldinger, fordelt på 1.984 genmeldinger af fugle ringmærket i Danmark, samt 978 genmeldinger i Danmark af fugle ringmærket i udlandet (se tabel 2). For Færøerne blev der behandlet hhv. 53 og 66 genmeldinger. Genmeldingstallene indeholdt ikke aflæsninger af farveringer fra de store og

Rødhals, 5090 rødhalse blev mærket i 2018. Tvorup Klitplantage, 28. februar 2018. Foto: Poul Holm Pedersen

Tabel 2. Antal fugle ringmærket i Danmark i 2018 samt antal genmeldinger behandlet af Ringmærkningscentralen i 2018. Ekskluderet fra genfundstallene var et større antal aflæsninger af farveringe på kortnæbbet gås, knopsvane og måger, samt ringmærkernes lokale aflæsninger.

Art	Latinsk navn	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Rødstrubet lom	<i>Gavia stellata</i>					1
Sule	<i>Morus bassanus</i>					1
Skarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	1.366		1.366	333	36
Sølvhejre	<i>Ardea alba</i>					2
Fiskehejre	<i>Ardea cinerea</i>					1
Sort stork	<i>Ciconia nigra</i>					1
Hvid stork	<i>Ciconia ciconia</i>	8		8	8	15
Skestork	<i>Platalea leucorodia</i>	50		50	293	3
Knopsvane	<i>Cygnus olor</i>	45	78	123	1	2
Sangsvane	<i>Cygnus cygnus</i>				1	
Kortnæbbet gås	<i>Anser brachyrhynchus</i>				6	17
Blisgås	<i>Anser albifrons</i>		1	1		4
Dværuggås	<i>Anser erythropus</i>					4
Grågås	<i>Anser anser</i>	3		3	98	16
Canadagås	<i>Branta canadensis</i>				5	4
Bramgås	<i>Branta leucopsis</i>		1	1	2	5
Knortegås	<i>Branta bernicla</i>				1	1
Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>		1	1	1	
Pibeand	<i>Branta bernicla</i>					5
Knarand	<i>Anas strepera</i>		10	10		
Krikand	<i>Anas crecca</i>					10
Gråand	<i>Anas platyrhynchos</i>	2	70	72	43	30
Spidsand	<i>Anas acuta</i>				1	1
Troldand	<i>Aythya fuligula</i>		1	1		1
Ederfugl	<i>Somateria mollissima</i>		74	74	20	4
Fløjlsand	<i>Melanitta fusca</i>		1	1		1
Hvinand	<i>Bucephala clangula</i>					1
Toppet skallesluger	<i>Mergus serrator</i>		1	1		
Rød glente	<i>Milvus milvus</i>	27	2	29	1	
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	13		13	13	18
Rørhøg	<i>Circus aeruginosus</i>	5		5		
Hedehøg	<i>Circus pygargus</i>	15		15	1	
Duehøg	<i>Accipiter gentilis</i>	53		53	2	1
Spurvehøg	<i>Accipiter nisus</i>		75	75	6	5
Musvåge	<i>Buteo buteo</i>	1	35	36	6	3
Fjeldvåge	<i>Buteo lagopus</i>					2
Kongeørn	<i>Aquila chrysaetos</i>	3		3		
Fiskeørn	<i>Pandion haliaetus</i>		2	2		2
Tårnfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	273	24	297	12	8
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	7		7	4	10
Agerhøne	<i>Buteo lagopus</i>				1	
Fasan	<i>Phasianus colchicus</i>		1	1		
Vandrikse	<i>Rallus aquaticus</i>		3	3		
Grønbenet rørhøne	<i>Gallinula chloropus</i>		5	5	4	
Blishøne	<i>Fulica atra</i>		17	17	16	
Strandskade	<i>Haematopus ostralegus</i>	10	3	13	3	1
Klyde	<i>Recurvirostra avosetta</i>	9		9		1
Lille præstekrave	<i>Charadrius dubius</i>	2		2		1
Stor præstekrave	<i>Charadrius hiaticula</i>	29	9	38	6	23
Hvidbrystet præstekrave	<i>Charadrius alexandrinus</i>					1
Hjejle	<i>Pluvialis apricaria</i>		5	5		1
Vibe	<i>Vanellus vanellus</i>	8	1	9		1
Islandsk ryle	<i>Calidris canutus</i>		15	15		
Sandløber	<i>Calidris alba</i>		10	10	2	2
Sortgrå ryle	<i>Calidris maritima</i>		1	1	29	1
Almindelig ryle	<i>Calidris alpina</i>	5	46	51	1	5
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>	3	1	4		
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>		17	17		1
Skovsneppe	<i>Scolopax rusticola</i>		59	59	1	3
Stor kobbersneppe	<i>Limosa limosa</i>					4
Lille kobbersneppe	<i>Limosa lapponica</i>		3	3		
Småspove	<i>Numenius phaeopus</i>		1	1		
Storspove	<i>Numenius arquata</i>					1
Rødben	<i>Tringa totanus</i>	2	11	13	1	2
Svaleklire	<i>Tringa ochropus</i>		1	1	1	2
Tinksmed	<i>Tringa glareola</i>		1	1		
Mudderklire	<i>Actitis hypoleucos</i>		16	16		
Stenvender	<i>Arenaria interpres</i>		10	10		1
Almindelig kjove	<i>Stercorarius parasiticus</i>					2
Storkjove	<i>Stercorarius skua</i>					2

Art	Latinsk navn	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Sorthovedet måge	<i>Larus melanocephalus</i>	3	1	4	5	3
Hættmåge	<i>Larus ridibundus</i>	1.219	936	2.155	161	117
Stormmåge	<i>Larus canus</i>	37	280	317	29	24
Sildemåge	<i>Larus fuscus</i>	1.297	225	1.522	36	10
Sølvmåge	<i>Larus argentatus</i>	3.519	575	4.094	231	95
Kaspisk måge	<i>Larus cachinnans</i>		14	14	3	16
Middelhavssølvmåge	<i>Larus michahellis</i>				1	
Svartbag	<i>Larus marinus</i>	451	16	467	47	42
Ride	<i>Rissa tridactyla</i>				7	20
Rovterne	<i>Sterna caspia</i>	2		2		1
Splitterne	<i>Sterna sandvicensis</i>	1.576	309	1.885	94	160
Fjordterne	<i>Sterna hirundo</i>	143	176	319	6	5
Havterne	<i>Sterna paradisaea</i>	81	6	87	1	1
Dværgterne	<i>Sterna albifrons</i>	71	76	147	6	7
Sortterne	<i>Chlidonias niger</i>		1	1		
Lomvie	<i>Uria aalge</i>					1
Alk	<i>Alca torda</i>				1	
Tejst	<i>Cephus grylle</i>		16	16		1
Huldue	<i>Columba oenas</i>	633	7	640	3	
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	4	19	23	1	1
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>	1	22	23	1	
Gøg	<i>Cuculus canorus</i>		3	3		
Slørugle	<i>Tyto alba</i>	308	18	326	15	1
Stor hornugle	<i>Bubo bubo</i>	9		9	5	
Kirkeugle	<i>Athene noctua</i>	14		14	2	
Natugle	<i>Strix aluco</i>	14	5	19	2	
Skovhornugle	<i>Asio otus</i>		4	4		
Perleugle	<i>Aegolius funereus</i>	4	1	5		
Natravn	<i>Caprimulgus europaeus</i>		7	7		
Mursejler	<i>Apus apus</i>	2	1	3		
Isfugl	<i>Alcedo atthis</i>		15	15		
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	87	30	117		
Grønspætte	<i>Picus viridis</i>		1	1		
Sortspætte	<i>Dryocopus martius</i>	49	5	54	1	
Stor flagspætte	<i>Picoides major</i>		81	81		
Sanglærke	<i>Alauda arvensis</i>		1	1		1
Digesvale	<i>Riparia riparia</i>		61	61		
Landsvale	<i>Hirundo rustica</i>	1.795	859	2.654		2
Bysvale	<i>Delichon urbica</i>		40	40		
Tajgapiber	<i>Anthus hodgsoni</i>		1	1		
Skovpiber	<i>Anthus trivialis</i>		108	108	2	
Engpiber	<i>Anthus pratensis</i>		247	247		1
Gul vipstjert	<i>Motacilla flava</i>		17	17		
Hvid vipstjert	<i>Motacilla alba</i>		51	51	1	1
Silkehale	<i>Bombycilla garrulus</i>		3	3		
Vandstær	<i>Cinclus cinclus</i>		1	1		6
Gærdesmutte	<i>Troglodytes troglodytes</i>		1.732	1.732	4	2
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>		2.442	2.442	27	17
Rødhals	<i>Erithacus rubecula</i>	14	5.076	5.090	21	14
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>		102	102		
Sydlig nattergal	<i>Luscinia megarhynchos</i>		1	1		
Blåhals	<i>Luscinia svecica</i>		54	54		
Blåstjert	<i>Tarsiger cyanurus</i>		3	3		
Husrødstjert	<i>Phoenicurus ochruros</i>	5	23	28		
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	16	684	700	3	
Bynkefugl	<i>Saxicola rubetra</i>		39	39		
Sortstrubet bynkefugl	<i>Saxicola torquata</i>		12	12		
Stenpikker	<i>Oenanthe oenanthe</i>		29	29		2
Ringdrossel	<i>Turdus torquatus</i>		24	24		
Solsort	<i>Turdus merula</i>	48	2.227	2.275	34	22
Sjagger	<i>Turdus pilaris</i>		66	66	1	2
Sangdrossel	<i>Turdus philomelos</i>		1.366	1.366	8	1
Vindrossel	<i>Turdus iliacus</i>		374	374	2	
Misteldrossel	<i>Turdus viscivorus</i>	4	3	7		
Græshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>		25	25		
Flodsanger	<i>Locustella fluviatilis</i>		1	1		
Vandsanger	<i>Acrocephalus paludicola</i>		1	1		
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>		362	362	2	
Buskrørsanger	<i>Acrocephalus dumetorum</i>		1	1		
Kærsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>		601	601		1
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>		1.918	1.918	23	8
Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>		422	422		
Hvidskægget sanger	<i>Sylvia cantillans</i>		1	1		

Art	Latinsk navn	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Høgesanger	<i>Sylvia nisoria</i>		12	12		
Gærdesanger	<i>Sylvia curruca</i>		1.681	1.681	3	1
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>		1.884	1.884	3	1
Havesanger	<i>Sylvia borin</i>		993	993	6	1
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	5	2.529	2.534	9	15
Lundsanger	<i>Phylloscopus trochiloides</i>		4	4		
Nordsanger	<i>Phylloscopus borealis</i>		1	1		
Fuglekongesanger	<i>Phylloscopus proregulus</i>		1	1		
Hvidbrynet løvsanger	<i>Phylloscopus inornatus</i>		32	32		
Himalayasanger	<i>Phylloscopus humei</i>		1	1		
Brun Løvsanger	<i>Phylloscopus fuscatus</i>		4	4		
Skovsanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>		40	40		
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>		2.776	2.776	14	3
Iberisk gransanger	<i>Phylloscopus ibericus</i>		1	1		
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>		2.905	2.905	58	4
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>		4.184	4.184	3	7
Rødtoppet fuglekonge	<i>Regulus ignicapillus</i>		110	110	2	
Grå fluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	14	135	149		
Lille fluesnapper	<i>Ficedula parva</i>		40	40		
Broget fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	79	304	383	3	
Skægmejse	<i>Panurus biarmicus</i>		423	423	2	1
Halemejse	<i>Aegithalos caudatus</i>		247	247	4	5
Sumpmejse	<i>Parus palustris</i>	42	142	184		
Fyrremejse	<i>Parus montanus</i>		3	3		
Topmejse	<i>Parus cristatus</i>		90	90		
Sortmejse	<i>Parus ater</i>	31	911	942	1	
Blåmejse	<i>Parus caeruleus</i>	587	5.277	5.864	33	25
Musvit	<i>Parus major</i>	1.192	4.385	5.577	34	5
Spætmejse	<i>Sitta europaea</i>	81	99	180	1	
Træløber	<i>Certhia familiaris</i>	6	101	107		
Korttået træløber	<i>Certhia brachydactyla</i>		20	20		
Pungmejse	<i>Remiz pendulinus</i>		2	2		
Pirol	<i>Oriolus oriolus</i>		1	1		
Rødrygget tornskade	<i>Lanius collurio</i>	1	109	110		
Stor tornskade	<i>Lanius excubitor</i>		7	7		
Skovskade	<i>Garrulus glandarius</i>		23	23		
Husskade	<i>Pica pica</i>	6	3	9	1	
Nøddekrige	<i>Nucifraga caryocatactes</i>		2	2		
Allike	<i>Corvus monedula</i>	15	1	16	1	
Råge	<i>Corvus frugilegus</i>		1	1		
Krage	<i>Corvus corone</i>		1	1		1
Ravn	<i>Corvus corax</i>	7		7	1	
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	343	120	463	4	
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>	5	591	596	2	1
Skovspurv	<i>Passer montanus</i>	16	1.478	1.494	2	
Bogfinke	<i>Fringilla coelebs</i>		1.932	1.932	11	5
Kvækerfinke	<i>Fringilla montifringilla</i>		1.099	1.099	2	7
Gulirisk	<i>Serinus serinus</i>		3	3		
Grønirisk	<i>Carduelis chloris</i>		1.422	1.422	17	3
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>		156	156		
Grønsisken	<i>Carduelis spinus</i>		3.639	3.639	15	10
Tornirisk	<i>Carduelis cannabina</i>		118	118		
Bjergirisk	<i>Carduelis flavirostris</i>		1	1		
Gråsisken	<i>Carduelis flammea</i>	1	7.926	7.927	26	26
Hvidsisken	<i>Carduelis hornemanni</i>		46	46		
Lille korsnæb	<i>Loxia curvirostra</i>		4	4		
Karmindompap	<i>Carpodacus erythrinus</i>		18	18		1
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>		928	928	6	
Kernebider	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>		227	227	3	1
Dulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>		326	326		
Dværgværling	<i>Emberiza pusilla</i>		1	1		
Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>		643	643	8	1
Bomlærke	<i>Miliaria calandra</i>		1	1		
181 arter ringmærket, 132 arter genmeldt		15.776	72.604	88.380	1.984	979

omfattende farvemærkningsprojekter, bl.a. kortnæbbet gås, knopsvane og mågerne. Aflæsninger af disse arter videresendes normalt til de projektansvarlige. Endelig var der heller ikke medregnet de mange aflæsninger, som ringmærkerne foretog af fugle de selv havde ringmærket. I 2018 modtog Ringmærkningscentralen 7.771 af disse lokale aflæsninger.

Blandt genfund af fugle, som er ringmærket i Danmark, var 1.105 genmeldinger i udlandet ud af i alt 717 forskellige individer (fig. 1 & tabel 1). De 978 genfund i Danmark af fugle ringmærket i udlandet omfattede i alt 847 forskellige individer (fig. 2).

På Ringmærkningscentralens blog (<https://fuglering.sites.ku.dk/>) bringes spændende, interessante og sjove

historier fra ringmærkningsverdenen inkl. genfund. Genmelding i Danmark af ringmærkede fugle bør ske her: www.fuglering.dk

Afslutning

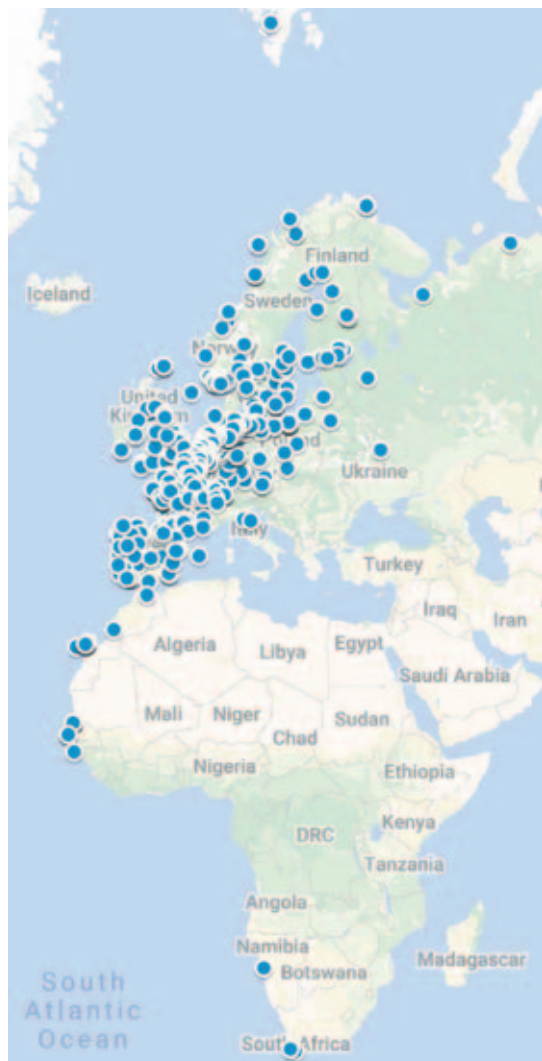
Ringmærkningscentralen vil gerne benytte lejligheden til at takke alle vore frivillige ringmærkere for deres store indsats i 2018 – stort som småt – tusind tak for hjælpen! Endvidere vil Ringmærkningscentralen takke alle, der på den ene eller anden måde har bistået ringmærkningen i 2018 bl.a. ved at støtte vores ringmærkere rundt om i landet eller ved at indsende oplysninger om fund af ringmærkede fugle.

Ringmærkningscentralens blog kan findes her: <https://fuglering.sites.ku.dk>

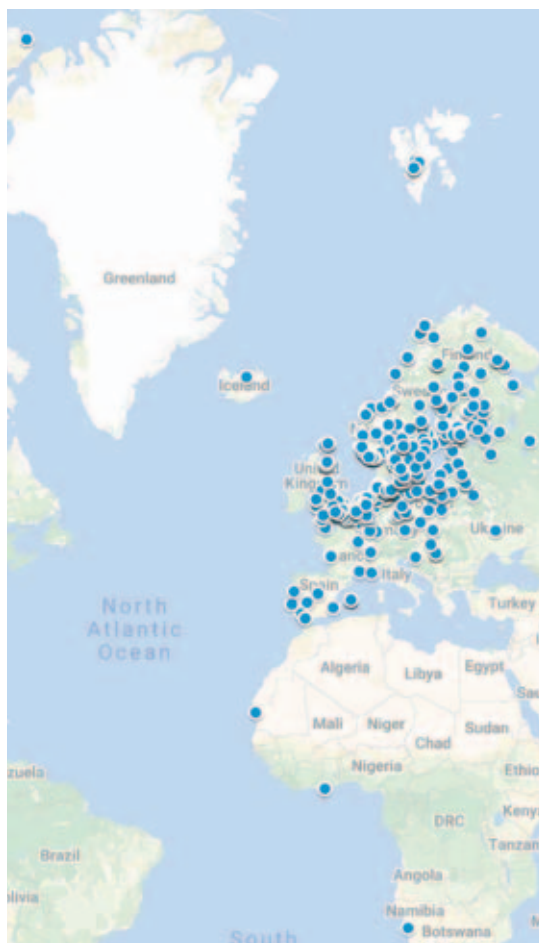
Genfund eller aflæsninger af ringmærkede fugle bør indsendes via www.fuglering.dk.

Gråsiskan, den talrigest ringmærkede art i 2018. Nivå, 21. januar 2018. Foto: Helge Sørensen

Figur 1. Den geografiske fordeling af genfund i udlandet af fugle ringmærket i Danmark, som blev behandlet af Ringmærkningscentralen i 2018 (n=1.105).

Figur 2. Den geografiske fordeling af mærkningslokaliteter for fugle ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark, som blev behandlet af Ringmærkningscentralen i 2018 (n=979).

Bynkefugl, Bølling Sø, 19. juni 2018. Foto: Carsten Gørges Laursen

Blåmejse, en af de arter der blev fanget i større antal i 2018, Vr, Sømark, 29. Marts 2018. Foto: Erik Biering

Danmarks Ringmærkerforening 2018

Af Henning Ettrup

Danmarks Ringmærkerforening består af 53 medlemmer, eller ca. 1/3 af de registrerede ringmærkerne med licens under Ringmærkningscentralen på Statens Naturhistoriske Museum – en medlemsgrænse som åbenbart ikke kan overskrides! Det betyder desværre også, at det er begrænset, hvor mange aktiviteter vi har ressourcer til at sætte i værk. Bestyrelsen består af 5 medlemmer, som i år har stået for planlægning og afholdelse af generalforsamling, årsmøde, CES-møde og ringmærkerkursus. Til bestyrelsens faste aktiviteter hører også deltagelse i bestyrelsesarbejdet omkring Skagen Fuglestation samt arbejdet i DOFs Fuglestationsudvalg.

Årsmødet, der igen i år blev afholdt på Østfyn, sker i samarbejde med Ringmærkningscentralen, og er en årlig tilbagevendende aktivitet, hvor ringmærkerne mødes og opdateres med seneste nyt fra ringmærkerfronten. Mødet krydrede med interessante indlæg fra ringmærkerne selv. Foreningens generalforsamling blev afholdt i forbindelse med mødet.

En af foreningens fornemste aktiviteter er at understøtte interessen for ringmærkning. Derfor kan foreningens medlemmer søge om tilskud til ringmærkerprojekter, primært CES (se nedenfor), som uddeles

i det omfang der er midler til det. Foreningens egne midler søges fra tid til anden suppleret med eksterne midler fra fonde ol.

Foreningen har som noget nyt, udvidet samarbejdet omkring kurser for nye ringmærkere til, foruden Ringmærkningscentralen, også at omfatte DOFs Fuglestationsudvalg. Årets kursus blev afholdt på Blåvand Fuglestation, hvor de kommende ringmærkere, under kyndig vejledning, fik lov til at gøre deres første erfaringer med spejlnetfangst og mærkning af småfugle.

Hjemmesiden (www.ringmaerkning.dk) og til dels Facebook, er den primære kontakt til og mellem medlemmerne, da det er her der bringes nyheder om ringmærkning og oplysning om foreningens aktiviteter.

Standardiseret fangst efter ynglefugle 2018

Constant Effort Site (CES) er en form for standardiseret ynglefuglefangst, hvor der foretages fangst med spejlnet 12 gange sommeren igennem (se Ettrup & Madsen 2017). Det primære formål med projektet er at registrere ændringer i overlevelse og ynglesucces blandt de almindeligt forekommende spurvefugle.

CES blev i år gennemført på 6 lokaliteter, de fire gamle (Brabrand Sø, Vestamager, Lunget på Fyn og Tømmerby Fjord på Vejlerne) og to nye (Jennes Sø på Skagen

og Tinning Mose ved Foldby i Østjylland). Den gamle lokalitet på Skagen måtte opgives efter 6 år, da der i forbindelse med naturpleje blev foretaget rydning af al vegetation i området. På www.ringmaerkning.dk under CES kan du nu se, hvad der foreligger af bearbejdede data fra de enkelte lokaliteter. En opsummering af årets fangster kan ses i nedenstående tabel, der viser årets fangede fugle fordelt på lokalitet og alder. Data består af ny-mærkede fugle, aflæste fugle fra tidligere år samt fugle mærket udenfor CES, mens gentagne fangster af allerede mærkede fugle i årets CES ikke er medtaget.

På trods af det meget kolde forår og den efterfølgende tørre og lange sommer, er der ikke stor forskel i antallet af fangede fugle i forhold til sidste år (2302 i år mod 2333 i 2017). Heller ikke på artsniveau er der de store forskelle, selv om nogle arter afviger fra det generelle billede. Således bemærkes det, at blåmejsje (142 mod 109), musvit (134 mod 109) og skægmejsje (151 mod 126) er fanget i større antal, men især kæranger (39 mod 6) og munk (123 mod 58) er steget meget, mens det modsatte er tilfældet for Løvsanger (227 mod 349) og rørspurv, der er faldet til 188 fra 314.

I tabellen er tilføjet procentandelen af juvenile (1k) fugle, hvor der blev fanget mere end 30 fugle årligt i de seneste 3 år. Som det fremgår, er der fra 2017 til 2018 ikke de store variationer, mens der over 3-årsperioden fanges en stigende andel ungfugle hos sivsanger, gransanger, munk og tornsanger (se tabellen).

Foreningen yder fortsat tilskud til opstart af nye CES-lokaliteter, da det stadig er ambitionen, at der i Danmark skal være mindst 10 lokaliteter. Et stort ønske er det også at få opdateret en samlet bearbejdning af det indsamlede materiale.

Afsluttende skal CES-mærkerne takkes for den kæmpe indsats, det er at ringmærke sommeren igen. De tjekker vejrudsigter, koordinerer fangster, står op længe før solen, sætter spejlnet op og sidst men ikke mindst tilrettelægger deres ferie, så projektet kan holdes i gang.

Litteratur

- Ettrup, H. & Madsen, J.J. 2017: Standardiseret ynglefuglefangst i Danmark. Debat. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 111 (2017): 121-122.

Munk, antallet af fangede munke blev fordoblet i 2018, Skagen, 13. maj 2018. Foto: Carsten Gørges Laursen

Årets fangede fugle fordelt på lokalitet og alder. Data består af nymærkede fugle, aflæste fugle fra tidligere år samt fugle mærket udenfor CES, mens gentagen fangst af allerede mærkede fugle i årets CES ikke er medtaget. "Andet" omfatter foruden adulte fugle enkelte 1k+ fugle og fugle med uoplyst alder. Under "Alle fangede" er medtaget årets genfangster.

	Vestamager		Lunget		Brabrand Sø		Tømmerby Fjord		Jennes Sø		Tinning Krat		Sum		TOTAL	2018 % 1k	2017 % 1k	2016 % 1k
	1k	andet	1k	andet	1k	andet	1k	andet	1k	andet	1k	andet	1k	andet				
Spurvehøg									1				0	1	1			
Vandrikse							1						0	1	1			
Sortspætte											1		0	1	1			
Stor Flagspætte	1	1	1	3	1								3	4	7			
Isfugl					1		2	3					3	3	6			
Rødrygget Tornskade							4	3					4	3	7			
Skovskade										1		2	0	3	3			
Sortmejse									1				1	0	1			
Topmejse									3				3	0	3			
Sumpmejse			2	2							2	4	4	6	10			
Blåmejse	24	16	11	5	49	11	14	6	4			2	102	40	142	72,1	77,6	62,8
Musvit	25	10	10	11	38	14	9	1	13	2		1	95	39	134	69,5	66,7	69,6
Skægmejse					6	14	73	58					79	72	151	52,3	71,4	43,5
Spætmejse				2									0	2	2			
Græshoppesanger		3											0	3	3			
Gulbug			1				1	1	2				2	3	5			
Sivsanger					19	11	17	8					36	19	55	65,5	60,0	56,0
Kærsanger	1	1	1	2	15	11	4	2	1	1			22	17	39			
Rørsanger		2	2	2	72	32	132	81	7	7			213	124	337	63,8	48,2	55,0
Bysvale							2	1					2	1	3			
Landsvale							2	1					2	1	3			
Løvsanger	45	76	4	11	18	10	23	3	24	63			114	163	277	47,4	49,4	48,3
Gransanger	33	11	40	19	47	8	1	4	17	8		1	138	51	189	74,2	71,8	13,2
Halemejse sp.	10	10	10	5	2	1							22	16	38			
Munk	3	1	36	40	9	8	1	1	1	19	1	3	51	72	123	49,5	44,2	29,2
Havesanger		4	4	7	1	2		1		4			5	18	23	26,3	28,3	34,8
Gærdesanger	6	7		6	1	2	3	11	5	8			15	34	49	27,8	41,4	40,5
Tornsanger	3	5	3			2	34	13	11	11			51	31	82	66,7	50,8	31,5
Parktræløber				1									0	1	1			
Gærdesmutte	7	5	10	8	8	5	8	4		5		4	33	31	64	60,0	65,7	53,5
Grå Fluesnapper	9	1	1	2						1			10	4	14			
Rødhals	3		7	7					1	8	3	9	14	24	38	58,8	64,5	43,3
Nattergal			8	6		1							8	7	15			
Blåhals, Sydlig					1		3	4					4	4	8			
Broget Fluesnapper	2									3			2	3	5			
Rødstjert	2	5	2	4		1	1			5			5	15	20			
Bynkefugl					1			1					1	1	2			
Sangdrossel			4	8				2				2	4	12	16			
Solsort			21	27	1	10		1	1	5	1	14	24	57	81	36,7	24,1	31,7
Jernspurv			3	9		2	1			2			4	13	17			
Skovspurv					2		21	2					23	2	25			
Skovpiber	4	5											4	5	9			
Gul Vipstjert							1						1	0	1			
Hvid Vipstjert				2			3	1					3	3	6			
Bogfinke	1	2	5	9					1	6		1	7	18	25			
Dompap			6	2								2	6	4	10			
Grønirisk				3	5	3	2		1				8	6	14			
Gråsisken				1	11	10		1		1			11	13	24			
Kernebider										2			0	2	2			
Stillits						2		1					0	3	3			
Gulspurv				1			6	12					6	13	19			
Rørsurv	5	5		1	27	21	80	49					112	76	188	59,6	60,5	49,0
Sum	184	170	192	206	335	181	447	277	92	165	7	46	1257	1045				
Total, nyfangede		354		398		516		724		257		53			2302	54,6	54,9	48,8
Alle fangede		407		464		559		841		279		84			2634			
Antal arter fanget		21		31		27		33		26		13			52			

Brushøns

Tekst: Jens Gregersen

Fotos: Erik Biering

Det er ikke brushøns som yngler i Danmark som Erik Biering har mødt på Værnengene i Ringkøbing Fjord 8. maj 2018.

Brushøns var engang udbredte på enge næsten overalt i landet. I dag yngler der brushøns på meget få lokaliteter, flest på Tipperne og Vejlerne. På Værnengene er den sandsynligvis borte som ynglefugl, men hundreder af brushøns raster på deres vej til de nordlige ynglepladser i Lapland og Rusland.

Brushøns har hos os, og i Tyskland og Holland, været tilknyttet ferske græssede enge i kulturlandskabet. Der findes masser af steder hvor brushøns synes at kunne yngle, men selv målrettede plejeforanstaltninger har været nytteløse. Også på de nordlige naturlige ynglehabitater sker der en tilbagegang. Dog er verdens bestand af brushøns fortsat meget stor – der er tale om millioner af fugle. Udbredelsen strækker sig fra Vesteuropa helt til Beringshavet. Arten er kendt for at have stor gavn af rismarker i vinterkvarterne, knyttet til ferskvand i flodmundinger med mudderflader.

Den var tidligere, her i landet kendt for, at den kunne træffes talrigt på særdeles næringsrige stærkt forurenede steder som kloakudløb og slambassiner.

Billederne fra Værnengene viser, at skulle brushønsene forsvinde som dansk ynglefugl, vil den sandsynligvis fortsat vise sig på træk – og vise sig fra sin spektakulære side. I begyndelsen af maj tager hannerne altid forskud på deres umiddelbare voldsomme dans – i sit fulde skrud – deres uendeligt spraglede dragter. Og som her med besøg af parringsvillige hunner.

Skarvens ynglekolonier i 2018

Af Thomas Bregnballe og Jacob Sterup, Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

Indledning

Rederne i de danske skarvkolonier bliver talt op hvert år, fordi Miljøstyrelsen gerne vil følge, hvordan ynglebestanden udvikler sig. Det er Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE) ved Aarhus Universitet, der koordinerer tællingerne. En række frivillige ornitologer deltager i optællingerne, hvoraf langt de fleste har

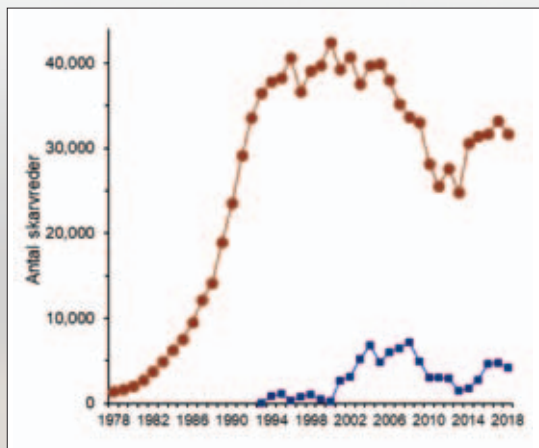
flere års erfaring i at tælle skarvreder, og det gælder især ved tællingen af de større kolonier som foretages af ornitologer med mange års erfaring. Tællingerne gennemføres så vidt muligt på det tidspunkt af foråret, hvor antallet af reder formodes at kulminere. Oplysninger om nye forsøg på kolonidannelse findes i nogle tilfælde via DOFbasen.

Skarvkoloni, Bornholms eneste, Hundsemyre, 25. november 2018. Foto: Sune Riis Sørensen

Status og udvikling

Optællingerne i 2018 viste, at ynglebestanden var gået lidt tilbage i forhold til de foregående år. I 2018 registreredes der således 31.708 skarvreder i Danmark. Dette svarede til en tilbagegang på 1478 reder (4,5 %) i forhold til 2017. Udviklingen i bestanden fra 1978 til 2018 er vist i Fig. 1.

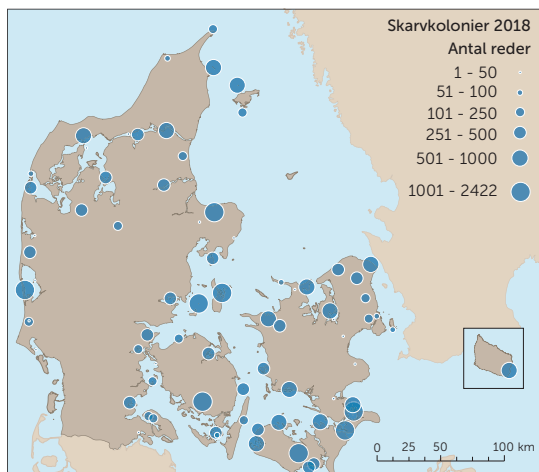

Udviklingen i antallet af skarvreder i Danmark fra 1979 til 2018. Antallet af reder, hvor skarver blev forhindret i at få unger, er vist med den nederste kurve - dette antal indgår i det samlede antal reder.

Tabel 1. Antal skarvreder optalt i de enkelte kolonier i Danmark i 2018.

Region	Lokalitet	2018
Vestlige Jylland	Havrvig Polde	1839
	Svingel Engso	390
	Storeholm, Filsø Mellemsø	195
	Klægbanken	127
	Kytterup Enge	49
	Aagesholm, Filsø Søndersø	8
	Langli	6
Limfjorden	Melsig	971
	Flyndersø	471
	Rønland Sandø	373
	Rønholm	332
	Rotholmene	291
	Hald Sø	210
	Agger Tange	88
	Troldholmene	12
	Ejerslev Røn	9
Nordlige Kattegat	Fuglsø Mose	1227
	Hirsholmene	876
	Ndr. Rønner	650
	Rørdal Lergrave	572
	Kielstrup Sø	350
	Toftesø	240
	Skagen Nordstrand	148
	Sdr. Rønner	130
	Hirtshals	70
	Vesterkær ved Ringsø, Pindstrup	10
Sydvestlige Kattegat	Stavns Fjord	2422
	Svanegrunden	1346
	Rands Fjord	284
	Vorsø	274
	Vigelsø	268
	Vængesø	265
	Mågeøerne	207
Rugård Sø	3	
Lillebælt og sydlige Fyn	Brændegård Sø	1384
	Ll. Græsholm ved Bredholm	472
	Vresen	392
	Hopsø	358
	Botoft Skovmose, Langeland	221
	Olde Nor	205
	Kidholmene	190
	Bundsø, Als	149
	Småholmene	131
	Grensholm, Det Sydfynske Øhav	59
	Føns Vang, SV for Nørre Aaby	48
Gråsten Slotssø	5	
Nordlige Sjælland	Hovvig	756
	Hellebæk Skov	637
	Saltbækvig Sydøst	595
	Selsø	509
	Højbjerg Skov, Korsør	470
	Skarresø	422
	Holløse Bredning/Ellemosen	406
	Esrum Sø	343
	Damhussøen	199
	Vaserne	156
	Peberholm, Øresund	81

Figur 2. Størrelse og placering af de danske skarvkolonier i 2018.

Cirklernes størrelse svarer til antallet af optalte reder.

I forhold til året før gik bestanden i 2018 tilbage i Vestjylland og Sydøstlige Danmark. I begge regioner var tilbagegangen på ca. 21 % efter flere års fremgang. Til gengæld var der stor fremgang i 'Sydvestlige Kattegat', hvor der var 21 % flere skarver end i 2017. I 'Nordlige Sjælland' gik bestanden frem med 7 % og i 'Lillebælt og Sydfynske Øhav' med 6 %. I regionerne 'Limfjorden' og 'Nordlige Kattegat' var fremgangen i forhold til 2017 på under 3 %.

I rapporten om ynglebestanden af skarver i Danmark i 2018 (Bregnballe & Sterup 2018) er udviklingen i regionerne og i de enkelte kolonier nøjere beskrevet.

Kolonierne

Antallet af reder optalt i de enkelte kolonier er angivet i Tabel 1. Koloniernes udbredelse og omtrentlige størrelse er vist på kortet i Figur 2.

Region	Lokalitet	2018
	Sortedamssøen	74
	Overby, Sjællands Odde	67
	Bognæs	35
	Gudmindrup	1
	Snoldelev Mose	1
	Lille Tårnby, Tryggevejle Ådal	1
Sydøstlige Danmark	Maribo Søndersø	1444
	Malurtholm	1214
	Tyreholm	1188
	Ormø	810
	Nakskov Fjord	683
	Ægholm	653
	Rågø Sande	623
	Dyrefod	541
	Hundsemyre, Bornholm	524
	Ålholm	380
	Lindholm, Sydlolland	287
	Vensholm	278
Even Sø	3	

Antallet af lokaliteter, som havde ynglekolonier af skarver, var i 2018 på 76, hvilket var fire færre end i 2017.

I 2018 var der ni lokaliteter, som efter at have huset ynglende skarver i et eller flere år, blev opgivet som yngleplads. Flere af disse var små og ret nye kolonier og nogle af kolonierne havde været udsat for regulering. Skarver gjorde forsøg på at danne nye kolonier på to lokaliteter, hvor der ikke tidligere havde ynglet skarver. På yderligere tre lokaliteter var der igen – efter nogle års fravær – yngleforsøg. Disse i alt fem 'nye' kolonier havde tilsammen blot 25 reder.

Som i de foregående år var kolonien i Stavns Fjord på Samsø den største med 2.422 reder (en fremgang på over 20 % i forhold til året før). Den næststørste koloni var Havrvig Polde i Ringkøbing Fjord med 1.839 reder. Herefter fulgte Maribo Sønderlø (1.444 reder), Brændegård Sø (1.384 reder) og Svanegrunden (1.346 reder). Den gennemsnitlige kolonistørrelse var i 2018 på 416 reder pr. koloni, og dette tal har ligget ret konstant omkring 400 siden 2010.

Forvaltende tiltag i kolonier i 2018

Hvert år gennemfører Naturstyrelsen indgreb i nogle bestemte danske skarvkolonier, hvor der er særligt store bekymringer for, at skarverne vil kunne skade fiskebestandene og dermed muligvis fiskeriet. Tiltagene finder sted for at undgå, at skarverne får succes med at etablere nye kolonier, og for at begrænse størrelsen af

nogle af de eksisterende kolonier. I nogle af kolonierne, hvor skarverne har rede på jorden, består indgrebet i at sprøjte madolie på æggene, så de ikke klækker.

I 2018 blev der efter tilladelse fra Naturstyrelsen gennemført forvaltende tiltag i 18 skarvkolonier. I ni af kolonierne foretog Naturstyrelsen selv reguleringen, mens den blev foretaget af private lodsejere i de øvrige ni kolonier. Indgrebene berørte i alt 4.249 reder, svarende til 13 % af alle skarvreder i Danmark i 2018. Både det samlede antal regulerede reder og den regulerede andel af det samlede antal reder var på niveau med 2016 og 2017. I perioden 2010-2015 var antallet af regulerede reder væsentligt lavere (Fig. 1).

I 3.387 reder fordelt på 12 kolonier blev æggene olieret. I 780 reder fordelt på to kolonier blev der prikket hul i æggene, og i kolonien Botofte Skovmose på Langeland blev 30 reder fjernet. Herudover blev ynglefluglene i kolonien Kytterup Enge ved Nissum Fjord skræmt bort. Desuden blev der ved enkelte kolonier nedlagte voksne fugle i forbindelse med forsøg på bortskræmning.

Referencer

- Bregnballe, T. & Sterup, J. 2018. Danmarks ynglebestand af skarver 2018. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 40 s. - Teknisk rapport fra DCE Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 125. <http://dce2.au.dk/pub/TR125.pdf>

Skarv, Gilleleje, 10. marts 2018. Foto: Erik Biering

Rovfugletrækket 2018

Samlet og redigeret af Rene Christensen og Peter Lange

Skagen

For kommentarer, se under beretningen fra Skagen Fuglestation her i Fugleåret 2018.

Nordøstdjursland

Data indsamlet af Jørgen Staarup Christensen.

Der er primært talt rovfugletræk ved Gjerrild Nordstrand med en fin dækning hele foråret, imens der igen i år var lavere aktivitetsniveau på det øvrige Nordøstdjursland

Det blev til ny rekord-forekomst for sort glente, rød glente, havørn, rørhøg og tårnfalk og fine træktotaller for næsten alle øvrige rovfugle, dog blev det et decideret bundår for blå kærhøg, og steppehøg blev kun observeret i baglandet. Der henvises til beretningen fra Gjerrild Fuglestation her i Fugleåret 2018.

Blåvand

Data indsamlet og bearbejdet af Bent Jacobsen.

Rovfugletrækket ved Blåvand viser nogle år store udsving. Med 97 røde glenter blev den tidligere rekord nærmest tidoblet. Flere arter ligger under middel, hvilket uden tvivl skyldes at efteråret var domineret af vestlige vinde. På positiv siden var musvåge- og fjeldvågetrækket, hvor disse arter nogle år nærmest ikke ses trække. Vandrefalk og rørhøg ligger under middel, hvorimod spurvehøg ligger i den høje ende.

Langeland

Data indsamlet og bearbejdet af Jacob Sterup.

Der var en fin dækning af efterårstrækket gennem det meste af sæsonen med dækning af de fleste gode trækdage. Sæsontotalerne var over middel for stort set alle arter. Det blev til nye sæsonrekorder for sort og

rød glente, og også for hvepsevåge og musvåge var totalerne væsentligt over middel. Se også beretningen fra Keldsnor Fuglestation her i Fugleåret 2018.

Rørvig

Data bearbejdet af Jørgen Hulbæk Christiansen.

For yderligere kommentarer, se <https://rfst.dk/wiki/doku.php?id=rapp:2018:rov> og beretningen fra Rørvig Fuglestation her i Fugleåret 2018.

Halsnæs

Data indsamlet og bearbejdet af Michael Trasborg.

2018 ligner 2017 en del mht. til felttimer/bemanding i felten. Det var hovedsageligt aktiviteter i weekenderne, ferier samt eftermiddage der ligger til grund for årets tal.

Foråret: Antal fugle var under gennemsnit. Af fåtallige/sjældne arter kan der fra foråret nævnes en kongeørn, som blev vinterens og forårets store tilløbsstykke, den sås flere gange trækforsøgende. Fra foråret bemærkes også sort glente, steppehøg, hedehøg og aftenfalk.

Efteråret: Antal fugle var over gennemsnit, og det blev til flere sæsonrekorder, rød glente, blå kærhøg, dværgfalk og vandrefalk.

Gilleleje

Data indsamlet af Mathias Blicher Bjerregård.

Hellebæk

Data indsamlet og bearbejdet af Steen Søgaard.

Forår: Med lidt over 10.000 rovfugle blev sæsonen pæn, men også begunstiget af østlige eller svage vinde. Set i forhold til gennemsnit 1980-2017 kom sæsonen til at ligne mange af de foregående sæsoner med samme

Rovfugletrækket forår 2018.

FORÅR	Skagen	NØ Djursland	Rørvig	Halsnæs	Gilleleje	Hellebæk	Hyllekrog
Hvepsevåge	3635	772	473	266	212	262	196
Sort Glente	107	19	4	5	4	11	11
Rød Glente	385	572	208	96	95	204	153
Havørn	135	40	44	29	13	55	32
Rørhøg	416	149	158	89	91	87	79
Blå Kærhøg	222	14	46	11	20	41	11
Steppehøg	38	2	6	3	1	7	2
Hedehøg	19	1	2	1	0	0	0
Duehøg	23	7	13	5	1	2	0
Spurvehøg	3134	1184	753	564	1303	821	326
Kongeørn	0	0	0	1	1	1	0
Lille Skrigeørn	1	0	0	0	0	0	0
Musvåge	5682	5753	1823	920	673	8329	1706
Fjeldvåge	334	34	254	124	119	62	4
Fiskeørn	499	65	127	41	102	148	28
Tårnfalk	1348	245	112	88	169	39	29
Aftenfalk	72	3	4	4	8	0	0
Dværgfalk	262	48	36	15	41	29	7
Lærkefalk	341	52	115	38	71	11	3
Vandrefalk	201	36	37	13	9	18	7

Havørne over skarvreder, Føns 20. februar 2018. Foto: Kis Boel Guldmann

trend for mange arter. Over gennemsnit blev sort glente, rød glente, havørn og steppehøg. Gennemsnitlig (med små udsving) blev spurvehøg, musvåge fiskeørn, tårnfalk, dværgfalk, vandrefalk og kongeørn. Under gennemsnit blev hvepsevåge, blå kærhøg, hedehøg (ingen fugle), duehøg, fjeldvåge og lærkefalk.

Efterår: Kvantitativt blev det en sæson under middel. Det blev til ca. 10.000 trækkende rovfugle, set i forhold til et gennemsnit på ca. 17.000 rovfugle. Det relativt lave antal skyldes primært musvåge, som for 6. år i træk sås i antal betydeligt under gennemsnittet.

Set i forhold til gennemsnit 1980-2017 lignede sæsonen mange af de foregående sæsoner med samme trend for mange arter. Antal over gennemsnit blev noteret for rød glente, sort glente og vandrefalk. Gennemsnitlige antal havde havørn, fiskeørn og lærkefalk. Antal under gennemsnit blev noteret for hvepsevåge, rørhøg, blå kærhøg, duehøg, spurvehøg, musvåge, fjeldvåge, tårnfalk og dværgfalk.

Stevns

Data indsamlet og bearbejdet af Tim Andersen.

Der var 60 dage med fuld dækning og 8 dage med

delvis dækning. Der var ny sæsonrekord for fiskeørn og ny dagsrekord for steppehøg

Gedser Odde

Data samlet og bearbejdet af Bo Kayser.

For træktalet se <https://www.gedserfuglestation.dk/resultater/traektaelling/arsresultater-traektaelling>

Hyllekrog

Data indsamlet og bearbejdet af Preben Berg.

Forår: For kommentarer se under beretningen fra Hyllekrog i afsnittet om fuglestationer.

Efterår: Rovfugledata foreligger fra i alt 56 dage: august 12, september 19, oktober 23 og november 2.

Bemærk, at der som vanligt var svingende observationstider, samt at tilfældige observationer er påført på dage uden egentlig trækdækning (typisk dage uden tidsangivelser). Desuden var der besøg på lokaliteten på et ukendt antal ekstra dage, hvor der ikke blev registreret nogle trækkende rovfugle. Trækobservationerne blev typisk gjort ved Store Brunddrag eller Fyrrelunden/Drummeholm. Websiden Fugle og Natur er atter gennemgået for rovfugleobservationer, men som vanligt uden at tilføje noget nyt.

Rovfugletrækket efter 2018.

EFTERÅR	Blåvand	Sydlangeland	Rørvig	Halsnæs	Hellebæk	Stevns	Gedser	Hyllekrog
Hvepsevåge	1	1758	26	94	358	4208	1297	2193
Sort Glente	0	17	0	0	2	76	6	6
Rød Glente	97	908	14	36	72	3222	361	374
Havørn	5	9	8	8	8	78	31	8
Rørhøg	23	407	23	27	42	1142	175	194
Blå Kærhøg	41	72	25	42	19	224	48	25
Steppehøg	0	4	0	0	2	40	3	4
Hedehøg	0	1	0	0	0	6	0	2
Duehøg	3	0	0	3	3	18	0	0
Spurvehøg	374	4291	148	531	838	13952	3672	1711
Kongeørn	0	0	1	0	1	4	0	0
Lille Skrigeørn	0	1		0	0	0	0	1
Musvåge	74	8958	773	2321	8290	11176	790	1401
Fjeldvåge	12	63	31	67	14	502	332	72
Fiskeørn	4	114	14	21	35	418	85	74
Tårnfalk	235	519	42	43	20	898	756	137
Aftenfalk	0	4	0	1	0	4	1	0
Dværgfalk	30	117	5	24	17	162	101	35
Lærkefalk	0	58	6	6	4	94	108	26
Vandrefalk	10	32	10	17	16	52	3	5

Artsindex

Index henviser til omtale af arterne i afsnittene: Årsrapporten, Rovfugletrækket, SU-rapporten (dog ikke forkastede sager og ikke-færdigbehandlede sager), Nye/sjældne arter for Danmark, Projekt ørne, og Projekt hedehøg. Navnegruppens artsliste er benyttet som reference for de latinske navne.

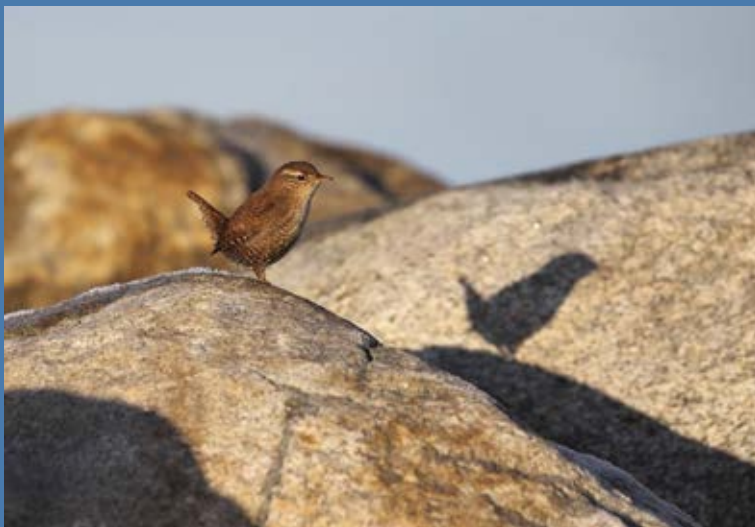
Aftenfalk, <i>Falco vespertinus</i>	101	Hjejl, <i>Pluvialis apricaria</i>	58
Alk, <i>Alca torda</i>	71	Hjelmkallesluger, <i>Lophodytes cucullatus</i>	161
Almindelig kjove, <i>Stercorarius parasiticus</i>	74	Hortulan, <i>Emberiza hortulana</i>	124
Almindelig ryle, <i>Engryle, Calidris alpina schinzii</i>	64	Hvid stork, <i>Ciconia ciconia</i>	53
Almindelig skråpe, <i>Puffinus puffinus</i>	52	Hvid vipstjert, sortrygget, <i>Motacilla alba yarrellii</i>	119
Amerikansk hjejl, <i>Pluvialis dominica</i>	151	Hvidbrynet løvsanger, <i>Phylloscopus inornatus</i>	109
Amerikansk krikand, <i>Anas carolinensis</i>	43	Hvidbrystet præstekrave, <i>Charadrius alexandrinus</i>	59
Amerikansk sortand, <i>Melanitta americana</i>	150	Hvidhalset fluesnapper, <i>Ficedula albicollis</i>	116
Armensk Måge, <i>Larus armenicus</i>	152	Hvidnæbbet lom, <i>Gavia adamsii</i>	49
Atlingand, <i>Anas querquedula</i>	41	Hvidrygget ryle, <i>Calidris fuscicollis</i>	151
Balearskråpe, <i>Puffinus mauretanicus</i>	153	Hvidsiskan, <i>Acanthis hornemanni</i>	121
Biæder, <i>Merops apiaster</i>	99	Hvidskægget sanger, <i>Sylvia cantillans albistriata</i>	158
Bjerglærke, <i>Eremophila alpestris</i>	105	Hvidskægget sanger, <i>Sylvia cantillans cantillans</i>	129, 158
Bjergpiber, <i>Anthus spinoletta</i>	117	Hvidvinget korsnæb, <i>Loxia leucoptera</i>	123
Blisgås, grønlandsk, <i>Anser albifrons flavirostris</i>	38	Hvidvinget måge, <i>Larus glaucooides</i>	80
Blå glente, <i>Elanus caeruleus</i>	153	Hvidvinget terne, <i>Chlidonias leucopterus</i>	85
Blå kærhøg, <i>Circus cyaneus</i>	89	Hvidøjet and, <i>Aythya nyroca</i>	149
Blåhals, nordlig (svecica), <i>Luscinia svecica svecica</i>	113	Hærfugl, <i>Upupa epops</i>	95
Blåhals, sydlig (cyanecula), <i>Luscinia svecica cyanecula</i>	113	Høgesanger, <i>Sylvia nisoria</i>	110
Blåstjert, <i>Tarsiger cyanurus</i>	159	Indisk gås, <i>Anser indicus</i>	36
Bonapartemåge, <i>Chroicocephalus philadelphia</i>	151	Isfugl, <i>Alcedo atthis</i>	100
Bramgås, <i>Branta leucopsis</i>	35	Islom, <i>Gavia immer</i>	48
Brilleand, <i>Melanitta perspicillata</i>	149	Jagtfalk, <i>Falco rusticolus</i>	155
Broget fluesnapper, <i>Ficedula hypoleuca</i>	115	Karmindompap, <i>Erythrina erythrina</i>	120
Brun løvsanger, <i>Phylloscopus fuscatus</i>	153	Kap Verde-petrel, <i>Pterodroma feae</i>	131
Brushane, <i>Calidris pugnax</i>	62	Kaspisk måge, <i>Larus cachinnans</i>	80
Buskrørsanger, <i>Avrocephalus dumetorum</i>	157	Kejserørn, <i>Aquila heliaca</i>	154
Canadagås, <i>Branta canadensis</i>	36	Kirkeugle, <i>Athene noctua</i>	92
Citronvipstjert, <i>Motacilla citreola</i>	159	Knarand, <i>Anas strepera</i>	42
Damklire, <i>Tringa stagnatilis</i>	69	Knortgås, sortbuget, <i>Branta bernicla nigricans</i>	35
Drosselrørsanger, <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	108	Kohejre, <i>Bubulcus ibis</i>	153
Dværgcanadagås, <i>Branta hutchinsii</i>	162	Kongeederfugl, <i>Somateria spectabilis</i>	39
Dværggås, <i>Anser erythropus</i>	38	Kongeørn, <i>Aquila chrysaetos</i>	88, 226
Dværgmåge, <i>Hydrocoleus minutus</i>	77	Korttået lærke, <i>Calandrella brachydactyla</i>	155
Dværgryle, <i>Calidris minuta</i>	65	Krumnæbbet ryle, <i>Calidris ferruginea</i>	63
Dværgterne, <i>Sternula albifrons</i>	81	Kvækerfinke, <i>Fringilla montifringilla</i>	119
Dværgværling, <i>Schoeniclus pusilla</i>	124	Kærløber, <i>Calidris falcinellus</i>	62
Ellekrage, <i>Coracias garrulus</i>	154	Lattermåge, <i>Leucophaeus atricilla</i>	151
Enkeltbekkasin, <i>Lymnocyptes minimus</i>	66	Lapværling, <i>Calcarius lapponicus</i>	123
Engsnarre, <i>Crex crex</i>	47	Lille flagspætte, <i>Dendrocopos minor</i>	98
Fiskeørn, <i>Pandion haliaetus</i>	87, 221	Lille fluesnapper, <i>Ficedula parva</i>	114
Flodsanger, <i>Locustella fluviatilis</i>	108	Lille gulbug, <i>Iduna caligata</i>	157
Fuglekongesanger, <i>Phylloscopus proregulus</i>	109	Lille kjove, <i>Stercorarius longicaudus</i>	73
Fyrremejse, <i>Poecile montanus</i>	104	Lille præstekrave, <i>Charadrius dubius</i>	59
Grønspætte, <i>Picus viridis</i>	97	Lille skallesluger, <i>Mergellus albellus</i>	40
Gråmåge, <i>Larus hyperboreus</i>	80	Lille skrigeørn, <i>Clanga pomarina</i>	88, 151
Gråsejler, <i>Apus pallidus</i>	150	Lille stormsvale, <i>Hydrobates pelagicus</i>	49, 152
Gul vipstjert, gulhovedet, <i>Motacilla flava flavissima</i>	119, 159	Lomvie, <i>Alca aalge</i>	73
Gulbrynet værling, <i>Emberiza chrysophrys</i>	126, 161	Lunde, <i>Fratricula arctica</i>	70
Gulirisk, <i>Serinus serinus</i>	123	Lundsanger, <i>Phylloscopus trochiloides</i>	110
Halsbåndstroidand, <i>Aythya collaris</i>	149	Mallemuk, <i>Fulmarus glacialis</i>	50
Havørn, <i>Haliaeetus albicilla</i>	90, 223	Markpiber, <i>Anthus campestris</i>	118
Hedehøg, <i>Circus pygargus</i>	90, 228	Mellemflagspætte, <i>Dendrocopos medius</i>	155
Hedelærke, <i>Lullula arborea</i>	105	Mellemkjove, <i>Stercorarius pomarinus</i>	75
Hellig ibis, <i>Threskiornis aethiopicus</i>	162	Middelhavstenpikker, <i>Oenanthe hispanica</i>	159
Himalayasanger, <i>Phylloscopus humei</i>	156	Middelhavssølvmåge, <i>Larus michahellis</i>	79
		Mongolsk piber, <i>Anthus godlewskii</i>	160

Artsindex

Mosehornugle, <i>Asio flammeus</i>	93	Sortstrubet bynkefugl, <i>Saxicola torquatus</i>	116
Natrvn, <i>Caprimulgus europaeus</i>	46	Sortterne, <i>Chlidonias niger</i>	86
Nilgås, <i>Alopochen aegyptiaca</i>	40	Spidsand, <i>Anas acuta</i>	43
Nonnestenpikker, <i>Oenanthe pleschanka</i>	159	Splitterne, <i>Sterna sandvicensis</i>	86
Nordisk lappedykker, <i>Podiceps auritus</i>	43	Stellersand, <i>Polysticta stelleri</i>	149
Nordsanger, <i>Phylloscopus borealis</i>	156	Stendrossel, <i>Monticola saxatilis</i>	159
Nøddekrige, <i>Nucifraga caryocatactes</i>	103	Stenvender, <i>Arenaria interpres</i>	61
Odinshane, <i>Phalaropus lobatus</i>	69	Steppehøg, <i>Circus macrourus</i>	89
Parktræløber, <i>Certhia brachydactyla</i>	111	Stor hornugle, <i>Bubo bubo</i>	94
Perleugle, <i>Aegolius funereus</i>	92	Stor kobbersneppe, almindelig, <i>Limosa limosa limosa</i>	61
Pibeand, <i>Anas penelope</i>	42	Stor kobbersneppe, Islandsk, <i>Limosa limosa islandica</i>	60
Pibesvane, <i>Cygnus columbianus</i>	32	Stor korsnæb, <i>Loxia pytyopsittacus</i>	121, 166
Pirol, <i>Oriolus oriolus</i>	102	Stor skallesluger, <i>Mergus merganser</i>	40
Plettet rørvagtel, <i>Porzana porzana</i>	47	Stor skrigeørn, <i>Clanga clanga</i>	154
Pomeransfugl, <i>Charadrius morinellus</i>	58	Stor stormsvale, <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	50
Pungmejse, <i>Remiz pendulinus</i>	105	Stor tornskade, <i>Lanius excubitor</i>	103
Ride, <i>Rissa tridactyla</i>	76	Storkjove, <i>Stercorarius skua</i>	75
Ringdrossel, <i>Turdus torquatus</i>	116	Storpipber, <i>Anthus richardi</i>	118
Rosenbrystet tornskade, <i>Lanius minor</i>	155	Storspove, <i>Numenius arquata</i>	60
Rosenstær, <i>Pastor roseus</i>	112	Stribet ryle, <i>Calidris melanotos</i>	66, 151
Rovterne, <i>Hydroprogne caspia</i>	84	Stylteløber, <i>Himantopus himantopus</i>	58
Rustand, <i>Tadorna ferruginea</i>	40	Svaleklire, <i>Tringa ochropus</i>	67
Rød glente, <i>Milvus milvus</i>	91	Sydlig nattergal, <i>Luscinia megarhynchos</i>	113
Rødhalsed gås, <i>Branta ruficollis</i>	35	Sædgås, Tajgasædgås, <i>Anser fabalis fabalis</i>	37
Rødhovedet and, <i>Netta rufina</i>	41	Sædgås, Tundrasædgås, <i>Anser fabalis rossicus</i>	37
Rødhovedet tornskade, <i>Lanius senator</i>	155	Søkonke, <i>Alle alle</i>	72
Rødrygget svale, <i>Cecropis daurica</i>	109	Sølvhejre, <i>Ardea alba</i>	56
Rødstrubet piber, <i>Anthus cervinus</i>	117	Tajgapiber, <i>Anthus hodgsoni</i>	160
Rødtoppet fuglekonge, <i>Regulus ignacapilla</i>	110	Tejst, <i>Cephus grylle</i>	70
Rørdrum, <i>Botaurus stellaris</i>	55	Temmincksryle, <i>Calidris temminckii</i>	63
Sabinemåge, <i>Xema sabini</i>	76	Terekklire, <i>Xenus cinereus</i>	151
Sandterne, <i>Gelochelidon nilotica</i>	84, 152	Thorshane, <i>Phalaropus fulicarius</i>	70
Sangsvane, <i>Cygnus cygnus</i>	33	Tinksmed, <i>Tringa glareola</i>	68
Savisanger, <i>Locustella luscinioides</i>	107	Toplærke, <i>Galerida cristata</i>	106
Scopolis / atlantisk skræpe,		Topskarv, <i>Phalacrocorax aristotelis</i>	58, 153
<i>Calonectis diomedea/ borealis</i>	153	Trane, <i>Grus grus</i>	48
Sibirisk fløjlsand, <i>Melanitta stejnegeri</i>	149	Tredækker, <i>Gallinago media</i>	66
Sibirisk hejle, <i>Pluvialis fulva</i>	163	Triel, <i>Burhinus oedicephalus</i>	151
Sibirisk gransanger, <i>Phylloscopus collybita tristis</i>	109	Turteldue, <i>Streptopelia turtur</i>	46
Sildemåge, baltisk, <i>Larus fuscus fuscus</i>	79	Vagtel, <i>Coturnix coturnix</i>	43
Silkehejre, <i>Egretta garzetta</i>	56	Vandrefalk, <i>Falco peregrinus</i>	101
Skestork, <i>Platalea leucorodia</i>	57	Vandsanger, <i>Acrocephalus paludicola</i>	157
Skægmejse, <i>Panurus biarmicus</i>	106	Vandstær, <i>Cinclus cinclus</i>	112
Skærpiber, <i>Anthus petrosus</i>	118	Vendehals, <i>Jynx torquilla</i>	96
Slagfalk, <i>Falco cherrug</i>	155	Vindrossel, <i>Turdus iliacus</i>	116
Slangeørn, <i>Circaetus gallicus</i>	153, 186	Vinhejre, <i>Ardeola bacchus</i>	161
Slørugle, <i>Tyto alba</i>	92	Knortegås, lysbuget, <i>Branta bernicla hrota</i>	34
Snefinke, <i>Montifringilla nivalis</i>	135, 159	Gulbrynet værling, <i>Emberiza chrysophrys</i>	126, 161
Snegås, <i>Chen caerulescens</i>	36	Madeirapetrel, <i>Pterodroma madeira</i>	131
Sodfarvet skræpe, <i>Puffinus griseus</i>	51	Kap Verde-petrel, <i>Pterodroma feae</i>	131, 152
Sort glente, <i>Milvus migrans</i>	92	Desertas-petrel <i>Pterodroma deserta</i>	131
Sort ibis, <i>Plegadis falcinellus</i>	57	Snefinke, <i>Montifringilla nivalis</i>	135
Sort stork, <i>Ciconia nigra</i>	52	Spurveugle <i>Glaucidium passerinum</i>	154
Sortgrå ryle, <i>Calidris maritima</i>	65	Stillehavslom <i>Gavia pacifica</i>	137, 152
Sorthalsed lappedykker, <i>Podiceps nigricollis</i>	45		
Sorthovedet måge, <i>Larus melanocephalus</i>	78		
Sortspætte, <i>Dryocopus martius</i>	97		

Lærkefalk, Skagen, 26. maj 2018. Foto: Carsten Gørges Laursen

FUGLEÅRET præsenterer den store viden om fuglenes forekomst i Danmark, som hver dag indsamles og indtastes på DOFbasen.

FUGLEÅRET indeholder årsrapporter fra DOFs faglige grupper og projekter – Rapportgruppen, Sjældenhedsudvalget, Punkttællingerne, og fuglestationerne.

FUGLEÅRET indeholder desuden årsberetninger fra en række af DOFs grupper og udvalg og Fugleværnsfondens reservater, samt forsknings- og overvågningsaktiviteter i statsligt regi – herunder ringmærkningen.

FUGLEÅRET er en del af DOFs tilbud til kernemedlemmerne og udleveres gratis til alle kerne-, husstands- og ungdomsmedlemmer af DOF.